ALOIS JIRÁSEK

ÎMPOTRIVA TUTUROR

Alois Jirasek

ÎMPOTRIVA TUTUROR

Pornind de la povestirea unei cronici a timpului, în care se găsesc o mare parte din personajele acestui roman, şi cunoscînd sub toate aspectele instituţiile feudale, marele clasic ceh Alois Jirasek a îmbogăţit literatura ţării sale cu o operă de mare valoare artistică.

Din cunoaşterea profundă a trecutului, pe care l-a descifrat cu migală din cronici şi documente, A. Jirasek a înţeles că cel mai de seamă făuritor al istoriei nu au fost marii feudali, ci poporul. De aceea vom întîlni, de la un capăt le altul al acestui roman, o tălăuzire a maselor populare, care se urnesc fie spre Tábor, pentru a construi acolo cetatea cea nouă, fie înpotriva duşmanilor dinăuntru şi din afară, în frunte cu împăratul Sigismund.

Toate încercările acestora de a zădărnici mişcarea taboriţilor se spulberă însă în faţa voinţei nestăvilite a unui popor în luptă pentru dreptate.

Romanul „Împotriva tuturor" oferă cititorului nostru un aspect din zbuciumata istoriea poporului ceh.

ALOIS JIRÁSEK

ÎMPOTRIVA TUTUROR

O PAGINĂ DIN EPOPEEA CEHĂ

În romînește de
TRAIAN IONESCU-NIȘCOV
și
EMANOIL CERBU

1957
EDITURA TINERETULUI

ALOIS JIRÁSEK

PROTI VŠEM

LIST Z ČESKÉ EPOPEJE

1950
NAŠE VOJSKO

PREFAȚA

În anul 1852, istoricul ceh, František Palacký, îi scria lui Karel Havliček-Borovský că poporul ceh ar avea nevoie de un Walter Scott. La data aceea, cînd Palacký dorea poporului său un mare romancier, care să smulgă trecutului cele mai emoționante pagini din literatură, autorul romanului de față încă nu împlinise un an. El văzuse lumina zilei la Hronov, un tîrgușor risipit la poalele munților din nord-estul Cehiei, ținut bogat în datini și legende istorice. Pe-aici, prin colțul acesta de țară stîncos și aspru, apucaseră cîndva calea pribegiei, trecînd dincolo de hotare, „ereticii" protestanți și frații moravi, spre a scăpa de urgia persecuțiilor habsburgice. Și tot pe-aici, sub ochii adolescentului Alois, se scurgeau din Prusia, în 1866, oștile lui Moltke, îndreptîndu-se spre Sadova. În vîltoarea acelor ani tulburi, tînărul Jirásek, înzestrat cu multă sensibilitate, și-a plecat urechea la șoaptele care veneau din trecutul frămîntat al poporului său și în mintea lui s-au întipărit adînc imaginile din vremea copilăriei. Aici, la Hronov, se va întoarce el mereu cu gîndul, spre a se regăsi pe sine și a da o nouă vigoare scrisului său. Crescut într-o atmosferă plină de tradiții și de zarva luptelor de la frontiera dintre cehi și germani, în copilul brutarului din Hronov s-a trezit, în mod firesc, vocația pentru studiul istoriei.

Mai tîrziu, Jirásek avea să înfrunte rigorile școlii germane de la Broumov și să simtă umilința celor care n-aveau

voie să vorbească în limba lor maternă, ca şi unele din personajele lui de mai tîrziu. Amintirea acestor vremuri de inegalitate socială a rămas neştearsă în mintea viitorului romancier. Climatul social şi politic din perioada de formare a scriitorului a făcut să încolţească în sufletul lui un puternic sentiment de dragoste faţă de patrie şi faţă de lumea nevoiaşă, căreia i-a rămas credincios toată viaţa.

După terminarea studiilor la facultatea de filozofie din Praga, Jirásek a fost numit, în 1874, profesor de istorie în orăşelul Litomyšl. In 1888, s-a transferat la Praga, unde a rămas pînă la sfîrşitul vieţii (1930). Alois Jirásek n-a fost numai un simplu profesor, ci şi dascăl al poporului ceh. Lecţiile de istorie de la şcoala secundară au fost completate, pe plan naţional, de o fecundă operă literară, care numără aproximativ 44 de volume. Intreaga istorie cehă, din cele mai vechi timpuri şi pînă în epoca modernă, a fost supusă unui ascuţit proces de analiză. Se regăsesc aici, ca într-o oglindire caleidoscopică, toate păturile sociale, de la regii cehi pînă la cei mai umili ţesători din Hronov.

Jirásek a scris poezii, nuvele, povestiri, drame, comedii şi romane istorice. Cele dintîi versuri le-a publicat încă din primul an de studenţie (1871). Stihurile debutului exprimă uneori sentimente erotice, împletite cu melancolia amintirilor din viaţa rurală. Alteori, versurile au un colorit istoric, cu evocări din trecutul îndepărtat.

Jirásek nu s-a lăsat prea mult ademenit de muzica stihurilor, şi sub influenţa povestitorilor cehi (Božena Němcová, V. Hálek, Karolina Světla) îşi descoperă în curînd vocaţia epică. Primele lui povestiri apar în 1875 şi se intitulează *„Oameni de la Munte"*. Acestora le urmează altele care se succed pînă în 1881. Se întîlnesc aici scene din viaţa ostăşească, întîmplări din mediul rural şi mai ales legende istorice. Jirásek zugrăveşte cu multă naturaleţe, uneori cu un umor reţinut, tipuri de oameni simpli şi conflicte pe marginea nedreptăţilor sociale.

In povestirile istorice, în care sînt actualizate o seamă de personaje legendare din epoca de formare a poporului ceh, Jirásek nu depăşeşte cu mult valorile estetice şi emoţionale

ale genului din această perioadă. Se resimte în ele influența sensibilă a lui Walter Scott, Adam Mickiewicz și J. Kraszewski cu care Jirásek luptă necontenit. Străduința aceasta de a se elibera de sub povara romantismului istoric tinde către o artă cu procedee mai realiste în zugrăvirea scenelor istorice.

Jirásek era stăpînit de o mare pasiune pentru adevăr. Formația lui realistă îl îndeamnă să intre în arhive, pentru a cerceta texte, documente, cronici, acte, hărți etc. In felul acesta, scriitorul se află pe o nouă treaptă de evoluție a personalității sale artistice. De pe urma acestei pasiuni, a izvorît o uimitoare abundență de detalii caracteristice și descrieri amănunțite, care împrumută romanelor sale un relief atît de viu. Personalitatea artistică a scriitorului începe să devină tot mai cuprinzătoare, întocmai ca șuvița de apă a pîrîului care, trecînd de-a lungul văii, adună în drumul său alte ape, cu care udă lanurile din cîmpie.

Scotocind printre paginile istoriei, Jirásek s-a lăsat la început atras de tipul boiernașului de țară din secolul al XV-lea, care, prinzînd gustul armelor în timpul războaielor husite, se întoarce cu greu la munca pașnică de pe ogoare. De aceea, dornici de aventuri, acești boiernași cehi preferă să intre în solda polonezilor care luptau împotriva cavalerilor teutoni. In primul său roman, intitulat *„In slujba străinilor"* (1883), Jirásek evocă bătălia de la Schőnberg, de lîngă Ratisbona, din 1504, unde peste o mie cinci sute de cehi, nobili și soldați, aflați în slujba străinilor, și-au găsit o moarte inutilă.

Cea mai importantă operă literară din această perioadă este fără îndoială romanul *Capete de cîini* (1884). E vorba de un episod tragic din istoria cehă, care se citește cu o profundă emoție.

Fără să-și dea toată măsura talentului său, Jirásek a evocat întîmplările cu o forță epică convingătoare. El face dovada unui romancier în plină ascensiune. Arta cu care zugrăvește caracterele, cărora le surprinde toate nuanțele, pitorescul descrierii și mai ales coloritul dialectal al limbii dau textului un farmec neobișnuit.

Măiestria artistică a tînărului scriitor se afirmă şi în romanul *Stîncile* (1886), inspirat din cuprinsul aceleiaşi perioade istorice. Urmărind soarta unei familii de nobili cehi emigraţi, Jirásek a ştiut să ne prezinte, pe treptele unei acţiuni susţinute, destinul tragic al poporului ceh după bătălia de la Muntele Alb.

Arhitectonica armonioasă şi profunzimea cu care sînt redate sentimentele omeneşti în aceste romane dovedesc cu prisosinţă că scriitorul a izbutit să stăpînească toate mijloacele artistice. Era deci firesc să se îndrepte spre o concepţie mai largă a romanului istoric. Căutînd să îmbrăţişeze faptele şi ideile care au frămîntat o epocă întreagă, Jirásek îşi dă seama că trebuie să recurgă la o tehnică artistică mai amplă. Forma simplă a romanului nu-l mai satisface şi de aceea, trece la compoziţia triptică pe cicluri de romane. E vorba, prin urmare, de o nouă treaptă care corespunde cu o schimbare de poziţie a scriitorului faţă de societatea cehă din acest timp. Cu alte cuvinte, intervine un element subiectiv, intenţional, o acţiune conştientă a romancierului, de a trezi în cititor interesul pentru istoria patriei. El nu se mulţumeşte numai să emoţioneze, ci caută să prezinte în aşa fel faptele istorice, încît cititorul să afle în ele un sprijin moral în lupta lui de fiecare zi. Şi lucrul acesta îl simte cu atît mai puternic, cu cît el îşi dă seama că noua burghezie se îndepărtase de idealurile din trecut ale poporului ceh.

Aşadar, spre a precumpăni tendinţele decadente ale burgheziei de la sfîrşitul secolului al XIX-lea, Jirásek înfăţişează omului de rînd cele mai glorioase pagini din istoria poporului său. Insăşi concepţia lui istorică suferă acum o modificare. Jirásek părăseşte poziţia romanticilor care atribuiau personajelor de seamă rolul precumpănitor în desfăşurarea evenimentelor istorice şi introduce pe scena istoriei masele populare, ca un element hotărîtor în jocul inegal al prefacerilor sociale. De aceea, eroii din romanele sale ciclice nu sînt mari feudali, regi, împăraţi, principi, boieri sau înalte feţe bisericeşti, ca în literatura romantică, ci poporul ceh în întregime, cu toate gloriile şi prăbuşirile lui.

Această nouă concepţie se potrivea de minune cu sarcina ce şi-o luase Jirásek de a biciui rătăcirile burgheziei şi a trezi în popor sentimentul mîndriei naţionale. Or, nu există altă perioadă mai impresionantă, care să contrasteze atît de copleşitor cu slăbiciunile societăţii contemporane, decît mişcarea revoluţionară husită. Romancierul şi-a dat seama că mişcarea revoluţionară husită n-a fost un şuvoi de forţe oarbe, haotice, ci o revoluţie, în primul rînd cu caracter social, care a luptat pentru o viaţă nouă, o viaţă mai bună, mai omenească.

Din studiul acestei epoci, Jirásek a dat la iveală un ciclu de trei romane, fiecare din ele formînd o trilogie. Primul se intitulează: *„Printre puhoaie"* (1887—1890) şi constituie un tablou, pe cît de pitoresc şi de sugestiv, pe atît de realist, al vremurilor tulburi care au precedat mişcarea husită. Scriitorul urmăreşte pas cu pas cum izvorăsc unul după altul lucrurile şi faptele mărunte, în aparenţă fără nici o importanţă istorică, cum se îngrămădesc şi cresc într-un torent pustiitor, care prinde în apele lui întreaga naţiune.

Jirásek ne prezintă elementele social-politice din a doua jumătate a secolului al XIV-lea, care au dezlănţuit puternica explozie de patriotism şi pasiunea pentru libertate şi dreptate socială din vremea războaielor husite. Din furnicarul de personaje ale acestei trilogii să reţinem figura tînărului magistru Jan Hus, a cărui personalitate s-a plămădit în vîltoarea contradicţiilor sociale de la sfîrşitul veacului al XIV-lea, şi a boiernaşului de ţară Jan Žižka. Jirásek zugrăveşte amănunţit îndeosebi copilăria acestuia din urmă, cu toată pînza de suferinţe şi greutăţi, din care a încolţit hotărîrea nestrămutată de a lovi cu străşnicie în toţi duşmanii poporului său. Şi mai este un personaj pe care nu trebuie să-l uităm şi care se tălăzuieşte ca o albie imensă de-a lungul celor trei romane ciclice: poporul. Sătul de abuzurile claselor stăpînitoare, poporul ceh se ridică cu toată vehemenţa şi încearcă o îndreptare a orînduielilor sociale.

Cu acestea, ajungem la acţiunea romanului de faţă, apărut în 1893. După primăvara zbuciumată de puhoaie, vine acum vara arzătoare, cînd masele populare se ridică „împotriva tuturor",

pentru ca ciclul să se încheie cu zilele autumnale din *„Înfrățirea"* (1899—1908).

Impotriva tuturor este desigur cel mai izbutit dintre romanele ciclice ale lui Jirásek. Pentru alcătuirea operei sale, Jirásek a avut la îndemînă cronica lui Vavřinec din Březov, publicată de Jaroslav Goll în *Fontes rerum Bohemicarum*. Pe materialul aflat în această cronică, a clădit el toată acțiunea acestui roman.

Alcătuit în forma unei trilogii, ca și romanul precedent, *„Impotriva tuturor"* este o apoteozare a husitismului, a acestei mișcări revoluționare, care a înscris în istoria poporului ceh una din cele mai mărețe și mai glorioase pagini. Rănit în sentimentele lui cele mai sfinte, prin arderea lui Hus pe rugul de la Constanța (Elveția), în 1415, și hotărît să înfăptuiască o nouă orînduire socială, poporul ceh s-a ridicat, în primăvara anului 1420, împotriva dușmanilor care îl încolțeau de pretutindeni. Sub înveșmîntarea religioasă a împărtășirii cu trupul și sîngele Domnului — deci sub ambele chipuri — spre deosebire de catolici, care nu admiteau decît împărtășirea cu azimă, adepții lui Hus, cuprinși de un fanatism fără seamăn, pornesc să distrugă nu numai conacele și cetățile feudalilor, ci și bisericile și mănăstirile care erau împotriva potirului.

Gloata fraților din prima parte a romanului, care pîrjolesc cetatea și biserica de la Bukovsko, e numai o șuviță de apă, care în partea a doua se transformă într-un torent năvalnic. Pe drum, rîndurile lor se îngroașă cu cei care își părăsesc casele și ogoarele, pentru a deveni frați și surori în sînul noii societăți de la Tábor. Pentru întîia oară în istoria omenirii, o colectivitate întreagă se leapădă cu o uimitoare ușurință de avuțiile pămîntene, pentru a intra în viața aspră și stoică, preconizată de adepții lui Hus.

Noua doctrină are o seducție uimitoare. Spre Tábor se îndreaptă oameni din toate păturile sociale, dar mai ales din mijlocul sărăcimii. Ei își depun ultimii creițari în ciuberele din piața orașului și se pierd apoi în furnicarul fraților care lucrează zi și noapte pe schelăria noului oraș. Jirásek ne evocă, cu o mare putere descriptivă, imaginea unui adevărat

şantier modern. Hotărîţi să pună temelia societăţii fără clase, în care să nu mai fie asupritori şi împilaţi, husiţii construiesc totul de la început. In această privinţă, Tábor reprezintă puterea de organizare a mişcării husite şi hotărîrea de a începe o viaţă nouă, cu alte întocmiri sociale.

Noua cetate se situează la unul din capetele axei, în jurul căreia se desfăşoară întreaga acţiune a romanului. La celălalt capăt se află Praga, cu magiştrii ei iubitori „de zorzoane" şi de podoabe lumeşti. Cele două cetăţi reprezintă interese şi tendinţe sociale diametral opuse. Tábor înseamnă societatea cea nouă, clădită pe muncă, sobrietate, renunţare. Praga este simbolul belşugului, al înavuţirii şi luxului. Cea dintîi adăposteşte pe „luptătorii Domnului", care sînt gata oricînd să se sacrifice pentru izbînda noilor adevăruri. Cealaltă se află în mîinile patricienilor înstăriţi. Tábor simbolizează voinţa neclintită a unor oameni care se frămîntă şi luptă pentru o altă comunitate socială. Praga e obosită, conservatoare, egoistă şi nehotărîtă. Deşi arborează steagul husit, face acest lucru numai de formă. Praga şovăie, n-are nici o convingere şi nici o credinţă.

Amîndouă cetăţile au însă aceiaşi duşmani. In primul rînd, papa cu întreaga ierarhie a bisericii catolice, căreia nu-i plăcea nici o reformă socială. Cu biserica papală ne întîlnim chiar din primele pagini ale romanului. Stareţul, care fuge de la mănăstirea Želivský din Louňovice, deşi ceh, e duşmanul de moarte al taboriţilor. Stareţul e catolic şi se împotriveşte cu furie împărtăşirii sub ambele chipuri. După ce taboriţii îi pustiesc mănăstirea, el porneşte să pună lumea în mişcare — chiar şi pe împăratul Sigismund — pentru a nimici cuibul „ereticilor" de la Tábor. Drumul lui, care duce spre moarte, e o continuă fugă din faţa taboriţilor. Jirásek redă minunat această călătorie scurtă, chinuitoare şi plină de primejdii.

Paginile în care scriitorul redă zăngănitul armelor, tropotul cailor, huruitul carelor, ţiuitul bombardelor şi strigătele de luptă ale taboriţilor sînt pline de emoţie şi încordare. Jirásek izbuteşte să ne zugrăvească imaginea tumultuoasă a acestor încăierări, din care fraţii ies totdeauna învingători.

Fraţii ascultă orbeşte de tactica sigură şi neşovăitoare a lui Žižka, a cărui artă militară a făcut o mare vîlvă în vremea aceea. Sobru, zgîrcit la vorbă, aspru cu cei vinovaţi, hotărît în acţiunile lui militare, Žižka rămîne cea mai de seamă figură din timpul războaielor husite. Jirásek nu face decît să imortalizeze faptele de arme ale acestui genial conducător de oşti.

Insă Žižka ştie să facă ordine şi înăuntrul cetăţii unde, din nefericire, treburile nu merg tot aşa de bine ca pe cîmpurile de bătaie. Preoţii, rămaşi să propovăduiască noua învăţătură printre fraţii şi surorile de la Tábor şi să ajute la treburile obşteşti, se pierd în întortocheate discuţii religioase. Indeosebi, Kániš şi Bydlinský alunecă pe panta unui misticism, dăunător optimismului robust al taboriţilor. Ei izbutesc să cîştige de partea lor o seamă de fraţi şi surori, care îi urmează orbeşte. De obicei, adunările lor au loc în casa lui Pytel postăvarul sau la Joha brutarul. Acolo, în semiîntunericul odăilor încă neterminate, Kániš vorbeşte adepţilor săi despre o „împărăţie a neprihănirii", a nevinovăţiei, în care se vor afla cu toţii goi, ca Adam şi Eva în rai, iar Sádoch, fiul lui Pytel, cuprins de un extaz mistic, recită ca un halucinat versete biblice. Era o rătăcire care îi împinge repede spre o frenezie erotică. Insă Žižka nu tolerează sămînţa discordiei înăuntrul comunităţii de la Tábor, mai ales că ei erau categoric împotriva Pragăi, pe care taboriţii o apăraseră împotriva cruciaţilor. De aceea, Žižka îi izgoneşte, trimiţîndu-i la Přiběnice unde sînt exterminaţi. Jirásek urmăreşte cu o mare fineţe psihologică conturul sufletesc al acestor rătăciţi pînă în clipa pierzaniei.

S-ar părea că în romanul de faţă nu există personaje cu reliefuri mari, în adevărata accepţiune a cuvîntului. Insuşi Žižka e o figură onestă, care numai arareori iese din rîndurile pîlcurilor taborite. Cu toate astea, există şi cîteva personaje, zugrăvite cu o mare măiestrie artistică. In primul rînd e vorba de Zdena, fiica logofătului de la Hvozdno. Semnalată deja în cronica lui Vavřinec din Březov, Zdena trece ca un fir argintiu de-a lungul întregii acţiuni a romanului. Tandră şi receptivă, sensibilă şi duioasă, purtînd în suflet dezamăgirea primei căsnicii, fiica lui Ctibor din Hvozdno îşi

află un refugiu în noua învăţătură a lui Hus, care se întindea în vremea aceea cu repeziciune prin părţile Cehiei de sud. Din primele zile ale convertirii la husitism şi pînă la moartea printre adamiţii de la poalele castelului Přibĕnice. Jirásek a creat o nesfîrşită gamă de trepte, peste care sufletul Zdenei se rostogoleşte încet şi sigur spre prăpastia morţii. Zdena are un suflet ciudat şi plin de nelinişti, care vibrează cu putere la cea mai mică adiere a suferinţei omeneşti. Cu toate astea, ea se înstrăinează, atît de bătrînul Ctibor, cît şi de Andrei, pentru a cădea ca o hipnotică în braţele lui Bydlinský.

Lăsăm în seama cititorului să urmărească şi să descopere coloritul sufletesc al acestor două personaje din urmă. Prin conturul lor sufletesc, prin ardoarea cu care îmbrăţişează idealurile maselor populare şi mai ales prin virtuţile lor, Ctibor din Hvozdno şi Andrei sînt personaje de literatură universală. Figura căruntului logofăt Ctibor ne duce spre Taras Bulba, iar ispră vile lui Andrei ne evocă atitudinea neînfricată a oricărui muşchetar din legendele medievale. Tinerii noştri pot găsi în Andrei un minunat exemplu de onestitate şi de nepreţuită putere de sacrificiu.

In sfîrşit, ne place să credem că de astă dată am lărgit poarta prin care Alois Jirásek pătrunde în spaţiul literaturii noastre.

TR. IONESCU-NIŞCOV

PARTEA ÎNTÎI

SFÎRȘIT DE VEAC

1

Cît vezi cu ochii, sub cerul dimineţii, cîmp şi iar cîmp; movile ce bat în arămiu, lanuri verzi cu semănături tinere şi haturi înmuiate de ploaia de ieri. Nenumărate brazde aleargă în depărtare şi se întîlnesc într-un ghemotoc uriaş de pămînt, ca într-un lac învălurat şi tulbure. Delniţe fără copaci, mai toate întinse ca nişte cîmpii, şi numai ici-colo întrerupte de ridicături domoale, se pierd în zare, în pîcla nedesluşită şi deasă a zorilor, care s-a înălţat sus de tot, mistuindu-se în mormanul de nori cenuşii. Înspre răsărit, negurile sînt străbătute de cea dintîi geană de lumină a dimineţii.

Pe cîmp, lîngă drumeagul plin de glod, care trece peste haturi, de la apa Luznicei de sub Veseli, înspre apus către Bukovsko, peste un răzor măcinat de viscolele iernii — era acum pe la sfîrşitul lui aprilie — se află o troiţă singuratică, culcată pe o rînă, un stîlp de lemn în patru muchii, cu o cruce mică de metal ruginit. Lemnul stîlpului povîrnit e muiat şi înnegrit de apă, iar la capătul lui de sus, chiar sub cruce, s-a aşternut o pînză de muşchi galben.

De la troiţă porneşte un drum plin de hîrtoape, care merge cîtva timp peste ogoare şi se înfundă apoi în lunca năpădită de apă. Într-o parte, mai spre stînga

drumului, pe lunca din faţă, se întinde, în lumina leşietică a zorilor, umbra uriaşă a unui copac singuratic şi stufos. Copacul se înalţă pe buza îngustă a unui iaz mititel, însă revărsat peste malurile-i joase. E un stejar bătrîn, foarte gros la rădăcină, cu multe cocoaşe crescute pe trunchiul plin de crăpături, cu crengi puternice, întortocheate şi încărcate cu smocuri cărămizii de frunze din anul trecut.

La adăpostul lui, între rădăcinile vînjoase, ieşite din pămînt, locul era mai zbicit ca oriunde. Aici au poposit trei fugari : stareţul de la Louňovice, călugăr la mănăstirea Želivský, înalt şi trupeş, înfofolit într-o şubă şi purtînd glugă pe cap, bătrînul său paracliser, în suman şi cu o cuşmă înaltă, tivită pe margini cu blăniţă de vulpe, şi o soră tînără din ordinul sfîntul Norbert, de la mănăstirea din Louňovice. Sora era înfăşurată într-o mantie neagră, încreţită, şi purta pe cap o basma de lînă, de culoare închisă, legată în formă de turban şi de o înfăţişare nu tocmai călugărească.

Din nările celor doi cai murgi, înşăuaţi, plini de noroi uscat şi proaspăt, pufneau pale de aburi alburii, ce se pierdeau în văzduhul ceţos şi umed. Lîngă ei se afla un ţăran mărunt de stat, lat în umeri, cu părul lung şi brumăriu. În cap avea căciulă ; era încins cu un brîu, iar la şold îi atîrna o secure.

O zi şi o noapte au trecut de cînd stareţul, sora şi paracliserul au fugit de la mănăstirea Louňovice din munţii Blaník. Alaltăieri, tocmai în ziua de sfîntul Gheorghe, fraţii din oraşul nou de pe muntele Tábor, întemeiat numai cu cîteva săptămîni înainte, au năvălit acolo şi au pustiit totul : stăreţia, biserica de-alături şi chiar vechea mănăstire, căreia i-au dat foc. Cînd mănăstirea a început să ardă, iar cele două vîrfuri păduroase şi posomorîte ale muntelui Blanik s-au înroşit de vîlvătaia nestăvilită a flăcărilor, călugăriţele înspăimîntate au fugit ca un stol de porumbei. Cuprinşi de teamă şi de zăpăceală, s-au împrăştiat apoi cu toţii, care încotro, chiar şi preoţii de la stăreţie.

Numai oamenii care se adăposteau acum sub stejar rămăseseră împreună. Spre seară au trecut apa Lužnicei. Iar după ce s-au odihnit și au ațipit oleacă într-un cătun, în cîmp, lîngă un heleșteu, s-au așternut de cu noapte iarăși la drum.

Fugarii se îndreptaseră mai întîi către Přiběnice, spre castelul panului Oldřich din Rožemberk, unde puteau nădăjdui la adăpost sigur. Încă înainte, îndată după moartea regelui Václav al IV-lea, cînd cele dintîi temeri și vești îngrozitoare s-au răspîndit pretutindeni că la Praga, la Pilsen și în alte părți au fost pustiite și zdrumicate mănăstirile, cei de la Louňovice au trimis la Přiběnice, pentru mai bună siguranță, cele mai scumpe odoare, sculele de preț de la împărtășanie, artofoarele, odăjdiile și cărțile rare, așa cum făcuseră înaintea lor egumenul și frații de la mănăstirea Milevský.

Fuga era anevoioasă și băjenarii nu putuseră să ia drumul drept către adăpostul lor de la Lužnice. Au trebuit să ocolească pe departe castelul Hradiště de pe muntele Tábor și împrejurimile lui răzvrătite, de unde porneau toate urgiile. În vecinătatea muntelui Tábor, la Soběslav, se aflau cîteva din cele peste treizeci de sate supuse mănăstirii Louňovice. Din pricina vecinătății lor, fugarii au fost nevoiți să le ocolească și pe acestea, căci starețul n-avea încredere în oameni. Și astfel au rătăcit pe plaiuri îndepărtate, făcînd ocoluri mari, pînă au ajuns la apele Lužnicei.

Drumul neobișnuit și obositor, zbuciumul și nopțile de nesomn îi istoviseră; iar gîndul la pierderile suferite, nesiguranța și teama îi copleșeau peste măsură. Dintre toți, tînăra soră suferea cel mai cumplit. Încă de cu seară, din cătunul de lîngă heleșteu, începuse să se vaiete, iar cînd în faptul zilei ajunseră pe luncă, rugă pe tovarășii ei ca în numele lui Dumnezeu să se oprească, căci nu se mai putea ține pe cal. În luncă nu putură să poposească, dar se opriră sub stejar. Bătrînul paracliser și țăranul care pînă atunci dusese de căpăstru calul starețului ajutară fetei să descalece.

Cînd sora coborî de pe cal, mantia i se dete la o parte și se zări veșmîntul alb de călugăriță, cu poalele stropite de noroi. Îndată ce atinse pămîntul, picioarele începură să-i tremure și prin tot trupul îi trecură fiori de gheață. Era sfîrșită de oboseală și o durea tot corpul. O așezară pe o vînă a stejarului.

De cum se rezemă cu spatele de trunchiul puternic și zgrunțuros, își umflă o clipă fără voie pieptul și-și trase sufletul cu un simțămînt dureros de plăcut. Închise ochii. Era palidă de oboseală și de zbuciumul prin care trecuse, iar în lumina plumburie a zorilor părea și mai albă la față. De sub pleoapele închise, cu gene lungi, părea a se așterne o umbră, prelinsă din ochii ei.

Călugărița nu vedea că starețul stătea chiar lîngă ea și că după o clipă de gîndire începuse să privească mai de aproape trunchiul bătrînului stejar; de asemenea ea nu luă în seamă că paracliserul, dînd la o parte frunzele jilave de la picioarele ei, bombănea și suduia:

— Arde-i-ar să-i ardă focul cel veșnic pe Hus și Jeronym! Și pe ceștilalți, cu ei la un loc! Că au sfărîmat icoanele sfinților și le-au pîngărit fără milă! mormăia paracliserul cu năduf, grăind ca pentru sine, însă în așa fel, ca să-l audă și țăranul de la cai. Chiar și pe Maica Domnului, împărăteasa cerurilor, au sfărîmat-o cu botforii și-au călcat-o cu picioarele lor murdare și spurcate! Și sufletul ăsta bun și nevinovat aici, sub copac, în noroi! În smoală și pucioasă să ardă-n rîul de foc!

Vorbind, paracliserul se ridică, își șterse mîinile de dulamă și adăugă cu mînie:

— Și șchiopul ăla de Wiclef, cu ei la un loc!

Se apropie de țăranul de lîngă cai, care-și scutura botforii hărtăniți, de noroiul prins și întărit în bulgări grei și lipicioși, tropotind de zor din picioare cu vîrfurile sucite în afară.

Bătrînul paracliser vorbea ca să se ușureze și sa-și răcorească sufletul, însă și pentru țăranul de alături. Celălalt țăran, măcar că era dintr-un sat al mănăstirii,

fugise după ce le şchiopătase înadins un cal. De aceea, bătrînul paracliser fusese nevoit să meargă mai mult pe jos şi se temea ca nu cumva şi cumătrul care le mai rămăsese să fugă şi el la taboriţi, după cum de bună seamă făcuse celălalt.

Şi uitîndu-se după stareţul care, tot cercetînd trunchiul stejarului, ajunsese de partea cealaltă şi nu se mai vedea, paracliserul se apropie mai mult de ţăranul care le slujea drept călăuză, socotind să-l convingă şi să-l întoarcă de la niscai gînduri rele:

— Şi cum spuneam, Wiclef ăla să ardă şi mai rău! Din pricina lui s-au întîmplat toate astea şi am ajuns noi aici. Dar să vezi mănăstirea! Măre, ce-au făcut din sacristie!

Şi apucîndu-se cu mîinile de cap zise:

— Păcat de odăjdii şi de vase, ah, Doamne Isuse Hristoase! Ah!

Apoi tăcu şi, curmînd văicăreala, se înscorţoşă cu arţag:

— Şi de ce a scris şchiopul ăla împotriva papii şi episcopilor? Oare de ce? repetă paracliserul cu ochii scăpărători.

Şi fără să aştepte vreun răspuns, făcu un semn cu mîna şi întregi cu glas aprig şi pătimaş:

— Fiindcă nu l-au făcut cardinal. Ţi-ai şi găsit pe cine!

Şi rîse cu răutate.

Ţăranul, netezindu-şi şuviţele umede de păr de deasupra tîmplelor, clipi din ochi; părea că se pregăteşte să răspundă. Dar paracliserul nici nu-i dădu răgaz să scoată un cuvînt, ci, se revărsă ca o gîrlă.

— Cică şi preoţii taboriţi ar putea să fie cardinali. Auzi vorbă! Fiincă-s preoţi! Dar ce fel de preoţi sînt, omule? Fără tonsură, cu barbă, neraşi şi murdari!

Şi paracliserul scuipă.

— Preoţi fără odăjdii şi fără luminări! Cică untdelemnul sfinţit şi tămîia ar fi scornite de Anticrist! În ăştia vrei să crezi? Ha-ha! Slujesc liturghia prin şoproane şi chiar pe stivele de lemne. Poate că lucrurile

astea nu le-ai auzit, omule! Şi dacă ai avea un copil, ţi l-ar boteza în gîrlă sau în lac, poate chiar într-o baltă — astea-s lucrurile noi cu care vin dumnealor. Dacă mori te-ngroapă în pădure ca pe-un stîrv, fără slujbă şi fără aghiazmă.

Strănută de două ori în şir scuturîndu-se din toate mădularele. Nu-şi dăduse seama că vorbirea lui supără pe tînăra călugăriţă. Se uita într-una la ţăran şi era necăjit că bădăranul tace şi nu spune nimic, ba că putea să nutrească chiar gînduri spurcate, ca afurisiţii de taboriţi. Vru să-şi dea din nou drumul la gură, însă în clipa aceea auzi glasul stareţului de după stejar:

— Asta-i hotarul! E stejarul de care au pomenit cei din cătun.

Rostind aceste cuvinte, stareţul stătea în vîrful picioarelor, de-l furnicau şi-i tremurau pulpele. Ţinea mîna dreaptă ridicată şi degetele întinse. Numai aşa putea să ajungă la semnul crucii, cioplit în trunchiul copacului şi peste care, de-a lungul vremilor, coaja se îngroşase; lîngă el se vedea un alt semn de hotar: şapte cuie mari bătute în lemnul stejarului.

Stareţului i se luase o piatră de pe inimă că nu ocoliseră semnul acesta de hotar. Se vedea după glas cît de grăbit fusese să vestească descoperirea sa, iar apoi, lăsîndu-se pe tălpi, adăugă mulţumit:

— Aşadar, peste puţin vom fi la arhiepiscop şi apoi, lăsînd în urmă moşia lui, vom ajunge la panul Rožemberk. *Deo gratias!* [1]

Paracliserul se îndepărtă repede de lîngă ţăran şi se duse să vadă şi el semnul de hotar, adăugînd mulţumit şi plin de însufleţire, dar nicidecum pe tonul unui slujitor al altarului:

— Amin! Să dea Dumnezeu!

Apoi, cu glas scăzut şi trăgînd cu coada ochiului spre ţăran, întregi:

---

[1] Domnul fie lăudat! (în limba latină în text). (n. t.)

— Aşteaptă să mă uit şi la heleşteu şi de-a lungul cărării, cum ne-au îndemnat cei din cătun. Vreau să mă încredinţez mai bine. Ia seama!

II

Cumătrul de lîngă caii ce stăteau cu capul plecat şi cu ochii întredeschişi, îşi rezemase umărul şi cotul de şaua calului stareţului şi privea întunecat înspre partea de unde veniseră.

Nu-i plăcea că se află aici şi-i părea rău că a trebuit să se depărteze atît de mult de casă. Se gîndea acum, încotro o să-l mai poarte stareţul. Ieri, pe neaşteptate, fugarii au tras de-a dreptul la casa lui, aşezată mai la o parte din drum. Stareţul l-a silit să le împrumute caii, să-i însoţească o bucată de drum şi să-i slujească.

Omul le-a împrumutat caii, i-a întovărăşit o bucată de drum şi apoi încă una. Dar ei au mers nu din sat în sat, ci mereu pe de lături, peste cîmp, prin locuri singuratice, şi nu l-au mai slăbit de fel.

Ţăranul începu abia acum să creadă tot ce auzise mai înainte despre stareţ, de care se temeau iobagii din satele mănăstireşti. Stareţul era om aspru, căruia nimeni nu-i intra în voie şi care, în mănăstirea de la Louňovice, nu ierta nimănuia nici o zi de clacă, nici o leţcaie şi nici un ou din dijmă. Pentru toate astea, ţăranul parcă se bucura acum de supărările şi neajunsurile pe care le pătimea omul acesta şi se bucurase şi aseară, în cătun, cînd stareţul se codise să se îndestuleze numai cu pîine goală şi cu apă chioară. Şi rîdea pe furiş că nu mai are parte nici de bere vîrtoasă şi limpezită, nici de vinuri scumpe şi nici de bucate grase cu mirodenii şi mai ales că, în curînd, o să i se mai dezumfle oleacă guşa şi ceafa.

Şi cu ce s-a ales egumenul ăsta — gîndea ţăranul de lîngă cai — că pe vremuri chema la stăreţie şi-i scutura rău pe supuşii care umblau pe la Choustník Soběslav şi prin alte părţi, unde predica magistrul din

Praga, Jan din Husinec, acel umil şi neobosit propovăduitor? La ce i-a folosit stareţului că în predici tuna şi fulgera, ba chiar ameninţa şi urmărea pe oamenii din preajma lui şi pe cei de la Vlašim sau chiar mai de departe, de la Ledeč, pentru faptul că anul trecut începuseră să meargă la adunările de la Bechyně lîngă muntele Tábor, de la Vožice lîngă muntele Beránek, şi în alte părţi? Tot n-a putut zădărnici acele adunări spurcate şi acea momire neruşinată a oamenilor, cum spunea stareţul, şi tot nu le-a putut stăvili. Şi-acum ce face?

Fuge, şi dacă se va împlini prorocirea preoţilor de la Ousti, că n-au să mai fie dăjdii şi nici robotă, că o să înceteze dreptul asupra bunurilor de mînă moartă [1], atunci toţi oamenii, boieri, chiaburi, ţărani, toţi vor fi una, o singură obşte, fraţi laolaltă, cum se spune că ar şi fi, după sfînta scriptură, în noul oraş al fraţilor taboriţi. Atunci n-au să mai fie nici domni şi nici înalte feţe bisericeşti, atunci n-o să mai fie nici stareţul ăsta.

Iar bătrînul paracliser ar face mai bine să-şi ţină gura! Să nu mai blesteme şi să nu mai vorbească de focul gheenei!

Ţăranul se urni deodată de la locul lui şi, alungîndu-şi gîndurile, se aplecă puţin şi-şi îndreptă privirea spre zăgazul heleşteului, aţintindu-l cu răutate pe falnicul boier, pe stareţul înfofolit în şuba murdară, care sărea de pe zăgaz, se clătina, întindea mîinile cumpănindu-se să nu cadă şi fleşcăia prin noroi, ca să afle drumul.

Paracliserul se uită şi el după stareţ şi se duse apoi lîngă tînăra călugăriţă. O găsi cum o lăsase, toropită şi foarte abătută. Se aşeză lîngă ea şi dîndu-şi drumul gurii, începu s-o liniştească cu blîndeţe: că se află pe drumul cel bun, că stareţul n-a greşit, c-o să găsească acum calea pe care, pînă la răsăritul soare-

[1] Obicei feudal în virtutea căruia seniorul avea dreptul să moştenească bunurile după moartea moştenitorilor direcţi. (n. t.)

lui, or s-ajungă la Radonice, la prietenii stareţului. Acolo se vor odihni pînă la asfinţit, iar ea va găsi de bună seamă un pat şi o mîncare caldă.

Călugăriţa tresări şi asculta cu ochii pe jumătate închişi, de parcă ar fi auzit un basm. Tînjea după o cămăruţă caldă şi uscată, în care să se poată odihni în voie, singură-singurică şi liniştită, în deplină siguranţă. Bătrînul îi făgăduia de bună-credinţă toate acestea, în vreme ce el însuşi era scuturat de frigul pătrunzător şi umed, din care pricină ochii îi lăcrimau.

Un strănut opri şuvoiul de vorbe al paracliserului şi călugăriţa înălţă capul, privi speriată înaintea ei peste cîmp şi întrebă cu glas stins, dacă o să fie oare cu putinţă să ajungă la Radonice şi dacă nu cumva vor veni după ei — dar nu avu îndrăzneala să şoptească numele taboriţilor.

— Nu-s pe-aici, nici pomeneală ! Vom face un ocol mare, iar ei, ereticii — şi bătrînul se aprinse din nou — desigur că dărîmă pe undeva biserici şi case de parohi. Însă pe-aici nu-i ţipenie, e linişte. Ia priveşte troiţa de colo... şi-i arătă cu mîna înroşită de frig. N-ar mai fi la locul ei dacă ar fi trecut pe-aici ca-n alte părţi.

Călugăriţa mai că nu băgase de seamă troiţa care în lucoarea nedesluşită a zorilor stătea înfiptă fără margini hotărîte, şi-şi rezemă iarăşi capul şi braţele de trunchiul noduros al bătrînului stejar. Dar în aceeaşi clipă îşi înălţă din nou fruntea ; paracliserul sări înspăimîntat şi, încovoindu-se, întinse gîtul şi ciuli urechile. Ţăranul se smulse de lîngă cai şi făcu la întîmplare cîţiva paşi mai încolo, spre luncă, pînă la marginea zăgazului.

Vîntul dimineţii aducea zvon de glasuri, ce se auzi pe neaşteptate, plutind şi mistuindu-se apoi în largul şi liniştea cîmpiei. Însă peste puţin glasurile răsunară din nou : un viers îndepărtat, cîntat de o mulţime de oameni. Glasurile umpleau văzduhul, iar cîntul ce se apropia, se auzea desluşit, puternic şi plin de tristeţe. În tăcerea adîncă din faptul zilei, el pătrundea zgu-

duitor în inimi. După aceea, un nor des de umbre se ivi dincolo de troiță, însă destul de departe de ceata fugarilor. Era o mare mulțime de oameni care cîntau.

Starețul, care încă mai căuta cărarea, se afla în clipa aceea lîngă heleșteu. Apa cenușie ca de oțel se încrețea ușor în boarea dimineții, și licărul slab al celor dintîi raze de lumină alerga, împreună cu vălurelele inelate, de la un mal la altul. În licărirea aceasta, care sporea văzînd cu ochii, începu să se deslușească dincolo de iaz, în lumina zorilor, o culme ce se întindea departe spre miazăzi și miazănoapte. Pe ea se așternea brîul lung și negru al unei păduri.

Starețul nu privi prea mult într-acolo. Îndată ce viersul cîntării din depărtare ajunse pînă la el, coborînd la vale, peste zăgaz, omul se întoarse către glasurile ce se auzeau, ascultă o clipă, își aruncă gluga pe ceafă, ca să audă mai bine, și sui în grabă spre zăgaz, ca și cum n-ar fi avut un trup atît de greoi și de mătăhălos. În goană alunecă și căzu de două ori în genunchi. Dar fără să țină seama de nimic, se trudea să ajungă cît mai degrabă sus și răcnea :

— Sculați ! La cai ! Plecăm !

Plin de noroi, aprins la față, gîfîind și cu sufletul la gură, ajunse sub stejar. Acolo parcă nu mai era nici o vietate. Paracliserul și călugărița cu mîna rezemată de copac, încremeniseră. Le pierise graiul și priveau nemișcați spre răsărit, unde, în geana de lumină a dimineții, se ivise gloata care se apropia încet.

Înaintînd pe drumeagul de peste cîmp și revărsîndu-se și dincolo de marginile lui, mulțimea pășea spre troiță. Așadar, într-acolo se îndreptau. La început, oamenii păreau topiți într-o mare umbră deasă. Acum însă se desprindea din ea unul cîte unul, mergînd pe de lături, cu călăreți în frunte. Nu puteai să vezi unde se sfîrșește gloata. Marginile ei se pierdeau în fumuriul zorilor.

Îndată ce-l zări pe stareț, paracliserul porni în

grabă către el. Îl apucă tremurînd de mîneca şubei largi şi şopti îngrozit :

— Taboriţii ! Ei sînt !

În clipa aceea, tînăra călugăriţă gemu lîngă stejar :

— Părinte stareţe !

Dar egumenul n-o luă în seamă. Pe faţa lui plină, bine bărbierită, cu nasul coroiat, apăruse o umbră de tulburare, dar nicidecum de teamă, iar în ochii lui mici şi castanii se citea îndrăzneală. Stareţul îşi mîngîia fruntea şi părul scurt şi des, care începuse să albească, şi privea cu luare-aminte la mulţimea ce se apropia. El nu băgă de seamă că ţăranul, cuprins de nelinişte, urmărea cu ardoare pe cei care cîntau, şi că ochii i se însufleţiră şi se aprinseră de o ciudată strălucire cînd îl zări pe stareţ. Iar cînd acesta se întoarse şi repetă porunca, ţăranul nici nu se clinti.

— Ce stai ? se zbîrli stareţul la el.

— Nu merg mai departe ! Nici un pas nu mai fac ! răspunse întunecat iobagul.

Sub stejar se aşternu o clipă de tăcere, plină de încordare şi de nelinişte. Pe egumen îl uimi această împotrivire, dar îşi reveni îndată.

— Du calul după stejar ! îi porunci cu hotărîre, şi privirea lui tăioasă se înfipse drept în ochii ţăranului.

Altădată, cumătrul n-ar fi crîcnit. Acum însă gloata şi cîntecul care se apropiau îi dădură curaj.

— Îi aştept pe cei de colo, răspunse el încruntat şi ameninţător, arătînd spre mulţime.

Dar tocmai în clipa aceea cîntecul încetă şi gloata se opri din mers.

— Pe ei îi aştepţi ? strigă stareţul şi glasul lui trăda îndărătnicie şi dispreţ. Unde vrei s-ajungi ? Să săvîrşeşti şi tu nelegiuiri ? Oamenii ăştia sînt stăpîniţi de diavol, ca şi Iuda !

Apoi tăcu.

Văzînd că vorbele lui sînt zadarnice, adăugă răstit :

— Bine, du-te, şi săvîrşeşte şi tu blestemăţii! Dă foc şi omoară lume nevinovată!

Apoi aşteptă o clipă.

Văzînd că ţăranul stă locului, îndărătnic ca un berbec, glăsui din nou:

— Pleacă şi adu-i încoace, sau mai bine omoară-mă chiar tu pe mine şi pe fecioara asta nevinovată!

Paracliserul, care stătea mai la o parte, tremura de frică şi trăgea cu coada ochiului, ca şi cînd ţăranul ar fi smuls securea de la brîu şi s-ar fi repezit la el.. Însă mulţimea amuţise şi se oprise în cîmp, iar ţăranul se simţea acum strîmtorat şi părăsit. De aceea nu se clinti, ci aruncă doar tinerei călugăriţe priviri rătăcite, şi nu se împotrivi nici cînd stareţul luă calul de căpăstru şi-l tăinui îndărătul stejarului. Iar cînd, cu ajutorul paracliserului şi cît putu mai repede, egumenul sui călugăriţa pe cal, iar pe bătrîn îl ajută să încalece pe calul ţăranului, pe care călărise el pînă atunci, ţăranul se dezmetici şi strigă că e calul lui.

— Ai să primeşti doi în loc! Abate-te pe la curtea noastră! i-o întoarse stareţul.

Şi fără să mai privească în jur, îndemnă murgul. Păşea înainte şi ducea de căpăstru calul pe care se afla sora. Năprasnica groază mistuise oboseala şi suferinţa fetei. În urma lor venea, cocîrjat de tot, bătrînul paracliser, căruia îi era teamă să se uite împrejur. Încetase să mai mormăie şi să mai blesteme. Strănuta din ce în ce mai des, şi cu ochii înlăcrimaţi se uita ţintă la stareţ, singura lui mîngîiere şi singurul său sprijin.

Bătrînul nici nu băgă de seamă că străbătuseră o bună bucată de drum de-a lungul zăgazului şi că la capătul lui cîrmiseră la stînga, devale, pe un fel de cărăruie. Drumeagul acesta ducea cîtva timp în jurul heleşteului şi o lua apoi între două povîrnişuri mărunte, îndreptîndu-se către o vîlcea care, în lumina crescîndă a zorilor, li se deschidea nu departe în faţă. În mintea paracliserului cuprins de spaimă, to-

tul se învălmăşea, toate îi jucau înaintea ochilor. Nu se gîndea decît la un singur lucru şi nu se aştepta decît ca dintr-o clipă în alta să audă în spatele lor urlete păgîne şi sălbatice.

Dar iată că în urma lor se aşternuse tăcerea şi nu se auzea nici un pas. După o clipă paracliserul îndrăzni să-şi întoarcă puţin capul, şi atunci îşi dădu seama că străbătuseră o bună bucată de drum. Lăsaseră hăt-departe heleşteul ; dincolo de el se vedea zăgazul şi în sfîrşit mai încolo — stejarul cel stufos. Dar sub el era linişte. In acelaşi timp, se auzi în faţă glasul grav al stareţului :

— *Ego deum inclamabo et Jehova servabit me. Vespere et mane atque meridie meditabor, donec audiverit vocem neam*[1].

Preotul rostea un psalm pentru a o molcomi pe tînăra soră care, nespus de palidă, şedea ca împietrită pe cal, cu mîna dreaptă înfiptă în coama lui.

Stareţul nu se rugă prea mult. La gura vîlcelei tăcu deodată şi opri calul. Cărarea se desfăcea în două. Un drum apuca spre vîlcea, deasupra căreia, pe unul din povîrnişuri, se întindea brîul negru al unui stejăriş, celălalt drum cotea spre stînga. Stareţul se hotărî numaidecît şi o luă spre vîlcea.

În vremea asta, cerul se oglindea din ce în ce mai limpede în apa iazului şi norii începură să devină purpurii sub razele zorilor ce se revărsau. Zăgazul de sub stejar se luminase de-a binelea. Pe trunchiul bătrînului copac se vedea destul de desluşit crucea cioplită în scoarţă, precum şi cuiele mari şi vechi, bătute în arbore. Acolo totul amuţise. Ţăranul cu securea la brîu stătea singur. Cîtva timp s-a uitat nehotărît după fugari, mustrîndu-se că nu s-a apărat cu mai multă dîrzenie. După aceea şi-a întors privirile spre cîmp. Pe măsură ce mijea de ziuă, tinerele se-

---

[1] Voi invoca pe Dumnezeu şi Jehova mă va izbăvi. Mă voi ruga dimineaţa, la amiază şi seara, pînă ce-mi va auzi glasul. (In limba latină în text). (n. r.)

mănături de pe ţarini deveneau tot mai verzi în lumina dimineţii. Deasupra lor, într-o tăcere adîncă, suia spre cer cîntecul ciocîrliei.

Dar nu se auzi multă vreme. Gloata care cu o clipă mai înainte se oprise pe cîmp, se urni acum din nou. Era încă atît de departe, încît zgomotul glasurilor şi paşilor nu ajungea pînă la zăgaz. Ai fi zis că peste ogoare trece un nor cenuşiu, din care s-ar fi dezlănţuit din senin o aprigă furtună. Un strigăt se înălţă deodată către ceruri, umplînd văzduhul. Un călăreţ o zbughi din mulţime şi se îndreptă glonţ spre troiţă, unde se opri. În urma lui se năpustiră unul după altul cîţiva pedestraşi, scoţînd felurite strigăte. Şi toţi se opriră la stîlpul cu crucea, care dispăru în învălmăşeala lor. Peste o clipă, cînd se urniră din loc, nu se mai văzu nici urmă de stîlp. Ţăranul bănui ce se întîmplase cu troiţa care zăcea ciopîrţită şi sfărîmată în noroi.

Acum nu se mai îndoia că oamenii aceea erau din rîndul fraţilor, care voiau să stîrpească tot răul de pe pămînt, ca să nu mai fie nici stăpîni şi nici asupriţi. Ei porniseră să apere legea lui Dumnezeu, aşa cum propovăduise omul acela evlavios, care s-a ivit cîndva şi la ei, la Vlašim şi la Ledeč, prin sate şi pe la casele oamenilor. Omul acela vorbea ca un zănatic şi spunea că numai aceia se vor mîntui, care vor fugi la castelul Hradiště de pe muntele Tábor, deoarece acum se împlineşte sfîrşitul veacului. Şi totul o să piară ca la Sodoma. Isus se va întrupa şi va veni înconjurat de îngeri, iar cei care vor fi în viaţă, îl vor vedea aievea, şi alăturea de el pe sfinţi, printre care şi pe Jan Hus.

Cuvintele acestea răscolitoare puseseră stăpînire pe sufletul ţăranului, şi nu o dată, cuprins de tulburare, seara la foc împreună cu vecinii, sau noaptea singur, neputînd să doarmă, se gîndise la Hus şi la „fraţii“ de la Hradiště.

Acum îi vedea cu ochii lui şi-şi dădea seama că pe ei îi are în faţă.

III

În frunte mergeau călări trei preoţi, unul lîngă altul. La mijloc, pe un cal alb cu şa sărăcuţă, fără trupar şi gură de ham, şedea, adus de spate, preotul Mikuláš; în cap avea o cuşmă din piele de vulpe, pe umeri purta o şubă, iar dedesubt un suman obişnuit de pănură închisă. Era un preot bătrîn şi orb, cu nasul turtit şi cărnos şi cu faţa mai mult de jumătate acoperită cu păr. Barba lungă, castanie, tot atît de puţin îngrijită ca şi părul din cap, era presărată cu mai multe fire albe.

Preotul din dreapta, care călărea pe un cal murg, să tot fi avut patruzeci de ani. Smead, cu ochii căprii şi pătrunzători, cu barba neagră şi lucioasă, îmbrăcat la fel ca Mikuláš, fără anteriu preoţesc, era încins cu o sabie. Cel din stînga — de asemenea călare pe un cal murg — era cel mai tînăr, cam de vreo treizeci de ani, bărbat vînjos şi bine făcut. Avea o barbă moale şi creaţă, castanie, părul la fel, ochi albaştri, faţa roşcată şi plină de sănătate; în cap purta o cuşmă de castor, iar pe umeri o dulamă de culoare închisă. În mîna dreaptă ducea un prapur. Pe una din feţele steagului, care fîlfîia în adierea dimineţii, era zugrăvit un potir ce bătea în roşu, iar pe cealaltă faţă, juca figura unei gîşte albe.

În urma preoţilor păşea mulţime de oameni înarmaţi: cîţiva în straie de tîrgoveţi, dar cei mai mulţi erau ţărani pletoşi cu căciuli în cap, îmbrăcaţi cu cojoace lungi sau scurte, albe sau castanii, şi încinşi peste sumanele groase. Toţi purtau iţari strîmţi de piele sau de pănură, botfori sau alte încălţări butucănoase. Trei dintre ei se deosebeau în mod ciudat de ceilalţi. Unul era încins cu o curea peste haina ţărănească şi purta mînecuţe din damasc, iar vecinul lui avea mînecuţe dintr-o stofă ţesută cu fir de aur. În urma lor venea un bărbat bărbos, cu căciulă

în cap, îmbrăcat într-o haină de buhur, înflorată şi împodobită cu alesături bogate de aur şi mătase.

Haina aceasta era cusută din odăjdii prădate. Stofa grea şi scorţoasă nu s-a lăsat supusă de mîna neîndemînatică a croitorului, şi astfel că haina, măcar că era de preţ, însă foarte murdară şi plină de noroi, băţoasă şi scrobită, atîrna grosolan pe un om îndesat. Se bălăbănea pe trupul lui şi se bătea cap în cap cu iţarii murdari, de piele, şi cu botforii împodobiţi cu o pînză de biserică, strîns înfăşurată pe carîmbi.

Lîngă mulţimea aceasta, care să fi numărat tocmai bine o sută de bărbaţi înarmaţi cu lăncii, măciuci, paloşe şi securi, înainta pe un cal negru, cu coada legată, căpetenia lor, un boiernaş cu faţa şi barba moale, cu mustăţile şi părul lung, purtînd o cuşmă de dihor şi un surtuc de postav albastru-închis, tivit pe margini cu blăniţă de miel. Alături de el mergea pe jos un alt boiernaş, de bună seamă scăpătat, cu sabia la şold şi înfăşurat într-o manta ponosită.

Printre aceşti ţărani şi în mijlocul droaiei de femei cu basmalele legate sub bărbie şi în jurul frunţii, în aşa fel, încît nu li se mai zărea nici un fir de păr, păşeau flăcăi sprinteni, mai răsăriţi şi mai mărunţei, unii în galenţi, cu praştii, arcuri şi tolbe pe umăr. În urma mulţimii veneau cîteva căruţe pe care boii abia le puteau trage pe drumul desfundat. In spatele căruţelor, ţăranii, bărbaţi şi femei, duceau de funii vaci şi boi sau mînau din urmă dobitoace mai mărunte.

După ploaia de aseară, drumul stricat de peste cîmp devenise şi mai rău. Picioarele alunecau şi se smulgeau cu greu din glodul lipicios şi gras, care clefăia şi sărea în stropi, nădăind încălţămintea oamenilor şi copitele cailor. Însă nimeni nu ţinea seamă de asta. Bărbaţii şi femeile înaintau călcînd apăsat, mulţi dintre ei întunecaţi la faţă şi cu privirea încruntată sau plină de tristeţe. Unii mergeau cu capul

în piept şi cu mîinile împreunate. Dar cînd preotul cel orb, care călărea pe bălan, îngînă cîntecul:

Hristoase, Doamne-atotputernic
Noi te chemăm cu grai cucernic...

mulţimea fu străbătută ca de o flacără. Toţi ridicară capul, şi din piepturile tuturora, bărbaţi, femei şi copii, izbucni deodată ca un singur glas:

Ne-ajută nouă să ne mîntuim
Venirea ta cu pace să rîvnim...

Cîntecul în ton frigian răsuna plin de durere şi amărăciune, însă din el se desprindea un tîlc zguduitor şi un duh adînc şi cucernic. Cei care cîntau se schimbaseră la faţă. Femeile se înseninaseră şi aveau chipurile luminate de o pioasă înfiorare. Ochii lor se ridicau rugători către cer. Feţele multora dintre bărbaţi se întunecaseră şi mai tare, iar altora li se schimonosise obrazul din pricina cîntecului. Însă ochii tuturor ardeau de focul învolburării evlavioase, împinsă pînă la sminteală.

În clipa aceea, mulţimea lăsă în urmă ogoarele şi se revărsă în luncă, unde bătrînul ţăran de la Blaník adăsta sub stejar.

Chiar de la început, ecoul cîntecului îi răscolise inima pînă în adîncuri. Acum îl auzea din apropiere. Stătea în picioare, ascultînd cu sufletul la gură, şi deodată, fără voie, îşi scoase căciula. Apoi rămase pironit, uitînd că voise să se întoarcă acasă, la gospodăria lui. Avîntul şi înfocarea ce fremătau în cîntecul mulţimii îl ameţiră şi-i înfierbîntară mintea.

Abia acum se lămuriră într-însul cuvintele pe care le rostise omul acela ciudat despre tăria înflăcărată a credinţei şi despre sfîrşitul veacului, îndemnul lui ca oamenii să părăsească totul şi să caute doar mîntuirea sufletului. Şi mîntuirea era numai acolo, la ei. Oamenii aceştia au părăsit totul pentru mîntuirea sufletului lor, şi pentru a întrona legea lui Dumnezeu.

În clipa aceasta încetară în țăran toate frămîntările și gîndurile care-l zbuciumaseră acasă, în legătură cu munca lui de fiecare zi. Își roti privirea împrejur și simți cît de zadarnic e totul în fața adevărului dumnezeiesc, atunci cînd se deschid tăriile cerului și începe judecata de apoi.

Apropiindu-se, „răzbunătorii Domnului" o luară pe luncă. Puternic și grav pătrundea pînă sub stejar cîntecul lor:

...Din viața stricăciunii iute pleacă
Ea numai diavolului stă să-i placă.
Fără credință, lumea se prăvale
În iaduri de pierzanie și jale...

Țăranul nu se mai putu stăpîni. Cîntecul îl îmbia, îl chema într-acolo. Și omul nu mai pregetă și se urni din loc.

Între timp, cerul se limpezise. Norii cenușii se deșirară și mulți dintre ei se risipiră. Cîțiva, care mai rămăseseră în zarea dinspre răsărit, se înroșiră ca o văpaie și aveau pe margini tivuri aurii. Întinsul cerului se însenină. Peste haturi, se vedeau pînă departe brazde pămîntii, sate de lemn, pierdute în neguri, iar deasupra lor, pomi în floare ca niște norișori alburii.

Gloata fraților de la Tábor o luă cîntînd către soare-apune, unde cîmpia suia spre dunga zării, formînd o măgură întinsă. Acolo, la poalele măgurii, străluceau apele unui lac. În mijlocul lacului, pe un ostrov rotund și cenușiu, se ridica o clădire din zid cu turnulețe și arcade, cetățuia Bukovsko. Alături de ea, ceva mai la dreapta pe cîmp, la picioarele măgurii, pe niște pajiști uscate, se întindea tîrgușorul Bukovsko, în întregime din lemn.

Deasupra acoperișurilor pămîntii și împletite în cea mai mare parte din mănunchiuri de paie, se înălța la mijloc acoperișul roșu, de olane, al bisericii parohiale, cu un turnuleț de zid și o cruce de piatră

în vîrf, cu clopotnița albă, jumătate din cărămidă, jumătate din lemn. Biserica stătea singuratică în mijlocul unui maidan întins, care semăna mai mult cu un loc de adunare decît cu o piață. Maidanul avea o formă neregulată și era nepietruit, iar prin mijlocul lui trecea o gîrlă. Împrejurul bisericii se întindea un cimitir, înconjurat de zid. Lîngă țintirim se afla casa parohială, mică și veche, cu pereții vălătuciți, nevăruiți și tare înnegriți de vreme.

În preajma casei parohiale și a cimitirului, ca și pe lîngă morminte, roiau locuitorii tîrgușorului. Mulți se îmbulzeau spre ușa bisericii, care era închisă. Toți, tineri și bătrîni, cu glugi sau cușme în cap, unii cu părul vîlvoi, erau numai pe jumătate îmbrăcați, cu cojoace, sumane sau alte haine aruncate în grabă pe ei. Alții erau desculți sau purtau galenți în picioarele goale. Pretutindeni se auzea un zumzet nelămurit de glasuri : ici întrebări, dincolo strigăte de spaimă și groază, în altă parte chiote de bucurie.

Deodată, o fereastră a casei parohiale se deschise cu înverșunare și un bătrîn, scoțînd capul afară, răcni ca ieșit din minți :

— Parohul nu-i aici ! A fugit împreună cu clopotarul ! Fugiți și voi, oameni buni, care pe unde puteți ! Ne omoară.

În același timp se auzi un glas din mulțime, strigînd :

— La cetate ! Să fugim la cetate !

— Da ! Da ! încuviințară cîteva glasuri.

Însă un vecin tînăr, cu capul gol, îmbrăcat cu nădragi, fără haină, numai în cămașă și încins peste mijloc, își săltă capul peste zidul cimitirului, drept în fața ferestrei de la casa parohială, și făcînd semne cu mîna, strigă pînă cînd se înroși ca un rac :

— Nu fugiți nicăieri ! Nu vă temeți ! Nu-i adevărat ! Nu vin la noi, ci la boieri, la popi, la geambași.

Iar cînd văzu că doi vecini scot din poiată două vaci, izbucni din toate puterile :

— Stați pe loc ! Nu vi se ia nimic !

Dar în clipa cînd auzi clopotul bisericii, îi lăsă în plata domnului. Un dangăt, două, şi apoi altele, înfricoşătoare, grăbite. Sunau alarma.

Cînd glasul clopotului amuţi o clipă, vecinul cel tînăr sări peste zidul ţintirimului şi cu capul dat pe spate, începu să răcnească pînă ce i se înroşi beregata şi i se umflară vinele, la cei de sus, din clopotniţă, să înceteze, să nu mai tragă clopotele! Începură şi alţii să strige, dar cînd văzură că răcnetele şi semnele făcute cu mîna sînt zadarnice, se repeziră cu toţii într-acolo.

Glasul clopotului înspăimîntă şi mai mult pe cei de jos, din cimitirul aflat lîngă casa parohială, precum şi pe cei rămaşi acasă. Oamenii începură să se vînzolească în preajma locuinţelor lor, iar cîţiva de la biserică o porniră în goană, fără socoteală, către castelul boieresc. În învălmăşeală trecură de-a dreptul prin gîrlă, ca şi cînd n-ar fi văzut punţile de lemn aşternute peste ea. Alţii au vrut să se ia după ei. În clipa aceea, însă, glasul clopotului amuţi deodată. Privirile tuturor se îndreptară în sus, către fereastra clopotniţei, unde se ivise capul rotarului Šíma, vecinul cel tînăr, şi al tovarăşilor lui.

Vecinul privea cu sufletul la gură spre cîmp şi zări o gloată mare, de fraţi taboriţi, ce se apropia de tîrguşor. Mulţimea păşea tăcută în urma prapurului.

— Ei sînt! strigă bucuros vecinul, şi aplecîndu-se pe fereastră, adăugă fără să-şi dea seama că n-o să-l înţeleagă nimeni: Nu vă temeţi! Ăştia-s fraţii noştri! Sînt fraţii noştri!

Şi privi din nou spre fraţi. Šíma era unul din acei adepţi pe care îi întîlneai pe atunci la tot pasul, mai ales în ţinuturile acestea de la miazăzi, în oraşe şi la sate, şi care din primăvara trecută se adunau în număr mare prin munţi, unde se închinau, cîntau şi se împărtăşeau plini de evlavie „sub ambele chipuri“ [1]. La aceste adunări s-au înfrăţit, într-o desă-

---

[1] Adică împărtăşania cu trupul şi sîngele Domnului. (n. t.)

vîrşită înţelegere, chiaburii şi pălmaşii, tîrgoveţii şi meşteşugarii, săracii şi bogaţii. Şi ei împărţeau între ei tot avutul, de la colţucul de pîine, pînă la oul de găină.

Ascultînd cuvîntările înflăcărate ale preoţilor, Šíma şi consătenii lui, împreună cu toţi ceilalţi, au prins dragoste pentru o altă viaţă, în care nimeni n-avea să mai fie asuprit. Dar totodată şi o mare silă, care mergea pînă la ură, împotriva tuturor acelora care erau potrivnici acestui „adevăr al lui Dumnezeu". Tînărul rotar se socotea şi el printre cei dintîi, ca şi toţi aceia care fuseseră cu el „în munţi" ; alături de ei se numărau şi cei de-acasă, pe care altădată îi cîştigase de partea lui preotul satului. Acesta nu voise să săvîrşească niciodată sfînta împărtăşanie cu trupul şi sîngele domnului, ba se şi plînsese împotriva rotarului, pîrîndu-l pîrcălabului cetăţii, anul trecut, cînd au purces la prima adunare, la care fuseseră chemaţi de preoţii din Ousti, Jan din Bydlín, Petr Kániš, Mikuláš orbul şi Pšenička Antoš. Acolo, la Ousti, toţi au găsit casă şi masă la bogătaşul Pytel postăvarul şi la Joha brutarul.

Da, parohul din Bukovsko s-a înverşunat straşnic împotriva lui Šíma şi a tovarăşilor săi, care gîndeau ca şi el, măcar că nici tînărul guvernator, Oldřich din Rožemberek, nu se mai împotrivea cu asprime, pe moşiile sale, împărtăşaniei cu trupul şi sîngele domnului.

Astăzi, de frică, popa a dat bir cu fugiţii. De bună seamă că astă-noapte vreun trimis s-a grăbit să-l anunţe la timp. Popa a fugit şi acum vin fraţii. Despre asta vorbeau cei din clopotniţă şi mai spuneau că mulţimea aceasta de oameni este una din acelea care au pornit din oraşul cel nou, din Hradiště de pe muntele Tábor, ca să-i piardă pe toţi potrivnicii legii lui Dumnezeu. Sînt fraţii care, după ce au pus mîna pe oraşul Ousti, de unde au fost apoi nu de mult izgoniţi, l-au pedepsit pe panul Oldřich. În aceeaşi vreme, au cucerit cetatea Sedlec, au pus mîna pe

ea, luînd tot ce-au găsit acolo şi ucigînd toţi slujitorii care li se împotriviseră.

Cei din clopotniţă se bucurau că fraţii au sosit în sfîrşit şi aici la ei, la Rožemberk, la panul lor cel puternic, şi c-au să-i ajute să plece în noua cetate Tábor, unde voiseră să se strămute mai de mult, dar au fost împiedicaţi cu toată străşnicia de către pîrcălabul cetăţii.

Toţi priveau cu sufletul la gură spre mulţimea posomorîtă, ce se apropia.

— Hei, s-au oprit! strigă careva dintre ei.

În adevăr, gloata taborită se oprise. De sus, din clopotniţă, văzură cum călăreţul care mergea pe de lături apucă într-o parte, iar unul din călăreţii din fruntea mulţimii, cel care purta prapurul, se luă după el înmînînd mai întîi steagul unuia din gloată. În urma lor porniră buluc aproape treizeci de oameni înarmaţi cu suliţe şi cu lăncii, îndreptîndu-se spre stînga.

— Au luat-o spre cetate! se auziră cîteva glasuri deodată.

— Iar ceilalţi — uitaţi-vă — se îndreaptă către noi! Să le ieşim înainte! strigă rotarul Šima, arătînd spre gloata cu prapurul, în urma căreia rămăseseră toate femeile şi un mare număr de bărbaţi şi arcaşi.

— Să vadă că nu sîntem împotriva legii lui Dumnezeu!

— Haidem!

Coborîră treptele tocite de lemn, înghesuindu-se atît de cumplit unii într-alţii, încît e de mirare că cei din spate nu s-au prăvălit peste cei care o luaseră înainte.

IV

Clopotul amuţise, dar jos se auzi un cîntec ce răsună deodată la marginea tîrguşorului, lîngă gardul viu, deasupra căruia se întindeau ici şi colo creştetele perilor înfloriţi; apoi cîntecul se îndepărtă treptat, îndreptîndu-se spre piaţa tîrgului.

Taboriţii intrau în Bukovsko.

Calul bălan pe care călărea Mikuláš, preotul orb, cu părul lung, era dus de căpăstru de omul îndesat şi înfofolit în haina din odăjdii scumpe, cusută cu fir de aur şi mătase, şi care ţinea în mîna dreaptă o secure. Steagul era purtat de un vecin din oraş, îmbrăcat cu o şubă neagră, Joha, care fusese mai înainte brutar la Ousti : un om mărunt, cu faţa gălbejită şi cu mustăţi aspre şi ţepoase, altminteri însă fără nici un fir de păr în barbă. În urma preoţilor, lîngă Joha, mergea pe jos, cu sabia scoasă, un boiernaş scăpătat, devenit acum conducătorul ţăranilor înarmaţi, care veneau în urma lui împreună cu arcaşii şi femeile.

De cu noapte au purces oamenii de la locul unde poposiseră şi au umblat o bucată bună pe drumul desfundat şi peste cîmp, însă niciunul nu părea obosit. Cînd la intrarea în tîrguşor preotul a intonat cîntarea sa, au început să cînte toţi cu drag, măcar că glasurile le erau răguşite. Iar cu ei porni să cînte şi mulţimea din Bukovsko, care îi aştepta la marginea oraşului. Acolo tîrgoveţii îi întîmpinară şi se amestecară printre ei. Šíma rotarul rămase în faţă, lîngă stegar şi preoţi.

Cu sînge lemnul crucii l-ai stropit
Între tîlhari de rînd te-au răstignit.
Dar hula înfruntînd fără cîrtire
Tu ne-ai scăpat, Isuse, de pieire...

Cîntecul acesta cucernic răsuna în tot oraşul, ademenind şi alinînd inimile celor înfricoşaţi, iar cînd gloata se opri mai sus, lîngă biserică, nu departe de poarta deschisă a cimitirului, mai toţi bătrînii şi tinerii din Bukovsko se îngrămădiră în jurul ei, unii stînd mai aproape, alţii mai la o parte. Toţi priveau uimiţi la preotul cel smead, cu barba neagră şi lucioasă, care călărea cu sabia scoasă din teacă pe calul murg. Însă privirile se îndreptau cu şi mai multă uimire către preotul orb, cu părul lung şi barba mare, precum şi spre bondocul în haina cusută din patra-

fire, deoarece acesta avea un ochi scos și întorcea capul în chip ciudat, ca o găină care se apropie cu teamă de grăunțe.

Preoții nu descălecară, ci-și întoarseră doar caii cu fața către gloată și către cei din Bukovsko. Mulțimea băgă de seamă că preotul mai tînăr și smead, Petr Kániš, spuse grăbit ceva, cu jumătate de gură, preotului mai bătrîn, și apoi cătă încruntat spre biserică. Scăldat în lumina proaspătă a dimineții, lăcașul se înălța în fața lor. Razele strălucitoare cădeau pe ferestruicile înalte și înguste cu geamuri zugrăvite.

După ce cîntecul de lîngă cimitir amuți, toți cei din jur încremeniră într-o tăcere de biserică, deoarece presimțeau și așteptau ca unul din preoți să înceapă a grăi. Preotul orb stătuse pînă atunci cu capul plecat într-o parte, iar chipul lui părea împietrit. Deodată, în tăcerea adîncă, își săltă fruntea, și cînd începu să vorbească, fața lui nebărbierită prinse viață. Se încruntă, ca de o amărăciune lăuntrică, ca de o răzvrătire ascunsă.

— Ați auzit că parohul vostru a dat bir cu fugiții, începu el cu glasul grav, adînc și puțin răgușit. A fugit, fiindcă știe prea bine că vremile de azi nu-s vremuri de milă și îndurare și că ele nu iartă pe cei răi care se împotrivesc legii lui Dumnezeu. Vezi că el a fost dintre aceia care s-au împotrivit împărtășaniei sub ambele chipuri și adevărului lui Dumnezeu.

Preotul lăsă frîul din mînă și începu să-și vînture brațul drept.

— S-a împotrivit cum s-au împotrivit și alți fățarnici. Irosesc avuturile bisericii pentru ambiții deșarte, ducînd o viață de risipă cu țiitoare, cu ospețe și zaiafeturi, cu creșterea cîinilor și cailor, cu găteli scumpe și strălucitoare.

Glasul care sunase la început ca o furtună îndepărtată, deveni mai puternic, iar vorbirea nu se mai depănă slobod ca la întîiele cuvinte, ci prinse mai mult foc și se rostogoli cu mai multă grăbire.

— Ştiţi că prea cinstitul propovăduitor al sfintei scripturi, magistrul Jan Hus, fericit întru pomenire, a fost zvîrlit în temniţă grea de episcopul din Constanţa, că mîinile şi picioarele i-au fost ferecate necreştineşte în fiare, iar apoi, spre ruşinea şi ocara noastră, a fost aruncat în foc.

Tăcu. Şi în tăcerea plină de încordare nu se auzi nici o şoaptă. Aceia care, de teamă, stăteau mai la o parte, auzind aceste cuvinte, începură să se apropie pas cu pas şi să se alăture gloatei.

— Iar acum vor să stîrpească de pe faţa pămîntului pe toţi aceia care apără împărtăşania sub ambele chipuri şi trec cu tărie şi smerenie de partea magistrului Jan! urmă pe neaşteptate preotul cel orb. Auzim în fiecare zi despre asemenea întîmplări. Şi dacă cumva nu ştiţi, aduceţi-vă aminte de felul cum toamna trecută boierii au ucis şi au luat zălog pe pelerinii noştri de la Živhošt. Şi ce credeţi c-au făcut cu aceşti ostatici? I-au dat pe mîna nemţilor de la Kutna Hora, care i-au aruncat de vii, auziţi, de vii, într-o hrubă adîncă. Şi doar n-au fost ucigaşi, ci oameni de-ai noştri, cucernici şi credincioşi pînă la moarte. Se prea poate ca voi să-i fi cunoscut pe aceşti mucenici, sau cel puţin pe cîţiva dintre ei.

În clipa aceea, un geamăt stîrcit şi scurt se smulse din gîtlejul cuiva, străbătînd jalnic liniştea adîncă. Iar o femeie mai în vîrstă, din gloata taboriţilor, îşi lăsă capul în jos, îşi şterse faţa cu palmele, iar umerii şi capul i se cutremurară de plîns. Lîngă ea, o altă femeie, cu capul înfăşurat într-o maramă albă, strigă frîngîndu-şi mîinile:

— Copila mea! Sărmana mea Agneška!

Cuvintele acestea îi mişcară pe toţi, dar mai ales pe cei din Bukovsko, care ascultaseră cu sufletul la gură cuvintele vorbitorului. Preotul orb începu din nou cu glas sugrumat:

— Să-i pomeniţi cu jale pe aceşti mucenici, tot aşa cum cu mîhnire vorbesc şi eu despre ei. Despre ei şi despre aceia care, urmîndu-le pilda, şi-au dat viaţa,

suferind o moarte cumplită pentru adevărul lui Dumnezeu. Astfel s-a întîmplat cu preotul Chodek, parohul de la Kouřim, şi cu cei trei preoţi ai lui, pe care i-au prins nemţii la Kutna Hora, şi după ce i-au chinuit groaznic, i-au aruncat de vii într-o hrubă. Şi după ei, pe alţii, sute şi sute. Adevăr zic vouă, sute şi sute dintre ai noştri! Şi spre ocara noastră, hruba aceea a fost numită Tábor. Nu plîngeţi şi nu jeliţi! Aprindeţi-vă însă inimile şi întăriţi-vă sufletele, cînd auziţi cum nemţii înhaţă zi de zi, ca pe nişte fiare, pe oamenii noştri de la Kutna Hora, ba şi plătesc pentru ei. Pentru fiecare om o kopă [1], pentru fiecare preot cinci kope. Tot astfel îi înşfacă şi pe oamenii noştri de prin sate, din oraşe, îi ridică din case, de pe ogoare, plugari şi ciobani, şi-i vînd la Kutna Hora, ca pe nişte dobitoace.

La început, glasul preotului fusese mişcător, dar în timpul vorbirii devenise mai aspru şi mai înverşunat. Apoi cuvîntătorul tăcu, ca şi cum ar fi vrut să vadă ce răsunet vor avea vorbele sale. Dar lui nu-i era dat să vadă. În schimb, celălalt, preotul cu barba neagră, care îşi aşezase sabia în faţa lui, de-a curmezişul, pe oblînc, zări cum privirile tuturora se aprind şi cum toate sînt aţîntite către cuvîntătorul orb. În sfîrşit, acolo, în spate, ţăranii începuseră să freamăte de tulburare. Preotul orb nu-i vedea, însă simţea destul de bine că glasurile ce se ridicau mînioase şi pline de amărăciune la auzul unor asemenea cruzimi, nu răsunau numai în rîndurile din faţă ale gloatei, ci şi mai departe, cu mult în urmă.

El însuşi, cu chipul îmbujorat de osîrdie, se dezlănţui din nou, năprasnic, cu voce tunătoare:

— Aceşti potrivnici păgîni abia aşteaptă să ne piardă pe toţi!

---

[1] Kopa — unitate numerică de măsură, în vechea limbă cehă, indicînd 60 de bucăţi, mai ales cînd e vorba de ouă. (n. t.)

Rostise aprig fiecare vorbă, legănîndu-şi capul dintr-o parte în alta, în vreme ce barba deasă îi fîlfîia încoace şi încolo şi viţe lungi de păr, slobozite de sub cuşmă, fluturau în jurul frunţii sale.

— Nădăjduiesc în ajutorul împăratului şi al papei, căci şi unul şi altul vor să pună mîna pe noi. Şi biserica mai spune că e muma noastră! Muma noastră! Nu, fraţilor, ascultaţi-mă pe mine: asta nu-i o mumă bună, căci ca o maşteră, cu mîinile pline de sînge, a început să ne asuprească de duminica sfîntului Ioan Scărarul, la Vratislav, aruncînd asupra noastră toată otrava dătătoare de moarte. Papa a făcut treaba asta, la cererea împăratului Sigismund, care cu gura lui spurcată a glăsuit că ar da întreaga ţară ungurească, de s-ar putea să nu mai rămînă picior de om în Cehia. Acest împărat e vrăjmaşul de moarte al ţării şi graiului nostru. Acum e gata să purceadă din Silezia împotrivă-ne şi ne pregăteşte moartea şi pierzarea. O! Cîtă cîinoşenie! Mai mult decît cîinoşenie!

Glasul plin de patimă al preotului se întrerupse. Amuţise fără voie. Dar în aceeaşi clipă, tovarăşul său, care se întorsese către el, făcu o mişcare bruscă şi, aplecîndu-se pe gîtul calului, începu să cuvînteze cu ochii învăpăiaţi şi cu glasul puternic şi răsunător:

— Luaţi seama la cele ce-aţi auzit, şi nu uitaţi că a venit vremea suferinţei şi a răzbunării, ca să putem apăra sfîntul adevăr.

Fără să ia în seamă că tovarăşul cel orb se întorsese către el, preotul Kániš vorbi mai departe şi vorbele se revărsară din gura lui ca un şuvoi sălbatic, care ţîşneşte dintr-o stîncă:

— Se apropie sfîrşitul veacului, astfel precum a propovăduit Isus prin Matei evanghelistul şi Isaia prorocul. Şi-n vremurile acestea, Isus Hristos nu trebuie urmat prin tîrguieli şi îngăduinţe faţă de oamenii răi. În acest sfîrşit de veac, casa ciumată va fi cucerită prin sabie şi foc. Dar mai ales prin foc. După cum odinioară lumea a fost reînnoită prin potop, tot astfel, în zilele noastre, ea va fi reînnoită prin foc. Iar voi, toţi

cei care auziţi aceste cuvinte, în clipa ăstui sfîrşit de veac, cînd domnul Isus Hristos se va întrupa şi va veni pe pămînt, să fugiţi în munţi! Plecaţi din oraşe, din sate şi din cătune, plecaţi în munţi sau la Tábor! Veniţi cu noi la Tábor, căci noi, fraţii taboriţi, sîntem trimişii domnului. Am fost trimişi să stîrpim toate relele din împărăţia lui Hristos.

Preotul Kániš se ridică în scări şi, rotindu-şi paloşul, repetă cu glas puternic:

— Noi, fraţii taboriţi, sîntem în clipa aceasta îngerii răzbunării lui Dumnezeu, trimişi să-i scoatem pe cei buni din sate şi oraşe, întocmai ca Lot din Sodoma. Aceia care, în numele lui Hristos, lasă casa, fraţii şi surorile sau pe tatăl şi pe mama lor, pămîntul şi ogoarele, iau de o sută de ori mai mult cu ei şi se vor bucura de viaţă veşnică. Duceţi-vă dar la Tábor, la locul ales de Dumnezeu, căci în vremea aceasta a răzbunării, însăşi Praga, ca un mare Babilon, se zbate în ghearele pierzării, ca toate celelalte oraşe. Numai Tábor va rămîne, şi acolo nu sînt şi nu vor fi nici stăpîni şi nici asupriţi, acolo nimic nu-i al meu sau al tău. La Tábor toate sînt ale tuturora, deopotrivă. Acolo nu se mai plăteşte nici dijmă şi nici biruri, iar oamenii sînt între ei fraţi şi surori. De aceea veniţi cu noi! Şi veţi veni, nici vorbă, căci cine nu va veni cu noi la Tábor, acela nu va scăpa de pedeapsă. Noi, fraţii taboriţi, ne răzbunăm şi trecem totul prin foc şi sabie. Prin foc şi sabie! Pe toţi aceia care sînt împotriva noastră, căci ei sînt potrivnicii lui Dumnezeu.

Din ochii lui Kániš ţîşneau scîntei aprinse. Patima neistovită care dogorea din cuvintele lui, înflăcără mulţimea cu care venise, ca şi pe cei din Bukovsko, însufleţiţi de aceeaşi credinţă. Şi toţi izbucniră într-un strigăt sălbatic. Ceilalţi din Bukovsko, adepţii popii care fugise, rămaseră încremeniţi şi nehotărîţi în frica ce-i cuprinsese. De teama ameninţărilor ce se desprinseseră de pe buzele preotului şi răscoliţi de strigătele fraţilor înfierbîntaţi, ei erau, în adîncul sufletului, aproape gata să se supună chemării şi să plece la

Tábor. Făgăduinţele preotului începură să-şi arate roadele şi mai mult încă după cele pe care vorbitorul le arătă după o clipă de tăcere:

— Credeţi-mă că sîntem trimişi de Dumnezeu. Dacă lui Dumnezeu nu i-ar plăcea opera noastră, de mult ar fi nimicit-o şi noi am fi pierit. Însă Dumnezeu ne-a trimis să-i pierdem pe potrivnici. Aşa s-a întîmplat cu panul Oldřich de la Ousti, pe care, după cum ştiţi, l-am măcelărit, iar cetatea lui am prefăcut-o în praf şi pulbere. Tot aşa s-a întîmplat nu de mult cu cavalerii împlătoşaţi de la Sudoměř. Ei erau, pasămite, două mii la număr, iar fratele Žižka avea numai patru sute de oameni, împreună cu surorile şi prăştiaşii, şi numai nouă călăreţi. Nouă contra două mii! Şi cînd colo, ce minune! Dumnezeu ne-a ajutat şi duşmanul a fost învins şi nimicit, ca odinioară filistenii. Cu ocară şi cu pierderi mari a fost pus pe goană. Şi tot astfel cum au fost zdrobiţi aceştia, se va întîmpla cu toţi potrivnicii, chiar şi cu acei magiştri din Praga, nepăsători, slabi de înger şi pedanţi, care s-au înhăitat cu ei. Dar mai înainte vor fi pustiite toate vizuinile lor tîlhăreşti, zidite din piatră.

Rostind aceste ameninţări, se întoarse şi, plin de înverşunare, flutură sabia spre biserică.

— Ei sînt împotriva lui Dumnezeu, căci pururea v-au jefuit şi nu v-au împărtăşit cu trupul şi sîngele domnului. Iar biserica asta e ridicată şi ea în numele vreunui sfînt oarecare. Sfinţii apostoli n-au avut biserici, nici case, nici dijme, nici moşii bisericeşti, ci au trăit numai din pomeni.

— Şi n-au umblat îmbrăcaţi în odăjdii, şi n-au urlat doar latineşte! strigă preotul orb.

Apoi porunci scutierului său, cel cu haină de preţ, să-i întoarcă bălanul.

Femeile, care la început cîntaseră cu evlavie, începură să strige şi ele pătimaş laolaltă cu bărbaţii care ameninţau cu securile, lănciile şi suliţele. Petr Kániš, rotindu-şi sabia strălucitoare deasupra capului, răcni sălbatic, stacojiu la faţă şi cu ochii bulbucaţi:

— Pier dinaintea noastră, cuib păgîn de vînzători! Totul e de vînzare aici: untdelemnul, nunţile, înmormîntările, cîntările, liturghia, iertarea păcatelor, molitfele! Sfărîmaţi-o, daţi-i foc! Să ardă, căci altminteri veţi arde voi în focul gheenei!

Îndemnă calul şi porni după preotul orb care o luase înainte pe bălanul său. Calul acestuia era dus de căpăstru tot de bondocul îmbrăcat în haina cusută din odăjdii. Trecură de poarta cimitirului şi se îndreptară spre biserică. Bondocul striga ca şi stăpînul său, ameninţînd sălbatic cu securea. În urma lor venea Joha brutarul cu prapurul, iar după el ceilalţi tîrgoveţi. Între aceştia era unul mic, şchiop, cu nasul turtit, cu mustaţă ţepoasă şi aspră, ţinînd de mînă un băiat de vreo doisprezece ani. În spatele mulţimii păşeau ţărani întărîtaţi, prăştiaşi, femei şi fraţii din Bukovsko şi toţi răcneau sălbatic, ca ieşiţi din minţi.

Toate acestea se petreceau dincolo de zidurile cimitirului. În biserică stăpînea o linişte mormîntală. Tăcerea plină de evlavie a altarului frumos zugrăvit, pentru care răposata stăpînă de la Rožemberk cheltuise o groază de bănet, nu era tulburată de nimic, ci doar, cel mult, de larma înăbuşită a glasurilor de afară. De sus cădeau în paraclis raze prelungi, luminoase şi colorate de zugrăveala de pe vitraliile ferestrelor gotice. Razele tremurau deasupra altarului cel mare cu pereţi boltiţi, împodobiţi cu icoane după zugrăveli ale meşterilor din Praga, scînteiau peste vechile lespezi de pe mormintele zidite în peretele de lîngă altar şi peste strana împărătească cu baldachin de lemn, cioplit cu măiestrie, şi lunecau apoi pe pardoseala de piatră.

În lumina dimineţii, sfinţii zugrăviţi şi îngerii cu nimburi de raze se desprindeau viu de pe pereţii laterali, iar poleiala aurie a altarelor de pe margini strălucea ca şi ţevile orgii noi.

Era plăcut aici şi odihnitor. O pasăre îşi luă zborul din cireşii înfloriţi de lîngă casa parohială, se aşeză pe pervazul ferestrei şi începu să ciripească vesel că-

tre sfinţii dinăuntrul sfîntului lăcaş. Însă deodată amuţi şi se înălţă în văzduh. De afară se auzea vuiet de glasuri sălbatice şi lovituri năprasnice, care cădeau unele după altele în uşa cea mare, făcînd să duduie toate ungherele bisericii.

V

De la stejar, stareţul Petr din Louňovice se îndreptă către cetatea Radonice. Unul din preoţii lui era frate cu pîrcălabul cetăţii. Stareţul îşi aduse aminte de asta, în clipa cînd tot socotea unde ar putea găsi pentru călugăriţa bolnavă un adăpost în care să se poată odihni şi să mai prindă oleacă de putere. Stareţul vedea că sora se simte tare rău şi că nu mai poate ţine la drum. Îşi zise însă că dacă s-ar odihni o zi întreagă, ar putea să pornească seara mai departe, urmînd calea spre Přiběnice, mai ales dacă pîrcălabul de la Radonice le-ar face rost de o căruţă pentru ea şi pentru bătrînul paracliser, care era de asemenea la capătul puterilor.

După ce acolo jos, sub stejar, cîntecul taboriţilor îi băgase pe toţi în răcori, stareţul avea tot temeiul s-o ia mai iute la picior. Îndemna calul pe care îl ducea de căpăstru, o îmbărbăta pe călugăriţă cu vorbe mîngîietoare şi se ruga cu glas tare. O clipă se uită împrejur şi mîrîi din nou împotriva paracliserului. Dacă-i bătrîn, să se astîmpere odată şi să tacă. Cînd paracliserul îşi văzu stăpînul ducînd calul de căpăstru ca un rîndaş, se oferi să descalece şi să ţină el calul.

Drumul era tare păcătos şi ducea, printr-o vale nu prea adîncă, pe sub coasta din dreapta. Povîrnişul era arat şi scăldat în lumină. Deşi cobora domol, astupa totuşi orice privelişte. În clipa asta se vedea numai cerul senin, ce se înălţa dincolo de muchea povîrnişului. În stînga drumului se întindea o luncă îngustă, iar deasupra ei o altă coastă. Acolo totul zăcea cufundat în umbră. Numai creştetele bătrînilor copaci

dintr-o mică dumbravă erau învăluite în lumina dimineţii. Nici în partea asta privirea nu putea răzbate mai departe. Jur împrejur linişte şi pustiu în răcoarea dimineţii. Numai de pe ogoarele din dreapta răsuna ciripitul neobosit al ciocîrliei.

Dar cîntecul care îi înspăimîntase nu se mai auzea aici. Pentru stareţ, aceasta era semn bun şi omul găsi cuvinte de îmbărbătare pentru călugăriţă şi paracliser. Totuşi, nu se simţea pe deplin liniştit.

Se temea că ţăranul ar putea să spună ceva despre ei, să-i dea pe faţă, iar ticăloşii de taboriţi să le ia urma şi să-i prindă. De aceea gonea cît îl ţineau puterile şi nu ţinea seamă de drum şi nici că se făcuse lac de sudoare. Totuşi, oboseala sta să-l doboare şi pe el.

Drumul începu să cotească spre dreapta. La stînga, dumbrava rămase în urmă, şi acolo, sub povîrnişul sterp cu smocuri de iarbă uscată, sclipi înaintea lor apa unui heleşteu. Partea de jos, mai povîrnită, a coastei, chiar deasupra apei, era albită de tufele pitice ale porumbarilor, înveşmîntate cu flori.

Porumbarii de pe muncelul de dincolo de heleşteu, învăluiţi pînă acum în întuneric, înfloriseră şi ei între tufele de măceş. Ceva mai departe, dincolo de muncel, sus, pe coastă, zăriră cîteva case de lemn. Mai jos de ele, într-o vîlcea, se afla o grădină cu pomi roditori, mai toţi înfloriţi. Copacii încărcaţi de flori erau risipiţi ici şi colo pe lîngă casele acoperite cu paie, pe coamele cărora stăteau înfipte în văzduh morişti în chip de cocoşi, cu „aripi“ încrucișate.

Stareţul opri calul şi-şi aţinti privirea asupra satului. Dar nu luă în seamă nici pomii înfloriţi, nici cei cîţiva tei bătrîni şi despuiaţi, care umbreau o curte ceva mai răsărită ; ochii nu i se opriră nici la casele oamenilor. Privirea lui alerga peste locuinţe, peste pătulele înalte, înverzite de muşchiul de pe acoperişuri, peste hambarele înguste şi joase, căutînd conacul boieresc. Dar nu-l zări nicăieri.

Asta îl făcu să-şi piardă cumpătul. Să se fi rătăcit? îi trecu deodată prin minte. Sau poate conacul e mai departe, dincolo de coastă? În clipa aceea zări o femeie cu un coş în spate, care cobora dinspre sat, către zăplaz. Stareţul struni calul la pas. Cînd se apropiară de zăplaz, zăriră sub el, în dreapta, un heleşteu mai mic.

Printre aceste două heleştee, de-a lungul zăplazului, se ajungea în sat. Aci se întîlniră cu femeia. Era bătrînă. Avea capul înfăşurat într-o basma, iar în picioare purta galenţi cu căpute din piele de oaie.

— Acesta-i satul Radonice, nu? întrebă stareţul pe bătrînă, ca şi cum ar fi fost sigur de asta.

— Da' de unde! E Hvozdno!

Paracliserul nu-şi putu ascunde spaima. Stareţul, cuprins de uimire şi de ciudă, tăcu o clipă. După aceea puse o nouă întrebare:

— Al cui e Hvozdno?

— Al arhiepiscopului. Însă acum e zălogit unui boiernaş.

Stareţul ştia că arhiepiscopul[1] îşi zălogise moşia plină de datorii şi că acum o ţinea în arendă un boiernaş de la Sobětín. De aceea nu mai întrebă nimic, ci întregi:

— Iar asta aparţine mănăstirii Týn de pe Vltava, iar cea de colo e a pîrcălabului vostru.

— Da, da, dar nu tot satul, numai o parte din el, înălţimea voastră.

— Numai o parte? Şi restul?

— Restul e al boierului de colo, din curtea aceea.

Şi femeia arătă spre teii bătrîni, care îşi răsfirau crengile deasupra streşinilor.

— Cum îl cheamă?

— Păi... Ctibor, boierule. Da, da, Ctibor din Hvozdno, cum să-l cheme altfel, răspunse bătrîna binevoitoare şi guralivă. Acum e grozav de evlavios. Însă mai înainte... Lumea spune multe. Cică s-ar fi avut bine

[1] Kunrát din Vechta, de fel din Westfalia. (n. a.)

cu Macuta[1], dacă aţi auzit de lotrul ăsta! Sigur c-aţi auzit. Toată lumea tremura cînd auzea numele lui.

După ce-şi sfîrşi vorbirea, se uită la paracliser şi mai ales la călugăriţă, şi rosti deodată nedumerită:

— Ehei, se vede că veniţi de departe, boierule!

— Am greşit drumul, maică! Vrem să ajungem la Radonice.

— Ei, asta-i bună! Radonice vine taman în partea astălaltă, dincolo de Hvozdno.

Şi bătrîna arătă într-acolo.

— E departe?

— Vreo jumătat' de ceas, poate nici atîta; dar pe noroiul ăsta...!

După alte întrebări, stareţul află că ar fi trebuit s-o ia la stînga încă înainte de gura văii, şi atuncea ar fi ajuns drept la Radonice. A mai aflat că baba mergea la Bukovsko şi că de aici drumul cel mai scurt către Radonice este cel care duce drept peste Hvozdno.

Bătrîna ar fi fost bucuroasă să afle şi ea ceva de la el, însă stareţul vorbea pe ocolite sau o prindea mereu pe bătrînă cu cîte o nouă întrebare. Voind să afle cam ce gîndesc oamenii de prin partea locului, o iscodi ce mai e prin sat, dacă e linişte şi la care biserică se duc sătenii. Bătrîna îşi dezlegă băierile limbii şi spuse pe nerăsuflate că asupra lor s-a abătut blestemul lui Dumnezeu, că doi inşi au şi plecat la Tábor şi că s-au vîndut celor de acolo. Cică Tábor ar fi un oraş nou, unde nimeni nu mai plăteşte nici un fel de dajdie, nimic, şi nu se află nici stăpînire şi nici popă.

Se vedea bine că bătrîna nu dădea crezare acestor zvonuri, deoarece le socotea cu neputinţă de înfăptuit şi se îngrozea la auzul lor.

— Cum să fie adevărate asemenea lucruri, doamne!

---

[1] Benes Macuta din Heršlák, căpetenie de tîlhari, căruia la sfîrşitul secolului al XIV-lea şi la începutul celui de-al XV-lea i se dusese faima pînă departe. Conacul lui se afla chiar la graniţa dintre Cehia şi Moravia, la sud-est de cetatea Rožemberk. (n. a.)

Nici gînd! Stăpîni au să fie pururea, şi cum ar arăta lumea fără preoţi? Ar muri creştinii ca vitele sau ca păgînii, fără împărtăşania cu trupul Domnului.

Cele auzite întăriră convingerea stareţului, şi el voi să-şi urmeze drumul. Însă bătrîna, apropiindu-se în grabă de el, îl apucă de mînecă şi cu vocea scăzută, plină de teamă, îl întrebă dacă a auzit cumva şi el, care de bună seamă cunoaşte scriptura, că se apropie judecata lui Dumnezeu şi că Isus Hristos va veni în curînd să judece lumea.

— Cine ţi-a îndrugat parascoveniile astea? îi răspunse răstit stareţul, încruntînd sprîncenele.

— Păi, iacă aşa vorbeşte lumea, şi nu de mult a fost pe-aici un străin grozav de evlavios, care grăia ca din scriptură. A fost şi pe la Popovice şi la Sedlikovice. Şi vorbea parcă era apucat.

— Cine a fost omul acesta? întrebă stareţul nerăbdător.

— Nu ştiu, boierule, însă a venit aşa, pe neaşteptate. S-a arătat oamenilor, a vorbit ici şi colo şi apoi a pierit ca o nălucă. Boierii l-au fugărit şi l-au prins, dar le-a scăpat sau s-a făcut nevăzut. Cînd vorbea, ţi se lăsa ceva greu pe inimă, iar capul se îngreuna de ţi se speria şi somnul.

— De mult a fost asta?

— Nu de mult. Şi peste noapte a dormit la boier. Vorba vine c-a dormit. Ce fel de dormit? Cică toată noaptea s-ar fi războit cu boierul.

— Cum asta? De ce?

— Au stat împreună de cu seară pînă în faptul zilei şi logofeteasa Zdena, fiica boierului, a stat şi ea cu ei, şi s-au ciorovăit pînă-n zori. Lumea spune c-ar fi vorbit despre scriptură, şi rîndaşul a întărit spusele astea. Boierul s-ar fi apărat aprig, iar dimineaţa, cînd se îngîna ziua cu noaptea, străinul a plecat şi dus a fost.

— A fost un proroc mincinos, să nu-i dai crezare! Şi acum mergi în pace, maică. Dumnezeu cu tine!

Stareţul îndemnă calul fără s-o mai ia în seamă pe bătrînă. Ea mai privi un răstimp în urma celor trei

călători atît de ciudați, pînă ce trecură de zăplaz și dispărură printre copaci.

Sătulețul era aruncat pe culme, în partea în care povîrnișul se așternea mai oblu. Fugarii îl tăiară de-a curmezișul, și aproape de la început îi zăriră capătul. Drumul bătătorit de vite și de oameni, desfundat de căruțe, plin de băltoace și de bălegar era pustiu. Nu se zărea țipenie de om. Ferestrele joase, cu ochiuri de țiplă, ale caselor împrejmuite, erau închise. Pe la porți nu se arăta nici o vietate. Numai ici și colo, în spatele gardurilor, apărea cîte un om sau se auzea undeva un hămăit de cîine. Colibele de lemn, în cea mai mare parte dărăpănate, aveau acoperișuri din paie țepoase și pe deasupra moriști în chip de cocoși cu aripile înnegrite, iar gardurile vechi din bîrne rupte se înșiruiau posomorîte, cu toate că în această dimineață de primăvară erau înveselite de un val de lumină strălucitoare.

Mai arătoasă părea curtea așezată deoparte, la capătul satului. Dincolo de ea se întindea o țarină cu semănături, care urca ușor, ca un val lin, pînă în zare. Între casa în care locuia gospodarul, cu partea de jos din zid alb, cu moriști de lemn și acoperișul de paie, pe a cărui coamă, înțesată de urechelniță acum uscată, crescuseră și smocuri de iarbă — și hambarul înalt din paiantă, era o poartă de piatră cu streașină de șindrilă. În fața ei se înălța un tei bătrîn. Alți doi tei mai stufoși își întindeau crengile golașe în clinul curții, deasupra hambarului, și peste gardul cu două streșini, tîmplărit din grinzi de stejar, îmbucate. Gardul se întindea dincolo de hambar, pînă la pătulul cu picioare joase, însă cu uși mari și acoperiș înalt și verde. Pătulul era așezat de-a curmezișul curții, în fața porților. Un zăplaz de nădejde lega, în partea cealaltă, pătulul, hambarul și casa de locuit.

Pe streșini gungureau cîțiva porumbei, iar prin partea deschisă ieșea țanțoș un cocoș negru, ale cărui pene aveau în soare o culoare verde cu scînteieri me-

talice. Din alt ungher al curţii se auzea, în liniştea dimineţii, cotcodăcitul unei găini.

Stareţul intră cu calul în ogradă. N-avea încotro. Încă de la intrarea în sat, tînăra călugăriţă începuse să suspine cu glas tare, iar cînd ajunseră în faţa porţilor, gemu şi se rugă s-o dea jos de pe cal, căci îi vine rău. Nu-i prea plăcea stareţului să se oprească aici, mai ales că pînă la Radonice nu mai era atît de mult. Totuşi îi venea mai bine să poposească la o astfel de curte de om înstărit, decît să se abată pe la o casă ţărănească. Aici intra, încaltea, la un boier, măcar că i se părea ciudată evlavia lui şi-l cam minuna faptul că găzduise pe prorocul acela care nu putea fi decît unul de la Tábor. Curtea largă era foarte neîngrijită, plină de noroi, şi paie ude zăceau împrăştiate peste tot. În mijlocul ogrăzii zăriră un puţ cu ghizduri de fier, iar sub şopron se aflau care, pluguri şi grape.

Dar nici ţipenie de om. În clipa aceea, oamenii se aflau adunaţi într-una din odăile boierului. Încăperea, cu tavanul boltit şi spoită cu var, nu era nici arătoasă şi nici prea îmbietoare. Avea pereţii căptuşiţi cu scînduri de stejar, lungi cît un stat de om. În dreapta, o poliţă cu vase de bucătărie, cele mai multe din zinc, dar care îşi pierduseră în bună parte luciul. În stînga, o sobă mare, de culoare verde, cu nişte călăreţi şi pui de lei ciudaţi, ieşind în afara plăcilor smălţuite.

Prin fereastra dublă, cu ochiuri mici şi cercevele de plumb, lumina cădea peste cei dinăuntru: un rîndaş cu gîtul arămit de soare, desculţ şi cu nădragi de piele, două fete, îmbrăcate cu catrinţe simple, şi un fecior de boier, cu faţa bălaie şi păr frumos, castaniu. Flăcăul şedea la stînga, pe o laviţă lîngă perete, deasupra căreia atîrnau două spade, o arbaletă şi un buzdugan frumos, lucrat în lemn. Peste logofeteasa Zdena, fiica văduvă a boierului, cădeau cele mai puţine raze de lumină. Ea şedea la o masă mare, cu stinghiile încrucişate, în faţa unei cărţi deschise. Logofeteasa nu împlinise încă treizeci de ani. Era slabă, dar avea trăsături gingaşe, iar capul îi era acoperit cu

o basma, în aşa fel, încît deasupra frunţii abia i se mai vedeau şuviţele de păr negru, lins. Citea cu glas tare dintr-o carte subţire cu buchi groase, din care răsăreau, roşii şi stîngace, literele mari de la început.

Rîndaşul stătea ca la biserică, ţinîndu-şi cuşma în mîinile mari şi bătătorite şi privind înaintea lui în neştire. Fetele erau desculţe. Ca şi rîndaşul îşi lăsaseră şi ele galenţii afară, la uşă. Mîinile şi le ţineau lăsate în voie şi împreunate. Cea mai tînără privea uimită la logofeteasa Zdena, iar cealaltă avea întipărită pe faţă o umbră de tristeţe şi de dor. Feciorul, vărul logofetesei, stătea cu mîinile rezemate de laviţă şi cu privirile aţintite în pămînt.

Afară era o dimineaţă senină, proaspătă, străfulgerată de văpăile soarelui, o dimineaţă cu pomi înfloriţi, cu cîntece şi ciripit de păsărele. În odaie stăpînea liniştea, şi cu atît mai vîrtos răsuna în această linişte glasul logofetesei care citea rînduri pline de tristeţe:

— „...În acest loc de durere, unde nu era lumină, ci numai întuneric, obidă şi suferinţă, se afla un rîu de foc. Pînă la cer se înălţau valurile lui fierbinţi, şi apa aceasta se numeşte Kochitus. Iar sfîntul Pavel a văzut multe suflete trecînd şi zvîrcolindu-se prin apa ceea de foc. Şi sfîntul Pavel începu să plîngă şi suspinînd întrebă pe înger: Cine sînt nefericiţii care trec prin rîul acela?"

În glasul logofetesei se simţea un tremur uşor care venea din adîncul sufletului năpădit de tulburare. Privirea, de sub pleoapele coborîte, cu gene lungi şi negre, alerga fără preget peste rînduri şi nu se ridică nici cînd ajunse în josul paginii. Logofeteasa întoarse foaia şi citi mai departe:

— „...Şi răspunsu-i-a lui îngerul, zicînd: Aceştia sînt cei care au asuprit pe alţii, precum şi linguşitorii primejdioşi; sînt fecioarele viclene, înşelătorii, cei care au poftit la femeia aproapelui şi cei care au păcătuit cu trupul şi cu sîngele Domnului".

Deodată tăcu.

Afară se auzi lătratul cîinelui, care începu apoi să se dea ca un turbat. Feciorul se sculă repede şi se apropie de fereastră. Slugile nu îndrăzniră să se mişte fără învoire de la locurile lor.

Logofeteasa nu era de loc mulţumită că cineva le strică tocmai acum rînduiala cititului şi ceasul de reculegere. Ca în dimineaţa aceea, ea se îndeletnicea cu treaba asta în fiece duminică după-amiază, iar în ultima vreme — şi în alte zile, seara sau la alte ceasuri, după cum i se abătea, mai ales cînd tatăl ei lipsea de-acasă. Duminica li se alătura şi el cu plăcere şi asculta plin de evlavie, dar era de părere că fata nu trebuie să facă prea des lucrul acesta, să nu rămînă muncile de căruţă.

Ochii ei trişti, albaştri, cu priviri tăioase, dar totuşi visătoare, ca şi cum ar fi fost veşnic copleşită de gînduri, se opriră întrebători asupra vărului. Băiatul le strigă, fără să-şi întoarcă faţa de la fereastră :

— Au venit doi oameni călări şi o femeie pe care o ajută să coboare de pe cal. Ia uitaţi-vă ! izbucni feciorul. Femeia a leşinat ! Şi o aduc în casă.

Alergă spre uşă şi după el grăbiră şi slugile. Logofeteasa Zdena sări şi ea de la masă. Era înaltă şi subţire, îmbrăcată într-o rochie de culoare închisă.

Fără să se sinchisească de hămăitul cîinelui, stareţul şi paracliserul o aduseră pe călugăriţă în tinda boltită şi o aşezară pe butucul de carne care era mai aproape de uşă, lîngă laţurile de vînătoare, atîrnate pe pereţi. În clipa aceea ieşiră din odaie feciorul şi slugile. Stareţul, aprins la faţă de supărare şi de oboseală, fără să-şi scoată gluga de pe cap, ceru iertare, aducînd mereu vorba de Radonice, unde voia să ajungă cu orice chip.

— Vă rog să ne lăsaţi să poposim aici oleacă, pînă îşi vine în fire bolnava. Puţină apă, dacă se poate. Puţină apă ! se rugă el stăruitor.

Feciorul îşi îndreptă ochii asupra femeii căzute în nesimţire, pe care o sprijinea bătrînul paracliser, cu toate că şi el tremura de slăbiciune. Tînăra călugăriţă,

frumoasă la chip, însă palidă şi trasă la faţă, cu ochii întredeschişi, răspîndea milă în jurul ei.

În clipa aceea, logofeteasa Zdena se ivi în pragul odăii. Îşi aruncă în grabă privirile spre bolnavă şi spre slujitoarea ce se grăbea s-o stropească cu apă, şi porunci fetelor s-o ducă în altă încăpere. Apoi o luă înainte, spre odaia în care se trecea din tinda largă şi spaţioasă. Rîndaşul ieşi în ogradă să vadă de caii străinilor, aşa cum îi poruncise feciorul. Acesta privi împreună cu stareţul în urma fetelor care duceau bolnava, şi după ce dispărură în camera de alături, pofti pe neaşteptatul oaspe să intre în odaie. Între timp paracliserul se lăsă pe butucul de carne, îşi rezemă spatele de perete şi căzu îndată într-un somn greu.

Slujitoarele o lungiră pe bolnavă în pat. Cînd îi scoaseră tulpanul de pe cap, părul i se revărsă luminos, în şuviţe bălaie, iar cînd îi dezbrăcară mantia, văzură că bolnava purta un veşmînt alb, cu cingătoare şi scapular de aceeaşi culoare. Zărind straiele călugăreşti, logofeteasa Zdena se trase un pas înapoi. Fu cuprinsă de silă. Trimise pe una din slujitoare să-l cheme pe boier. În clipa aceea călugăriţa deschise ochii.

VI

Ctibor din Hvozdno să tot fi avut pe atunci vreo şaizeci de ani. În tinereţe, ca atîţia alţi boiernaşi şi logofeţi din cinul lui, se ţinuse de petreceri cu prietenii şi cunoscuţii. Îi plăcea să bage zîzanii, să meargă la vînătoare şi să joace zaruri. Nu ocolea nici harţa cu oamenii. Adeseori se gîlcevea şi cu cei cîţiva iobagi ai lui, îndeosebi cu vecinii mai apropiaţi, cu arhiepiscopul din Praga, dar mai ales cu oamenii din curte. În tovărăşia boiernaşilor, la tîrg sau la adunări, se bucura cînd se iscau certuri şi vrajbe. Fiind iute la mînie, se aprindea într-o clipită, şi de cele mai multe ori începea el singur sfada. Cînd îl apucau pandaliile, pe care nu şi le stăpînea niciodată, dădea dru-

mul la vorbe urîte şi la sudălmi spurcate. La nevoie, nu se sfia să pună mîna şi pe armă. Mînia i se aprindea năprasnic, ca jeraticul, şi nu era chip să fie stinsă sau oprită, pînă cînd nu ardea în întregime.

De iuţeala asta a lui suferise adeseori, fără vină şi fără vreo pricină dreaptă, soţia lui. Ba cînd se aprindea într-însul văpaia mîniei, nu-l cruţa nici pe fratele său Mikuláš, cu care nu se înţelegea şi căruia odată, după o ceartă la cuţite, i-a spus în faţă c-o să se răzbune.

Şi ca să se ţină de vorbă, nu s-a sfiit să se înhăiteze cu tîlharul Macuta din Heršlák, care pe vremea aceea băgase groaza în tot ţinutul de la miazăzi. Şi Macuta îi trimise doi oameni din banda lui, pe Kebel şi Bemat. Împreună cu ei, Ctibor din Hvozdno şi-a aşteptat fratele într-o seară de toamnă, nu departe de Mažice, la marginea imaşului, lîngă un morman de cărbuni, cînd ceaţa şi întunericul învăluiau mlaştinile pustii de la Mažice.

Mikuláš din Hvozdno se îndrepta, împreună cu rîndaşul său, spre locurile acelea, nebănuind ce se pusese la cale. Iar cînd ajunseră acolo, cei trei îi smulseră de pe cai. Pe rîndaş l-au aruncat într-un iaz, iar pe stăpîn — căruia tîlharii i-au luat pentru Macuta caii, arbaleta şi chimirul cu şaptezeci de groşi — l-au dus la Heršlák. Acolo, Beneš Macuta l-a ţinut paisprezece săptămîni, împreună cu nişte nemţi de la care voia să stoarcă bani. Pentru timpul cît a stat întemniţat, Mikuláš din Hvozdno a trebuit să mai dea şi o pungă cu bani peşin. Iar pe deasupra s-a ales şi cu sănătatea zdruncinată din pricina întemniţării.

Fratele Ctibor, însă, după ce i-a trecut mînia, a uitat totul şi şi-a dus viaţa ca mai înainte. Trăia cum îşi făcuse obiceiul şi nu asculta niciodată de rugăminţile soţiei sale plăpînde şi suferinde care, fiind foarte evlavioasă, iubea singurătatea. Femeia aceasta trăia pururea în tristeţe, numai pentru cucernicia ei şi pentru fiică-sa Zdena, care avea pe atunci şaisprezece ani. Se temea de bărbatul ei şi era totodată înfricoşată de fe-

lul în care avea să-şi ispăşească păcatele; o înspăimîntau vorbele lui cînd, la dojenile ei, rîdea spunîndu-i că nimeni nu poate să îndrepte lemnul bătrîn şi strîmb, iar ea să facă bine să nu-l mai mustre.

De obicei, Ctibor se pornea împotriva popilor, parohilor, canonicilor şi a altora, uneori cu un zîmbet batjocoritor, alteori cu răutate spunînd că îi e de ajuns să se uite la ei, ca să vadă cît sînt de îmbuibaţi şi că au curţile pline de slugi, mai multe decît le trebuie, feciori şi copii de casă, cai frumoşi cu multe zorzoane şi cîini fără număr. Îşi zidesc case cu cheltuială mare şi se îngrijesc mai mult de ţiitoarele lor decît de sfîntul altar.

— Şi de ce? De ce? striga boierul, zvîrlind fulgere din ochii lui albaştri. Bunurile bisericilor se risipesc în destrăbălări, iar ei iau tot felul de lucruri de la oameni, pomeni şi dijme de la săraci, şi pe toate le dau diavolului. S-o pornească ei înainte şi să ne dea pildă. Dar se învrednicesc s-o facă? Să-i ia dracu' pe toţi! Aştia pretind să ne fie nouă călăuze? Şi ei vor să ajungă în rai? Ce, adică, sînt eu mai rău decît ei? Sînt? Sînt? Hai, vorbeşte odată!

Şi astfel se frămînta singur sau lovea cu pumnul în masă, se izbea peste grumaz sau peste faţă, pînă se făcea stacojiu. Soţia lui suspina şi nu spunea nimic. Şi tot mai des se retrăgea în camera ei, unde zăbovea tot timpul, împreună cu fiică-sa. Adeseori gemea şi plîngea în taină, şi fiindcă era şi suferindă, se usca pe picioare, copleşită tot mai cumplit de nelinişti şi de temeri. Logofătul din Hvozdno nu ţinea seamă de toate astea şi nici de fiica lui nu se îngrijea prea mult. O lăsase în seama soţiei. De aceea Zdena a avut o copilărie tristă. Puţintică la trup, şuie, slabă ca şi maică-sa, fata se înălţase repede şi era tot atît de plăpîndă şi de gingaşă la suflet ca şi ea, ba chiar şi mai visătoare.

Cînd altor fete de vîrsta ei le plăcea să trăiască şi se veseleau la petreceri, mamă-sa îi vorbea despre nimicnicia vieţii. În singurătatea ei, nu avea nici o

tovarăşă cu care să-şi petreacă timpul, iar în vecini mamă-sa nu-i dădea voie să se ducă niciodată. Îi spunea de asemenea să ia seama la slugi, deoarece sînt oameni de rînd şi eretici din prostie. Ca dovadă i-o înfăţişa pe Margeta, slujnica mai mare, amintindu-i că întocmai ca ea cred şi alţii că sfînta troiţă a fost o femeie şi că Dumnezeu tatăl e mai în vîrstă decît Dumnezeu fiul.

Astfel, fata logofătului Ctibor a trăit numai alături de mama ei. Împreună îşi făceau cu rîvnă rugăciunile acasă sau la biserica din Bukovsko. Acolo se duceau împreună cu alţii, la liturghie sau la slujba vecerniei, dar de cele mai multe ori mergeau singure, după-amiază, în zilele de lucru. În biserică şedeau pe bancă sau îngenuncheau în paraclisul lateral, învăluit într-o umbră odihnitoare, unde prin fereastra colorată cădeau de sus raze de lumină spre altarul cel mic, poleind zugrăvelile de pe pereţi şi mai cu seamă o zugrăveală care-i plăcea Zdenei mai mult decît toate celelalte : îngerul cu floarea de crin şi fecioara Maria, îngenuncheată în faţa lui.

Simţea că aici i se uşurează sufletul. Uitînd de toate grijile şi cufundîndu-se într-o visare de adîncă şi fierbinte evlavie, se socotea nespus de fericită. Nu-i mai venea să plece din biserică şi niciodată nu se grăbea spre casă.

Cu vremea, însă, urîtul le copleşea tot mai cumplit pe cele două femei. Mama se usca pe picioare şi de la un timp căzu într-o mîhnire adîncă. Suferea mult şi din pricina vedeniilor pe care le avea în somn şi în nopţile albe, mai ales toamna şi iarna, cînd o apuca urîtul. În nopţile acelea posomorîte şi morocănoase, vedea adesea prin fereastră, dincolo de curte, în grădina pustie, umbre înspăimîntătoare, jucînd pe sub copacii bătrîni. Tremura ca frunza, cuprinsă de spaimă, şi de cele mai multe ori o treceau mii de sudori. Atunci începea să se închine, dar uneori, nemaiputînd să se stăpînească, trezea fata din somn cu suspinele şi gemetele ei înăbuşite.

Toamna și iarna, cînd mama și fiica mureau de urît, curtea vuia de veselie, căci atunci boiernașii din împrejurimi se adunau pentru a merge la vînătoare, iar în vremea cîșlegilor veneau la taifas, făceau călărie sau porneau cu săniile. În zilele acelea fata logofătului din Hvozdno era nevoită să intre în odaie sau în tinda boltită, unde se aflau oaspeții casei. Acolo auzea cîntece și glume cu care nu se împăca, ba chiar ocări și sudălmi. Abia împlinise șaptesprezece ani, și se și făceau glume pe socoteala măritișului ei. Glumele acestea nu-i plăceau de fel, ba îi era chiar silă.

Ctibor din Hvozdno nu observa lucrul acesta. El nu înțelegea sufletul fetei. Nu vedea sau nici nu voia să vadă că firea ei ar fi trebuit să-l pună pe gînduri. Fetei nu-i plăceau lucrurile pe care le auzea, dar el le punea în seama sfielii; chiar și în ziua cînd veni cineva să-i ceară mîna, ea nici nu voi să audă de măritiș. Era un boiernaș vînjos din Bzí, mai vîrstnic decît Zdena cu cincisprezece ani bob numărat. Fata începu să plîngă și să-l roage pe tatăl ei, dar asta îl făcu pe bătrîn să-și iasă din fire atît de năprasnic, încît îl apucară furiile. Mama luă partea fetei, dar el le amenință pe amîndouă. Zdena s-a măritat. Avea atunci optsprezece ani.

Asta s-a întîmplat nu mult după ce fratele Mikuláš s-a întors bolnav de la Heršlák. Bietul om a lîncezit apoi într-una, și pînă într-un an a murit, lăsînd în urmă un băiat de unsprezece ani, Andrei. Puțin după aceea l-a urmat și cumnată-sa, soția lui Ctibor. Pentru ea, moartea a fost o binefacere, fiindcă n-a mai apucat să vadă nefericirea fetei în căsnicie, lucru de care se temuse totdeauna.

Boierul din Bzí era un bărbat în floarea vîrstei, zdravăn, înalt, plin de viață și putere, strașnic vînător, vesel și vajnic tovarăș de sfat și de petreceri. Iar nevasta pe care și-o luase la Hvozdno era o fecioară înaltă și subțirică, cu fața gingașă, însă posacă și

mofturoasă, şi de aceea, după nuntă, el nu zăbovi mult lîngă dînsa la conacul său.

Destul de repede, chiar mai repede decît s-ar fi aşteptat cineva, boierul din Bzí reîncepu viaţa pe care o dusese mai înainte. Căuta să-şi petreacă timpul cît mai uşor, ducîndu-se la jocuri în tovărăşia veselilor săi prieteni, pe la conacele şi parohiile din împrejurimi. Alteori îi poftea pe toţi la el la conac, iar asta o făcea atît de des, încît pînă şi socrul său începu să se ia de gînduri. Ce rost avea cîrdăşia asta dintre popi şi ginerele lui, precum şi prieteşugul cu boiernaşii cu care se întindea la chefuri, cum numeau ei ospeţele şi beţiile nesfîrşite, care făceau ca un chiolhan să aducă după sine un altul? Se adunau azi la unul, mîine la altul, însă de cele mai multe ori la Bzí, şi acolo popii şi boiernaşii se ameţeau totdeauna atît de crunt, încît atunci cînd se întorceau de la aceste chefuri „frăţeşti", le trebuiau cîteva zile ca să se dezmeticească. Iar socrul mai auzise şi despre anumite legături cu femei, despre dansuri, jocuri şi multe alte dezmăţuri.

De data asta, boierul Ctibor care îmbătrînea văzînd cu ochii se gîndi pentru prima oară mai adînc la soarta fiicei sale. Stătu mai întîi de vorbă cu ginerele şi-l dojeni. Acesta însă sări ca ars, apărîndu-se şi aruncînd vina asupra femeii, cică ar fi aşa şi pe dincolo, neomenoasă, ba chiar ca o călugăriţă, rece ca gheaţa şi aspră, vrînd ca el să se ţină numai de rugăciuni, iar de ea să nu se atingă nimeni. Atunci bătrînul se gîndi că ginerele are poate dreptate, că femeia o fi pricina, mai ales că semăna cu maică-sa. De aceea, curînd după întîlnirea avută cu ginerele în tîrg, la Bukovsko, plecă la Bzí ca s-o dojenească pe fiică-sa.

Tînăra femeie era singură acasă. Bărbatul plecase cu o sanie nouă, ca să se întîlnească cu prietenii la o petrecere. Cînd boierul de la Hvozdno îşi văzu fiica palidă şi cu ochii cerniţi de tristeţe, n-a mai putut s-o ia în răspăr, aşa cum avusese de gînd. O întrebă li-

niştit ce are. Dar ea nu răspunse nimic, nu-şi descărcă sufletul şi nici nu suspină măcar, însă bătrînul îşi dădu numaidecît seama că faţa şi ochii femeii arătau numai silă şi amărăciune, încît e de mirare că nu s-a cutremurat toată cînd bătrînul a început să-i vorbească despre bărbatul ei.

Asta îl întărîtă pe bătrînul boier. Nu-şi închipuise că pofta trupească a unui bărbat putea fi în stare să insufle o asemenea groază fiicei sale,- măcar că ştia că mumă-sa îi vorbise de multe ori despre feciorie, arătîndu-i cu cît e mai presus faţă de văduvie şi de căsnicie, încît în această stare de neprihănire şi îngerii se desfată. In acelaşi timp socoti că îndărătnicia şi înverşunarea fetei erau îndreptate şi împotriva lui, deoarece la adică el o silise să primească această căsătorie. Şi atunci se aprinse împotriva ei.

Afară coborîse seara şi ningea. Tînăra soţie cu trupul înalt stătea tăcută lîngă vatra colţuroasă, în care ardeau nişte buşteni, şi în lumina pîlpîitoare a focului ţinea ochii în pămînt, tăcută, fără să scoată o vorbă, dar nu înspăimîntată şi nici pierită, cum era de obicei mamă-sa. Însă tot corpul îi tremura şi clipea din gene mai repede ca de obicei, iar nările nasului ei prelung şi subţire se zbăteau de tulburarea de care era cuprinsă.

Îndîrjit de liniştea aceasta mocnită şi aţîţat de înverşunarea îndărătnică a fetei, tatăl se năpusti cu toată asprimea asupră-i, şi plin de mînie o mustră că e ca şi răposata, mama ei.

Tînăra femeie scoase un ţipăt şi pironind ochii asupra tatălui, îi strigă tremurînd, ca scuturată de friguri, să tacă, să nu mai cheme morţii ca martori împotriva lui însuşi, că n-a ştiut niciodată cît a suferit mama de pe urma lui. In clocotul acestor amărăciuni, îi aruncă în faţă vorbe grele, că s-a purtat cu răposata fără milă, cîineşte, că n-a ştiut niciodată cît a pătimit din pricina lui, de cîte ori a plîns în taină, ca să n-o vadă nimeni, şi cîte nopţi n-a dormit ! Tînăra logofeteasă nu avea întru totul dreptate, cînd punea

în seama bătrînului toate suferinţele mamei. Însă în multe privinţe nu greşea.

Acum simţea şi el lucrul acesta, şi deodată începu să i se lumineze mintea. Nimeni nu-l înfruntase vreodată cu asemenea vorbe, şi iată că, pentru întîia oară, cele auzite din gura fiicei sale îi împovărau gîndurile: copila lui ducea cu adevărat, în căsnicia ei nerostuită, o viaţă nefericită şi zbuciumată. Acum nu-i mai venea să ia apărarea bărbatului, să-i ascundă ticăloşiile şi să-l susţină în păcatele lui ; începu chiar să se căiască şi să nu-şi mai facă sînge rău, gîndindu-se că Dumnezeu e bun şi mare.

Dacă i-ar fi vorbit cineva altădată aşa, deschis, drept în faţă, poate că bătrînul boier ar fi sărit ca ars. Însă acum stătea neclintit ca un buştean şi tăcea. Răposata, soţia lui, îi apăru aievea, chinuită şi palidă ; i se ivi învăluită în umbre, în ochiul ferestrei întunecate spre care bătrînul îşi îndrepta privirile posomorîte. Lîngă vatră, fata plîngea.

Deodată, în bezna de afară, răsună un clinchet vioi de clopoţei. Ginerele se întorcea cu sania de la chiolhan. În clipa aceasta, socrul se hotărî să-i vorbească pe şleau. În curte se auzi amestec de glasuri şi lumina pîlpîi în tremurări uşoare.

Tînăra femeie nici nu se mişcă de la locul ei. Cei de afară o strigau înspăimîntaţi. Bărbatul se întorsese acasă, dar cum ! ? Zăcea în sanie sub o blană de urs, peste care se aşternuse un strat de omăt, şi faţa lui era acoperită cu cojocelul albastru de postav scump, cu care plecase îmbrăcat.

Cînd îi luară cojocelul de pe ochi, în curtea conacului, logofeteasa îşi văzu soţul întins în sanie, într-o haină lipită de corp, după moda nouă. Zăcea ca un copac vînjos, retezat dintr-o dată ; pe chipul lui învineţit, o dîră de sînge care îi cursese din nas şi i se prelinsese peste obraz, se înnegrise şi îngheţase din pricina gerului.

Dimineaţă fusese încă un bărbat chipeş, mîndru, zdravăn, în plină putere, şi acum ! Cei care însoţi-

seră sania erau doi tovarăşi de petreceri ai boierului. Cuprinşi de spaimă, povestiră buimăciţi că logofătul s-a prăbuşit ca lovit de trăsnet la parohia din Bošilec, în timpul chefului, pe cînd bea în cinstea unui călugăr care se afla în trecere pe-acolo.

Boierul de la Hvozdno rămase la Bzí, lîngă fiică-sa pînă după înmormîntarea ginerelui. Cînd s-a întors la conacul său, nu mai era omul care plecase la Bzí. Toate cele auzite din gura Zdenei şi tot ce văzuse acolo, dar mai cu seamă moartea năprasnică a ginerelui, care se prăpădise în păcat de moarte şi în vrăjmăşie cu Dumnezeu, îl tulburaseră adînc. În toate astea vedea pedeapsa celui de sus şi un semn pentru el.

Din zilele acelea, logofătul de la Hvozdno s-a îmblînzit. Rar mai ieşea din curte şi adesea cădea pe gînduri. Dar şi mai mult s-a schimbat după ce în primăvara care urmă acestor întîmplări, a ascultat pe magistrul din Praga, pe predicatorul Jan din Husinec.

Numele acesta îi era destul de bine cunoscut. Pentru întîia oară vorbise despre el cu destulă însufleţire, între prietenii săi, cu opt ani în urmă, cînd se povesteau pretutindeni tîlhăriile cavalerului Mikeš Zúle care a fost apoi spînzurat la Praga, împreună cu alţi cincizeci de tovarăşi, toţi unul şi unul, tineri şi frumoşi, iar magistrul Hus i-a însoţit pe toţi, pînă aproape de ştreang, căinînd amarnic pe acest tîlhar înrăit. Şi acolo, întorcîndu-se către mulţime, tîlharul a strigat: „Cucernică obşte, rugaţi-vă lui Dumnezeu pentru mine!“

Lucrul acesta a uimit pe toţi boierii, dar mai ales pe arţăgosul Ctibor din Hvozdno, şi mulţi au încuviinţat că magistrul Jan din Husinec e un preot şi un predicator de ispravă. După aceea, boierul din Hvozdno a auzit vorbindu-se despre el mereu, şi anume că ţinea predici la bisericuţa Betleem din Praga şi că tuna şi fulgera neînfricat împotriva tutu-

ror păcatelor, de oricine ar fi fost săvîrşite, de preoţi, de episcopi sau de cardinali.

În această privinţă, logofătul din Hvozdno se asemăna foarte mult cu magistrul Hus, deoarece şi el era împotriva păcătoşiilor popeşti. Pe atunci se interesa în deaproape de aceste lucruri, iar odată i-a ajuns la ureche că regele fusese părtaş la osînda magistrului şi spusese pe faţă că magiştrii nemţi sînt împotriva cehilor, şi anume atunci cînd se luaseră la ceartă în jurul părerilor cu privire la învăţătura înaltă a sfintei scripturi.

Apoi l-a auzit şi l-a văzut cu ochii lui pe magistrul de la Husinec: era în primăvara după ce se prăpădise ginerele său. În tulburarea lui de atunci, cînd auzi că predicatorul de la bisericuţa Betleem propovăduieşte la castelul din Kozí, ca şi sub teiul de lîngă castelul din Pădurea-Veche, boierul de la Hvozdno se îndreptă îndată într-acolo. Porni călare pe murgul său, pe care nu de mult îl muştruluise bine şi cu care adeseori pleca razna. În primul rînd a ţinut să se ducă, fiindcă era curios să-l vadă. Însă după ce l-a auzit vorbind, s-a dus mereu, şi din ce în ce mai des i-a ascultat predicile în cei doi ani încheiaţi cît magistrul a zăbovit aproape fără curmare la Kozí şi apoi la Ousti. De aici pornea să propovăduiască prin oraşe, pe la castele, în sate, pe ogoare şi în păduri. Şi logofătul de la Hvozdno s-a dus după el şi la Ousti, şi la Kozí, şi la Soběslav, şi la Přibčnice, luînd adeseori cu sine pe fiica sa Zdena care, de la moartea soţului, trăia cu el la Hvozdno.

VII

Boierul din Hvozdno spusese adeseori în batjocură răposatei sale soţii că nimeni nu poate să îndrepte copacul strîmb şi bătrîn. Şi cam aşa s-a întîmplat cu el. Singur mărturisea că e nărăvit în rele şi c-ar tre-

bui să se îndrepte, să se spele de păcate şi să se pocăiască.

La aceasta a fost îndemnat, ca mulţi alţii, de vorbele grăitoare ale magistrului Jan Hus. Logofătul din Hvozdno se stăpînea acum atît de mult, încît niciodată nu se mai aprindea de mînie şi de ciudă. Cu iobagii se purta mai blînd, nu-i mai apăsa cu dajdii nemiloase, iar văduvelor sărace ale ţăranilor răposaţi le înapoia bunurile de mînă moartă pe care, dintr-o greşeală a cugetului, le luase mai înainte.

Încă din primul an cînd l-a cunoscut pe magistrul Hus, a căutat să se îndrepte. De aceea — şi mai ales după ce-l dojenise fiică-sa — a luat la el, la curte, copilul rămas orfan de pe urma fratelui său, pe Andrei, care avea pe-atunci 12 ani. Iar el se ducea regulat şi neostoit să-l asculte pe Hus, ba trimitea şi pe alţii, slugile şi pe cei cîţiva iobagi ai săi, îndemnînd şi pe boierii cunoscuţi şi pe iobagii vecinilor să meargă să-l asculte pe acest magistru şi propovăduitor creştin. De multe ori îi însoţea chiar el. Pornea călare în fruntea lor, iar ei îl urmau în care cu loitre, pe jos sau călări, toţi cuprinşi de o evlavie fierbinte.

Se întorceau de acolo zguduiţi şi înflăcăraţi de înţelepciunea vorbelor şi de bunătatea magistrului din Praga. Fiecare îl preamărea, văzîndu-l atît de cucernic şi de drept. Măcar că era preot, biciuia fără cruţare pe preoţii nevrednici, da în vileag deprinderile lor păcătoase şi-i îndemna pe toţi să ducă o viaţă adevărată şi creştinească. Stăpîni şi iobagi, tineri şi bătrîni, flăcăi şi fecioare.

La curtea de la Hvozdno era acum linişte. Nu mai veneau boierii din împrejurimi la vînătoare sau la petreceri. Slugile o duceau mai bine. Logofătul era mai blînd, iar seara, cînd logofeteasa Zdena chema pe toţi să se roage împreună cu ea, îngenunchea şi bătrînul boier, şi după ce sfîrşeau cu rugăciunile, el intona cîntecul cucernic.

Din tindă străbătea atunci în curtea învăluită în întuneric, sub teii bătrîni, cîntecul de vecernie pe care slugile îl cîntau cu logofeteasa Zdena :

Isuse soare lucitor,
Alungă-al beznei hîd sobor,
Lumină din lumină eşti
A Tatălui din slăvi cereşti.

Tot astfel s-au închinat şi după ce, în al treilea an, magistrul Hus a plecat din acele meleaguri, ducîndu-se de la Ousti la Krakovec. Toţi care l-au cunoscut şi l-au auzit vorbind — şi ei se numărau cu miile — au fost cuprinşi de o mare mîhnire la auzul acestei veşti. Mulţi dintre ei l-au însoţit la plecare o bună bucată de drum. Printre ei era şi boierul de la Hvozdno. Şi de atunci el nu l-a mai putut uita pe magistru. Îi era dor de el şi-i simţea foarte mult lipsa, ca şi toţi ceilalţi. Ctibor din Hvozdno se număra printre aceia care îi trimiteau cu nerăbdare vorbă să mai vină printre ei.

Însă pe magistru nu l-au mai văzut de-atunci. N-a mai venit, deoarece chiar în toamnă a plecat mai departe, peste hotar, la conciliul de la Constanţa[1]. Din ziua aceea boierul din Hvozdno a alergat de colo pînă colo, fără preget, ca să afle cum îi merge lui Hus şi cum o duce printre străini. Căci pe atunci umblau vorbe multe despre pîra ce s-a ridicat împotriva lui acolo, la Constanţa, iar înaintea Crăciunului se răspîndi vestea că deşi avea la mînă carte de ocrotire din partea împăratului, Jan Hus a fost aruncat în temniţă.

Logofătul de la Hvozdno a umblat din loc în loc pe vreme de iarnă, fără să se sinchisească de zloată, şi apoi în primăvară, ca să adune ştiri mai temeinice. Însă veştile pe care le afla nu erau de-a bună : cică

---

[1] Jan Hus a fost chemat atunci la conciliul de la Constanţa (Elveţia), spre a da seama de noua sa învăţătură. (n. t.)

magistrul era ţinut mereu la închisoare, că boierii din Moravia au scris împăratului Sigismund de două ori în primăvara aceea, iar a treia oară, împreună cu boierii din Cehia, ca magistrul Hus să fie slobozit din temniţă. Că unii boieri au trimis răvaş şi curtenilor cehi ai lui Sigismund, aflaţi la Constanţa, ca pentru cinstea împăratului şi a lor, şi pentru cinstea întregului neam ceh să facă tot ce le stă în putinţă şi să stăruie fără întîrziere pe lîngă măria sa, ca nedreptatea şi mîrşăvia pe care le îndură magistrul Hus să nu mai fie îngăduite. Însă totul a fost în zadar.

Pe bătrînul boier îl cuprinse din nou iuţeala mîniei. Era îndîrjit de toate cîte auzea. Învinuia pe craiul Sigismund, conciliul de la Constanţa, pe preoţi şi mai ales pe aceia dintre cehi care, după cum umbla vorba, au fost cei mai porniţi împotriva magistrului Hus.

Mai tîrziu, auzind că magistrul a trimis în ţară mai multe răvaşe din închisoare, a umblat neobosit să afle astfel de epistole sau copii de pe ele. Le căuta pentru sine, dar şi pentru logofeteasa Zdena care, uneori singură, însă de cele mai multe ori împreună cu oamenii din curte, îl pomenea pe magistru în rugăciunile rostite. Logofeteasa se gîndea la el cu o sfîntă smerenie, deoarece era altfel decît aceia pe care îi văzuse în jurul soţului ei şi de care îşi amintea cu înverşunare şi de multe ori cu scîrbă.

Zdena îi era recunoscătoare lui Hus pentru alinarea şi îmbărbătarea aflate în strădaniile şi predicile lui, în clipele în care, după cum credea ea, diavolul o îndemna să se împotrivească şi să bombăne, atunci cînd se întreba : de ce oare i-a fost dat tocmai ei să îndure atîtea în anii tinereţii şi de ce suferă şi n-are nici o mîngîiere pentru ziua de mîine ? Nu vedea nimic înaintea ei decît singurătatea tristă de-acasă, alături de bătrînu-i tată. Magistrul Hus îi luminase cugetul şi-i trezise nădejdi noi în fericirea şi pacea veşnică, cînd prea fericiţi se vor odihni în noaptea luminoasă, cînd Dumnezeu va şterge lacrimile din ochii

lor şi n-au să mai fie plînsete, vaiete şi tînguiri, iar ea se va întîlni cu mama ei, acum fericită întru Domnul.

În zbuciumul acestor îndoieli, cînd fel de fel de zvonuri răscoleau minţile tuturor, a trecut primăvara şi a venit vara. Într-o seară de iulie, logofătul de la Hvozdno străbătea curtea gospodăriei sale. Carele care sosiseră pe înserate cu nutreţ, stăteau în ogradă, învăluite în întuneric, pe jumătate descărcate. Boii dejugaţi se odihneau în grajd, alături de celelalte vite.

Clipocitul apei şi glasurile de la fîntînă amuţiseră împreună cu ultimele clăpăieli ale galenţilor pe prispa casei.

Boierul, într-o haină albă, o luă încet de la grajd, prin întunericul curţii, de-a lungul gardului de bîrne. Deasupra lui, teii bătrîni răspîndeau miresme pătrunzătoare, şi în umbra lor deasă, dincolo de gard şi împrejurul culei, se învălmăşeau în zboruri tremurate scînteile luminoase ale licuricilor.

Curtea întreagă şi tot cuprinsul dimprejur erau cufundate în liniştea molcomă a nopţii de vară. Înaintînd spre porţile închise, boierul desluşi venind dinspre sat, un tropot de cal ce se apropia în goană de conac. Şi peste puţin, cineva opri calul lîngă poartă, bătu şi strigă.

— Ce este? întrebă logofătul din ogradă.

Din întuneric zvîcni răspunsul scurt, desprins ca dintr-o adîncă tulburare a cugetului:

— Magistrul Hus e mort.

Boierul tresări ca şi cum cineva l-ar fi lovit pe neaşteptate. Rămase pironit locului. Tăcu. Nu putu scoate o vorbă. Şi totuşi cunoştea glasul celui de afară; era al logofătului din vecini, de la Radonice. Acesta adăugă buimăcit, cu îndîrjire:

— L-au ars pe rug, la Constanţa. L-au ars de viu.

Boierul începu să tremure din tot corpul, de parcă l-ar fi prins frigurile. Deodată strigă:

— Cine ţi-a spus?

— Viu de la Bukovsko. M-am oprit înadins aci. Au primit la conac carte de la pîrcălabul din Přiběnice.

— Şi cînd s-a întîmplat asta? strigă logofătul cu glas tremurat.

— Nu de mult. A treia zi după sfîntul Procopie, a opta zi de la sfinţii Petru şi Pavel.

— Şi ce fac ai noştri de la Constanţa, boierii din Leštno şi Kepek? întrebă boierul cu grăbire.

— Nu ştiu nimic mai mult. Trebuie să plec acasă. Toţi sînt înspăimîntaţi şi mîhniţi. Auzi, să batjocorească în halul ăsta pe scumpul nostru învăţător!

— Şi ce ocară pentru noi! O, doamne!

Călăreţul din faţa porţii întoarse calul pe loc, strigă „noapte bună", iar logofătul nu mai auzi apoi decît tropotul calului, care se pierdu repede în tăcerea nopţii de vară.

Inturnîndu-se, boierul o zări pe fiică-sa pe prispa casei. Trupul ei se înălţa alb în negura nopţii, ca o statuă. Zdena stătea nemişcată, cu mîinile împreunate pe piept.

— Ai auzit? strigă logofătul cu glasul înăbuşit de tulburare.

Cînd ajunse lîngă ea, se opri. I se păru că faţa fiicei sale se învineţise, iar ochii ei mari priveau drept înainte, în întuneric, ca şi cum ar fi văzut o nălucă.

La vorbele lui, dădu din cap şi abia după o clipă izbucni:

— L-au pus la cazne şi a intrat acum în împărăţia cerurilor.

Glasul ei venea din adîncuri, sugrumat, iar ochii plini de lacrimi scînteiau plini de înflăcărare, de uimire şi de o pizmă care ţîşnea dintr-înşii fără voia ei.

Boierul din Hvozdno n-a închis ochii toată noaptea. Era adînc tulburat.

Logofeteasa Zdena a intrat în odaia ei de alături, iar bătrînul se plimba singur prin încăpere sau se oprea şi sta nemişcat ca o stană de piatră, căinîndu-l pe magistrul Hus şi gîndindu-se cum s-or fi purtat

cu el acolo, la Constanța. Și iarăși izbucni, amenințînd și urlînd împotriva acelora, ale căror mărturii au fost pricina morții sale pe rug și mai cu seamă împotriva cehilor, dușmani ai lui Hus, care se aflau la Constanța.

In mijlocul acestor frămîntări, îi apăru deodată în minte fata lui. Ce-o fi cu ea de s-a dus în odaie îndată ce a aflat vestea ? Lucrul acesta îl supăra. Fără voie, deschise ușa, ca să vadă ce face. Fereastra cea mică din odaia ei era deschisă, și se zărea grădina cufundată în întuneric. Din noaptea liniștită venea o adiere molcomă de vară, amestecată cu mireasma florilor de tei și de liliac alb de lîngă zidul camerei.

Logofeteasa Zdena ședea ghemuită lîngă fereastră. Părul negru și des îi cădea despletit în șuvițe lungi pe spate și pe tîmple, acoperindu-i umerii. În revărsarea părului negru, fața-i trasă și palidă părea mai albă, iar ochii ei triști erau cufundați într-o umbră adîncă.

Tînăra văduvă ședea nemișcată și nu întoarse capul cînd se deschise ușa. Privirile îi erau ațintite spre întunericul de afară, spre copaci și spre cer, și Zdena nu băgă de seamă cînd bătrînul deschise ușa pe neașteptate și o închise apoi încetișor la loc. Cîntecul pe care-l îngîna, fața-i palidă scăldată în apele negre ale părului, basmaua simplă din jurul capului și încremenirea Zdenei îl uluiră pe bătrîn.

„Jelește", gîndi el ; „dar nu poate să plîngă ca femeile. Cu atît mai rău !"

Nici nu bănuia în ce fel se gîndește fiica lui la moartea magistrului Hus. Zdena îl vedea în mijlocul fumului și flăcărilor și-și zicea că de bună seamă, le-a înfruntat cu bărbăție, cu cugetul voios, și cît e de plăcut să mori pentru Dumnezeu și pentru adevărul sfînt pe care în sfîrșit îl cunoscuse și ea. Aceasta e moartea adevărată, și cine moare astfel intră curat ca un sfînt în împărăția cerurilor. Magistrul Hus are acum parte de ceea ce a propovăduit atît de fierbinte : de fericirea veșnică. Nu mai îndură nici din partea ce-

lor răi, nici de pe urma ispitelor diavoleşti. Înaintea lui se află bucuria deplină, fără întristare. Acolo nu mai e noapte, nici amăgire şi nici frămîntare.

Nu se crăpase încă bine de ziuă şi boierul porunci să se pună şaua pe cal.

Plecă la Bukovsko, la cetate, să afle veşti mai temeinice şi mai sigure. Socotea c-o să se întoarne curînd; dar se înapoie tocmai pe sub seară, deoarece a trebuit să meargă pînă la Sobĕslav. La Bukovsko nu putuse afla mare lucru.

La întoarcere, satul părea mort. Sub teiul din faţa curţii se îmbulzea o mulţime de oameni, bărbaţi, femei, tineri şi bătrîni, tot satul, ba chiar şi mulţi străini din împrejurimi. Şi toţi îl aşteptau cu sufletul la gură şi se bulucirą după el în curte.

Acolo logofătul le spuse din nou ceea ce cu o zi înainte se răspîndise de la curtea sa, cu iuţeala fulgerului, în tot satul şi mai departe, de s-au îngrozit şi s-au înfricoşat toţi, căinîndu-l pe magistrul Hus. Boierul stătea pe prispa casei şi scoţîndu-şi cuşma udă din cap, le spuse posomorît adevărul adevărat, că acest creştin, de bună seamă sfînt, magistrul Hus, a fost ars fără milă. Asta s-a întîmplat din pricina măsurilor nedrepte şi rătăcite ale preoţilor cehi, de la Constanţa, care au uitat de neamul lor şi au săvîrşit asemenea faptă numai pentru ocara bunului magistru şi pentru ruşinea ţărilor cehe.

Aşa vorbi boierul mulţimii întărîtate, din mijlocul căreia se auzeau plînsete, tînguiri şi strigăte de întristare şi mînie aprigă.

Tot astfel a vorbit şi a îndemnat logofătul de la Hvozdno şi pe boierii şi iobagii din alte părţi, fie că erau mai mulţi laolaltă sau cîte unul singur. I se aprindea inima de mînie şi şi-o revărsa pe unde putea, socotind aceasta ca o datorie sfîntă.

Din noaptea aceea, de cînd a aflat din gura boierului de la Radonice ce s-a întîmplat la Constanţa, a devenit un şi mai înflăcărat adept al magistrului ars pe rug, ca toţi oamenii din împrejurimi şi de prin par-

tea locului. Ținea acum cu mai multă sfințenie la învățătura lui Hus și devenise cel mai înverșunat dușman al celor care se împotriveau potirului [1]. Se ridica mai ales împotriva papistașilor.

De aceea se bucură nespus cînd află că la Praga s-au pornit tulburări împotriva preoților dușmani ai potirului, și ochii îi scînteiară de bucurie cînd veni vestea că boierii au pedepsit pe episcopul de la Litomyšl, chiar pe moșiile lui. Iar toamna, după încheierea lucrărilor dietei de la Praga, cînd au fost chemati toți boierii la adunările pe ținuturi, ca să atîrne pecețile lor pe zapisurile votate de dietă și mai ales pe epistola către conciliul de la Constanța, logofătul de la Hvozdno a trecut pe la toți vecinii, ca să le amintească și să-i îndemne să se ducă la Písek, locul de adunare al celor din ținutul Bechyně.

S-a întors de acolo mulțumit și povestea cu înflăcărare că toată lumea e tulburată de moartea lui Hus, boierii, tîrgoveții și prostimea. Și la Písek s-a adunat o mulțime de boieri și numai pe epistola pe care se afla pecetea lui, s-au pus peste o sută de peceți. A lui era între a lui Petr din Dvorek și a lui Bohuslav din Nemyšl. Erau atît de multe, încît nu mai rămăsese loc în partea de jos a epistolei, și de aceea au mai atîrnat peceți și de jur împrejurul ei.

Și fluturîndu-și mîna, logofătul adăugă :

— Să afle cei de la Constanța că nu ne vom lăsa și nu vom înceta să-l cinstim pe magistrul nostru. Și să mai știe că au mințit ca niște netrebnici aceia care s-au plîns atît de josnic acolo, înaintea lor, că în Cehia și în Moravia s-ar fi ivit eretici și tot felul de rătăciți. Au mințit ! Au mințit ! Și or să mai citească ei că noi nu putem răbda asemenea scorniri și nici nu le vom răbda ! Niciodată !

Făcu o mișcare scurtă cu mîna :

— N-au decît să amenințe ! N-au decît să înceapă !

[1] Potirul era simbolul învățăturii husite care, spre deosebire de catolici, admitea și împărtășania cu vin. (n. t.)

VIII

In dimineaţa cînd stareţul de la Louňovice a intrat în curtea de la Hvozdno, logofătul se afla pe ţarina din partea de miazăzi a curţii. Acolo se întindea în zare, învăluită în ceaţă, sfoara de pădure a radonicenilor, ca şi celelalte două fîşii de pădure, şi mai întunecoase, ale hvozdnenilor şi popovicenilor, care porneau dincolo de sat, spre soare-apune.

In aceste părţi, unde se putea vedea un colnic, priveliştea nu era prea arătoasă. Numai ogoare, cer şi pădure. Insă spre soare-răsare şi spre miazănoapte-răsărit se desfăşura înaintea ochilor un cîmp întins şi larg, ici oblu şi neted, dincolo cu ponoare, cu sate, curţi şi pîrloage. Totul se oglindea în văpaia de lumină a dimineţii, în care sclipeau apele largi ale heleşteelor de la Horusice şi Bošilec, ca şi multe altele presărate în preajma satelor, pe ţarini şi ceairuri, din apropiere şi de mai departe, cît puteai cuprinde cu ochii, de la lanurile hvozdnenilor pînă la bălţile de dincolo de Svina şi de satul Veself, al cărui turn albea hăt-departe în largul haturilor. Bukovsko însă nu se vedea.

Şi cum din partea aceea bătea vîntul, boierul se opri, căci ieşise numai aşa, îmbrăcat uşor, ca acasă, purtînd doar o haină albă şi în cap o şapcă din iască. Se oprise căci i se păru că vîntul aduce zvon de clopot de la Bukovsko. Dangătul răzbătea adeseori aici, în cîmp, cînd clopotele sunau duminica pentru liturghie sau după-amiază, la vecernie.

Dar felul în care se auzea de astă dată glasul clopotului nu îmbia ca o chemare plăcută, răsunătoare, ci părea o înşiruire de dangăte înăbuşite, înfricoşate.

Boierul, care se apropia de 60 ani, era mijlociu de stat, cu trupul ciolănos. Ascultă încă o clipă, cu capul plecat şi urechile aţintite spre Bukovsko. Dar îndată se aşternu din nou tăcerea şi nu se mai auzi nimic. De aceea, logofătul porni mai departe. Păşea încet pe răzor, ca şi mai înainte. Fără să-şi dea seama că se

oprește, stătea uneori locului și pleca apoi iarăși mai departe, mereu îngîndurat. Vîntul îi zbîrlea părul și mustățile sure, îi desfăcea haina albă, sub care n-avea decît o cămașă albastră și un brîu lat, care îi ținea strîns niște pantaloni strîmți de postav, prinși în ciubote.

Fața lui îmbujorată, plină de sănătate, cu ochii mici și albaștri, însă pătrunzători sub sprîncenele stufoase, se aprinsese acum și mai mult din pricina vîntului. În ultima vreme ieșea adeseori pe cîmp și se lăsa furat de gînduri. Îl îndemna la aceasta atît priveliștea firii însăși, ținuturile aspre din părțile de miazăzi ale Cehiei, cu liniștea lor sfîntă în care se odihneau toate întinderile, cît și aleanul ce plutea ca o umbră nevăzută, pe care o simțeai însă pretutindeni, peste brazdele ogoarelor, peste bungete și văi, peste mlaștini și heleștee, în păpurișuri și la umbra pinilor întunecați, umplînd sufletul de o neliniște ciudată, încît omul amuțea buimăcit și rămînea îngîndurat.

Mai înainte, curînd după moartea magistrului Jan Hus, singurătatea țarinilor, cu liniștea și asprimea lor plină de gingășie, îl făcea pe boier să cadă, fără voia lui, pe gînduri. Atunci cugeta la cele ce auzise de la acest predicator, cind vorbise prin părțile acelea despre Dumnezeu, despre veșnicie, despre mulțimea ticăloșiilor omenești și despre îndreptarea lor. Chiar și la magistru însuși se gîndea cu multă duioșie, încercînd să-și amintească înfățișarea lui, în clipele cînd îl asculta propovăduind, înveșmîntat într-o rasă neagră și simplă, fie aici pe cîmp, ori colo sub teiul din pădure sau în mijlocul satului. Își amintea de el cu aceeași căldură ca acasă, cînd seara și adesea pînă tîrziu în noapte, la lumina luminării, slomnea încet și anevoie — nefiind un cititor sîrguincios — din scrisorile lui Hus.

Avea în copie trei din răvașele trimise de magistru de la Constanța, și în ele îl mișcau și-l înduioșau mai mult rîndurile unde spunea că epistola a fost scrisă „miercuri, după sfîntul Ioan Botezătorul, în

temniță, în cătușe, așteptînd moartea". La fel și cuvintele „către toți cehii credincioși", în care magistrul vestea cum s-a purtat cu el conciliul de la Constanța, unde se aflau „italieni, francezi, englezi, spanioli, germani și oameni de altă limbă", și cum toți aceștia i-au batjocorit cărțile cehe pe care nu le-au înțeles.

În ceasul acesta al dimineții, boierul se gîndea și la fiica lui, cum făcea adeseori în ultima vreme. Zdena trăia aici, la Hvozdno, de cînd i se prăpădise soțul. Iar logofătul care se schimbase atît de mult de pe urma învățăturii lui Hus, se lăsa, fără să-și dea seama, în voia fetei. Îi simțea puterea evlaviei și de aceea se purta cu ea mai blajin și mai cu măsură. Recunoștea în sinea lui că atît pe ea, cît și pe răposata lui soție, le prigonise aprig, cășunîndu-le numai nedreptăți. De aceea era foarte bucuros că aici, la Hvozdno, fata se liniștise. Așa gîndea el. Însă că fiică-sa era cuprinsă și aici adesea de neliniște, că simțea o greutate pe inimă, un gol în suflet, și că în asemenea clipe o ispitea un fel de dorință nelămurită și nehotărîtă — toate astea nu le bănuia logofătul.

Și nu știa nici că în asemenea clipe de ispită diavolească cînd logofeteasa Zdena se lăsa pradă gîndurilor, zadarnic se mai închina.

Însă în ultima vreme începu să vadă și el schimbarea ce se petrecuse într-însa. Logofătul își dădea seama că asta i se trage din primăvara și vara trecută, de la adunările din tabere, pe care le înjghebaseră preoții de la Ousti. Bătrînul, cuprins de o vie înflăcărare pentru aceste adunări religioase, se ducea ba la una, ba la alta. Fiica sa însă nu lipsea de la niciuna. De multe ori el o oprea, sfătuind-o să nu meargă la toate adunările. Cîteodată Zdena făgăduia că nu se va duce, însă cum se apropia ziua adunării, era apucată de neliniște, umbla cu capul în nori și n-avea astîmpăr. Îndată ce vedea cetele de oameni din împrejurimi trecînd peste cîmp și îndreptîndu-se că-

tre muntele Tábor, la Bechyně, sau de îndată ce auzea cîntecele lor evlavioase, nu se mai putea stăpîni.

De cîte ori se întorcea după aceea acasă, pe jos, ca oricare alt pelerin, în haine simple, fără nici o podoabă, prăfuită şi frîntă de oboseală, îi povestea tatălui ei cu căldură, fără să ostenească, despre miile de oameni care au fost acolo, de prin apropiere şi din depărtări, tocmai de la Vodňan şi Pilsen, de la Praga de la Hradec, ca şi din Moravia. Şi-i povestea despre preoţii care scoteau, din cortul aşezat între munţi, trupul Domnului, şi porneau cu el în procesiune de jur împrejurul muntelui. În faţă păşeau fecioarele, după ele veneau preoţii, apoi bărbaţii ; femeile mergeau mai la o parte şi toţi cîntau psalmi şi imnuri religioase.

Logofătul băgă de seamă că nu numai lui, ci şi slugilor le vorbea Zdena, în lipsa lui, despre preoţi (foarte adesea povestea despre Jan din Bydlín şi Petr Kániš), arătîndu-le cît de frumos cuvîntau şi propovăduiau despre viaţa cea nouă şi despre împărăţia lui Dumnezeu pe pămînt.

Boierul observă că fiică-sa nu se mai îngrijeşte acum cu atîta sîrg de treburile gospodăriei şi de munca slugilor ; după un timp băgă de seamă că şi două din fetele de la curte au plecat, fără să-i spună, la adunările de la Bechyne, iar fiică-sa însăşi a luat de două ori toate slugile cu ea. Munca stătea baltă, şi în curte lucrurile nu mai erau în bună rînduială ca altădată. Dar nici la ceilalţi nu mergea mai bine. Îi apucase pe toţi o grijă înfrigurată de mîntuirea sufletului şi de viaţa veşnică. De alte lucruri şi de trebuinţele lor zilnice nu se mai sinchiseau de fel.

Schimbările acestea din curte n-au fost însă singurele care au spulberat înţelegerea dintre tată şi fiică. Logofătul se înflăcărase şi fusese luat şi el de valul mulţimii, însă nu atît de năvalnic, încît să-şi piardă capul, ca atîţia dintre oamenii pe care-i îndrumau predicatorii zeloşi şi fanatici. Boierul se su-

pără de faptul că fiica lui începuse să aibă altă părere, care nu mai semăna cu a lui.

El rămînea în toate un adept înflăcărat al lui Hus.

Logofeteasa Zdena se lăsa însă călăuzită de vorbele și tălmăcirile preoților de la adunările din tabere. Aceștia tunau și fulgerau împotriva magiștrilor din Praga și uneori chiar împotriva prietenilor magistrului Jan Hus. Și singură, în pustietatea odăii ei, unde altădată fusese adeseori cuprinsă de o adîncă smerenie, cu gîndul la cele sfinte, Zdena se îndeletnicea acum cu adîncirea învățăturilor bisericești.

Astfel se întîmpla ca uneori să nu se mai înțeleagă cu tatăl ei. Se sfădeau cu privire la înnoirile pe care le aduceau preoții de la Tábor, potrivnici ai odăjdiilor și nemulțumiți de chipul în care se slujea liturghia, deoarece ei o slujeau și prin șoproane. Logofătul din Hvozdno vorbea de fiecare dată numai despre învățătura magistrului său și adăuga cu oarecare disprețcă nu se lasă dus de predicile și de judecata oricărui popă.

Totuși, logofeteasa Zdena credea în preoții de la Tábor. Vorbele lor înflăcărate puseseră stăpînire pe gîndurile ei tulburi. Și nu numai vorbele, ci și faptele lor. Alteori, cugetul ei plăpînd suferea nespus de mult cînd își amintea cele ce văzuse la conacul soțului răposat și la alții ; se gîndea la preoții care propovăduiau despre virtute și pocăință, despre cumpătare și smerenie, și la felul cum trăise ai ei, fără orînduială, în bogăție și desfătare. Iar preoții aceștia veneau la adunări fără bunuri pămîntești, săraci, fără odăjdii cusute cu fir, îmbrăcați în straie de toate zilele, neobosiți, ducînd o viață pilduitoare. Și ei se arătau gata să apere sfînta dreptate, să lupte pentru ea, cu prețul vieții lor.

De aceea, acum cînd de pe urma predicilor și pornirii pătimașe a acestor preoți, peste ținuturile de miazăzi ale Cehiei pogorîse ca o umbră înspăimîntătoare zvonul că se apropie sfîrșitul veacului, vremea răzbunării și a prăbușirii, cînd cei care nu vor pleca

în munţi sau la Tábor vor pieri de loviturile lui Dumnezeu, căci pe muntele Tábor se va întemeia din nou împărăţia lui Hristos — Zdena îl îndemna mereu pe tatăl ei să se mute acolo.

Mai întîi, omul nici n-a vrut să audă de aşa ceva, dar după aceea a început să şovăie. Se gîndea adeseori la lucrul acesta. Ca şi acum, în dimineaţa asta, pe ţarina de dincolo de curte. Temerile sale erau înlocuite de griji care nu izvorau însă din vorbele celor de la Tábor, ci din cele ce se întîmplau în jurul lui, ba chiar şi mai departe.

Vedea că a venit vremea încercărilor. În toamnă au fost vărsări de sînge la Zihvošt, nu de mult apoi la Sudoměř. Boierii se pregătesc de luptă, iar nemţii de la Kutna Hora nu se astîmpără şi ucid pe capete. La Vratislav, craiul Ungariei a poruncit să fie ars pe rug un cetăţean din Praga, Krása, fiindcă a luat partea lui Hus. Şi tot acolo, la Vratislav, au pornit prigoana împotriva tuturor acelora ce recunosc potirul. Se vor urni curînd boierii şi vor nimici totul şi pe toţi aceia care sînt de partea potirului. Se vor dezlănţui lupte împotriva celor dinăuntru, împotriva străinilor, împotriva tuturor.

Şi la Praga ! Acolo nu fac decît să se tîrguiască şi să se întindă la vorbă. Boierul era supărat pe cei din Praga ; ar fi fost bucuros să le poată striga tuturora să se pregătească mai repede, să pună mîna pe arme şi să lase tocmelile cu vicleanul de Sigismund. Numai taboriţii sînt în stare să facă ceva. Cînd taboriţii cheamă la arme, toţi pornesc la luptă şi cu ajutorul lui Dumnezeu ies învingători. Norodul are încredere în ei şi îi urmează cu duiumul.

Şi pe cînd păşea astfel încet pe răzor, logofătul se opri fără să-şi dea seama şi privi îngîndurat drept înainte, peste întinderea liniştită a ţinutului. Ce-ar fi, se gîndea el, să-şi părăsească curtea şi pentru dreptatea lui Dumnezeu să lase totul şi să se ducă la Tábor ? Fără îndoială că nu toţi preoţii de-acolo gîndesc la fel ca acei cîţiva popi.

În clipa aceea se opri deodată. Îl strigase cineva. O fată din curte, ajungîndu-l din urmă, îi spuse că au venit nişte oaspeţi, şi încă ce fel de oaspeţi! Nişte papistaşi şi o călugăriţă care a leşinat.

Boierul încruntă sprîncenele şi se îndreptă spre casă.

În grădină se întîlni cu nepotul său, tînărul Andrei, care îi povesti cu un surîs batjocoritor despre oaspeţii sosiţi, că cel mai bătrîn dintre ei a adormit buştean, iar celălalt, un fel de preot voinic, rotofei şi cu guşă, a poruncit să i se aducă pîine şi lapte, dar nici un strop de vin.

— Şi călugăriţa?

— Zace în odaie.

— Zdena e acolo?

— Nu. Au lăsat-o pe Ana cu ea.

Cînd logofătul intră în tindă, bătrînul paracliser stătea tot pe butucul de carne, rezemat de zid, şi dormea dus. Boierul se opri în pragul odăii. Pe masă se afla un colţ de pîine şi o cană goală. Stareţul de la Louňovice dormea rezemat de căptuşeala de lemn a peretelui. Îl doborîse oboseala.

Însă cînd uşa scîrţîi, tresări ca ars şi cătă cu ochi speriaţi într-acolo. În aceeaşi clipă se ridică de la masă.

Boierul îşi aţinti privirile asupra lui, asupra făpturii lui robuste şi a feţei sale mohorîte. Arăta jalnic.

— Eşti preot? îl întrebă scurt logofătul.

— Sînt stareţul mănăstirii Louňovice. Vrem să ajungem la Příběnice, dar ni s-a îmbolnăvit sora pe drum. Ai auzit de sigur. E de neam boieresc, nepoata pîrcălabului de la Příběnice.

Apoi îi ceru boierului să le împrumute o căruţă, ca să poată pleca la Radonice, şi-i spuse şi ce caută acolo. Îşi închipuia că fiind vorba de un vecin, logofătul o să fie mai binevoitor. Îl rugă de asemenea să-l conducă pînă la bolnavă, fiindcă ar vrea să ştie cum îi mai merge.

Boierul nu scoase nici o vorbă, se înturnă şi ieşi din încăpere. Stareţul se luă după el. De asemenea

şi Andrei, care întrase în odaie o dată cu unchiul său şi rămăsese mai la o parte. Dar el nu se duse cu ei în cameră. Se opri lîngă uşa rămasă întredeschisă. Prin crăpătura ei, zări capul frumos al fetei cu faţa palidă şi părul mătăsos şi bălai.

Unchiul şi preotul se opriră lîngă pat. Stareţul se aplecă deasupra bolnavei şi vorbi cu ea. Feciorul ciuli urechile, ca să audă ce spun. Dar nu înţelese nimic. Auzi doar un scîncet înăbuşit. Se gîndi că tînăra călugăriţă e tare bolnavă şi gîndul acesta îl umplu de milă.

După aceea cei doi bărbaţi ieşiră din cameră, unchiul înainte şi stareţul în urma lui. Egumenul era buimăcit. Îşi dăduse seama că bolnava nu poate pleca imediat şi că are mare nevoie de odihnă. Dar să rămînă aici...

Trecură din nou în odaie. Abia acolo întrebă boierul cum de-au ajuns pe aceste meleaguri.

Stareţul mărturisi că au fugit cînd taboriţii au dat foc mănăstirii lor.

— De ce l-aţi ars pe magistrul Hus ? întrebă boierul cu dîrzenie.

Stareţul voi să răspundă, însă se răzgîndi şi păstră pentru sine răspunsul tot atît de dîrz pe care-l avusese pe buze. Atunci boierul întrebă, întărind în acelaşi timp întîia lui întrebare :

— Eşti şi tu unul din duşmanii potirului ?

— Dar tu ? De ce eşti adeptul lui ? răspunse stareţul cu o altă întrebare.

Boierul îşi pironi asupra lui ochii albaştri şi pătrunzători şi rosti rar şi sigur de sine :

— Părinte stareţe, ştii bine ce-a grăit Domnul Hristos la cina cea din urmă. Mă întrebi de ce sînt pentru potirul domnului ? Iată pentru ce : fiindcă asta înseamnă alungarea vînzătorilor din biserică, înseamnă ca negoţul cu cele sfinte să fie stîrpit şi rînduiala creştină îndreptată, aşa cum porunceşte scriptura, iar cuvîntul lui Dumnezeu să fie propovăduit în libertate.

— De către tot soiul de neisprăviţi şi oameni care nu cunosc scriptura ? sări stareţul, împins de convingerea lui nezdruncinată şi de sila pe care i-o insuflau toţi taboriţii. Ştii doară că printre străini umblă vorbe de ocară despre ţara noastră, că ciubotarii şi croitorii propovăduiesc la noi cuvîntul lui Dumnezeu şi...

— Asta o faceţi voi ! Voi ne faceţi de rîs ! îl întrerupse boierul. Voi ! Voi ! Voi sînteţi aceia care-i asmuţiţi împotriva noastră, pentru pieirea noastră a tuturor. Voi, cehii de baştină, îi aţîţaţi pe nemţi şi pe alţii împotriva noastră, ca să ne stîrpească pe toţi. Voi vreţi să ne stîrpiţi ! Voi, regele Ungariei şi toţi ceilalţi ! Şi să nu uitaţi că voi aţi început !

Vorbea ritos şi cu înflăcărare. Stareţul, uitînd să mai fie prevăzător, răspunse tot atît de răspicat :

— Aşadar, papa şi sfînta biserică să primească învăţătură de la popii bărboşi de la Tábor, pe care nu i-ar mai recunoaşte nici magistrul Hus ?

Cu aceste cuvinte stareţul nimeri drept la ţintă, în punctul slab al potrivnicului său. Boierul rămase o clipă uluit, apoi răspunse cu vioiciune :

— Dacă nu l-aţi fi ars, poate că nu s-ar fi ajuns aici. Ai vrea adică să ne unim mai degrabă cu Ungaria, cu nemţii de la Kutna Hora şi din alte părţi, care au fost mereu porniţi împotriva neamului nostru, sau cu cei care au devenit cehi peste noapte ? Vorbeşte !

Dar nu mai aşteptă răspunsul, deoarece în curte se iscase larmă. Andrei o zbughi afară. Boierul se apropie în grabă de fereastră şi zări cîţiva ţărani care tocmai veniseră în goană şi în jurul cărora se adunaseră toate slugile din curte.

După o clipă, logofeteasa Zdena se ivi pe prispa casei. Logofătul voi să iasă şi el afară. Dar în aceeaşi clipă apăru în uşă bătrînul paracliser. Se trezise din somn şi-şi căuta speriat stăpînul. Andrei se întoarse în odaie, cu faţa răvăşită de o mare tulburare. Încă din tindă strigă cît îl luă gura :

— Fraţii de la Tábor au ajuns la Bukovsko !

Boierul se lumină deodată, căci îşi aminti că auzise, cu cîteva clipe mai înainte, clopotele vestind primejdia. Se uită la stareţ. Acesta stătea grav şi neclintit.

— S-au năpustit asupra cetăţii şi bisericii! le vesti feciorul, intrînd în odaie. Cică vor veni şi-aici la noi.

Stareţul se îngălbeni la faţă.

IX

Toate slugile se îngrămădiseră în curte în jurul unui om care sosise pe neaşteptate, un ţăran mai în vîrstă, cu o căciulă jerpelită în cap, îmbrăcat într-o haină uşoară de lînă şi încins cu o curea. Ţăranul fugise de la Bukovsko, împreună cu doi băieţi ai lui.

Toţi trei stăteau pe prispa de piatră, în faţa logofetesei Zdena. Aceasta îi întreba repede, cu nerăbdare, şi sorbea cu nesaţ fiecare cuvînt rostit de băieţi, cînd unul sau altul aruncau cîte o vorbă, ca să se înţeleagă mai bine spusele tatălui.

După glasul şi vorbele ei se vedea că veştile aduse o tulburaseră grozav. Întrebă de preoţi şi de numele lor şi află că sînt trei şi că unul e orb. Îşi închipui că-i vorba de Mikuláš, pe care îl cunoştea de la adunările taborite.

În clipa aceea, boierul şi Andrei se îndepărtară pe neaşteptate de lîngă stareţ şi se apropiară de grup. Oamenii începură să istorisească din nou cele întîmplate.

Buimăcit, stareţul rămase singur în odaie. Numai paracliserul se afla lîngă el şi bătrînul fu apucat fără veste de o spaimă atît de cumplită, încît gemea şi tremura din tot corpul.

— Sfîntă Marie! Vin peste noi! Şi Marta...!

Stareţul se apropie de fereastră, ca să-şi arunce cu băgare de seamă privirea împrejur şi să tragă cu urechea la veştile pe care le aduceau cei de afară. Apoi spuse paracliserului să-l aştepte acolo, că se duce să

vadă ce face Marta. Bătrînul îl rugă să-l ia şi pe el, însă stareţul nu încuviinţă.

— După cum arăţi la faţă, ar vedea numaidecît că s-a întîmplat ceva!

Apoi ieşi. Bătrînul paracliser se luă după el, dar se opri la uşa camerei în care se afla bolnava. Picioarele îi tremurau şi simţea o slăbiciune în tot trupul. Se aşeză pe prag. Prin crăpătura uşii din tindă zări un colţişor al prispei. Văzu acolo în lumină cîţiva oameni, însă nu-i deosebea prea bine, nici pe ei şi nici glasurile lor. Totuşi auzi cîteva cuvinte mai desluşit. Boierul striga ceva despre cai, ca să fie înşăuaţi.

Fata pe care logofeteasa Zdena o lăsase lîngă tînăra călugăriţă, ademenită de larma de afară, se făcuse nevăzută. Stareţul pătrunse încetişor în odaie şi-şi îndreptă privirea asupra patului. Călugăriţa zăcea palidă, cu ochii închişi. Părul ei des şi bălai era revărsat în jurul capului, pe pernă. Stareţul fu cuprins de spaimă. Să fi leşinat din nou? Dar cînd se apropie de pat, îşi dădu seama că doarme.

Uitîndu-se la fata aceasta tînără şi atît de slăbită, simţi şi mai aprig grozăvia vestei pe care o auzise. Aşadar sînt la Bukovsko, iar de acolo pînă aici e cale numai de o jumătate de ceas. Poate că vor mai zăbovi pe-acolo sau poate că vor trimite aici numai o parte din oamenii lor; gloata aceea eretică pustieşte totul în calea ei, şi dacă tînăra călugăriţă o să afle c-au venit... Stareţul văzu înaintea ochilor cum îi înşfacă şi-i aruncă într-o odaie întunecoasă, cum îi încuie acolo, cum pun în jurul lor paie şi cum astupă apoi ferestrele. El, fata şi bătrînul paracliser vor fi învăluiţi în fum şi flăcări.

Acum nu se mai uita la călugăriţă. În singurătatea încăperii, cuprins de spaimă, îşi aţinti privirea rătăcită şi stinsă drept înainte.

În tindă, se auziră deodată paşi şi glasul boierului. Stareţul tresări şi, făcîndu-şi semnul crucii, ieşi repede afară. Se întîlni cu boierul, tocmai cînd acesta

voia să intre în odaia din care, cu o clipă mai înainte, ieşise în fugă Andrei.

Preotul îl opri pe logofăt şi-i ceru din nou o căruţă, ca s-o poată duce pe sora bolnavă. Boierul se uită la el pe sub sprîncene şi-l întrebă :

— Încotro? La Radonice? Un surîs îi înflori pe buze. Boierul de la Radonice are de bună seamă la conac un frate călugăr, însă acum desigur că vorbeşte cu el aşa cum vorbesc eu cu tine. Despre potir şi despre toate celelalte gîndeşte la fel ca noi toţi cei de-aici.

Cuvintele din urmă le adăugă mai ritos şi cu glas ridicat.

— Crezi, prin urmare, că n-o să mai găsim acolo adăpost?

— Cine vă face vreun rău aici? sări boierul, încruntînd sprîncenele.

Preotul îşi dădu seama că n-o nimerise bine cu vorbele sale şi de aceea adăugă repede:

— Vin taboriţii! Şi sora bolnavă...

— Încă n-au venit, iar călugăriţa se află în casa mea. Aici eu sînt stăpîn şi eu poruncesc.

Boierul rostise vorbele acestea cu aprindere. Răspunsul avu darul să-l uimească şi să-l liniştească în acelaşi timp pe stareţ.

Se vedea bine că logofătul se grăbeşte. Deschise uşa şi spuse în grabă :

— Dacă ţi-e frică, pe-aci ţi-e drumul! De bolnavă să nu te îngrijeşti! Călugăriţa rămîne aici! N-o las să plece!

Boierul ridică din umeri şi intră în cameră. După o clipă ieşi de acolo îmbrăcat de drum. În locul hainei albe, îşi pusese o haină de postav de culoare închisă, peste care se încinsese cu un brîu frumos, iar în locul şepcii de iască, avea acum o cuşmă tivită cu blăniţă. În picioare purta botfori buni cu pinteni. La şold îi atîrna o sabie. Nepotul Andrei era îmbrăcat şi înarmat la fel ca bătrînul logofăt.

La ieşire, nu-l mai găsiră pe stareţ la uşă. Nici nu se mai îngrijiră de el şi nici nu băgară de seamă că

acesta se retrăsese în fundul tinzii şi se aşezase alături de paracliser pe pragul odăii unde zăcea Marta.

Rîndaşul aduse lîngă prispă doi cai înşăuaţi, unul murg şi altul negru ca pana corbului. Slugile stăteau tot acolo. Oamenii rămăseseră ţintuiţi locului, tulburaţi de ştirile sosite. Se uitau cu toţii la boierul care pleca la Bukovsko, unde se întîmplaseră toate cîte aflaseră ei mai adineauri.

Andrei, răscolit şi el de veştile ce-i ajunseseră la urechi, nu mai avea astîmpăr să-i vadă mai degrabă pe taboriţi, despre care auzise atîtea, şi sări repede pe cal. Unchiul său, aruncînd o privire aspră în jur, întrebă de fiică-sa şi porunci apoi tuturor să se ducă la treabă. Nimeni să nu iasă din curte. Să-l aştepte, c-o să se întoarcă îndată şi o să le spună atunci tot adevărul.

Boierul încălecă, nemulţumit în sinea lui de răspunsul slugilor care-i spuseseră că logofeteasa Zdena a plecat de la conac, ieşind pe poartă. Îşi aminti ceea ce făcuse fiica sa cu prilejul adunării de anul trecut şi se întrebă dacă nu cumva, nemaiputînd să aştepte, n-o fi plecat singură la Bukovsko.

Dar Zdena nu plecase. Logofătul o găsi afară, sub tei, uitîndu-se după un ţăran care alerga în grabă spre sat. Privea ţintă după el, drept înaintea ochilor, şi nu băgă de seamă că bătrînul oprise calul lîngă ea.

Cînd boierul o întrebă ce face acolo, Zdena nu dete nici un răspuns, dar cînd o rugă cu blîndeţe să intre în curte şi să supravegheze slugile, fata se supuse. Logofătul îi spuse că se va întoarce curînd, iar dacă nu se va putea, va trimite vorbă, dar ea să nu plece deacasă. Cît despre călugăr şi bolnavă să ştie că i-a luat sub ocrotirea lui, ca oaspeţi.

Zdena nu-i mărturisi că ea însăşi trimisese pe omul acela, pe care-l văzuseră alergînd, ca să afle ce e la Bukovsko, ce preoţi sînt acolo, ce fac tîrgoveţii, dacă se apără sau dacă se pregătesc să plece la Tábor.

Nu-i spuse tatălui ei decît să se întoarcă mai de-

grabă, iar acolo, la Bukovsko, să nu se împotrivească sfîntului adevăr şi să nu-l mînie pe Dumnezeu.

Fără să mai privească în urma logofătului şi vărului ei, care o luase nerăbdător înainte, intră în curte, tăcută şi gînditoare, pe poarta de piatră.

In ultima vreme, Ctibor din Hvozdno o auzise adeseori pe fiică-sa vorbind astfel. Dar azi cînd fraţii de la Tábor sînt atît de aproape, cînd cu o clipă mai înainte, fără să ştie de venirea lor, chibzuise el însuşi să se strămute la Tábor, cuvintele Zdenei îl mişcară mai mult ca altădată. Privirea adîncă şi îngîndurată a fetei parcă l-ar fi dojenit, şi totuşi păruse îngrijorată, iar în glasul ei se simţea tremurînd o adîncă nelinişte.

De îndată ce porni la drum, îi ieşiră înainte oameni de prin curţi şi colibe, iar cei care stăteau pîlcuri, pîlcuri, adunaţi în faţa porţilor, îi strigau: dacă vor veni cumva taboriţii, o să plece şi el cu ei?

După ce ieşiră din sat, zăriră pretutindeni ţărani, cîte unul sau în cete, iuţindu-şi paşii. Se iveau şi dispăreau pe răzoare în mare grabă, şi toţi zoreau spre o singură ţintă: Bukovsko. Peste puţin, boierii desluşiră în zare tîrgul cu casele lui în cea mai mare parte din lemn, înconjurat de copaci pe povîrnişul unei ridicături domoale, şi cetatea mică de pe lac, care strălucea şi se oglindea în soare.

Ctibor din Hvozdno îşi struni calul. Andrei se afla lîngă el. Văzură că podul mişcător, care lega cetatea de podul de lemn, era ridicat pe jumătate. Pe valurile de pămînt păşea un om cu un coif în cap. Altminteri, cetatea părea moartă. In schimb, de jur împrejur, pe malurile lacului, forfotea puzderie de oameni. Unii erau înarmaţi şi stăteau pe loc, alţii plecau. Ici dădeau drumul la plute pe apă, dincolo abia le întocmeau din bîrne aşezate unele peste altele.

Cineva trecu călare prin apropiere, pesemne vreo căpetenie de-a lor. Strigăte şi zgomote se auzeau pretutindeni dinspre lac, din rîndurile celor care împresurau cetatea, şi dinspre tîrg.

Uitîndu-se spre cetățuie și la cei care o înconjuraseră, boierul îi șopti lui Andrei :

— Dacă nu vor primi ajutor la timp, nu vor putea ține piept nici pînă deseară.

Se gîndea la pîrcălab și la mîna de oameni și de argați, care aveau să înfrunte împresurarea.

— Slabă nădejde să le vină vreun ajutor ! întîmpină feciorul, din glasul căruia nu se desprindea nici un fel de bunăvoință pentru cei din cetate.

După puțină vreme, intrară amîndoi în oraș pe un drum de care. Prin părțile acelea nu văzură cele cîteva căruțe care veniseră în urma gloatei de taboriți și care rămăseseră în celălalt capăt al tîrgului. Tot acolo, văcarii lăsaseră boii și vacile, ca și turmele de oi, murdare și pline de glod, bulucindu-se unele în altele. Lîngă ele stăteau de strajă cîteva femei. Văcarii n-au mai avut răbdare. Ca scăpați din lanț, s-au năpustit spre oraș, amestecîndu-se cu ceilalți oameni din mulțime.

Prin partea pe unde intrară cei doi călăreți din Hvozdno, fusese liniște pînă atunci. Toate curțile erau închise, de parcă ar fi fost pustii. Nici în cîrciuma de la capătul uliței nu putură intra atît de ușor ca altădată. A trebuit să treacă cîtva timp pînă să li se deschidă porțile. Cînd boierul păși în sală, cu nepotul său alături, o găsiră numai pe cîrciumăriță, îngrozită și ghemuită într-un colț, împreună cu cei trei copii ai ei. Se ruga cu glas tare.

După ce rostuiră caii, boierii ieșiră în uliță. Zgomotul și strigătele înăbușite pe care le deslușiseră ceva mai înainte și care pătrundeau pînă în cîrciumă, se auzeau acum mai tare. Pe lîngă ei trecură cîțiva bărbați, îndîrjiți și aprinși la față. Mergeau grăbiți, și pe o parte și pe cealaltă a uliței, strigînd aproape la fiecare casă să deschidă poarta, să nu se încuie înăuntru, căci altfel vor fi socotiți potrivnici ai Domnului.

— Nu vă fie frică ! Lăsați lucrurile la locul lor ! urla unul într-o parte, iar celălalt, răgușit de tot, striga la o fereastră pe partea dimpotrivă :

— Deschideţi porţile! Nu vă fie teamă! Sînt fraţii noştri, care au venit să ne scape de stăpîni!

Boierii mai văzură şi alţi tîrgoveţi grăbiţi; fugeau de parcă i-ar fi gonit din urmă sau ar fi alergat după cineva. La marginea tîrgului, dar mai ales în jurul bisericii şi la casa parohială, era un adevărat furnicar de oameni. Taboriţii se năpustiseră furioşi asupra casei parohiale. Ferestrele erau sparte, iar oamenii alergau bezmetici, pustiind totul în calea lor. Dintr-acolo răzbăteau strigăte, răbufneau lovituri grele, se auzeau tot felul de zgomote. Pe una din ferestre zbură o icoană de lemn, iar după ea pluti prin aer, ca nişte aripi negre, un anteriu preoţesc. Pe fereastra de alături fu aruncată o carte, apoi a doua şi a treia.

Chiote surde însoţeau lucrurile zvîrlite, pe care cei de-afară le primeau cu strigăte de bucurie, jos, sub ferestre.

Lîngă zidul cimitirului, sub un cireş înflorit, se îngrămădise gloata ţăranilor de la Tábor, împreună cu cei din oraş. Tot acolo, pe zăplazul ţintirimului, stătea cocoţat un om, mic de statură, şchiop, cu nădragi şi surtuc de culoare închisă, cu nasul turtit şi cu mustăţi drepte şi ţepoase. Era un vecin de la Ousti, negustor de vechituri, care-i ura pe popi şi căruia-i plăcea să propovăduiască. Cu patru ani în urmă îşi botezase singur copilul în apa pîrîului Kozí, iar anul trecut, tot singur, îşi înmormîntase nevasta afară din oraş, sub deal, fiindcă nu voia, cum spunea el, ca femeia lui să se odihnească în cimitirul acestor preoţi făţarnici. Băiatul cel mare, în vîrstă de 12 ani, căruia părul lung îi ţîşnea de sub căciula jerpelită, stătea alături de tată-său şi-i ţinea securea. Se părea că flăcăiandrul mai făcuse şi altădată treaba asta şi era deprins cu zarva şi gloata.

Boierul de la Hvozdno, atras de strigătele predicatorului din apropiere, se opri fără voie, ceva mai la o parte.

— Toţi trebuie să fie deopotrivă! strigă negustorul de vechituri, zvîcnind din tot corpul. Cine păstrează

ceva numai pentru el păcătuieşte de moarte. Nici datorii nu vor mai fi, iar datornicii, dacă vor fugi în munţi sau la noi, la Tábor, vor fi iertaţi de plata datoriilor. E sfîrşitul veacului.

În clipa aceasta zburară iarăşi cărţi pe ferestrele casei parohiale. Apucîndu-se cu mîna stîngă de trunchiul tînăr al cireşului, telalul se aplecă spre mulţimea care îl asculta şi strigă ca ieşit din minţi :

— Sfîşiaţi cărţile astea popeşti ! Rupeţi-le în bucăţi ! La ce bun hîrţoagele astea ? Rupeţi-le ! Prinosul sfîntului duh va pogorî în inimile credincioşilor, dar numai în ale credincioşilor, încît toţi vor fi ucenicii lui Dumnezeu. Voi toţi veţi fi ucenicii lui Dumnezeu. Lepădaţi-vă de cele pămînteşti, căci va veni ziua judecăţii şi nu veţi mai avea nevoie de nici un fel de roade ! Lepădaţi-vă de toate, de ogoare şi de pomi ! Nu vă trebuie nici pomi, nici cărţi !

Şi smulgînd securea din mîna băiatului, tăbărî asupra cireşului şi începu să izbească cu sete în trunchiul tînăr şi neted al pomului înflorit, care strălucea în soare cu sclipiri de bronz.

Dar peste puţin nu lovi numai el în copac. Doi dintre mireni, înfierbîntaţi de cuvintele predicatorului, se năpustiră la rîndul lor asupra pomului şi începură să izbească jos, deasupra rădăcinii. Şi cireşul, zbuciumîndu-se sub loviturile de moarte, acoperi pe negustorul de vechituri, pe fecioru-său şi pe toţi cei de sub el, cu o ploaie de flori albe.

Boierul de la Hvozdno nu mai văzu asta. În clipa în care predicatorul puse mîna pe secure, logofătul se întoarse, îl strigă încruntat pe Andrei şi porniră mai departe. Ocoliră împreună zăplazul cimitirului, ca să ajungă la poartă. Dincolo de zid se iţeau oameni care strigau într-una, iar de la biserică răzbătea pînă la ei un vuiet surd de glasuri înfierbîntate. În zarva aceasta se auziră deodată sunetele ţiuitoare ale orgii dezacordate, ca şi cînd o mînă grea şi nepricepută ar fi lovit în clapele ei.

În ţintirim, crucile de lemn, toate cîte erau acolo, zăceau sfărîmate sau trîntite la pămînt. Smulse de la locurile lor, ele zăceau în ţărîna răscolită de pe mormintele călcate în picioare.

Ceva mai la o parte, în faţa uşilor bisericii, lîngă o cladă de cruci hăcuite şi făcute ţăndări, se afla calul lui Kániš, priponit şi înşăuat. Alături, înfipt într-un mormînt, fîlfîia prapurul cu potirul roşu pe o parte şi cu gîsca albă pe cealaltă. Lîngă el stătea un flăcăiandru îmbrăcat cu un cojoc, uitîndu-se cu jind spre biserică. S-ar fi dus şi el acolo, însă trebuia să stea de pază.

Ctibor din Hvozdno se opri fără voie şi privi cu groază cimitirul pustiit, scăldat în lumina limpede a după-amiezii de primăvară. Nici nu băgă de seamă că bărbaţii şi femeile de la Tábor, care foiau în jurul lui, alergînd spre biserică, îl cercetau bănuitori. Însă tînărul nepot, împins de curiozitate, porni după el.

X

Din lumina puternică de afară, Ctibor se găsi deodată în umbra molcomă dinăuntrul bisericii. Ceea ce văzu acolo, era ca o nălucire de vis greu. Boierul nu ţinea la popi, nu era un cunoscător al lucrurilor făurite cu măiestrie, dar nici nu era pornit împotriva lor ; se împotrivea doar ca icoanele să fie cinstite prea mult. Şi în clipa aceea, cînd îşi dădu seama că biserica aceasta, una din cele mai frumoase din împrejurimi, e a lui, că aici a venit din cea mai fragedă copilărie, că aici şi-a botezat fata şi şi-a înmormîntat nevasta, se simţi cuprins de o jale fără margini.

Stătea nemişcat, chiar în uşa bisericii. Înăuntru, în faţa lui , era un vălmăşag de oameni : bărbaţi şi femei de la Tábor şi din orăşel, îmbrăcaţi în straie ţărăneşti sau cu haine de tîrgoveţi, femei cu basmale strînse pe cap, ici în umbra bolţilor, dincolo în lumina

vie şi colorată ce cădea de sus prin ferestrele mari ale paraclisului.

Însă dintre toate, ceea ce l-a izbit mai mult pe boier, a fost calul din tinda bisericii, nu departe de altarul cel mare, un cal alb ce dădea mereu din cap şi pe care-l călărea preotul cu părul lung şi barba mare. Omul cu haina din patrafire, cusută cu fir de aur, nu mai era lîngă el; Joha brutarul se îngrijea acum de preotul cel orb.

Oamenii nimiceau şi pustiau totul. Loveau cu topoarele în bănci, sfărîmau stranele şi scăunelele pentru rugăciune, în vreme ce alţii, cocoţaţi pe jilţuri, scobeau şi răzuiau cu suliţile îngerii şi sfinţii zugrăviţi pe pereţi. Alături, un vlăjgan bărbos, care stătea într-un ungher al altarului, scotea ochii apostolilor de pe icoane, iar un altul de jos, îi striga să dea una în capul Maicii Domnului, ca să vadă dacă-i cu adevărat sfîntă şi poate să se apere (şi-i arătă o statuie zugrăvită în multe culori). Nu sfîrşi bine vorba şi statuia Maicii Domnului zbură de pe altar, mai primi o lovitură de picior şi se rostogoli ciuntită pe pardoseala murdară şi plină de noroi.

În faţa altarului principal se înălţa o grămadă de scule şi odoare bisericeşti. Ca ieşite din minţi, femeile cărau aici icoanele şi statuile mai mici, odăjdiile din sacristie, liturghiere şi alte cărţi bisericeşti mari şi mici. Singure sau cu ajutorul bărbaţilor, le sfîşiau şi le aruncau peste vraful unde stătea ţăranul arămit de soare, cu părul lung şi căciulă în cap, venit în grabă din sacristie, de bună seamă un pălmaş, îmbrăcat cu un suman peticit. Într-o mînă îi strălucea un crucifix împodobit cu pietre scumpe de toate culorile, iar în cealaltă un potir de aur.

Fără să stea pe gînduri, zvîrli crucea în grămada de lucruri, apoi buşi de pămînt potirul care, după învăţătura preoţilor săi, păcătuia prin scumpătate, şi-l călcă în picioare. Ochii îi sticleau în cap de o înflăcărare sălbatică şi omul urla, de parcă ar fi zdrobit un potrivnic sub călcîie. Femeile şi bărbaţii se buluciră

răcnind în jurul lui şi se uitau cum botforii săi scorojiţi şi plini de glod striveau potirul de aur.

Jur împrejur, din toate colţurile bisericii de sus, de jos, din tindă şi din pod, de pretutindeni, se auzeau lovituri care răsunau în gol, însoţite de ţipete, chemări, rîsete şi răcnete. În clipa aceea se înălţă şi glasul orgii, la care se aşezase un ţăran cu faţa zbîrcită, purtînd un cojoc murdar pe el ; omul lovea rîzînd, cu mîna lui grea şi bătătorită, clapele instrumentului. Deodată orga scoase un ţiuit prelung, şi cu un sunet scurt şi tăios icni şi amuţi pe vecie. Îi luaseră alţii viaţa şi suflarea cu cîteva lovituri de topor. Dar larma loviturilor, bocăniturilor şi glasurilor, topite într-un potop asurzitor, mugea mai departe.

În toiul huietului, preotul cel orb de pe calul bălan începu deodată să strige ; Joha brutarul îi şoptise că oamenii au luat artoforul de aur din altarul principal şi se pregătesc să-l deschidă spre a scoate anafura. De aceea, preotul Mikuláš le striga să-l lase şi să nu-şi mai piardă vremea. Mai bine să dea foc acestui templu al păcătoşilor care se închină la idoli

În aceeaşi clipă ieşi din sacristie şi tovarăşul său, Petr Kániš. Pînă atunci alergase prin biserică, de la un capăt la altul, îndemnînd şi înflăcărînd oamenii. El însuşi tăiase cu sabia tot ce-i ieşise în cale. În mîna dreaptă ţinea paloşul, iar în stînga cîteva lumînări aprinse. Femeile şi bărbaţii se năpustiră către preotul cu barbă neagră, întinzînd mîinile spre făclii.

„Rătăciţii", gîndi boierul care se afla jos, lîngă uşa bisericii, şi se întoarse scîrbit dînd să plece de-acolo. Abia acum băgă de seamă că tînărul său nepot dispăruse şi se uită după el ; dar văzînd că nu-i nicăieri, ieşi din biserică. Îi trecu prin gînd că poate s-o fi dus spre cetate, să privească cum se dă asaltul. Şi acum, ca şi în biserică, îşi aminti de fiică-sa şi-şi zise că ar fi trebuit să fie aici de faţă, ca să-şi dea seama de ce sînt în stare popii ei.

Ieşind din îmbulzeala dinăuntru, se lovi de iureşul de afară. Dinspre casa parohială, lîngă care zăcea

doborît cireşul înflorit, nişte ţărani rostogoleau un butoi. Zărindu-l, mulţimea scoase un strigăt, ce se înteţi şi mai mult cînd se ivi al doilea şi al treilea butoi. În clipa aceea, din acoperişul de lemn al casei parohiale zbucniră trîmbe de fum şi în urma lor o flacără roşie. Puţin după aceea, prin fereastra spartă a bisericii pustiite, pe unde ceva mai înainte ieşise Mikuláš, preotul cel orb şi bărbos, ţîşni un val de fum negru.

Boierul ghici îndată ce-o să urmeze. Au dat foc casei parohiale şi bisericii şi-o să se întîmple o mare nenorocire dacă focul o să se întindă şi la celelalte case, căci fraţii de la Tábor nu vor lăsa pe nimeni să-l stingă. Deocamdată, gloata care ascultase predica negustorului de vechituri se aruncă asupra butoaielor de pe maidanul din faţa casei parohiale. La fel făcură şi cei care ieşiseră pe poarta cimitirului după preotul Mikuláš.

Ctibor din Hvozdno observă că printre aceştia sînt şi mulţi credincioşi din tîrguşor. Alţii stăteau în faţa coşmeliilor lor şi priveau înmărmuriţi spre casa parohială, pe care o mistuiau flăcările, aţintind fumul des ce ieşea buluc pe ferestrele bisericii şi limbile de foc care prinseră să pîrîie în văzduh. Oamenii n-aveau pic de vlagă în ei şi ca şi cum ar fi fost pironiţi locului, niciunul nu se gîndea să dea ajutor sau să se împotrivească.

Se împlineau aievea în faţa lor cuvintele care împînziseră tot ţinutul, precum că totul trebuie să piară, că a venit sfîrşitul veacului şi că se apropie ziua judecăţii. Iar aceia care împrăştiau cu furie pîrjolul erau atît de înfricoşători şi atît de puternici, încît păreau cu adevărat nişte răzbunători.

Boierul o luă în grabă spre cetatea împresurată. La cele ce se petreceau în jurul lui, se uită cu o căutătură aspră şi posomorîtă. Era împotriva lor, însă îşi dădea seama că toate se trag din cele ce se întîmplaseră mai înainte. Să se împotrivească pentru a mai scăpa ceva de la pieire, nici nu-i trecea prin gînd. De bună seamă,

aceasta era pedeapsa lui Dumnezeu, abătută asupra popilor, fiindcă au nesocotit canoanele şi n-au ţinut seamă de mustrările magistrului Jan. Ba i-au mai pricinuit şi moartea şi au aruncat ocară asupra întregii ţări.

Se gîndea şi la preoţii de la Tábor, minunîndu-se cît sînt de îndrăzneţi şi de aspri şi cum aleargă lumea ca nebună după ei, mai ales ţăranii, de parcă i-ar împinge o putere nevăzută. După ce trecu de turma oilor şi de vitele de la marginea tîrgului ajunse la zăgaz. Aici observă că în vreme ce el zăbovise prin oraş, în locurile acelea se adunase lume multă, mai ales oameni de la ţară, de prin satele învecinate. Logofătul din Hvozdno văzu că în afară de cei de la Tábor, care încheiau plutele şi le dădeau drumul pe apă, aproape toţi se îngrămădeau în jurul unui călăreţ. Află că este preotul Jan Rydlinský.

Îl cunoştea din tabără. Acum îi auzea de departe glasul puternic şi răsunător. Vorbea ţăranilor, şi boierul desluşi cuvînt cu cuvînt spusele lui : fiecare om îşi primejduieşte sufletul dacă ia apărarea acestor păgîni sîngeroşi, dacă nu va fi alături de ei, de taboriţi, dacă nu va ajuta, împreună cu ei, la reînscăunarea împărăţiei lui Dumnezeu pe pămînt, unde nu vor fi nici stăpîni, nici iobagi, nici dajdii, nici dijmă, nici alte dări. Şi cine vrea să apere pe Dumnezeu, trebuie să-şi părăsească ogoarele şi să lovească în aceşti popi care se închină la idoli şi care nu vor să trăiască în adevărata dragoste creştinească.

— Şi-acolo sînt dintre aceştia! strigă preotul, arătînd cu mîna dreaptă spre cetate.

În pumn ţinea un potir lucios de cositor, pe care, în clipa cînd începuse să vorbească, îl scoase din traista de piele ce atîrna în faţa lui, lîngă şa.

După aceea, boierul din Hvozdno nu-l mai băgă în seamă pe preotul cel tînăr şi frumos, a cărui barbă moale, castanie, şi al cărui păr creţ fluturau în vînt. Se uită după Andrei.

Îl zări lîngă gloata adunată în preajma plutelor, pe care taboriţii tocmai se pregăteau să se suie. Şi feciorul era cu ei, acolo.

Unchiul îl strigă, dar în aceeaşi clipă, mulţimea ce se îmbulzea în jurul preotului scoase un răcnet sălbatic ; preotul sări pe neaşteptate de pe cal şi se aruncă în apă, ţinînd potirul lucitor deasupra capului. Toţi cei de faţă, înarmaţi cu securi şi topoare, porniră după Bydlinský, ca la o întrecere de înot. Niciunul nu voia să rămînă pe zăgaz. Fiecare, clocotind de mînie, sări în apă şi porni înot.

Pluta pe care se afla Bydlinský se îndreptă cea dintîi spre cetate. Ceilalţi veneau după el, şi de pe toate plutele răsunară strigăte sălbatice şi toţi aveau în mîini securi lucitoare şi învîrteau topoarele pe deasupra capetelor luptătorilor întărîtaţi şi îmbrăcaţi în cămăşi şi cojoace.

Feciorul din Hvozdno sări şi el pe plută, cu sabia scoasă. Toată fiinţa lui era învăpăiată de înverşunare şi de pornire tinerească de a se lupta cu cineva, mai ales că era împins şi de nemărginita silă ce-o nutrea faţă de stăpînul puternic al cetăţii. Dezgustul şi duşmănia i se înrădăcinaseră în suflet încă din copilărie, ca tuturor vlăstarelor din familiile boiereşti de prin împrejurimi, care nu fuseseră în slujba bogatului guvernator Rožemberk.

Mînia aceasta se aprinsese şi mai aprig, cînd nu de mult se răspîndise vestea că tînărul boier Oldřich din Rožemberk plecase însoţit de cîţiva boieri la Vratislav, la duşmanul neîmpăcat al potirului, la împăratul Sigismund.

Bătrînul logofăt voi să-l împiedice pe nepotul său de a merge la atac. I se părea că ceva nu e în regulă. Nu se cădea ca un boier să pornească împotriva altui boier fără o provocare scrisă. Altminteri, treaba asta nu era de loc împotriva cugetului său. Îl răscoleau aceleaşi simţăminte ca şi pe nepot, şi el însuşi era întărîtat de tot ce se petrecea în faţa ochilor lui.

Cu interesul unui vechi luptător, căruia îi plăceau încăierările, urmări atacul dezlănţuit asupra cetăţii. Îşi alese un alt loc, ca să poată vedea mai bine, şi apoi se apropie şi mai mult. Uitase că trecuse vreme îndelungată de cînd plecase de acasă şi că făgăduise Zdenei să-i aducă veşti despre cele întîmplate. Începu să-şi iasă din fire. Cu faţa aprinsă strigă la cei din apă, făcîndu-le semne cu mîna, dîndu-le sfaturi şi arătîndu-le încotro s-o ia.

Nu mai ţinea seamă de zgomotul din oraş, nu mai vedea vitele neliniştite din faţa copacilor de la marginea tîrgului şi nu mai auzea nici sfîrîitul flăcărilor. Vîntul aducea dogoarea focului pînă la lac. Cerul albastru de deasupra oraşului se întunecase şi în acest loc din pricina norilor de fum roşiatic, ce se înălţau în rotocoale mari. Pălălaia cuprinsese acum şi clopotniţa, şi limbi de foc ţîşneau trosnind în văzduh.

Ctibor din Hvozdno nu-şi lua ochii de la cetate. Il supăra şi-l întărîta faptul că pîrcălabul vrea să se împotrivească mulţimii numai cu o mînă de oameni. Socotea c-o face din ambiţie şi dispreţ şi de aceea urmărea încordat fiece mişcare de pe apă şi din cetate. Plutele se apropiau de metereze, dar veneau buluc, aproape numai dintr-o singură parte. Logofătul din Hvozdno chibzui că ar fi mai nimerit ca cetatea să fie încolţită din toate părţile. De aceea striga şi ţipa în gura mare. Apoi o luă la goană pe zăgaz drept înainte, către cetate, pînă ce ajunse pe podul de lemn din faţa porţilor.

În clipa aceasta apăru printre copaci restul gloatei taborite, împreună cu adepţii din Bukovsko. În fruntea lor se afla Petr Kániš, iar lîngă ei, pe jos, fiindcă-şi pierduse calul, păşea boierul scăpătat şi în urma lui, omul cu prapurul.

Dar n-au rămas multă vreme in fruntea gloatei. De îndată ce văzură plutele înţesate de oameni, praştiaşii, flăcăiandrii şi bărbaţii mai tineri, cei mai mulţi înarmaţi cu arbalete, se smulseră din mulţime şi aler-

gară spre lac, cu strigăte asurzitoare. Printre ei, în față, se afla tînărul rotar Šima din Bukovsko.

În urma lor ardea casa parohială, se mistuiau în pîrjol biserica și clopotnița. Văzduhul șuiera de flăcări. În fiecare clipă, o puzderie de scîntei se învolbura în smocuri, vîlvătăile se înălțau către norii grei de fum, iar prin aer trecea ca un spiriduș cîte o șindrilă aprinsă, care se prefăcea apoi în scrum. Și toate lăsau urme. Mai departe, printre acoperișuri, țîșniră alte trîmbe de fum.

Jalea și răcnetele sălbatice răsunau de la un capăt la altul al tîrgului. Mulți fugeau îngroziți, o luau razna printre copaci, vînzolindu-se încoace și încolo, trăgînd după ei vitele care mugeau înspăimîntate. Taboriții treceau în cete, cu armele scoase, dintr-o parte în alta, printre casele orășelului. Se aruncau cu furie asupra porților și ușilor zăvorîte și se năpusteau înăuntru, scoțînd strigăte înfricoșătoare, ca în fața unor oștiri dușmane.

Una din aceste cete era condusă de omul chior de un ochi, care mai înainte dusese de căpăstru bălanul preotului Mikuláš. Fața toată îi era mînjită de funingine, iar pieptii surtucului, cusut din patrafire scumpe, erau năclăiți de sînge. Pete mari roșii se vedeau și pe secure.

Era sînge omenesc.

XI

Starețul și paracliserul rămaseră singuri în tindă. De jur împrejur se așternuse o liniște adîncă. După plecarea boierului și a nepotului său, slugile se duseră care încotro să-și vadă de treburi. Logofeteasa Zdena plecase și ea și nu se mai întorsese.

Starețul așteptă o clipă, apoi intră în odaie și-i aduse paracliserului un colțuc de pîine de pe masă și cîteva înghițituri de apă în cana de lapte. De altceva nu putea să-i facă rost. Bătrînul, înfometat, înfulecă cu lăcomie, oarecum liniștit de tăcerea din jur. Însă toc-

mai din pricina aceasta își ciulea urechile la fiece șoaptă, la fiece zgomot și nu mai contenea cu întrebările. Egumenul crăpă puțin ușa odăii, să vadă dacă tînăra călugăriță mai doarme. Dormea.

După aceea se repezi la ușa din tindă, ca să-și arunce ochii și prin curte. Pe prispă, la soare, moțăia cîinele. Lîngă gardul viu, sub streașina năpădită de mușchi, zburdau în praful din gropi orătăniile curții. Deasupra ogrăzii, porumbei albi spintecau văzduhul, fîlfîindu-și aripile în zbor grăbit; ciripitul păsărelelor răsuna limpede în jur. Pretutindeni domnea o liniște desăvîrșită.

Stareţul se uită după oameni, dar nu zări pe nimeni. Curtea era parcă moartă. Unde o fi umblînd tînăra logofeteasă?

Ieși pe prispă și merse pînă la poartă. O deschise binișor și se uită pe furiș spre sat. Pretutindeni în fața caselor stăteau oameni vorbind cu glas tare.

Cînd se întoarse, nu-l mai găsi pe paracliser în tindă, ci în odaie, lîngă patul călugăriței care se trezise din somn. O molcomea și-o îmbărbăta cum putea mai bine. Îi veni în ajutor și stareţul, care era bucuros că tînăra călugăriță părea mai înviorată și nu atît de amorțită ca înainte. Apoi o zări pe fereastra cea mică pe logofeteasa Zdena, care pășea dusă pe gînduri sub pomii înfloriți din grădină

Părea foarte neliniștită și tulburată. Toate gîndurile îi erau la Bukovsko. Se întreba ce s-o fi întîmplînd acum prin părțile acelea, ce preoți or fi acolo și dacă tatăl ei se va hotărî pînă la urmă.

Frații taboriți de la Bukovsko apără sinouri-singurei adevărul lui Dumnezeu împotriva batjocurii, împilării și afuriseniei, și luptă cu răutățile intronate de anticrist. De foarte multe ori, în liniștea și singurătatea odăii ei, Zdena se rugase și se jeluise celui de sus. Și cuprinsă de o adîncă neliniște, plîngea pentru biruința taboriților. De fiecare dată își amintea cuvintele înflăcărate ale tînărului predicator Jan Bydlinský, care la ultima adunare chemase pe toate femeile

măritate și nemăritate, ca aidoma sfintelor Iudita și Estera să se roage lui Dumnezeu pentru slobozirea poporului.

Și Zdena gîndea acum că s-ar putea ca și acel tînăr preot să fie la Bukovsko. Îl văzuse pentru întîia oară cu un an în urmă, tot cam pe vremea asta, cînd pomii erau în floare, la Bechyně, lîngă muntele Tábor. Il auzise predicînd și atît de mult o mișcaseră vorbele lui înfăcărate, încît la toate adunările de la Tábor, ea se ducea numai acolo unde propovăduia el. Îi sorbea cuvintele și nu-l pierdea din ochi, de parcă ar fi fost o apucată. Iar cînd se întorcea acasă, nu-și mai lua gîndul de la el și nu mai putea de dorul lui. Și tot astfel cînd pornea la alte adunări, prin păduri și cîmpii întinse sau peste zănoage cu bălți și ierburi verzi, cu răzoare de bumbăcariță albă și cu pescăruși imaculați ce zburau pe deasupra lor și deasupra gîrlelor cu ape scînteietoare.

Cînd venea iarna și adunările încetau să se mai țină, în serile triste și liniștite, în singurătatea nopții, logofeteasa Zdena își aducea aminte, în curtea acoperită de zăpadă sau în odaia ei, de drumurile acelea frumoase, de taberele sub cerul liber. Uneori, năpădită de atîtea aduceri aminte, se oprea pînă și din rugăciunea pe care începuse s-o rostească. Zdena uită chiar și ceea ce auzise cîndva din gura magistrului Jan Hus, că e bine ca omul să se ferească de întuneric, de singurătate și mai ales să nu tînjească după un anume lucru, căci diavolul îl află pe om oriunde, îi place să-l ademenească, și din inimă, din buna învoire a omului purcede răul, dezmățul, omuciderea și preacurvia.

Cînd pe la sfîrșitul iernii a ajuns și la Hvozdno știrea că preoții de la Ousti au ocupat orașul și cineva a pomenit numele lor, printre care și pe acela al lui Jan Bydlinský, chipul palid al logofetesei Zdena s-a îmbujorat, iar ochii ei îngîndurați au sclipit de bucurie și de înflăcărare. După aceea a auzit cum cei de la Ousti s-au răsculat și au durat un oraș nou, unde domnește rînduială și lege nouă. Acolo sînt chemați

toți cei care vor să scape cu cugetul curat din aceste vremuri de dușmănie și pierzare.

Glasul acela o ademenise nespus de mult și adeseori era cuprinsă de o dorință nestăvilită și tînjea după acest oraș nou, după această viață nouă de dragoste frățească, după această biserică nouă care a fost așezată cu slavă, cu cinste, întocmai ca sfînta biserică creștină la începuturile ei. De aceea de multe ori, de tulburare, o podidea plînsul și simțea un mai puternic îndemn în cugetul ei, de cîte ori tată-său nu voia să audă de plecarea la Tábor.

Acum se gîndea din nou la taboriți și la orașul lor. Cînd pe prispa casei bătrînul țăran îi adusese veștile despre frații taboriți, gîndul ei zburase din nou la preotul Bydlinský. Gîndul acesta o însoțise și sub tei și aici în grădină, sub pomii înfloriți. „Desigur că e acolo“, gîndi ea; și ce vești va aduce oare omul pe care, în nerăbdarea ei, l-a trimis la Bukovsko? I se părea că a plecat tare de mult. Se uită spre cer. Soarele se înălțase drept deasupra capului. „S-ar putea ca acum să se înapoieze și omul meu, gîndi logofeteasa Zdena, sau poate că a și venit și mă așteaptă“.

Se întoarse din drum și porni în grabă spre curte. Dar acolo nu sosise nimeni de la Bukovsko și nici bătrînul Jira, ciobanul curții, pe care-l durea un picior, nu știa nimic despre trimisul logofetesei. Dintre toate slugile numai el rămăsese în ogradă. Stătea pe o grindă în apropierea șurii. Zdena întrebă de ceilalți și i se spuse că sînt plecați în sat, ca să afle ce se întîmplă la Bukovsko. Margeta și Ana se vorbiseră între ele să dea o fugă chiar pînă la Bukovsko, ca să-i audă pe preoții de la Tábor.

Logofeteasa Zdena nu-l mai ascultă pe bătrînul cel sfătos care își întindea la soare, piciorul oblojit. Intră degrabă în casă. In tindă se întîlni față în față cu starețul; acesta o văzuse ieșind din grădină și venise în întîmpinarea ei.

După încercările prin care trecuse, și cu sufletul împovărat de gînduri, logofeteasa Zdena nu era bucu-

roasă de un oaspete ca acesta nepoftit. Şi cu atît mai mult acum nu simţea nici un îndemn să stea de vorbă cu el. Pe faţa ei nu se citi pic de bunăvoinţă cînd stareţul o rugă să le dea o căruţă, fiindcă sora se simţea mai bine. Zdena îi răspunse că dacă vrea să plece, n-are decît, ea nu se împotriveşte; însă afară, dincolo de curte, nu va putea face nimic pentru ocrotirea lor. Dacă poftesc să rămînă în casă să-şi ia de-ale gurii şi să se îndestuleze cu ce se găseşte, lapte şi carne, şi arătă uşa de la cămară. Spuse toate acestea cu răceală şi intră apoi în odaie.

Stareţul se uită după ea îngrozit şi mîniat. Peste o clipă o văzu ieşind din camera ei. Purta la brîu o pungă şi pe umeri îşi aruncase o manta. Plină de nerăbdare, luase repede o hotărîre şi se îndrepta spre poartă. Abia de mai avu răgaz să-şi arunce o privire prin curte. Porni spre Bukovsko.

Văzînd că numai ei şi ciobanul au mai rămas în toată curtea, stareţul se duse la poartă şi o încuie. Împreună cu paracliserul, scoase din şură căruţa cea mai uşoară şi începu s-o aştearnă cu paie. Ciobanul, căruia stareţul îi zvîrli cîţiva groşi, îi ajută şi el cum putu. La rugămintea egumenului, ciobanul făcu rost, umblînd şontîc-şontîc, de nişte hamuri, şi se învoi să înhame caii.

În acest timp, paracliserul aduse bolnavei lapte şi pîine şi o îmbărbătă, spunîndu-i că vor pleca cu căruţa şi de astădată o să le fie mai uşor la drum, dacă ea o să reziste. Marta se simţea mai bine: frigurile o lăsaseră şi era doar slăbită. Cu vocea stinsă îl încredinţă pe paracliser că acum va putea să meargă şi că în căruţă îi va fi mai bine. O alungau de aici teama şi nădejdea de a ajunge cît mai curînd la unchiul ei din Přiběnice.

În timp ce pregătea căruţa şi caii, stareţul se ducea din cînd în cînd să se uite prin crăpătura porţii, către sat. Mai departe nu îndrăznea să meargă.

Tot robotind pe la căruţă, auzi deodată un zgomot neaşteptat, ce se apropia tot mai mult, venind dinspre

ulița satului. Preotul alergă în grabă și aruncă o privire printre ostrețe. Și ce-i văzură ochii? Slugile din curte și sătenii toți, bărbați, femei și copii, se îngrămădiseră în jurul cîtorva țărani care tocmai atunci sosiseră în goană, aprinși la față, leoarcă de sudoare și înnegriți de fum.

Cu fața îmbujorată, fiecare striga și vorbea fără șir despre cele ce se întîmplă la Bukovsko, despre ce spun preoții și de ce veniseră acolo.

Starețul nu prea înțelegea ce povesteau. Însă deodată un țăran se desprinse din mulțime și, ca ieșit din minți, se opri în fața unei căsuțe care într-o parte avea un petic de pămînt, iar de cealaltă parte curtea. Țăranul se întoarse cu fața spre casă și curte și începu să strige cît îl ținea gura, vînturîndu-și deasupra capului mîinile mari și stacojii.

— Vecine Řiha! Boierule! La naiba cu boieria! Frate! Fraților! Deșertați-vă casele! Goliți-vă curtea! Luați vitele și tot ce aveți! Vreau să pun foc casei mele! Vă dau de veste că fac asta pentru dragostea lui Hristos. După aceea plec cu frații la Tábor. Ei sînt îngerii lui Dumnezeu, care au să ne scoată din această Sodomă. Și cine nu vrea să piară de loviturile domnului, să meargă cu noi. Acolo n-o să mai fie nici dabilă, nici dijmă. Acolo o să fim frați cu toții! Dați singuri foc caselor voastre, că și-așa n-o să mai rămînă piatră pe piatră. Nimic! Nimic! Numai Tábor. Goliți-vă casele! Am să-i dau foc!

Roșu ca racul, cu părul vîlvoi, leoarcă de sudoare și cu ochii scăpărînd, se întoarse spre casă, spre curte și spre mulțime și începu să strige cu glas răgușit:

— Îi dau foc! Îi dau foc!

Și ca un smintit, o luă la goană spre ușă.

Cuprins de spaimă, starețul se dete înapoi și se îndreptă spre căruță. Caii stăteau lîngă prispă, gata înhămați. Trebuia doar s-o aducă pe sora Marta și să iasă pe poarta din spatele casei. Numai de n-ar fi prea tîrziu! gîndi starețul cu neliniște. Începu să-și piardă cumpătul. Puse mîna pe dîrlogii calului, ca să-l ducă

la căruţă. Dar în clipa aceea, zarva din sat se înteţi ca o flacără năprasnică.

Oamenii răcneau care mai de care strigăte şi goneau spre curte. Dincolo de porţi se auzea acum un amestec de glasuri îndîrjite. Apoi începură să lovească cu pumnii şi cu securile în poartă.

— In sac călugării, în sac! Deschideţi, blestemaţilor!

— Daţi-le foc! In foc cu ei!

— Aştia l-au ars pe sfîntul Hus! Şi-i nimicesc pe adevăraţii creştini, cum fac şi nemţii!

— Deschideţi! Deschideţi! urlau oamenii de afară într-un huiet de glasuri ameninţătoare, în vreme ce lovituri puternice răpăiau ca grindina în poartă.

XII

Stareţul dădu drumul calului şi stătu o clipă pe prispa de piatră, ca înlemnit. Privirile lui înspăimîntate erau aţintite asupra porţii, de unde veneau glasurile de pierzare. Ii fulgeră prin minte că oamenii de afară ar putea fi chiar taboriţii, că le-o fi spus ceva ţăranul acela sau poate chiar boierul. Nu îndrăznea totuşi să creadă lucrul acesta, ca nu cumva să se înşele, şi nu-i dădu în gînd că la urma urmei toate slugile ştiau despre sosirea lor la conac şi că ele duseseră vestea în sat. Iar ţăranii care veniseră înverşunaţi de la Bukovsko, îndemnaseră lumea la răscoală.

Stareţul îl strigă pe cioban, dar acesta, ca şi cînd n-ar fi auzit nimic alerga şontîc-şontîc, ca să ajungă mai repede la şură, săltînd ca un hîrciog.

Egumenul duse singur caii în grajd aşa cum erau, cu hamurile pe ei, apoi intră în casă şi încuie repede uşa. După aceea trase drugul cu putere şi-l vîrî cu celălalt capăt în scobitura zidului. Zăvorî astfel uşile şi alergă gîfîind spre odaie. Vuietul înăbuşit de afară străbătea pînă aici.

Dar de îndată ce o zări pe călugăriță, palidă și îngrozită, stînd în pat și strîngînd de frică mîna stîngă a bătrînului paracliser care îngenunchease în fața ei, și de îndată ce auzi geamătul de îngrijorare cu care-l primi bolnava, stareţul își reveni. Redobîndindu-și cumpătul și bărbăția, birui spaima care îl copleșise pe neașteptate. Totuși, nu se simți pe deplin liniștit și spuse că primejdia e mare, dar că trebuie să nădăjduiască în ajutorul lui Dumnezeu. Nu s-a sfîrșit încă totul; porțile sînt zăvorîte și ușile la fel.

In clipa aceea zări oblonul de la fereastră deschis. Se repezi și-l trase în jgheabul lui, astupînd astfel și ferestruia. În cameră se făcu deodată întuneric. Numai prin ușa deschisă străbătea din tindă o geană de lumină, căci de îndată ce stareţul încuiase ușile din față, în tindă se lăsase întunericul. De afară se auzea o hărmălaie nemaipomenită de glasuri, iar loviturile surde răbufneau pînă aici. În acest amestec de lumină și întuneric, toate păreau mai îngrozitoare.

Călugărița îmbrăcată în alb, cu părul revărsat pe umeri, nu putea să scoată un cuvînt. Cînd stareţul îi spuse bătrînului că se duce să vadă și de ferestrele din celelalte odăi, paracliserul simțind cum tremură sora care se sprijinea de el, îl rugă să se întoarcă mai repede, să nu-i lase singuri. Apoi începu să se roage. Buzele îi tremurau, glasul i se sugruma în gîtlej, iar ochii îi erau îndreptați necontenit spre ușă, ca să vadă dacă nu vine odată stareţul. Acesta astupă una din ferestrele odăii celei mari, dar cînd ajunse la a doua, pe care o închise de asemenea, ca să nu mai pătrundă nici pe acolo urletele din fața porții, picioarele începură să-i tremure. Zărise pe gardul de bîrne de sub tei umbra unui om ce se înălța pe streașina zaplazului și striga din răsputeri. În urma lui se furișă altul cu o măciucă în mînă, apoi încă unul. Se cățărau pe gard, își făceau vînt jos și-o luau la goană spre poartă, ca s-o deschidă.

Stareţul nu auzi nimic mai mult. Sări năuc de la fereastră, alergă în odaia cealaltă și zăvorî ușa în

urma lui. Nici nu trebui să le spună tovarăşilor săi că vrăjmaşii au tăbărît în curte. Zarva şi strigătele ce se auzeau tot mai puternic şi apoi loviturile din uşa tinzii dădeau singure de ştire că duşmanul e în preajma lor. Paracliserul sări înaintea preotului, frîngîndu-şi mîinile şi strigă :

— Arde casa! Arde! Şi să mori aşa neîmpărtăşit şi nespovedit!

— Dumnezeu e milostiv, o să ne întărească! se mîngîie stareţul cu liniştea smereniei şi supunerii. Îngenunchează! îi zise paracliserului, iar călugăriţei îi şopti mai liniştit şi mai blînd: Roagă-te, soră! Te iert de toate păcatele.

Scoţîndu-şi şuba şi gluga, stareţul înalt şi vînjos, îmbrăcat în veşmîntul său alb de călugăr, se aplecă deasupra paracliserului şi călugăriţei, şi fiind încredinţat că li se apropie moartea, îi binecuvîntă cu dreapta, grăind cu o uşoară tremurare în glas:

— *Ego vos absolvo in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti* [1].

După aceea căzu şi el în genunchi şi îşi împreună mîinile ca pentru rugăciune. În odaie se aşternu o tăcere apăsătoare; afară, însă, zgomotul şi urletele vuiau asurzitor. În aceeaşi clipă, o licărire slabă de lumină roşiatică tremură prin întunericul încăperii. Se ivi deodată, se mistui, apoi se aprinse din nou, şi prin crăpăturile ferestruii se arătară şuviţe subţiri de văpăi roşii.

Zarva de afară conteni o clipă şi loviturile din uşă amuţiră, — se auzeau numai glasuri repezite, de parcă oamenii s-ar fi luat la ceartă.

Toate acestea, dar mai ales văpaia roşiatică, îi înfricoşau pe fugarii de la Louňovice. Fel de fel de lucruri le trecură prin minte şi fură cuprinşi de groază la gîndul că au fost încuiaţi înăuntru, că de jur îm-

---

[1] Vă iert de păcate, în numele Tatălui şi Fiului şi Sfîntului Duh (în limba latină în text). (n. r.)

prejur arde totul şi că răsculaţii au dat foc casei şi curţii.

Stareţul sări repede de la locul lui şi cu o smucitură deschise obloanele, cercetă cu privirea şi aşteptă oleacă. Apoi împinse oblonaşul de perete, deschise larg ferestruia şi se uită afară.

În grădină nici ţipenie de om. Totul era pustiu, numai o mîţă cărămizie, cu părul zbîrlit, zvîcni ca o săgeată. Venea în goană dinspre nişte copaci desfrunziţi, deasupra cărora se vedea o volbură de fum negru şi des şi un stol de porumbei ce se hîrjoneau în zbor, învîrtindu-se pe loc. Din partea aceea se auzeau zgomote nedesluşite, prin care străbătu deodată vaietul unei femei şi urletul răguşit al unui bărbat. Stareţul îşi ciuli urechile, dar nu înţelese nimic. După ce închise fereastra, se duse lîngă pat şi spuse liniştit tovarăşilor săi că nu arde curtea lor, ci focul e în altă parte, la vecini.

Ardea casa lui Bartuch. El, cu mîna lui, îi dăduse foc, îndemnat de gîndul şi credinţa că-i pentru mîntuirea lui şi a familiei sale, pentru a scăpa de pierzare şi de loviturile lui Dumnezeu şi, în sfîrşit, pentru a afla salvarea la Tábor.

Cu toate că Bartuch spusese că va pune foc casei sale, nimeni nu se aşteptase la o asemenea faptă. Şi iată că pîrjolul acesta l-a ajutat pe vechilul boierului, care pătrunsese cel dintîi în curte urmat de ţăranii întărîtaţi şi de celelalte slugi. Dacă stareţul s-ar fi aflat în altă parte, de pildă în ogradă, oamenii ar fi pus mîna pe el, ba însuşi vechilul le-ar fi dat o mînă de ajutor. Poate că l-ar fi înşfăcat chiar el. Dar cînd gloata îndîrjită a pătruns cu sila în curte şi tot cu sila a vrut să intre şi în casă, vechilul s-a oprit. L-a cuprins teama de cele ce s-ar putea întîmpla în conacul stăpînului. Şi preotul dinăuntru era doar oaspetele boierului, iar biata bolnavă...

În curte, mulţimea fu oprită. Şi cînd ajunse în faţa uşii, vechilul se împotrivi, mai ales după ce doi argaţi trecură de partea lui. În acea clipă, cineva scoase un

strigăt, vestind că arde undeva. Bartuch dăduse în adevăr foc casei sale. Mulţi o luară din loc şi porniră într-acolo, iar după ei alergară şi alţii, căci în poartă se ivise o femeie, care ţipa ca ieşită din minţi că a luat foc şi casa lui Riha. Prispa conacului boieresc rămase pustie, apoi liniştea se aşternu încetul cu încetul în curtea logofătului. După o clipă, vechilul porunci unuia din argaţi să încalece şi să se ducă la Bukovsko, pentru a da de ştire boierului de cele întîmplate.

Apoi ieşi din curte şi-l văzu pe Bartuch în faţa casei cuprinse de flăcări, cu obrajii stacojii, în capul gol, cu părul vîlvoi şi ochii bulbucaţi, rotind ameninţător deasupra capului o secure lucitoare. Striga cît îl lua gura, îndemnîndu-i pe toţi să plece la Tábor, cît mai sînt fraţii acolo, la Bukovsko, şi totodată ameninţînd pe acela care s-ar încumeta să stingă focul. Alături de el stătea băiatul cel mai mic şi plîngea. Din mijlocul flăcărilor, nevasta lui, văietîndu-se fără încetare, scoase un maldăr de perne ponosite şi-o pîine cît toate zilele. Femeia striga vecinilor să-i dea, pentru Dumnezeu! o mînă de ajutor.

Toate acestea le auziră fugarii din odaia boierului, dar ele le ajunseră la ureche doar ca nişte zvonuri nelămurite. Se simţeau acum întrucîtva mai uşuraţi, însă clipele trăite în această închisoare silită fuseseră îngrozitoare şi se scurseseră învăluite în spaimă şi teamă, amestecate cu o nesiguranţă ce nu se mai sfîrşea. Pentru ca întunericul din odaie să n-o înspăimînte şi mai rău pe călugăriţă, stareţul se repezi şi dădu brînci oblonaşului. Apoi prinse să se roage cu glas tare şi din nou se uită pe fereastră, ca să vadă ce se mai întîmplă afară.

Pretutindeni, numai fum. Trîmbele negre se lăsaseră peste grădină, coborînd printre pomi şi pătrunzînd şi aici, în odaie. Însemna că pîrjolul se întinsese şi în alte părţi, şi despre lucrul acesta nu se mai îndoia nimeni. Fiecăruia îi trecu prin gînd că s-ar putea să ia foc şi casa boierului.

Stareţul ieşi în tindă şi se strecură pînă la fereastra din odaia cea mare. In curte, în jurul fîntînii, se îmbulzeau oameni, bărbaţi, femei şi copii. Aşteptau să ia apă. Scîrţiitul şi zăngănitul lanţului se auzeau pînă în odaie. Găleata zbura în sus şi-n jos, şi de îndată ce apărea la buza colacului, se repezeau cu toţii, care mai de care să pună mîna pe ea şi să-şi umple vasele. Se înghesuiau atît de năvalnic unii într-alţii, încît multă apă se vărsa pe jos. De jur împrejurul puţului era o băltoacă, iar oamenii cu straiele ude alergau cu vasele pline spre poartă sau le treceau altora.

In clipa aceea ajunse şi argatul trimis de vechil la Bukovsko şi tot atunci pîrcălabul lui Rožemberk înştiinţă pe cei care împresuraseră cetatea, că se predă. L-au silit chiar oamenii lui, slugile înarmate care n-au vrut să-i mai dea ascultare. Încă de la început cînd au văzut că zăgazul lacului mişună de oameni, intrase spaima în ei. Iar cînd luciul apei se acoperi cu plute înţesate de oameni înarmaţi, slugile îşi pierdură cu desăvîrşire capul, şi la nimic nu mai ajutară îndemnurile pîrcălabului, cum c-o să le vină cineva în ajutor. Glasul lui se pierdu în vuietul de strigăte sălbatice care răsunau deasupra lacului, jur împrejurul cetăţii. In acelaşi timp, preotul ce venea în fruntea celei dintîi plute, ţinînd în mînă un potir, împroşcă slugile cu tot felul de ameninţări. Impresuraţii îşi aduseră aminte că nu de mult fraţii taboriţi cuceriseră, cu ajutorul preoţilor lor, cetatea Sedlec, că-l ciopîrţiseră pe panul Oldřich şi-i uciseseră toţi oamenii, pînă la unul.

De aceea pîrcălabul fu nevoit să le vestească de pe metereze, că e gata să facă pace. Argaţii se luară după el, fără arme, şi prin semne le dădură celorlalţi a înţelege că nu vor lupta. Preotul Bydlinský porunci oamenilor de pe plută să vîslească pînă sub întărituri.

In clipa aceea se opri lîngă zid un argat care venea călare de la Hvozdno. Boierul Ctibor rămase buimac de cele ce-i spuse sluga şi întrebă numaidecît de fiică-sa. Omul nu ştia nimic despre logofeteasă şi adău-

gă grăbit că a fost atîta zăpăceală, încît n-a văzut-o şi nici n-a căutat-o măcar.

Boierul lăsă cetatea Bukovsko în plata domnului şi fără să aştepte să vadă ce se mai întîmplă, porunci argatului să rămînă acolo şi să dea de ştire nepotului său să se întoarcă fără întîrziere acasă. După aceea alergă grabnic în oraş, să-şi ia calul. Îl zorea focul din sat, şi-apoi oaspeţii nepoftiţi de la conacul său. Le făgăduise ocrotire şi siguranţă. De aceea dădu pinteni calului. Cît ai clipi, ajunse sus pe culme; cetatea şi orăşelul rămăseseră în urmă şi nu se mai vedeau. Iar cînd îşi aruncă privirile înapoi, zări numai fumul care suia în slăvi, dar şi înaintea ochilor lui creşteau suluri de fum ca din pămînt. Ardea Hvozdno. Poate chiar curtea lui, gîndi boierul.

În apropierea satului văzu lîngă drum o bătrînă amărîtă. Era aceeaşi pe care o întîlnise de dimineaţă stareţul Petr. Zărind călăreţul, ea îşi frînse mîinile şi gemu de departe :

— Ah ! Arde ! A luat foc ! Ziua judecăţii a venit, ziua judecăţii ! Fie-ţi milă de noi !

De îndată ce-l recunoscu pe boier, arătă cu mîna dreaptă spre sat, văicărindu-se :

— Arde ! Arde tot ! Ajutor, ajutor ! Ah, vaca mea ! Văcuţa mea chealā !

Încercă să se ridice, însă n-o mai ţineau picioarele ; i se înmuiaseră din pricina spaimei şi groazei. Ajungînd în dreptul ei, boierul o recunoscu, dar nu se opri, ci trecu mai departe. Se făcu a nu auzi gemetele şi strigătele ei vestind grozăvia din faţa ochilor, tînguindu-se după văcuţă şi cerînd ajutor.

Cînd ajunse în sat, văzu casa lui Bartuch aproape mistuită de pîrjol. Acareturile din dreapta erau numai flăcări şi vîlvătăi. Curtea logofătului adăsta neatinsă şi primejdia aproape trecuse. Vîntul suflase din partea cealaltă, iar vechilul şi slugile, cîte mai rămăseseră, păzeau casa şi ajutau oamenilor din sat ca focul să nu se întindă. Dar nu toţi erau acolo. O parte din ei

nu se sinchiseau de nimic şi se pregăteau să părăsească satul.

Înjugau boii la care şi suiau în ele copiii şi bătrînii, le încărcau cu perne şi alte lucruri din casă, cu ce bruma de grîne mai aveau, cu unelte, lopeţi, sape, iar la spatele căruţelor legau vacile şi juncile sau le scoteau afară din curte. Unele femei ajutau cu rîvnă; altele se văicăreau sau ridicau din umeri. Glasurile oamenilor se amestecau cu trosnetul grinzilor care ardeau, cu ţipetele nedesluşite ale unora, cu pîrîitul flăcărilor şi mugetele vitelor.

Boierul o luă drept spre casă. Cîţiva dintre cei mai îndîrjiţi care stăteau gata de plecare la capătul satului îl chemară, iar Bartuch se luă după el, strigîndu-i că vor veni îndată după popii netrebnici din casa lui (îşi închipuia că sînt mai mulţi) şi că va trebui să-i predea, ca să fie arşi de vii. Logofătul nu scoase nici un cuvînt, ci se strecură repede prin mulţimea ce se îmbulzea în faţa porţilor. Vechilul şi toţi ceilalţi răsuflară uşuraţi cînd îl văzură sosind. Nădăjduiau că stăpînul o să se răfuiască cu toţi şi-o să se termine cu zăpăceala asta.

Încă din pragul porţii, Ctibor din Hvozdno îl întrebă pe vechil dacă logofeteasa Zdena e acasă.

Nu fu de loc mirat cînd auzi că în zadar au umblat după ea; pesemne se dusese la Bukovsko. Margeta şi Ana plecaseră şi ele într-acolo. Ştirea nu-l uimi prea mult pe logofăt, dar totuşi se posomorî. Nu-i veneau la socoteală cele auzite, măcar că tot drumul se pregătise pentru aşa ceva. De data asta îşi dădea seama că se petrece cu totul altceva decît anul trecut, cînd fiică-sa plecase singură, fără să-i spună, la adunarea de la Bechyně, la muntele Tábor. Dar nu rosti un cuvînt şi intră repede în casă, să vadă ce-i fac oaspeţii nepoftiţi, după ce mai întîi îl întrebă pe vechil ce se întîmplase cu ei.

Stareţul se ridică iute de la locul lui şi vru să-i mulţumească. Dar boierul îi tăie vorba întrebîndu-l cu faţa încruntată şi plin de răceală cum se simte bol-

nava. Auzind că-i merge mai bine şi cu ajutorul lui Dumnezeu o să-i fie şi mai bine, Ctibor îi spuse egumenului, fără vorbe de prisos, că n-ar face rău ca la noapte, sau chiar pe înserate, s-o pornească. Altminteri, cine ştie ce s-ar mai putea întîmpla. Le va împrumuta o căruţă, iar nepotul o să-i însoţească o bucată de drum.

Apoi se răsuci pe loc şi ieşi atît de grăbit din odaie, încît îi zornăiră pintenii de la cizme. Paracliserul, cuprins de o bucurie fără margini, îşi împreună mîinile ca pentru rugăciune şi rosti :

— Slavă domnului ! *Deo gratias !* Slavă domnului ! Ce bine că ne însoţeşte cineva ! Cine s-ar fi gîndit la una ca asta ! Un husit viclean ca ăsta ! Marto, surioară ! se adresă el limbut călugăriţei. În curînd o să fim la Přiběnice. Zău aşa ! La Přiběnice ! Ai să vezi! Mîine seară pe vremea asta o să fim fără doar şi poate acolo. Numai de-ai ţine la drum ? !

Cînd boierul intrase pe neaşteptate în odaie, tînăra soră, îmbrăcată în veşmîntul ei alb de călugăriţă, îşi aduna cu greu părul auriu revărsat pe perne. Acum, la întrebarea paracliserului, se ridică mai uşor şi răspunse cu glas plin de vioiciune :

— Cum să nu ţin ! De-ar veni mai repede seara !

XIII

Logofeteasa Zdena o luase pe drumeagul de peste cîmp şi se îndrepta spre Bukovsko. Se gîndea că va întîlni în cale solul trimis de ea. Totuşi, nu pentru asta plecase de-acasă şi nu asta ar fi dorit să se întîmple. Şi mai ales cu tatăl ei nu voia să dea ochi. Cînd ajunse însă pe tăpşanul lung şi deschis de deasupra orăşelului Bukovsko, uită de omul trimis, uită de tată-său, uită că alta îi fusese vrerea cînd pornise la drum.

Ceea ce văzu în faţa ochilor îi luă minţile. Pînă aici nu zărise nimic înaintea ei : numai ţarini şi iar ţarini, iar la capătul lor, în zare, trîmbe de fum prevestitoare

de rele, care sus în văzduh se răsfirau ca nişte trunchiuri de copaci cu creştete uriaşe. Acum, cînd ajunse la marginea tăpşanului, peste ogoare şi imaşuri, sub volbura întunecoasă a norilor de fum, văzu orăşelul în flăcări. Pîrjolul ce mistuia biserica, turnurile şi alte clădiri se înălţa pînă în slăvi. Duhoarea focului răzbea pînă la ea. Şi pretutindeni, un furnicar de oameni şi de vite. Ţipetele şi chiotele sălbatice se auzeau lămurit din locul unde se oprise logofeteasa. Oamenii alergau în jurul unei livezi cu pomi, săreau gardurile, ici şi colo se năpusteau pe porţi şi o luau la goană spre ţarini sau o porneau către zăgazul din jurul lacului, ce mişuia de lumea care coborîse de pe plute. În partea aceea, armele oamenilor sclipeau în soare.

Cîţiva călăreţi trecură pe-acolo, numai unul, călare pe un cal alb, stătea locului. Totul se desfăşura în faţa tinerei văduve ca o icoană a prăpădului şi pustiirii. Dar ea nu simţi nici teamă şi nici groază. Se uita la toate ca la o vedenie, ca la o împlinire a celor auzite la predici şi a vorbelor prevestitoare şi înfricoşate care umblau în ultimul timp prin partea locului. Ea credea în spusele predicatorilor şi aştepta pierzarea, cu cugetul mîhnit şi înfiorat.

Acum vedea cu ochii ei prăpădul, venit ca o lovitură a celui de sus, iar cei de-acolo, care au făptuit toate astea, au făcut-o cu hotărîre, ca nişte trimişi ai lui Dumnezeu. Simţămîntul ei adînc religios, din care izvorîse admiraţia faţă de încercările magistrului Hus de a îndrepta oamenii, începuse în ultima vreme, şi mai ales după adunările de anul trecut, să se prefacă într-o patimă mistuitoare.

Uneori, acasă, gîndindu-se uluită la prorocirile şi veştile despre potrivniciile pe care adepţii potirului le întîmpinau în unele locuri, se simţea zdrobită şi cu sufletul plin de mîhnire că nu era vrednică să-şi dea viaţa ei păcătoasă, obidită şi apăsătoare, pentru viaţa veşnică, plină de slavă, fără griji şi fără durere. Acum, copleşită de o puternică zguduire lăuntrică, stătea cu mîinile împreunate pe piept. Pironindu-şi ochii adînci,

albaştri-cenuşii, cu gene lungi, asupra fraţilor biruitori care se frămîntau în văpaia roşiatică a focului, privea la ei ca la o vedenie apocaliptică. Iar cînd de jos, din sute de gîtlejuri, izbucni ca un tunet un cîntec puternic, cînd prapurul porni în fruntea gloatei şi înaintea oamenilor se înălţă strălucind potirul, logofeteasa Zdena se simţi cuprinsă de o adîncă tulburare, care îi aprinse tot trupul.

Ademenită de puterea cîntecului ce răsuna pe tot întinsul lacului pînă departe peste ponoare, Zdena cobori în vale, la fraţi. Fără să-şi dea seama, privirile ei urmăreau pe cel care ducea potirul, şi după ce îl recunoscu, îşi iuţi fără voie pasul. În timpul acesta el înainta în fruntea primului pîlc de oameni înarmaţi, peste podul coborît, ca să scoată din cetatea care se predase pe pîrcălabul domnesc, şi să-l ducă, împreună cu oamenii lui, în robie. Acum logofeteasa Zdena văzu desluşit că era Jan Bydlinský.

Cînd preotul Bydlinský se ivi din nou pe pod, aducînd pe pîrcălab şi slugile lui, el fu înconjurat de ţăranii înarmaţi, care rămăseseră lîngă zăgaz şi care izbucniră acum în chiote de bucurie.

Stînd mai la o parte, logofeteasa Zdena îl văzu pe Bydlinský împotrivindu-se gloatei ce voia să năvălească pe pod. Preotul întindea mîinile pentru a apăra pe ostatici, şi de fiecare dată ridica potirul ca o pavăză împotriva celor care încercau să lovească. Cînd Bydlinský ajunse cu prinşii pe zăgaz, podul se umplu cît ai clipi de oameni care abia aşteptau să se năpustească după cei rămaşi înăuntru, spre a se răzbuna împotriva cetăţii boiereşti.

Cea mai mare parte dintre ei porni după Bydlinský, care îi chemase la el. Şi preotul se îndreptă cu ostaticii, pe lîngă zăgaz, spre preotul Mikuláš, unde se oprise şi Petr Kániš. În clipa aceea, tînăra văduvă îl pierdu din ochi. Nu-l mai zărea din pricina oamenilor înarmaţi care se luaseră după el şi în urma cărora mergeau multe din surorile de la Tábor.

Intră şi ea în rîndurile lor. Porni cu cugetul înălţat, ca la o procesiune religioasă, ca şi cum tot ce se întîmpla în jurul ei ar fi făcut parte dintr-o slujbă bisericească, şi nu se miră nici cînd lîngă ea se ivi Margeta, fata din curte. Prezenţa ei o însufleţi şi mai mult, şi cu mustrare îşi aminti de tată-său, dar hotărîrea luată mai înainte de a merge cu fraţii la Tábor nu i se zdruncină cîtuşi de puţin. Gîndul acesta îi venise de la sine şi Zdena se lăsa dusă de el, fără să lupte, fără să i se împotrivească. Simţea că îndeplineşte un lucru pe care ar fi trebuit să-l facă mai de mult.

Deodată, mulţimea se opri. Din spate, răzbăteau peste lac pînă la ei pe zăgaz, strigătele fraţilor care pustiau cetatea. În rîndul mulţimii se făcu tăcere. Căpeteniile, preoţii şi boierii, se adunară în jurul prapurului, să se sfătuiască, dar nu zăboviră mult. Toţi într-un glas arătară că e vremea să plece. Cetatea şi orăşelul se aflau acum în mîinile lor şi nu era nimerit să lase prea mult timp oamenilor lui Rožemberk, ca să le vină în ajutor, dar mai ales celor de la Soběslav, unde guvernatorul avea oaste multă. Pe de altă parte şi ziua era pe sfîrşite.

Logofeteasa Zdena căta cu privirea mereu înainte. Văzu acolo pe Petr Kániš şi pe preotul Mikuláš călări, iar pe Bydlinský sărind în şa. Mulţimea se urni către oraş.

XIV

Boierul de la Hvozdno află foarte curînd că cetatea Bukovsko a căzut în mîinile fraţilor de la Tábor. Însuşi nepotul său Andrei îi aduse această veste, întorcîndu-se de pe cîmpul de luptă.

De îndată ce argatul îi vestise porunca unchiului său — şi asta tocmai în clipa cînd Bydlinský scotea ostaticii din cetate — feciorul se supuse fără şovăire, cu toate că n-o făcea cu tragere de inimă. Ar fi vrut să mai stea. Însă cele ce auzi despre Hvozdno, despre pîrjolul şi răzvrătirea oamenilor de acolo îl goniră spre

casă. Se gîndea la unchiul său şi la conac şi fără voie îi veniră în minte tînăra călugăriţă şi însoţitorii ei.

Satul era învăluit în fum, iar limbile de foc se zăreau de departe, înălţîndu-se prin frunzişul pomilor.

Chiar lîngă sat, Andrei fu oprit de gloata acelora care, zbuciumaţi de prorocirea sfîrşitului de veac şi a pedepsei lui Dumnezeu, porniseră către fraţii taboriţi. În jurul carelor încărcate cu copii, unchieşi şi tot felul de lucruri mergeau bărbaţi, flăcăiandri, femei şi bătrînii mai în putere. În fruntea tuturor păşea Bartuch.

— De ce te-ai întors, măi frate? De ce n-ai rămas acolo? Nu te mai duce acasă, acolo-s popii ăia păgîni şi unchiu-tău. Din pricina lor o să tragă multe sufletul lui.

— Ho, potaie! strigă feciorul îndîrjit de vorbele ţăranului. Tocmai tu ţi-ai găsit să judeci lumea?

Şi smucind frîul, Andrei îndemnă calul, fără să se mai uite la Bartuch. Acesta porni să zbiere în gura mare, ameninţînd că va spune fraţilor că la Hvozdno au fost găzduiţi nişte papistaşi.

Feciorul nu zăbovi mult lîngă focul din sat. Cînd intră în curte cu argatul, unchiul său stătea pe prispă. Zărindu-şi nepotul, îl întrebă dacă n-a văzut-o cumva pe Zdena. Andrei nu ştia nimic despre ea. Jos, la cetate, n-o întîlnise şi nici altundeva n-o zărise pe logofeteasă. Văzînd că la auzul acestei veşti unchiu-său se întunecă la faţă, îi spuse că Zdena nu mai are ce face acolo şi că de bună seamă se va întoarce în curînd acasă. Mai ales că cetatea a căzut în mîinile acelora care au împresurat-o. Totodată, feciorul îi vesti vorbele şi ameninţările lui Bartuch.

Ştirea aceasta îl tulbură pe logofăt mai mult decît se aşteptase nepotul. Într-adevăr, feciorul nu pusese la inimă vorbele ţăranului, dar unchiu-său căzu o clipă pe gînduri şi apoi, deodată, dete poruncă să se încuie porţile şi portiţa, să se scoată căruţa pe care o pregătise preotul, să se înhame caii şi să se pună şeile pe buiestraşii popii.

— Aşterneţi fîn în căruţă şi peste el perna pentru bolnavă! Grăbiţi-vă! Şi asta fără zgomot, în linişte!

Apoi îi făcu semn lui Andrei şi intră cu el în tindă.

— Orice s-ar întîmpla, ăştia de-aici, — şi îşi aruncă privirile către odaie, — trebuie să plece numaidecît! M-am gîndit c-ar fi bine să pornească pe înserate sau la noapte. Măcar s-ajungă la Radonice. Cine ştie, s-ar putea să vină cineva de la Bukovsko după ei. Ar fi tare rău. Vrei să-i însoţeşti tu? Călugăriţa e de neam boieresc. Îl cunosc pe unchiul ei de la Přiběnice.

Andrei răspunse că se duce cu dragă inimă. Unchiu-său îşi îndreptă paşii spre odaia unde se aflau oaspeţii şi feciorul porni împreună cu el.

În odăiţă începuse să coboare înserarea. Razele de lumină pătrundeau numai prin jumătatea de sus a ferestruii. Patul de lîngă perete se afla în umbră.

Păşind în încăpere, flăcăul îşi îndreptă privirile mai întîi către pat şi uită pentru o clipă de ce intrase şi cine mai era aici, în afară de tînăra călugăriţă. Fata se pregătea de plecare şi-şi prindea părul auriu şi des, ca să-l poată acoperi cu tulpanul.

Zărindu-l pe fecior, se rumeni deodată la faţă, întinse repede mîna după basma şi şi-o aruncă pe cap. În această buimăceală nu auzi bine spusele logofătului. Numai după plecarea lor înţelese despre ce era vorba.

Nu aveau vreme de pierdut. Stareţul îi îndemnă să se pregătească grabnic de drum: fiecare clipă era preţioasă şi în orice minut puteau să-şi pricinuiască singuri moartea.

Apoi voi ca împreună cu paracliserul s-o ducă pe călugăriţă la căruţă. Dar Marta se împotrivi, spunînd că poate merge şi singură. Însă cînd puse piciorul pe podea şi încercă să se ridice, tot corpul începu să-i tremure şi călugăriţa se ţinu de pat, ca să nu cadă. Cu toate astea nu se lăsă biruită. Pînă la urmă porni, sprijinindu-se de umărul paracliserului.

Feciorul stătea la masă în odaie şi în timp ce mînca, povestea cum căzuse cetatea Bukovsko. Aşezat pe o

laviță în apropiere, unchiu-său îl asculta încruntat. Prin tinda luminată de ultimele raze ale soarelui trecu ca o umbră o slugă cu un braț de perne. După ea se furișă în grabă și argatul. Cu toate că ușa era dată de perete, cei din odaie nu băgară de seamă. De odată ochii feciorului se ațintiră spre tindă. Tînăra călugăriță, palidă, mlădioasă și înaltă, dar leșuită de slăbiciune, trecea cu pași ușori, sprijinindu-se de paracliser. Nu merse prea departe. Bătrînul o așeză binișor pe butucul de carne, lîngă ușă, pe care adormise el, mort de oboseală, înainte de amiază.

Îndată ce-o văzu, feciorul dete talerul la o parte, își șterse mustața și ridicîndu-se de la locul lui își aruncă privirile în curte, să vadă dacă sînt înhămați caii. Apoi se repezi să-și ia mantaua. În clipa aceea, starețul ieși din odaie, în șubă și cu gluga pe cap, și se opri în pragul încăperii. Voia să mulțumească, dar boierul, luîndu-i-o înainte, nu-i dădu răgaz să scoată o vorbă. Nu-i era acum aminte să audă mulțumiri, și de aceea îl îndemnă nerăbdător și grabnic să nu mai întîrzie, ci să purceadă de îndată la drum, deoarece totul e gata.

Feciorul își încinse sabia și, aruncîndu-și mantaua pe umeri, ieși tocmai în clipa cînd călugărița se urca în căruță. Era o căruță obișnuită, însă bine căptușită cu fîn și perne. Starețul și paracliserul o ajutară pe Marta să se suie. Paracliserul rămase cu ea în căruță. Calul înșăuat, pe care ar fi trebuit să încalece, era ținut de frîu de către un argat călare, bine înarmat, care îi însoțea împreună cu feciorul.

Boierul îi îndemnă din nou să se grăbească. Cu toate acestea, starețul se apropie de el și-i spuse cu voce gravă :

— Nu vrei să primești mulțumirile noastre. Te înțeleg. Dumnezeu să-ți răsplătească. Și dacă cumva se vor schimba vremurile...

— Și eu te înțeleg, îi tăie boierul vorba. Nu, nu, părinte starețe ! Ceea ce crezi, n-o să se întîmple nici-

odată, dac-o vrea Dumnezeu. Iar acum luați-o mai bine din loc!

Boierul ieși înainte pe poarta din spate, care ducea spre țarini, ca să cerceteze drumul.

Ziua era pe sfîrșite. Pădurea din apropiere începuse să se întunece și arunca umbre lungi peste livezi și ogoare.

In partea asta era liniște. Doar ceva mai departe, dincolo de conac, în sat, de unde se mai ridicau încă șuvițe rare de fum, se auzea un zgomot surd.

Boierul făcu un semn și în curte răsună o plesnitură de bici și huruit de roți.

Feciorul mergea înainte, călare pe murgul lui; după el venea căruța, pe lîngă ea călărea starețul și la urmă argatul înarmat.

După ce plecară, boierul se întoarse la conac, iar apoi o luă spre sat, să vadă ce mai e cu focul care ardea încă. Cînd se încredință că n-o să se mai întindă, fiindcă vîntul se potolise, că cei din sat o să se apere singuri și că primejdia trecuse, se îndreptă spre capătul satului, în partea dinspre Bukovsko. Acolo se opri și privi în lungul drumului.

Dar fata lui nu se zărea venind. Năpădit de gînduri, logofătul se întoarse acasă. Aci dădu ultimele porunci vechilului și slugilor, cîte mai rămăseseră la curte (Margeta și Ana nu se înapoiaseră) și ceru să se pună șaua pe cal. Peste puțin părăsi curtea și o luă din nou către Bukovsko.

Nu se gîndea decît la fiică-sa. De ce n-o fi așteptat oare întoarcerea lui de la Bukovsko, ca să-i spună el ce-a fost acolo? Să nu se împotrivească sfîntului adevăr și să nu ațîțe mînia lui Dumnezeu — așa îi spusese ea dimineață, sub tei, la poartă, cînd plecase spre Bukovsko. Din nou îi apăru înaintea ochilor privirea-i îngîndurată și adîncă, de parcă l-ar fi dojenit și totuși plină de grijă, pe care i-o aruncase ea șoptindu-i acele cuvinte.

Oare se hotărîse mai dinainte să facă pasul acesta sau abia după plecarea lui? Muncit de gînduri, ajunse

la locul unde azi dimineață se întîlnise cu bătrîna aceea prăpădită, care se văicărea, cuprinsă de spaimă.

Acum drumul era pustiu și nu se vedea țipenie de om. Poate că Bartuch și ai lui au luat-o cu ei în carele lor. Boierul privi drept înainte și-și îndemnă calul, voind să ajungă mai repede în oraș, ca s-o găsească pe fiica sa. Socotea că ar putea s-o mai afle acolo, împreună cu taboriții.

La marginea tăpșanului, de unde orășelul și ținutul se vedeau pînă hăt departe, își opri calul.

Între timp, soarele începuse să asfințească. Numai colinele și piscurile din depărtări erau scăldate în lumina limpede și blîndă a ultimelor raze de soare. Ceva mai jos, umbrele se întindeau peste tot, iar din vale se înălțau negurile serii. Orășelul se deslușea încă destul de limpede. Acoperișul bisericii și al clopotniței se prăbușiseră, mistuite de flăcări, iar în oraș pîrjolul contenise. Numai din loc în loc mai fumegau alene mormane de jeratic. Ceva mai departe însă, o limbă uriașă de foc biciuia văzduhul. Cetatea, care era mai toată din lemn, arsese aproape în întregime.

Vîlvătăi mari țîșneau încă din meterezele sprijinite de stîlpi groși și puternici. Volbura flăcărilor se oglindea în apele lacului, înveșmîntîndu-le în văluri roșii, care-și schimbau locul după cum palele de foc se zbăteau acolo sus și biciuiau stîlpii vechi ai întăriturilor. În văzduh plutea un fum iute și usturător, și o zăpușeală leșuitoare dogorea din partea aceea, ca dintr-un cuptor.

Boierul nu se miră de loc că arde cetatea. Se așteptase la un astfel de sfîrșit. De aceea nici nu se uită la pustiirea îngrozitoare. El căuta oameni. Dar în cetate nu zări pe nimeni. Zăgazul care mai înainte fusese un adevărat furnicar de lume, era pustiu. Doar în oraș se strecurau cuprinse de spaimă cîteva umbre omenești. Frații taboriți nu erau însă nicăieri. Plecaseră și împreună cu ei dispăruse și fiică-sa. Sau poate că Zdena s-o fi întors la Hvozdno pe altă potecă și nu s-a întîlnit cu ea? Dar gîndul acesta îl părăsi numaidecît.

Abia după ce ajunse în oraş, Ctibor îşi dădu seama de urgia ce se abătuse acolo. Văzu case părăsite şi mistuite de pîrjol, ici-colo păsări speriate, un porc sau un cîine rătăcit, însă oameni aproape de loc. Pesemne că fugiseră sau plecaseră cu taboriţii, însufleţiţi ca Šíma rotarul şi ca toţi cei care gîndeau ca el, sau îngroziţi de predicile şi prorocirile despre ziua judecăţii, ori de frica acelora care strigau că sînt turma Domnului, trimisă în ceasul răzbunării, ca să spulbere tot răul şi stricăciunea.

Zărind ici-colo cîte un om printre mormanele de cenuşă, boierul îl striga în zadar, căci nimeni nu se apropia de el. Îngroziţi de cele întîmplate, o luau la fugă îndată ce dădeau cu ochii de călăreţul înarmat.

Lîngă clopotniţa năruită şi în preajma casei parohiale şi a bisericii, mistuite de pîrjol, se întindea pustiul. Grinzi arse şi negre, fumegînd încă sau dogorind de jeratic, zăceau grămezi, grămezi. Pretutindeni, resturi de mobilă, cărţi şi straie zdrenţuite fuseseră aruncate pe pămîntul înnegrit de scrum şi de tăciuni, tăvălite şi călcate în picioare. Printre ele, multe butoaie sparte şi goale.

Logofătului i se tăie răsuflarea. În văzduh stăruia aici un miros mai iute ca oriunde, şi totul zăcea cufundat într-o tăcere de mormînt. Un simţămînt greu i se strecură în inimă, mai cu seamă că de jur împrejur umbrele mute ale înserării începuseră să învăluie pămîntul.

Uitînd de fiică-sa, boierul privi posomorît la casele pustiite şi îşi aminti de oamenii care locuiseră într-însele şi pe care în cea mai mare parte îi cunoştea. După aceea legă calul de poarta cimitirului şi se îndreptă spre biserică. Dar nu făcu un pas mai departe în ţintirimul pustiit. Peste tot, grinzi fumegînde, cu sclipiri de jeratic, tăciuni şi pietre. Boierul nu putu să intre în biserică. Oprindu-se în faţa uşilor ieşite din ţîţîni, se uită înăuntrul lăcaşului pustiu, în care se furişau vălurile fumurii ale înserării.

O licărire slabă se strecura pe ferestrele mari și sparte, așternîndu-se în tinda bisericii. Totuși, singurătatea era înspăimîntătoare. Logofătul oftă adînc, și amintindu-și că răposata lui soție odihnește acolo sub lespezi, lîngă altarul cel mare, începu să rostească în gînd „Tatăl nostru". Apoi se îndepărtă grăbit, încălecă și porni către Bukovsko.

Abia cînd ieși din oraș, întîlni un om în cale. Auzind tropotul calului, omul voi s-o ia la fugă, dar boierul îl strigă de departe, spunîndu-i cine e și să nu se teamă. Atunci străinul se opri. Era fratele clopotarului fugit.

Cuprins de spaimă, omul povesti că și el fugise și de bună seamă trebuie să se fi întîmplat ceva înfricoșător de-au omorît taboriții atîta lume. Despre trei dintre ei, care ținuseră porțile încuiate și nu voiseră să le deschidă la poruncă și nici să plece cu acești diavoli la Tábor, știa bine că sînt morți. Era vorba de Pichantlik Řehoř, de bătrînul său tată și de negustorul Staněk.

Omul s-ar mai fi tînguit el, și, năuc cum era, ar mai fi povestit una și alta, dar boierul îl încolți cu tot felul de întrebări. Și astfel logofătul află că tîrziu după-amiază, taboriții își luaseră catrafusele și porniseră la drum, că pesemne s-o fi întîmplat ceva, căci dimineața sosise un călăreț din partea de unde veniseră taboriții, de la Bošilec, sau de la Veseli, și omul acela le-a adus de bună seamă o veste. Îndată după aceea taboriții au plecat în pripă, cei înarmați și preoții în frunte, iar după ei femeile.

— Nu cumva știi ce fel de femei? sări în vorbă boierul.

— Păi, cele care au venit cu ei și cele de-aici. Știu bine că și din Bukovsko au plecat cîteva. De a lui Šima sînt sigur și cu ea s-au dus și altele. După ei mînau vitele, apoi veneau căruțele și la urmă șirul îl încheiau țărani înarmați. Draci împielițați!

— I-ai văzut chiar dumneata?

— Chiar eu, cu ochii mei. Zău aşa, acolo, lîngă pădure. Stăteam culcat pe pămînt.

— Şi încotro au luat-o?

— Pe-aici în sus.

Şi vecinul arătă cu mîna către miazănoapte.

— Bzi a rămas la stînga, iar de cetate se vede că n-au mai avut vreme să se ocupe. Au luat-o pe-aici pe undeva, spre Zalš, şi de-acolo o întind peste mlaştini pînă la Tábor, ca să lase la dreapta Soběslav.

— Şi Přiběnice la stînga. Ai dreptate.

— Să-i pedepsească Dumnezeu! Şi plin de mînie, omul ameninţă cu pumnul. Au vărsat sînge şi au pricinuit numai nenorociri.

— Au luat-o la fugă sau...?

— Erau destul de grăbiţi şi totuşi cîntau. Cîntînd au venit şi cîntînd au plecat. Şi ei cred că-i ascultă Dumnezeu! Dar biserica, boierule Jan! Bisericuţa noastră! se tîngui omul cu amărăciune. Cînd o s-o vadă preotul nostru şi guvernatorul... Numai de i-ar pedepsi!

Logofătul nu mai ascultă văicărelile vecinului, ci-i spuse noapte bună şi îndemnînd calul, porni spre Hvozdno.

Nepotul boierului se îndrepta şi el spre casă. Se întorcea de la Radonice, călare pe murgul său şi însoţit de argatul din curte. Căruţa, acum goală, rămăsese mult în urmă, astfel că în liniştea serii nu se mai auzea zdroncănitul ei.

Dacă boierul i-ar fi cerut să-i însoţească numai pe cei doi călugări, flăcăul n-ar fi fost prea bucuros. Dar a primit să-i ducă pînă la Radonice, numai de dragul tinerei călugăriţe.

Nu-i plăcea să plece la drum cu o călugăriţă. Pînă atunci nu întîlnise niciuna şi nici nu le cunoştea, decît numai din spusele altora. Fusese crescut de unchiul său şi de verişoară. Nu-i plăceau nici călugării şi nici călugăriţele. Pe acestea din urmă le credea prefăcute, ursuze şi rele. Călugăriţa cea tînără era însă gingaşă, şi trupul ei slăbit trezise într-însul un simţămînt de milă, mai cu seamă în clipa cînd se oprise în pragul

odăii sale. Atunci îi auzise glasul şi văzuse chipul ei frumos şi suferind.

Tot drumul cît a însoţit fugarii, n-a schimbat o vorbă cu ea. La început a mers în faţă, iar după aceea lîngă căruţă. O văzu stînd pe jumătate culcată, cu mîinile împreunate. Capul şi-l ţinea aplecat către paracliser, care se ghemuise în fîn, la spatele fetei. Feciorul se uită la ea cu coada ochiului. De două ori privirile li se întîlniră. Apoi stareţul se apropie de el şi deschise vorba. Feciorul nu-l băgă în seamă şi-o porni din nou în frunte. Drumul se scurta văzînd cu ochii şi cînd nici nu se aşteptau, ajunseră la cetatea Radonice.

Boierul nu era acasă. Soţia lui îi primi pe fugari cu destulă bunăvoinţă, fiindcă şi cumnatul ei era călugăr la mănăstirea Želivský şi pentru că fuseseră trimişi de boierul de la Hvozdno. Tînăra călugăriţă trezi milă şi în sufletul boieresei.

Cînd feciorul porni spre casă, se înserase de-a binelea. Seara era călduţă, dar întunecoasă. Drumul nu se desluşea prea limpede şi totuşi tînărul îndemnă calul la trap. Se grăbea. Gîndurile lui zburau la unchiul său, la conac, şi Andrei se întreba dacă nu cumva taboriţii se îndreptaseră într-acolo. Ce-o fi cu verişoara ? S-o fi întors acasă ? Şi ce s-o mai fi întîmplat în sat ?

În clipa aceea îi apăru în minte tînăra călugăriţă şi apoi stareţul mulţumindu-i şi spunîndu-i c-o să se roage pentru el. Cînd se gîndi la stareţ, îi veni să zîmbească. Dar şi sora cea tînără i-a urat la despărţire ca Dumnezeu să-l răsplătească pentru toate. Glasul ei sunase atît de mîngîietor ! Au fost singurele cuvinte pe care le-a auzit din gura ei. Şi i le spusese îmbrăcată în veşmîntu-i călugăresc ; dar acolo, în odaie, cînd îşi potrivise părul, ce bine îi stătea şi cît era de frumoasă !

Deodată opri calul la marginea dumbrăvii din care tocmai ieşise. În faţa lui se întindea o cîmpie nesfîrşită. Feciorul se uită în zare, să vadă dacă nu cumva cerul e înroşit de foc. Dar în partea aceea stăruia beznă adîncă ; doar mai departe, spre răsărit, către Bukovsko, se înălţa o pală de lumină, purpurie în întu-

neric şi tremurînd în văzduh. Se vedea bine că scade şi se împuţinează.

Andrei îndemnă calul şi porni drept spre casă. Socotea că taboriţii sînt încă la Bukovsko.

O linişte deplină stăruia jur împrejurul conacului. Lîngă poarta din spate păzea ciobanul Jira. Andrei află din gura lui că şi la poarta din faţă se află o caraulă şi că boierul e acasă, se întorsese nu de mult singur de la Bukovsko. Logofeteasa Zdena încă nu venise.

Feciorul bănuia de ce. Străbătu curtea cufundată în întuneric, grăbindu-se spre casă, ale cărei ferestre aruncau în beznă licăriri de lumină. Cînd intră în odaie, îl găsi pe unchiul său stînd la masă. Îşi lepădase cuşma şi haina, dar avea pantalonii pe el şi ciubotele în picioare, iar cămaşa albastră era desfăcută la piept.

Stătea cu capul sprijinit în mîna stîngă, în vreme ce dreapta, cu pumnul strîns, zăcea parcă doborîtă lîngă un petic de hîrtie, pe tăblia de frasin a mesei de stejar. Lumînarea de seu din sfeşnicul de cositor lumina în aşa fel chipul îngîndurat al boierului, încît nasul şi mustăţile sure aruncau umbre pe pereţi.

Dintr-o ochire, feciorul înţelese că unchiul său avea în faţă citania lui favorită: scrisorile magistrului Jan Hus. Dar în clipa aceea, privirile lui rătăceau peste rînduri, fără să vadă nimica.

XV

Era seară tîrziu cînd logofeteasa Zdena se pregăti să se odihnească în culcuşul sărac, pe pămîntul negru şi gol, peste care aşternuse o mînă de paie. Împreună cu ea se aflau multe surori taborite. Se culcaseră îmbrăcate, aşa cum veniseră cu gloata de la Bukovsko, una lîngă alta, în odăiţa scundă a unei case de lemn din satul Zalš de lîngă mlaştini. Acolo, în casă, dormeau numai surorile. Se culcaseră pe unde apucaseră,

unele în odaie, altele în tindă, ba unele se suiseră chiar și în pod.

Logofeteasa Zdena nu mînea așa pentru întîia oară. Anul trecut, cînd se dusese la Bechyně lîngă muntele Tábor, a mas de cîteva ori prin colibele țăranilor, împreună cu alte țărănci și tîrgovețe, tovarășe de drum.

Cele mai multe din surorile aflate în căsuță erau de la Tábor. În casa de-alături se odihneau celelalte surori, fetele nemăritate și mamele cu copii, cele mai multe de la Bukovsko și din împrejurimi. În celelalte case, așezate toate cu fața spre piața satului, erau găzduiți frații care nu făceau de strajă sau de caraulă în jurul satului, pe țarini și prin lunci, și nici nu trebuiau să păzească vitele și căruțele, trase în piață, în mijlocul căreia chiar lîngă coliba ciobanului acoperită cu paie, sclipeau în noapte apele unui mic heleșteu.

A trecut mult pînă ce surorile s-au liniștit. Și-au făcut rugăciunea în genunchi, pe paie, și au cîntat:

Isuse, soare lucitor,
Alungă-al beznei hîd sobor...

După aceea, se potoliră cu desăvîrșire și îndată ce puseră capul jos, căzură într-un somn adînc. Printre ele se afla și Margeta, fata din curtea de la Hvozdno, care rămăsese cu logofeteasa Zdena și dormea acum alături de ea.

În odaie era întuneric. Prin ferestrele joase și lipite cu țiplă nu pătrundea nici un fir de lumină. Într-o încăpere micuță ca asta, unde se afla grămădită atîta lume, căldura devenea tot mai înăbușitoare. Cojoacele din blană de oaie ale țărăncilor pline de sănătate, care dormeau buștean, răspîndeau un miros greu și supărător.

Tînăra moșiereasă stătea încă trează și simțea în nări duhoarea mai mult decît ceilalți. Dar nu-i păsa. Își dădea seama că nu poate fi altfel și că e de datoria ei să îndure toate greutățile și neajunsurile. Îi veniră în minte cuvintele auzite cîndva din gura magistrului

Jan, care spunea că nu se poate trece dintr-o dată de la bunurile acestei lumi la harurile celeilalte. Hotărîrea ei era așadar să se lepede de vechile deprinderi și de viața tihnită și plină de păcate, ba chiar, de va fi nevoie, să și sufere.

Uneori, cînd era cuprinsă de dorințe, înălța rugi către Dumnezeu să-i hărăzească destule suferințe, care să-i stîrpească tot sîngele păcătos din trup. De aceea nu luă în seamă oboseala drumului și nici odihna de peste noapte în vecinătatea neplăcută a țărăncilor. Mai presus de orice, surorile de lîngă ea tînjeau ca și dînsa după adevărul acesta foarte înalt și neprețuit. Erau deopotrivă cu ea, ba făcuseră chiar mai mult decît dînsa, pentru că în numele adevărului cel sfînt se lepădaseră de toate cele pămîntești și își părăsiseră înaintea ei casele și ogoarele lor.

Logofeteasa Zdena era tulburată de tot ce văzuse și de cele ce se întîmplaseră cu ea. Se aștepta și la o ciocnire cu cei de la Rožemberk, dacă aceștia vor porni cumva împotriva lor. In clipa cînd frații se pregăteau să părăsească Bukovsko, le venise știrea că de la Soběslav se îndrepta în goană spre ei, mulțime de lefegii domnești.

Taboriții i-au așteptat tot drumul de la Bukovsko și pînă aici la Zalš și-i așteptau și acuma. Zdena judeca aceasta după numărul străjilor pe care boierul Svašek din Podoli, al cărui nume îl auzise pe drum, le înșirase și le rînduise una lîngă alta. Logofeteasa se gîndea cu cîtă bărbăție și hotărîre se pregăteau oamenii pentru apărare, toți și mai ales preotul Bydlinský. Indată ce au ajuns în sat, fără să se odihnească o clipă, el o pornise din nou spre țarini, ducînd cu sine cete de oameni înarmați și așezîndu-le în locurile cele mai înaintate.

Și nici pînă acum nu s-a întors. Logofeteasa își aduse aminte că astăzi, după multă vreme, l-a văzut pentru întîia oară la cetatea Bukovsko. Se întrebă în sinea ei dacă ar mai cunoaște-o. N-o văzuse și nu bănuia că este aici.

Pe de altă parte, Zdena nu ştia cum ajunsese tatăl ei la Bukovsko. Cînd Bartuch şi cei veniţi de la Hvozdno aduseseră vestea că boierul lor ţine cu popii catolici şi că-i ascunde în casa sa, Bydlinský nu dăduse crezare acestor vorbe, spunînd că el îl cunoaşte bine pe Ctibor. Kániš voi totuşi să trimită o mînă de oameni la Hvozdno. Dar chiar atunci sosi ştirea despre lefegiii domneşti şi astfel nu mai plecă nimeni într-acolo. Nu mai aveau timp.

Logofeteasa Zdena îşi aminti şi de Hvozdno şi se întrebă dacă tatăl ei o să vină după ea, dacă o să facă aşa cum îl sfătuise şi cum stăruise de-atîtea ori pe lîngă el. Începu să se roage, ca Dumnezeu să-i insufle părintelui ei gîndul cel drept, ajutîndu-l să nu-şi piardă sufletul de dragul bunurilor pămînteşti.

De jur împrejur era linişte. Se auzea doar răsuflarea femeilor din tindă şi din odăiţă şi, din cînd în cînd, cîte un ţipăt înăbuşit sau vorbele buimace şi neînţelese pe care le rosteau prin somn. O clipă în întunericul încăperii răsunară glasuri înăbuşite ce veneau din mijlocul satului, apoi strigătele caraulelor şi mugete de vite.

Logofeteasa Zdena se închină în tăcere. Deodată buzele îi încremeniră fără voie, mîinile îi rămaseră împreunate pe piept, iar ochii deschişi cătau în sus, străpungînd bezna. Se gîndea la cele ce s-ar putea întîmpla afară, pe întinsul ţarinilor, de-ar fi ca fraţii şi Bydlinský să se ciocnească cu un duşman mai puternic. Inima începu să-i bată năvalnic. Se ridică repede în capul oaselor, dar nu rămase multă vreme aşa. Afară se auzeau zgomote şi glasuri bărbăteşti. Zdena se sculă şi împingînd cu putere ochiul de jos al ferestrei, îl deschise.

Cerul era înnegurat, însă deasupra satului se înseninase. Două focuri mari ce ardeau lîngă heleşteu aruncau în jurul lor o văpaie roşie, tremurătoare, aşternîndu-se peste căruţele ţărăneşti, peste oamenii din ele şi peste vite, învăluind într-o lumină pală ca-

sele din mijlocul satului, pînă sus la coamă. Cea mai luminată era coliba ciobanului.

Logofeteasa Zdena vedea desluşit bălanul preotului Mikulás şi calul lui Kániš, legaţi undeva lîngă colibă. În clipa aceea privirile i se opriră ceva mai încolo de casa în care se afla şi ea zări un călăreţ în fruntea unui pîlc de oameni înarmaţi. Sosiseră chiar atunci, şi oprindu-se locului, vorbeau cu oamenii din căruţe, care se treziseră din somn şi le puneau tot felul de întrebări.

Zdena răsuflă uşurată. Erau de-ai lor, era Bydlinský care se întorsese. Auzi glasul preotului spunînd că nicăieri nu se vede ţipenie de om. Se gîndea desigur la cei din Rožemberk.

Logofeteasa se uită la el, apoi îl urmări cu privirea pînă ce ajunse la coliba ciobanului, unde descălecă şi intră în casă la tovarăşii săi. Zdena mai zăbovi oleacă la fereastră, privind în noapte.

Satul se cufundă din nou în tăcere. Focurile ardeau şi fumul se pierdea în bezna nopţii.

Zdena se gîndea la preotul Bydlinský şi-şi închipuia că trebuie să fie frînt de oboseală, apoi o năpădiră aceleaşi gînduri ca mai înainte, pe drum. Oare o s-o mai cunoască ?

După ce se culcă, simţi o mare uşurare. Acum era liniştită că preotul se întorsese. Începu să şoptească o rugăciune. În curînd adormi.

Dis-de-dimineaţă, fraţii strigară „deşteptarea“ prin sat şi tabără, şi îndată ce luară ceva în gură, lapte cu pîine ori o bucată de carne afumată sau chiar numai un colţuc de pîine goală, se aşternură la drum, rînduiţi la fel cum veniseră. Zdena păşea în mijlocul femeilor, în urma bărbaţilor înarmaţi ; nu vedea bine ce se întîmplă în faţă şi nici nu ştia — cum nici celelalte nu ştiau — că în zorii zilei căpeteniile trimiseseră iscoade să cerceteze drumul. Iscoadele se răspîndiseră atît la dreapta, cît şi la stînga, spre a le da la timp de

veste de-ar fi cumva ca oamenii din Rožemberk să încerce a-i lovi în coastă. Cei din frunte zoreau cît puteau, mai repede chiar decît aseară. Căpeteniile se grăbeau să ajungă la Tábor.

Zdena păşea cu fruntea sus în mijlocul femeilor. Nu era obosită. Se simţea bine şi în putere; nimic nu-i mai apăsa sufletul. Dimineaţa de primăvară era minunată. Soarele strălucea puternic sus pe bolta albastră şi drumurile se zvîntaseră.

O luară peste cîmpul larg şi necuprins. La stînga se întindea o tarla arată, împrejmuită de pîrloage, dar mai încolo se vedeau lanuri cu semănături fragede şi verzi. Semănăturile alergau nestînjenite peste întinderile de pămînt şi numai ici-colo întîlneau ridicături domoale, acoperite cu crînguri sau cu pădurici sinilii, învăluite în horbota alburie a negurilor dimineţii.

În dreapta — lunci şi iar lunci, cele mai multe arse sau pîrlite şi din loc în loc presărate cu bălţi ce străluceau în soare cu nenumărate sclipiri jucăuşe. De lîngă ochiurile de apă porneau fîşii de iarbă verde şi tivuri galbene de floarea broaştei. Deasupra cuprinsurilor ce musteau de apă, cu lunci şi zăvoaie, se ridica undeva o movilă de turbă cafenie, ceva mai departe de o gîrlă care, gîlgîind de zor, se pierdea, sclipind peste întinsuri, într-o curmătură.

Pescăruşi albi zburau deasupra acestor mlaştini şi imaşuri, se aşezau o clipă şi iarăşi se înălţau în văzduh, vîslind din aripile lor lungi peste ochiurile de apă, care scăpărau în zare.

Gloata de fraţi şi surori bătea tot mai mult către stînga mlaştinilor, ţinînd-o mereu de-a lungul luncilor şi drumurilor uscate. Au mers ei cît au mers tăcuţi, dar cînd apucară peste cîmpii, unde pînă hăt-departe nu se vedea ţipenie de om, preoţii care se aflau în frunte începură să cînte:

Cu bucurie aşteptăm, Domnului ascultare dăm,
Şi-n slava lui cu toţii ne-adunăm...

Şi toată lumea, bărbaţi şi femei, se alăturară cu glas răsunător:

...Ospăţul Mielului să prăznuim,
Carele de păcate curăţit
Spre-a noastră fericire s-a jertfit.

Logofeteasa Zdena cînta din toată inima. Îi era drag cîntul acesta şi-l ştia bine, fiindcă îl cîntase şi anul trecut, cînd umblase pe la adunările din munţi. Iar aici, în largul ţinutului, sub soarele lui Dumnezeu, între fraţi şi surori, se simţea mult mai înălţată. Era atît de bine şi Zdena cînta cu rîvnă, iar glasul ei răsuna mai plin ca niciodată.

Trecură pe lîngă un stejar singuratic, ce străjuia un ochi de apă năpădit de tufişuri. Era un semn de hotar: copacul avea urme de crestături în scoarţa noduroasă; după o bucată de drum, ceva mai încolo, în apropierea unei gropi de lup, cu nişte ţăruşi ascuţiţi la fund, se afla un alt stejar de hotar, cu crestături arse pe trunchi.

De pe murgul său, Petr Kániš cercetă cu privirea încruntată pe cei doi martori bătrîni şi singuratici, ale căror coroane de crengi golaşe, cu frunze veştede, cărămizii, îşi întindeau ramurile în lături sau şi le proţăpeau în sus, în văzduhul scăpărător de lumină. Negăsind nicăieri pe tulpină semnul crucii, Kániš îi lăsă neatinşi şi-şi văzu de drum.

Merseră cîntînd vreme de două ceasuri, apoi tăcură iar. Ajunseră pe o pajişte întinsă şi uscată de pe coasta domoală a unei coline împădurite. La marginea pădurii, unde ici şi colo albeau în soare tufe de mărăcini înveşmîntate în flori albe, precum şi florile albăstrii ale popivnicului iepuresc, se înălţau doi stejari falnici. Din al treilea, care crescuse alături rămăsese numai butucul năpădit de mlădiţe şi înconjurat de tufe de dediţel alb. Dediţelul crescuse şi sub stejari, printre frunzele căzute, şi-şi scălda în soare floarea învoaltă.

Aici, sub copaci, Bydlinský și Kániš aduseră pe tovarășul lor orb, pe preotul Mikuláš. Puțin mai încolo, în fața lor, pe pajiștea întinsă, se așezară frații și surorile, bărbații la dreapta, femeile la stînga. Logofeteasa Zdena, care se afla mai în față, deși nu tocmai în frunte, îi vedea bine pe preoții de sub stejar. Privirile ei zăboviră mai mult asupra lui Bydlinský care scoase din traista de pe cal un potir de cositor, iar Kániš din traista lui — un vas de lemn obișnuit. Armele ce le purtau pe umeri, le rezemară unele de altele sau le puseră jos, pe pămînt.

Bărbații, cu bărbi lungi, îmbrăcați în cojoace și sumane, își împreunară mîinile bătătorite și mulți dintre ei aveau palmele încă negre de focul din ajun. La fel făcură și femeile. Toți așteptau liturghia într-o liniște desăvîrșită, cu evlavie și pocăință. O tăcere adîncă pogorî peste mulțimea credincioșilor. Numai dinspre pădurea înviorată de fiorul primăverii, pădurea cu mlădițe verzi de mesteacăn alb și încărcată de mugurii fagilor și carpenilor, în spatele cărora se boltea hăt-departe seninul cerului, vîntul sprințar aducea un murmur surd și prelung, care se apropia și se ințețea tot mai mult.

În ultimele rînduri ale gloatei se auzea încă scîrțîitul carelor, dar în curînd amuți și el. Peste puțin, patru frați aduseră de la căruțe o masă mică, o traistă și o oală pîntecoasă cu vin. Frații așezară masa sub stejari, în fața preoților, și puseră pe ea o învelitoare. Apoi scoaseră din traistă niște pîinișoare subțiri, ca niște lipii, pe care le rînduiră pe masă, și lîngă ele — oala cu vin. Preoții începură să slujească o liturghie umilă, fără patrafire și fără odăjdii, ci așa cum erau înveșmîntați, în straiele lor de drum și cu botfori, în șube sau cu dulămile pe ei, fără să se închine, fără icoane, fără pompă și nu în latinește, ci în limba cehă.

Logofeteasa Zdena era adînc mișcată de tot ce se întîmpla în juru-i. Ziua frumoasă de primăvară, întreaga fire, ca și oamenii din tovărășia ei îi aprindeau sufletul. Toate îi aminteau slujbele minunate și evlavioase

de la Bechyně, care se desfăşuraseră sub bolta nesfîrşită a cerului de primăvară. În cele din urmă, privirile i se opriră asupra lui Bydlinský.

Apropiindu-se, acesta prinse să vorbească cu glas ce răsuna ca o cîntare. Toţi priveau acum la preotul frumos, bine legat, ajuns în vîrsta bărbăţiei, cu ochi albaştri, pătrunzători, cu barba mătăsoasă ce-i lucea în soare. Spuse cuvinte de bun sosit surorilor şi fraţilor care, pentru adevărul lui Dumnezeu, au părăsit bunurile pămînteşti, şi-i îndemnă pe toţi să mulţumească celui de sus că i-a învrednicit să cunoască adevărul, pentru ca să-l poată răzbuna şi apăra. Şi-i povăţui să facă tot astfel pururea şi fără istov, să săvîrşească totul şi de nimeni şi de nimic să nu le pară rău.

După aceea se apropie de masă, a cărei învelitoare albă o flutura vîntul, şi îngenunche împreună cu Kániš şi cu preotul Mikuláš cel orb. Toţi cei de faţă căzură în genunchi, bărbaţii cu capetele descoperite, iar femeile cu basmalele pe cap, şi rezemîndu-şi fruntea de mîinile împreunate, se plecară pînă aproape de pămînt şi rostiră cu glas tare „Tatăl nostru" :

„Şi nu ne duce pre noi în ispită, ci ne izbăveşte de cel viclean. Amin !"

Vorbele acestea, spuse într-un singur glas, fură luate de vînt şi purtate mai departe, spre lunci. În clipa aceea preotul cel orb, cu barbă, se ridică în dreptul mesei, numai el singur, pe cînd ceilalţi stăteau în genunchi, Mikuláš începu să sfinţească vinul şi pîinea :

— Şi aşezîndu-se la cină, Isus a luat pîinea şi binecuvîntînd, a frînt-o şi a dat ucenicilor săi, zicînd : „Luaţi, mîncaţi, acesta este trupul meu, carele pentru voi se frînge spre iertarea păcatelor !" După aceea luînd potirul şi mulţumind a dat ucenicilor săi, zicînd : „Beţi dintru acesta *toţi,* acesta este sîngele meu, al legii celei noi, carele pentru voi şi pentru mulţi se varsă spre iertarea păcatelor..."

Şi pîinea şi vinul au fost sfinţite. În clipa aceea Joha brutarul, care stătea îngenuncheat în faţă, dădu tonul şi din pădure se înălţă un cîntec grav, purtînd pe aripile lui sus, în văzduh, evlavia fierbinte a credincioşilor:

Hristoase, Dumnezeu îndurător,
Cu Tatăl şi cu Duhul Sfînt de o fiinţă...

Kániš luă pîinea, o frînse şi dădu fiecăruia cîte o bucăţică, iar Bydlinský turnă în potir vin din oală, şi mergînd în urma lui Kániš împărţi în dreapta şi-n stînga.

Cîntecul răsuna acum parcă mai puternic şi mai neostoit.

Cîntau toţi, în afară de acela care urma să primească împărtăşania. Logofeteasa Zdena stătea în genunchi, cu mîinile împreunate, şi aştepta copleşită de emoţie, cu gîndul la cina cea de taină a Domnului. Tatăl ei văzuse în învăţătura potirului semnul îndreptării tuturor greşelilor, semnul libertăţii cuvîntului lui Dumnezeu şi al cinstirii graiului strămoşesc. Toţi cei care stăteau acum îngenuncheaţi vedeau de asemenea în potir un semn adînc — semnul frăţiei, semnul că toţi sînt deopotrivă, semnul vremurilor noi fără stăpîni şi iobagi, fără dijmă şi clacă.

Tînăra văduvă, însă, care înţelegea lucrurile numai prin puterea simţămintelor şi a închipuirii ei, nu vedea atît de limpede rostul împărtăşaniei cu vin. Pentru ea, împărtăşania cu trupul şi sîngele Domnului era un semn sfînt şi ascuns al raiului ce i se deschidea în faţă, un semn al împărăţiei lui Dumnezeu pe pămînt, care, înălţînd pe oameni din ţărînă şi din chinurile pămînteşti, le aducea balsamul fericirii.

Înfrigurată, aştepta sosirea preoţilor ce înaintau printre cele două rînduri. Uitase de toate. Grijile şi nevoile lumeşti ce-o frămîntau se mistuiseră ca prin farmec.

Strălucirea cerului, freamătul pădurii cu brîul ei de flori, cîntecul sfînt ce se înălța în slăvi, totul se topea într-o singură armonie, care îi întărea simțămîntul de înălțare și de fericire.

Cînd primi dumicatul de pîine sfințită, păli de tulburare; simți apoi pe buze marginea strălucitoare a potirului. Fără să-și dea seama, își ridică privirea și întîlni căutătura unor ochi albaștri. Văzu chipul grav și bărbătesc al preotului aplecat deasupra ei, care în clipa aceea tresări de uimire. Atunci, deodată, ochii Zdenei se împăienjeniră. O podidiră lacrimile și roua lor îi scăldă fața. Erau lacrimile unei puternice zguduiri lăuntrice. Zdena simți o dulce ușurare în tot trupul, de parcă n-ar mai fi fost aievea pe pămînt. Cu ochii înlăcrimați, privea drept înainte spre pădure și spre adîncul cerului albastru ce se boltea deasupră-i.

XVI

Pintenul uriaș al muntelui, nu de mult botezat Tábor, castelul Hradiště de pe greabănul cel mai îngust al înălțimii, stîncile povîrnite de granit, apa Lužnicei de sub ele și pădurile din apropiere, de pe malurile apei care curge spre soare-apune, toate se oglindesc și se pierd în amurgul serii de primăvară. Turnul înalt și rotund al castelului se desprinde puternic din hăul fumuriu al văzduhului. Pînă spre seară, un cîrd de ciori s-a rotit în jurul lui ca un nor viu. În clipa asta, cele mai multe dintre ele au pornit să înnopteze în pădurea de la Čekanice.

Dincolo de castel, pe marginea pintenului, se întind zidurile meterezelor. În spatele lor, casele nu se văd albind și nu se văd nici acoperișurile și turnurile înalte ale bisericii. Peste ele se așterne bezna deasă de parcă totul ar fi pustiu și gol; doar ici și colo se înalță ceva ce aduce cu un adăpost sau cu un acoperiș.

Pălălaia roșiatică a cîtorva ruguri porni să suie către cerul înnegurat, ici mai jos, în altă parte mai

sus. Apoi lumina începu să joace şi pe metereze, întețindu-se tot mai mult. Din loc în loc se iviră, una după alta, făclii şi torțe, luminițe ce sclipeau în felinare şi pîlpîirile lumînărilor. Pretutindeni era tăcere.

Licăririle acestea ce se iveau peste tot locul pe meterezele întunecoase, la mare înălțime deasupra apei, dincolo de stîncile negre, păreau ciudate în lumina amurgului. Iar oamenii care se mişcau printre lumini, păreau doar nişte umbre. Toți frații din gloata condusă de Bydlinský şi Kániš, apropiindu-se în vremea aceasta de noul oraş Hradiště de pe muntele Tábor se uitau într-acolo. Numai preotul Mikuláš, al cărui cal era dus de căpăstru de fratele îmbrăcat în haina cusută din odăjdii, nu privea ca toți ceilalți.

Abia acum se întorceau din raita făcută la Bukovsko.

Ostaşii lui Rožemberk nu-i opriseră nicăieri, căci nu se aşteptaseră să fie atît de mulți şi nu îndrăzniseră să se arunce asupra lor.

Cu atît de multe căruțe şi vite, le-a fost greu fraților să înainteze mai repede, mai ales după ce au lăsat în urmă noroaiele din lunci, pe unde ar fi putut merge mult mai uşor. Au trebuit s-o ia în sus, pe drumuri desfundate, şi să străbată podişul de la cotul Luznicei. Acum înaintau prin ținutul lor; de la Sudoměř lăsară în dreapta şi în stînga sate de unde erau mulți frați din gloată.

Logofeteasa Zdena n-a simțit multă vreme oboseala. Înainte de amiază, după slujbă, cînd au pornit iarăşi la drum, s-a simțit întărită şi înviorată. Mergea cu ochii larg deschişi, mulțumită de sine şi cu cugetul uşurat. Cînd surorile începeau să cînte, cînta şi ea cu tot dragul; cînd se rugau , se ruga şi ea cu rîvnă, iar în clipa cînd conteniră, întrebă dacă mai e mult pînă la noul oraş, pînă la Hradiště de pe muntele Tábor, pe care ardea de nerăbdare să-l vadă. Mergea fără să-i pese de oboseală, atît de sprintenă, încît surorile de la țară se minunau de dînsa.

Dar cînd amurgul începu să se strecoare peste întinsul podişului, cînd înspre apus dîra de jeratic păli,

iar soarele scăpătă deasupra pădurilor ce se revărsau pînă la apele Lužnicei, logofeteasa Zdena amuţi.

Işi înfăşură mantaua de culoare închisă în jurul trupului, căci seara era răcoroasă şi vîntul începuse să bată peste zăvoaiele podişului, învăluite în negura amurgului. Zdena mergea gînditoare şi cerceta mereu cu privirea dacă nu cumva apare, în sfîrşit, oraşul pe care atît de mult îl dorea. Dar încă nu-i era dat să-l vadă. Oboseala o cuprinse încetul cu încetul; o dureau picioarele.

În clipa cînd începu să se însereze, Bydlinský ieşi din rînd. Opri calul la marginea drumului şi-l întoarse cu faţa spre oameni, astfel că putu să îmbrăţişeze cu privirea întreaga gloată, ce se tîra anevoie. Trecură pe lîngă el fraţii cu căciuli şi cuşme, tăcuţi, cu pasul greu şi armele aninate de umăr. Bydlinský nu-i luă în seamă. Se uita la surorile care se apropiau îmbrăcate în straie simple sau cu cojoace. Mergeau încet, în neorînduială, cu capul bine strîns în basmalele albe care, în luminile amurgului, se zăreau de departe. Tînăra logofeteasă, înaltă şi subţire ca o nuia, se deosebea de celelalte de la prima vedere. Bydlinský o recunoscu înainte de a ajunge în faţa lui. Smuci dîrlogii calului şi pornind alături de gloata femeilor, intră în vorbă cu Zdena.

Dimineaţa, la împărtăşanie, logofetesei i se păruse că preotul Bydlinský ar fi recunoscut-o. Dar nici după slujbă şi nici mai tîrziu nu vorbise cu ea. Pe drum îşi aminti de toate astea. Se aşteptase ca el s-o întrebe de ce a venit şi dacă vrea să rămînă cu ei. În pîcla amurgului, gîndurile acestea o tulburau şi-şi zicea că de bună seamă el n-a recunoscut-o.

Dar iată că acum o aştepta ca să-i vorbească. Bydlinský nu văzu că în clipa în care tînăra logofeteasă îl zărise şi mai înainte ca el să scoată o vorbă, pe faţa ei palidă alunecase fugar o umbră de îmbujorare, de parcă s-ar fi înspăimîntat. Preotul o întrebă cu grijă dacă nu cumva e obosită şi-i spuse c-ar putea să meargă în căruţă. Pînă la Hradiště mai e o bucată

bună de drum. Zdenei îi făcu plăcere cînd auzi aceste cuvinte şi se grăbi să-i răspundă, fără a sta pe gînduri, că mai poate ţine la drum şi va merge pe jos, ca toate celelalte surori. Răspunsul ei pripit sună cam aspru şi dîndu-şi seama de acest lucru, adăugă cu voce mai domoală :

— Îţi mulţumesc, părinte.

N-a putut să-i spună „frate".

Bydlinský vorbi apoi de tatăl ei şi-o întrebă dacă va veni şi el.

L-am rugat să vină, răspunse Zdena cu faţa întunecată, aproape posomorîtă.

— Ştie că eşti cu noi ?

— Acuma ştie !

Cuvintele ei îl mirară pe Bydlinský. Preotul tăcu o clipă şi apoi adăugă cu mai multă vioiciune, încercînd parcă s-o mîngîie :

— Să dea Dumnezeu să vină ! El nu se-nchină la idoli şi ştie despre ce e vorba. Sănătate, soră !

Îşi îndemnă calul şi porni încet înainte pe lîngă mulţime, ca să-i ajungă din urmă pe ceilalţi preoţi. Logofeteasa Zdena se uită după el, pînă cînd întunericul îl înghiţi. În clipa aceea nu mai simţea pic de oboseală.

Cînd ajunseră jos, la apele Lužnicei, chiar sub Tábor, fără să cînte, tăcuţi şi osteniţi, se întunecase de-a binelea. Nimeni nu scotea o vorbă. Nu se auzea decît huruitul carelor din urmă, dinspre pădure, şi scîrţîitul ascuţit şi supărător al roţilor împiedicate de lanţuri. Toţi se bucurară cînd zăriră dincolo de apă, pe pintenul înalt al muntelui, castelul cu foişoarele turnurilor, luminile de pe metereze şi pălălaia rugurilor ce se înălţa către bezna norilor.

Peste podul şubred de lemn trecură mai uşor cei care mergeau pe jos. Mai greu le fu fraţilor să treacă prin apă, pe întuneric, carele şi vitele. De îndată ce mulţimea apucă pe drumul care urca spre castel, logofeteasa Zdena zări jos, lîngă pod cîteva făclii aprinse. În lumina lor jucăuşă se vedea cum oamenii trag

carele și vitele, dar nu le mînau sus, pe unde o luase mulțimea, ci spre țarcul de lîngă apă.

În clipa aceea, dinspre parapete se auziră strigăte și chiote de bucurie. Frații care se întorceau erau primiți cu cuvinte de bun venit.

Zdena văzu acum cu ochii ei ceea ce-i spuseseră surorile pe drum, și anume că la luminile acelea de pe metereze oamenii lucrează zi și noapte, ca de altfel în toate colțurile orașului, pretutindeni. Însă cu cea mai mare rîvnă se lucrează la metereze ; ici, colo, frați le ridică din nou, dregînd în bună parte și întăriturile vechi, rămase din orașul de mult dispărut[1].

Podul mișcător fu coborît repede. Trecură cu toții spre castel, care acum era legat de orașul nou, încă neterminat. Luminile torțelor și felinarelor se aprinseră, iar pe zidurile vechiului castel, pe ciubuce, foișoare și galerii se mișcau forme ciudate, umbre negre și sfioase. Noii sosiți începură să se îmbulzească pe drumul nou ce se așternea de la porți spre oraș, dar îndată ce frații înarmați și surorile din Tábor o luară înainte, călăuziți de căpeteniile lor, se potoliră cu toții. O dată cu el plecă și preotul Mikuláš cel orb.

Logofeteasa Zdena se opri în fața castelului, și împreună cu noii veniți, cei mai mulți din Bukovsko, aștepta răbdătoare, măcar că din cauza oboselii nu-și mai simțea picioarele. Tînăra femeie se rezemase cu spatele de un zid. Margeta, istovită de drum, se așezase jos, pe pămîntul gol, alături de celelalte femei.

Toate priveau țintă spre Kániš și Bydlinský. Cei doi preoți se sfătuiau cu trei dintre bărbații care le uraseră bun venit, unde să-i găzduiască pe noii sosiți.

Sfatul nu ținu mult. Unul dintre bătrîni, după înfățișare tîrgoveț, strigă femeilor să-l urmeze. Pentru astă-seară le conduse la castel.

Celălalt, de asemenea tîrgoveț, chemă bărbații și se îndreptă cu ei spre oraș. Cel de-al treilea, înalt,

---

[1] Orașul Hradiště a fost incendiat și pustiit aproape în întregime de Sezima Vítkovec în 1268. (n. a.)

cu mustăţi albe, purtînd în cap o cuşmă tivită cu o fîşie lată de blăniţă, un om uscat şi voinic, de sub şuba căruia atîrna o sabie, porni cu Kániš după Bydlinský. Acesta îşi aruncă privirile prin mulţime, pînă cînd ochii i se opriră asupra logofetesei Zdena.

— Soră... Zbyněk din Buchov, unul din cei patru hatmani ai noştri, ar vrea să te vadă, îi spuse Bydlinský. Şi fratele Kániš de asemenea.

Bătrînul boier Zbyněk dădu mîna prieteneşte cu sora cea nouă, ca un vechi şi bun prieten, bucuros de întîlnire, zicîndu-i :

— Sănătate ! Îl cunosc bine pe tatăl dumitale.

În clipa aceea îi întinse şi Kániš mîna, spunînd :

— Sănătate, soră !

Zdena simţi ochii căprui şi pătrunzători ai preotului cu barba neagră şi lucitoare îndreptaţi asupra ei şi privind-o cercetător. Fără voie se întoarse către bătrînul boier, care tocmai o îmbia să vină cu el să-i facă rost de găzduire. Dar Zdena îi rugă să fie lăsată cu celelalte surori.

— Nu te teme, că nici acolo unde te duc eu n-o să dormi pe puf ! răspunde vesel hatmanul. Toţi ducem aici o viaţă aspră, scumpă soră.

Apoi ură noapte bună preoţilor. Aceştia dădură mîna cu Zdena şi porniră după mulţimea ce se urnise către oraş.

XVII

Zbyněk din Buchov nu-i făgăduise tinerei văduve c-o să-şi petreacă noaptea pe moale, şi totuşi Zdena a dormit mai bine decît în ajun, lîngă mlaştinile de la Zalš. Gazda le duse pe Zdena şi Margeta într-o odăiţă, unde aştepta bătrîna soră a boierului, Caterina, mai mărunţică decît el, dar mai grasă. Femeia o primi pe Zdena cu bunăvoinţă şi cu dragă inimă, şi după ce o ospătă pe ea şi pe Margeta, pe tînăra văduvă o culcă lîngă ea în patul cel larg, iar Margetei îi aşternu jos, pe duşumea, lîngă o bătrînă, fosta

slujnică a coanei Caterina. Zdena adormi numaidecît, deşi hărmălaia şi vuietul de glasuri de pe meterezele din apropiere pătrundeau pînă aici, iar pe fereastră se strecura o lumină jucăuşă.

Cînd logofeteasa Zdena se trezi a doua zi dimineaţa, bătrîna boiereasă, îmbrăcată în straie simple de culoare închisă, era în picioare. Gazda crezu că sora Zdena nu dormise bine din pricina zgomotului neobişnuit de peste noapte.

— Avem atît de lucru că abia mai prididim, spuse ea, oprindu-se din roboteală. Fratele a plecat încă din zori. Are şi el destule pe cap. Numai el şi Chval din Machovice sînt aici ; ceilalţi hatmani, Mikuláš din Hus şi Žižka, au plecat.

Logofeteasa Zdena întrebă îndată, plină de însufleţire, despre fratele Žižka, al cărui nume era pe buzele tuturora în ţinuturile de la miazăzi ale ţării, mai cu seamă după biruinţa lui de la Sudoměř şi după ce atacase pe neaşteptate la Vožice pe călăreţii boierului Mikuláš Divůček. La această întrebare, coana Caterina se aşeză în faţa Zdenei şi gura începu să-i turuie fără oprire, căci tare-i mai plăcea să sporovăiască. Ii spuse că ultimele ştiri despre fraţii care sînt alături de Žižka au venit de prin părţile Pilsenului, şi că Žižka a pornit într-acolo după ce a pus mîna pe Prachatice.

— Şi Dumnezeu e pretutindeni cu el, ca la Sudoměř... Mai cu seamă ca acolo. Poate nu ştii că fraţii s-au aflat la Sudoměř într-o mare strîmtoare, şi atunci, ca prin minune, soarele a scăpătat mai devreme că de obicei, aşa, pe neaşteptate, ca şi cum l-ar fi aruncat cineva peste munţi. Şi după aceea s-a lăsat repede întunericul şi boierii împlătoşaţi au început să se căsăpească între ei. Era pedeapsă de la Dumnezeu, iar fratele Žižka a putut să se îndrepte liniştit către noi. Şi ce primire i-am făcut, soră dragă ! Şi ce bucurie pe noi ! Fratele Zbyněk s-a bucurat nespus cînd l-a văzut ; de multă vreme ei sînt ca fraţii unul cu altul. Acum iarăşi îl aşteptăm, căci trebuie să se în-

toarcă în curînd. Ar fi şi timpul. Zbyněk nu mai are răbdare.

— De ce?

— N-aş vrea să te sperii, soră, însă trebuie să ştii că lucrurile nu merg chiar atît de bine. Ne aşteaptă vremuri grele. Craiul ungurilor a năvălit în ţară, dinspre Silezia, ca o apă mare. Şi a adunat în jurul lui oameni răi şi sălbăticiţi, din toate unghiurile ţării. Din pricina asta şi nemţii de la Kutna Hora au început să-şi ridice iarăşi capul şi încă destul de aprig. Iar boierii, boierii noştri, după cum spune toată lumea pe şleau, s-au alăturat craiului maghiar, setoşi de sînge, numai ca să-şi scape averile. Noi cei de aici sîntem singurii care apărăm adevărul lui Dumnezeu.

— Dar Dumnezeu e cu noi! izbucni cu hotărîre logofeteasa Zdena, încredinţată că biruinţa din urmă va fi de partea lor.

— Da, Dumnezeu e cu noi! spuse şi bătrîna boieroaică. Adevărul acesta ţi l-am spus doar eu însămi. Dar dacă fiecare din noi va începe să facă astfel de lucruri după capul lui...

— Ce fel de lucruri? întrebă Zdena cu uimire.

— Tot felul de lucruri noi şi de prisos. Dacă se vor scorni mereu lucruri de-astea, nemaiauzite, păgîneşti, oh, într-adevăr păgîneşti... adăugă ea cu hotărîre.

— Ce fel de lucruri?

— O să le afli şi dumneata, dacă au să se mai sfădească între ei pentru tot soiul de lucruri nelămurite din sfînta scriptură.

— Cine?

— Preoţii. Mai ales ei, din păcate. Fratele meu se plînge mereu de cîţiva dintre ei. Dar mai cu seamă de Moravec, de Houska şi de Martin. Ăsta barem, atît de bun de gură şi vorbăreţ, e cu adevărat învăţat, dar primejdios. Şi ei ispitesc şi pe alţii. S-au luat după ei şi Markold, şi Kániš, şi Antoch, şi Trsáček, mai cu seamă ăsta, apoi Bartoš şi alţi preoţi care încep uneori să flecărească şi să se răzvrătească. Cu ăştia, pre-

otul Mikuláš Biskupec are de furcă şi-o să aibă şi de-aici înainte. Fratele meu a venit ieri atît de mîniat acasă, încît a izbit cu sabia în masă, pentru că duşmanul a şi intrat în ţară, şi în loc să ne pregătim de apărare, ei se ceartă pentru patrafir! A venit vremea ca fratele Žižka să îndrepte lucrurile cu mîna lui de fier, ca să nu se strice rînduiala dinăuntrul obştii noastre.

Vorbele acestea o buimăciră pe logofeteasa Zdena. Îşi dădea seama că bătrîna boieroaică gîndeşte altfel decît ea şi că are şi dînsa un parapon, ca şi fratele ei. Dar Žižka! Mai ales asta o uimea. Adică el să fie tot atît de uşuratic ca şi cei de-aici şi ca şi tată-său, împotriva căruia cîrtise adeseori în sinea ei? Şi cum vorbea bătrîna boieroaică despre preoţii aceia! L-a pomenit şi pe Kániš. Pe Bydlinský însă nu. Adică el cum este? Ca să se poată încredinţa în privinţa lui, ar fi fost bucuroasă s-o întrebe, dar n-o făcu. Tăcu chitic. După aceea ieşi cu bătrîna boieroaică şi se îndreptară către locuinţa despre care Kániš şi Bydlinský vorbiseră ieri cu boierul.

Era a lui Pytel postăvarul, unul din cei mai de frunte şi cei mai bogaţi tîrgoveţi din oraşul Ousti pe care nu de mult îl dărîmaseră fraţii. Logofeteasa Zdena se bucură cînd auzi că bătrîna Caterina o duce la această familie. Auzise cele ce se povesteau mai de mult despre Pytel, că e unul dintre cei dintîi husiţi de la Ousti şi că a luat sub ocrotirea lui pe preoţii urmăriţi, pe Pšenička, pe Bydlinský şi pe alţii şi i-a adăpostit la el, ca şi pe Joha brutarul.

Norii care ieri seară acoperiseră tot cerul, se risipiră către dimineaţă. Cerul albastru strălucitor se arcuia sus de tot deasupra întregului ţinut, ca o cupolă uriaşă.

Apucînd pe drumul cel nou către oraş, Zdena se opri fără voie şi privi drept în faţa ei spre culmea Klokotului, învăluită într-o maramă de flori albe, apoi în vale, de-a lungul apelor din fundul vîlcelei, care

se pierdeau în umbra stîncilor și în noaptea bungetelor tinere.

De acum ieșiră din castel, i se deschise în fața ochilor o priveliște nemaivăzută, un oraș nou care creștea ca din pămînt, un șantier uriaș, înconjurat de vechi întărituri, unele refăcute, altele zidite din nou. Și nu toate erau gata. Ici și colo, lîngă ele, se înălța cîte o schelă înțesată de oameni care turnau nisip înăuntrul meterezelor, și apoi turnau tencuiala. Fuioare albe de aburi se înălțau din varul stins, iar de jur împrejur se îmbulzeau lucrători, femei și bărbați, mai tineri și mai în vîrstă, cei mai mulți îmbrăcați în straie de țară și despuiați pînă la brîu. Cărau și descărcau fără odihnă nisip și piatră sau le puneau pe schelă și le treceau altora.

De-a lungul meterezelor și pe tot cuprinsul pintenului muntos, un furnicar de oameni dura case de lemn. Într-o parte se descărcau buștenii aduși din pădure, în altă parte teslarii îi tăiau în bucăți, iar în alt loc se îngrămădeau carele cu material de construcție din dărîmăturile orașului Ousti. Ici ajunseseră să încheie acoperișul și să tencuiască pereții, colo abia frămîntau pămîntul cu care lipeau și astupau ochiurile, sau săpau șanțuri pentru zidurile de sprijin ori abia doborau copacii și curățau pămîntul.

Din loc în loc ardeau focuri, în voie, sub cotloane, pe lîngă metereze și în fața corturilor și barăcilor, rînduite deocamdată de-a lungul unor ulițe și ulicioare închipuite. În fața lor lucrau de zor fel de fel de meseriași, cavafi sau croitori ; curelarii croiau curele, coseau și cîrpeau tocuri de săbii, bătrînele vedeau de țînci în vreme ce copiii mai măricei se zbenguiau în toate părțile, îmbrăcați doar cu o cămășuță sau cu o fustiță.

Logofeteasa Zdena se opri de cîteva ori stînjenită din pricină că nu putea păși în voie. Într-un loc, o căruță țărănească, plină cu piatră sau încărcată cu căpriori ori cu pămînt, era trasă de-a curmezișul drumului ; în alt loc a trebuit să ocolească niște oameni

care duceau un buștean lung și greu. Pretutindeni pămîntul era răscolit; într-o parte — mocirle, băltoace, noroaie, așchii și țăndări de lemn, murdare și pline de nămol; în altă parte — nisip sau pietriș risipit, alături de paie ude și gunoaie.

Ici duhoarea gunoiștei îți înțepa nasul; dincolo, mirosul rugurilor îți oprea răsuflarea.

Bătrîna boieroaică o luase de la început pe o uliță mărginașă și apoi de-a dreptul peste un maidan, unde nu erau nici case, nici corturi, nici barăci, ca să poată merge mai repede. Dar și pe-acolo se umbla anevoie. Văzură cîțiva oameni care măsurau ulicioara și temeliile caselor hărăzite celor veniți din alte părți. Înainte de a ajunge la ei, coana Caterina îi vorbi Zdenei despre fiecare în parte. Iată-l pe Vitek brutarul, pe Trpĕnec cel bătrîn, tîrgoveți din Ousti, pe Tom Slapský, care pînă nu de mult a fost țăran (purtase un cojoc țărănesc, pînă a început să dogorească soarele) și pe Petr, teslarul din Velímovice. Acesta din urmă, ajutat de un om bărbos și șchiop, pe care coana Caterina nu-l cunoștea, întindea o sfoară. Lîngă ei se afla și diacul de la primărie, ținînd în mînă o condică lungă și îngustă.

În clipa aceea se ivi călare chiar starostele, căpetenia cetelor din oraș, dar nu zăbovi mult pe-acolo. Se încredință că măsurătoarea nu-i strîmbă și că ulița e tocmai bună ca lungime. După aceea întoarse calul și plecă mai departe să privegheze și alte lucrări, să vadă rînduiala și măsurătoarea, ca toate să fie cît mai potrivite pentru apărarea orașului.

Hărmălaia cea mai mare și zgomotul cel mai asurzitor răzbăteau din piața pătrată din mijlocul orașului, în care dădeau mai bine de zece ulicioare, însemnate deocamdată numai de țăruși sau de șirurile lungi de corturi și barăci. Erau aici multe case zidite, cea mai mare parte din ele înălțate pe jumătate, unele acoperite cu paie, altele cu draniță. Deasupra tuturora străjuia o clădire cu acoperiș de șindrilă; deși nu era încă gata, se ridica pe colțul cel mai înalt al pintenu-

lui, spre soare-apune şi miazănoapte. Era simplă, vălătucită şi fără nici o podoabă. În apropiere se aflau cîteva case asemănătoare, dar mai mici şi puţin arătoase.

— Asta-i biserica? întrebă logofeteasa Zdena pe însoţitoarea ei, arătînd clădirea cea înaltă.

— Da. Şi dincolo de ea oamenii durează casa preoţilor. Va fi loc pentru toţi, iar aici e primăria.

Şi coana Caterina arătă cu mîna spre o casă din apropierea bisericii.

În faţa primăriei, care nu era încă gata, stăteau doi cai înşăuaţi şi legaţi de o roată. În preajma lor mişuna mulţime de oameni, ca pretutindeni pe locurile virane şi pe „uliţele" oraşului. Totul fremăta în jur, peste tot zarvă şi îmbulzeală, ca şi cînd duşmanul ar fi fost undeva pe-aproape. Cei mai mulţi dintre lucrători erau veniţi de prin satele vecine, îmbrăcaţi în zdrenţe, cu nădragi de dimie sau de piele, desculţi, în galenţi ori cu botfori, cu pălării şi comanace jerpelite, în sumane rupte sau dezbrăcaţi, iar femeile doar în fuste sau cu o hăinuţă aruncată pe umeri. Printre ei se aflau şi mulţi tîrgoveţi, care munceau cot la cot cu ceilalţi.

Bătrîna boieroaică o purtă pe Zdena înadins prin locuri mai ocolite şi-i spuse de pe unde sînt oamenii. Erau mai cu seamă de prin sate, de la Milevsko, Jistebnice, Sedlec, Vožice, Chýnov şi Choustník, iar mare parte din tîrgoveţi — de la Ousti, care fusese dărîmat, dar şi din alte oraşe, de la Bechyně, Soběslav, Pelhřimov, ba unii tocmai de la Hradec de pe Elba, iar cîţiva zeloşi chiar de la Praga.

— Sînt şi o seamă de boieri aici, însă cei mai mulţi s-au alăturat fratelui Žižka şi pîlcurilor de pe cîmpul de luptă. Aici au rămas numai fratele Zbyněk, Svašek din Podolí — pe ăsta îl cunoşti doar — apoi Buzek şi Jan, fraţi de la Senožat. Cu Žižka sînt plecaţi Diviš din Přehorov, Martin şi...

Amuţi deodată. La cîţiva paşi înaintea lor se stîrnise învălmăşeală. Treceau vitele care erau duse la

tăiere, iar din faţă venea un car plin cu nutreţ. Căruţaşul mergea călare în urmă. El avea în grija lui nutreţul pe care îl grămădise în stoguri, mai la o parte, lîngă metereze, sub nişte adăposturi făcute în grabă. După straie era ţăran, şi sub cojoc, de chimirul lat de piele, îi atîrna ditai jungherul.

Vitele mugiră şi caii înşăuaţi din faţa primăriei începură să necheze. De jur împrejur se iscă o hărmălaie nemaipomenită, în care se amestecau strigătele celor de pe schele, ca odinioară la porţile cetăţii Praga. Se auzeau lovituri, pocnete, sunetul ciocanelor de la fierării, unde făurarii, puşcaşii, săbierii şi armurierii băteau fierul şi-l ferecau, iar rotarii, teslarii şi tîmplarii tăiau şi ciopleau lemnul.

Logofeteasa Zdena se uită la acest vălmăşeag şi furnicar de oameni ca la o vedenie. I se părea că totul se zbate într-o neorînduială şi o încurcătură de nedescris. Privirea îi era furată mai ales de felul cum se frămîntă oamenii şi mai puţin de munca pe care o făceau. Urmărea cu ochii pe ţăranii şi tîrgoveţii cu bărbi mari şi părul lung şi răvăşit ; aprinşi la faţă, asudaţi, prăfuiţi, îmbrăcaţi în straie jerpelite, osteneau din greu toţi laolaltă, iar fetele şi femeile, tinere şi bătrîne, îi ajutau pînă li se încovoia trupul de greul trudei, iar mulţi nici nu mai băgau în seamă rănile ce şi le făceau. Îşi vedeau de treabă în tihnă, cu mîna sau piciorul oblojit, de parcă nimic nu s-ar fi întîmplat.

Munceau cu toţii în bună înţelegere, ca şi cînd ar fi fost o singură familie, munceau cu voie bună, fără pic de răgaz, unii mai veseli, alţii mai posomorîţi. Starostele trecea călare ba ici, ba colo, însă lucrurile mergeau atît de bine, încît nu mai era nevoie să-i îndemne la treabă, să îndrepte greşelile sau să le mai amintească ceva.

Pe lîngă cele două drumeţe trecu un preot. In apropierea unei case în construcţie, unde trudea o sumedenie de oameni, se opri, le dădu bineţe şi le aminti că

lucrează pentru Dumnezeu și pentru alinarea sufletului lor. În clipa aceea răsună o cîntare:

Prorocul Isaia ne grăiește
Că Domnul pe sărmani îi fericește
Și sus, în cer, ospețe pregătește...

Așa începea cîntul și după el se luară și ceilalți. Glasuri puternice răsunau pe schele, jos în uliță și sus pe acoperișurile neterminate, unde teslarii abia așteptau să fie prinși în mrejele cîntării. Și nimeni nu se opri din lucru. Toți cîntau și lucrau fără încetare. Erau atît de prinși de muncă și de cîntec, încît nu auzeau nici tărăboiul, nici vuietul, nici scîrțîitul carelor, nici amestecul de glasuri și de zgomote din jurul lor.

Tînăra logofeteasă rămase o clipă năucită. Se uita și asculta fără să scoată o vorbă. Toți acești oameni — gîndi ea — muncesc zi și noapte într-o desăvîrșită înțelegere frățească pentru adevărul lui Dumnezeu, muncesc ca să aibă un adăpost și liniște pentru credința lor. Iar ea — de ce venise oare?

Deodată tresări. Bătrîna boieroaică, îmbrăcată într-un veșmînt închis, îi atinse mîna ca și cînd ar fi vrut să-i spună că e timpul să se urnească din loc. În ochii gînditori ai Zdenei se aprinse o licărire.

— De ce să merg mai departe? șopti ea pe neașteptate. Mă duc la ei să le-ajut.

Și arătă cu mîna spre schelă.

Bătrîna boieroaică zîmbi.

— Ești plină de rîvnă, soră, dar nu-i chiar atît de ușor cum îți închipui. La ce-ai putea să le ajuți cu mîinile tale? Haide, vino! De ce să încurci lumea? Pentru tine e altceva de lucru. Ai să vezi în curînd! Vino.

Logofeteasa Zdena se supuse. Coana Caterina o luă de-a dreptul prin piață. Cînd ajunseră în mijloc, tînăra ei însoțitoare zări ceva ce nu putuse vedea mai înainte din pricina îmbulzelii și a stivelor de grinzi îngrămădite acolo.

Pe prispa unei case cu cîteva trepte butucănoase zidite din pietre mai mici, se aflau trei ciubere acoperite cu capace. Înainte de a ajunge lîngă ele, au trebuit să se oprească, fiindcă auziseră în urma lor tropot de cai. Doi oameni, călări pe caii care aşteptaseră în faţa primăriei, porniseră la drum să ducă veşti fraţilor mai vîrstnici.

— De bună seamă că unul din ei se duce la fraţii din tabere. Despre asta a vorbit şi frate-meu aseară, lămuri coana Caterina uitîndu-se la cei doi olăcari, bine înarmaţi. Iar celălalt pleacă desigur la Praga. Uite, vezi ? Aici punem banii noştri, adăugă ea apoi, arătînd cele două ciubere. Sînt bani mulţi aici, mii de kope !

XVIII

Peste puţin, tînăra boierească din Hvozdno se întoarse la cele trei ciubere, aducînd cu ea tot avutul ce-l avea asupră-şi. De astă dată veni din noua eî locuinţă, de la Pytel postăvarul.

Cînd ajunse cu bătrîna soră a hatmanului la casa încă neterminată, din paiantă, gospodarul nu era acasă. În tindă, pămîntul bătucit ţinea loc de duşumea, pereţii erau nespoiţi, fără lustru şi fără nici o podoabă, iar ochiurile dintre grinzi, umplute cu lut. Mobila veche fusese adusă din locuinţa lui Pytel de la Ousti.

Pe nişte lăzi din tindă şi pe laviţele din jurul mesei şedeau cîteva femei, îmbrăcate în straie simple, în rochii ţărăneşti lungi pînă în pămînt, fete şi femei mai în vîrstă, în capul gol sau îmbrobodite. Coseau şi cîrpeau şorţuri, cămăşi şi polcuţe pentru surorile care trudeau pe schele şi pentru copiii lor. Toate lucrau cu voie bună, neobosite şi fără să scoată o vorbă. Numai două îngînau cu glas scăzut un cîntec sărbătoresc. Între ele şedea singura fiică a lui Pytel, o fată de vreo douăzeci de ani, cu ochii limpezi şi albaştri şi cam guralivă de felul ei. După ce ură bun

venit celor două femei, le duse numaidecît la maică-sa în bucătăria afumată, cu pereți de zid, de lîngă tindă.

Acolo ardea pe vatră un foc straşnic, iar deasupra lui atîrna o căldare; alături, nişte pirostrii cu picioarele înfipte în jeratic, ţineau pe umerii lor o oală mare de pămînt. O femeie în vîrstă, voinică, cu mînecile suflecate, cu basmaua uşor legată pe cap, cu faţa aprinsă şi asudată din pricina dogoarei, mesteca în oală. Ochii ei căprui şi pătrunzători, resfrîngînd strălucirea vie a focului, se pironiră asupra tinerei boieroaice. După aceea îi întinse o mînă zdravănă şi stacojie şi-i spuse cîteva cuvinte de bun sosit, fără ocoluri, cu hotărîre în glas şi cu bunăvoinţă. O primi ca pe o soră, ca şi cînd nici n-ar fi bănuit că e vorba de o boieroaică, deşi ştia foarte bine pe cine îi aduce coana sau sora Caterina în casă.

Ea însă era „soră“ cu trup şi suflet, din convingere, şi foarte pornită împotriva oricăror deosebiri de rang şi cin, şi de aceea, cînd vorbi cu Zdena, apăsă chiar de mai multe ori decît era nevoie pe cuvîntul soră.

Tînăra boieroaică nu se miră de loc de toate acestea. Socoti că felul cum a fost primită, aşa şi nu altfel trebuia să fie. Era ca şi cum de mult ar fi fost obişnuită cu astfel de lucruri, încît ea însăşi se purtă cu toţi ca o soră adevărată, din toată inima şi fără să-şi dea prea multă osteneală.

Măcar că aşa se cuvenea, purtarea Zdenei a măgulit-o totuşi pe soţia postăvarului şi i-a plăcut foarte mult.

— O să ai ce lucra aici, îi spuse de cum veni. Ai văzut ce cos surorile în tindă? La asta o să ne-ajuţi şi dumneata. Şi-acum hai cu mine!

Gazda chemă o femeie să mestece în locul ei, şi ea porni cu cele două boieroaice pe uşa din dos, spre o săliţă unde se aflau două încăperi, amîndouă fără canaturi. Sora Ana o duse pe Zdena într-una din aceste camere, cea mai apropiată de bucătărie şi nu prea luminată. Logofeteasa află că o să doarmă aici cu gazda şi cu fiica ei Jana. Nevasta postăvarului îi arătă pa-

tul butucănos şi aşternutul de pe duşumea. Tot acolo mai era şi o ladă în care Zdena îşi putea pune mantaua sau alte lucruri aduse cu sine.

După ce ieşiră de-acolo, nevasta postăvarului se opri în pragul celeilalte încăperi şi zise:

— Ca să ne cunoşti pe toţi.

Apoi intră în odaie.

Logofeteasa Zdena se opri fără voie în prag şi uită să meargă mai departe. În faţa ei, lîngă peretele de paiantă, se afla un pat în care zăcea un tînăr. Prin ferestruia îngustă, se strecura un mănunchi de raze, ce se prelingea ca o dîră îngustă şi palidă deasupra patului, spintecînd întunericul dinăuntru. Tînărul, slab şi cu faţa suptă, pesemne bolnav, cu părul negru şi creţ, căzut în laţe dese pe frunte, cu tuleie ce se răsuceau în neorînduială pe obrajii scofîlciţi, zăcea învelit pînă mai sus de mijloc într-un fel de velinţă. Bolnavul stătea într-o rînă, cu pieptul dezvelit, rezemîndu-se de braţul subţire, de pe care îi alunecase mîneca largă a cămăşii, şi citea o carte groasă, cu litere mărunte.

Nici nu simţi cînd intră mamă-sa, după cum n-o observă la început nici pe Zdena stînd în pragul uşii şi nici pe bătrîna boieroaică din spatele ei.

Faţa lui pămîntie, cu umbre vinete sub umerii obrajilor şi cu pleoapele coborîte, nu se clinti. Ochii îi rămaseră pironiţi în cartea cea groasă, legată în piele neagră. Numai după ce mamă-sa se aplecă şi-i atinse uşor părul vîlvoi, îşi înălţă capul. În clipa aceea privirea lui se îndreptă spre uşă.

Ochii negri şi adînci, cu o lucire ciudată şi tăioasă, privind parcă din altă lume, se opriră asupra tinerei boieroaice. Gura i se deschise fără voie şi de sub mustaţa ce abia-i mijea se iviră nişte dinţi albi şi sănătoşi.

— Cum te simţi? îl întrebă blînd postăvăriţa.

Tînărul tăcu.

— Vrei apă sau să mănînci ceva?

— Lasă grijile trupului, răspunse îndată băiatul.

Şi fără să se uite la mamă-sa, adăugă:

— Cine a venit cu tine?
— Sora Caterina şi o soră nouă. Sora Zdena de la curtea din Hvozdno. A venit să se alăture surorilor văduve, spuse liniştit şi cu voie bună voinica femeie, răspunzînd fiului ei suferind care începuse să se moleşească.

Tînărul se uită drept înaintea lui şi vorbi cu vocea sugrumată şi aproape stinsă:

— „Văduvele... Nu e Iudita? Unde-i Iudita? L-a ademenit pe Assur. El vine acum din munţii de la miazănoapte, cu toată oastea lui. Iar Ozia şi preoţii cetăţii Betulia au spus Iuditei..."

— Citeşti tocmai acum despre ei? întrebă maică-sa.

— Nu, răspunse scurt tînărul, oarecum supărat că-l oprise din vorbire.

— Dar despre ce citeşti?

— Despre zidurile pe care le-au ridicat evreii, răspunse fiul, încruntînd din sprîncene.

— Cartea lui Neemia? întrebă postăvăriţa, care cunoştea bine biblia.

De cînd se ivise Hus şi mai ales de cînd preoţii Bydlinský, Pšenička şi alţii stătuseră ascunşi în locuinţa lor de la Ousti, biblia devenise pentru casa lor cartea familiei, singura şi cea mai de preţ, ca o comoară sfîntă.

Tînărul nu mai răspunse. Coborî capul, şi-l sprijini în palmă şi privi iarăşi în carte, ca şi cum n-ar fi fost nimeni acolo.

Între timp, logofeteasa Zdena se trăsese mai la o parte în săliţă. Înfăţişarea tînărului, însufleţit de o atît de arzătoare evlavie, o tulburase şi ea ascultă cu luare-aminte tot ce-i povesti apoi la plecare postăvăriţa despre el. Fusese multă vreme bolnav, acum însă începuse să se mai înfiripeze. Singura lui mîngîiere era vechiul testament.

— Da' cîte n-a vrut să facă după ce i-au trecut frigurile şi şi-a venit puţin în fire! adăugă nevasta postăvarului pe cînd treceau din săliţa întunecoasă în tinda largă şi plină de lumină, unde se aflau femeile.

Nici una, nici două, să-l ducem la spital, ca să zacă acolo cu fraţii. Abia am izbutit să-l ţinem acasă, şi nici pînă azi nu s-a liniştit.

Logofeteasa Zdena se simţi adînc mişcată cînd o auzi vorbind despre spital. Vru s-o întrebe ceva, însă în aceeaşi clipă răzbătu pînă la ele un sunet prelung de corn, care răsună de două ori în văzduh.

Jana se sculă de la lucru şi ieşi în grabă, dar se întoarse numaidecît cu vestea că vin surori şi fraţi noi.

— Du-te şi tu, soră, spuse postăvăriţa cu hotărîre, ca şi cînd i-ar fi poruncit Zdenei. O să te însoţească Jana, dacă n-o să poată sora Caterina.

Aceasta din urmă nu putea în adevăr, fiindcă trebuia să se întoarcă la castel. După ce-şi luă rămas bun, sora lui Zbyněk părăsi casa şi în urma ei porniră logofeteasa Zdena, Jana şi Margeta. Ele se îndreptară către ciuberele din piaţă şi tot într-acolo se îndrepta şi gloata ce venea de la biserică.

În fruntea mulţimii văzură pe cei doi hatmani rămaşi la Tábor, pe Zbyněk din Buchov, înalt, cu mustaţa albă, şi alături de el pe Chval din Machovice, bondoc, arămit de soare, cu faţa bucălată, nebărbierit şi cu ochii sclipitori. Prin barba-i castanie şi deasă, şi mai ales pe lîngă urechile roşii, care nu se vedeau din pricina părului des, se strecurau ici şi colo fire de păr alb. Era îmbrăcat într-o şubă uşoară, desfăcută la piept, în cap avea o cuşmă, iar sub şubă, peste zăbunul lung, purta la brîu o sabie.

Împrejurul hatmanilor şi alături de ei mergeau fraţii mai bătrîni din obşte şi toţi preoţii, în afară de cei care rămăseseră cu fraţii în tabără. Preoţii erau nouă la număr şi niciunul nu purta anteriu. Veşmintele lor, croite după tipar orăşenesc, se deosebeau de-ale celorlalţi mai cu seamă prin culoarea mai închisă, cu toate că nici la îmbrăcămintea oamenilor care veneau în urma lor nu se zărea vreun punctişor roşu, albastru sau de altă culoare mai veselă. Toţi purtau straie în culori închise.

Numai de sub tivurile şubelor şi cojoacelor ieşea ici, colo la iveală cărămiziul blăniţelor de vulpe sau ale altor sălbăticiuni. În urma alaiului întunecat, ce umplea văzduhul cu zvon de cîntări, luceau în soare zavelcile albe ale ţărăncilor. Pretutindeni se vedeau numai straie de culoare şi croială simplă, fără nici o podoabă, nici chiar la femeile tinere. Nicăieri nu se zărea vreo sclipire de argint, de aur sau de pietre scumpe.

Cei mai mulţi dintre preoţi, bărbaţi în toată puterea, însă unii şi destul de tineri, purtau barba şi părul lung. Toţi înaintau călcînd apăsat, mulţi cu cîte o carte în mînă şi cîntînd, în afară de cei doi din faţă, care păşeau ca nişte căpetenii, cu un pas înaintea celorlalţi. Unul din ei, să tot fi avut patruzeci de ani, era înalt de stat, bine făcut şi falnic; celălalt, mult mai tînăr, era mărunţel, însă umbla cu capul sus şi avea o înfăţişare îndrăzneaţă.

Logofeteasa Zdena zări numaidecît printre preoţi pe Bydlinský şi pe Kániš, iar mai în urma lor se ivi şi Mikuláš cel orb, cu barba şi părul mare.

Înainte de a se fi scurs întreaga gloată, Jana şopti numele celorlalţi, în primul rînd ale celor doi din frunte:

— Preotul mai bătrîn e Mikuláš din Pelhřimov, iar al doilea, cel tînăr, Martin Houska, căruia i se spune şi „Loquis", adăugă fiica postăvarului.

Privirile Zdenei întîrziară cîtăva vreme asupra acestuia din urmă, deoarece despre el pomenise şi sora hatmanului Zbyněk, şi anume într-un chip cu totul deosebit. Numele celorlalţi îi trecură uşor pe la ureche: preoţii Abraham, Prokop cel chior, Anloch şi Trsáček care-l conducea pe Mikuláš cel orb.

Zdena, Jana şi Margeta se aşezară din vreme în apropierea uriaşelor ciubere ferecate, lîngă care luară loc, pe prispă, preoţii, cei doi hatmani şi fraţii mai bătrîni. Printre aceştia, Jana îi arătă Zdenei pe tatăl ei, un bărbat cărunt, grav şi aprig la chip.

Ceilalți din mulțime, în cea mai mare parte țărani și tîrgoveți sosiți de la Bukovsko și de prin satele vecine, ca și cei care veniseră înaintea lor sau împreună cu ei, se opriră mai jos, sub ciuberele nestrujite ale obștii. Cei doi gorniști sunară iarăși din corn. La acest semn, toți oamenii din apropiere încetară lucrul. Rămaseră pe loc, fie pe acoperișuri, fie pe schele, sau se alăturară gloatei noilor frați, printre care se aflau și dădace, copii și bătrîne.

În piață, de jur împrejur, se făcu liniște. Dincolo de metereze, ceva mai departe de porțile cetății și de ulicioare, se auzi un zgomot înăbușit, apoi o clipă, scîrțîit de roți sau sunetul unor lovituri înfundate. Privirile tuturor se îndreptară spre ciubere, unde se aflau preoții și bătrînii.

Preotul Mikulás din Pelchřimov, care stătea lîngă ciubărul din mijloc, îmbrățișă cu privirea mulțimea, își drese glasul și voi să cuvînteze. În clipa aceea însă, tovarășul său mai tînăr și mai mărunt de stat, Martin Loquis, făcu un pas înainte și începu să vorbească. Slobod la limbă, fără șovăire, cu un glas răsunător ce se auzea pînă departe, grăi cu vioiciune, plin de foc, în timp ce ochii îi jucau în cap.

Preotul mai vîrstnic rămase uluit și se încruntă, iar împreună cu el se întunecară la față și cei doi hatmani, precum și mulți bătrîni. Dintre preoți, numai Abraham, puțintel la trup, tresări pe neașteptate. Ceilalți se uitară unul la altul și pe chipul și în privirile lor se citea mulțumirea.

Între timp, preotul Martinek vorbea surorilor și fraților de curînd sosiți, ca și cînd nu s-ar fi întîmplat nimic. Le spunea să îngenuncheze în fața bisericii și să mulțumească lui Dumnezeu că i-a adus aici în cetatea mîntuirii, întocmai ca pe Lot din Sodoma. Acum să arate, în adevăr și cu fapta, că nu vor să păcătuiască cu bunurile pămîntești, căci acela care păstrează ceva numai pentru el, păcătuiește de moarte. Și sfîrși cu cuvintele:

— Aşadar puneţi aici, în aceste ciubere, tot ce aveţi, tot ce-aţi luat de pe ogoarele voastre. Puţin aţi lăsat în urma voastră, însă veţi căpăta mai mult, fiindcă aţi venit pentru Dumnezeu, ca să-i apăraţi adevărul şi să nimiciţi pe închinătorii la idoli. Ascultaţi ce scrie în una din cărţile bibliei, care ea însăşi este legea legilor, şi anume în cartea lui Neemia: „Oraşul era întins şi mare, însă între zidurile lui casele nu erau încă ridicate. De aceea Dumnezeul meu mi-a insuflat să-i strîng laolaltă pe cei mai de frunte, căpetenii şi oameni de jos, ca să se înscrie la rînd, după neamurile care au pribegit din robie". Haide, veniţi şi voi să vă scrieţi numele în cartea frăţiei noastre, pentru a vă mîntui sufletul!

Şi surorile şi fraţii care abia sosiseră, suiră treptele nestrujite ale scării şi se îndreptară către ciuberele de pe care preoţii ridicaseră capacele grele. Se apropiau în pîlcuri, după tîrgurile şi satele de obîrşie. Unul dintre dieci, care stătea printre bătrîni, le trecea numele într-o condică lungă şi îngustă. Preoţii primeau banii şi-i aruncau sau îi vărsau din pungi, în despărţituri anume făcute — după felul banilor: groşi, dinari, heleri — ce luceau grămezi-grămezi la soare.

Şi pe trepte se suiră flăcăiandri şi oameni în toată puterea, moşnegi, femei tinere şi bătrîne, argaţi, ţărani şi pălmaşi, meşteşugari, unii bine îmbrăcaţi, alţii în ţoale cîrpite, şi toţi aduceau întregul lor avut, un pumn de heleri sau de groşi, ori kope întregi de bani luaţi pe case şi ogoare. Fiecare dădea bucuros şi cu voie bună, mulţi erau mîhniţi că nu pot da mai mult şi în ochii fiecăruia se citea rîvna ce-l însufleţeşte.

Trecură astfel cei care fuseseră atraşi de pilda vecinilor sau ademeniţi de biruinţele fraţilor de la Tábor şi care se strămutaseră singuri de la Bernardice, Bechyně, Sedlec, Milevsko, Volice, Milčin; iar cînd terminară cei de la Bukovsko, veni rîndul celor de la Hvozdno. După Bartuch, îmbrăcat numai în zdrenţe,

care dădu cîţiva bani, şi după ceilalţi din Hvozdno, se apropie o femeie frumoasă, înaltă şi cu trăsături alese.

În mîna ei albă făcută căuş, pe care o ridică deasupra ciubărului descoperit, sclipiră în soare bucăţi de argint, o seamă de groşi şi două monede de aur. Cînd le dădu drumul din mînă, Prokop chiorul se repezi să vadă ce fel de bani sînt cei de aur. Unul era ceh, cu un cap cu cununa de lauri, celălalt unguresc, cu chipul sfîntului Ladislav. Preotul încuviinţă şi-i aruncă în despărţitura banilor de aur, căci capul cu cunună şi chipul sfîntului Ladislav erau îngăduite.

Logofeteasa Zdena dăduse banii, cu privirea coborîtă în pămînt, ruşinîndu-se că în clipa aceea nu putea să dea mai mult. Cînd plecase de-acasă, nu se gîndise c-o să ajungă chiar astăzi prin aceste locuri. Iar după ce lăsă acolo toată avuţia ce-o avea cu sine, se îndepărtă repede. Abia cînd se pierdu în mulţime, Bydlinský şi Kániš se uitară după ea, căci mai înainte nu-i văzuseră mîna şi nici chipul palid cu trăsături alese.

XIX

În clipa aceea, aproape nimeni nu luă seama la călăreţul înarmat care trecu pe lîngă mulţime. Şi el şi murgul său erau acoperiţi de colb, preţ de două degete. În faţa primăriei, sări de pe cal şi intră înăuntru. Peste puţin ieşi grăbit, întoarse calul şi se îndreptă spre mulţime. Avea treabă cu bătrînii care se pregăteau de plecare. Chval din Machovice tocmai striga oamenilor ca fraţii noi să rămînă aşa cum se găsesc adunaţi, după sate şi oraşe, fiindcă îi vor însoţi bătrînii la locurile unde îşi vor dura locuinţele.

Machovice nu vorbea curgător, părea că smulge fiecare cuvînt din lăuntrul lui, ţipa, contenea şi iarăşi se pornea cu toată căldura. Trudindu-se astfel, nici nu băgă de seamă că în rîndul bătrînilor şi preoţilor se iscase un freamăt. Cu glasul coborît, preotul Miku-

láš îl dojenea aspru pe Martinek, iar ceilalţi se amestecară şi ei în această sfadă.

Deodată amuţiră toţi. Un călăreţ colbăit şi ars de soare se strecură printre ei şi-i înmînă lui Zbyněk din Buchov o hîrtie păturită. Era un răvaş de la fratele Žižka.

Veşti din tabără. Toţi se adunară în jurul lui Zbyněk, care, mulţumit şi nerăbdător, desfăcu în grabă scrisoarea. Era scurtă, numai cîteva rînduri, dar ele îşi făcură efectul. Bătrînul tresări, faţa şi gîtul îi deveniră stacojii, şi ridicînd în sus mîna în care ţinea răvaşul, strigă plin de bucurie:

— Domnul fie lăudat! Citeşte-l, părinte, tuturora!

Şi-i dete lui Pelhřimovský răvaşul.

Fără să ţină seama de strigătele zgomotoase ale tovarăşilor, Pelhřimovský abia avu timp să-şi arunce ochii peste rîndurile scrisorii. Păşi spre ciubere şi făcu semn gorniştilor. Chval din Machovice începuse din nou să vorbească. Dar în aceeaşi clipă cuvintele îi muriră pe buze. Goarnele sunară şi preotul Mikuláš îşi înălţă glasul plin de bucurie, spunînd mulţimii să se veselească şi să laude pe Domnul, care prin fratele Žižka a înfrînt din nou pe duşmanii adevărului şi ai potirului. Žižka a cucerit Prachatice, apoi a atacat şi a dat foc mănăstirii de la Nepomuk. De acolo s-a întors şi a intrat cu fraţii, dincolo de Horaždějovice, în puternicul castel Rábi al lui Jan din Risenberk, zis şi Švihovský sau Krek. Au pîrjolit castelul, dar n-au lăsat nici un om de strajă, fiindcă fratele Žižka se grăbeşte să vină cît mai repede încoace.

— Cu ajutorul lui Dumnezeu îl aşteptăm dintr-o clipă în alta, încheie Mikuláš.

Glasul preotului fu acoperit de furtuna strigătelor de bucurie ce se stîrni deodată. Strigau şi preoţii şi bătrînii. Chval din Machovice trase sabia şi o roti deasupra capului; chiotele de bucurie răsunară jos în piaţă şi pînă hăt-departe.

Îndată ce se istovi primul val de strigăte, Petr Kániš se îndreptă către ciubărul din mijloc. Făcu semn

cu mîna că vrea să vorbească. Fața lui smeadă devenise pămîntie, ochii îi sticleau în cap și barba îi juca pe piept.

Kániš strigă cu glasu-i tunător că trimisul a mai adus și alte vești. La Rábi, frații au găsit odoare scumpe de aur și argint, precum și pietre prețioase, adunate acolo spre păstrare. Frații au ars totul în calea lor și au luat numai caii și armurile. Iar în castel — și la aceste vorbe Kániš ridică glasul — au găsit șapte — și mai spuse o dată — șapte popi catolici plini de sînge, pe care i-au ars.

Parohul Trsáček, care stătea cu ceilalți preoți lîngă sol, tresări de bucurie. De jur împrejur, în piață, pe schele și pînă departe, izbucniră din nou chiote și strigăte asurzitoare.

În clipa aceasta, tînărul preot Antoch coborî cu Prokop cel chior, ca să ducă pe ulițì și pe metereze vestea aceasta îmbucurătoare și plină de îmbărbătare. Și o dată cu ei plecară, dar în altă parte, Bydlinský și Martinek. Strigătele trecură în zbor prin oraș, iar vestea rostită de preoți alergă prin ulicioare, peste locurile virane, peste acoperișuri, de-a lungul parapetelor, și pretutindeni glasurile se înălțau și orașul nou vuia de chiotele bucuriei.

Larma tulbură și colțul liniștit din clădirea lungă și scundă, încheiată în paiantă și acoperită deocamdată cu paie. Casa aceasta se afla dincolo de obor, înconjurată în parte de barăci, de corturi și de case netencuite. În cele două odăi mici și în tinda spațioasă, domnea o liniște deplină. În tinda lungă și largă, așternută cu paie, zăceau bolnavii în trei paturi păcătoase și pe jos, unii acoperiți cu plăpumi, alții cu sumane sau cojoace.

În clipa aceea, ferestruia era deschisă. Valuri limpezi de lumină primăvăratică năvăleau în încăperea tristă și sărăcăcioasă, cufundată într-o tăcere sfîșietoare. Numai vuietul de pe străzi pătrundea pînă aici, uneori mai tare, alteori mai slab. Bolnavii și răniții nu scoteau o vorbă. Zăceau liniștiți, cu privirile aţin-

tite spre acoperiş, fiindcă tinda încă nu avea tavan, sau spre fereastră, către sineala cerului, pe care se ivea cîteodată o pasăre, ca o umbră mişcătoare.

Două femei, în straie de culoare închisă şi legate la cap cu basmale, păşeau încet printre cele două rînduri de culcuşuri. Una din ele purta un urcior cu apă şi turna într-o cană de lemn ori de cîte ori se auzea un glas care cerea să bea sau geamătul unui însetat.

În clipa aceasta străbătu ca o vijelie pînă aici, în încăperea liniştită, ecoul chiotelor de bucurie. La început se auzi ca un vuiet care se domoli treptat, apoi se înteţi din nou, răsună iarăşi, uneori ca de la mari depărtări, iar alteori parcă mai aproape. Mulţi dintre bolnavi nici nu se clintiră, stăteau nemişcaţi ca mai înainte. Totuşi, ici şi colo, prin culcuşuri, cîţiva tresăriră, iar alţii se ridicară în capul oaselor. Cei mai mulţi erau răniţi ; rănile, acum oblojite, le primiseră fie la binale, fie în lupta de la Sudoměř, cînd s-au bătut cu boierii împlătoşaţi în nămolul heleşteului Škaredý. Alţii au fost răniţi la Vožice, unde împreună cu fratele Žižka au pus pe fugă călărimea magistrului monetar şi i-au luat calul.

Ei întrebară ce zvon de glasuri se aude în uliţă. Surorilor care-i privegheau nu ştiau nici ele. Se duseră la felcerul din camera de alături, dar nu-l găsiră. Atunci plecară să afle ce s-a întîmplat. Bolnavii şi răniţii rămaseră singuri. În clipa aceasta intră la ei tînăra logofeteasă de la Hvozdno.

Jana o însoţise pînă aici, aşa cum o rugase Zdena după ce auzise veştile bune sosite de pe cîmpul de luptă. Dar tînăra văduvă nu venise numai ca să privească şi să cunoască şi acest colţişor al oraşului nou. Jinduia după muncă, voia să se jertfească, ba chiar, de va fi nevoie, să lupte cu împotrivniciile, pentru legea adevărată a lui Dumnezeu şi pentru împărăţia lui reînviată. De aceea nu-i surîsese îndemnul bătrînei postăvărese de a coase la ea acasă, împreună cu celelalte surori. Munca asta i se părea prea uşoară, nu-i cerea nici o strădanie, nu-i aducea

nici un merit. Neştiind ce altă îndeletnicire ar putea să ceară, Zdena nu-i răspunsese atunci nimic. De altfel, nici nu voia să se creadă că stă să aleagă. Însă cînd femeia postăvarului amintise de spital, logofeteasa a avut presimţirea limpede că asta ar fi ceva pentru ea.

Acum trecea prin trista încăpere. Văzu paturile ponosite şi înguste, în care zăceau bolnavii şi răniţii, văzu sărăcia şi suferinţa lor. Pînă să ajungă la capătul tinzii, se hotărî de-a binelea.

Apoi, împreună cu Jana, se întoarse acasă la Pytel, iar după-amiază se duse singură la spital. Veni să slujească bolnavilor şi să-i îngrijească. Bătrîna postăvăriţă n-o împiedică să facă acest lucru, îi lăudă vrednicia şi-i dori ca Dumnezeu s-o întărească. În acelaşi timp luă hotărîrea ca logofeteasa din Hvozdno să ia masa şi să mîie le ei.

Prima ei zi la spital a fost norocoasă. Zdena aduse răniţilor, care erau în aşteptarea surorilor, vestea biruinţei. Bolnavii se bucurară din toată inima, iar un tînăr, rănit la Sudoměř, ridicîndu-şi cu o mişcare vie, mîna dreaptă oblojită, strigă :

— De mi s-ar tămădui odată mîna asta !

După aceea veniră cele două surori şi medicul. Cîteştrei o primiră pe Zdena cu bunăvoinţă. Apoi ea începu să le ajute plină de rîvnă. Nu era lucru uşor. De cîteva ori rămase ca năucită, o cuprinse tremurul şi păli cînd văzu de aproape rănile pline de sînge şi puroi, pe care doctorul le curăţa, ori presăra pe ele praf de tămîie, sau le ungea cu alifie ori punea deasupra un smoc de cîlţi de cînepă sau, în sfîrşit, cînd peste rana vindecată aşternea o bucată de scamă de in.

La început i se făcu rău, totuşi nu se dădu bătută. După ce doctorul, un om bătrîn cu faţa zbîrcită, cu o o cuşmă neagră în cap şi îmbrăcat într-o haină de aceeaşi culoare îşi sfîrşi treaba, Zdena trecu în camera mai mică de alături, unde zăceau cîteva femei, şi căzu frîntă de oboseală pe un buştean scund din colţul odăii. O doborîse slăbiciunea şi pe frunte i se iviră

broboane de sudoare. De îndată însă ce se linişti puţin, ajută mai departe celorlalte două surori.

De jur împrejur, prin apropiere şi mai departe, se auzeau zgomotul şi larma de la binale. Oamenii cărau grinzi, iar prin apropiere treceau scîrţîind şi huruind care încărcate cu lemne sau piatră. Logofeteasa Zdena nici nu le băga în seamă. Pregăti feşe noi şi scamă, apoi curăţă vasele şi cutioarele pentru doctor şi împărţi leacurile după sfatul lui.

Ziua se sfîrşi mai înainte ca ea să-şi fi dat seama. Cînd ieşi din spital, se înnoptase. Zdena se opri fără să vrea în faţa uşii şi trase adînc în piept aerul proaspăt de afară. Era o vreme minunată şi luna plină strălucea pe cer. Freamătul muncilor de pe schele nu amuţise în lumina amurgului. După asfinţit, gorniştii sunară din goarnă şi oamenii lăsară lucrul. Pretutindeni, pe case şi la parapete, toţi făcură la fel. Dar munca nu încetă. Cei care se odihniseră peste zi, luară locurile celor plecaţi, ca să trudească toată noaptea la lumina lunii şi a făcliilor aprinse.

Cînd logofeteasa ieşi în faţa spitalului, oamenii munceau pretutindeni cu acelaşi zor ca şi peste zi. Zdena îşi roti ochii jur împrejur ; acum era mai liniştită şi mai împăcată în cugetul ei decît fusese de dimineaţă, cînd pornise de-acasă. După ziua aceea de muncă, se simţea mulţumită de hotărîrea pe care o luase.

Îşi aminti de tată-său, ca şi în timpul după-amiezii cînd gîndul îi zburase de cîteva ori la el şi cu cît se apropia seara, cu atît se gîndea mai mult la dînsul. Se aşteptase ca el s-o urmeze. Dar nu venise. Şi de nu va sosi nici mîine — hotărî Zdena — o să trimită la Hvozdno pe Margeta cu un om, ca să-i amintească părintelui ei că trebuie să părăsească totul şi să vină la Tábor, iar Margeta îi va aduce de acolo niscai haine de trebuinţă şi unelte de cusut.

Logofeteasa porni încet pe uliţe, strecurîndu-se printre barăci, corturi şi casele neterminate. Ici şi colo, în faţa binalelor, ardeau focuri. Căldări negre atîrnau

deasupra flăcărilor, învăluite în rotocoale de fum leneş. Împrejurul rugurilor stăteau ciotcă ţărani şi tîrgoveţi, bărbaţi, femei şi copii.

În apropierea ciuberelor ,un pîlc de oameni se odihnea jos, pe pămînt ; cei mai mulţi dintre ei erau ţărani cu ditai căciuli în cap. În pridvor, chiar lîngă ciubere, stătea un tînăr îmbrăcat într-un zăbun lung şi negru. Era în capul gol şi de-acolo de sus vorbea celor tolăniţi în ţărînă. Şuviţele de păr negru şi creţ îi cădeau pe obrazul slab şi scofîlcit care, în lumina aceea, avea o paloare deosebită. Pletele căzute peste faţă atingeau smocurile de păr din barba abia crescută.

Apropiindu-se, logofeteasa Zdena văzu că tînărul e fiul lui Pytel. Era înspăimîntător de palid. Ochii îi ardeau în cap şi vorbea ca un apucat. Slăbiciunea se datora bolii. Dar glasul care dimineaţă era aproape stins, răsuna acum mai plin.

Aplecat puţin deasupra oamenilor, tînărul vorbea cu atîta însufleţire, încît părul îi flutura pe frunte şi în jurul tîmplelor. Le grăia de cîtăva vreme, şi logofeteasa înţelese îndată că vorbeşte despre judecata de apoi şi de venirea lui Hristos pe pămînt.

— Lucrul acesta se va întîmpla în curînd, peste cîţiva ani, şi mulţi îl vor apuca, chiar mulţi dintre noi. Şi-i vor vedea pe sfinţi şi printre ei pe magistrul Hus.

Predicatorul cu trupul slab, cu chipul palid şi înfierbîntat, se întoarse fără să vrea cu faţa către cer, către lumina lunii înspre care arăta mîna lui osoasă. Oamenii întinşi pe jos, nu se mişcau ; numai ici şi colo tresărea cîte unul şi se auzea un oftat adînc. Ochii tuturora erau pironiţi asupra tînărului predicator, care vorbea fără încetare.

— Pe pămînt nu va mai fi ales nici un crai, căci Hristos însuşi va domni. Şi o să fie iarăşi lumea fără păcate ca în rai, şi cei care vor fi în viaţă vor fi duşi în rai ca Adam, ca Enoh şi Ilie. Şi acolo nimeni nu va mai fi flămînd sau însetat. Şi nici dureri n-or să mai fie, nici trupeşti, nici sufleteşti.

Căldura şi convingerea adîncă a tînărului predicator îi răscoliră pe toţi. La început ascultaseră cuvintele lui despre judecata de apoi, mînaţi numai de neliniştea care le apăsa sufletul. Acum însă tînărul acesta le deschisese porţile raiului, alăturînd gîndurilor lor tulburi şi zbuciumate visuri pline de o vrajă ademenitoare şi cucernică.

Tînăra logofetească uită să-şi urmeze calea. Auzise vorbindu-se aici despre visurile care o răscoliseră şi pe ea în singurătatea de-acasă, la Hvozdno, în amurgurile triste de toamnă şi în nopţile molcome de vară.

Cu toate astea nu apucă să asculte sfîrşitul predicii căci auzi, pe neaşteptate, în spatele ei:

— Ea e!

Întorcîndu-se în grabă, zări în faţă-i făptura înaltă, cu mustăţi albe, a lui Zbyněk din Buchov, alături de tatăl său. Dar Zdena nu se repezi să-i iasă înainte şi nu-l primi cu bucurie. Apariţia lui Ctibor o trezise din plăcuta visare în care se legănase, din toropeala ce-i alina străfundurile fiinţei şi în care uitarea învăluise totul. Chipul tatălui ei îi aminti o clipă părerile deosebite care-i despărţeau.

Zbyněk deschise vorba cel dintîi, spunînd că logofătul sosise tocmai atunci şi că porniseră de îndată s-o caute la Pytel. El însuşi nu se aşteptase să dea de ea aici. Revenindu-şi, logofeteasa Zdena ură bun venit tatălui ei şi povesti celor doi oameni unde fusese. Apoi întrebă dacă a venit şi Andrei.

— Nu, e acasă, răspunse Ctibor din Hvozdno, trăgînd cu coada ochiului în toate părţile.

Se uita cu luare-aminte la gloata din apropiere şi mai ales la tînărul care propovăduia.

— Cum? Ai de gînd să pleci înapoi? întrebă Zdena.

— Se va întoarce din nou aici, cel puţin aşa nădăjduiesc, răspune Zbyněk din Buchov, în locul boierului, poftindu-i apoi să-l însoţească la el acasă, unde vor putea să stea de vorbă mai liniştiţi decît la Pytel.

Zdena se supuse şi pornind, îşi mai aruncă o dată privirea asupra mulţimii care asculta ţintuită predica înflăcărată a tînărului cu faţa palidă; făptura lui se înălţa lîngă ciuberele ferecate, ca o umbră neagră în lumina lunii.

Boierului din Hvozdno nu-i scăpă acest lucru.

XX

Marta, călugăriţa de la mănăstirea din Louňovice, se deşteptă într-un pat alb şi curat, sub un tavan de culoare verde, şi nu putu să-şi dea seama de îndată unde se află. Deschise ochii cu groază şi ridicîndu-se înspăimîntată, se uită în juru-i. Văzu o încăpere cu tavanul boltit, luminată de razele soarelui de dimineaţă. Odaia era spoită, şi de la duşumea pînă la jumătatea pereţilor — căptuşită cu scînduri de stejar. Într-un colţ zări o masă, un scaun, o laviţă, iar ceva mai departe de pat, lîngă perete, se afla un scăunel de rugăciuni, deasupra căruia atîrna o mică icoană suflată cu aur, înfăţişînd chipul firav al fecioarei Maria, cu un prunc gingaş în braţe.

O lumină odihnitoare se aşternu deodată pe faţa tinerei călugăriţe, care pînă atunci fusese pămîntie. Şi sora îşi reaminti totul şi capul îi alunecă din nou pe pernă. Stătu astfel o clipă, cu sufletul împăcat că toate suferinţele şi greutăţile s-au sfîrşit. Avea acum ceea ce visase cu atîta înflăcărare, o odaie curată şi încălzită, în care putea să stea singură. Se afla în sfîrşit acolo unde dorise: la unchiul ei, pîrcălabul castelului din Přiběnice.

Aseară, tîrziu, a ajuns aici cu stareţul Petr şi cu bătrînul paracliser, trei zile după ce scăpaseră de urgia de la Hvozdno. La Radonice au zăbovit numai pînă cînd li s-a pregătit o căruţă. Frica de taboriţi îi îndemna să nu piardă nici o clipă mai mult. Au umblat toată noaptea şi s-au oprit vreme mai îndelungată

doar la castelul arhiepiscopului din Týn, unde erau în deplină siguranță.

De aici au plecat cu o căruță mai bună și mai încăpătoare, în care s-a urcat și starețul, și au mers pînă la Bechyně, la castelul boierului Jindřich Lefl din Lažany. Acesta îl urmase cîndva pe magistrul Jan Hus, dar acum devenise un partizan înfocat al craiului Sigismund. Pe Jindřich nu l-au găsit acasă. Se afla în alaiul craiului unguresc, însă pîrcălabul castelului îi primi pe fugari cu multă căldură și le dădu o căruță și cîțiva călăreți înarmați, care să-i însoțească pînă în apropiere, la Přiběnice.

Cît ținu drumul pe care apucaseră, făcînd un mare ocol, n-au întîmpinat nici o primejdie. Au luat-o pe lîngă haturile îndepărtate ale arhiepiscopilor, ale panilor Lefl și Rožemberk, unde nu pătrunsese încă puterea fraților taboriți. Au mers numai pe căi neumblate și în cea mai mare parte stricate și pline de hîrtoape, într-o căruță grea și butucănoasă care le-a zdruncinat pînă și creierii din cap. Dar se simțeau scăpați de urgia taboriților, erau în siguranță și știau că în curînd vor ajunge la un adăpost și mai bun. Gîndul acesta era o mare alinare pentru ei și mai ales pentru tînăra călugăriță.

După popasul mai îndelungat și odihna de la Týn și Bechyně, sora se simțea acum mai bine. Chiar și bătrînului paracliser îi reveniseră puterile. El începu din nou să tune și să fulgere, cu vorbe grele și de ocară, împotriva taboriților netrebnici și sălbatici. Aruncă din nou blesteme asupra capului lui Wiklef, al lui Hus și al lui Jeronym, afurisindu-i să ardă în focul veșnic. Se încrîncenă din ce în ce mai aprig, mai cu seamă la Bechyně, unde un slujitor de la castel începu să povestească despre grozăviile de la Louňovice și despre țăranii înnebuniți de groază de la Hvozdno.

Starețul Petr, în schimb, cînd nu trebuia să se îngrijească de călugăriță și de paracliser, cădea adeseori pe gînduri. Ședea în căruță, cu capul în piept, pri-

vind drept înainte, în gol, şi nu vorbea uneori ceasuri întregi. Marta şi paracliserul ghiceau că se gîndeşte la mănăstirea pîrjolită, la toate neajunsurile şi pagubele pe care le suferiseră moşiile întinse ale lavrei.

Şi cînd începea să vorbească, îşi aducea, de fiecare dată, aminte de preoţii şi de surorile mănăstirii, care se răspîndiseră ca potîrnichile. Ce-o mai fi cu ei, încotro or fi apucat? Or fi scăpat cu toţii? se întreba stareţul. La castel şi prin locurile pe unde trecuse, egumenul întrebase mereu de ei. Dar nimeni nu ştiu să-i spună ceva despre oamenii aceştia. Se părea că o luaseră spre Kutna Hora, unde mulţi oameni din Praga, dar mai ales o seamă de nemţi, şi-au găsit adăpost. Aşa i se spusese la Bechyně, iar la Přiběnice auzi acelaşi lucru.

Seara tîrziu, pe cînd treceau peste o ţarină şi se apropiau de Přiběnice, tînăra călugăriţă căută să desluşească prin întuneric formele castelului. Căci cetatea aceasta puternică va fi de-acum încolo, pentru o vreme mai îndelungată locuinţa ei. Auzise multe despre ea la mănăstire, şi anume că e în adevăr un castel mare, trainic şi de neclintit. Însă cînd zări prin întunericul nopţii meterezele, parapetele şi turnul înalt deasupra lor, Přiběnice i se păru mult mai mic de cum şi-l închipuise.

Dar iată că acum, dimineaţa, cînd îl privi din cealaltă parte şi în toată strălucirea lui, rămase uimită. Îşi puse veşmîntul alb călugăresc şi coborî din pat. Se simţea ameţită, slabă, picioarele îi tremurau ; totuşi călugăriţa se apropie cu paşi rari de fereastră. Îngenunche pe laviţa din firida zidului gros şi privi pe fereastra pe care o deschisese cu grăbire.

O adiere de aer proaspăt îi dezmierdă faţa. Călugăriţa rămase uimită şi buimăcită de frumuseţea acestei dimineţi de mai. Dintr-o singură privire îşi dete seama că greşise ieri în judecata ei asupra castelului. Venind pe cîmpia întinsă, nu putuse zări decît partea din faţă şi nu pintenul puternic de stîncă de la strunga Lužnicei, pe care se înălţa castelul. Acum îl vedea mai bine

dinăuntru: curtea era alături, la stînga; ceva mai încolo se afla o capelă arătoasă, cu arcade bogate la ferestre, în spatele ei — trunchiul puternic al unui turn rotund şi apoi alte zidiri lîngă porţile trainice ale castelului.

Însă privirile ei nu întîrziară prea mult prin aceste locuri. Uitînd de slăbiciunea care o moleşea, călugăriţa se ridică şi, aplecîndu-se pe fereastră, se uită în jos, spre pintenul puternic întărit de stînci şi de nişte parapete zidite la poalele lui. Acolo, pe un grind, chiar lîngă apă, la o cotitură a parapetelor, se întindea un mic tîrguşor înconjurat de metereze. Marta se uită la piaţa mică a tîrguşorului, înverzită ici şi colo de iarba care mijea din pămînt, apoi la casele de lemn, aşezate în jurul pieţii, şi la grădiniţele ce se întindeau dincolo de ele, pînă la parapete. Pomii erau grei de flori albe şi roşii.

Privirile tinerei călugăriţe alunecară apoi peste parapete, către apa care făcea aici un cot, apoi către înălţimea de dincolo de ea, unde se ridica o cetăţuie cu un turn puternic. Cetăţuia se afla chiar în faţa ei, pe celălalt mal al Lužnicei. Era al doilea castel, mai mic, de la Přiběnice. Călugăriţa îşi aduse aminte că auzise vorbindu-se de el. Ochii i se opriră cîtva timp cercetători asupra castelului, apoi alunecară pe povîrnişul sterp şi stîncos de sub el, şi mai jos, spre apa care sclipea în soare şi dispărea la o cotitură printre stîncile coastei, afundîndu-se în negura sinilie a pădurilor.

De jur împrejur se auzeau zgomote. Argaţii umblau de colo-colo, prin curte; pe metereze se ivea din cînd în cînd cîte un om înarmat, şi armele lui sclipeau în soare. În tîrguşor, copiii alergau pe maidane, iar ici şi colo treceau oameni în toată firea. Tînăra călugăriţă auzi glasuri, iar de undeva de jos, de lîngă apă, străbătu pînă la ea ţăcănitul morii. Lîngă fereastră se zburătuiau rîndunele, iar cînd privirile surorii se îndreptară în josul rîului, către stînci, ea zări undeva, în văzduhul încălzit de lumina soarelui, deasupra codri-

lor, o pasăre de pradă cu aripile întinse, un vultur sau un uliu.

La capelă se auzi clopotul. În dimineaţa străvezie, glasul lui răsuna pătrunzător prin castel şi mai la vale, prin jgheabul stîncilor, pînă la apă.

Dangătul clopotului o făcu pe tînăra călugăriţă să se trezească din visare. Se îndepărtă de la fereastră şi privirea îi căzu deodată pe icoana Maicii Domnului. Marta se apropie de scăunelul de rugăciuni şi lăsîndu-se în genunchi începu să se închine. Mulţumi lui Dumnezeu că a ocrotit-o şi că a ajutat-o să ajungă teafără aici.

În acest timp, pîrcălabul castelului, Jan Smrček din Mnich, îl însoţea pe stareţ printr-o săliţă îngustă, din care trecură în clădirea principală a castelului ; acolo urcară nişte scări şi ajunseră într-o cameră boltită şi apoi într-o încăpere mai mare, cu ferestrele zăbrelite. Pîrcălabul purta o haină de postav de culoare verde-închis şi era un bărbat în toată puterea, înalt, cu barba mare şi părul lung. Arătînd încăperea, glăsui :

— Aici a mas peste noapte răposatul crai Václav al IV-lea. A fost adăpostit aici în temniţă, cînd răposatul boier Jindřich din Rožemberk, împreună cu alţi pani, îl conduceau la Krumlov.

Pîrcălabul scoase cheile din punga de la brîu şi descuie a doua uşă, prinsă în fiare şi ferecată cu un lacăt cît toate zilele. Stareţul aruncă o privire aspră şi posomorîtă în odăiţa mică, însă curată, cu un pat aşezat sub boltă şi mobilată simplu. Pîrcălabul îl pofti să intre.

Păşiră într-o săliţă, a cărei boltă se rezema de un stîlp înfipt la mijloc. Avea o singură fereastră, cu zăbrele dese şi groase. Lîngă zid se aflau cîteva lăzi şi lădiţe, încuiate trainic cu lacăte puternice, prinse în belciuge. Pîrcălabul zîmbi şi arătînd spre lăzi, zise :

— Asta e un adăpost de nădejde şi toate sînt bine tăinuite aici.

Apoi se apropie de lăzile din stînga şi arătă cu mîna spre trei din ele :

— Lăzile acestea, — zise el, — sînt de la mănăstirea Milevsko. In lada cea lungă se află toiagul stareţului şi cele mai scumpe racle, bătute în pietre scumpe şi făurite din aur curat, două potire mari şi alte vase de preţ.

Îi arătă apoi şi celelalte lăzi, însemnate cu blazoane sau cu alte insemne, mai mari sau mai mici. Toate erau atît de bine ferecate, încît unele păreau în întregime de fier.

Pîrcălabul se opri în dreptul fiecăreia şi spuse ale cui sînt şi de la care castele din împrejurimi au fost aduse. In ele se găseau, pe lîngă nestemate, şi multe veşminte şi blănuri scumpe.

— Astea de-aici sînt ale guvernatorului, iar celelalte ale dumneavoastră, părinte stareţe.

Aplecîndu-se, pîrcălabul se găti să deschidă o ladă de la mănăstirea Luňovice. Dar stareţul nu voi să încuviinţeze. Smrček însă fu de părere: ar fi bine să vadă şi el, cu ochii lui, cît de bine sînt păstrate lucrurile şi că odăjdiile nu sînt vătămate. Cînd ridică anevoie capacul greu şi dete la o parte învelitoarea de pînză, sclipirea veşmintelor brodate cu aur le luă ochii. Pîrcălabul îngenunche şi începu să scoată lucrurile, unul cîte unul, şi să le pună pe capacul lăzii. Scoase mai întîi un patrafir greu, aurit şi sclipitor, împodobit cu trandafiri roşii, şi peste el puse un altul verde, tot atît de frumos cusut cu fir.

După aceea îi arătă stareţului odăjdii de culoare stacojie, cu cătpuşeală de mătase verde, apoi scoase încet, cu băgare de seamă, alte odăjdii de aceeaşi culoare, cu fîşii albe de mărgăritare, întruchipînd forma frunzelor de viţă. Înăuntrul lăzii scînteia, chindisită pe nişte odăjdii de catifea liliachie, o cruce lată, brodată cu aur şi mătase şi împodobită cu chipuri de sfinţi din perle.

Fiecare veşmînt era nespus de preţios şi toate erau din stofă scumpă, încărcate cu podoabe şi lucrate cu mare dibăcie. Şi tot mai multe se îngrămădeau pe capacul lăzii. Sub odăjdiile şi patrafirele bine împăturite

şi împodobite cu mărgăritare şi cu chipul Fecioarei Maria, se aflau stihare de mătase subţire, cu tivituri scumpe şi cu ceaprazuri de catifea şi de aur, precum şi un cepchen de preţ, de culoarea zambilei.

În această încăpere cu o singură fereastră zăbrelită, cu ziduri groase cît toate zilele, nu era destulă lumină pentru atîta bogăţie şi pentru atîtea mărgăritare, fireturi de aur şi culori minunate. Însă şi în penumbra de sub bolta întărită şi mohorîtă ele stîrneau uimire şi furau ochii.

Stareţul le privea îngîndurat şi mîhnit. Fiecare bucată îi amintea de zilele frumoase de la mănăstirea lui, ca şi de celelalte lucruri şi veşminte, deşi nu atît de scumpe, totuşi la fel de frumoase, care rămăseseră în mănăstire. Cine ştie ce s-o fi întîmplat cu ele în prăpădul focului sau ce mînă murdară de păgîn le-a atins! Deodată se cutremură.

Pîrcălabul, cu capul aplecat deasupra lăzii, cotrobăi pînă ce dădu de cărţile aşezate la fund. Scoase una din ele şi stareţul, cum o zări, se repezi şi puse mîna pe ea. Era o biblie, legată frumos în piele albă şi ferecată în aur.

— Am crezut c-am uitat s-o punem în ladă, exclamă egumenul cu bucurie.

Se apropie de firida ferestrei şi începu să-i cerceteze iniţialele minunate şi zugrăvelile mărunte.

— O, de asta mi-ar fi părut grozav de rău, — spuse el, — întorcînd foile. E mai scumpă şi mai de preţ decît multe din lucrurile de-acolo! adăugă, aruncînd o privire către veşminte. E o amintire de la bătrînul împărat de veşnică pomenire[1]. El ne-a dat-o.

— Mai sînt încă două în ladă.

— Tot zugravul împăratului le-a împodobit şi pe acestea. Stareţul Petr i le-a dat să le împodobească. Sînt cărţi scumpe...

Şi întoarse foaie după foaie.

---

[1] Carol al IV-lea. (n.a.)

Între timp, pîrcălabul deschise o altă ladă şi-l chemă pe stareţ să privească. Înăuntru se aflau cîteva săculeţe de piele, pline cu bani, bine legate şi întărite cu peceţi. Lîngă ele era un toc de piele cu artofoare şi un altul cu un potir şi trei besactele: două din lemn, frumos încrustate, şi a treia din os alb, cioplită cu mare meşteşug. În ele se aflau inele cu pietre scumpe, de o mărime neobişnuită, lănţişoare de aur şi cruciuliţe.

— Frăţiorii de la Tábor ar fi cotrobăit frăţeşte prin toate, dar mai ales prin astea, — zise pîrcălabul în batjocură, arătînd spre săculeţe, — ca să le golească în ciuberele cu banii ţăranilor. Boierul rîse şi adăugă: Mari tîlhari sînt vecinii noştri!

— Cît e de aici pînă la Tábor?

— Nici trei ceasuri de drum. Dar să nu vă fie teamă. E ca şi cum ar fi trei sute de poşte. Nimeni nu poate pătrunde în castelul acesta. Nu ne temem noi de ostaşi, darămite de bădăranii aceia de ţărani! Netrebnicii nici nu s-ar încumeta să ne supere.

— Dar nici voi pe ei! N-aveţi curaj! sări stareţul cu amărăciune şi nu fără un zîmbet de batjocură.

Pîrcălabul înălţă din umeri.

— Ce pot face eu, dacă pînă şi guvernatorul...

— Din nefericire chiar el a încuviinţat pretutindeni ca oamenii de pe moşii să se împărtăşească cu sîngele şi trupul Domnului.

— Pentru asta a fost sfătuit şi de tutorele său[1] şi crede-mă, părinte stareţe, că dacă nu li s-ar fi dat voie, tot poporul s-ar fi răsculat împotriva noastră.

Închise lada cu bani şi giuvaere şi se apucă să aşeze la loc, în cealaltă ladă, veşmintele de preţ.

— Şi cu ce v-aţi ales? îl întrebă grăbit stareţul, aprinzîndu-se uşor. Oare nu se ridică acum şi împotriva voastră? Nu vă fug de prin sate, alergînd la blestematul de Tábor? Dar taboriţii? Dar Bukovsko? Ce-a spus panul Oldřich de Bukovsko?

---

[1] Čeněk din Vartenberk. (n.a.)

— Cică de furios ce era, nu s-a mai putut stăpîni. Iar nouă, adică mie şi pîrcălabului de la Soběslav, ne-a trimis întrebare de ce i-am lăsat în pace pe taboriţi şi n-am sărit asupra lor? Şi o să ne mai dea peste nas şi cînd o veni aici.

— Cînd vine?

— S-ar putea să sosească mîine, dacă nu chiar azi. Dar acum o să se întîmple ceva. Guvernatorul n-o să le ierte taboriţilor, cu una cu două, c-au pus mîna pe Bukovsko. Dacă ar fi după mine, eu aş...

Şi pîrcălabul se încruntă ameninţător şi ridică pumnul.

— Ar fi şi timpul! Sîntem în ceasul al doisprezecelea, întări stareţul cu aprindere. Altminteri nu le va mai ajunge nimeni la nas. Şi-au să vină şi ajutoare. Şi încă ce ajutoare! Împăratul, cu oştire cîtă frunză şi iarbă.

— Avem ştiri că se şi află la Hradec pe Elba, şi cînd cu gîndul n-oi gîndi, se va urni încoace, spre inima ţării.

— Şi-o să-i facă una cu pămîntul. Pe toţi o să-i nimicească, iar ereticii au să piară o dată cu ei. Din pricina lor îşi vor pierde toţi capul.

Trupul vînjos al călugărului în veşmînt alb se încordă într-o mişcare puternică şi ochii îi ardeau de bucurie şi ură.

După ce aşeză ultimele lucruri în ladă, pîrcălabul o închise. Cuvintele stareţului îl făcură să ia seama la căutătura lui aprigă.

În aceeaşi clipă se auzi pînă la ei sub boltă glasul înăbuşit al clopotului de la capela castelului.

XXI

Călugăriţa Marta n-a putut să se ducă la liturghia slujită de stareţ în capela castelului. Era încă prea slabă şi de aceea nu ieşi toată ziua din odăiţa ei. Dar

nu i-a fost urît. Pe drum se tot temuse că la Přibĕnice o să-i fie dor de călugăriţe şi de viaţa de mănăstire.

Nu mai fusese niciodată pînă acum într-un castel atît de mare şi de impunător (ea însăşi crescuse într-un mic conac boieresc, construit aproape în întregime din lemn). Larma şi viaţa clocotitoare dinăuntrul castelului ca şi stîncile şi apa din apropiere, cum nu mai văzuse pînă atunci, îi cuceriseră întreaga fiinţă.

În cursul zilei zăbovi de mai multe ori la fereastră. Numai din cînd în cînd se aşeza ca să se hodinească. Altminteri îşi petrecu vremea rugîndu-se sau stînd la taifas cu Agneška, bătrîna îngrijitoare a unchiului ei. Agneška îi povesti despre castel şi-i făgădui că, îndată ce se va mai înfiripa, o va însoţi de vale prin tîrguşor şi dincolo de pod, la castelul cel mic.

Din gura ei, Marta află că la castel era aşteptat guvernatorul, care măcar că-i foarte tînăr, e totuşi căsătorit. Tot de la ea află că tutorele lui l-a însurat cu o mătuşă a sa, şi ce cununie de pomină au făcut, ce de boieri au fost la nuntă şi cîte ospăţuri s-au ţinut lanţ cu acest prilej. Îngrijitoarea îi vorbi şi de cei trei preoţi care se află acum la castel şi care au fugit de frica ţăranilor. Unul din ei e din Bukovsko.

Pe urmă, bătrîna o întrebă pe călugăriţă ce ştie de Bukovsko, ce s-a întîmplat la Louňovice şi cum a fugit de acolo cu stareţul. Unele lucruri le aflase de la bătrînul paracliser, care le povestise plin de mînie în odaia slugilor. Bătrîna auzea acum pentru a doua oară povestea, ba unele lucruri chiar a treia oară, şi totuşi asculta cu nesaţ; era însă năucită şi înfricoşată de grozăviile pe care le afla, şi de multe ori întrerupea şirul povestirii, căinînd-o pe Marta cu glasul ei piţigăiat:

— Vai, draga mea! Prin cîte ai trecut!

Şi apoi iarăşi:

— O, sufletul meu, sufleţelule, cum de n-ai murit de frică! Eu mi-aş fi pierdut minţile, aş fi înnebunit de spaimă. I-aş fi blestemat pe toţi, dar mai cu seamă

pe tine, Wiklef, pe tine, afurisitule! Ca şi paracliserul, i-aş fi făcut albie de porci! Dumnezeu să-i...

Povestind, tînăra călugăriţă îşi împrospătă în minte şi întîmplările de la Hvozdno.

De altfel, la Hvozdno se gîndea şi cînd nu era bătrîna de faţă, după cum şi pe drum spre Přibĕnice se gîndise la tot ce îndurase în curtea aceea. Îşi amintea şi de locuitorii satului. De cele mai multe ori îi apărea însă înaintea ochilor tînărul fecior care-i însoţise pe drum, şi nu putea să uite cît de vajnic arăta călare, cît de blînd o privise şi cu cîtă căldură îi urase să ajungă cu bine la Přibĕnice. Şi nu-i ieşea din minte că la Radonice fusese îngrijorată de soarta lui. Se temuse ca nu cumva să încapă pe mîna taboriţilor sau, cînd va veni acasă, să afle curtea întreagă în flăcări şi pe taboriţi gata să se răzbune împotriva lor.

Ce n-ar da să ştie ce s-a mai întîmplat la Hvozdno! Pe drum n-au putut afla nimic. Aici, la Přibĕnice, cînd a venit vorba de Bukovsko, l-a întrebat pe unchiul ei, dar ştirile sosite din partea locului vorbeau numai de arderea orăşelului şi de nimicirea cetăţii boiereşti, nimic însă despre curtea boierului de la Hvozdno.

A doua zi, după-amiază, unchiul ei îi aduse în sfîrşit vestea dorită. Veni la ea s-o întrebe de sănătate şi stînd de vorbă, îi spuse că azi soseşte guvernatorul. Tocmai picase omul trimis de el, şi pîrcălabul strigă deodată cu însufleţire:

— Ştii ce s-a întîmplat cu boierul de la Hvozdno?

Marta se sperie şi se îmbujoră la faţă. Unchiul, fără să bage de seamă lucrul acesta, se ridică de pe lada pe care stătea, şi începu să vorbească supărat:

— Asta-i cea mai mare înşelătorie! Toată lumea pleacă într-acolo, pînă şi oamenii noştri de baştină. Ştii, la netrebnicii ăia de la Tábor! Chiar şi boierul de la Hvozdno! A plecat şi el acolo. Se spune că a zălogit sau şi-a vîndut conacul. Au înnebunit de-a binelea! Ce vor să facă acolo? Să se înfrăţească cu bădă-

ranii? Să se facă țărani? Frații de la țară, ca și popii ăia murdari, iau și pielea de pe ei.

În supărarea lui, pîrcălabul a uitat că se grăbește, cum spusese cînd intrase în odaie. Se plimba de colo pînă colo prin încăpere, fără astîmpăr. Fața și gîtul îi erau roșii ca racul; dădea din mîini și spunea într-una, cu răutate și în batjocură:

— Sfîrșitul veacului! Ziua judecății de-apoi! Da, o să vină și o să se înscăuneze împărăția lui Dumnezeu pe pămînt. Auzi?! Să te înfrățești cu bădăranii! Ăștia frați, nu glumă! Rîgîie și duhnesc a lapte acru!

— Cum ai aflat de boierul de la Hvozdno? întrebă nepoata cu glas șovăielnic. Să fie oare adevărat?

— Sigur că da! Chiar acum a sosit omul de la Soběslav și ne-a spus numele tuturor boierilor de la Tábor, ca și pe ale acelora care s-au dus acolo de curînd. Printre ăștia este și boierul de la Hvozdno.

De cîte ori își amintise de Hvozdno, atît pe drum spre Přiběnice, cît și aici la castel, tînăra călugăriță rostise o rugăciune. O făcea dinadins.

După ce unchiul plecă din odaie, ca să sfîrșească pregătirile pentru primirea stăpînului său, Marta începu să se închine. Și nu pentru a-și întoarce cugetul de la gîndurile lumești. Se ruga pentru tînărul fecior, pentru neamurile boierului de la Hvozdno, ca Dumnezeu să aibă milă de ei, să-i lumineze și să-i smulgă din mijlocul acestei „frății", unde sufletul le e în primejdie.

Se rugă cu toată osîrdia și parcă i se părea că feciorul și ceilalți sînt pe undeva, pe-aproape. Aflase de la bătrîna Agneška că Táborul nu-i așa departe. Și ei sînt acolo, printre acei procleți năvîrlioși! Printre ei se află și feciorul care a fost atît de săritor și plin de bunăvoință. Negreșit că bătrînul l-a silit să meargă acolo. Dar boierul, măcar că n-a fost atît de îndatoritor față de ei, nu le-a făcut totuși nici un rău. I-a luat sub ocrotirea lui și i-a apărat. O, doamne, de ce s-au dus acolo? Or să poată îndura? Sau n-or fi cumva toți oamenii de la Tábor atît de răi?

Căzu în genunchi pe scăunel, sub icoana Fecioarei Maria, cu fața ascunsă în mîini. Nu se ruga, ci era năpădită de gînduri. Nu băgă de seamă nici cînd intră stareţul în odaie. Se îmbujoră toată cînd egumenul o lăudă că e atît de evlavioasă. O întrebă de sănătate şi-i vesti sosirea guvernatorului, ca un lucru însemnat şi de mare greutate, adăugînd apoi:

— Multe atîrnă de el.

Stareţul rosti aceste cuvinte cu îngrijorare, fără să mai dea altă lămurire. Îşi descărcase doar sufletul. Dar călugăriţa nu-l înţelesese bine. Se uita la preotul acesta dintr-o bucată şi-l asculta cu luare-aminte. Prin cap îi treceau însă alte gînduri. „O fi ştiind oare ceva despre Hvozdno? O să-i spună! Şi ce anume?" Dar stareţul nu scoase nici o vorbă, iar Marta nu îndrăzni să pomenească despre cele ce auzise de la unchiul ei.

Tăcu. Egumenul, furat de gîndurile lui, stătea la fereastră şi se uita în curte, unde era o forfotă şi o mişcare mai vie decît ieri. Deodată dinspre porţi sau din turn răzbătu glasul unei goarne şi în acelaşi timp strigăte zgomotoase.

Stareţul se îndepărtă de la fereastră.

— Mă duc să fiu şi eu de faţă la sosirea boierului, spuse oarecum tulburat. Roagă-te, soră. Azi se va vorbi de multe lucruri, chiar şi de mănăstirea noastră.

Stareţul ieşi. Jos în curte freamătul nu se stinsese, ci crescuse şi mai mult. Slugi şi argaţi înarmaţi treceau cu paşi grăbiţi. Pe ici, pe colo, se iveau femei de la bucătărie. Se auzeau strigăte, chemări, dar mai cu seamă glasul pîrcălabului. Cînd Marta se apropie de fereastră, văzu cum înălţau la poartă stindardul neamului Rožemberk. Toată lumea se ducea într-acolo, chiar şi cei de jos, din tîrguşor, în afară de oamenii înarmaţi, care făceau de strajă la porţi şi la turnul cel mare, din foişorul căruia priveau în toate părţile.

După aceea răsună clopotul de la biserica sfîntul Vojtěch, și glasul goarnei se auzi jos la poartă și sus în turn. Se desluși huruit de lanțuri, zgomot și larmă în fața castelului, dincolo de turnul cel mare, apoi tropot și nechezat de cai. Marta zări lîngă capelă statura albă și vînjoasă a starețului; îndărătul lui adăsta preotul castelului și alți trei parohi, fugari, în anterie negre. Toți erau în așteptarea boierului. Zarva și vuietul de glasuri din fața castelului pătrundeau pînă în camera călugăriței. Boierul se apropia.

După ce starețul îi dăduse să înțeleagă cîtă putere are guvernatorul, Marta care de la fereastră putea să îmbrățișeze cu privirea aproape toată curtea, se uită drept în calea guvernatorului, ca să-l vadă mai bine. Acesta se ivi lîngă capelă, în fruntea alaiului care înainta pe jos în urma lui. Caii și-i lăsaseră dincolo de porți. Boierul mergea cu cîțiva pași înaintea cîtorva căpetenii din slujba lui, în fața argaților înarmați și a celor de la curte, avînd în dreapta pe pîrcălab, unchiul Martei.

Era un bărbat tînăr — să tot fi avut optsprezece ani — slab, încruntat, îmbrăcat într-o haină albastră, strîmtă, crestată pe margini mai jos de genunchi și tivită cu o blăniță subțire, purta pantaloni strîmți, lipiți pe picior, și era încălțat cu cizme de călărie. La șold avea sabie, iar în mînă ținea un toiag. Șchiopăta în chip vădit, dar pășea sprinten și toată înfățișarea lui era plină de vioiciune.

Prăfuit cum era de pe drum, se opri mai întîi la capelă. Marta îl văzu pe stareț ieșindu-i înainte și pe guvernator întinzîndu-i repede mîna și închinîndu-i-se cu bunăvoință și respect. După aceea intrară în capelă și apoi în palat.

Însoțitorii panului Oldřich din Rožemberk se răspîndiră numaidecît și în castel se stîrni o forfotă neobișnuită. În odaia tinerei călugărițe era însă liniște. Nimeni nu mai veni la ea. Starețul și unchiul n-au

mai putut să treacă pe la dînsa, fiindcă stăteau tot timpul pe lîngă boier. Agneška era țintuită de treburi la bucătărie.

Abia tîrziu, după-amiază, roșie la față, gîfîind și asudată toată, bătrîna veni la nepoata pîrcălabului, ca să mai schimbe o vorbuliță cu ea, și-i povesti cîte-n lună și-n stele. Îi vorbi despre guvernator, despre soția lui, pe care a lăsat-o la Krumlov, despre mîncăruri și despre stareț, pe care guvernatorul l-a primit atît de bine. Cît e de tînăr și de evlavios guvernatorul și cît de mult îl cinstește pe preotul îmbrăcat în alb.

În vremea asta se sfîrși masa de la castel, la care s-au ospătat tînărul guvernator și boierii ce-l însoțeau, starețul, preotul paroh și ceilalți popi. Panul Oldřich îi așezase la loc de frunte, în primul rînd pe stareț, față de care se purta deosebit de respectuos.

Pîrcălabul de la Přiběnice, tăcea posomorît. Starețul observă acest lucru și înțelese și de ce. Știa că guvernatorul îl chemase înainte de masă și-l dojenise aspru că n-a fost destul de grijuliu, lăsîndu-i pe taboriți să treacă prin apropiere, încărcați cu pradă.

Starețul mai văzu că la masă tînărul guvernator se arătă mai binevoitor, iar cînd avea să-i spună ceva pîrcălabului, îi vorbea cu blîndețe. Îi pofti pe toți să se ospăteze din belșug și-i îndemnă mai ales la băutură, el însă bea foarte cumpătat.

Despre Bukovsko și Tábor nu pomeni nimic. În schimb stătu mai mult la sfat cu starețul în camera sa, tapisată cu piei de culoare verde-închis și încrustații aurite și cu mobilă de stejar, frumos sculptată, masă, jilțuri, scaune și-o masă de scris.

Starețul ședea într-un jeț în fața boierului și povestea despre prăpădul de la mănăstirea sa, despre fuga lor, despre Bukovsko și Hvoždno. Mai ales despre Hvoždno povesti înadins mai pe larg.

— Și-o să fie și mai rău, adăugă el. *Timeo unius*

libri lectorem[1]. Şi apoi, domnule guvernator, gîndeşte-te la sfîntul adevăr. Biblia e plină de canoane, dar fiecare le explică cum îl taie capul şi nu cum trebuie, ci spurcîndu-le. Şi apoi împărtăşania cu trupul şi sîngele Domnului... adăugă stareţul cu înflăcărare.

— Părinte stareţ, eu am îngăduit lucrul acesta pe moşiile mele! rosti guvernatorul cu glas liniştit, însă hotărît.

— Păcat! Ce-a ieşit din asta? Bukovsko! Tábor! Şi iobagii fug din sate şi din tîrguri şi pretutindeni se trîmbiţează că n-or să mai fie domni, nici dijmă şi nici dabilă. Totul va fi otova pentru toţi. Or să ajungă să împartă totul, pînă şi moşiile tale.

Guvernatorul clătină dispreţuitor din cap.

— S-au vrei cumva să te alături de aceşti nelegiuiţi şi netrebnici şi să-i preamăreşti cînd dau foc bisericilor şi calcă în picioare sfintele taine şi trupul Domnului?

Guvernatorul ridică din sprîncene, se răsuci în jilţul său şi glăsui cu însufleţire:

— Sînt un fiu credincios al sfintei biserici catolice.

Peste chipul stareţului alunecă o rază de lumină. Voi să se folosească de această clipă şi de aceea urmă stăruitor:

— Toată lumea va lua în derîdere Cehia noastră, cum de altfel a şi început. Şi dacă lucrurile au să meargă tot aşa, seminţia noastră va fi pierdută.

Guvernatorul rîse.

— Nu crezi? strigă stareţul cu patimă. N-ai auzit cu cîtă oştire a intrat în ţară craiul ungurilor?

— Şi ce-ai vrea să fac? întrebă deodată tînărul. Ce mă sfătuieşti?

— Să te lepezi de cei din Praga.

— Nu sînt taboriţi.

---

[1] Mă tem de omul care citeşte o singură carte (în limba latină, în text). (n.r.)

— Îi crezi cumva mai breji decît ei ? Mai bine te-ai înțelege cu împăratul și...

— Și după aceea ? întrebă guvernatorul, aținindu-l pe stareț.

Tînărului bărbat îi înflori un zîmbet în ochi și în colțul gurii. Era încredințat că pe stareț îl îngrijorau numai moșiile și mănăstirea lui. De aceea rîdea în sine de stăruințele-i zeloase, deoarece el însuși se hotărîse să procedeze astfel, după cele întîmplate la Bukovsko. De altfel, de cînd primise vestea că un castel boieresc atît de puternic ca Rábi a fost nimicit de frații taboriți, nici nu-i mai rămăsese altceva mai bun de făcut decît să dea mîna cu craiul Ungariei pentru a-și apăra puterea și moșiile.

— Împăratul va lovi în cei de la Praga, zise starețul. Tu, însă, boierule, să lovești în cuibul de la Hradiště, în Tábor, și atunci nu se vor mai putea ajuta între ei.

— Bine, fie. Dar numai eu singur ? Fără nici un ajutor ?

— Ești destul de puternic !

— Părinte starețe, pe țăranii și pe frații de la Hradiště am să-i pedepsesc, însă cine o să cîștige mai mult din treaba asta ? Domniile voastre și mănăstirea Milevsko. Sfinției tale am să-i înapoiez moșiile pe care, din păcate, le-ai pierdut.

Starețul căscă ochii mari și înțelese. Tăcu o clipă și urmă după aceea abia putîndu-și ascunde dezamăgirea :

— Noi sîntem săraci. Ce putem face ? Dacă ne-ar fi pîrjolit numai mănăstirea, am fi rămas barem cu moșiile, ca starețul de la Milevsko.

— Starețul de la Milevsko ar face bine să-mi lase oamenii în pace.

„Și dajdiile“, întregi starețul în sinea lui.

Guvernatorul îl privi întrebător și urmă :

— Dacă va încuviința măria sa.

— Fără îndoială că nu se va împotrivi. Dacă vrei, îi cer eu acest lucru.

— Vrei să te duci la el? spuse guvernatorul cu mai multă vioiciune şi foarte mirat.

— Aş pleca îndată, ca să-l mai prind la Hradec. Dacă ai ceva să-i ceri, îl vestesc eu.

Guvernatorul se linişti din nou şi zîmbi cu înţeles.

— Ceea ce mi-ar trebui îndeosebi este mai mult ca sigur că nu are. Bani îmi trebuie. Dacă fac rost de oameni mulţi cu arme, îi voi putea hrăni cu bucatele mele şi ale mănăstirii Milevsko — şi în această privinţă ai să rînduieşti dumneata lucrurile; însă de unde să iau bani? Dajdiile merg greu şi în beci nu mai am mult.

După aceea tăcu şi se uită la stareţ, ca şi cum ar fi aşteptat ceva. Îl pîndea. Stareţul îşi aminti de comoara moştenită de guvernator, care se găsea la Přiběnice, dar şi la Krumlov, precum şi de lada ferecată din pivniţă şi de săculeţele de piele, pecetluite, doldora de patace de argint şi de aur, la care se gîndea desigur şi guvernatorul.

Egumenul şovăi cîtva timp, se răzgîndi, apoi cu faţa posomorîtă, şi nu fără dojană, rosti:

— Eşti un fiu credincios al sfintei biserici, ca şi mine şi ceilalţi fraţi. Dacă trebuie cu tot dinadinsul, dăm şi ce ne-a mai rămas, ca în traista cerşetorului. Nu uita însă că e vorba şi de tine şi de voi toţi cei de neam boieresc. De aceea ţine-te de capul regelui şi urmează-mi sfatul.

— Îl voi urma, cinstite părinte, pe legea mea, cu plăcere! îl încredinţă bucuros tînărul guvernator. Văd că ne înţelegem destul de bine. Pînă la plecarea dumitale, o să rînduim totul şi vei fi însoţit la drum de oamenii mei. Să-i spui regelui în ce strîmtoare mă aflu şi că voi face totul pentru el şi pentru voi. De aceea nădăjduiesc că se va purta cu mine ca un domn binevoitor şi că mă voi bucura de toată înţelegerea lui.

Către seară, Marta află că unchiul ei trebuie să pregătească zece cai. Stareţul pleca a doua zi la craiul Ungariei, care se găsea la Hradec pe Elba.

PARTEA A DOUA

CRUCIADA

I

După ospățul din ziua aceea, pe cînd tînărul boier Oldřich de Rožemberk zăbovea de vorbă cu starețul de la Louňovice, bătrînul paracliser îl aștepta pe egumen în săliță, chiar lîngă ușa boierului. Jos, în cămăruța lui, nu avusese răbdare s-aștepte. Ardea de curiozitate. Bănuia că cei doi vorbesc despre lucruri însemnate ; de bună seamă despre netrebnicii de taboriți și despre mănăstirea de la Louňovice. Încaltea despre mănăstire era sigur că stau de vorbă. Așa gîndea paracliserul, căci pentru el mănăstirea era lucrul cel mai de seamă.

Dar cînd starețul ieși din încăpere, bătrînul nu îndrăzni să-l întrebe. Simțea că n-ar fi brodit-o bine în clipa aceea. Starețul îl scrută cu o privire care nu era de loc îmbietoare, și porni înainte pe săliță, îngîndurat, ca și cum paracliserul nici n-ar fi fost acolo.

Curiozitatea bătrînului se înteți și mai mult în ziua aceea, către seară, cînd la stareț veni un slujitor să-i spună că-l poftește guvernatorul. Paracliserul a așteptat iarăși, dar nici de data asta n-a putut afla nimic. Atunci porni să iscodească de la alții cum stau lucrurile, și aceasta chiar pe cînd egumenul se găsea încă la guvernator. Dar nu află decît că starețul e singur cu guvernatorul și cu un diac — duhovnicul cas-

telului — care scrie ceva, şi că e vorba de un lucru deosebit şi însemnat.

Vestea aceasta i-a fost întărită şi mai tîrziu chiar de către stareţ care, întorcîndu-se în toiul nopţii, îl înştiinţă că a doua zi va pleca la curtea regelui, la Hradec pe Elba.

— Şi eu? tresări paracliserul.

— Tu rămîi aici.

Fără voia lui, bătrînul scoase un suspin de uşurare. Cînd auzise de călătoria de a doua zi, se speriase de-a binelea. Îşi amintea cu groază de drumul pînă aici, pe căi ocolite, peste ţarini şi meleaguri îndepărtate. Acum, în castelul acesta puternic, îi venea tare bine la socoteală să aştepte scurgerea vremurilor tulburi prin care treceau. Dar se gîndi şi la stareţ şi-i spuse chiar şi lui că n-ar fi rău dacă ar rămîne şi el la Přiběnice.

— Şi ce facem cu mănăstirea? i-o tăie stareţul.

— Ah! Ah! scînci bătrînul, pironindu-şi privirea plină de uimire asupra bărbatului atît de cutezător din faţa sa.

A doua zi, dimineaţa, stareţul sluji liturghia, şi după ce prînzi, se duse la Marta să-şi ia rămas bun. Aminti sorei să-şi facă rugăciunile ca şi cum s-ar afla la mănăstire, şi-i spuse apoi că pleacă spre a cere de la împărat ocrotire şi ajutor pentru mănăstirea sa şi moşiile mănăstireşti. Călugăriţa, care purta stareţului un neasemuit respect, simţi acum o şi mai mare preţuire pentru el. Grija lui neobosită pentru mănăstire şi îndrăzneala cu care era gata să înfrunte primejdiile treziră într-însa o adîncă admiraţie. Îl rugă să salute şi în numele ei pe surorile de la mănăstire, de-ar fi să le întîlnească cumva prin locurile pe unde va trece. Şi-i sărută mîna.

Cînd veni apoi unchiu-său, călugăriţa îl întrebă cu deosebit interes care este drumul pe care va purcede stareţul, la ce ceas pleacă şi dacă o să izbutească să ajungă pînă la rege. Şi cine o să-l însoţească pînă acolo? Se înspăimîntă şi rămase înlemnită cînd auzi

că stareţul pleacă travestit, deoarece în straiele lui de călugăr greu ar scăpa teafăr pînă la Hradec.

Aproape toată dimineaţa, Marta a petrecut-o la fereastră. Aştepta să-l mai vadă o dată pe stareţ. Era tare curioasă cum o să arate în veşmînt de mirean. Prin curte treceau bărbaţi înarmaţi, care se pregăteau de drum. După aceea oamenii se risipiră în spatele turnului vechi, către porţi. Apoi Marta îl zări pe tînărul guvernator ieşind din palat, sprijinit într-un toiag. Era însoţit de pîrcălab şi de un mirean din tîrguşor, îmbrăcat cu o şubă uşoară şi purtînd o cuşmă în cap. Marta îşi aruncă ochii asupra lui, dar dacă n-ar fi ştiut de la unchiul ei despre ce este vorba, n-ar fi putut bănui că în hainele de mirean se ascunde stareţul.

Acesta din urmă se despărţi de guvernator la porţile castelului şi încălecă. După aceea ieşi din Přiběnice în urma călăreţilor înarmaţi, care aveau poruncă să-l însoţească la drum. Din pricina castelului Hradiště de pe muntele Tábor şi a împrejurimilor lui, călăreţii nu putură să apuce drumul drept spre Hradec. Se îndreptară deci către Soběslav, unde pîrcălabul de acolo avea să-l primească pe stareţ şi să-l trimită mai departe.

Era o zi mohorîtă de primăvară. Peste bungete şi pretutindeni peste ţarini şi cîmpiile înverzite se aşternea pînă în zare umbra norilor cenuşii care se fugăreau pe bolta cerului, întunecînd toată vioiciunea culorilor.

Din pricina aceasta, pădurile se cerniseră şi verdeaţa de pe ogoare era învăluită în neguri. Semănăturile de pe lanuri se zbăteau în bătaia rece a vîntului. Drumurile, cîmpurile şi haturile erau pustii, totul zăcea cufundat în tăcere. In liniştea aceasta, pînă şi cîntecul ciocîrliei răsuna ca dintr-o ceaţă deasă. Altădată ţinutul fusese plin de voioşie, acum însă, pierdut în umbră şi părăsit, părea mohorît.

Oamenii înaintau tăcuţi. Lefegiii purtau coifuri de fier, sub care aveau glugi de piele, ce le acopereau

urechile, o parte din faţă, gîtul şi umerii. Erau înarmaţi cu săbii, arbalete şi suliţi. Nu scoteau nici un cuvînt. Tropotul cailor răsuna monoton.

Stareţul mergea în urmă. Se depărtaseră de mult de Přiběnice, dar gîndurile egumenului zăboveau încă acolo, la stăpînul castelului. Guvernatorul dovedise mai multă şiretenie decît s-ar fi putut aştepta din partea lui. Atît de tînăr şi totuşi atît de socotit în toate! Spusese că e un fiu credincios al bisericii catolice, dar nu era în stare să dea nimic din ce-i aparţinea. Cît de bine ştia să chibzuiască rosturile, cum se frămîntase şi se zbuciumase, cerînd ajutorul lui şi al celor de la mănăstirea Milevsko, tocmai lor care suferiseră pierderi atît de multe şi de însemnate! Nu-i părea rău de nimic, iar acum, măcar că aude în fiecare zi la cîte se dedau noii lui vecini şi cum îl ameninţă pe el însuşi, a găsit de cuviinţă ca noua născocire, împărtăşania cu trupul şi sîngele Domnului, să fie încuviinţată pe moşiile lui. Şi în acelaşi timp îi scria lui Sigismund că stareţul îi va înmîna epistola, că doreşte să se întîlnească cu regele şi că-i va îndeplini vrerea. Dar îi mai scria şi despre ajutorul pe care craiul urma să-l ceară de îndată prin scrisori prinţilor Albrecht şi Arnest din Austria, precum şi episcopului din Passau. Aceştia să-l sprijine pe guvernator împotriva ţăranilor de la Hradiště. Iar el, stareţul, avea să-i vorbească regelui-împărat, să-l roage şi să stăruie, ca să îndeplinească această cerere.

Şi dacă lucrurile se vor înfăptui întocmai aşa — a adăugat tînărul guvernator cu toată dibăcia — el nu va mai cere nimic din bunurile mănăstirii Louňovice, ci dimpotrivă, o va ajuta în toate privinţele. Va rămîne cel mult cu banii din beci, pe care şi aşa cu greu i-ar mai fi dat din mînă.

Stareţul n-a putut să-i spună în faţă ce gîndeşte despre socotelile lui şi cum priveşte el toată tîrguiala asta. Nu-i rămînea decît să i se alăture în mijlocul ticăloşiei care a cuprins întreaga lume. De altfel, guvernatorul e singurul din aceste ţinuturi, care ar

putea să-i pună cu botul pe labe pe spurcaţii de bezmetici, cum îi numea stareţul pe taboriţi. Despre ei aminteau şi locurile pe care le străbăteau acum.

Lăsară în urmă două sate ce păreau moarte, unul pe jumătate nimicit, celălalt aproape în întregime. Aşezările rămăseseră de izbelişte, fără oameni, fără vite, pustii. Zăriră şi cîteva case pîrjolite.

Oamenii care au locuit şi au muncit aici, le-au dat ei înşişi foc şi au plecat apoi la Tábor. Iar cei rămaşi fugeau mîncînd pămîntul şi se ascundeau în case, ca să nu dea ochii cu lefegiii stăpînirii. Cît de încruntat îi privi un ţăran arămit de soare, împreună cu tovarăşul lui, pe care călăreţii îi întîlniră pe neaşteptate dincolo de sat, astfel că nu mai avuseseră vreme să fugă din calea lor!

Cei doi oameni nu făceau nimic. Stăteau pe trunchiul unui copac doborît de vînt, cu capetele apropiate, cufundaţi în vorbă. Stareţul nu-i slăbi din ochi. Altădată, oamenii aceştia s-ar fi sculat în picioare şi s-ar fi descoperit înaintea lui; acum însă nici nu s-au clintit din loc. Călăreţii nu trecuseră încă bine şi ei se vîrîră iarăşi cu capul unul într-altul, ca berbecii. Sigur că vorbeau despre născocirile diavoleşti ale popilor de la Tábor, care seamănă ură împotriva boierilor şi preoţilor.

Cam asta bănuia stareţul, şi gîndurile îi fură întărite de către un lefegiu bărbos, mai vîrstnic, care opri calul şi întorcîndu-se către stareţ, strigă în batjocură:

— Ţopîrlanii ăştia n-o să mai stea mult pe-aici.

Mai încolo n-au mai întîlnit pe nimeni în calea lor. Dar la o vreme, pe cînd treceau iarăşi peste un cîmp deschis, pe un drum puţin povîrnit, lefegiii opriră caii şi arătară ceva în faţa lor.

Zăriseră acolo nişte cai, o căruţă cu coviltir şi o mînă de oameni. In clipa aceea, un fulger de lumină ţîşni dintre nori ca un paloş de foc şi soarele începu să strălucească. Văzduhul se limpezi dintr-o dată şi în bătaia soarelui lanurile înverzite se înveşmîntară într-un verde mai aprins. Tot ţinutul era scăldat în lu-

mina aurie. Umbre sfioase lunecau în urma norilor care alergau peste ogoare şi peste culmile împădurite, înviorate de revărsarea miilor de raze.

In lumina care năvălise pe neaşteptate, se desluşi limpede coviltirul alb al căruţei şi calul bălan — unul din cei patru telegari înhămaţi. Vizitiul călărea pe calul din stînga rotaşilor. In dreapta şi în stînga căruţei păşeau argaţi cu căngi sau securi înfipte la brîu, cu arbalete pe umeri şi suliţi în mîini. In clipa aceea se iviră şi doi călăreţi, care pînă atunci merseseră în urmă. Unul călărea un cal negru ca pana corbului, celălalt un murg. Amîndoi purtau sumane.

Drumeţii de la Přiběnice se opriră şi se aşezară pe două rînduri, de-a curmezişul drumului. Căruţa se opri de asemenea şi cei doi călăreţi porniră cu grăbire înainte, ca să vadă ce este. Omul de pe calul murg îi întrebă pe cei din faţă de ce le-au închis drumul.

— Cine sînteţi ? strigă căpetenia lefegiilor.

— Ctibor din Hvozdno. Dar voi ?

Stareţul care rămăsese în spate fu foarte surprins. Auzise de la pîrcălabul din Přiběnice că boierul din Hvozdno se află la Tábor. Şi cînd colo, abia acum se duce. In timp ce căpetenia lefegiilor răspundea cine sînt, argaţii deshămau caii, aşa cum le poruncise boierul.

— Unde vă duceţi ? strigă unul dintre lefegii.

— Asta nu te priveşte, i-o reteză logofătul din Hvozdno.

In clipa aceea, stareţul îmbrăcat în haine de mirean şi înarmat numai cu un jungher ieşi din rîndurile oamenilor lui Rožemberk. Lefegiii rămaseră împietriţi şi căpetenia lor îi strigă să se întoarcă. Dar egumenul îi făcu un semn cu mîna — voia să-i spună să nu se îngrijească — şi-l rugă apoi pe boier să se apropie de el.

Ctibor nu şovăi. Celălalt călăreţ, nepotul său Andrei, rămase lîngă căruţă. Şi astfel stareţul şi logofătul se întîlniră în drum. Ceva mai departe, aruncată pe cîmp, zăcea sfărîmată o cruce de piatră.

Lefegii lui Rožemberk şi argaţii de lîngă căruţă erau atît de departe, încît nu puteau auzi nici un cuvînt. Se vedea însă că sînt gata să pună mîna pe arme, iar cei de la Hvozdno aşezară căruţa de-a curmezişul drumului, aşa precum le poruncise logofătul.

II

Din prima clipă, logofătul înşfăcase grabnic ghioaga ce-i atîrna de şa, şi cu ea în mînă se apropie la pas de necunoscutul tîrgoveţ pe care-l cercetă întrebător cu privirea. La rîndul său, acesta porni în întîmpinarea boierului. Urmă o clipă de tăcere, după care se auzi glasul stareţului :

— Nu mă mai cunoşti, boier Ctibor ?

Logofătul pică din nori.

— Dumneata, părinte stareţe ?

— Eu. Vă duceţi la Tábor ?

— Da, precum vezi.

— Auzisem că eşti de mult acolo.

— Dar bune iscoade mai au cei de la Přiběnice ! Am fost, dar numai eu singur. Acum plecăm cu toţii.

— Te strămuţi acolo ?

— Cu toată gospodăria. Dar dumneata ? Încotro te duci !

— La Soběslav.

Doar atît îi spuse. Flăcăului, care între timp se apropiase şi el, îi sta pe limbă să întrebe de tînăra călugăriţă. Dar chiar unchiul aminti de ea. Stareţul povesti totul despre Marta şi adăugă apoi apăsat :

— Întoarce-te la Hvozdno, boier Ctibor.

Logofătul izbucni în rîs şi rosti nu fără batjocură :

— Cum adică ? Nu ne dai voie ?

— N-am să te opresc cu suliţa, fireşte ; dar bucuros te-aş opri cu vorba sau cu un sfat de bună-credinţă, pentru a răsplăti bunătatea ta.

Tăcu o clipă şi întrebă apoi :

— Dar cu conacul ce-ai făcut ?

— L-am pus zălog la fratele boierului din Radonice.

— Şi banii îi duci, ca să-i verşi în ciuberele de la Tábor? făcu stareţul cu amărăciune şi dispreţ. Îi dai pentru ţărani, tu neam de boier? Şi pentru preoţii aceia sălbatici, care dau foc bisericilor şi ne fac de ocară? Ia priveşte colo!

Şi stareţul arătă sfărîmăturile crucii din apropiere.

— Părinte stareţe! întîmpină boierul, frămîntîndu-se neliniştit în şa. Banii sînt ai mei şi preoţii aceia nu sînt singuri la Tábor. Cît despre ocara de care vorbeşti, dacă n-ar avea pe cine să facă de ocară, fii sigur că nu s-ar lega ei de nimeni. Nu-ţi mai răci gura de pomană. Gîndurile mele le cunoşti, ţi le-am dezvăluit la Hvozdno. Nu uita că e vorba de ceva mai de seamă decît de o biserică, de o cruce sau de o troiţă.

— E vorba de sfînta credinţă.

— De adevărul lui Dumnezeu, aşa cum a propovăduit din biblie şi după cugetul său magistrul Hus. Pentru acest adevăr a murit. Trebuie oare să ne lepădăm de el, pentru că sîntem ameninţaţi de sabie? Slobode sînt soboarele să porunecască ce poftesc; cugetele noastre rămîn neatinse.

Ochii stareţului se aprinseră şi el strigă deodată cu asprime:

— Te-ai rătăcit pe căi greşite! Papa şi...

— Nu-mi mai pomeni de papă! îi tăie vorba boierul. Mai ales el, cu epistolele lui, ne face de ocară şi îndeamnă la vărsări de sînge. Asta-i biserica-mumă? Nu vezi că vor să ne piardă? Ştii oare că atunci cînd ne întîlnesc, le e îngăduit să ne ucidă femeile şi copiii? Şi că papa iartă păcatele aceluia care omoară un ceh sau un morav? Un asemenea ucigaş, deşi pătat de sînge, e spălat de păcate ca un copil după botez, numai sînge cehesc să fie!

Logofătul din Hvozdno se aprinse la obraz. Ochii albaştri îi fulgerau, şi cu mîna dreaptă, în care ţinea ghioaga, ameninţa de zor. Căpetenia lefegiilor, văzînd sclipirile armei şi neauzind vorbele boierului, ieşi din rînd. Stareţul îl zări şi-i făcu repede semn cu capul să

stea locului şi să nu se teamă. Pironindu-şi apoi privirea asupra boierului îndîrjit, zise posomorît:

— Şi nouă ne e milă de această ţară orfană.

— Dar îi chemaţi pe străini în ajutor împotriva ei!

— Pentru stîrpirea cumplitelor rătăciri.

Boierul rîse cu răutate:

— Craiul ungurilor a şi început să facă la Hradec curăţenie. Trece totul prin foc şi sabie. În clipa în care asupra neamului nostru se aruncă cea mai mare ocară, el vrea să ne măture de pe faţa pămîntului. A alungat pe pîrgarii cehi de la Hradec şi i-a înlocuit cu nemţi. Ai cunoştinţă de toate astea, părinte stareţe?

— Dar dumneata ai cunoştinţă că toţi boierii se duc acum la el, ca să-l roage, şi că se va duce însuşi guvernatorul? întîmpină stareţul cu dispreţ şi cu glas biruitor.

Logofătul rămase uimit, apoi scutură din cap:

— Omul rău e însemnat de Dumnezeu.

— Cruciaţi din toate ţările sînt în drum spre Cehia! îl înfundă stareţul.

— Zău? Şi cine încă? întrebă boierul pe un ton batjocoritor, dar oarecum silit.

— Prinţii din Austria pornesc împotriva voastră, şi episcopul de la Passau de asemenea.

— Iar după aceea, dumneata, părinte stareţe, ai să-ţi pui din nou gluga albă, iar eu haina boierească!? îi spuse boierul în batjocură. Nu înţeleg de ce-mi înşiri toate astea.

— Ca să-ţi deschid ochii şi să te întorci acasă.

— Nu mă întorc. N-ai decît să asmuţi slugile guvernatorului împotriva mea! adăugă logofătul pe un ton sfidător şi bătăios. Mă duc la Tábor şi voi înfrunta cu preţul vieţii pe duşmanii făţişi ai potirului şi ai neamului nostru. Voi lupta împotriva ungurilor, împotriva nemţilor — fără a-l scăpa din ochi pe stareţ, boierul ridică glasul — şi împotriva cehilor noştri care li s-au alăturat ca să ne piardă. Nu ne temem de

nimeni. Noi sîntem în fruntea luptei pentru adevărul lui Dumnezeu.

Smuci frîul şi întorcînd calul, se duse înapoi la ai săi. Oamenii aşteptau cu mîna pe arbalete.

Stareţul se uită o clipă după el, apoi porunci lefegiilor să se dea în lături şi să pornească cîte doi înainte. Se perindară pe lîngă căruţă, cu stareţul la mijloc. Privirea lui aspră întîlni privirea întunecată a logofătului încărunţit. Îndată ce trecură lefegiii, boierul dădu poruncă să se înhame caii şi convoiul se urni mai departe.

Feciorul mergea singur înainte, iar unchiul în urma căruţei. La spate, în căruţă stătea chircit şi înfăşurat într-o pătură bătrînul cioban Jíra alături de două femei dintre slugile curţii. Argaţi înarmaţi şi doi ţărani iobagi mergeau lîngă car. Sub poclit încărcaseră cîteva din mobilele boierului, lăzi cu îmbrăcăminte, fuse, gheme, pînză, arme, platoşe, apoi sape, lopeţi şi altele, precum şi cîteva legături şi traiste cu lucruri de-ale slugilor.

Logofătul se răsuci pe cal şi se uită după lefegii.

„Popii şi boierii!" îi trecu prin minte. „Şi noi... apărătorii lui Dumnezeu!" a spus ca pentru sine.

Aceste din urmă cuvinte le rostise cu glas scăzut.

Mergea acum la Tábor mai liniştit decît cu cinci zile înainte. Atunci a stat acolo doar o singură zi. Şi-a petrecut timpul mai mult cu vechiul său cunoscut, Zbyněk din Buchov, şi cu celălalt hatman, Chval din Machovice. Tot ce i-au arătat ei, apoi lucrurile pe care le-a văzut cu ochii lui, munca neostoită zi şi noapte, strădaniile tuturora şi lepădarea de sine a fiecăruia, toate acestea l-au zguduit puternic. S-a putut încredinţa că hatmanii şi o parte din preoţi gîndesc ca şi el în multe lucruri însemnate cu privire la cei cîţiva preoţi îndărătnici.

Şi-apoi voia să fie lîngă fiica sa, deoarece acum ştia prea bine că Zdena nu se va mai întoarce acasă. În sfîrşit auzise veşti mai amănunţite despre cele ce se întîmplă în ţară, şi lucrul acesta atîrnase mai greu

decît toate în cumpăna hotărîrii sale. A aflat astfel că regele Ungariei şi papa se pregătesc de luptă, l-a ajuns vestea despre izbînzile fraţilor din tabere conduşi de Žižka şi a auzit de marea bătălie pentru care se pregătesc cu toţii.

Din clipa aceea n-a mai şovăit. S-a întors repede la Hvozdno, şi-a zălogit moşia în grabă şi destul de ieftin, şi a pornit din nou spre Tábor.

Boierul pleca hotărît la luptă. Îşi privi ţarinile pentru cea din urmă oară, dar nu ca atunci cînd ieşise numai în haina albă şi cu şapca de iască în cap, ci de astă dată încins cu sabia şi încălţat cu cizme cu pinteni. Cînd ieşi pe poarta de piatră a vechiului conac moştenit din moşi-strămoşi, se încruntă şi strigă la slugi cît îl luă gura, numai aşa ca să se uşureze de o greutate ce-i apăsa pieptul.

Cercetă curtea, rotindu-şi ochii jur-împrejur, iar după ce se aşternu la drum, mereu se uită înapoi, spre conacul care dispărea în spatele caselor, şi s-a tot uitat, cît timp a putut să mai vadă teii bătrîni şi creştetele lor stufoase cu cele dintîi mlădiţe verzi ce se înălţau sus, deasupra satului, spre cerul strîns ca într-un pumn.

Chiar şi tînărul său nepot se întunecase la faţă, deşi se bucurase cînd auzise din gura unchiului întors de la Tábor că vor pleca acolo. Dar cînd Hvozdno dispăru din faţa ochilor lor şi ajunseră la cîmp deschis cugetul lui Andrei se limpezi. Se bucura de noul ţinut şi de oraşul cel nou care-i ademenea pe toţi şi se gîndea cu nerăbdare la luptele ce se vor da şi la forfota oamenilor. Pe drum, unchiul stătuse din cînd în cînd de vorbă cu el, însă după întîlnirea cu stareţul, cîtăva vreme nu mai scoase nici un cuvînt.

Bătrînul cugeta mai ales la vestea nouă pe care o aflase şi la amintirea tînărului boier de la Rožemberk. Era doar vecinul lui cel mai apropiat. Dacă omul acesta se va lepăda de potir şi se va duce la împărat pentru a-şi asigura puterea lumească şi pentru alte foloase, la Tábor va fi mare frămîntare.

Între timp, norii acoperiseră iarăşi soarele şi umbrele lor cădeau peste ponoarele înverzite de pe cîmpia Tábor. Vîntul bătea, despletind coamele cailor şi răsfirînd bărbile oamenilor. Se înainta anevoie pe drumul desfundat şi plin de hîrtoape. Dar alte greutăţi n-au întîlnit în cale.

Cînd ajunseră aproape de cetatea Hradiště de pe muntele Tábor, dădură la marginea pădurii peste una din străjile aşezate în jurul noului oraş. De la oamenii de caraulă aflară că fraţii din tabere sînt aşteptaţi să sosească astăzi la Tábor, împreună cu fratele Žižka, astfel precum trimisese vorbă mai înainte.

Vestea aceasta îl bucură pe logofătul de la Hvozdno. Întorcîndu-se repede în şa, strigă vesel nepotului său.

— Ai să-l vezi în curînd pe fratele Žižka!

După-amiază au ajuns la Tábor. Au poposit mai întîi la castel, unde şi-au lăsat aproape tot calabalîcul. Au oprit numai două lăzi, pe care le-au dus la Pytel postăvarul, pentru Zdena. Erau în ele rochii, pînzeturi şi cele trebuitoare pentru cusut. Mai ales pe acestea din urmă le ceruse Zdena stăruitor. Logofătul a înţeles atunci că-i trebuie la spital, unde asemenea lucruri nu se găseau de fel. Pe drum, boierul îşi făcuse socoteala că vor ajunge la Tábor mult mai devreme şi că va avea timp să-şi ducă oamenii la locul pe care i-l arătaseră bătrînii rîndul trecut. Voia ca pînă seara să strice corturile şi să înjghebeze în grabă o baracă.

Vezi însă că socoteala de-acasă nu se potriveşte cu cea din tîrg. Oraşul nou era cuprins de mare fierbere. zgomotoasă, pricinuită de strigăte şi răcnete, lovituri, bubuituri şi ţipete ce răsunau pretutindeni. Însufleţirea aceasta îi prinse deodată în mreje şi pe noii veniţi.

Trecînd de poarta castelului, tînărul Andrei rămase chiar de la început uimit de priveliştea ce i se desfăşura înaintea ochilor. Intră apoi cu unchiul său în sala boltită a castelului şi amîndoi se opriră uluiţi chiar în pragul uşii. Încăperea slab luminată vuia de un amestec de glasuri ce venea de la masa lungă din colţ, în jurul căreia şedeau bătrîni şi tineri, bărbaţi cu bărbi

lungi şi negre sau încărunţite. Cei mai mulţi dintre ei aveau cuşme sau glugi bine strînse la ceafă, unii erau încinşi cu săbii, îmbrăcaţi cu sumane şi încălţaţi cu ciubote, alţii cu straie de culoare închisă şi fără arme, iar cîte unul, ici şi colo, purta pe suman sau la dulamă semnul roşu al potirului.

Se aflau aici cei doi bătrîni Zbyněk şi Chval, apoi preotul Mikuláš din Pelhřimov cu trăsăturile lui alese. Lîngă el, puţintel la trup, şedea preotul Abraham, care rămăsese credincios lui Mikuláš. In faţa lor se frămînta neastîmpăratul Martin Loquis, potrivnic lui Mikuláš în ale învăţăturii, dar şi din pricina înrîuririi pe care o avea asupra mulţimii. Alături de el şedea Prokop chiorul, ciupit de vărsat, cu Bydlinský şi Kániš. Acesta din urmă îşi netezea barba lucioasă şi neagră. Privirea lui pătrunzătoare aluneca de la unul la altul şi apoi la cei de pe laviţă, unde şedea preotul Mikuláš cel orb şi bărbos alături de preotul Antoch cu părul zbîrlit, cu fruntea îngustă şi păroasă şi cu fălcile supte sub umerii obrazului.

In clipa cînd intrară cei de la Hvozdno, preotul Antoch tocmai sărise de la locul lui, şi îndreptîndu-se spre masă, începu să strige către cei aşezaţi în jurul ei, fluturîndu-şi mîinile cu îndîrjire şi căutînd să se facă auzit în hărmălaia de glasuri.

— Aşa-i ! Aşa-i cum spune Martinek ! striga Antoch, şi ochii lui albaştri, bulbucaţi, i se rostogoleau în fundul capului. Ai dreptate, Martinek ! Tu spui adevărul despre sfintele taine.

Insă deodată ţîşni ca un hîrciob Abraham cel puţintel la trup şi întinzîndu-se peste masă în faţa lui Antoch cel vînjos şi lat în umeri, strigă pînă ce se făcu stacojiu :

— Nu ! Nu, Mikuláš... El e magistru şi...

Insă de jur împrejur se stîrni un hohot de rîsete batjocoritoare, care acoperi strigătele preotului. Rîdeau Bydlinský, Kániš, Antoch şi Prokop, şi în timp ce rîdeau, spuneau într-una : „Magistru ! Magistru !"

Mikuláš cel orb, din spate, de lîngă zid, strigă cu răutate:

— Va să zică să începem iar pe latinește! Ești cu învățații și cu papistașii? Latinește, ai? Tu mai vrei să urli și să latri latinește?

— Și-i chemi în ajutor pe sfinții magiștri! țipă Kániš batjocoritor.

Preotul cel scund, întărîtat și mai mult de aceste vorbe, dădea din mîini și răspundea cu răcnete la rîsul și zgomotul celor din jurul mesei.

— În ce mă privește, nici un fel de latinească! Iar despre magiștri, cine a pomenit una ca asta? Eu? Eu? N-am nevoie de ajutorul lor! Dar știți la cine mă gîndesc! La magistrul Jan. Cuvintele acelea despre taine, pe care le-a rostit aici Martinek, fac de ocară pe magistrul Hus. Îl fac de rușine pe sfîntul magistru. Ați auzit? adăugă triumfător, încredințat că și-a doborît potrivnicii cu aceste nume și vorbe răsunătoare.

Dar nimeni nu se sinchisi. Niciunul dintre ei nu-și ținu gura, ci glasurile de împotrivire se porniră mai năpraznic, ca o furtună sălbatică. Toți răcneau împotriva preotului Abraham, în afară de Mikuláš din Pelhřimov și de cei doi hatmani.

Șezînd cu sabia între genunchi, Chval din Machovice, arămit de soare și cu fața bucălată, cu părul crescut pînă peste urechi, lovi deodată mînios cu sabia, încît aceasta zornăi puternic. Apoi bătrînul Zbyněk din Buchov se ridică, și cu mîinile rezemate de masă se uită mînios la preotul care se înflăcărase luînd partea lui Martinek. Antoh dădea iute din mîini și striga potrivnicului său:

— Numai în cărțile bibliei e legea deplină. La ce folosesc magiștrii?

— Despre biblie propovăduia tot astfel și magistrul Jan, răspunse cu împotrivire Mikuláš, luînd partea ciracului său.

Însă îndată ce pronunță cuvîntul „magistru", ceilalți începură să strige din nou:

— Nici un fel de magistru sau doctor!

— Bacalaureați, ha-ha — învățătură!
Martin se întoarse cu fața spre Zbyněk și strigă:
— Noi îi vom întîmpina fără artofoare. Și dacă nu vrei, — adăugă amenințător, — vom chema frații și-i vom întreba. Ai să vezi c-or să vrea fără artofoare.
— Nu toți! Cîțiva! spuse Pelhrimovský.
Iar Zbyněk adăugă o dată cu el:
— Dar fratele Žižka...
In clipa aceea Kániš tună:
— Poate vreți și odăjdii, și patrafire!
Din prag Andrei privea îngrozit la această adunare zgomotoasă. Boierul se încruntă. Il supărau astfel de lucruri, și pe cînd Kániš se răstea în chip atît de rușinos la Buchovec, el înaintă repede în fața mesei și strigă:
— Fraților! Lăsați la o parte sfada în acest ceas al primejdiei!
Hărmălaia amuți deodată. Toți se răsuciră uimiți către boierul cu părul cărunt, cu șuba pe el, încălțat în cizme cu pinteni, pe care la început, în înflăcărarea lor, nu-l zăriseră la ușă.
— Ceea ce face craiul ungurilor știți cu toții! strigă logofătul. Cruciații au pornit spre noi. Asta-i vestea cea mai nouă, iar a doua e că tînărul Rožemberk va fi alături de ei. Așadar și de la spate ni se pregătește ceva.
Sala răsună de un murmur aprig, ca un singur glas, dintr-un singur gîtlej. Și în el se afla împotrivirea tuturora. Știrile boierului îi priveau pe toți în aceeași măsură.
Zbyněk din Buchov se apropie de logofăt, apoi veni și Chval, iar în urma lui se îngrămădiră și ceilalți: preotul Mikuláš, Abraham, Bydlinský și Antoch. Toți voiau să li se povestească mai pe larg cele auzite. Boierul le spuse tot ce știa de la stareț. Nu era prea mult și nici prea amănunțit, însă nimeni nu se îndoi de adevărul celor povestite. Tînărul guvernator era în stare să facă așa ceva.

— Lui Rožemberk îi e teamă de noi şi vrea să stoarcă bani din visteria regelui? strigă dispreţuitor Prokop chiorul.

— Ba ar lua şi ciuberele noastre şi atunci banul ţăranului nu i-ar mai mirosi urît! adăugă Abraham.

Şi la aceste cuvinte nu i se mai împotrivi nimeni.

— N-are decît să vină, şi pot să vină şi nemţii din Austria cu el! Nu sîntem slabi de înger, vorbi Chval liniştit, însă hotărît, întorcîndu-se cu faţa spre noul frate, boierul de la Hvozdno.

— N-au decît să încerce răzbunarea lui Dumnezeu aceşti netrebnici ce se închină la idoli! strigă Bydlinský, făcînd semne ameninţătoare cu mîna.

În clipa aceasta intră gîfîind un prăştiaş cu cuşmă în cap şi îmbrăcat în nişte cioareci peticiţi cu piele, şi-i încunoştiinţă pe cei de faţă că a fost trimis de staroste să le spună că pe cîmp se văd nori de colb şi că străjile din turn vestesc sosirea fraţilor.

Ştirea aceasta puse capăt sfadei. Preotul Mikuláš se îndreptă spre ieşire. Boierul din Hvozdno de asemenea. După aceea, logofătul şi nepotul său îşi scoaseră brîurile şi pungile în care aveau bani de argint, cîţiva ducaţi buni ungureşti cu chipul sfîntului Ladislau şi galbeni ceheşti cu capul cu cunună. Erau toţi banii pe care îi luaseră în schimbul zălogirii conacului şi moşiei. Boierul din Hvozdno îi dădu pe toţi lui Zbyněk, ca să-i păstreze deocamdată, pînă ce vor fi vărsaţi în ciubere. Buchovec îl luă deoparte şi-i spuse să vină după aceea, să-l vadă pe fratele Žižka.

Ieşind cu nepotu-său, logofătul din Hvozdno se opri în curte, şi pironindu-şi asupra feciorului ochii încruntaţi, din care ţîşneau flăcări de mînie şi de supărare, zise cu asprime:

— Ai auzit cum trăncăneau şi se asmuţeau unii pe alţii? Nu uita ce ţi-am spus pe drum. Fereşte-te de ei, de Martinek şi ai lui, şi de flecăreala lor nesocotită. L-ai auzit şi pe Kániš, cel cu barba neagră; îl cunoşti de la Bukovsko. Şi pe Bydlinský, care ţine cu el. Ai înţeles ce-i cu Martinek? Preotul ăsta nu vrea

să-l întimpine pe Žižka cu artofoarele. Nu vrea să-l primească cu trupul Domnului! Blestematul!

Şi scuipă.

Supărat, boierul părăsi castelul, cu paşi repezi. Cîtva timp nu scoase o vorbă.

. Cînd ieşiră pe poartă, feciorul zări sus, pe o casă înaltă de lemn ce se ridica deasupra altora mai mici, în cea mai mare parte neterminate, deasupra barăcilor şi magherniţelor, steagul cu semnul roşu. Era biserica. Praporul fîlfîia şi se zbătea în suflarea vîntului care încă nu se ostoise. Iar mai jos, pe clădirea din apropiere, deasupra acoperişului de paie, văzu alt stindard.

III

Feciorul rămase uimit de cele petrecute la castel, dar după ce intrară în oraşul cel nou, care creştea văzînd cu ochii, se minună şi mai mult de vălmăşagul şi zgomotul de pe uliţe, de neobişnuitul du-te-vino, azi mai însufleţit decît oricînd. Pe metereze, la porţi şi pe schele se lucra ca în fiecare zi. Însă cei care trudiseră peste noapte şi care altădată la ora asta se odihneau sau dormeau, ieşiseră din corturi, din barăci şi de prin case şi se adunaseră cete-cete prin pieţe şi pe la colţurile uliţelor, sporovăind şi privind spre schelăria bisericii, spre primărie şi castel.

Acei care munceau sus pe schele, pe streşini şi pe metereze se opriseră şi ei din lucru. Stăteau de vorbă, îşi făceau semne unii altora, strigau celor de jos şi cercetau cu privirea pînă departe, înspre porţile oraşului, care încă nu erau gata. Cei de sus, de pe schele, ca şi cei de pe uliţe, vorbeau despre un singur lucru: despre fraţii care se întorceau.

Pretutindeni, oamenii adunaţi în cete nu pomeneau decît de biruinţele dobîndite cu ajutorul lui Dumnezeu de către fraţii din tabere, de ocara şi de marile pierderi pricinuite duşmanilor, mai ales datorită vitejiei fratelui Žižka. Vorbeau de Sudoměř, unde Žižka pu-

sese pe goană pe boierii împlătoşaţi, apoi de cele întîmplate la Vožice, nu de mult, în vinerea mare, către ziuă, cînd fraţii au sfărîmat împrejmuirile şi l-au luat din somn pe magistrul monetar şi pe călăreţii lui. După Vožice a venit la rînd Sedlec. Şi oamenii îşi povesteau cum în zilele de Paşti Žižka a pus mîna pe aceste cetăţi puternice, şi socoteau cîte lucruri a făcut acest viteaz într-un timp atît de scurt, de la Paşti şi pînă în luna mai: a dat foc mănăstirii Milevsko, a luat oraşul Písek, a cucerit Prachatice, iar în ţinuturile Prácheň şi Pilsen, pretutindeni i-a silit pe boieri, aceşti duşmani ai adevărului lui Dumnezeu, să dea bir cu fugiţii. Acum Žižka se întorcea de la Ráb, castel atît de puternic, pe care l-a făcut zob.

Fără îndoială că fratele Žižka s-a năpustit ca un trăsnet al Domnului de sus, pentru a apăra adevărul lui Dumnezeu. Şi pretutindeni, Dumnezeu a fost cu el şi cu fraţii. Conduşi de Žižka, fraţii n-au pierdut nici o luptă. Acum se întorc, în acest ceas greu, în zilele acestea de restrişte, cînd ungurii şi nemţii omoară oameni nevinovaţi şi de aceeaşi lege cu ei, însă din neamul ceh. Vestea că se apropie fratele biruitor i-a însufleţit pe toţi şi le-a umplut inima de voioşie şi încredere. Feţele tuturor se luminaseră.

Trecînd prin această volbură de bucurii şi emoţii, de care era cuprinsă mulţimea, logofătul de la Hvozdno şi nepotul său ajunseră la casa lui Pytel. Zdena nu era acolo. Boierul nu zăbovi nici o clipă şi se îndreptă de îndată spre spital.

Tînărul Andrei dorea, la rîndul lui, să-şi vadă verişoara. Zdena era numai cu vreo şapte ani mai mare decît el, însă de cînd Andrei venise ca orfan la Hvozdno, ea îi fusese şi soră şi mamă. Totdeauna se arătase serioasă şi niciodată nu glumise cu el. Totuşi se purtase faţă de băiat cu cea mai mare blîndeţe, grijă şi dragoste. Flăcăului nici nu-i trecea prin minte că în felul acesta ea voia să răscumpere purtarea pe care boierul din Hvozdno o avusese faţă de fratele său.

Acum, de cînd Zdena plecase de acasă, Andrei îi simţea foarte mult lipsa. I se părea că lipseşte de tare multă vreme. De aceea ardea de nerăbdare s-o vadă.

Au întîlnit-o în prima cămăruţă, care slujea acum drept spiţerie a spitalului. Zdena era legată cu un tulpan la cap şi ducea în mînă o tavă plină cu feşe de pînză şi apă amestecată cu sînge. Avea mînecile suflecate pînă mai sus de cot, iar mîinile îi erau izbitor de albe faţă de culoarea închisă a veşmîntului ce-l purta.

Feciorul o găsi mai palidă, dar cu ochii mai strălucitori, mai neastîmpăraţi ; doar în căutătura lor sălăşluia ceva neobişnuit, ce i se păru deosebit de străin lui Andrei.

Zdena s-a bucurat cînd i-a văzut, însă vestea că vor să se aşeze pentru totdeauna la Tábor n-a primit-o cu un interes deosebit. I-a întrebat doar dacă au adus pînză şi veşminte şi le-a vorbit cu aprindere despre lipsurile din spital şi despre suferinţele bolnavilor. Iar dacă fraţii care se întorc din tabere vor aduce cu ei mulţi răniţi, o să fie şi mai rău.

Boierul începu să vorbească despre casă, dar în clipa aceea zgomotul înăbuşit, care străbătea pînă aici, răsună deodată mai puternic, ca un vuiet năvalnic de ape.

— Se duc să-i întîmpine pe fraţi ! strigă logofătul.

— Să mergem şi noi ! Veniţi ! îi îndemnă feciorul care nu voia să mai aştepte.

— Vii şi tu ? întrebă boierul pe fiica sa.

Ea clătină din cap şi răspunse că nu-i poate părăsi pe fraţii bolnavi şi răniţi. Rugă însă pe boier ca la întoarcere să treacă pe la ea.

— Să-mi spuneţi cum a fost, ca să le povestesc şi fraţilor.

Şi-şi îndreptă privirea spre încăperea de alături, unde zăceau bolnavii.

— Au să se bucure cînd vor auzi.

Boierul Ctibor şi nepotul său îşi iuţiră paşii, trecură prin faţa bisericii şi se îndreptară spre capătul

tîrgului. Aici oamenii mergeau rînduiţi în şiruri, ca să-i întîmpine pe fraţii biruitori. În frunte păşeau cei doi hatmani, Zbyněk din Buchov şi Cval din Machovice; alături de ei înaintau preoţii şi bătrînii. Printre aceştia din urmă erau şi Pytel postăvarul şi Joha brutarul. Doi dintre bătrîni duceau steagurile, unul cu potirul, celălalt cu leul şi coroana. Logofătul se opri şi-l apucă pe nepot de mînecă.

— I-ai văzut pe blestemaţii ăia? Au sucit-o, au învîrtit-o, pînă ce au ieşit biruitori. După cum vezi, Buchovec s-a supus şi Mikuláš de asemenea. Ia te uită!

Feciorul înţelese despre ce e vorba. În fruntea convoiului nu se vedea nici un artofor aninat de vîrful vreunei prăjini. Martin Loquis învinsese. Hatmanii şi Mikuláš se plecaseră, pentru ca în această clipă să nu fie nici o dezbinare între ei.

Boierul şi nepotul său intrară în rînduri, dar în clipa în care se pierdură în mijlocul mulţimii, nu mai putură vedea atît de bine ce se întîmplă în jurul lor.

Lîngă ei se îmbulzeau fraţi din sate şi de prin tîrguri. Pe uliţe şi printre schele nu mai era loc de atîta puhoi de oameni. Nori de praf începură să se înalţe în jurul lor. Vremea era uscată şi vîntul bătea, fluturînd steagurile.

Ajunseră astfel la porţile cele noi, care tocmai se construiau. Trecură pe sub bolta lor, ce era gata, păşiră apoi pe podul aşezat vremelnic peste şanţ, încă neterminat şi nezidit, şi lăsară în urmă alte întărituri ale porţilor noi, toate abia începute. Din pricina îmbulzelii n-au putut vedea prea multe. De altfel, în clipa aceea gîndurile lor erau în altă parte. În juru-le se vorbea numai despre fraţi, despre Žižka, despre oamenii pe care îi aduceau ca zălog şi despre înfrîngerile crunte, suferite de duşmani.

Acum toţi se simţeau mai în voie. Ieşiseră în afara zidurilor. Convoiul de oameni care înainta înghesuit printre schele se lărgi deodată. Fiecare privea drept înainte, în largul ţarinilor. Cineva zări în depărtare

un nor de colb şi scoase un strigăt. Intr-o clipă strigătul se prefăcu în furtună. Toată gloata izbucni într-un chiot de bucurie.

Andrei se strecură pînă în marginea rîndurilor, ca să vadă mai bine. Zări înaintea lui o mulţime de călăreţi învăluiţi în praf. Armele străluceau în trîmbele de colb, străfulgerate de lumina trandafirie a soarelui care sta să apună. Ceva mai departe fîlfîiau steagurile, sub ele urmau rînduri de călăreţi şi de luptători pedestraşi, apoi şiruri de căruţe, fără sfîrşit. In jurul feciorului răsună cîntecul de biruinţă pe care îl cînta toată lumea, bărbaţi şi femei, bătrîni şi tineri, într-un singur glas. Cu viers de bucurie şi de avînt, cîntecul întîmpina pe învingători:

Un cîntec nou din piepturi înălţăm
Celui de-a pururi drept.
Azi întru Domnul toţi ne bucurăm,
Pe fraţi strîngem la piept.
Duşmanu-a fost răpus în luptă
— Bun venit vouă, fraţi iubiţi!

Hatmanii şi preoţii se opriră şi coloana îşi schimbă înfăţişarea. Şirurile lungi se rînduiră de-a curmezişul. La mijloc, sub steaguri, luară loc hatmanii, preoţii şi bătrînii. In partea dreaptă se aflau bărbaţii, la stînga femeile. Andrei şi unchiul său ajunseră aproape de mijloc. Cît timp a durat învălmăşeala şi pînă cînd s-au rînduit, oamenii încetară să cînte. Dinspre oastea care se apropia, străbăteau pînă la ei zgomote înăbuşite şi huruit de căruţe. De îndată ce se ivi primul pîlc de călăreţi, şi oamenii din gloată îi zăriră mai bine pe voinicii cu coifuri şi cu suliţile vîrîte în cizme, ca şi pe cei din fruntea lor, mulţimea izbucni în chiote de bucurie, urînd în chipul acesta bun sosit ostaşilor biruitori.

Andrei voia să-l vadă doar pe Žižka şi-l căuta printre hatmanii şi preoţii care veneau în fruntea călăreţilor. Il descoperi numaidecît. In urma preo-

tului care mergea singur înainte, purtînd artoforul într-o crăcană de lemn, se aflau doi călăreţi. Unul din ei călărea pe un cal murg. Era înalt şi uscăţiv, cu cuşmă şi glugă, îmbrăcat în dulamă, iar capul şi-l purta semeţ, cu fruntea sus. Celălalt, trecut de cincizeci de ani, călărea pe un cal alb. Era mai scund, mai îndesat, însă spătos, cu faţa mare şi rotundă, cu o obrază la ochiul stîng, cu barba castanie, tăiată scurt. Părul lung îi cădea de sub cuşma rotundă şi tivită cu blăniţă de culoare închisă. Purta o dulamă fără mîneci şi desfăcută în faţă, astfel că dedesubt se vedea sumanul şi brîul, lîngă care lucea mînerul unei săbii lungi. Călărea în voie, puţin aplecat înainte, ţinînd în mîna dreaptă un buzdugan de căpitan.

Îmbrăcat în straie simple, colbăite, călare pe un cal fără paftale şi podoabe, nu arăta a fi căpetenia acestei oşti biruitoare. În prima clipă, Andrei rămase dezamăgit. Nu-i venea să creadă că e Žižka, însă îl ghici după obraza de la ochi şi după strigătele mulţimii. Se uita cum merge la pas, privind drept înainte. Aruncă o privire fugară şi asupra cetei lui: Mikuláš din Hus călărea lîngă el pe un cal murg; apoi veneau hatmanii, care în ceasurile acestea paşnice nu purtau coifuri şi erau îmbrăcaţi ca şi Žižka, iar după ei se înghesuiau preoţi cu bărbi lungi şi veşminte de culoare închisă.

Mulţimea dimprejur îi arăta cu degetul şi rostea numele fiecăruia. În spatele lui Žižka înainta Kuneš din Bělovice şi cei doi Brada, pe cai negri ca pana corbului. Apoi Mikuláš şi Mikát Odraný, amîndoi veri, ţărani de felul lor, voinici la trup. În sfîrşit veneau preoţii Markold, Čapek, Jičín şi Koranda, cu bărbile mari, neîngrijite — mai ales acesta din urmă.

Fără să se mai sinchisească de unchiul său, tînărul boier de la Hvozdno se strecură în faţă, ca să-i vadă mai de aproape pe Žižka şi pe hatmani. În clipa în

care frații din tabere începură să treacă pe lîngă ei, cei din oraș înălțară un nou cîntec:

Fierbinte noi pe Domnul l-am rugat
Și el pe frații noștri-a ajutat.
O, frați iubiți, bine-ați venit!
Bun venit, vouă! Bun venit!

Astfel răsuna cîntecul de jur împrejur, puternic și plin de bucurie, înălțat de sute de glasuri. Boierul de la Hvozdno, cuprins de înflăcărare și tulburat pînă în adîncuri, cînta și el: „O, frați iubiți, bine-ați venit!“ Cînta și Andrei care-și smulsese cușma din cap și o flutura de zor, ținînd-o sus, deasupra frunții.

Frații trecuseră mai departe, dar ei tot mai cîntau. Žižka își opri calul și ceilalți făcură la fel. Hatmanii, preoții, călăreții înarmați și rîndurile de pedestrași care veneau în urmă, rămaseră pe loc. Soarele ce sta să scapete îi învăluia în ultimele sale raze. Amurgul era străveziu. Steagul din fruntea coloanei, sulițile și lăncile ce se înălțau deasupra pedestrașilor străpungeau văzduhul străfulgerat de flăcările asfințitului. Iar vîntul ducea mai departe viersul: „O, frați iubiți, bine-ați venit!

Îndată ce cîntecul încetă, preotul Mikuláš păși în fața rîndurilor și ură bun venit fraților învingători. Mulțumi lui Dumnezeu pentru ajutorul dat și le aduse și lor mulțumiri că luptaseră atît de vitejește pentru adevărul celui de sus.

Žižka stătea liniștit, ca și mai înainte. In ochii lui nu se citea nici bucurie, nici mulțumire. Privirea îi era aspră, iar ochii i se îndreptară de cîteva ori cu o căutătură posomorîtă către preoții din fața lui, țintindu-l pe Martinek și pe tovarășii acestuia.

Cînd preotul Mikuláš își sfîrși cuvîntarea, Žižka făcu o mișcare, ca și cum ar fi tresărit.

— Fraților, Dumnezeu ne-a ajutat să-i biruim pe dușmanii săi. Vorbea scurt și tăios. Dar lupta noas-

tră nu s-a sfîrşit. A sosit ceasul să mergem nu numai împotriva celor din ţară, ci şi împotriva veneticilor. Domnul fie lăudat şi alăturea de noi.

Intre timp, Buchovec şi Chval descălecaseră şi se duseseră să spună bun sosit tovarăşilor. In urma lor veniră preoţii şi bătrînii. Toţi se îmbrăţişau şi-şi dădeau bineţe. Ceilalţi oameni ieşiră din rînduri şi se apropiară de călăreţi, de pedestraşi şi apoi de căruţele rămase în urmă. Fiecare se grăbea să caute şi să-şi îmbrăţişeze neamurile şi cunoscuţii, întrebînd de ei ba ici, ba colo. Şi deodată se porni o larmă cumplită, o hărmălaie de glasuri, de chemări, de strigăte. Žižka vorbea de pe cal cu Zbyněk din Buchov şi primele lui cuvinte fură :

— De ce n-aţi venit cu trupul Domnului ?

— N-au vrut preoţii. S-a împotrivit Martinek. Au ameninţat şi au mare putere. Sînt buni de gură. Iar noi n-am vrut ca tocmai azi...

— Astea sînt lucruri netrebnice ! se înverşună Žižka, tăindu-i vorba. Asemenea lucruri ne învrăjbesc mai rău decît duşmanii. N-o să mă sfădesc cu ei, dar le voi cere să înceteze şi voi pedepsi asemenea fapte. Să mergem !

Gornistul sună din goarnă. Toţi se rînduiră. Martinek şi fraţii voiră să purceadă din nou în fruntea mulţimii de tîrgoveţi.

— Stai, frate, se răsti Žižka la el. Intîi trupul Domnului ! Veniţi cu noi !

Fusese o poftire, suna însă ca o poruncă, atît de hotărît, atît de dîrz şi cu atîta putere, încît nici preotul Martinek şi nici vreunul dintre ceilalţi nu cutezară să răspundă.

In ultima pală de lumină a zilei, gloata fraţilor biruitori intră pe porţile noului oraş : mai întîi preotul cu trupul Domnului, în urma lui mulţimea de tîrgoveţi, apoi Žižka, hatmanii, preoţii călări, preoţii pe jos, după aceea un pîlc de călăreţi şi printre ei ostatecii. Cîntecul care se răsfrîngea peste ţarini deveni acum, în cetate, mai puternic. Cei de pe schele

chiuiau de bucurie. Ei părăsiră de îndată lucrul, grăbindu-se să intre în rîndurile alaiului. Pe uliţe şi peste tot răsuna cîntarea :

Veniţi, cu toţi să ne rugăm
În casa Domnului.

Apoi se auzi din nou, cu toată puterea, viersul cîntecului de adineauri :

Duşmanu-a fost răpus în luptă.
— Bun venit vouă, fraţi iubiţi !

Amurgul pogorîse pe uliţe şi peste fundăturile oraşului. Hatmanii şi preoţii descălecară şi intrară, împreună cu gloata, în biserica de lemn. Înserarea umpluse naosul lăcaşului, ascunzîndu-i goliciunea. Nu se vedeau nici cruci, nici statui, nici icoane, nici altare. Numai o masă lungă, ce bătea în alb. În schimb, spre grinzile tavanului se înălţa un cînt plin de evlavie, de smerenie şi osîrdie :

Nu noi în luptă, Doamne, am învins
am împlinit doar vrerea ta, cel neînvins
Mărire ţie, Doamne, slavă
în veci şi de-a pururi.
Duşmanu-a fost răpus în luptă
— bun venit vouă, fraţi iubiţi !

IV

În urma ortalelor biruitoare intrară în oraş şi cîteva chervane cu coviltir, precum şi o seamă de căruţe neacoperite. Ele porniseră din tabăra dinafara oraşului, unde rămăsese cea mai mare parte din pîlcurile de armaşi. În aceste căruţe erau aduşi răniţii în cetate.

În faţa căruţelor şi împrejurul lor se îngrămădeau, pe lîngă cîţiva băieţandri, numai femei, surori

din cetele de luptă. Unele bătrîne, altele tinere, însă toate îmbrăcate în straie simple şi de culoare închisă. Cele mai multe purtau ghebe şi aveau capul şi gîtul înfăşurate în basmale. Acelea care mergeau înaintea căruţelor aveau grijă de drum. Din cînd în cînd, cîte una din ele se apleca, ridica o piatră din cale şi-o arunca în lături. Dar cu toate acestea, căruţele hurducau rău de tot, îndeosebi după ce intrară pe poarta nouă a cetăţii. Şi la fiecare zdruncinătură se auzeau gemetele de durere ale răniţilor. Dincolo de poartă, în oraş, gloata din jurul căruţelor spori.

Fraţii şi surorile din oraş se apropiau şi se înghesuiau, uitîndu-se cu luare-aminte şi curiozitate. Văzură acolo oameni cu răni uşoare, oblojite ca vai de lume. Cei mai mulţi şedeau în capul oaselor, dar cei cu răni mai grele zăceau pe paie sau în fîn, acoperiţi cu sumane, şube sau scurteici. Toţi păreau prăpădiţi şi erau galbeni la faţă, cu privirile tulburi sau aprinse de friguri. Răsuflau anevoie şi priveau în gol cu nepăsare. Unul gemea uşor, alţii tăceau fără să crîcnească, silindu-se să-şi înăbuşe durerile. Erau oameni vîrstnici, unii chiar bătrîni cu bărbi, dar printre ei se aflau şi tineri, feciori de ţărani şi cîţiva învăţăcei.

Cine îi vedea mai de aproape, se cutremura de înfăţişarea lor şi se îndepărta de căruţe sau dimpotrivă rămînea în apropiere şi însoţea acest convoi al durerii pînă la spital. Acolo aşteptau felcerii, doctorul, Zdena şi alte surori, ba se iviră deodată şi nenumărate ajutoare, astfel că unii dintre ei chiar încurcau locul. Fiecare voia să vină în ajutorul fraţilor care îşi vărsaseră sîngele şi suferiseră pentru adevărul lui Dumnezeu.

La căderea nopţii, văzduhul se învolbură de luminile felinarelor şi torţelor. În strălucirea lor jucăuşă, doctorul cu faţa zbîrcită, îmbrăcat într-o haină lungă şi neagră, cerceta căruţele şi dădea porunci. Învăluiţi în lumina aceasta, printre rîndurile de oameni care se îmbulzeau, coborau cei cu răni mai uşoare, singuri sau ajutaţi de alţii. În urma lor, răniţii care nu se

puteau urni singuri erau luaţi şi duşi de către cei dimprejur. Ei erau ridicaţi încet şi cu grijă şi trecuţi din din mînă în mînă.

Şi totuşi de la căruţe se auzeau din cînd în cînd gemete şi strigăte dureroase care răscoleau sufletele. Cei de faţă priveau cu luare-aminte la răniţi şi la oblojelile lor netrebnice. Pe cînd fraţii bărboşi îi duceau spre clădirea de lemn a spitalului cu înfăţişarea lui atît de sărăcăcioasă, răniţii păreau şi mai năpăstuiţi în pîlpîirea luminilor firave.

Printre cei de faţă se afla şi feciorul de la Hvozdno. Se rătăcise de unchiu-său cînd convoiul intrase în biserica întunecoasă. După ce au cîntat şi s-au închinat, tînărul a ieşit şi s-a îndreptat spre spital, aşa cum îi spusese verişoara. Socotea că se va întîlni acolo şi cu unchiul său. Şi astfel ajunse să vadă această tristă privelişte. Pe drum, venind spre Tábor, arsese de nerăbdare să intre şi el în luptă. Avea acum în faţa ochilor urmările bătăliilor. Dar cele ce vedea îl umpleau numai de milă, nu şi de groază.

O zări şi pe Zdena, ajutînd cu sîrguinţă unde putea, dînd unora apă sau pregătind altora feşe.

Nu numai Andrei, dar şi mulţi alţii au văzut-o pe sora aceasta înaltă, subţirică şi tînără, cu faţa îngîndurată şi cu trăsături alese, îngrijindu-i şi ajutîndu-i pe toţi cu bunăvoinţă, cu îndemînare şi blîndeţe, cu dragoste şi supunere. Însuşi preotul Kániš, care tocmai sosise, o urmărea cu privirea. Era surprins de uşurinţa cu care lucra. Privirile lui zăboviră asupra ei mai mult decît ale celorlalţi. Andrei îl zărise numaidecît. Preotul cu faţa smeadă, cu barba neagră şi strălucitoare, cu ochii pătrunzători şi adînci, aţintiţi asupra căruţei lîngă care se afla Zdena, stătea chiar în faţa lui Andrei.

Mulţimea nu sufla o vorbă. Numai surorile suspinau din cînd în cînd, rosteau cuvinte de compătimire sau scoteau cîte un strigăt înăbuşit. Şi apoi se aşternea din nou, de jur împrejur, o tăcere grea, străbătută de adîncă milă.

Deodată, la dreapta, aproape de capătul ulicioarei, printre oameni, se auzi un glas. Aduceau un frate rănit, un om cu barbă, oblojit la cap. Şi lîngă el mergea Zdena. În lumina torţelor fumegînde, feciorul zări şi un tînăr îmbrăcat într-o haină lungă şi neagră, care atîrna ca un sac pe trupul lui din cale afară de slab. Era în capul gol, iar şuviţele de păr negru şi creţ îi cădeau pe frunte, de-a lungul obrajilor supţi şi scofîlciţi şi se împreunau cu tuleiele negre din barbă. Ochii îi ardeau. Arătînd spre rănit, tînărul rosti cu glas înăbuşit:

— Aceştia sînt cei veniţi din marea suferinţă, care şi-au spălat şi şi-au înălbit veşmintele în sîngele Mielului. Nu vor mai flămînzi şi nu vor mai fi însetaţi. Nici vipia şi nici soarele nu-i vor atinge, căci Mielul se va îngriji de ei şi-i va îndrepta spre fîntînele cu ape vii. Iar Dumnezeu le va şterge orice lacrimă din ochi.

Aceste cuvinte luate din Apocalips şi rostite cu o puternică convingere şi cu o adîncă tulburare avură un răsunet neaşteptat în mijlocul mulţimii. Vorbirea tînărului zgudui, înălţă şi mîngîie pe cei din jur. Chiar şi rănitul îşi întoarse privirea către visătorul Sádoch, cum îşi spunea — cu un nume biblic — Petr, fiul lui Pytel.

O rază de mîngîiere îl străbătu ca un fulger pe feciorul de la Hvozdno. Andrei îl uită pe Kániš, de care îl prevenise unchiu-său pe drum şi la castel. Acum, cuprins de spaimă, privea cu uimire la tînărul propovăduitor. Însă în clipa aceea Sádoch dispăru deodată şi pieri în mulţime.

Feciorul îşi dete seama că nu va fi chip să stea de vorbă cu Zdena. Se pregăti deci de plecare.

Între timp, noaptea coborîse de-a binelea. În clipele acelea — şi nici chiar mai tîrziu — nu se lucră în tabără ca altădată la acest ceas al zilei. Numai pe metereze pîlpîiau luminile felinarelor şi torţelor.

Schelele de la porţile noi şi dimprejurul lor, de pe întărituri, erau goale. În schimb sub ele şi pe lîngă

ele, oamenii treceau valuri-valuri. Şi tînărul boier de la Hvozdno trecu şi el pe aici. De la spital se îndreptă către tabără. Voia să vadă cetele învingătorilor, armele, caii şi să cunoască viaţa de ostaş.

Cînd ajunse în faţa porţilor, zări tabăra, de astă dată mai în voie decît prima oară, cînd însoţise convoiul. Şirurile de care, rînduite în formă de pătrat, păreau negre ca un zid, iar steagurile înfipte ici şi colo se zugrăveau limpede pe brîul întunecos al cerului.

Dincolo de carele de luptă ardeau focuri. Andrei nu le vedea, ci zărea numai răsfrîngerea pălălaiei ce se înălţa dintr-acolo. Vuiete şi murmure înăbuşite răzbăteau în noapte, tulburînd liniştea ţinutului. Mai deslușit se auzeau glasurile acelora pe care îi întîlnea, bărbaţi şi femei, tropotul cailor şi hămăitul cîinilor din tabără.

Valurile de oameni legau laolaltă oraşul şi tabăra, de parcă ar fi fost una. Feciorul uitase de unchiul său, de Zdena, de toate. Singurul lucru care îi robea acum luarea-aminte era tabăra. Vedea acolo lucruri pe care nu le văzuse niciodată. Carele aşezate în marginea taberei, cu scoarţe rostuite din scînduri, îmbucate unele în altele şi ferecate cu lanţuri îi atraseră privirile. De asemenea şi scoarţele lăsate în jos, de la roata din faţă pînă la cea din spate, precum şi ieslele agăţate într-o parte, din care caii acum deshămaţi ronţăiau grăunţe sau fîn.

Carele lăsau un loc gol, un fel de poartă, pe unde se putea intra în tabără, şi aici stăteau de strajă cîţiva pedestraşi bărboşi, cu coifuri de fier şi suliţi în mîini. Unii aveau pieptare negre, îmbibate cu smoală, alţii erau îmbrăcaţi în cojoace sau purtau doar un mintean şi o cămaşă de zale. Pe ici, pe colo, dădeau voie cîte unuia să intre în tabără.

În afară de străjeri, numai caraulele de noapte care făceau înconjurul carelor de luptă erau înarmate. Altminteri, ceilalţi se odihneau, care cum putea după un drum atît de obositor. De lucru mai aveau doar suru-

giii. Încălţaţi cu ciubote înalte, plini de praf, murdari de smoală, mulţi dintre ei pe jumătate dezbrăcaţi, forfoteau printre focuri, străduindu-se să facă rost de nutreţ şi de apă pentru cai. Mai ales apa se găsea anevoie.

Alţii veneau din celălalt capăt al taberei, de la rîu, călări pe caii pe care îi adăpaseră şi cu care trecuseră prin vad. Părul ud al trăpaşilor strălucea în lumina focurilor. În acest timp, mulţi dintre fraţi, doborîţi de oboseală, adormiseră în care, pe sub ele, sau chiar pe pămîntul gol, înveliţi în sumane sau cojoace. Unii aveau sub cap un maldăr de paie sau şaua calului; cei mai mulţi însă nu aveau nimic. Dormeau buştean. Alţii şedeau în capul oaselor sau se tolăneau în jurul focurilor ce ardeau ici-colo, în apropierea carelor din margine. Acestea închideau între ele un mare careu. În mijlocul careului, lîngă chervanele ţărăneşti cu merinde, pîlpîiau şi mai multe ruguri.

Ostaşii, în cea mai mare parte ţărani, cinau sau erau în aşteptarea mîncării ce se pregătea în ceaunul de deasupra focului. În cîteva locuri, oamenii se adunaseră şi se îmbulzeau în jurul butoaielor aduse din oraş. În mijlocul acestui vălmăşag, ţîşneau strigătele şi poruncile căprarilor, sutaşilor sau căpitanilor, care se îngrijeau de buna rînduială.

Feciorului i se părea că visează. Cerceta, privea într-o parte şi în alta şi se înspăimînta. Mai întîi se opri la carele din margine. Voia să vadă caii. Cai buni de călărie zări prea puţini; cei mai mulţi erau cai de povară, deprinşi să tragă greutăţi mari, cai de soi, însă o bună parte din ei aveau coapsele roase şi jupuite.

Unii oameni din tabără erau veseli, alţii încruntaţi. Neamurile din oraş veniseră să-i întîlnească pe cei care se întorseseră teferi. Îi ascultau povestind întîmplări de pe cîmpul de luptă.

Se făcuse tîrziu.

De la porţile taberei, unde se schimbau străjile, răsună în noapte semnalul goarnelor de luptă care che-

mau caraulele la care. În tabără fusese pînă acum larmă şi însufleţire. Dar nicăieri nu se auzise vreun tărăboi şi nici certuri sau cîntece necuviincioase, dezmăţate. Nicăieri nu s-a zărit, împleticindu-se printre căruţe sau prin piaţă, făptura vreunui ostaş beat. Nici jocuri de noroc şi nici femei uşuratice. Tot acest freamăt şi zgomot era stîpînit de ideea adîncă şi evlavioasă a „luptătorilor lui Dumnezeu", ca şi de orînduiala de fier a conducătorului lor.

Tînărul din Hvozdno nici nu se gîndi să se întoarcă în oraş, deşi nu era prea îmbietor acest furnicar, unde aerul îmbîcsit de praf şi străbătut de iuţeală usturătoare a fumului precum şi de alte mirosuri grele stăruia pretutindeni. Totuşi fără să stea pe gînduri, Andrei se hotărî să rămînă lîngă cetele de luptă, cu care avea să plece cînd vor purcede din nou la drum. Acum era sigur de acest lucru, fiindcă socotea că unchiul său nu-i va sta împotrivă. Ba s-ar putea chiar ca şi el să se alăture ostaşilor. Cel puţin aşa credea flăcăul.

Plimbarea lui se sfîrşi la capătul pieţii, unde zări lîngă un foc, pe un ţăran cunoscut din Radonice. Se aşeză lîngă el.

V

După liturghie, preoţii, bătrînii oraşului şi şoltuzul se adunară în sala boltită a castelului Hradiště, care acum făcea parte din noul oraş de pe muntele Tábor. Alături de ei luară loc Ctibor din Hvozdno şi un mare număr dintre hatmanii oraşului: Mikuláš din Hus, Žižka, Zbyněk din Buchov, Chval din Machovice şi tovarăşii lor de oaste, Kuneš din Bělovice şi cei doi Brada. Toţi stăteau în jurul mesei şi cinau. Păreau ceva mai voioşi decît înainte, afară. La început, numai arar scosese unul cîte o vorbă· Sfada preoţilor despre artofor nu trecuse fără urme.

Mikuláš din Pelhřimov şi Zbyněk se plecaseră, nu fără oarecare împotrivire, în faţa lui Martinek. Acesta

şedea încruntat, ca şi prietenii lui care înduraseră cu greu cuvintele poruncitoare ale fratelui Žižka.

Preotul Martinek se pregătea să răspundă, atît lui Žižka, cît şi lui Mikuláš. Prokop cel chior făcu semn cu ochiul celorlalţi, apoi întoarse capul către Žižka. Era nerăbdător să audă cum va apăra Martinek adevărurile sale. Žižka, fără cuşmă şi dulamă, numai în mintean, şedea grav, vorbea arar şi peste puţin încetă să mai mănînce. Se gîndea la cele întîmplate afară, în faţa porţilor, dar şi la cele ce-i şoptise pe drum Zbyněk din Buchov, mergînd alături de el. Îi vorbise despre Martinek şi despre preoţii lui, care născocesc lucruri noi şi tulbură credinţa. Zbyněk nu uitase să-i spună şi veştile aduse de Ctibor din Hvozdno.

Era ca şi cum deasupra lor ar fi plutit ceva înăbuşitor. Preoţii, atît cei din ceata lui Martinek, cît şi prietenii lui Mikuláš, vorbeau în şoaptă. Numai Chval din Machovice, cel cu barba lungă, îl lămurea cu glas tare pe Mikuláš din Hus despre zidiri şi mai ales despre întărituri. Cînd tăcu, se aşternu o clipă de linişte. Žižka, care-l ascultase pe Chval numai cu jumătate ureche, îşi înălţă capul. Privirea lui se îndreptă asupra lui Martinek. Şedea nemişcat ca şi mai înainte, cu capul plecat pe umăr şi cu mîna dreaptă sprijinită de masă. Deodată începu încet şi liniştit, cu faţa posomorîtă :

— Frate Martinek şi voi, preoţilor ! Am auzit despre încercările voastre înnoitoare, pe care, de altfel, le-am şi văzut adineauri, cînd ne-aţi întîmpinat fără trupul Domnului.

Preotul Martinek făcu o mişcare, de parcă l-ar fi izbit cineva, iar Prokop îşi zgîi ochiul lui sănătos. În jurul mesei se iscă un viu freamăt.

— Frate Jean, strigă Martinek, nemaiputîndu-se stăpîni. Vrei ca învăţătura Domnului să se propovăduiască în libertate şi conştiinţa să nu fie întinată ?

— Fireşte, răspunse Žižka cu tărie şi hotărîre. Dar asta nu înseamnă să ridicăm minţile noastre deasupra sfintei scripturi. De altfel, n-am să mă sfădesc

cu tine acum, în acest ceas al primejdiei. Nici despre odăjdii şi nici despre artofor. Lăsaţi la o parte dihoniile!

Martinek dădu din mînă în semn de neîncuviinţare, iar Prokop cel chior mormăi ceva care suna ca o împotrivire. La fel făcură şi ceilalţi: Koranda, Antoch, Markold, Bydlinský şi alţii. Împotriva acestor glasuri se ridică preotul Mikuláš din Pelhřimov, împreună cu Abraham cel puţintel la trup. Acesta sări ca ars de pe laviţă.

Ctibor din Hvozdno, care şedea lîngă Zbyněk din Buchov, se uita cu o îndîrjire ascunsă la aceşti „blestemaţi", cum îi numea el pe cei din ceata lui Martinek. Îşi îndreptă privirea spre Žižka şi aşteptă cu nerăbdare să audă ce va răspunde.

Žižka încruntă din sprîncene şi nu spuse nimic cît timp bombăniră ceilalţi. Însă deodată izbucni:

— De ce vă împotriviţi? Se vedea după glas că fierbe de mînie. De ce ne-am adunat aici? Pentru certuri zadarnice sau pentru lupta lui Dumnezeu? Nu s-ar cădea oare ca în acest ceas de luptă pentru cauza Domnului să lăsaţi la o parte ambiţiile voastre? Vrajba, strigătele şi răfuielile n-au ce căuta în oştire! Noi pedepsim astfel de lucruri, oricine le-ar săvîrşi, fie el boier, cavaler, ţăran sau tîrgoveţ! Nici între noi nu trebuie să fie neînţelegeri. Noi luptăm pentru adevărul Domnului şi dăm ajutor tuturor celor credincioşi. Aţi auzit doar cum ne nimicesc nemţii şi craiul Ungariei.

— Cu ajutorul boierilor! răcni Bydlinský.

— În frunte cu boierul din Rožemberk! adăugă altul, îmbrăcînd în aceste cuvinte vestea adusă de logofătul de la Hvozdno şi care stăruia în minţile tuturor.

Pînă atunci, Mikuláš din Hus stătuse liniştit şi încruntat, urmărind cele ce se petrec în jurul lui. Deodată, sprijinindu-şi palmele de masă, se ridică şi străpungîndu-l pe Martinek cu privirea, glăsui:

— Aţi auzit că Rožemberk se leapădă de cauza Domnului şi că vrea să se ducă la rege? Ei bine, eu

cred lucrul acesta şi trebuie să-l credeţi şi voi E în stare s-o facă. Pentru moşii şi pentru putere face orice. El ştie, de bună seamă, şi ce a săvîrşit nu de mult tutorele lui. Şi mai aflaţi că Vartemberk[1] i-a trădat pe cei din Praga. Aceste ştiri vi le aduc chiar de-acolo. El a predat regelui Ungariei castelul sfîntului Václav. Şi regele şi-a trimis acolo oamenii lui cei mai sîngeroşi. Sînt vreo patru mii de inşi, nemţi din Saxonia.

Toţi amuţiră deodată. Dar nu numai bătrînii oraşului, ci chiar şi Martinek cu ceata lui. Ca şi cum deasupră-le s-ar fi despicat cu zgomot bolta castelului. O clipă, Mikuláš din Hus îi privi pe toţi, apoi adăugă:

— Acum oraşul Praga e ameninţat de două oşti regeşti: una la Vyšehrad şi alta la Hrad.

— Numai dacă o fi adevărat! strigă Martinek.

Mikuláš din Hus se învineţi la faţă.

— Întreabă pe preoţii Koranda şi Prokop şi pe toţi cei care au venit cu noi, întîmpină el plin de îndîrjire.

— N-ai decît să te duci să te încredinţezi tu însuţi! strigă întărîtat Kuneš din Bělovice. Ai să vezi Oraşul Mic în flăcări; chiar tîrgoveţii din Praga au dat foc oraşului din faţa castelului de la Hrad în care se află ostaşii regelui. Arde curtea arhiepiscopală, arde mănăstirea sfîntul Ioan şi de bună seamă că tot oraşul a fost mistuit pînă acum. În schimb din Vyšehrad oamenii regelui au aprins o parte din Oraşul Nou, care a ars pînă la Slovany şi Podskalí.

Tăcu şi nimeni nu mai scoase o vorbă. La auzul acestor veşti, amuţiră o clipă, pînă ce preotul Abraham izbucni cu năduh:

— Şi ce s-a întîmplat cu vicleanul de Vartemberk?

— I-au sfîşiat steagul şi l-au făcut de ocară în piaţa Oraşului Vechi.

— Şi el...

— A fugit din castel şi l-au urmărit zadarnic.

---

[1] În epoca aceasta Vartemberk era guvernatorul Cehiei. (n.a.)

Un amestec de glasuri aprinse şi mînioase tulbură liniştea sălii boltite. Strigau cu toţii: preoţii, bătrînii oraşului fără deosebire, Kuneš din Bělovice, cei doi Brada; însuşi boierul de la Hvozdno zvîrlea cuvinte de ocară, ceea ce de ani de zile nu mai făcuse. Chval din Machovice răcni cît îl luă gura:

— Cît e de cînd acest boier viclean ne-a îndemnat pe toţi, printr-un răvaş, să nu ne supunem regelui Ungariei? Du-te, Zbynek, şi adu scrisoarea aceea! O ai la tine! Poate că încă nici nu s-a uscat bine... Zicea că ungurul şi neamţul sînt duşmanii regatului şi neamului ceh. Asta a scris acel proclet! Cîte săptămîni sînt de-atunci? Şi-acum stîrpitura stîrpiturilor...

Şi izbi cu pumnul în masă.

Zbyněk din Buchov încuviinţă cu capul său cărunt. La fel şi Mikuláš din Hus. Numai al patrulea hatman şedea nemişcat la locul lui. Tăcea încruntat şi se uita la preoţi. Zarva dură un răstimp. Dar în clipa în care începu să se domolească, Mikuláš din Hus le vesti ultima noutate şi larma se iscă din nou. Mai ales preotul Antoch, cu părul zbîrlit, striga din răsputeri, iar Koranda, fluturîndu-şi braţele mînios, îşi tremura barba lungă ca un caier întunecat de şuviţe moi şi dese.

Cînd hatmanul anunţă că după fapta nemernică a lui Vartemberk cei din Praga au făcut pace cu ambele tabere ale regelui — şi cu cea de la Vyšehrad, şi cu cea de la Hrad — şi că vor trimite soli la regele Sigismund, Bydlinský şi Prokop cel chior şi brăzdat de tăieturi stîrniră un nou tărăboi. Mikuláš din Hus nu mai putu să urmeze.

— Să ne rugăm cu umilinţă ?! se amestecă în vorbă Bydlinský, roşu ca racul.

Şi după el sări şi Koranda:

— Negustorii, viclenii, trădătorii!

După ei începură şi ceilalţi să răcnească. Numai Martinek Loquis nu se frămînta. Stătea la masă, galben de mînie. Ochii îi ardeau în cap, dar nu se clinti şi nu strigă. Zîmbea cu răutate, plimbîndu-şi privirile

de la Žižka la Zbyněk din Buchov şi la potrivnicul său, preotul Mikuláš din Pelhřimov. Acesta din urmă strigă tuturora să-şi ţină gura, căci altminteri nu va fi chip să se înţeleagă. Dar cînd se răsti şi la Antoch, care urla ca ieşit din minţi împotriva celor din Praga, Martinek se năpusti deodată asupra lui:

— Ai face mai bine să te zbîrleşti la magiştrii din Praga! La sfîntul ăla de Křištan, la Příbram şi la toţi latinii din Praga. Îmbracă-ţi odăjdiile şi porneşte cu ei la rege, să te rogi şi tu de el!

La aceste cuvinte, preoţii din ceata lui Martinek fură cuprinşi de un ciudat freamăt de bucurie. Preotul Mikuláš cel orb, care stătea mai la o parte, lîngă perete, întărîtat de gălăgia din jurul mesei, sări deodată ca ars, porni dibuind de la locul lui şi strigă amarnic:

— Sînt nişte înzorzonaţi! Fac asta numai ca să apere împotriva noastră odăjdiile şi stămburile lor. De aceea se duc să se roage de regele Ungariei. Nişte înzorzonaţi nemernici! Înzorzonaţi!

Antoch cel vajnic la trup ameninţa cu pumnul, rotindu-l deasupra capului şi strigînd cu glas răguşit:

— În asta-i erezie! În stihare şi în odăjdii! Asta-i adevărul! I-atît de adevărat, cum aş spune că porcul nu zboară.

Între timp intrase Kániš şi se aşezase lîngă Martinek. În zarva şi zbuciumul tuturora, sosirea lui trecuse neobservată.

Mikuláš din Pelhřimov, jignit şi întărîtat de Martinek, strigă: Cine vrea odăjdii? Cine vrea stihare? Cine vrea să meargă, să-l roage pe rege? Hatmanii Kuneš din Bělovice, cei doi Brada, boierul de la Hvozdno, preotul Abraham cel puţintel la trup şi preotul Filip, îndîrjiţi, îi ţineau parte, zvîrlind cuvinte de ocară şi strigăte ce nu mai conteneau.

Žižka tăcuse pînă atunci. Dar în clipa asta se ridică de la locul său. Ţîşni în sus în chip atît de neaşteptat şi cu o mişcare atît de năprasnică, încît toţi îşi întoarseră privirile spre el. Stătea drept, cu capul

sus şi pumnii încleştaţi. Lumina lumînărilor de pe masă îl cuprindea în întregime. În această strălucire se vedea că se schimbase la faţă şi că obrazul îi era cenuşiu.

— Fraţilor! strigă el cu glas înăbuşit, însă tunător. V-am spus şi înainte: ce rost au toate aceste trăncăneli şi frămîntări? Ascultaţi-mă!

Vorbele lui sunară ca o poruncă. Boierii amuţiră pe neaşteptate. Apoi tăcură şi preoţii lui Martinek, însă nu deodată şi nu cu plăcere.

— Aţi auzit, — glăsui Žižka cu aprindere, — că regele Ungariei ne nimiceşte, atît pe noi cît şi pe fraţii noştri, şi că panii trec de partea lui. Acum se pregăteşte şi guvernatorul din Rožemberk, iar cruciaţii au pornit împotriva noastră nu cu sutele, ci cu miile. Întîi a venit rîndul cetăţii Praga, care se află prinsă în cleştele oştilor regeşti. E vorba deci de ea, de Praga, şi... de noi. Iar voi aţi început din nou cu stiharele şi odăjdiile! Şi vă asmuţiţi unii pe alţii, fraţi împotriva fraţilor. Sau vreţi să veniţi în ajutorul regelui din Ungaria şi să vă supuneţi lui?

— Nu! Nu!

— Nu vrem!

Toţi strigau. Boierii, preoţii şi ceata lui Martinek împreună cu ceilalţi.

— Acum trebuie să ne batem pentru adevărul lui Dumnezeu, adăugă Žižka. Lăsaţi la o parte certurile şi vrajba!

— Nu vom îngădui să fim tiranizaţi!

— Şi cine te tiranizează, Martinek? Mai bine ia seama să nu tiranizezi tu pe alţii. Nu te mai sfădi, că strici doar oamenii, atît tu, cît şi ceilalţi. Vedeţi doar cîtă duşmănie se iscă de pe urma lui anticrist şi a acelora ce vor să aducă pierzarea ţării noastre. Îndemnaţi-vă mai bine la predici. Duceţi-vă prin tîrguri şi sate. Fiecare bătrîn sau tînăr să fie gata în orice clipă, să aibă armele pregătite, pîine şi nutreţ pentru cal. Trebuie să strîngem oameni din toate părţile.

— Dar despre ce s-a auzit la Praga cu privire la solia care urmează să plece la rege, asta să n-o mai spui fraţilor, cel puţin deocamdată! glăsui apăsat Mikuláš din Hus.

— Da! Da! întări Buchovec împreună cu hatmanii şi cu mulţi dintre preoţi.

— Aşa, fraţilor! adăugă Žižka. Toţi pentru slobozenia adevărului lui Dumnezeu şi a neamului nostru. Să fim la un gînd! Celorlalte le va veni rîndul cînd va fi nimicit duşmanul nostru al tuturora.

Martinek îi întinse mîna peste masă. Žižka i-o strînse, ca şi tuturor celorlalţi preoţi care i-o dădură după Martinek. Cu toate astea, faţa hatmanului rămase întunecată, gravă, posomorîtă. Era numai un semn de făgăduială, nu însă de prietenie şi împăcare. A dat mîna cu ei doar aşa, de ochii celor de faţă. Ar fi fost mai bucuros să le întoarcă spatele şi să-i lovească de îndată, fiindcă nu înţelegeau să se lepede de noua lor învăţătură despre trupul Domnului. Dar mai ales la Martinek şi la Antoch s-ar fi repezit cu sete, pentru că s-au împotrivit ca trupul Domnului să fie purtat în artofoare şi pentru că urlau cu atîta patimă împotriva stiharelor.

Žižka îşi înăbuşi însă mînia. In vremurile acestea grele ţinea mai mult la buna rînduială, ca nu cumva nesocotiţii să aţîţe poporul din oraş şi din cetele de luptă. Nici după plecarea preoţilor din sală Žižka nu se linişti, ci se gîndea plin de năduf la ei. Stătea acum la sfat cu hatmanii şi hotăra prin ce sate şi împrejurimi va trebui să plece fiecare, ca să vorbească oamenilor şi să-i cheme la arme.

Hatmanii rămaseră singuri. Zbyněk din Buchov făcu semn boierului din Hvozdno să rămînă şi el. Uitîndu-se după preoţii care ieşeau discutînd cu aprindere, îl zări pe Kániš oprindu-se în prag şi făcînd cu cotul un semn lui Bydlinský. Acesta se întoarse şi privi înapoi spre Ctibor din Hvozdno.

Hatmanii se adunară ciotcă lîngă fereastră. Jan Žižka se plimba de colo pînă colo prin încăpere. Şi în

vreme ce păşea cu capul în piept, umbra trupului său scund, vînjos, lat în umeri şi adus puţin din spate, se mişca pe podea şi pe zid.

Cei de la fereastră începură să vorbească cu însufleţire. Vorbeau despre preoţi şi îndeosebi despre Martinek. Pe Mikát Brada Odraný îl apucă rîsul cînd îşi aduse aminte de comparaţia lui Antoch.

— Ce te poţi aştepta de la un popă ca ăsta, care a învăţat carte mai tîrziu! spuse Mikuláš din Hus, făcînd un semn cu mîna.

— Şi încă atît de puţină! adăugă logofătul din Hvozdno.

— Auzi, „înzorzonaţi“! repetă Kuneš din Bělovice.

În clipa aceea, Žižka se opri, se întoarse către hatmani, şi ca din senin zise batjocoritor:

— Înzorzonaţi? Şi ei ce sînt? Nişte cîrpaci!

Hatmanii pufniră în rîs. Însă Žižka, fără să se însenineze la faţă, adăugă îndată:

— Lăsaţi-i în plata domnului! Haideţi, fraţilor, apropiaţi-vă! Avem multe de făcut, atît în cetate, cît şi în tabere. Dumnezeu să ne lumineze şi să ne întărească.

Se aşeză din nou la masă şi hatmanii îi urmară pilda.

VI

Petr, stareţul mănăstirii pustiite de la Louňovice, zorea din răsputeri spre curtea din Hradec de pe Elba, a regelui Sigismund.

La castelul guvernatorului din Soběslav a zăbovit numai o noapte. În zorii zilei porni din nou la drum, tot travestit, aşa cum venise de la Přiběnice. Dar acum era însoţit de mai puţini călăreţi înarmaţi decît de la Přiběnice pînă aici. El însuşi ceruse pîrcălabului de la Soběslav să nu-i mai dea atîţia oameni. Socotea că de acum încolo va fi în mai multă siguranţă, deoarece mergea pe drumuri ocolite şi prin ţinuturi lăturalnice, pe unde nu ajunsese încă puterea taboriţilor.

De la Soběslav porni deci cu numai şase călăreţi înarmaţi şi se îndreptă spre Pelhřimov şi Ledeč. De acolo voia să treacă peste Heřmanův Městec, îndreptîndu-se apoi spre Elba şi mai departe, pînă la Hradec. Dormea pe unde apuca, fără să ţină seama de lipsuri. Dorea să ajungă cît mai degrabă la rege. Din pricina aceasta se străduia din toate puterile, mînat şi de ura împotriva taboriţilor. Pe netrebnicii aceştia îi duşmănea ca pe nişte diavoli eretici, cum le spunea el, fiindcă jefuiseră bunurile sale şi ale mănăstirii Louňovice.

Dacă o să ajungă să stea de vorbă cu regele o să ştie să-i încondeieze bine. Se bucura la gîndul acesta şi mai ales că vor fi pedepsiţi. Dar cu cît înainta, cu atît se posomora mai aprig. Socotise că va trece prin locuri neatinse de noua învăţătură. Dar din cele ce vedea îşi dădu seama că se înşelase. Pretutindeni, chiar şi prin aceste zăpodii îndepărtate şi prin ţinuturile de munte pe care le străbătea, îşi dădea seama că lumea e tulburată şi îndîrjită. Da, îşi dădea seama foarte bine. Peste tot, prin sate şi tîrguri, umblau fel de fel de zvonuri ciudate şi veşti despre cele ce se întîmplă la Praga. Se spunea că regele Ungariei pustieşte totul în calea lui şi că pe cer au apărut semne ciudate.

In Silezia se arătase pe cer, ziua în amiaza mare, o cruce roşie, iar la Náchod plouase cu picături roşii de sînge. Cică se va ivi un balaur roşu, o fiară stacojie, care va primi coroana crăiască şi va pustii şi va stîrpi totul în calea ei. Apoi, în clipa cea mai grea, va apare însuşi domnul Hristos în carne şi oase, şi alături de el, magistrul Hus. Şi atunci va fi sfîrşitul lumii. Numai cei care vor fugi la Pilsen, Žatec, Louny, Slany, Klatov şi Tábor vor fi mîntuiţi.

Astfel de lucruri auzea staretul în drumul lui. Ţinutul trist şi aspru de la Pelhřimov părea acum şi mai mohorît, ca şi cum nori grei ar fi atîrnat deasupra lui. Gîndurile oamenilor erau tulburi. Primăvara trecea peste ponoare şi cea dintîi verdeaţă împodobea cîm-

purile şi povîrnişurile puţin roditoare. Însă pe ţarini nu mai era însufleţirea de odinioară. Multe ogoare zăceau părăginite şi măcrişul stacojiu şi pirul creşteau în voie. Nimeni nu se atingea de ele. Pe tarlale nu răsuna nici un cîntec, doar glasul ciocîrliei se înălţa în văzduh. Şi satele erau cufundate într-o tăcere apăsătoare. Oamenii umblau buimăciţi de colo pînă acolo, cu fălcile încleştate, sau se adunau pe lîngă zăplazuri şi vorbeau cu aprindere.

Cu cît înainta, cu atît sufletul stareţului se umplea de mai multă amărăciune. În primul sat de dincolo de Pelhřimov, unde poposiseră, ca să-şi adape caii, văzură o mulţime de oameni adunaţi sub teiul din mijlocul satului. Pe trunchiul copacului era ţintuită o ţidulă. Nimeni nu ştia să răspundă cine o bătuse acolo. Aşa o găsiseră dimineaţa. Acum holbau ochii la ea. Dar nici unul nu ştia să citească. Din curiozitate, stareţul se amestecă printre oameni. Cînd ţăranii văzură că omul acesta în straie de tîrgoveţ ştie să citească, îl rugară să le spună şi lor ce scrie acolo.

Răvaşul pomenea de fiara roşie încoronată şi de regele Sigismund. Folosindu-se de îmbulzeală, stareţul smulse ţidula de pe copac şi voi s-o rupă, dar cei din jurul lui se împotriviră. Îl ameninţară şi se aruncară asupră-i. Îi cerură să le dea lor ţidula şi să le-o citească.

Stareţul nu-şi avea călăreţii la îndemînă. Erau ceva mai departe. Şi chiar dacă ar fi fost lîngă el, nu s-ar fi putut împotrivi unui sat întreg. Vrînd-nevrînd, trebui deci să citească rîndurile care vorbeau aspru şi cu patimă împotriva craiului Sigismund. Se spunea acolo că regele se jurase să piardă pe toţi cehii şi să-i ridice iarăşi pe nemţi pretutindeni. Iar nemţii de la Kutna Hora începuseră să se şi bucure.

Înfuriat, nemaiavînd astîmpăr, stareţul încălecă şi porni mai departe. Dar încă înainte de sfîrşitul acestei zile, intrînd spre seară într-o pădure de lîngă drum, zări o altă ţidulă prinsă de un copac bătrîn chiar în marginea sihlei.

În răvaşul acesta se vorbea de sfîrsitul veacului, de întruparea şi venirea Domnului Isus Hristos şi de judecata de apoi. Dar înainte de a se întîmpla toate acestea, va fi mare prăpăd şi vărsare de sînge, căşunate de craiul Ungariei. Numai la Tábor va fi mîntuirea. De aceea, cine nu vrea să piară, să-şi părăsească toate bunurile — să le ardă sau că le vîndă, ca să nu pună mîna pe ele lefegiii sîngeroşi ai regelui Sigismund — iar apoi să plece la castelui Hradiště de pe muntele Tábor.

Stareţul smulse înciudat ţidula de pe trunchiul acoperit de muşchi, o rupse în bucăţele şi aruncă hîrtiuţele în vînt. Dar cînd ieşi din pădure şi intră în primul sat, îşi dădu seama că rupsese hîrtia prea tîrziu. Cătunul era părăsit, de parcă ar fi fost mort, Stareţul văzu doar cîteva case arse, dar nici ţipenie de om. Sătucul rămas de izbelişte şi ţarinile pustii ofereau o privelişte din cele mai triste. Pretutindeni, o muţenie şi o linişte apăsătoare.

Stareţul se încredinţă că ţidulele şi „prorocirile" fraţilor îşi atinseseră ţinta.

A doua zi, pe la amiază, întîlniră un convoi ciudat. La umbra unui păr sălbatic, mai la o parte din drum, pe cîmp deschis, oamenii din sat erau îngrămădiţi în jurul cîtorva căruţe încărcate cu perne, cu copii, bătrîni şi fel de fel de boccele. Sătenii se mutau şi stareţul înţelese numaidect că se duc la Tábor. Presupunerea lui fu întărită de un bărbat cu barba mare, cu faţa aspră, îmbrăcat într-un zăbun lung de coloare închisă, zdrenţuit şi încins cu o curea. Ţăranul sta sub păr şi propovăduia oamenilor care şedeau pe jos sau îngenuncheaţi în faţa lui. Cuvîntînd, dădea din mîini cu însufleţire, de parcă ar fi lămurit ceva. Vorbea plin de înflăcărare şi ochii îi ardeau în cap.

Călăreţii puseră mîna pe suliţi şi trecură la pas pe lîngă grămada de oameni. Stareţul ascultă cu luare-aminte, urmărind fiece mişcare a vorbitorului şi a celor de jos.

— Şi care inimă din seminţia cehă e atît de împietrită, încît să nu fie cuprinsă de milă în faţa unei cruzimi atît de sălbatice! Deoarece, scumpi prieteni, fraţi şi surori...

Numai atît a putut să audă stareţul. Celelalte cuvinte fură înghiţite de tropotul cailor şi de freamătul mulţimii ce stătea jos pe iarbă, în jurul părului bătrîn. Predicatorul contenise şi se uita acum la călăreţi. Fără voie, stareţul clipi din ochi la gîndul că oamenii aceia ar putea să se arunce asupra lor. Unii dintre ei le făcură semn să se oprească şi un ţăran bătrîn, însoţit de cîţiva oameni mai tineri, se apropie de ei. Bătrînul era vînjos şi puternic şi purta un cojoc scurt. Ii întrebă cine sînt, ce gînduri au şi încotro se duc. Căpetenia călăreţilor arătă spre stareţ şi răspunse că se duc cu negustorul acesta la Chrudím. Egumenul îl întrebă apoi pe ţăran cine e omul care le vorbeşte.

— Cum, nu-l cunoşti? Este Řepanský, bun de gură, omul cu darul vorbirii şi cu viaţa evlavioasă.

Stareţul fu cît pe-aci să scuipe. Řepanský era un boier scrîntit la minte despre care umblau tot felul de vorbe. Işi părăsise conacul şi pornise să predice prin lume. Propovăduia învăţături atît de rătăcite despre cina cea de taină şi despre sfintele taine, încît n-aveau nimic dumnezeiesc. După ce propovăduise ca un blestemat doi ani în şir şi aţîţase lumea de la Pilsen, Pracheň şi de prin alte părţi, acum a venit şi aici.

Stareţul nu răspunse la întrebarea ce-i fusese pusă, şi fără să vrea, îndemnă calul la trap. După el porniră şi călăreţii. In urma lor auziră un glas puternic. Predicatorul striga după ei cît îl ţinea gura. Călăreţii îşi aruncară privirile înapoi şi văzură cum toată grămada aceea de oameni se urnise din loc, şi apropiindu-se de drum, răcnea care mai de care, adunau pietre şi-i ameninţau ţipînd de zor.

Abia după cîtva timp, cînd părul sălbatic de pe cîmp şi mulţimea din drum nu se mai zăriră, drumeţii îşi opriră caii.

— Va să zică ăsta a fost Řepanský! strigă căpetenia călăreţilor.

— L-am hăituit cîndva, adăugă unul dintre ei.

— Şi-acum fugi de el! se amestecă altul rîzînd.

— Unde l-ai urmărit? întrebă stareţul cu grăbire.

— La Bukovsko. Umbla fără nici un rost. Dacă ştiţi locurile de acolo: pe la Popovice şi Sedlikovice.

— Şi la curtea din Hvozdno! sări stareţul.

Işi aduse deodată aminte că bătrîna pe care o întîlnise înainte de a intra în Hvozdno, pe cînd fugea cu călugăriţa, îi povestise despre un proroc ciudat care ştia să se facă nevăzut. Şi că boierul din Hvozdno stătuse de vorbă cu el, de cu seară şi pînă în zori, despre sfînta scriptură.

— E adevărat că a fost şi la Hvozdno, întări unul din însoţitori, uitîndu-se cu spaimă la stareţ, că ştie şi el lucrul acesta. Şi adăugă: A rămas acolo peste noapte, însă nu pînă dimineaţa. Oamenii mi-au spus că boierul l-a izgonit în zorii zilei. Prorocul îndrugase nu ştiu ce blestemăţii despre sfintele taine.

„Acum or să dea din nou ochii unul cu celălalt la Tábor", gîndi stareţul.

Porniră mai departe. In drumul lor nu mai întîlniră oameni care se strămutau la Tábor. In schimb, stareţul află că preoţii şi călugăriţele din mănăstirea lui se află la Kutna Hora şi că acolo se găsesc preoţi şi canonici din toate părţile, chiar şi din Praga nemţilor. La Kutna Hora nu se pomeneşte de nici o mişcare taborită, dar lucrurile sînt scumpe şi fugarii o duc greu. Puţini dintre ei şi-au luat ceva cu sine; cei mai mulţi au fugit cu mîna goală.

Deodată stareţul privi de pe cal înspre apus, peste zăpodii şi dealuri sîlhuie, spre culmile acoperite de bungete întunecate, în spatele cărora se afla mănăstirea lui, odinioară atît de mare, de bogată şi frumoasă, şi din care acum n-a mai rămas decît cenuşă. Iar surorile şi preoţii au fugit şi se află în restrişte şi îndură tot felul de lipsuri din pricina acestor diavoli spurcaţi.

De aceea, cînd drumeţii aflară veşti mai amănunţite despre cele ce se întîmplă în ţinutul Hradec, stareţul le primi cu nepăsare, ca şi cînd nici nu l-ar fi privit.

Coborau acum, în a patra zi de drum, de pe tăpşane văluroase, spre Elba. Chiar şi lefegiii care-l însoţeau pe stareţ se îngroziră de cele auzite la o crîşmă din drum, unde poposiseră, ca să se odihnească şi să dea cailor nutreţ. Era vorba de grozăviile săvîrşite de oştenii craiului maghiar. Se spunea că soldaţii regelui nu lasă nimănuia nici o fărîmă de pîine, nici bătrînilor şi nici celor tineri. Retează capetele copiilor şi le-aruncă unul după altul ca pe nişte verze şi rîd de se prăpădesc. Ungurii, sîrbii şi valahii fac şi ei la fel, însă cei mai haini sînt cumanii şi iazigii. Aceştia barem sînt nişte diavoli împieliţaţi. Taie nasurile, urechile, sînii, şi toţi îşi spală mîinile în sînge, ca să li se ierte păcatele — numai sînge eretic să fie, sînge ceh.

Toate astea le-au auzit în cîrciuma de lîngă drum, unde s-au oprit după-amiază şi unde intraseră, la puţină vreme, nişte băjenari de pe Elba. In vorbele şi pe feţele lor se citea groaza. Toţi erau înspăimîntaţi, mulţi pe jumătate goi, neavînd de niciunele, morţi de oboseală şi de foame. Femeile plîngeau şi se văicăreau, iar bărbaţii îşi încleştau pumnii, blestemau şi strigau, căinîndu-se cum de poate răbda Dumnezeu una ca asta.

— Ziua judecăţii ! Ziua judecăţii ! strigă unul dintre fugari, un unchiaş desculţ, îmbrăcat cu cămaşă şi în capul gol. Fugiţi, oameni buni, fugiţi ! Cu toţii vom pieri aici ! Totul se va nimici. Şi tu, boierule, — grăi el, întumîndu-se către stareţ, — întoarce-te de unde ai venit. Ce crezi că poţi face cu argaţii tăi ? O nimica toată. O să vă ucidă dacă sînteţi cehi. Cum vor auzi că vorbiţi ceheşte, nemţii sau ungurii sau diavolii ăia smoliţi au să vă omoare şi poate să vă şi ardă. Of, doamne, cîţi au mai ucis şi au ars dintre ai noştri ! Numai suflete nevinovate, pînă şi copii. Am văzut cu ochii mei !

Glasul unchiaşului zdrenţăros se sugrumă. Gîtul i se întinse în chip neobişnuit, pieptul îi săltă cu putere şi nefericitul îşi acoperi faţa cu mîinile uscate şi noduroase. Începu să plîngă cu sughiţuri, de i se cutremura capul pleşuv şi cărunt.

Lefegiii lui Rožemberk erau mişcaţi. Ascultau cu feţele posomorîte şi se temeau să spună ceva, din pricina stareţului. Se uitau doar la el, ca să vadă ce zice. Faţa proaspăt bărbierită şi gălbuie a egumenului era ca de piatră. Ţinea buzele strînse şi privea cu asprime.

„De ! Dacă şi ai lor au dat foc mănăstirilor şi i-au ars pe preoţi !" gîndi el în timp ce bătrînul se văicărea. Iar cînd unchiaşul şi femeile începură să plîngă, stareţul se ridică deodată, ca şi cum n-ar mai fi putut aştepta. Porunci celorlalţi să încalece.

Cîrciumarul şi cîţiva dintre fugari încercară din nou să-i oprească. Sîrbii şi ungurii umblă peste tot, sînt ba ici, ba colo. Iar cei mai răi sînt cumanii, pe căişorii lor micuţi ca nişte pisici. Îndată ce zăresc dăsagii de pe cai, jefuiesc chiar şi pe cel mai bun creştin.

Oamenii văzură cum tîrgoveţul, auzind aceste vorbe, căzu pe gînduri. Însă în clipa următoare stareţul se hotărî, porunci oamenilor săi să încalece şi el însuşi se aruncă cel dintîi în şa.

VII

La răspîntia de dincolo de cîrciuma singuratică, în clipa aceea plină de ţărani fugari, călăreţii apucară spre apus, pe un drum de care, şi nu spre miazănoapte, către Hradec, aşa cum o luaseră la început. Astfel hotărîse stareţul, deoarece fugarii şi veştile aduse de ei îl întăriseră în credinţa că regele plecase din Hradec de pe Elba, îndreptîndu-se spre Praga. Ungurii şi cumanii, ca şi sîrbii, merg înaintea oştilor lui, iar regele se apropie şi se va opri desigur la Kutna Hora, cetatea lui cea mai credincioasă.

Aşa gîndea stareţul şi se grăbea să sosească înaintea craiului. La Hradec nu mai putea ajunge. Ar nimeri drept în mijlocul oştirii, şi cine ştie ce s-ar întîmpla dacă ar încerca să străbată pînă la împărat prin această mulţime de oameni. De aceea voia să-l aştepte la Kutna Hora. Acolo o să găsească şi pe surorile fugite de la mănăstirea lui şi pe preoţii de la stăreţie, precum şi canonici din Praga şi alţi băjenari. Se gîndea că luînd-o spre soare-apune se va feri din calea călăreţilor sălbatici ai craiului maghiar. Nu se temea de ei, însă era mai bine să-i ocolească. Şi nu se temea, fiindcă nu credea tot ce povesteau fugarii înspăimîntaţi. Era încredinţat că vorbele lor izvorau numai din groază. Şi-apoi stareţul se mai bizuia şi pe cinul său preoţesc. N-avea nici o îndoială că sîrbii şi iazigii nu vor îndrăzni să atace un preot catolic, chiar dacă e de obîrşie cehă.

Trecînd prin Pelhřimov şi prin Ledeč, s-a dat tot timpul drept negustor. Dar cînd ajunse la Elba, unde în vremea aceea era stăpîn regele Ungariei, se hotărî să-şi schimbe înfăţişarea. Încă de la cîrciumă îi venise gîndul să scoată din sac veşmintele sale preoţeşti, ştiind că îmbrăcat cu ele va călători mai în siguranţă de acum înainte. Însă nu avu curajul să facă acest lucru în faţa fugarilor care clocoteau de ură împotriva ungurilor.

De jur împrejur se întindea un cîmp larg, acoperit mai mult cu lunci şi livezi. În aceste locuri primăvara sosise mai devreme decît la Ledeč şi Pelhřimov. Pajiştile întinerite începuseră să se şi smălţeze de flori. Verdeaţa lor proaspătă arunca parcă o pală de lumină asupra brîurilor aurii de gălbenele de munte. Ici, într-o parte, hreniţa începuse să albească; dincolo se ivise salvia şi răsăriseră şi alte flori de primăvară. Stejari bătrîni, străjuind singuratici sau cîte doi şi trei laolaltă în mijlocul ierburilor dimprejur, aruncau umbre lungi peste lunca întinsă şi înveşmîntată cu flori. Soarele ce sta să asfinţească, revărsa potop de raze aurii deasupra luncii.

Alunii înmuguriţi de pe Elba, crescuţi mai la o parte de vadul apei, şi sălciile care răsfrîngeau în bătaia vîntului luciul lor argintiu, se zugrăveau limpede pe cerul senin, în lumina galbenă şi strălucitoare a asfinţitului. Din pricina lor şi a tufişurilor apa nu se putea vedea.

Lefegiii stareţului, îngrijoraţi de veştile fugarilor, erau cu ochii în patru. Stareţul căuta un loc unde să-şi schimbe veşmîntul. La început ar fi vrut să facă treaba asta chiar în şanţul de lîngă drum, dar cînd văzu că nu se mai arată nimeni în cale, nici un călăreţ străin, se gîndi să adaste pînă cînd vor ajunge în crîngul care se afla lîngă drum, înaintea lor, nu departe de apă.

Drumul pînă acolo trecea prin nişte mlaştini şi lunci năpădite de rogoz. Crîngul se întindea hăt-departe şi pămîntul mustea de apă. Sumedenie de stejari şi de arini creşteau acolo. Cînd intrară în desiş, soarele scăpătase. Pădurea era străbătută de umbrele înserării. Frunzişul des şi lăstărişurile foşneau, sfîşiind tăcerea amurgului.

La marginea pădurii, stareţul îmbrăcă veşmîntul de culoare sidefie, peste care aruncă scapularul alb al ordinului său. Cînd ieşi de după stejarul bătrîn şi vînjos, însoţitorii săi rămaseră uimiţi de schimbare. Stareţul arăta mai impunător, mai grav şi se înfăţişa ca un adevărat conducător.

Între timp, vîntul se potolise. În pădure nu se clintea nici un fir de iarbă. Frunzele păreau împietrite. Urzici înalte, îngrămădite într-un adevărat desiş, stăteau drepte şi nemişcate. Pîlcurile de cucută şi de balsamină, crescute în tufe dese, păreau mai verzi în umbrele serii. Pretutindeni stăruia umezeala, atît în văzduh cît şi pe pămîntul înmuiat de apă. Copitele cailor se afundau în glie fără zgomot. Călăreţii înaintau tăcuţi, cercetînd cu privirile în toate părţile.

Astfel ajunseră într-un fel de curmătură, într-o văgăună adîncă, de bună seamă cotul unei vechi albii de rîu. Stejari înalţi şi plopi stufoşi îşi întindeau

creştetele tinere deasupra apei, pe care pluteau frunzele verzi şi late ale nuferilor. Cîţiva anini stăteau aplecaţi pe mal, lîngă o salcie bătrînă şi sleită de puteri. Crengi puternice de stejar, smulse cîndva de vînt, uscate şi acoperite de nămol, zăceau pe jumătate în apă. Iarbă şi tulpini de brusture cu frunza lată crescuseră pe ele.

Călăreţii cu coifuri de fier aveau suliţile gata pregătite. Dar în jurul lor nu mişca nimic. O pasăre speriată piuia printre crengi. Deodată, primul călăreţ se opri şi arătă un loc mai la o parte de curmătură. Iarba, bălăriile şi tufele de balsamină erau călcate în picioare, ca şi cînd prin ele s-ar fi tăvălit o droaie de urşi. Unul din lefegii se duse pînă acolo şi spuse apoi celorlalţi că sînt urme de picioare desculţe, de botfori şi de copite.

Stareţul porunci ca doi călăreţi să descalece. Oştenii îşi traseră săbiile şi plecară să cerceteze locul. În clipa cînd trecură dincolo de copaci, scoaseră un strigăt. Erau înspăimîntaţi.

Stareţul porni şi el într-acolo cu ceilalţi. În spatele a doi stejari zăceau pe pămînt cîţiva ţărani. Cei mai mulţi erau bărbaţi, îmbrăcaţi în cămăşi de culoare deschisă sau pe jumătate goi, desculţi, aşa cum de bună seamă ajunseseră îngroziţi pînă aici. Stareţul opri calul lîngă trupul unuia din margine şi aplecîndu-se către el, se uită la faţa lui pămîntie.

Întîlni privirea ochilor deschişi şi sticloşi ai unui bărbat mort şi plin de sînge. Straiele de pe el erau numai zdrenţe, ca şi ale celorlalţi, ca şi ale femeii tinere şi voinice care zăcea pe jumătate goală în iarbă, ceva mai încolo, sub un copac stufos. N-avea urme de răni, dar era moartă.

— A murit siluită şi pesemne că s-a apărat din toate puterile, spuse cel mai în vîrstă dintre călăreţi, cu faţa posomorîtă. Toţi s-au apărat pînă la ultima suflare.

— Ia uitaţi-vă! Pe-aici se văd nişte urme! arătă un altul spre lăstărişul călcat în picioare.

Urmele duceau către apă, spre curmătură.

— De bună seamă că acolo am găsi mai mulţi nenorociţi, vorbi cel mai în vîrstă. Au sfîrşit mai uşor.

— Asta au făcut-o fiarele de unguri! zise un altul. Şi-au arătat vitejia, încăierîndu-se cu ţărăncile!

Stareţul rămas în şa se uita posomorît la ţăranii ucişi. Se închină şi rosti în şoaptă „Tatăl nostru". Îi veniră în minte spusele bătrînului de la cîrciumă. Poate că oamenii aceştia n-au fost eretici şi au pierit numai pentru că erau cehi. Ridică fără voie mîna dreaptă şi le dete binecuvîntarea din urmă. După aceea porunci să fie acoperiţi cu crengi.

Lefegiii începură să vorbească, întrebîndu-se cum de-or fi ajuns nefericiţii aceştia aici. Au căutat de bună seamă un adăpost. Şi ungurii care înaintează ca vîntul se vor năpusti şi asupra lor.

Mai curînd decît se aşteptau, dădură de urmele altor cruzimi. Abia se îndepărtaseră de locul plin de sînge de lîngă curmătură, şi iată că, strecurîndu-se printre copaci, ajunseră într-o poieniţă înconjurată de stejari şi arţari. Aici stăruia mai multă lumină, însă priveliştea era tot atît de dureroasă. Prin iarba deasă se vedeau urme bătătorite, la capătul cărora, de cealaltă parte a poienii, zăcea o femeie îmbrăcată într-un veşmînt stacojiu. Alta, numai într-o cămaşă de pînză groasă, atîrna spînzurată de păru-i despletit, pe craca puternică a unui stejar bătrîn.

Stareţul nu se urni din loc, ci trimise în cercetare doi din călăreţii săi.

Toţi priveau în urma lor, aşteptînd cu nerăbdare să le spună ce-i acolo.

— Sînt moarte! se auzi dinspre stejar.

— Amîndouă, strigă al doilea lefegiu. Şi tinere; să tot fi avut douăzeci de ani.

Apoi ridică sabia şi tăie cu două lovituri părul fetei. Trupul tînăr se prăbuşi în iarba strivită, alături de tovarăşa ei moartă. După aceea, cei doi călăreţi făcură la fel ca şi cu trupurile celor de lîngă curmă-

tură : rupseră cîteva crengi şi acoperiră trupurile fetelor ucise.

Tovarăşii lor de drum aşteptau cu nerăbdare, uitîndu-se la stareţ ca să vadă ce va spune. Însă stareţul nu căta spre stejar, ci drept înainte, ca şi cum ar fi cercetat drumul. Iar cînd se întoarseră cei doi lefegii, nu-i întrebă decît dacă fata spînzurată fusese ucisă şi dacă avea răni.

— Nici o rană, răspunse cel mai în vîrstă dintre călăreţi, vădit tulburat. Amîndouă au fost schingiuite.

Ceilalţi vorbeau despre cei omorîţi şi mai ales despre cele două fete.

— Sărăcuţele! Una din ele să tot fi avut şaptesprezece ani! spunea, jelind-o, cel mai în vîrstă dintre cei doi lefegii, acela care îi retezase părul cu sabia. Şi ce păr lung şi negru avea! Şi cînd te gîndeşti c-au murit aşa, cîineşte.

Se întrebară apoi de unde or fi venit aceşti nenorociţi şi cum de-au căzut în ghearele ungurilor şi ale nemţilor. Oare unde or fi ungurii acum?

— Umblă ca nişte bezmetici şi scotocesc prin sate, zise în batjocură cel mai tînăr dintre lefegii. Asta-i vitejia lor!

În clipa aceea se auzi glasul aspru al stareţului:

— Ia mai lăsaţi-i în pace! De ce nu vorbiţi şi despre ereticii care ucid şi pîrjolesc?

Lefegiii amuţiră deodată. Numai unul din ei spuse cu glas scăzut tovarăşului care mergea alături de el:

— Dar ăia nu omoară femei şi nici drumeţi întîlniţi în cale.

Apoi ieşiră din pădure. Înaintea lor se întindea un cîmp deschis şi larg, care se pierdea în umbrele înserării. În zare începuse să se întunece. Fără nici o poruncă, oamenii îşi opriră caii. Nu departe, în faţa lor, se aşternea un sătuleţ. Acoperişurile de paie se zugrăveau limpede pe pînza cerului. Pereţii albi ai caselor răsăreau dintre umbrele negre ale copacilor.

De îndată ce zăriră sătuleţul, oamenii socotiră că morţii din pădure ar putea fi de-acolo. Cel mai în

vîrstă dintre lefegii rosti cu glas tare bănuiala aceasta, întorcîndu-se cu fața către stareț care tocmai își punea mantaua pe umeri.

Spre soare-apune ardea un brîu sîngeriu, ce se zugrăvea limpede pe cerul în amurg, desprinzîndu-se de livezile întinse, peste care cobora în grabă înserarea. La răsărit se ivise o lucoare palidă, ce se împrăștia pe cer, luminîndu-se din ce în ce mai mult. Răsărea luna.

Sătulețul părea mort. Nu se auzea nici un zgomot. Numai o dată un cîine urlă, ca și cum ar fi scos un scîncet de durere. Și-apoi iarăși tăcere, nimic, nici un sunet. Starețul porunci călăreților să pornească, dar cu mare băgare de seamă. La marginea satului zăriră lîngă drum o căruță răsturnată în șanț și lîngă ea doi cai încurcați în hamuri. In jurul lor, o baltă de sînge. Unul din cai avea o rană adîncă în piept și era plin de sînge. La copitele picioarelor înțepenite luceau potcoavele. Celălalt cal, care se afla sub el, se zbătea deznădăjduit cu picioarele dinainte, încercînd să se ridice, să scuture greutatea ce sta să-l strivească.

Indată ce călăreții se opriră lîngă căruță, calul nechează din întuneric. In glasul animalului care răsună în liniștea pustie a înserării era parcă un vaiet de durere.

— Ajutați-i ! porunci starețul.

Cinci călăreți săriră din șa. Patru dintre ei puseră mîna pe hoitul calului mort. Il apucară de coadă, de picioare și de cap și-l traseră de pe trupul calului prăbușit. Acesta, de îndată ce se simți ușurat de povara care-l zdrobise, răsuflă adînc și rămase o clipă nemișcat. Apoi scutură din cap, îl săltă puțin și încercă să-și urnească trupul. Dar nu izbuti nici singur și nici cu ajutorul lefegiilor. Se ridica numai pe picioarele dinainte: pe cele dinapoi nu izbutea.

Al cincilea lefegiu, tot învîrtindu-se pe lîngă căruță, scoase un strigăt. In clipa aceea, ceilalți lăsară calul în voia soartei. Sub căruță, între niște perne din care vîntul smulsese toți fulgii, lefegiul zărise

capul unui om, acoperit cu păr. Un argat zăcea acolo mort, cu fața la pămînt, în nămolul umed al șanțului.

Nu mai încăpea nici o îndoială. Omul plecase din sat cu căruța încărcată cu boarfe și desigur și cu oameni. Aici, cumanii sau ungurii l-au ucis și pe el și calul. Ceilalți au fugit de bună seamă, dar n-au ajuns prea departe. Numai pînă în pădure, lîngă curmătura năpădită de buruieni.

Intre timp răsărise luna. Talerul ei rotund se înălțase abia de o suliță deasupra zării. In strălucirea-i galben-stacojie, privea liniștită și plină de măreție. Livezile și cîmpurile pînă hăt-departe erau scăldate în lumina ei.

Lefegiii lăsară mortul și calul și încălecară. Ceva mai departe, lîngă un bolovan mare, dădură peste un cîine negru. Zăcea nemișcat, pe spate. Era mort. De data asta călăreții nu se mai opriră. Nimeni nu scoase o vorbă. Ceva neobișnuit și ciudat le apăsa sufletele. O presimțire stranie, ca despre o mare nenorocire, li se strecură în inimi cînd străbătură satul pustiu și mort. Printre casele și arborii învăluiți in întuneric străbăteau razele lunii care se înălța pe cer.

VIII

Nu apucară să meargă prea departe și se opriră din nou. La stînga drumului se afla o colibă joasă, cu acoperiș de paie, pe care crescuseră mușchi și urechelniță. Prin ferestrele sparte străbăteau dinăuntru vaiete înăbușite. Starețul șovăi o clipă. Porunci apoi ca doi dintre călăreți să meargă să vadă ce-i acolo. Cînd oamenii intrară, gemetele se auziră mai deslușit. Unul din ostași strigă pe fereastră că în colibă zace o bătrînă rănită, care cere ajutor în numele lui Dumnezeu și al tuturor sfinților.

— Și moare de sete, adăugă el.

— Daţi-i apă, — porunci stareţul, — şi oblojiţi-i rănile.

— Mikša a plecat să caute apă.

Lefegiul dispăru de la geam şi după o clipă ieşi din bordei, îndreptîndu-se spre stareţ.

— Nu v-a spus cine a fost pe-aici? întrebă egumenul mai înainte ca lefegiul să ajungă la el. Bătrîna poate să vorbească?

— A spus că satul a fost călcat de unguri. Toţi ceilalţi au fugit. Ea e bolnavă de picioare şi nu s-a putut urni. Aşa că a rămas. Nu ştie încotro au fugit sătenii şi nici în ce parte au luat-o ungurii.

— Auzi, să loveşti o babă bolnavă! strigă cel mai în vîrstă dintre lefegii.

— Şi încă cum au lovit-o! N-o să apuce noaptea. Mare minune dacă o mai trăi pînă mîine dimineaţă. Şi cum se mai vaietă! Mai ales, cinstite părinte, de teamă că va trebui să moară nespovedită şi neîmpărtăşită cu trupul Domnului.

— Nu-i cumva eretică? strigă stareţul, sărind de pe cal şi îndreptîndu-se spre colibă.

Nu trecu mult şi veni şi celălalt lefegiu.

— De-aţi şti, — zise el, — cît de bucuroasă a fost bătrîna cînd l-a văzut pe stareţ!...

— Şi el ce-a făcut?

— A întrebat-o mai întîi dacă se împărtăşeşte cu sîngele şi trupul Domnului. Astea au fost primele lui cuvinte. Bătrîna i-a răspuns că nu, rugîndu-l să-i dea dezlegare de păcate. Apoi stareţul m-a trimis afară, ca să vă spun să vă închinaţi şi voi.

Lefegiul îşi făcu semnul crucii, iar ceilalţi de asemenea. Urmă o clipă de tăcere. Se auzea numai zgomotul cailor care-şi fluturau cozile, ca să se apere de muşte, sau cînd vreunul din ei izbea pămîntul cu copitele.

Stareţul ieşi din colibă şi porunci să se mai dea bătrînei apă de băut şi să i se pună o ulcică plină lîngă pat. Altceva nu mai spuse. Se vedea bine că nenorocirea bătrînei îl zguduise.

După aceea porniră pe uliţa satului, ale cărei case, pe o parte şi pe alta, zăceau părăsite şi pustii. Cînd ajunseră în piaţa rotundă, totul era învăluit în lumina strălucitoare a lunii. Scăldate în razele ei se oglindeau apele unui mic heleşteu din apropierea teiului bătrîn, care arunca peste piaţa pustie o umbră deasă şi prelungă.

Urmele urgiei se vedeau pretutindeni. Ici şi colo zăriră bucăţi de haine sau de pînză, aruncate sau pierdute, în altă parte — un coş sau o dăsagă împletită din coajă de tei. In faţa unei căsuţe adăsta un car gata de plecare; dincolo, văzură o portiţă smulsă din ţîţîni sau porţi date de perete. Dar nicăieri, nici ţipenie de om, nici o vită, nici o pasăre, nici un cîine. In schimb, destule capete tăiate de găini şi de gîşte.

— Un lucru mi se pare ciudat, spuse unul dintre lefegii. Dacă au pustiit satul în halul ăsta, de ce nu i-au dat foc?

— Poate că au de gînd să se întoarcă. Cine ştie unde sînt acum! Or fi urmărind niscai fugari! îşi dădu cu părerea cel mai în vîrstă dintre oşteni.

In aceeaşi clipă opri calul. La fel făcură şi ceilalţi după ce trecură de mijlocul pieţii. Toţi îşi aţintiră privirile înainte, în partea dreaptă, care fusese pînă atunci cufundată în umbră. Acolo luna îşi revărsa belşugul de lumină peste o casă de lemn cu acoperiş de paie şi peste gardul din faţa ei. La portiţă, chiar lîngă gard, zăcea o femeie, iar pe gard, deasupra ei...

Oamenii amuţiră deodată. Se uitară cercetători, ca şi cum nu le venea să creadă, apoi se apropiară mai mult. Stareţul păşea încet, şovăind, în urma lor.

Cînd ajunse acolo, păli de cele ce-i văzură ochii. Pe pămînt zăcea plină de sînge o tînără ţărancă ucisă. Un copilaş de vreo cinci ani, cu capul zdrobit, îşi vîrîse faţa în fusta femeii. Mama şi copilul zăceau morţi într-o baltă de sînge. Sîngele stropise şi ulucile de lîngă ei, dar mai ales cei doi pari ascuţiţi, înfipţi în gard, şi care se înnegriseră de şiroaiele de sînge

scurse din trupurile altor doi copilaşi, un sugaci şi un prunc de vreo doi anişori.

Toţi, mama şi copiii, pieriseră de o moarte îngrozitoare. Dar mai ales pentru femeie a fost desigur înspăimîntător să-şi vadă copiii murind în astfel de chinuri. Şi i-a văzut, de bună seamă, de vreme ce i-a apărat.

În timp ce se uitau buimaci la trupurile celor ucişi, lefegiii văzură în lumina lunii că femeia avea mîna dreaptă tăiată. Îşi apărase copiii cu mîinile goale!

— Fiare! strigă unul dintre lefegii.

Apoi al doilea şi al treilea:

— Nemernicii!

Erau glasuri în care tremurau scîrba şi mînia stîrnite de această sălbăticie.

— Va să zică aşa vor să ne facă şi nouă, adăugă cel mai tînăr, care se trăgea, ca şi ceilalţi tovarăşi ai lui, dintr-un sat de iobagi al lui Rožemberk.

— Smulgeţi ţăruşii şi culcaţi copiii lîngă mama lor! porunci stareţul cu grăbire, întorcînd capul în altă parte.

Un zvon de glasuri străbătu pînă la ei. Toţi rămaseră locului şi ascultară. Un cîntec — un viers jalnic şi sălbatic — răsuna din plin, nelămurit încă, dar apropiindu-se tot mai mult.

— Mai şi cîntă ticăloşii! izbucni lefegiul cel tînăr.

În clipa aceea toţi fură cuprinşi de mînie şi ură. Îl strigară pe tînărul ostaş şi ca la o poruncă alergară spre cai. Pintenii zornăiră şi lefegiii răcniră într-un singur glas:

— Pe ei! Pe tîlharii ăştia!

Stareţul se răsti la ei: Ce-au de gînd să facă? Să stea pe loc! Dar lefegiii smulseră lănciile din pămînt şi se aruncară în şa. Între timp, cîntecul se auzi şi mai desluşit. Răsuna mai răspicat şi mai fioros.

Stareţul îşi îndemnă calul, şi mai înainte ca lefegiii aprinşi de mînie să dea pinteni cailor, trecu în faţa lor. Se întoarse spre oşteni şi, ridicînd mîna

dreaptă, le strigă să-i dea ascultare, dacă nu vor să intre singuri în gura lupului.

— Vor să ne ucidă!

— Pe noi toţi, ungurii ăştia nemernici!

— In numele Domnului, vă poruncesc! răcni stareţul cu glas de tunet. Să nu facă nimeni un pas! Acela care va mişca măcar un deget... Iar tu, — rosti egumenul, arătînd spre cel mai în vîrstă, — cu greu ai putea da socoteală acasă, ca şi voi ceilalţi.

In clipa aceea veni spre ei, în piaţă, un călăreţ îmbrăcat într-o haină păroasă şi cu o manta roşie, prinsă peste umărul stîng. Pe hamurile calului mărunt şi negru luceau paftale şi tot soiul de podoabe de metal. In clipa în care îi zări pe lefegii şi pe preotul îmbrăcat în veşminte albe, călăreţul întoarse grabnic calul, şi din cîteva dezghinuri dispăru printre case.

Cîntecul se auzea acum mai aproape şi mai hotărît, însă deodată încetă, de parcă ar fi fost retezat. In schimb, un strigăt sălbatic sfîşie tăcerea nopţii. Se auzi tropotul vijelios al unui mare număr de cai care alergau în goană turbată. Şi după o clipă năvăliră în piaţă ungurii, un cîrd întreg, fluturînd săbiile deasupra capului şi scoţînd urlete bezmetice.

Erau ca la vreo treizeci, toţi îmbrăcaţi în veşminte uşoare. Numai cîţiva dintre ei purtau coifuri fără margini, ca nişte pîlnii. Ceilalţi, cu căciuli miţoase, aveau bărbi dese şi lungi, care le atîrnau pe piept. Erau raşi în cap. Niciunul nu purta arme strălucitoare, nici platoşe, nici alte lucruri mai de seamă. Cîtorva le atîrnau pe umeri piei păroase. Cei mai mulţi aveau mantale roşii, ca şi călăreţul pe care-l văzuseră întîi. La şoldul drept al fiecăruia se bălăbănea o tolbă plină cu săgeţi. La umăr purtau arcuri, iar pentru a se apăra, ţineau pe braţul stîng un scut rotund şi mic.

Toate acestea se puteau desluşi dintr-o singură ochire. Ba ceva mai mult: se vedea că sub şei caii lor mici şi nu prea arătoşi aveau un fel de piei pă-

roase, apoi pieptare și căpestre de care atîrnau cureluşe de podoabă, bătute cu paftale de metal şi alte zorzoane lucitoare.

Călăreţii năvăliră în piaţă cu strigăte asurzitoare şi-i înconjurară pe oamenii lui Rožemberk. Cu o clipă mai înainte stareţul le poruncise să lase în jos suliţile pregătite de luptă.

După aceea se strecură încet printre unguri şi lefegii, pînă cînd ajunse în faţa căpeteniei maghiare. Acesta avea în cap un coif, iar peste un zăbun lung, roşu şi înflorat, o cămaşă de zale. Stareţul îi vorbi latineşte. Ungurul pletos, cu faţa smolită şi mustăţi negre, răspunse pe ungureşte că nu înţelege. Apoi întrebă scurt, în limba slovacă, cine sînt.

— Sîntem supuşii majestăţii sale Sigismund, împăratul Romei, regele Ungariei şi al Cehiei. Iar eu sînt stareţul mănăstirii din Louňovice.

— Eşti ceh, nu-i aşa?

— Ceh, dar creştin adevărat.

Ungurul rîse şi rosti:

— La voi cehii, toţi sînt buni creştini. Asta o spune fiecare. Şi cînd colo fiecare e un husit, un eretic. Chiar şi preoţii şi parohii, ca acela de la Hradec. Te închini şi duhului rău?

— Cine i se închină? răspunse pe dată stareţul cu asprime.

— Voi, cehii! In pieţele din Praga şi pretutindeni vă închinaţi Mielului alb, ca păgînii. Şi Gîndacului negru.

— Nu-i adevărat.

Ungurul începu să suduie ca ieşit din minţi şi ţipă:

— Cum nu-i adevărat? O ştim din gura preotului nostru şi pretutindeni se propovăduieşte lucrul acesta despre voi. Foarte bine că vă omoară pe toţi!

— Sînt sol şi mă duc la rege.

— Ce cauţi acolo?

— Duc o solie din partea panului din Rožemberk. Măria sa craiul va fi bucuros să mă vadă.

— Bucuros, nebucuros, regele e tare dornic să vă vadă pe voi toţi cehii în pămînt. Ce duci cu tine? întrebă deodată.

— Nu mă întreba şi lasă-mă să trec. Mă duc la Kutna Hora. Şi regele se îndreaptă într-acolo.

— S-o fi ducînd el, dar tu n-ai să te duci. Asta ar putea să spună fiecare din cei pe care punem mîna.

— Pe mine n-ai decît să mă iei cu tine, dar să mă duci la rege.

In timpul acestui schimb de vorbe, cumanii nu scoaseră nici un cuvînt. Toţi se uitau la lefegii, cercetau cu privirea caii cehilor, îl cîntăreau pe stareţul îmbrăcat în alb şi căutau să înţeleagă ce vorbeşte cu căpitanul lor. Acesta se-ntoarse deodată către ei şi le strigă ceva în limba lor. După aceea zece cumani se îndreptară către lefegiii lui Rožemberk ca să le ia armele. Lefegiii le înmînară la porunca stareţului care-şi dăduse seama că în astfel de împrejurări nu era altceva de făcut. Apoi cumanii îi luară pe lefegii între ei şi, împărţindu-i, îi duseră în două case. Stareţul trebui să meargă cu căpetenia cumanilor în altă casă.

Cîţiva călăreţi cumani rămaseră de strajă. Ceilalţi îşi adăpostiră caii în grajduri şi plecară să se odihnească.

Stareţul fu dus într-o odăiţă. Acolo se întinse pe un pat sărăcăcios, acoperit cu paie. Totuşi nu putu să adoarmă. Tot ceea ce văzuse astăzi în cătunul acesta nu-l lăsa să aţipească. Cum închidea ochii şi moţăia o clipă, se smulgea dintr-un vis îngrozitor. Vedea trupşoarele învineţite ale copiilor înfipţi în ţăruşi, plini de sînge şi cu maţele afară, pe mama moartă lîngă ei şi pe frăţiorul cu capul zdrobit. In vis îi apăreau şi ungurii tuciurii în mantalele lor roşii, cu ochii sticloşi, cu pomeţii obrajilor ieşiţi în afară, cu gîturile goale, răcnind şi bolborosind cuvinte neînţelese, în limba lor ciudată, ameninţîndu-l.

Astfel se zbuciumă stareţul, pînă ce fruntea i se broboni de sudoare. Se închină şi-şi aminti de nelegiuirile săvîrşite de taboriţi: cum au dat foc mănăstirii, cum au ars cărţile sfinte, cum au nimicit totul, cum şi-au bătut joc de sfintele icoane — şi apoi îi apărură iarăşi copilaşii aceia schingiuiţi şi morţi din vîrful ţăruşilor, cu ochii stinşi şi cu feţişoarele schimonosite de durere.

— Asta e pedeapsa lui Dumnezeu, din pricina blestemaţilor de taboriţi! Pedeapsa lui Dumnezeu! Numai sînge nevinovat se varsă pretutindeni.

Stareţului îi apăru în minte boierul de la Hvozdno, aşa cum îl văzuse cînd se întîlnise ultima oară cu el. De jur împrejur era tăcere. Se auzea doar sforăitul zgomotos al călăreţilor cumani care dormeau în tinda casei.

Stareţului i se păru un veac pînă la ziuă. Abia spre dimineaţă aţipi puţin. Căpetenia cumanilor veni să-l trezească. Curînd după aceea încălecară. Cînd ajunseră în piaţă, egumenul se uită spre locul unde zăcea trupul femeii cu copilul şi trupşoarele celor doi prunci. Văzîndu-i tot acolo, ceru căpeteniei ca oamenii lui să-i ridice şi să cureţe locul.

— Vezi, popă, că şi tu eşti eretic? Ştii oare că ne-am spălat mîinile în sîngele lor? Pentru asta avem indulgenţe[1]. Dar numai pentru cel care ucide, nu şi pentru cel care îngroapă. Lasă-le încolo de spurcăciuni eretice!

După aceea părăsiră satul şi ungurii o luară pe un drum mai drept şi mai scurt, trecînd mai întîi prin nişte livezi înflorite, cu iarbă înaltă, apoi printr-un loc înţelenit şi peste ogoare cu semănături verzi; după aceea iarăşi peste cîmp, printr-o luncă, pe lîngă o curmătură, şi se îndreptară în sfîrşit către un sat care îşi arăta căsuţele albe lîngă un stejăriş, dincolo de livezi. De-a lungul drumului trecură şi pe lîngă un conac, un fel de curte boierească, arsă şi pustie.

---

[1] Indulgenţe — iertare pentru păcate, ce acordă uneori biserica catolică. (n.t.)

Căpetenia cumanilor nu vorbea cu stareţul. Şi cînd vorbea, o făcea numai ca să-l înţepe — şi pe tovarăşii lui la fel.

Stareţul nu intră nici el în vorbă cu căpetenia cumanilor care nu ştia nici să scrie, nici să citească. Se încredinţase de lucrul acesta cînd îi arătase scrisoarea guvernatorului. Preotul îi sfătuise şi pe lefegii să nu scoată o vorbă. Iar acum îi auzea pe cumanii care mergeau alături de ei, glumind cu glas tare şi bătîndu-şi joc de dînşii.

Încă de dimineaţă ajunseră în satul de la capătul drumului. Acolo era un adevărat furnicar de ostaşi. Cătunul şi ţarinile dimprejur mişunau de oştile înaintaşe ale lui Sigismund. Cei mai mulţi dintre armaşi erau călări. Cumanii şi cei înrudiţi cu ei, iazigii şi sîrbii, purtau straie pestriţe, cu brîuri late, şi erau înarmaţi pînă în dinţi. Mai mişunau pe-acolo slovaci şi maghiari, toţi călări, şi pîlcuri de pedestraşi nemţi.

Tăbărîseră cu toţii prin case, în piaţă şi jur împrejurul satului. Caii şi-i legaseră de garduri, priponiţi de ţăruşi, sau îi adăpostiseră în coşare. Unii erau înşăuaţi. Alţii fără şei. Pretutindeni bălegar şi un miros iute, paie aruncate şi risipite, smocuri de iarbă proaspătă şi apă vărsată.

Cînd pîlcul de călăreţi intră în sat, ducînd în mijloc pe ostatici, pe stareţul în veşminte albe şi pe cei şase lefegii, cumanii, ungurii, sîrbii şi pedestraşii nemţi se îngrămădiră în jurul lor. Şi toţi ţipau: „Hus! Hus!", strîmbîndu-se la ei şi ameninţîndu-i.

IX

Căpitanul cumanilor se opri în piaţa satului, dinaintea unei case, în gardul căreia se afla înfipt un steag. Ostaticii fură mînaţi spre o poartă deschisă şi smulsă din ţîţîni. Acolo întîlniră chiar pe căpetenia către care porniseră. Era un bărbat chipeş, înalt,

voinic, cu nasul coroiat şi ochi scînteietori. In cap purta o cuşmă mică, roşie, cu două pene de struţ, înfipte drept în sus, iar trupul îi era învăluit într-o dulamă albă, largă şi fără mîneci. Pe sub dulamă se vedea un mintean stacojiu şi înflorat, croit dintr-o ţesătură pestriţă şi împodobit cu găitane la piept. Pantalonii strîmţi şi roşii erau vîrîţi în nişte botfori nu prea înalţi, însă cu pinteni. La şold îi atîrna o sabie încovoiată, iar în mînă ţinea o ghioagă.

Căpetenia la care fură duşi ostaticii ştia limba slovacă, dar cu stareţul vorbi latineşte. Cuvînta mai liniştit decît căpitanul cuman, însă tot atît de neîncrezător. Cînd stareţul îi spuse cine e şi unde se duce, căpetenia cătă la el cu o privire iscoditoare şi-i porunci să aştepte. După aceea intră în casă. Nu zăbovi mult şi se întoarse însoţit de un cavaler cu chivără, de sub care se revărsa o glugă de zale care-i acoperea ceafa, gîtul şi barba. Gluga tivită cu blăniţă şi tăiată pe margini în formă de frunzişoare îi cădea peste umeri, pînă la piept. Pe gluga aceasta de zale, sub urechea dreaptă, se afla o plăcuţă roşie cu blazonul vajnicului cavaler care purta gambiere, sabie la şoldul stîng şi un jungher în dreapta. La brîu avea o tolbă şi în mîini mănuşi de za. Era pregătit de drum.

Călca apăsat şi pasămite destul de anevoie. La fiecare pas, pintenii îi zornăiau zgomotos. Cu stareţul vorbi ceheşte, căci era ceh de obîrşie, boier din Moravia, panul Ješek din Plumlov, fratele celui mai mare hatman din Moravia. Se număra printre panii care, recunoscînd drepturile lui Sigismund asupra coroanei cehe, slujeau acum în oştirea acestuia, chiar împotriva celor de un sînge cu ei.

Cînd auzi încotro se îndreaptă preotul şi pentru ce anume, şi după ce văzu şi scrisoarea cu peceţile guvernatorului Rožemberk, panul Ješek se bucură foarte şi-l primi bine pe stareţ. La rîndul lor, ungurii începură să se poarte altfel cu ostatecul. Cele două căpetenii, ungurul şi cehul, îl conduseră pe stareţ în casă

şi-l ospătară din merindele lor. Dar nu zăboviră mult acolo, căci în curînd se auzi sunînd goarna şi tobele vestiră plecarea.

Stareţul rămase lîngă panul Ješek, pe care regele Sigismund îl trimisese înadins în fruntea înaintaşilor din oastea sa, ca ceh care cunoştea oamenii de prin părţile acelea. Panul conducea un pîlc de pedestraşi. alcătuit în cea mai mare parte din nemţi silezieni. Printre ei se aflau şi cîţiva cehi din Moravia. La cererea stareţului, Ješek porunci să se înapoieze lefegiilor toate armele, îngăduindu-li-se, în acelaşi timp, să însoţească iarăşi ca străjeri pe stăpînul lor.

In clipa cînd ostaşii ieşiră din case, îndreptîndu-se spre caii care aşteptau în faţa porţilor, satul părăsit de oameni părea un furnicar. Ungurii, care alcătuiau primul pîlc de călăreţi, se rînduiră în piaţa satului, umplînd văzduhul cu zgomotele şi cîntecele lor. Pămîntul se cutremura de tropot, iar în aer plutea un miros iute ce se amesteca cu nechezatul şi neastîmpărul cailor aşezaţi acum în rînduri.

Paftalele şi bumbii de metal de pe hamurile bidiviilor sclipeau în soarele dimineţii, iar mantalele călăreţilor păreau mai roşii.

Cei mai mulţi dintre ei se şi aflau în şa, alţii abia încălecau sau mai strîngeau chingile. Insă toţi vorbeau între ei zgomotos, suduiau, strigau unii la alţii sau pufneau în rîs de li se vedeau dinţii albi strălucind sub mustăţile negre. Adierea vîntului de dimineaţă înfiora părul pieilor de sub şei şi de pe umerii acestor fii cruzi şi sălbatici ai pustei maghiare.

Sutaşii în mantale de culoarea chinovarului, sub care se zăreau solzii sclipitori ai cămăşilor de zale, încălţaţi cu cizme roşii, la care zornăiau pinteni lungi, rînduiau şirurile de armaşi, strigau, înjurau şi împingeau în rînduri, cu sabia lor uşor încovoiată, pe călăreţii neobişnuiţi cu disciplina.

Stareţul stătea pe cal în faţa casei, alături de panul din Plumlov, cu ochii îndreptaţi spre această gloa-

lă pestriță — priveliște neobișnuită pentru el. Cavalerul îl lămuri asupra călăreților.

— Aștia ar fi în stare să jefuiască și să fure totul, spuse el, arătînd spre unguri și cumani.

Starețul îi aminti ce-au săvîrșit în sătulețul vecin, povestindu-i ce-a văzut chiar el, cu ochii lui.

Cavalerul dădu din cap și zise:

— Din păcate așa este. Și ce-i mai rău, e că prin asemenea fapte slujesc regelui. Însă nu te poți înțelege cu ei în nici un chip.

Tobele răpăiră. Erau două căldărușe mici de aramă, atîrnate de gîtul unui bălan bătrîn care se afla la marginea șirurilor, în primul rînd al pîlcului de unguri. Toboșarul călare lovea în ele, bătînd darabana, sutașul scoase un strigăt pătrunzător și gloata se puse în mișcare. Starețul băgă de seamă că la urmă de tot mergea călare un călugăr dominican, ars de soare și firav. Panul din Plumlov, văzîndu-l pe consîngeanul său uitîndu-se după călugăr, îi spuse:

— E un predicator maghiar. Avem și un neamț și un slovac. Toți vorbesc cu înflăcărare împotriva taboriților și reamintesc oamenilor bula papală [1].

În clipa în care ungurii și cumanii dispărură pe una din ulițele satului, iar tropotul cailor mai răzbătea încă pînă aici, din celălalt capăt se auzi un alt tropot, mai puternic. O gloată pestriță de sîrbi și valahi se urnise de asemenea din loc. Cei mai mulți aveau niște cușme ciudate și căciuli tivite pînă sus cu blăniță, unele dintre ele împodobite cu pene; erau îmbrăcați în mintene cafenii sau cu mantale, purtau pe umeri piei păroase, aveau arcuri și tolbe, iar la brîu arme. Mai toți erau înalți, voinici, cu ochi scînteietori și mustăți stufoase, adevărați uriași față de cumanii cei mărunți și puțin arătoși.

— Aștia retează capetele oamenilor, grăi panul din Plumlov, arătînd spre sîrbi și romîni.

Căpetenia cu care starețul se întîlnise în poarta ca-

[1] Bula papală — act oficial emis de papă. (n.t.)

sei şi care pînă atunci stătuse mai la o parte, uitîndu-se la călăreţi, se apropie de ei.

In urma călăreţilor se auzea cîntec şi sunet de flüier, răzbătînd prin tropotul copitelor. Erau pedestraşii nemţi care avuseseră tabăra dincolo de sat. Panul din Plumlov, împreună cu stareţul şi lefegiii acestuia, se alăturară nemţilor. Egumenul îşi mai aruncă o dată privirea înapoi şi zări alte pîlcuri de călăreţi şi un lung şir de care ţărăneşti.

Peste puţin ieşiră din sat şi înaintară pe un drum zbicit, plin de hîrtoape. Era o dimineaţă senină de mai. Cîmpul şi ponoarele dimprejur erau acoperite de verdeaţă.

Stareţul îşi rotea ochii cu mai multă voioşie decît ieri. Se simţea mai în apele lui şi mai în siguranţă în mijlocul acestor şiruri de ostaşi. Se bucura că în sfîrşit va izbuti să ajungă la ţintă. Văzînd atîta oştire înaintea şi în urma lui şi auzind de la panul din Plumlov cîtă oaste mai are regele şi cîte mii de cruciaţi mai aşteaptă Sigismund, triumfa la gîndul că blestemaţii de eretici nu vor mai avea acum putinţa să se împotrivească. A sosit în sfîrşit ziua să se isprăvească cu ei. Praga va fi îngenuncheată, aşa cum i-a spus şi panul din Moravia. Iar cuibul de la Hradiště va fi măturat de pe faţa pămîntului de către guvernatorul Rožemberk.

— Numai să pot căpăta pentru acest husit josnic un ajutor mai mare din partea regelui, spuse stareţul compatriotului său.

Cavalerul făcu un semn.

— Numai de bani să nu fie vorba. Căci şi craiul e cam strîmtorat. Doar bani să nu-i ceri, părinte stareţe. Ar fi fost mult mai bine decă-i aduceai dumneata niscai sunători. Să ştii că regele are şi datorii. Iar negustoraşul acela cu greu îi face rost. Pe preoţi nu-i vede cu ochi buni.

— Care negustoraş ?

— Windeke. Un tîrgoveţ din Maienţa. Om umblat prin lume şi iscusit mai ales în astfel de treburi. Ne-

gustor cu apucături ovreiești. Regele are încredere în neamțul ăsta, fiindcă îi face rost de bani. Dar cînd e vorba de cehi, stîrpitura de Windeke ar fi în stare să-i înece pe toți. Mai întîi pe noi, bineînțeles, pe cehii de la curte, și apoi pe toți ceilalți. Să-l cauți pe Šlik, care e logofătul de taină al împăratului. Bani și iar bani, părinte starețe, sau... aici panul din Plumlov se apleacă de pe cal către stareț și adăugă surîzînd și clipind șiret din ochi — o fecioară frumoasă. Cu o astfel de undiță minunată îl poți prinde întotdeauna pe rege.

Starețul încruntă din sprîncene:

— Avem griji mai mari. E vorba de credință și de coroană.

— De asta nu se teme el. N-ai auzit? Castelul sfîntul Václav și Vyšehradul sînt în mîinile noastre. Amîndouă îi strîng pe cei din Praga ca într-un clește. Se vor ruga frumușel de papă. Poate chiar mai înainte ca noi să ajungem la Praga.

— Dar procleții aceia de la Hradiště?

Cavalerul rîse batjocoritor și întîmpină:

— Ia, cîțiva popi bezmetici și niște mocofani ca vai de ei.

— Dar despre țăranii lui Žižka ai auzit, boier Ješek?

— Aida de! Au nimerit-o și ei o dată. Dar acum ce pot să facă împotriva a mii și mii?

Pe stareț nu-l convinse acest răspuns și el stărui, arătînd cît sînt de îngrozitori și de turbați acești oameni, de nu se mai poate înțelege nimeni cu ei. Taboriții nu se vor supune atît de ușor.

— Sfătuiește-l și dumneata pe rege, pan Ješek, adăugă starețul. Dumneata și toți panii cehi. Să nu le nesocotească puterea, să trimită pe cineva împotriva lor și să nu-l lase singur pe guvernator. Nu e vorba numai de coroana regelui; lucrul acesta ne privește atît pe noi, cît și pe voi. Frăția taborită ne poate zdrobi pe toți.

— Nu te speria, părinte starețe. De sfătuit o să-l sfătuim. Însă regele are prea puțină încredere în noi, cehii, adăugă cavalerul cu amărăciune. Prea puțină. Il

slujim ca și alții, ba încă și mai bine, de vreme ce o facem împotriva alor noștri. Am să vorbesc și cu fratele meu hatmanul. Dumneata cată să-i cîștigi pe ceilalți. Ai să-i vezi pe toți la Kutna Hora. Și să-l cauți pe Šlik, așa cum ți-am spus.

Ziua era foarte caldă. Toți sufereau din pricina zăpușelii, dar și mai mult din pricina prafului care se ridica în jurul lor în vîrtejuri mari. Satele prin care treceau erau părăsite. Locuitorii din părțile acestea fugiseră de teama ungurilor și cumanilor. Urmele jafului și pustiirilor se vedeau pretutindeni : lanuri întregi de semănături strivite fără noimă sub copitele cailor, case dărîmate și resturi de animale ucise, zvîrlite afară din coșare.

Seara, după ce panul din Plumlov și starețul se așezară cu pedestrașii în tabără, zăriră pălălaia uriașă a unui pîrjol. O curte singuratică, înconjurată de copaci, ardea ca o singură flacără. Văpaia roșie se revărsa sub cerul înnegurat. Ješek din Plumlov sări în sus plin de năduh și începu să suduie.

— Arde, iar au dat foc ! Nu trebuiau să facă asta, aici lîngă Kutna Hora. Așa a poruncit regele, după sfatul nostru ! Să mi se aducă calul ! strigă el slugii sale.

După o clipă, ieși din sat și porni către focul care strălucea în amurg. Starețul stătea lîngă un gard, la marginea satului, cu ochii pironiți în partea aceea. Vedea flăcările înălțîndu-se în văzduh și coloanele de fum pierzîndu-se sub cerul întunecat. Făpturi aidoma unor umbre negre alergau printre copacii din jurul curții, unele pe jos, altele pe cai.

Un zgomot înăbușit străbătea de la foc pînă aici. O clipă, se înteți mai năprasnic și atît de sălbatic, încît îi îngrozi pe toți.

Starețul auzi pe niște pedestrași, care stăteau mai la o parte lîngă uluci, vorbind despre pîrjol. Spuneau că cei din curtea aceea se apără, că ungurii au pătruns desigur înăuntru și omoară pe oricine le iese în cale.

După puțin timp, starețul avu știri mai sigure. I le

aduse chiar panul din Plumlov, care se întoarse leoarcă de năduşeală, obosit, încruntat şi plin de mînie.

— Ungurii au dat foc curţii, aşa cum mi-am închipuit, spuse panul în odăiţa scundă, ţărănească, întunecoasă, mucegăită şi luminată de un opaiţ. Dar mai înainte au jefuit totul.

— Şi ce-i cu oamenii din curte? S-au apărat?

— S-au cărăbănit. Dar după ce s-a încins pîrjolul, au luat-o la fugă încă doi inşi, un bătrîn şchiop şi un argat mai tînăr. Se ascunseseră în casă. Focul şi fumul i-au alungat şi pe ei. Blestemaţii de unguri i-au aruncat însă din nou în foc. Şi pe bătrînul şchiop şi pe argatul cel tînăr. Urlau sărmanii ca-n gură de şarpe, cînd îi înţepau cu săbiile şi cu suliţele, împingîndu-i în vîlvoare. Auzeam de departe urletele ungurilor: „Hus! Hus! Ceh! Hus! Ceh!“ Aşa răcneau fără încetare. Cînd am ajuns acolo era prea tîrziu. Nu se mai putea face nimic. Pe flăcău l-am zărit la fereastră. Striga cu atîta deznădejde sărmanul, încît glasul lui străbătea pînă şi prin hărmălaia smintiţilor. Şi deodată s-au prăbuşit peste el grinzile care ardeau. Nu i s-a mai putut da nici un ajutor.

Stareţul îşi aminti clipele cînd el însuşi se pregătise de moarte în conacul de la Hvozdno, împreună cu Marta şi paracliserul, atunci cînd luase foc casa vecinului.

— Şi ungurii ce spuneau? întrebă el cu glas înăbuşit, după ce tăcu cavalerul.

— Nimic. Am întrebat de sutaş. Nu era nicăieri. Cînd m-am răstit la ei, zdrahonii ăia de oameni erau gata-gata să sară la mine.

— Erezia a aprins focul. E un jeratic pe care nimic nu-l mai domesticeşte. Iată că acum pîrjolul pe care l-au stîrnit, arde şi suflete nevinovate. Ne fac de ocară în toate ţările vecine, spuse stareţul posomorît şi clătinînd din cap.

— Toată ţara va fi pustiită.

— De aceea, cu cît aceşti eretici vor fi stîrpiţi mai curînd, cu atît va fi mai bine.

Stareţul rostise aceste cuvinte tăios şi cu o asprime care i se răsfrîngea în ochi şi pe chipu-i galben ca lămîia.

A doua zi porniră în zori, în urma călăreţilor unguri care o luaseră cu mult înaintea lor, lăsînd urme cumplite: ceva mai încolo, printre copacii arşi, ruini fumegînde şi cenuşa celor două nefericite fiinţe.

După-amiază, pe cînd mergea alături de panul din Plumlov, în fruntea pîlcului de pedestraşi nemţi, stareţul zări pe înălţimea dinaintea lor un oraş mare, împrejmuit de întărituri. Se vedeau de departe turnurile şi bisericile. Se apropiau de Kutna Hora...

X

Călăraşii unguri, sîrbii şi cumanii tăbărîseră prin satele din jurul oraşului. Nici pîlcul ostaşilor cu care venise panul din Plumlov nu intră în cetate; de asemenea nici al doilea, alcătuit din pedestraşi, numai nemţi din Silezia şi Lusacia, care sosiră în urma cavalerului din Plumlov. Toţi îşi aşezară corturile sub zidurile oraşului, lîngă mănăstirea Sedlec. Tabăra creştea văzînd cu ochii. Veneau din urmă şiruri lungi de care ţărăneşti şi împreună cu ele călăreţi arămiţi de soare, cu coifuri ţuguiate ce le acopereau şi nasul, plini de praf, murdari, stacojii la faţă şi leoarcă de sudoare.

Împrejurimile întinse din jurul clădirilor lavrei şi din preajma capelelor aveau altă înfăţişare. Deasupra lor, ca şi deasupra vechii mănăstiri romanice, se înălţa drept în sus silueta mîndră şi zveltă a catedralei gotice. Locurile acestea liniştite erau acum un du-te-vino de lume de tot soiul, pedestraşi şi călăreţi. Pretutindeni se vedea o împestriţare de culori care se împerecheau sau se desperecheau în brîuri de culoarea macilor de pe cîmpii. În toate părţile era o mişcare neostoită ca într-un furnicar. Şi în tabere soseau neîncetat mereu alte şi alte pîlcuri de ostaşi, ca nişte ape

care se învolburau sub steaguri de cele mai felurite culori.

Panul din Plumlov își rîndui oamenii și apoi se îndreptă cu stareţul mai întîi spre mănăstirea Sedlec.

În lavră era o însufleţire tot atît de vie ca şi în tabere. Numai că aici mişunau numai preoţi. Îndată ce aflară că se apropie oastea regelui şi auziră glasul goarnelor de război, ieşiră aproape toţi din lăcaşuri. Foarte mulţi călugări ai mănăstirii Sedlec, cu comănace albe şi scapulare negre, o seamă de preoţi, oaspeţi din parohiile învecinate, şi fugari din diferite părţi se grăbeau să iasă din chiliile şi cămările lor. Cei mai mulţi erau din Praga.

Printre ei se amestecau preoţi de ţară, parohi şi canonici, dar mai cu seamă călugări din mănăstirile diferitelor ordine, îmbrăcaţi în straie albe, negre sau cafenii. Unii erau mai bătrîni, alţii mai tineri, rotofei, spînatici, burduhănoşi sau ogîrjiţi. Erau preoţi de ţară în straie nemţeşti, mulţi cu veşminte bogate şi de preţ, iar alţii în sutane negre. Vuiau scările şi bolţile de paşii lor. Apăreau şi dispăreau printre stîlpii de la întretăierea sălilor şi se îngrămădeau în pridvoare.

Pretutindeni răsunau glasurile lor. Se auzeau chemări în limba cehă, germană şi latină. Toţi se frămîntau la ştirea că se apropie oastea regelui, mîntuirea şi nădejdea lor, care o să-i pedepsească pe eretici. La fereastra unei clădiri din prima curte se înghesuiau numai capete de femei, legate la cap cu tulpane călugăreşti. Erau călugăriţele care îşi aflaseră adăpost aici. Se uitau într-o parte şi în alta, unele îmbrăcate în negru, altele în alb.

Deodată preoţii purceseră cu toţii către porţile ce se deschiseră scîrţîind şi pe sub a căror arcadă gotică intră călare un monah, îmbrăcat în veşmînt alb, cu înfăţişare nobilă, iar alături de el un cavaler cu chivără şi platoşe pe şolduri. Călăreţii înarmaţi rămaseră în faţa porţilor.

Din mulţimea preoţilor se auzi un strigăt de uimire şi de bucurie :

— Stareţul!

Un preot tînăr, unul dintre protosinghelii stareţului, refugiat aici la Sedlec, scosese acest strigăt şi, făcîndu-şi loc prin mulţime, se apropie de egumenul său. Într-o clipă se află peste tot cine e oaspetele cel nou. Cei de faţă se apropiară curioşi de stareţ, căci luîndu-se după spusele vicarilor fugiţi, îşi închipuiseră că stareţul Petr e mort ori că se află undeva în mîinile taboriţilor. Îl căinaseră pînă în clipa aceea, dar acum erau nerăbdători să afle ştiri noi. Cele mai însemnate le-au auzit în refectoriul cel mare[1] al mănăstirii, ai cărui pereţi erau împodobiţi cu zugrăveli. Toţi porniră într-acolo. Sala cea mare şi boltită se umplu de zgomot. Dar cînd stareţul Petr se întoarse către cei de faţă, ca să le vorbească, nu se mai auzi nici o şoaptă.

Stareţul istorisi pe scurt prin cîte a trecut. Îndată ce a sosit la Sedlec, a aflat, chiar în curtea mănăstirii, că toate călugăriţele şi toţi preoţii de la Louňovice au ajuns cu bine aici şi că doar una din surori a murit. Le povesti ce s-a întîmplat la Bukovsko, ce-au săvîrşit acolo taboriţii, întemeindu-se pe cele aflate la Přiběnice. Au dărîmat biserica şi au călcat în picioare sfintele odoare.

Din toate părţile sălii porniră strigăte îndîrjite de mînie. Iar după ce stareţul mai spuse şi ce auzise din gura oamenilor întîlniţi pe drum, anume că nelegiuiţii calcă în picioare anafura şi-şi ung botforii şi cîinii cu sfîntul mir, izbucni în sală tunetul unei mînii nestăpînite. Ura şi învrăjbirea ţîşneau din ochii celor de faţă. Preoţii bătrîni, tineri şi de mir, călugării din diferitele ordine şi preoţii de ţară începură să strige şi să-i afurisească pe netrebnici. Unii strigau ceheşte, alţii nemţeşte şi cu pumnii încleştaţi îi ameninţau pe aceşti duşmani nevăzuţi.

Dar cînd stareţul arătă spre panul din Plumlov spunînd că se apropie izbăvirea tuturor asupriţilor ca şi

---

[1] Refectoriu — sală unde se ia masa în comun, într-o mănăstire, în internate etc. (n.t.)

pedeapsa şi nimicirea procleţilor, deodată chipurile se înseninară şi ca după o furtună feţele tututor se luminară de o negrăită bucurie. Lumea creştină şi sfîntul părinte nu-i vor părăsi pe cei fugiţi şi jecmăniţi. O mare oştire se adună şi pe măria sa craiul îl vor vedea mîine cu toţii, în carne şi oase.

Refectoriul se cutremură de strigătele de bucurie ale celor de faţă. Preoţii, cuprinşi de tulburare şi de nădejdea că potrivnicii vor fi striviţi, săreau de la locurile lor, îşi strîngeau mîinile unii altora şi se îmbulzeau spre masa din faţă, unde se afla stareţul cu canonicii şi preoţii mai răsăriţi. Mulţimea porni după ei pe sală, pînă ce stareţul, însoţit de panul din Plumlov şi de vicarii săi, intră în odaia ce i se oprise de către egumenul mănăstirii Sedlec.

Stareţul Petr nu zăbovi la mănăstire. Stătu oleacă de vorbă, îmbucă ceva şi se duse să vadă ce fac surorile refugiate. După aceea, însoţit de vicarii săi, se îndreptă spre vechiul cimitir, ca să se închine la mormîntul surorii înhumate acolo. Stareţul îngenunche împreună cu însoţitorii săi, şi sărutînd pămîntul sfînt [1], se cufundă în rugăciuni.

Puţin timp după aceea încălecă din nou şi porni, alături de panul din Plumlov, spre oraş. Inaintau anevoie. Drumul era înţesat de oameni care veneau din oraş şi se îndreptau spre taberele ostăşeşti, precum şi de călăreţii şi lefegiii care mergeau spre oraş. Căruţe cu bere şi cu merinde încurcau de asemenea drumul. Pretutindeni, praf, forfotă şi din loc în loc o îmbulzeală atît de cumplită, încît nu mai puteai trece.

Deodată le luă înainte un mic pîlc de călăraşi înarmaţi. Intre ei se deosebea un călăreţ îmbrăcat în straie nemţeşti, cu pălărie în cap. Omul acesta de vreo patruzeci de ani era slab, cu părul cînepiu şi barba roşiatică, pistruiat la faţă şi cu gîtul stacojiu.

---

[1] Legenda spune că pe vremea lui Přemysl al II-lea stareţul Jindřich al II-lea a adus pămînt de pe Golgota, pe care l-a amestecat cu ţărîna din cimitirul de la Sedlec. (n.a.)

De cum îl zări, panul din Plumlov îl apucă pe stareţ de mînecă şi-i zise:

— Il vezi pe vulpoiul ăsta? E Windeke, vistiernicul regelui. Ii împrumută bani şi-i zălogeşte bunurile. Neamţ sadea, din cap pînă în picioare. Iar acela de lîngă el e boierul Wusterwitz, curtean din Brandenburg. Se duc desigur să se îngrijească de locuinţa regelui şi de adăpostirea celorlalţi curteni.

Boierul Wusterwitz, gras şi roşu la faţă, striga oamenilor să se dea la o parte din drum şi se răstea la călăreţii lui să elibereze calea. Aceştia, înjurînd şi zbierînd pe nemţeşte, loveau în dreapta şi în stînga cu latul sabiei. In felul acesta o luară repede înainte, pînă ce se mistuiră în colbul de pe drum.

Cînd stareţul şi panul Ješek intrară pe poarta oraşului, era tîrziu, aproape de asfinţit. Pretutindeni oamenii furnicau ca la pomană: mineri din oraş, îmbrăcaţi cu bluze groase şi cu glugi în cap, dar mai ales străini, băjenari, aproape numai nemţi din Praga. Treceau dintr-o parte în alta sau stăteau adunaţi în pîlcuri, pe uliţe, în cerdacurile caselor, în faţa bisericilor şi în pieţe.

Pe feţele tuturora, tineri şi bătrîni, se putea citi tulburarea şi neliniştea. Mai toţi cei veniţi aici de la Praga erau oameni avuţi, chivernisiţi. Asta se vedea şi după îmbrăcămintea lor, după pălăriile păroase sau din blană de castor, de formă ţuguiată, după veşmintele cusute din ţesături alese, după şubele uşoare şi tivite cu blăniţe scumpe, după chepeneagurile de cele mai felurite culori şi strînse pe trup, pe care le purtau tinerii, şi în sfîrşit după condurii ciudaţi din picioarele lor. Femeile în vîrstă, cu testemele şi marame pe cap, îmbrăcate cu rochii din stofe scumpe, stăteau lîngă bărbaţii lor sau se plimbau cu fiicele. Acestea îşi purtau părul desfăcut sau împletit în cosiţe legate cu panglici. Bentiţele de mărgăritar din părul fecioarelor, maramele subţiri ca pînza de păianjen, pe care le purtau femeile, cingătorile ferecate şi dichisite, chihlimbarurile strălucitoare şi celelalte zorzoane de care

atîrnau bănuţi de aur şi argint, straiele alese ale femeilor şi bărbaţilor, toate arătau că oamenii aceştia au fost cîndva bogaţi. Cîndva. Au lăsat la Praga case, pămînturi, prăvălii şi vii, iar aurul şi argintul din pungi şi săculeţe era acum aproape pe sfîrşite. Unele din aceste pungi, împletite din fir de aur, se goliseră chiar de tot.

Mulţi refugiaţi, chiar şi dintre aceia care aveau haine de preţ, o duceau prost. Dar iată că se apropia izbăvirea. Împăratul venea la Kutna Hora. Vestea aceasta îi tulburase pe toţi. Fiecare se grăbea să iasă din casă. Vorbeau cu toţii despre acest lucru, despre oştirea pe care o văzuseră cu ochii lor şi se sfătuiau cum să-l întîmpine mîine pe împărat şi cum să-l roage să le ia apărarea. Îşi puneau în el toată nădejdea şi erau siguri c-au să se întoarcă în curînd la Praga, unde stăpîneau acum ereticii cehi.

Pretutindeni era o zarvă neobişnuită. Ai fi zis că oraşul stă să se mute în altă parte. Nici mai înainte nu se găseau prea multe locuinţe la Kutna Hora, dar acum, venind un număr atît de mare de fugari, fiecare colţişor şi fiecare cămăruţă, ba chiar şi podurile erau pline de oameni. Mulţi dintre ei au trebuit să se mute, ca să aibă loc măcar stăpînul casei cu familia lui. Ba chiar şi aceştia au fost siliţi să-şi părăsească odăile şi locuinţele pentru a face loc oaspeţilor de mîine, curtenilor, preoţilor, cavalerilor şi panilor din alaiul împăratului.

Stareţul se îndreptă, împreună cu panul din Plumlov, spre curtea italiană. Jur-împrejurul curţii domneşti era un adevărat furnicar. Oamenii stăteau locului sau se îmbulzeau pretutindeni. Erau mineri de la Kutna Hora şi străini. Toţi se uitau spre porţile prin care cu puţin mai înainte se mistuiseră curtenii împăratului, Windeke şi boierul Wusterwitz. In curtea domnească intra şi ieşea în fiece clipă cîte cineva: pîrgari, slujbaşi la mine, soli... Era o forfotă nemaipomenită, încît ostaşii de strajă abia puteau să ţină

în frîu mulţimea curioasă care se înghesuia în faţa porţilor.

Stareţul şi panul din Plumlov răzbiră anevoie pînă la curte, mergînd la pas. Aici însă îmbulzeala îi sili să se oprească, căci tocmai în clipa aceea oamenii se înghesuiau mai abitir, din pricina unei femei mărunte şi uscăţive, de vreo treizeci de ani, îmbrăcată în straie de culoare închisă şi cu un tulpan alb în jurul capului. Faţa ei smeadă era aprinsă, iar ochii îi sticleau în cap. Voia să intre în curtea domnească şi lefegiii se repeziseră asupra ei. Însă femeia nu se lăsa. Începu să vorbească în limba cehă, dar lucrul acesta îi căşună mai mult rău. Pînă în clipa aceea, minerii dimprejur, tîrgoveţii din partea locului şi străinii o îmboldiseră şi strigaseră la lefegii să-i dea drumul înăuntru, dar de îndată ce începu să vorbească ceheşte, îşi schimbară purtarea.

Mai întîi îi pufni rîsul, iar cînd femeia o luă iarăşi pe ceheşte, se răstiră la ea, ameninţînd-o cu vorba şi cu pumnii. Îi strigară în faţă că e o eretică, că nu-i din Kutna Hora şi că a venit să iscodească. Vorbele acestea le aruncase un om din mulţime, iar altul întări :

— Da, da, de bună seamă că-i o iscoadă. Ştiţi cum a fost şi cu boccegiul ăla din Praga, care vindea ibrişime şi cingători şi apoi se ducea la Praga şi spunea tot ce afla pe aici.

Aşa se răsti el pe nemţeşte, iar apoi se repezi asupra femeii şi o întrebă în limba cehă şi germană cine e şi de unde vine. Dar femeia nu se înfricoşă, nu se feri din calea lui, şi înfruntînd mulţimea, strigă cu îndrăzneală :

— Ce am eu cu boccegiul ăla şi cu ce-a făcut el! Nu sînt din Praga şi nu vînd nici ibrişime şi nici cingători, ci marame. Sînt o femeie cinstită şi lucrez testemeluri.

— De unde eşti ?

— De la Klatov.

— Aha ! Satul ăsta e undeva pe lîngă Písek, aproape de Hradiště. Prin urmare e eretică ! țipă unul. Ce vă mai uitați la ea ? Zvîrliți-o în temniță ! E de la Písek, de la picarzii [1] ăia de-acolo. In temniță cu ea !

Cuvintele acestea prinseră numaidecît. Dar femeia se apără cu îndîrjire și ceru ajutorul unui tîrgoveț care stătea mai la o parte și privea. Ea îi aminti că a vîndut de mai multe ori soției și fiicei sale marame și bentițe. Chiar azi dimineață i-a dat o basma frumoasă de mătase, ca s-o aibă pentru întîmpinarea regelui, și două marame. Gloata dimprejur răcnea și urla fără încetare. Mai-mai s-o ia de chică.

In timpul acesta starețul și panul din Plumlov se apropiaseră de poartă. Auzind sudălmile și strigătele femeii în limba cehă, cavalerul opri calul și porunci oamenilor s-o lase în pace. Gloata îndărătnică se dete un pas înapoi, dar continuă să urle. Cavalerul nici nu se uită la oameni. Iși pironise ochii asupra femeii și tîrgovețului cu care stătuse de vorbă, și-i zise :

— Vino cu noi. Treci între caii noștri.

Astfel, cu starețul în stînga și cu cavalerul în dreapta, femeia intră pe poarta curții italiene. Gloata rămase afară, urlînd, răcnind și năpustindu-se asupra lefegiilor ; voia să năvălească în curte după cehoaica aceea eretică.

XI

A doua zi dimineață, tabăra de la Kutna Hora începu să se lărgească. Veneau tot mai mulți ostași, pîlc după pîlc, pedestrași, călăreți și care încărcate, trase de doi sau mai mulți cai. Dar astăzi oamenii din Kutna Hora nu mai aveau timp ca ieri să privească. Se pre-

---

[1] In sînul mișcării husite s-au născut cu vremea divergențe în legătură cu venerația față de sfînta împărtășanie. Unii taboriți o considerau ca un simbol al trupului lui Christos. Alții o luau în rîs, spunînd că e un „fluture", un „liliac" sau chiar „pesmet bun de dat la cîini". Aceștia din urmă se numeau **picarzi.** (n.t.)

găteau să-l întîmpine pe împărat. Totul fusese pregătit pentru primirea lui. Casele de pe ulițele care duceau spre curtea italiană, la fel ca și celelalte, erau împodobite cu ramuri verzi; ulițele și piețele fuseseră curățate, iar în turnurile curții și ale primăriei fluturau steaguri. Pretutindeni se vedeau cete de oameni îmbrăcați în straie de sărbătoare: tîrgoveți și meseriași adunați sub steagurile breslelor, preoți în odăjdii scumpe, cusute cu fir de aur, școlari insoțiți de dascălii lor și magiștri înveșmîntați în tradiționalele tabarde [1], fecioare împodobite cu diademe de preț, multe sulemenite, îmbrăcate în straie dintr-o bucată, despicate în față, lăsînd astfel să se vadă un clin din fustele de dedesubt în culori vii, ca și frumoasele rochii, azurii, roșii și înflorate, apoi fii de tîrgoveți în pantaloni și chepeneaguri strînse pe trup, împodobite cu copci lucitoare, și cu părul spilcuit și frezat.

Pretutindeni, țesătura scumpă a veșmintelor de sandal, de buhur, de brocart și catifea, sevaiul prețios al binișurilor, conteșurilor și rochiilor, batistul și horbotele spumoase ale vălurilor și maramelor cu care erau împodobite femeile, pietrele scumpe din diademele și tasmalele fecioarelor, sclipirea inelelor, lănțișoarelor de aur și a celorlalte giuvaericale, trădau bogăția strălucitoare și dragostea de lux a tîrgoveților de la Kutna Hora.

Soli înfierbîntați și aprinși la față veneau din tabăra de la Sedlec, pe cai înspumați, aducînd vești despre împărat. Pe metereze, în turnuri și pridvoare stăteau curioșii, privind în jos spre cîmpie. Acolo se înșiruiau corturile albe și barăcile sure ale taberei, se alăturau șirurile de căruțe, iar călăreții și pedestrașii se rînduiau în sclipirile orbitoare ale armelor. Toți se pregăteau să-și întîmpine domnul, care se apropia în fruntea grosului oștirii sale.

În vremea aceasta, starețul se afla din nou la mă-

---

[1] Tabardă (cuvînt de origine franceză) — veșmînt de zile mari. (n.t.)

năstirea Sedlec, iar panul Ješek se găsea în tabără, lîngă ceata lui. Zăboviseră la Kutna Hora pînă seara. Panul din Plumlov rînduise cu pîrgarii toate cele trebuitoare pentru îndestularea cu merinde a ostașilor săi. Mai înainte vorbise și cu boierul Wusterwitz și cu Windeke, vistiernicul împăratului, cărora le prezintă și pe stareț.

Neamțul pistruiat nu fu prea încîntat de această cunoștință și mai ales nu-i veni de fel la socoteală cînd egumenul vorbi despre nimicirea și pustiirea mănăstirii Louňovice.

— Și ați vrea cumva să vă despăgubească împăratul? îi tăie vorba Windeke. Să plătească compatrioții dumneavoastră, că-i doar isprava lor! Măria sa suferă și așa de ajuns din pricina lipsei de bani. Are multe găuri de astupat. Strașnică moștenire, să tot plătim mereu și să mai dăm și despăgubiri!

Cuvintele din urmă le rosti mai înțepat, uitîndu-se în același timp la panul din Plumlov.

— Las' că n-ai să pleci sărac din Cehia, scumpe vistiernice! i-o întoarse cavalerul în batjocură.

Iar starețul adăugă:

— Nici eu nu vin cu mîna goală.

Windeke se schimbă la față. In ochii lui verzi cu gene bălane se aprinse o lumină. Vorbirea-i deveni mai îndatoritoare și mai prietenoasă.

— Măria sa, — spuse el, — îl va primi bucuros pe cinstitul stareț și-l va ocroti ca pe toți ceilalți.

Despre lucrurile acestea vorbea starețul cu abatele mănăstirii Sedlec și cu cîțiva canonici și preoți, în dimineața zilei cînd îl aștepta pe împărat lîngă mănăstire, în frunte cu toți parohii și monahii.

— Windeke a crezut că am și adus banii și giuvaericalele. Si a întors numaidecît foaia. Ca și cum ajutorul lui Rožemberk nu i-ar fi de ajuns. L-am lăsat să creadă și să se bucure.

Starețul aminti și de cehoaica aceea slabă care vindea marame și povesti cum i-a luat apărarea panul din Plumlov.

— Şi ce s-a mai întîmplat cu ea?
— Panul Ješek a dat-o în seama unei slujnice, cehoaică şi ea, ca s-o ascundă. Şi cred că spre seară a luat drumul către casă.
— Desigur că nu mai e acum la Kutna Hora. Dacă ar zări-o cineva, n-ar mai ieşi de-aici decît moartă.
— Să fie adevărat că taboriţii trimit iscoade? întrebă unul dintre canonici.
— Aşa se spune. Iar dacă vînzătoarea de marame a fost şi ea iscoadă, cu atît mai bine! Să spună acolo ce-a văzut şi ce se pregăteşte. Că soseşte împăratul şi c-o să-i strivească pe toţi ca pe nişte viermi. C-o să scuture cojoacele celor de la Praga şi ţărănoilor care şi-au luat nasul la purtare.
Privirile tuturor se îndreptară către oraş, de unde cobora un convoi lung, nesfîrşit; mai întîi veneau vreo mie de mineri, îmbrăcaţi în bluze albe, iar după ei se înşiruiau breslele şi toţi ceilalţi.
Era o zi frumoasă de mai. Steagurile şi praporii unduiau uşor în văzduhul limpede. Podoabele de metal, atîrnate de ele, sclipeau în soare, iar culorile deschise şi vesele ale straielor cu care erau îmbrăcaţi oamenii străluceau şi mai viu.
Convoiul acela lung străbătuse o bună bucată de drum, dar capătul lui se afla încă la porţile tîrgului. Viersul unei cîntări solemne se înălţa spre tăriile albastre, risipindu-se pînă departe peste cîmpiile înverzite.
După un timp cîntecul amuţi. Dincolo de tabără, unde se aflau gloatele de ostaşi rînduiţi şi unde armurile şi armele sclipeau în soare, se auziră sunete de fluier, glas de trîmbiţe şi răpăit de darabane.
Deodată sunară clopotele din turla bisericii Tuturor Sfinţilor, apoi urmară cele de la biserica Maica Domnului, de la Sfîntul Iacob, de la Sfînta Cruce de pe Kolmarka, de la Sfîntul Lazăr de pe lîngă Casa leproşilor, de la vechea biserică Sfîntul Bartholomeu, de la biserica Sfîntul Gheorghe şi din turnurile tuturor bisericilor aflate dincolo de oraş.

Intr-un vuiet sărbătoresc de glasuri se porniră şi clopotele de la mănăstirea Sedlec. Chemările trîmbiţelor şi chimvalelor ostăşeşti se pierdeau în această mare de sunete. Numai cîntecul miilor de oameni din Kutna Hora, care stăteau rînduiţi, răzbătea pentru o clipă prin huietul acestor valuri metalice. Oamenii se înghesuiau pretutindeni ca firele de mac, dincolo de porţile oraşului, pe lîngă drum şi în tabere. Cei care nu puteau sau n-aveau voie să intre în convoi, se înghesuiau la porţi sau se urcau pe metereze.

Impăratul se apropiase. Nu zăbovi în tabără decît foarte puţin şi se îndreptă îndată către Sedlec. Inaintea lui mergea un pîlc de roşiori maghiari în armuri strălucitoare, cu coifuri pe cap, iar în urma lor veneau panii unguri cu chivăre şi cuşme împodobite cu pene scumpe, îmbrăcaţi în dontaşe lungi, albe, sau înflorate, cusute cu găitane de aur, şi purtînd în picioare conduri sau cizme galbene şi roşii. La şold le atîrnau săbii, în mîini ţineau ghioage, şi mergeau pe cai gătiţi cu cioltare scumpe de piele, cu hamuri şi curele încărcate cu zorzoane strălucitoare. Alături de ei înaintau călări nobilii nemţi şi cehi, îmbrăcaţi în armuri de preţ.

Impăratul călărea pe un cal alb, frumos şi falnic, cu un cioltar de care atîrnau ciucuri minunaţi de aur cu dragoane de culoarea sîngelui. Era un bărbat înalt, frumos, bine făcut, cu trăsături alese, cu barba lungă, uşor rotunjită, de culoarea aramei, cu părul auriu şi cîrlionţat şi cu ochii albaştri. Calul dădea nărăvaş din cap şi-şi muşca zăbala pe care o umpluse de spume. Bumbii scumpi, de aur, de la căpăstru, precum şi paftalele daurite şi pietrele preţioase de pe pieptarul şi truparul hamului sclipeau în soare.

Impăratul purta în cap o cucă înaltă din catifea roşie, tivită cu blană de sobol, peste care, de la tiv pînă la vîrf, alergau brîuri de aur, cusute cu pietre scumpe; iar de pe umeri îi cădea o cabaniţă din brocart, fără mîneci, aşa că dedesubt se vedeau mînecile strîmte ale binişului de catifea vişinie. Pentru vîrsta lui (avea

atunci cincizeci şi unu de ani) arăta foarte tînăr. Şedea mîndru în şa şi toată ţinuta lui era impunătoare. Işi dădea multă importanţă. Ştia că toate privirile sînt îndreptate asupra lui. Ii plăcea lucrul acesta şi apărea bucuros printre oameni în toată măreţia regeştii sale înfăţişări. Ştia cum să se arate în faţa poporului. Trecea falnic ca un stăpînitor, mai mare peste toţi, şi totuşi din purtarea şi înfăţişarea lui nu se desprindea nicidecum o semeţie respingătoare.

Părăsi tabăra discutînd foarte însufleţit cu oamenii din alaiul său. La stînga era însoţit de un cavaler înalt şi voinic, împlătoşat într-o frumoasă armură de luptă. Era Brunorius de la Scala din Verona [1], pe care împăratul îl chemase să ia parte la lupta împotriva cehilor. Sigismund vorbea cu el italieneşte, iar cu Bernard, margravul de Saxonia, care călărea la dreapta lui, vorbea nemţeşte. Pe hatmanul din Plumlov îl descusu în limba cehă dacă are veşti de la fratele său, iar pe unul din magnaţii maghiari îl întrebă pe ungureşte dacă a trimis soli în Ungaria.

In urma împăratului şi a alaiului său de călăreţi venea zdroncănind un rădvan căptuşit cu postav roşu, tras de patru cai. Telegarii erau mînaţi de un vizitiu care călărea pe un rotaş. In rădvan şedea pe perne un boier bătrîn cu părul alb, roşu la faţă, îmbrăcat într-o sutană de episcop, cu lanţ şi cruce de aur la gît. Era episcopul din Passau, cancelarul împăratului. In faţă, pe capră, şedea chircit secretarul său, un preot cu faţa rotundă şi palidă şi cu nasul lung.

Pe socoteala lui glumea tînărul logofăt de taină Kašpar Šlik, în vîrstă de vreo treizeci de ani, care din diac se pomenise deodată dregător al împăratului. Ba se spunea că va ajunge chiar cancelar.

Šlik călărea pe un murg iute şi frumos înşeuat. El însuşi era îmbrăcat într-un surtuc de catifea, încins cu o cingătoare ghintuită, la care se vedea un buzunar cusut cu fir de aur. In clipa aceea tocmai le po-

---

[1] Vestit războinic din vremea aceea. (n.a.)

vestea boierilor și curtenilor din jurul lui că secretarul cancelarului are nasul prins ca într-un cleşte şi că arată ca o bufniţă cu ochelari, care clipeşte într-una sub sticle, dar nu vede nimic din pricina nasului.

Năsosul secretar purta într-adevăr nişte ochelari ciudaţi, cu rame de alamă, în forma unui compas cu vîrful pe frunte, deasupra sprîncenelor, şi cu nişte sticle groase la capătul picioruşelor acestui ciudat instrument. Toţi dimprejur începură să rîdă. Rîdea pînă şi Pipo Spano[1] cel grav şi posomorît, uscat la faţă, fără barbă şi mustăţi şi cu coif în cap.

Clopotele sunau. Din depărtare răzbătea cîntecul celor de la Kutna Hora, amestecîndu-se cu tropotul şi zgomotul alaiului împărătesc, care strălucea în revărsarea lui de aur, argint şi pietre scumpe.

Împăratul se opri mai întîi la mănăstirea Sedlec, unde îl întîmpină toată preoţimea, în frunte cu abatele şi cu decanul catedralei din Praga, care-i vorbiră amîndoi în latineşte. Ei mulţumiră împăratului că a venit să ocrotească sfînta biserică, iar canonicul din Praga îl rugă să ia apărarea lor, a celor surghiuniţi şi împilaţi. Împăratul răspunse tot în latineşte, vorbind la fel de repede şi fără să se pregătească, fiindcă era un bun cuvîntător. Îi asigură pe preoţi de dragostea sa pentru biserică şi-i întrebă de cei izgoniţi.

Stareţii şi canonicii înaintară pînă lîngă calul împăratului. Printre ei se afla şi stareţul de la mănăstirea Louňovice. Împăratul schimbă cîteva vorbe cu fiecare dintre ei, arătîndu-şi părerea de rău pentru pierderile suferite şi adăugînd cu asprime (ochii albaştri îi scăpărau de mînie) că lucrurile nu vor rămîne aşa şi că-i va pedepsi pe toţi acei blestemaţi. Cînd stareţul Petr se prezentă adăugînd că n-a venit numai în numele mănăstirii sale, ci şi în numele panului Oldřich din Rožemberk, faţa lui Sigismund se lumină.

[1] Comandant de oaste, de origine italiană, care a condus întreaga expediţie, din punct de vedere militar. (n.a.)

— Fii bine venit, scumpe stareţe! strigă deodată împăratul pe ceheşte şi-l pofti să vină de îndată la el la Kutna Hora.

După aceea porni către oraş.

Dangătul clopotelor umplea văzduhul, iar cîntecul minerilor şi al tîrgoveţilor răsuna acum mai limpede. Sfetnicii urbei şi pîrgarii îl întîmpinară pe împărat în faţa oraşului, vorbindu-i nemţeşte. El le răspunse în aceeaşi limbă. Toţi erau mişcaţi de bunăvoinţa şi blîndeţea pe care le-o arăta împăratul sfîntului imperiu roman. Pe niciunul dintre ei nu-l tutuia, ci fiecăruia, chiar şi celor din prostime, le vorbea cu dumneavoastră. Toţi au băgat însă de seamă că pe cînd tăifăsuia cu ei, privirea îi aluneca spre un grup de jupîniţe care stăteau mai la o parte. Erau soţiile pîrgarilor, ale slujbaşilor şi ale tîrgoveţilor de frunte din Kutna Hora.

Deodată, împăratul tăcu şi se uită spre dreapta. În spatele dregătorilor de la mine, mai multe fete, adunate laolaltă, îşi mişcau neastîmpărate frumoasele lor capete. Împăratul se opri brusc din vorbă şi întrebă în glumă pe pîrgari, de ce se ascund oare floricelele acelea. Atunci slujbaşii de la mine se dădură în lături şi cele mai frumoase fete ale oraşului, cu diademe pe cap, se găsiră deodată în faţa împăratului.

Erau bine făcute, înalte, chipeşe şi înveşmîntate în straie bogate. Cînd împăratul le salută de pe cal, fetele se îmbujorară şi-şi lăsară ochii în jos. Mamele, tinere şi bătrîne, care stăteau în spatele lor, fură cuprinse de o nespusă şi plăcută tulburare. Priveau cu uimire la acest domn puternic, atît de chipeş şi de binevoitor.

Şi iată că fiica unui pîrgar, Rutlina, care să tot fi avut şaptesprezece ani, gingaşă ca o floare înrourată, ieşi din rînd, ţinînd în mînă o coroniţă de flori minunate şi pregătindu-se s-o dea împăratului. Iar el — ia priviţi-l! — sări de pe cal ca un flăcău şi se duse de-a dreptul la Rutlina, ca să primească florile.

Văzînd atîta cinste, femeile erau gata-gata să scoată un strigăt. Cît era de mîndru, de subţirel şi de impunător împăratul! Cînd fata îi dete coroniţa, Sigismund zîmbi nespus de prietenos. Îşi trecu coroniţa pe braţ scoase apoi un inel din deget şi, apucînd mîna fetei a cărei faţă era învăpăiată de bucurie şi sfială, îi puse în deget acest giuvaer împărătesc.

Inimile celorlalte fecioare şi mame fură cuprinse de uimire şi pizmă. Adică de ce tocmai ei, de ce Rutlinei?

Şi, ia te uită, împăratul se înclină în faţa lor, făcu o mişcare cu mîna către fiecare şi surîse tuturor. Apoi îl văzură iarăşi stînd mîndru în şaua căptuşită cu catifea vişinie şi ghintuită cu bumbi de aur, strîngînd între pintenii de aur bălanul neastîmpărat cu coama lungă, pornind mai departe spre oraş şi dispărînd apoi în mijlocul alaiului sclipitor, printre steagurile roşii, albe şi verzi.

Chimvalele umpleau văzduhul cu sunetele lor, goarnele răsunau, iar de sus, din turnurile oraşului, se rostogoleau valuri de trîmbiţări metalice. Tîrgoveţii şi minerii încetară să mai cînte, salutînd acum cu înflăcărare pe împăratul care venea să-i zdrobească pe eretici şi să-i ajute din nou pe compatrioţii lor germani să reia conducerea, slujbele şi puterea pe care le avuseseră pînă nu de mult la Praga.

În clipele acestea oraşul era pustiu. Toată lumea aştepta la porţi, pe metereze, în pridvoare, la ferestre, în firide şi la ochiurile de geam de pe coamele caselor. Încolo, prin oraş şi în afară de oraş, nu se vedea ţipenie de om. Minele se odihneau, căci truditorii din ele plecaseră şi ei la paradă.

Pe la amiază, cînd împăratul intra cu slavă în oraş, vînzătoarea de marame din Klatov ieşea pe poarta Kouřimska. Dar tolba cu marfă n-o mai avea la ea. O lăsase la han şi din pricina încăierării de ieri nu s-a mai putut duce s-o ia. Stătuse ascunsă la curtea italiană, la o slujnică de prin meleagurile ei, pînă în clipa cînd zarva de pe uliţe îi îngădui să se strecoare

mai lesne. Trecu pe lîngă biserica Sfîntul Martin şi o coti spre vechea moviliţă de culoarea zgurii, pe care crescuseră ici şi colo smocuri de iarbă ; ceva mai la o parte, deasupra minei, se înălţa o baracă părăginită de lemn.

Femeia se opri în aceste locuri. Soarele îşi trimitea razele arzătoare peste moviliţă şi peste baraca înnegrită de ploi şi zloată. De jur împrejur, totul era scăldat în văpaia soarelui de amiază. Nici un fir de iarbă nu se clintea. Domnea o linişte adîncă, mormîntală. Numai din oraş străbătea dangătul clopotelor şi ecoul strigătelor de bucurie ale mulţimii.

Dar tînăra femeie nu le luă în seamă. Porni de la moviliţă drept înainte, cu capul plecat, ca şi cum ar fi iscodit ceva. Căuta urme de sînge — şi le găsi.

Era un loc înnegrit de sînge uscat şi închegat. Cele mai multe pete se înşirau lîngă baraca de lemn, pe pămîntul zbicit şi pe nişte pietre. Din pragul barăcii cu uşa smulsă din ţîţîni, femeia cătă în întunericul dinăuntru, sub acoperişul fără tavan. In pămînt se căsca o hrubă întunecoasă, o groapă îngrozitoare. Ea se apucă cu mîinile de canatul uşii şi privi cu ochii buimăciţi spre groapa fără fund, neagră şi pustie. Intr-un timp scurt, din toamna trecută şi pînă azi, fuseseră azvîrliţi acolo mii de oameni vii, şi alte sute de fiinţe chinuite şi ucise pe drum.

I-au aruncat pe toţi, fără nici o milă, numai pentru că erau husiţi. Mulţi dintre ei însă n-aveau altă vină decît că se născuseră dintr-o mamă cehă. In felul acesta îşi descărcau mînia oamenii din Kutna Hora, iar lepădăturile cîştigau şi parale de pe urma acestor vieţi.

Femeia se uită în prăpastia înfiorătoare. Nimic nu se mişca în jurul ei, iar acolo jos era o linişte de moarte. Dar ea parcă-i vedea pe cei chinuiţi. Inaintea ochilor femeii apăru un morman uriaş de leşuri strivite, ciopîrţite şi sfîrtecate, care în tăcerea aceasta pustie şi grea parcă gemeau. O cuprinse groaza. Indrăzneaţa iscoadă începu să tremure. Deodată se des-

prinse un scîncet din pieptul ei, capul îi căzu în piept și femeia își acoperi fața cu miînile. Plîngea.

Dinspre oraș răzbătea pînă la ea furtuna strigătelor de bucurie, dangătul clopotelor, trîmbițările, sunetul chimvalelor și vuietul nedeslușit de strigăte și chemări.

Cînd nu se mai auzi nimic, sora taborită porni din nou la drum. Plînsă și cu ochii înroșiți căta spre Kutna Hora. Privirea îi era încruntată și plină de ură. Se gîndea la oamenii din Kutna Hora, la împărat, la fiara aceasta sîngeroasă, cum îi spuneau preoții în predicile lor, la trufia și răutatea lui, la pedeapsa și mînia lui Dumnezeu. Apoi își iuți pașii, îndepărtîndu-se de oraș, peste haturi, ca să spună fraților ce-a văzut, ce-a auzit și ce-a iscodit.

XII

Starețul de la Louňovice sosi în oraș îndată după alaiul împăratului. Intră apoi împreună cu el în catedrală. In timp ce se trăgeau clopotele, în fața altarului iluminat, preoții cîntau „Te Deum". De la biserică, împăratul se duse cu alaiul său la curtea italiană. Starețul se strădui să ajungă la cancelar, la episcopul din Passau. Află cu acest prilej că înaltul dregător, fiind obosit și suferind, nu va lua parte la ospățul pe care pîrgarii îl pregătiseră împăratului după ce avuseseră grijă să căptușească bine pivnița curții cu vinuri alese și cu bere gustoasă.

La porțile curții italiene stăteau de strajă mineri cu glugi pe cap și îmbrăcați în straie care băteau în alb. Alături de ei străjuiau și călăreți din garda maghiară a împăratului, dar fără cai. Erau încălțați cu botfori roșii, purtau pe umeri dulame îmblănite, iar în cap niște chivere țuguiate cu o pavăză care le acoperea nasul. Pe monahul grav, în veșmînt alb și cu cruce de aur la gît, îl lăsară numaidecît să treacă.

Mai greu îi fu însă stareţului să pătrundă mai departe. În curte, pe pridvoarele dimprejur, pe scări şi în coridoare era ciopor de oameni. Pretutindeni roiau ca într-un furnicar dregători străini şi de prin partea locului, tîrgoveţi din Kutna Hora şi slugi care alergau fără încetare în sus şi-n jos, precum şi o sumedenie de boieri maghiari, cehi şi nemţi. Peste tot se auzea zumzet de glasuri ; ici se vorbea nemţeşte, colo ungureşte, dincolo ceheşte. Pretutindeni se vedeau oameni îmbrăcaţi în cele mai pestriţe veşminte de postav şi catifea neagră, roşie, azurie, albă şi de altă culoare, tivite cu blănuri sau neîmblănite, precum şi oaspeţi care purtau cepchene înflorate, maghiare şi sîrbeşti. Printre ele sclipeau în soare zorzoane şi mînere de aur, ici-şi colo coifuri şi alte găteli de preţ.

Străinii vizitau curtea italiană, monetăria care era acum închisă şi beciurile pline de argint şi ferecate cu uşi grele. Vorbeau despre ospăţ, despre dansul care avea să urmeze, şi-i întrebau pe mineri de hruba ereticilor. Voiau să afle unde se găseşte şi cum se poate ajunge acolo. Alţii — şi aceştia erau panii şi magnaţii din alaiul împăratului — îşi căutau încăperile, umblau de colo pînă colo, strigau la slugi şi se plîngeau că n-au tot ce le trebuie. Mulţi se pregăteau să se ducă la ospăţul din sala cea mare.

Stareţul zări cîteva grupuri de nemţi, tîrgoveţi din Praga, îmbrăcaţi în şube frumoase şi purtînd în cap berete cu colţuri. Aceştia aşteptau lîngă scările dinspre pridvor ca să fie primiţi de împărat.

Trecu o bună bucată de vreme pînă cînd stareţul izbuti să răzbată în coridorul ce ducea spre odaia cancelarului. În tot acest timp mai iscodi cu privirea şi mai trase cu urechea în dreapta şi în stînga. Un lucru i se părea ciudat : iureşul şi frămîntarea aceasta, însoţite de atîta larmă şi zgomot, trădau o nestăvilită voioşie şi o lipsă de îngrijorare ca înaintea unei mari sărbători. Nu se vedea pe faţa nimănui că grozăviile şi vărsările de sînge au şi început, că ele s-au

săvîrşit chiar aici la Kutna Hora şi că se petrec fără încetare prin împrejurimi şi chiar mai departe.

Nimeni nu părea îngrijorat de ziua de mîine. Insuşi stareţul se bucura din toată inima de sosirea împăratului şi a oştirii sale, nădăjduind acum cu mai multă siguranţă că a venit în sfîrşit ajutorul împotriva ereticilor. Totuşi, undeva într-un colţişor al sufletului său stăruia o nelinişte şi simţea un fel de greutate care îi înăbuşea bucuria şi încrederea.

Era teama ascunsă, neostoită, pe care i-o insuflau fraţii de la Hradiště. Incercă să îndepărteze neliniştea aceasta, dar în zadar. Doar o clipă i se domolise îngrijorarea, atunci cînd îl văzuse pe împărat lîngă mănăstire şi vorbise cu el.

In drum spre cancelar, se întîlni pe coridor cu panul Petr Konopištský din Šternberk, care tocmai ieşea de la cancelarie. Panul Konopištský era înalt, slab şi îmbrăcat într-o haină cafenie de catifea. Ii dădu stareţului două veşti plăcute: că împăratul s-a bucurat cînd a auzit de solia lui din partea panului Oldřich din Rožemberk şi că pune mare preţ pe ea. Aceasta a fost prima veste. A doua, că astăzi sau cel mai tîrziu mîine dimineaţă o să sosească de la Praga o solie pentru pace şi pentru negocieri cu împăratul. Cei din Praga sînt însoţiţi de cămăraşul Václav din Dubé. E meritul lui că s-a pus deocamdată capăt harţei cu cei din Praga şi că aceştia au trimis soli să stea de vorbă cu împăratul.

Stareţul se bucură din tot sufletul cînd auzi întîia veste. Acum era încredinţat că face bine împrietenind pe panul Oldřich cu împăratul. Lucrul acesta va avea de bună seamă drept urmare stîrpirea fraţilor taboriţi şi slobozirea moşiilor mănăstireşti din mîinile procleţilor, ca şi reclădirea mănăstirii. Cealaltă veste, despre sosirea solilor din Praga, veste care făcea înconjurul curţii italiene, trezise pretutindeni o mare bucurie. Stareţul auzi în dreapta şi în stînga vorbindu-se despre ea; unii băteau din palme plini de voie bună şi se bucurau rîzînd, iar alţii făceau glume pe

socoteala celor din Praga, spunînd că în curînd vor trebui să se închine. Pe ici, pe colo, se șoptea că împăratul o să-i asculte și o să încheie pace cu ei. Dar starețul nu dorea acest lucru.

Bătrînul episcop cu păr alb, uscățiv la trup și cu fata zbîrcită, ședea obosit într-un jilț de piele și-l primi pe stareț cu foarte multă bunăvoință. Îi spuse de la început că la ceasul acela n-ar fi dorit să stea de vorbă cu nimeni și că ar fi vrut să se odihnească. Dar dacă aduce o astfel de solie!

Intrară în vorbă. Starețul pomeni de Hradiště, de sălbăticiile „fraților" și de grozăviile pe care le săvîrșesc. Se dădu pildă pe sine, cu mănăstirea de la Louňovice și cu moșiile ei. In același timp ceru cancelarului să nu-l uite și să-i dea ajutor. Starețul adăugă că-i în mare restriște din pricina dușmanilor și că se teme — aici coborî glasul și vorbi mai iscoditor — de zvonurile care umblă. Auzise că împăratul făgăduise unor pani bunuri mănăstirești în schimbul ajutorului lor.

Cancelarul îl liniști și-i făgădui să-l ajute, punînd o vorbă bună pentru el.

— Impăratul nu va uita binele pe care i-l faci acum din partea panului de Rožemberk, întări episcopul.

Apoi îl rugă să-l sfătuiască cum să întoarcă lucrurile ca să cîștige bunăvoința împăratului, adăugînd că astăzi sau mîine va sosi desigur și trimisul sfîntului părinte, care a rămas în urma lor la Hradec. Și el se va bucura de asemenea de zelul părintelui stareț.

Starețul se folosi de prilej și aduse vorba despre solia de la Praga, întrebînd dacă pe împărat îl bate cumva cu gîndul să ajungă la o împăcare cu cei deacolo. Cancelarul zîmbi și spuse:

— La o împăcare? Da, însă numai ca învingător. E un fiu credincios al sfintei noastre biserici și știe că e un păcat să stea de vorbă cu ereticii. Dacă totuși va vorbi cu ei, aceasta va fi doar spre paguba lor.

— Pentru stîrpirea acestor blestemaţi! Altfel nu va fi linişte, adăugă stareţul cu hotărîre.

Cancelarul îl pironi o clipă cu privirea şi dădu apoi din cap.

Fireşte, numai cu atît stareţul nu-şi socoti treburile sfîrşite. Totuşi plecă mulţumit de la cancelar. Bătrînul îi spusese să rămînă la curte şi să se ducă la canonicul Michal, care alcătuieşte uricele ceheşti pentru împărat. Şi s-ar putea ca astăzi chiar să poată sta de vorbă cu monarhul. De aceea stareţul nu părăsi curtea.

Cînd ieşi de la cancelar, coridorul dinspre sala cea mare răsună de sunet aprig. Goarnele şi chimvalele vesteau năvalnic că împăratul s-a aşezat la masă. În aceeaşi clipă, pe crenelurile de deasupra porţilor curţii domneşti, trei ostaşi strîngeau în mînă trîmbiţele cu herbul împărătesc pe steguleţele atîrnate de ele, şi cu feţele aprinse buciumau din tot pieptul, încunoştiinţînd oraşul şi norodul care se grămădise în faţa porţilor că măria sa, neînvinsul împărat al Romei şi rege al Ungariei, s-a aşezat la masă.

Era pe la chindie şi cei mai mulţi dintre tîrgoveţi se ridicaseră de la cină. Oamenii porniră pe uliţe în valuri sau intrară în bisericile deschise. Mulţi dintre ei stăteau de la prînz şi căscau gura în faţa curţii italiene.

În timpul acesta s-au oprit acolo şi alte cete de oameni, la care se adăugau necontenit altele şi altele, îngroşînd rîndurile.

Dar acum nu se mai adunau pentru curtea domnească, ci pentru predicatorul voinic şi încă tînăr, care sosise într-un pîlc de silezieni din oastea împăratului. Predicatorul nu era călugăr, ci preot de mir, cu faţa netedă şi tonsură preoţească în creştetul capului. Purta o sutană neagră şi stătea pe un morman de pietre, lîngă fîntînă, înconjurat de o mare mulţime de oameni, mineri, tîrgoveţi, meşteşugari, străini şi tot felul de slugi. Predicatorul vorbea nemţeşte, mişcător şi cu

mult avînt. Cuvintele lui prindeau aripi în mintea ascultătorilor.

Niciunul dintre cei de față nu se sinchisea de zăpușeala zilei de mai. Nimeni nu se clintea de la locul său. Și chiar dacă ar fi vrut să se miște, n-ar fi putut.

Deodată, în spatele mulțimii se produse un freamăt. Dincolo de puzderia de capete, deasupra cărora pluteau cuvintele răsunătoare ale predicatorului, se iviră cîțiva călăreți. Veneau dinspre porțile orașului și se îndreptau către curtea italiană. Erau lefegii călări, în urma cărora venea cămărașul regelui, boierul Václav din Dubé. Cămărașul avea bărbia proaspăt rasă și mustăți stufoase. După el veneau alți șase călăreți îmbrăcați în straie de culoare închisă, purtînd în cap pălării și berete. Doi dintre ei, cu fețele bărbierite și mai în vîrstă, erau magiștri de la Universitatea din Praga : magistrul Jan Příbram și magistrul Jan Kardinal. Alături de ei călăreau doi pîrgari : Šimon de la Leul Alb din Orașul Vechi și Mikěs Hrdoňka, măcelar din Orașul Nou. Amîndoi purtau bărbi, ca și vecinul lor Pavel, neam cu șoltuzul, care mergea alături de Prokop Žatecký Závada din Orașul Vechi.

Pentru o clipă se produse înghesuială, căci oamenii încercau să facă loc călăreților. Dar nu izbutiră. Îmbulzeala era prea mare și călăreții fură nevoiți să-și țină caii în frîu. Cămărașul cercetă cu privirea, să vadă pe unde ar putea trece. Predicatorul nu tăcu nici o clipă. Arăta cu căldură, ba chiar cu patimă, cum se întinde otrava ereziei. Fiecare e dator să strivească acest șarpe al iadului.

— Curăță-te mai întîi pe tine însuți ! striga el. Fă în așa fel, încît să se vadă că sfînta credință catolică e adevărata credință. Fiecare dintre voi, bătrîni și tineri, mai cu seamă voi cei mai tineri — și arătă cu mîna peste mulțime — nu mai pierdeți o clipă ! Mergeți la preoții voștri, la biserică, și jurați acolo în fața altarului lui Dumnezeu și în fața celor mai sfinte taine că nu veți părăsi credința catolică, această credință izbăvitoare, credința părinților noștri. Că nu veți să-

vîrşi păcate şi nu veţi îngădui nici altora să le săvîrşească. Pe cel pe care-l veţi afla că se îndoieşte, că nu crede, că ţine tainic la eretici, oricine ar fi acela, bărbat sau femeie, bogat sau sărac, preot sau mirean, pe oricine, repet, oricine ar fi el — şi preotul făcu o mişcare ameninţătoare cu mîna deasupra capului — să-l daţi pe faţă, ca să-şi ispăşească păcatul, să fie smuls ca o buruiană netrebnică, să fie aruncat ca un ciumat şi pedepsit după cum merită.

Predicatorul îşi potoli oleacă glasul şi vorbi cîtva timp mai domol. Dar deodată se năpusti din nou cu toată înflăcărarea :

— Şi cine face astfel, cine dă pe altul în vileag săvîrşeşte o faptă bună şi este pe placul lui Dumnezeu. Dar şi mai mult va fi iubit de cel de sus acela care cu mîna sau cu osteneala lui ajută la stîrpirea ereticilor cehi. Dacă Dumnezeu din cer a îngăduit atîtea desfrînări şi răutăţi, e ca toţi oamenii buni să lupte împotriva lor şi să cîştige astfel slavă înaintea ziditorului lumii. Oricine pune mîna pe armă şi porneşte, în numele crucii, să stîrpească răutatea şi nelegiuirea cehă, acela va cîştiga slavă veşnică în ceruri. Dar chiar şi aici pe pămînt va avea răsplată. Vărsînd sînge eretic, îşi spală păcatele. Tuturor acelora care, în numele sfintei cruci, pornesc împotriva cehilor, papa le acordă indulgenţe. Oricît ar fi cineva de spurcat, orice păcat cumplit ar fi săvîrşit, ba chiar şi pe acela dintre voi pe care nici preotul şi nici episcopul nu pot să-l dezlege de păcat, papa îl va dezlega şi-i va ierta păcatele.

Magiştrii şi tîrgoveţii din Praga erau nevoiţi să asculte toate acestea, fiindcă erau ţintuiţi locului. Însă nu toţi înţelegeau despre ce e vorba. Numai magistrul Jan Kardinal pricepu, dar Šimon de la Leul Alb şi magistrul Přibram nu înţeleseră mai nimic. Panul din Dubé pricepuse cel mai bine şi de aceea n-avea astîmpăr, se simţea foarte stingherit. Nu ştia cum să scape mai repede de acolo, cînd văzu de ce fel de primire avuseseră parte compatrioţii lui. Lumea era întărîtată şi de aceea panul îi îndemna mereu pe lefegii să-şi

facă loc. El însuşi vorbi oamenilor, rugîndu-i să se dea la o parte.

Predicatorul conteni o clipă şi aruncă o privire asupra călăreţilor, dar urmă numaidecît:

— Iubiţi creştini, nu cruţaţi pe nimeni, pe niciunul dintre aceşti eretici, fiţi tot atît de credincioşi şi plini de rîvnă ca şi pînă acum. Nu cruţaţi pe nimeni şi Dumnezeu din cer...

Magistrul Kardinal se înverşuna la auzul acestor vorbe, iar cel mai potolit dintre taboriţi, magistrul Přibram, se întoarse spre pîrgarul Šimon. Acesta, bărbat în floarea vîrstei, vînios şi cu ochii pătrunzători, aruncă predicatorului o privire încruntată. Răsucindu-se apoi către tovarăşii lui, zîmbi cu amărăciune şi zise:

— Ştiţi că ăsta vorbeşte despre noi?

— Lasă-l în pace Šimon! îl potoli magistrul Přibram. Nu uitaţi, prieteni, de ce-am venit aici!

Însă pîrgarul urmă să vorbească tovarăşilor săi, de parcă n-ar fi auzit nimic:

— Preotul acesta îi îndeamnă pe oameni să ne omoare.

Măcelarul Hrdoňka zvîcni deodată în şa, dar panul din Dubé, văzînd că solii săi sînt tulburaţi, îi sfătui să se liniştească, spunîndu-le să nu se teamă, căci o să-i scoată el din încurcătură.

— Noi nu ne temem, răspunse Šimon de la Leul Alb şi adăugă în batjocură: Avem doar la noi cartea de liberă trecere a măriei sale. Şi ştim bine că de ea nu se poate atinge nimeni!

Panul din Dubé înţelese foarte bine unde bate pîrgarul. La magistrul Hus, şi la el însuşi care-l însoţise pe magistru la Constanţa, se gîndise omul, rostind acele cuvinte.

Dar ca şi cum n-ar fi auzit nimic, arătă cu mîna către pîrtia pe care lefegiii izbutiseră s-o taie prin mijlocul mulţimii, şi zise:

— Să mergem cît mai putem trece.

XIII

Stareţul de la Louňovice prînzi la canonicul Michal. După ce se ospătară, au stat îndelung de vorbă, pînă ce stareţul fu poftit la cancelar. Ziua se apropia de sfîrşit.

Cînd intră la cancelar, îl găsi şi pe împărat acolo. Sigismund purta o minunată cabaniţă, tivită cu blană scumpă, şi stătea la masa de lucru. Pletele aurii şi cîrlionţate i se revărsau pe umeri. Era rumen la faţă, iar ochii îi scînteiau ca două luminiţe vii. Cînd intră stareţul, rîdea din toată inima, vorbind cu cancelarul care stătea într-un jilţ lîngă el.

Împăratul îl primi cu multă bunătate, aşa cum îi era obiceiul, şi-l ascultă cu îngăduinţă. Dar n-au stat mult de vorbă. Monarhul îi spuse stareţului că a aflat de la episcop toate lucrurile pe care i le adusese acestuia la cunoştinţă şi cunoaşte şi rîvna cu care se interesează de ele.

Apoi adăugă mai vesel, aproape ca o glumă, că el, stareţul, vede totul în culori prea negre. Cu ţăranii de la Bechyně n-o să meargă chiar atît de greu.

— S-a făcut de la început o mare greşeală. Panul Oldřich ar fi putut, prin ameninţări sau prin alte mijloace, să-i aducă la supunere pe ereticii aceia întunecaţi la minte, adăugă împăratul cu tărie.

— În văzul lumii nu avea voie să-i spînzure, întîmpină stareţul ; iar acum nici atît.

— N-are decît să-i pedepsească în taină. Pe cine prinde, să-l înece sau să-l lase să putrezească !

— Toţi fug acum la Hradiště, în oraşul cel nou.

— Însuşi panul Oldřich îi încurajează. De ce îngăduie preoţilor de pe moşiile sale să dea împărtăşania sub ambele chipuri ? De ce face el însuşi acest lucru ?

Împăratul vorbea acum pe un ton mai aspru.

— Pentru asta, măria ta, l-am dojenit şi eu pe panul din Rožemberk. Dar ar trebui să-i vină un cuvînt mai aprig.

— De la cine? întrebă grăbit împăratul, întrezărind o idee nouă.

— De la măria voastră. Şi dacă trimisul papii...

— Intr-adevăr! strigă împăratul, nedîndu-i pas să-şi sfîrşească vorba. Da, da! Aşa e! Numai să-l convingeţi să vină la mine! adăugă cu însufleţire.

— Voi încerca, măria ta, dar n-aş vrea să rămîn de ruşine în urma acestei solii.

Impăratul îl pironi cu privirea ochilor săi albaştri; un zîmbet îi înflori pe faţă şi spuse:

— Bani n-o să-i dăm. El vrea ajutor. Şi ajutor o să-i dăm cît va fi cu putinţă. Să arate însă şi el că e alături de noi şi de sfînta biserică. Să aibă oştirea gata! Să-şi pregătească cu sîrg călăraşii şi pedestraşii pentru lupta împotriva nemernicilor de la Hradiště. Şi-apoi vom face şi noi ce vom putea pentru el. Dar să vină el însuşi la noi. Ne va prilejui o mare plăcere. Dumneata, scumpe stareţe, îl poţi îndemna la aceasta. Şi vino şi dumneata cu el, ca să vă mulţumim, adăugă împăratul respectuos.

In acest moment se anunţă sosirea panului din Dubé împreună cu panul Petr din Šternberk şi cu panul Heinrich Lefl din Lažan de la Bechyně.

— Solii din Praga sînt aici! strigă împăratul cu însufleţire şi oarecum bucuros. Se ridică din jilţ. Vin să se roage. Voi vorbi îndată cu cămăraşul. Şi ce-i cu panii care-i însoţesc?

— Vor să se roage pentru compatrioţii lor, răspunse cancelarul cu un anumit înţeles.

— Nu-i nevoie. Panii compatrioţi... şi împăratul rosti aceste cuvinte în chip deosebit, pe un ton batjocoritor... nu-l pot uita pe prietenul lor Hus. Dar eu nu pot să mă ţin de asta. O să vadă şi ei de partea cui e dreptatea. Dumneavoastră ce spuneţi despre compatrioţi? izbucni deodată împăratul, întorcîndu-se spre stareţ.

— Părerea mea, măria ta, mi-am mai spus-o chiar şi aici. Trebuie stîrpită mai întîi şi fără nici o milă

erezia. Altfel, această buruiană a diavolului se va întinde pretutindeni ca pirul.

De afară răsună glas de trîmbițe. Apoi fanfara se auzi încă o dată și a treia oară. Camerierul, care împreună cu ajutoarele sale aduceau lumînări aprinse, căci începuse să se însereze de-a binelea, anunță că trimisul papii a intrat în curtea domnească.

— Atunci panii să aștepte pînă cînd mă întorc, sau mai bine — pînă mîine, spuse împăratul în grabă.

Se gîndea la panii cehi.

— Trebuie să-l primesc pe nunțiul papal.

Împăratul se înclină ușor, iar starețul se ploconi adînc în fața lui și a cancelarului. Apoi ieși.

În clipa aceea intră Šlik, tînărul logofăt de taină al împăratului. Era un om voinic, gătit cu un chepeneag scurt, strîns pe trup, peste care avea petrecută o cingătoare lucioasă; purta pantaloni strîmți și conduri în picioare.

— Ce este? întrebă împăratul.

— Au început să vină oaspeții. Începe danțul. Pîrgarii au rînduit totul cum nu se poate mai bine. Vor fi foarte multe jupînițe și fecioare frumoase, adăugă pe franțuzește și cu glas scăzut.

— Vin și eu îndată. Numai să văd ce-i cu nunțiul papal. Îl așteptam să sosească abia mîine și iată că a venit astăzi. Să nu uiți de inele! Vezi să fie cele mai frumoase.

— Windeke a făcut rost de ele.

— Cît costă?

— I le-au încredințat giuvaergiii de-aici.

— Pentru inelele astea o să plătim bani grei.

Tînărul logofăt de taină făcu o plecăciune adîncă, cu un zîmbet fin în colțul gurii. Apoi ieși.

După ziua aceea zgomotoasă, peste noapte, nu s-a mai auzit la Kutna Hora clopotul șoltuzului vestind închiderea hanurilor și crîșmelor. Iar șoltuzul n-a străbătut ulițele cu zbirii săi spre a veghea asupra ordinei și siguranței și spre a-i opri și a-i închide pe cei care mergeau la ore tîrzii fără lumină. În noaptea aceea

călduţă de mai sute de oameni zăboveau pe străzi: în dreptul caselor, pe sub arcade, în pieţe, pe uliţe şi în faţa curţii de unde răzbătea o muzică veselă.

Aproape pretutindeni se vedeau lumini. Multe ferestre erau deschise. Din cîrciumi răsuna zumzet de glasuri, zvon de strune, cîntec şi bîzîit de cimpoaie. În toate părţile se vorbea numai nemţeşte. Ici şi colo, însă, călăreţii maghiari ai regelui sporovăiau ungureşte prin cîrciumi, lîngă carafele şi bardacele cu vin. Viersul trist al unui cîntec unguresc străbătea uliţele prin bezna nopţii.

Ferestrele de la primăria oraşului erau învolburate de o lumină roşiatică, măcar că la ceasul acesta atît de tîrziu nu se ţinea adunarea sfatului. Aveau însă oaspeţi. Din această pricină lumea se oprea şi se aduna ciopor în faţa primăriei. Din gură în gură umblau vorbe despre oaspeţi, precum c-ar fi dintre ticăloşii aceia de eretici cehi din Praga, care au sosit după-amiază cu cămăraşul regelui.

Pentru paza lor stătea de strajă în faţa porţilor o ceată de ostaşi cu lăncii şi junghere. Lumea de pe uliţă privea într-una spre ferestre. Zgomotul înăbuşit de glasuri omeneşti răzbătea pînă sus. Toţi vorbeau despre solii din Praga. Se întrebau cînd au venit şi dacă nu cumva ei au fost aceia care au trecut în vreme ce vorbea preotul în faţa curţii. Ehei, dacă ar fi ştiut atunci cine sînt! Nişte păgîni!

Şi astfel trăncăneau într-una, îmbulzindu-se în faţa porţilor, ca şi pe uliţe.

Sus, în camera boltită, solii din Praga stăteau la masă. Pălăriile, beretele, mantalele şi pelerinele erau aşezate pe o laviţă lungă de lîngă zid, alături de două sipete cu daruri pentru împărat. Sub laviţă se vedeau sacii de călătorie. Lumina celor două lumînări care ardeau pe masă în sfeşnice de cositor nu străbătea pînă acolo. Numai solii de la masă stăteau în plină lumină, alături de cămăraşul regelui, panul din Dubé, al cărui cap şi ale cărui mustăţi aruncau pe pereţi o umbră puternică. Lîngă el şedea un alt curtean al

regelui, odinioară prieten şi apărător al lui Hus, panul Lefl din Lažan. Chiar atunci sosiseră amîndoi de la curtea italiană.

Panul Lefl din Lažan tăcea ; cămăraşul povesti însă celor de faţă că au vrut să se ducă la împărat, dar că tocmai atunci se găsea la el stareţul din Louňovice, care a adus o scrisoare de la guvernatorul de Rožemberk.

— Guvernatorul ţine cu orice chip să se alăture măriei sale. Tocmai despre asta discuta cu stareţul, adăugă cămăraşul.

Vorbea tărăgănat, dar lucrul acesta îl spuse mai apăsat şi se uită la solii din Praga, ca să vadă cum primesc vestea. Şi ea îşi făcu în adevăr efectul. Cei doi magiştri rămaseră buimăciţi. Numai Šimon de la Leul Alb stătea liniştit. Cel puţin pe faţa lui nu se zugrăvea nici o tulburare. Încruntă din sprîncene şi rosti cu amărăciune :

— Nu va fi primul care îşi schimbă părerea de dragul bunurilor şi banilor crăieşti.

Din pricina celor doi pani de faţă, magistrul Kardinal fu aproape speriat de aceste cuvinte. Dar panul din Lažan miji doar ochii şi-i închise o clipă, iar panul din Dubé continuă să povestească, cu faţa posomorîtă, ca şi cînd n-ar fi auzit nimic. Spuse că mai tîrziu a sosit la curte trimisul papii, pe care împăratul a ieşit să-l primească, şi că din această pricină i-a amînat pe ei pe-a doua zi.

— Trimisul papii o să-l sfătuiască de bună seamă pe împărat să se ridice împotriva noastră, izbucni Mikeš Hrdoňka, măcelarul cu faţa năpădită de păr. Şi totul se va face pentru apărarea bisericii catolice. Fără doar şi poate că aşa va fi.

— Dacă împăratul nu încetează să-şi plece urechea la străini, va fi rău şi pentru el şi pentru coroană ! cuvîntă vecinul Pavel din neamul şoltuzului, un om cărunt, aşezat, cel mai bătrîn dintre toţi, care stătea cu mîinile încrucişate pe masă.

Panul din Dubé îşi netezi mustaţa şi mîrîi ceva. Pe faţa lui se citea acelaşi adevăr dureros, care nu mai putea fi ascuns. Panul din Lažan îşi miji din nou ochii, dar îi deschise repede şi se uită lung la Šimon de la Leul Alb, care, plimbîndu-şi privirile de la un pan la altul, rosti :

— Din pricina nemţilor şi ungurilor o să vă alegeţi şi voi, panii, cu o lipie uscată. Dacă aţi ţine însă cu noi şi cu poporul...

— Măria sa împăratul e adevăratul moştenitor al acestui regat, încheie cu hotărîre, aproape tăios, panul din Lažan. Sîntem datori să-i dăm ascultare.

— De bună seamă că şi noi îl recunoaştem ca rege şi moştenitor, întări repede magistrul Jan din Příbram. Doar de aceea am venit aici. Însă cerem ca sfintele adevăruri să nu fie călcate în picioare şi defăimate. Şi nimeni să nu se împotrivească împărtăşaniei sub ambele chipuri.

— Iar străinii să nu fie primiţi în nici un fel de slujbe sau onoruri, adăugă Mikeš Hrdoňka.

— Iar eu, boieri dumneavoastră, întregi Šimon de la Leul Alb, vă rog să spuneţi măriei sale regele Ungariei să înceteze cu cruzimile nemaiauzite împotriva regatului nostru. Pretutindeni auzim că nemţii şi ungurii ard oameni nevoiaşi, măcelăresc femeile şi smulg lehuzele din pat.

— Ne pare foarte rău, sări panul din Dubé. Foarte rău ne pare, însă dacă recunoaşteţi pe măria sa ca rege, trebuie să treceţi toate astea cu vederea. Altfel va fi şi mai rău.

— Am ajuns deci tot acolo de unde am pornit, întîmpină cu însufleţire Šimon pîrgarul. Vă rugăm să nu ne ameninţaţi ! Cum adică ? Numai noi să ne supunem în toate regelui maghiar, iar străinii — auziţi, boieri dumneavoastră — străinii să aibă întîietate ? Păi atunci vor avea şi asupra voastră.

— Nu uitaţi cît de strîmtoraţi sînteţi la Praga, rosti cu vocea aspră panul din Lažan. Se ridică, şi ţinîndu-se de rezemătoarea jilţului, întări : Noi nu vă ameninţăm,

dar trebuie s-o lăsaţi mai moale. Ştiu că vă vine greu. V-aţi ostenit pînă aici ca să vă rugaţi de rege şi totuşi vorbiţi acum astfel.

Mikeš Hrdoňka făcu o mişcare vie şi cu un strigăt dădu să se înţeleagă că se împotriveşte. Šimon de la Leul Alb fu alături de el şi bătînd aerul cu mîinile se ridică împotriva cuvintelor rostite de panul din Lažan. Prokop Závada era şi el de aceeaşi părere.

Cei doi magiştri se apropiară de ei şi-i liniştiră. Numai Pavel din neamul şoltuzului tăcea. Îşi scutură capul cărunt şi după ce amuţiră glasurile, rosti liniştit, însă hotărît :

— Noi n-am venit să ne rugăm, ci să ne sfătuim cu regele Ungariei pentru o pace vrednică. De o asemenea pace are şi el nevoie.

— Nu uitaţi însă cît e de puternic faţă de voi. I-aţi văzut oştirea. Mii de alţi cruciaţi trebuie să sosească în fiece clipă. Şi voi sînteţi singuri. Nu fiţi nesocotiţi ! rosti panul din Lažan care se aprinsese de-a binelea. Dacă nu recunoaşteţi pe măria sa ca rege, veţi fi striviţi în această luptă.

— Şi dumneata ai să-l ajuţi să ne strivească ! strigă Šimon pîrgarul, zvîrlind scîntei din ochi.

— Nu, noi vom apăra doar părerea voastră în faţa regelui !

Glasul panului din Lažan tremura de mînie. Palid de supărare şi uscat la trup, puse mîna pe beretă, dar se răsuci pe loc cînd Mikeš Hrdoňka strigă :

— Acolo sînt nemţii şi ungurii, şi trimisul papii şi preoţii. Care e sfatul lor ? Sînt ei cumva de aceeaşi părere cu tine ? Pe cine va asculta deci regele Ungariei ?

La aceste cuvinte, panul din Dubé zvîcni ca ars de la locul lui, pintenii îi zornăiră, iar jilţul lunecă cît colo, împins de mîna nestăpînită a îndîrjitului boier.

Amîndoi magiştrii, Příbram şi Kardinal, săriră în grabă să-i domolească, stăruind cu vorbe măsurate pe lîngă Šimon şi Hrdoňka să nu-şi piardă cumpătul. Le amintiră că vorbele lor ar putea înrăutăţi lucru-

rile. Chiar şi vecinul Pavel, neam cu şoltuzul, le veni în ajutor.

A durat cîtva timp pînă cînd s-au potolit oamenii, dar trimişii n-au mai rămas mult împreună. Panii au plecat supăraţi. Doar boierul din Dubé s-a întors în prag, urîndu-le celor din Praga să doarmă bine şi să mai cugete peste noapte, mai ales la spusele celor doi magiştri.

— Ceea ce e mai rău e că sîntem dezbinaţi, oftă magistrul Příbram, de îndată ce panii ieşiră din odaie.

— Nu te mai necăji, magistre, spuse Šimon întorcîndu-se de la fereastră, unde se dusese să se uite după pani şi să privească la norodul de pe uliţe, care nu mai contenea cu strigătele. N-am spus nimic nepotrivit, ci numai adevărul. Dar tocmai asta nu le-a venit la socoteală. Lor le arde numai de putere şi de moşii. Dacă străinii ne-ar stîrpi pe toţi, puţin le-ar păsa — numai ei să rămînă. Au venit ca prieteni şi compatrioţi, dar umblă să ne ducă de nas şi să ne înfricoşeze. Vor să se pună bine cu regele şi de aceea se ţin de capul nostru.

Nu-şi sfîrşi vorbirea. Ceilalţi se uitară spre fereastră. În clipa aceea ceva se cutremură şi sări în ţăndări, ca în urma unei lovituri puternice. Cineva aruncase o piatră care nimerise drept în oblonul ferestrei.

Jos în stradă se porni deodată o zarvă mai năprasnică, mai furtunoasă. Strigăte înflăcărate şi îndîrjite răzbăteau desluşit din vălmăşagul de glasuri şi răcnete. Šimon de la Leul Alb se apropie din nou de fereastră şi uitîndu-se în uliţă spuse:

— E o mare îmbulzeală la poartă. Pleava de-afară ar vrea să intre aici şi să se repeadă, fără doar şi poate, asupra noastră. Nu-i lasă însă ostaşii. Au început să-i lovească. Ehei, dacă ar putea pătrunde aici lepădăturile astea! Dar nu, magistre, poate că nu-i chiar atît de rău! strigă Šimon de la Leul Alb,

zîmbind pe sub mustață cînd îl văzu pe magistrul Kardinal, pe jumătate dezbrăcat, alergînd să tragă zăvorul la ușă.

XIV

Peste noapte cerul se acoperi cu nori și dimineața se porni o ploaie măruntă și domoală. Obloanele de la curtea italiană erau întredeschise. După o noapte de dans, toată lumea dormea dusă. Picăturile de ploaie loveau molcom în geamuri și îndemnau la somn.

Boierii s-au veselit aproape toată noaptea. Împăratul însuși a rămas pînă după miezul nopții în sala de dans, unde panii și magnații, curtenii și feciorii celor mai bogate familii au dănțuit cu jupînițele și cu fiicele de boieri de la Kutna Hora.

În dimineața asta ploioasă, tînărul logofăt de taină stătea de vorbă cu camerierul împăratului, în anticameră, tăifăsuind despre petrecerea de peste noapte. Šlik venise căscînd, aprins la obraz după somn și bine dispus, și întrebă dacă împăratul a fost mulțumit și dacă a spus ceva camerierului în vreme ce-l dezbrăca. Socotea că măria sa o să doarmă mai mult în dimineața asta.

— Da' de unde, s-a sculat.

— S-a sculat? Și ce face?

— Cămărașul și panul Heinrich din Lažan se află la el. Au fost chemați de măria sa.

În clipa asta intră Windeke; pășind ușor și fără să fie observat, căta cu ochii scrutători în toate părțile. Venise pentru același lucru ca și Šlik. Pe logofătul de taină nu-l prea vedea cu ochi buni. Îi salută totuși politicos pe amîndoi, iar cînd află cine e la împărat, se așeză pe sipetul de lîngă zid, făcîndu-și socoteala că cehii n-or să stea prea mult acolo.

— După ce pleacă cei dinăuntru, trebuie să-l poftesc pe cancelar, spuse camerierul.

— Numai pe el sau şi pe trimisul papii ? întrebă grăbit Windeke.

— Nu ştiu nimic.

Logofătul de taină începu să vorbească din nou despre petrecerea de peste noapte şi întrebă dacă împăratul a fost mulţumit şi dacă a spus ceva.

— I-a plăcut, răspunse camerierul. A dormit bine şi azi o să fie vesel.

— Păcat ! sări Windeke.

— De ce? îl întrebară Šlik şi camerierul.

— Fiindcă din pricina asta o să fie mai blînd cu blestemaţii ăia de cehi, fu de părere pistruiatul de Windeke. De ce rîzi, domnule Kašpar ? îl întrebă pe neaşteptate pe logofătul de taină, în vreme ce gîtul i se roşi ca moţul curcanului.

— De tine rîd ! Măria sa a fost vesel şi prietenos cu fermecătoarele fecioare şi jupîniţe. Dar cehii sînt păroşi.

— Eretici ! Nemernici ! Aţi auzit ce-a fost astănoapte în faţa primăriei ? Dacă nu erau ostaşii şi şoltuzul, împăratul n-ar mai fi putut să stea de vorbă cu solii din Praga. Ducă-se-n iad cu Hus al lor cu tot, că de altceva nu-s buni ! Staţi, că din cauza lor era să uit...

Windeke scuipă.

— Cîte inele a împărţit măria sa ? Pe toate ?

— Pe toate, întări Šlik surîzînd. Ştia că lui Windeke îi plac astfel de ştiri.

Windeke îşi îndreptă cu mîna cîteva şuviţe de păr bălan pe la urechi şi tîmple şi-şi netezi barba roşcată.

— Ce de bani ! Ce de bani ! spuse apoi. Şi iar datorii !

Deodată îşi aduse aminte :

— Şi care fecioară a căpătat inelul cu rubin, cel mai scump dintre toate ?

— Niciuna ! L-a căpătat o jupîniţă, soţia unui pîrgar. O femeie răpitoare, iar el, soţul, e bătrîn şi cocoşat. Il cheamă Tausendjahr, însă femeia...

Tînărului Šlik îi scăpărară ochii în cap.

— E sigur c-o să rămînem mai multă vreme pe-aici, zise camerierul.

Zîmbi și uitîndu-se cu tîlc la logofătul de taină, adăugă:

— Am s-o văd și eu.

— Și ai s-o și cunoști, zise Šlik, cu două înțelesuri.

— De unde să mai iau alte daruri? strigă Windeke, jumătate în glumă, jumătate în serios.

Toți începură să rîdă; auzind însă pași alături, se ridicară ca la poruncă. De la împărat ieși mai întîi cămărașul și după el panul din Lažan, amîndoi cu fețele întunecate. Šlik îl întrebă pe cămăraș cînd au să vină solii din Praga la împărat.

— Azi după-amiază.

Toți cei din anticameră rămaseră uimiți că împăratul îi primește atît de repede. După plecarea panilor, Windeke strecură cu răutate:

— Hotărît lucru, la ăștia nu s-a prea văzut veselia măriei sale. Dracu' să-i creadă, că eu, unul, nu-i cred!

Camerierul se duse în grabă să-l încunoștiințeze pe cancelar că panii au plecat. După o clipă, bătrînul episcop intră în anticameră și o dată cu el veni și călugărul cel voinic în veșminte albe și cu scapular alb.

— Ăsta-i starețul cu pricina, șopti camerierul întinzîndu-și gîtul și punînd palma în dreptul gurii.

— Se zice că n-a venit cu mîna goală. Totuși, pe mine m-a mai fript o dată un popă ca ăsta. Știu bine că n-a adus nimic.

— În adevăr, n-a adus aur, însă a adus ceva mai bun decît aurul, zise logofătul de taină. Am stat de vorbă cu el.

— Tu?

— Aseară, în sala de dans. El a ținut să intre în vorbă cu mine și să-mi spună toată tărășenia.

— E ceh!

— Dar un duşman tot atît de înverşunat al ereticilor ca şi noi.

Deodată toţi se ridicară ca împinşi de arcuri şi se ploconiră adînc, mai adînc însă decît prima oară. Feciorul deschise uşile şi în faţa lor apăru nunţiul papal Fernand, episcop de Luck, într-o sutană de cardinal; era un bărbat înalt, bine legat, în floarea vîrstei, cu o înfăţişare impunătoare. Călca plin de demnitate, cu pas măsurat. Întrebă pe cei din anticameră, într-o germană stricată, dacă episcopul-cancelar e la împărat.

Logofătul de taină făcu cîţiva paşi înainte, se înclină şi răspunse repede în limba italiană că tocmai a intrat la împărat împreună cu stareţul care a adus un răvaş de la panul din Rožemberk. Nunţiul papal, surprins, îl străpunse cu privirea pe tînărul şi chipeşul bărbat. Apoi dădu din cap cu bunăvoinţă şi spuse pe italieneşte:

— Îţi mulţumesc, fiule.

După aceea intră în cameră.

Windeke clipi şiret din genele-i bălane şi zise:

— Ai noroc, prietene Kašpar, şi blestemaţii ăia de cehi de asemenea. Ochii verzi îi luceau în cap şi un zîmbet i se aşternu pe faţă. Dintr-o dată trei popi de ăştia la el! N-au să stea cu mîinile în sîn, şi cu puteri unite vor netezi straşnic drumul cehilor la împărat!

Cam la un ceas după aceea apărură pe coridor solii din Praga. Magiştrii erau îmbrăcaţi în tabardele lor de zile mari, iar pîrgarii purtau vengherce de culoare închisă, veşmîntul lor de sărbătoare.

Cămăraşul nu s-a mai dus după ei la primărie, ci a trimis pe un boier oarecare, cu numele de Čech, să-i cheme. Acesta i-a condus în camera încăpătoare, cu tavanul zugrăvit şi poleit cu aur, cu pereţii frumos tapisaţi, plini de figuri, arbori şi animale. În fundul încăperii, pe un loc mai ridicat, se afla jilţul împărătesc, frumos cioplit şi acoperit cu un baldachin nu-

mai și numai de aur. Ceva mai jos, în dreapta și în stînga, adăstau alte cîteva jilțuri.

In încăpere nu era nimeni. Prin ferestrele înguste pătrundea lumina tulbure a acestei zile ploioase.

Solii stăteau foarte îngîndurați. Predica dușmănoasă cu care fuseseră întîmpinați la sosire, frămîntările de peste noapte, care le vesteau vrăjmășia și ura oamenilor din Kutna Hora, toate erau pentru ei semne rele.

După ce se liniștise lumea în fața primăriei, se culcaseră și ei, rostindu-și împreună rugăciunea. Au adormit însă foarte tîrziu, mai ales cei doi magiștri și vecinul Pavel, neam cu șoltuzul, care își dădeau mai bine seama decît ceilalți de primejdia ce îi amenința. Mai întîi a adormit Mikeš Hrdoňka și după el Šimon.

In dimineața asta, pe fețele solilor se citea mai puțină îngrijorare, dar toți erau neliniștiți. Un zbucium neobișnuit le răscolea sufletul.

Se apropia clipa hotărîtoare. Se gîndeau cum o să-i primească împăratul și cum o să răspundă la cererile lor. In numele lor, cămărașul dusese la cancelaria împăratului articolele[1] scrise. Socoteau că vor fi chemați acolo, pentru a discuta asupra lor. Și iată că acum se aflau în încăperea aceasta bogată, unde se găsea jilțul domnesc, și au să vorbească cu însuși împăratul.

Și cum stăteau așa împreună, rostind cuvintele fără să vrea cu glas scăzut, se mirau că panii nu veniseră încă și că nici cămărașul nu se arăta. Dar chiar în clipa aceea, pe neașteptate, cămărașul intră pe ușă. Purta straie scumpe, un surtuc de catifea peste care își petrecuse o cingătoare albă, lucioasă, cu un pumnal sclipitor. Părea deosebit de îngîndurat.

---

[1] La primele adunări husite, din primăvara anului 1419, s-a formulat programul acestei mișcări, cunoscut în istorie sub denumirea de „Cele patru articole de la Praga". (n.t.)

— Am fost azi-dimineață la împărat, îi vesti el cu glas tot atît de coborît. Eu și panul Heinrich. Am mijlocit pentru dumneavoastră, vorbindu-vă numai de bine. Poate că n-o să mă credeți și o să spuneți... Dar care ceh cu scaun la cap n-ar fi cuprins acum de teamă și îngrijorare? Scumpi magiștri și tîrgoveți, împăratul e foarte supărat. În urma noastră a intrat la el starețul care a venit în numele guvernatorului din Rožemberk. Asta a înrăutățit situația. Împăratul e stăpîn pe Vyšehrad și pe castelul sfîntului Václav, iar voi sînteți prinși ca într-un cleşte între aceste două cetăți. Împotriva castelului Hradiště va porni panul Oldřich. Voi ați sta la tocmeală în locul lui? Iar după aceea a intrat la împărat trimisul papii, al cărui cuvînt, să știți, cîntărește foarte greu.

— Și atunci ce ne așteaptă? întrebă Šimon de la Leul Alb.

— Doar nu sînteți copii. Judecați singuri, ca să nu spuneți iarăși că ameninț.

Magiștrii căzură pe gînduri. Mikeš Hrdoňka ridică din umeri. Šimon de la Leul Alb privi o clipă în gol, își mîngîie barba și zise deodată:

— N-o să fie mai rău dacă ne supunem? Oare împăratul și toți ceilalți n-au să se răzbune și mai avan pe noi? Dar preoții, dar nemții? Adică să renunțăm și la potir? Știi bine că nu se poate.

Spuse toate astea cu hotărîre și fără șovăire. Ceilalți, în frunte cu cei doi magiștri, întăriră cu convingere vorbele lui Šimon. În clipa aceea se auzi zgomot de pași ostășești pe coridor. Ușile din fundul sălii se deschiseră și în încăpere intrară cîțiva călărași unguri cu coifuri lucioase în cap, îmbrăcați în veșminte bogate și încălțați cu botfori roșii.

Solii din Praga se uitară uimiți la minunata priveliște ce se desfășura în fundul sălii. În urma înzorzonaților lefegii intrară magnații nemți și unguri și boierii cehi, toți gătiți de sărbătoare. Solii recunoscură printre ei pe panul Heinrich din Lažan, pe panul Heinrich din Plumlov, pe panul Petr din Šternberk,

cu capul pleşuv, şi pe panul Mikeš Divuček din Jemništ, magistrul monetar, pe care îl zăriră printre ceilalţi curteni şi boieri necunoscuţi.

Afară, la uşi, răsunară zgomotos trîmbiţe de sărbătoare. În clipa aceea împăratul îşi făcu apariţia în sală. Era îmbrăcat cu un chepeneag minunat, peste care se revărsa hlamida împărătească, iar în cap avea o cucă de sobol, străbătută de dungi aurii, acoperite cu pietre scumpe. Alături de el mergea cardinalul, iar în urma lor veneau cancelarul, margravul de Misnia, stareţul Petr în veşmînt alb şi cu lanţ de aur la gît, apoi secretarul cancelarului, cu ochelarii pe nas, Brunorius de la Scala, Pipo Spano, amîndoi în armuri sclivisite şi strălucitoare, în sfîrşit logofătul de taină şi alţi curteni.

Afară, în curte, răsuna fanfara, iar pe sală se auzeau paşii celor care soseau. Dar şi la celelalte uşi, pe unde intraseră solii din Praga, se auziră zgomote. Pe aici veniră sfetnicii orăşeneşti din Kutna Hora, pîrgarii, înalţii slujbaşi de la mine, şoltuzul Václav Donínský. Mikeš Hrdoňka aruncă o privire asupra lor şi zări printre ei cîţiva nemţi dintre foştii pîrgari ai oraşului Praga. Îi blestemă în gînd şi i-i arătă din ochi lui Prokop Závada.

Trîmbiţele sunară neîncetat pînă ce Sigismund se aşeză în jilţul împărătesc. La dreapta lui luă loc cardinalul, la stînga — cancelarul. Ceilalţi rămaseră în picioare.

XV

Cămăraşul pofti pe solii din Praga să se apropie, iar el, ca însoţitor care negociase cel dintîi cu ei, făcu de asemenea cîţiva paşi înainte. Ochii tuturor se îndreptară asupra lor. Solii din Praga simţeau aceste priviri. Erau neprietenoase şi iscoditoare, în cea mai mare parte încruntate şi haine. Magistrul Příbram avea faţa palidă, dar nu de teamă, ci de zbuciumul acelei clipe grele. Šimon de la Leul Alb înaintă cîţiva

paşi şi se uită ţintă la scaunul domnesc. Mikeš Hrdoňka, în spatele său, se gîndea la nemţi. Deşi era voinic de felul lui şi bine legat, îşi îndreptă acum parcă şi mai mult spinarea şi-şi săltă capul.

Sigismund şedea pe scaunul împărătesc, într-o tăcere apăsătoare. Nu mai era domnitorul binevoitor de ieri, ci arăta mai degrabă ca un judecător aspru, mîniat şi părtinitor, sigur de puterea lui. Azi nu mai voia să fie iubit ca ieri, ci ţinea mai degrabă să fie temut de cei care se apropiau de tronul său.

Panul din Dubé, închinîndu-se înaintea lui, anunţă în limba latină că aduce solii obştii şi universităţii din Praga, rugîndu-l să se milostivească a le da ascultare. Solii se înclinară şi aşternură darurile, după obicei, unele lîngă altele, dinaintea treptelor tronului: besactele lucrate cu măiestrie, pline de giuvaeruri. După aceea îngenunchează, potrivit datinilor şi obiceiului: mai întîi, magiştrii Příbram şi Kardinal, apoi, alături de ei, Šimon de la Leul Alb, iar în spatele lor, în al doilea rînd, Závada, Mikeš Hrdoňka şi Pavel cel bătrîn, neam cu şoltuzul. Trupul acestuia, uscat şi puţintel, arăta neînsemnat alături de trupurile impunătoare şi vînjoase ale celorlalţi soli. Ba părea chiar şi mai pipernicit în faţa strălucitorului alai de înalte feţe bisericeşti, de pani şi curteni, îmbrăcaţi în veşminte scumpe, şi mai cu seamă faţă de statura falnică a împăratului.

În sala întreagă, peste care plutea lumina tulbure a cerului înnorat, se făcu tăcere. În clipa în care solii cehi îngenunchează, se aşternu o linişte ca de biserică. Toţi erau curioşi să vadă ce-o să se întîmple şi ce-au să vorbească.

Magistrul Příbram luă cel dintîi cuvîntul. Vorbi latineşte. Rugă pe măria sa să primească darurile şi salută în împărat pe fratele regelui mort şi pe moştenitorul acestuia. Întregul regat ceh îl recunoaşte bucuros ca domn, însă dorinţa fierbinte a tuturor este să nu se împotrivească împărtăşaniei sub ambele chipuri.

Magistrul vorbea măsurat şi cugetător. La început, glasul lui răsună ca învăluit în neguri, dar deodată se însenină.

— Dacă măria ta, — urmă Příbram, — ar face lucrul acesta, împlinind ruga pe care o rostesc aproape în numele tuturor cehilor, orice vărsare de sînge s-ar curma, iar cetatea Praga va primi pe măria ta cu porţile deschise, cu bucurie şi, de va fi nevoie, chiar cu zidurile la pămînt.

Cardinalul Fernand asculta cu încordare, ca şi cancelarul, uitîndu-se cu coada ochiului la împărat, care stătea nemişcat. In acelaşi timp, însă, îl măsura cu privirea încruntată pe magistru, ca şi pe ceilalţi soli.

După ce Příbram îşi sfîrşi cuvîntarea, se aşternu o clipă de tăcere. Împăratul făcu o mişcare vie şi răspunse repede, ca şi cînd n-ar fi avut răbdare să aştepte. Vorbi şi el tot latineşte.

— Ceea ce oferiţi voi e o datorie ce-o aveţi de îndeplinit oricum faţă de stăpînul vostru. Rosti cuvintele cu însufleţire şi cuprins de o vădită tulburare. Ceea ce cereţi însă este o rătăcire şi a fost recunoscută ca atare de către sfînta biserică. Şi cu ea acoperiţi şi alte strîmbătăţi şi erezii. La voi s-a răspîndit tot felul de asemenea credinţe mincinoase. Eu, cel mai creştin dintre domnitori, nu pot îngădui astfel de lucruri. Ca şi pînă acum, vom stîrpi toate aceste rătăciri, dacă va fi nevoie le vom trece chiar prin sabie şi foc. Am jurat că vom face acest lucru. Şi după cum am început, aşa vom continua pînă la capăt, cu ajutorul lui Dumnezeu şi al bunilor creştini.

Împăratul se înfierbînta din ce în ce mai mult. Ochii albaştri i se învăpăiaseră şi el începu să bată aerul cu mîinile. O clipă doar se opri din apriga lui vorbire, dar de îndată începu din nou :

— Vom urma să stîrpim această erezie. Sîntem datori faţă de sfînta biserică-mumă şi pentru respectul ce-l datorăm acestui regat. Dacă nu veţi înceta şi veţi continua să vă apăraţi, ne vom război cu voi pînă ce vă vom zdrobi. Pe toţi ! Pînă la unul ! Chiar dacă ar

trebui să vă ucid pe toţi şi să aduc aici numai străini. Da! Chiar dacă ar fi să pier eu însumi! Şi apăsă pe aceste cuvinte cu toată aprinderea. Erezia voastră trebuie stîrpită! Nu voi îngădui nimic! Niciodată!

Împăratului îi ardeau obrajii, iar ochii îi scăpărau. Cuvintele lui făcuseră ca sala să încremenească într-o tăcere de mormînt. Dar liniştea aceasta nu izvora numai din respect, ci mai cu seamă din uimirea şi groaza ce-i cuprinsese pe toţi. Cuvintele împăratului îşi făcură efectul asupra tuturor. Panii cehi priveau buimăciţi, iar cardinalul Fernand dăduse de două ori semne de mulţumire în timpul cuvîntării. Stareţul Petr avea acum privirea senină ca toţi ceilalţi. Căci toţi se bucurau în sinea lor. Nici cei mai avani potrivnici ai cehilor nu nădăjduiseră că împăratul îi va probozi cu asemenea asprime.

Nici solii cehi nu se aşteptaseră la un astfel de răspuns. De aceea rămaseră o clipă înspăimîntaţi, împietriţi. În clipa următoare însă, vrăjmăşia aceasta trezi în ei un simţămînt de îndîrjire, chiar şi în atît de cumpăniţii magiştri. Hrdoňka măcelarul, care nu ştia latineşte, dibuise totuşi înţelesul vorbirii. Îl supăra că fuseseră chemaţi aici ca împăratul să-i mustre cu cuvinte atît de grele în faţa tuturor şi mai cu seamă în faţa nemţilor din Praga. Apoi se întoarse către vecinul său Pavel, neam cu şoltuzul. Căci vecinul cel bătrîn, care îngenunchease foarte liniştit şi înţelesese bine spusele împăratului, luase acum cuvîntul în numele lor. Vorbea ceheşte, grav şi potolit.

— Măria ta a binevoit să rostească osîndirea noastră şi a tuturor cehilor, fără să ne asculte. Dar să-şi amintească măria ta cît sînge a curs pînă acum şi cîte vieţi vor mai pieri de-aici înainte. Mai bine să ne asculte măria ta păsul şi să stea de vorbă cu noi, aşa cum ne-a încunoştiinţat prin cartea de astă iarnă. Măria ta ne-a făgăduit atunci că dacă va vrea Dumnezeu, va veni, va cumpăni şi va judeca acele fapte împreună cu episcopii, cu magiştrii şi obştiile noastre.

Cînd bătrînul tîrgoveţ începu să vorbească împăratul făcu o mişcare de mînie, încreţindu-şi fruntea. Însă cînd vecinul îi aminti făgăduiala dată, îi tăie scurt cuvîntul:

— Şi cu cine, adică, să stau de vorbă? strigă împăratul, aducîndu-şi aminte de făgăduiala dată. Cu nemernicii şi cu preoţii de la Hradiště? Cu acei picarzi şi eretici întunecaţi, numai pentru că se dedau la tulburări? Pentru că s-au răzvrătit şi dărîmă ca şi voi bisericile şi mănăstirile? Pentru că izgonesc stareţii, călugării şi călugăriţele, iar pe cei care se împărtăşesc sub un singur chip îi aruncă cu silnicie din oraşe?

Împăratul se apleacă de pe tronul său către soli, ameninţîndu-i cu mîna. Apoi se ridică deodată şi rotindu-şi aprig mîna dreaptă deasupra capului, atît de năvalnic, încît părul auriu şi barba creaţă şi roşcată începură să-i tremure, strigă:

— Jur pe viul Dumnezeu că voi face tot ce-mi va sta în putinţă ca să aşez toate aşa cum au fost şi că toţi ereticii, de care oamenii credincioşi se feresc ca de nişte spurcăciuni, vor fi nimiciţi. Iar voi, voi nu vă purtaţi ca nişte supuşi, ci ca nişte duşmani neîmpăcaţi. Împotriva cui s-a înarmat Praga şi ce-i cu lanţurile şi cu întăriturile ridicate pe uliţe? Împotriva cui? Împotriva mea. Depuneţi toate armele, toate — cei din Oraşul Vechi la castelul Sfîntului Václav, iar cei din oraşul Nou — la Vyšehrad. Asta trebuie s-o faceţi neîntîrziat! Ridicaţi toate lanţurile, sfărîmaţi şi daţi la o parte stavilele! Dacă faceţi asta, voi fi milostiv cu voi. Altminteri, Dumnezeu mi-e martor că am să nimicesc totul, aşa precum am spus şi am jurat.

Se opri în mijlocul acestui şuvoi năvalnic de vorbe înflăcărate, abia putîndu-şi trage răsuflarea, şi se aşeză. Dar în clipa următoare se ridică Šimon de la Leul Alb. Stătea drept în faţa împăratului. Ochii îi fulgerau şi tot trupul i se cutremura de clocotul dintr-însul.

— Măria ta! începu el căutînd să se stăpînească, însă după glas se putea vedea răzvrătirea de care era cuprins. Ne pare tare rău că sîntem soli atît de urgisiţi. Nici nu ne-am aşteptat la lucrul acesta şi nici nu l-am meritat. Despre lanţurile din Praga şi despre arme nu putem răspunde, fiindcă n-avem întărire pentru asta. E treaba obştii. Încunoştiinţăm însă pe măria voastră — şi de bună seamă că lucrul acesta l-aţi şi aflat... Vorbea acum mai curgător şi mai repede, ridicînd oarecum glasul: ...că nu de mult, înaintea Paştilor, pîrgarii oraşului nostru şi cei din Oraşul Nou, împreună cu universitatea şi feţele bisericeşti, ne-am înţeles cu toţii fără deosebire, jurînd — şi am fi bucuroşi să nu uitaţi lucrul acesta — că vom apăra împărtăşania sub ambele chipuri, precum şi slava neamului nostru, împotriva oricărui om, pînă la ultima picătură de sînge.

În timp ce vorbea, solii ceilalţi se uitau la el. Îi erau recunoscători pentru cuvintele acestea, chiar şi magiştrii, care erau mai prevăzători. Căci în clipa aceea, Šimon vorbea pentru toţi. Mikeš dădu din cap în văzul tuturor, dar din spate, unde stăteau oamenii din Kutna Hora şi nemţii din Praga, se auzi după ultimele cuvinte ale lui Šimon un murmur de cîrtire. El le aruncă însă o privire încruntată.

Către sfîrşitul cuvîntării lui Šimon, împăratul se sculă, ca şi cum ar fi vrut să plece, însă de îndată ce Šimon rosti ultimul cuvînt, se întoarse către el şi, cu asprime în glas, îi spuse pe latineşte:

— Gîndiţi-vă bine şi cît mai repede, înainte de a veni cu oaste asupra voastră. După aceea va fi prea tîrziu.

Împăratul se apropie de nunţiul papal şi-i spuse cîteva cuvinte. Apoi se răsuci şi ieşi împreună cu el. Cancelarul îi urmă, şi după ei plecară prinţii, nobilii, întreaga curte. Sunet de trîmbiţe îi însoţea. Glasul goarnelor se amesteca cu glasurile din sală ale nemţilor din Praga şi Kutna Hora, care nu-şi mai ascundeau bucuria. Se uitau spre soli, rîdeau, vorbeau cu însufle-

ţire şi îndreptîndu-se spre coridor, discutau cu şi mai multă aprindere.

Ieşiră cu toţii, chiar şi panii cehi. Numai cămăraşul rămase locului. Se apropie de solii rămaşi singuri în mijlocul sălii. Toţi deopotrivă, chiar şi magiştrii, erau tulburaţi şi îndîrjiţi. Šimon de la Leul Alb, văzînd că panul din Dubé se apropie de el, izbucni :

— Şi ăsta se pretinde rege al cehilor ? Să ne fie cu iertare ! Acum văd că nu ne-ai ameninţat, ci că ai spus numai adevărul. El e regele ungurilor ! Să ştie însă că n-o să ne plecăm capul de frică !

Între timp Hrdoňka strigă tuturor cehilor, trăgîndu-i de mînecă, să iasă odată. Dar deodată îşi aminti :

— Aţi văzut cum rîdeau nemţii ? I-a chemat parcă înadins ca să ne... Hai să mergem ! Ce să mai facem aici ? Să pornim fără întîrziere la Tábor, la Písek şi pretutindeni unde se află cehi adevăraţi, şi să le spunem cele auzite !

Magistrul Příbram, uitîndu-se la panul din Dubé, întări cu însufleţire spusele lui Hrdoňka :

— Ar fi bine să luaţi aminte. Eu unul nu mă mai împotrivesc. Să-i încunoştiinţăm şi pe cei de la Tábor. Alt mijloc nu este. După cele petrecute azi, e vorba de nimicirea sau de viaţa noastră.

— Haideţi ! se auzi glasul bătrînului Pavel, cel mai liniştit dintre toţi, care stătea îngîndurat, privind în jos. Haideţi ! Iudita şi-a pus cinstea şi viaţa în primejdie pentru neamul ei, iar Iuda Macabeul s-a purtat tot astfel pînă la moarte. Mîna lui Dumnezeu nu-i încă tăiată ! Să mergem !

*

* *

Chiar în după-amiaza acelei zile, solii din Praga părăsiră Kutna Hora. Numărul lefegiilor care îi însoţeau şi în fruntea cărora se afla din nou boierul din Dubé, cămăraşul, era cu mult mai mare decît la sosirea lor de la Praga. De astă dată, însă, n-au mai putut părăsi oraşul tot atît de nebăgaţi în seamă ca

la sosire. Acum erau aşteptaţi. La primărie, pe uliţe şi în faţa porţilor se ingrămădiseră mineri, oameni din oraş, nemţi din Praga, lefegii de-ai lui Sigismund şi slujitori. Pretutindeni se auzeau numai vorbe de ocară. Cînd solii se apropiară de porţi, o ceată de derbedei alcătuită din tîrgoveţi şi băieşi începu să intoneze un cîntec nemţesc, plin de necuviinţe, despre Wiklef şi Hus.

In ziua următoare porni la drum şi stareţul de la Louňovice, însoţit de cei şase călăreţi înarmaţi. O bună bucată de drum dincolo de oraş, pînă ce au trecut de tabără şi de cele din urmă străji ungureşti, fu întovărăşit şi de un pîlc de călăreţi cumani. Stareţul se întorcea foarte mulţumit. Avea făgăduieli de la împărat şi de la cancelar în ceea ce priveşte mănăstirea şi moşiile ei. Aducea panului din Rožemberk un răspuns prielnic şi avea din partea împăratului solia de a-l convinge pe tînărul guvernator să facă un drum la curte.

Cînd îşi aminti felul în care împăratul i-a luat în răspăr pe solii din Praga, îi dispăru orice îndoială, orice neîncredere. Praful se va alege de eretici şi lucrurile se vor întoarce iarăşi cum au fost. Ii va povesti totul panului Oldřich şi îndeosebi cît de pornit e împăratul împotriva tuturor husiţilor, nu numai împotriva picarzilor de la Hradiště. Şi cît e de îndatoritor şi de bun, dar cît de cumplit în acelaşi timp ; ce putere mare are şi cum puterea aceasta creşte cu fiece zi. Ca un potop se va revărsa peste Praga şi peste toţi blestemaţii aceia.

Numai că drumul la întoarcere nu i-a fost scutit de necazuri. După ce lăsară în urmă caraulele ungureşti şi după ce ceata de călăreţi cumani făcu cale întoarsă, stareţul rămase cu lefegiii săi să petreacă noaptea într-un sat. A doua zi dimineaţa, după ce-şi schimbă veşmintele, îmbrăcînd straie nemţeşti, ieşi în curte ca să dea porunci lefegiilor. Văzu însă că nu mai erau şase, ci doar doi. Ceilalţi patru fugiseră peste noapte. Stareţul nu se îndoi nici o clipă asupra locului către

care se îndreptaseră. Ceilalţi doi lefegii rămăseseră fie de teamă, fie din credinţă faţă de stăpînul lor; unul era ceh, iar celălalt neamţ de la Krumlov. Cînd stareţul, aprins de mînie, îi cercetă mai de aproape, află că fugarii plecaseră în adevăr la Tábor.

Totul fusese pus la cale de cel mai tînăr dintre ei. Nu putuseră să uite măcelurile săvîrşite de unguri, dar mai ales copiii aceia înfipţi în pari. Şi-apoi felul cum le rîdeau în nas şi se strîmbau la ei ungurii şi nemţii pe drum, dar mai cu seamă la Kutna Hora! Şi cît sînt de ameninţaţi acum bieţii cehi!

Stareţul fu gata-gata să înceapă să suduie.

XVI

În zilele petrecute la Tábor, tînăra văduvă de la Hvozdno n-a mai simţit niciodată leşuiala şi neliniştile de care suferise la Hvozdno, atunci cînd, după moartea soţului şi după truda şi neajunsurile îndurate în scurta ei căsnicie, se întorsese acasă cu sufletul pustiu. Inima ei însetată găsise în zilele acelea alinare în învăţătura cea nouă, căreia i se dăruise cu trup şi suflet. Şi această învăţătură trezise în ea o aprigă dorinţă.

Acum i se împlinise. Se afla în mijlocul fraţilor care credeau cu aceeaşi înflăcărare în noua învăţătură şi printre care se numărau şi propovăduitorii acestei învăţături. Visurile ei de altădată se înfăptuiau aievea: toţi fraţii erau deopotrivă şi duceau o viaţă nouă. Gîndurile care o frămîntaseră în camera ei de la Hvozdno erau rostite aici cu toată limpezimea şi pe faţă.

Dacă tinerei văduve nu-i era dat să lupte şi să înfrunte vrăjmăşiile pentru a face să biruie legea curată a Domnului şi împărăţia lui cea nouă, aşa cum jinduise, putea cel puţin acum să trăiască pentru cei care preţuiau viaţa cea nouă, să-i slujească cu drag şi să le îndulcească suferinţele.

Munca la spital îi lua aproape toată ziua. Lucra fără odihnă, uneori şi noaptea. Îşi îndeplinea îndatoririle cu sîrguinţă şi bucurie. Oblojea şi spăla rănile bolnavilor şi le alina durerea după puterile ei. Iar cînd avea timp, le şi citea.

Astfel, în ziua sosirii lui Žižka la Tábor, Zdena stătea, înainte de amiază, în odaia cea lungă de la capătul spitalului, şi citea bolnavilor uşor răniţi, din vechiul testament pe care îl ţinea în poală. Şedea la o măsuţă, îmbrăcată într-o rochie simplă de culoare închisă. La cap era legată cu un tulpan alb, de sub care se vedeau numai două şuviţe de păr, pieptănate lins peste tîmplele-i albe.

De cînd se afla aici la Tábor, faţa ei pălise din pricina oboselii şi a ceasurilor de veghe. Cu toate acestea chipul Zdenei atrăgea şi înduioşa prin farmecul potolit al trăsăturilor şi printr-un simţămînt al jertfirii de sine, ce i se citea în priviri.

În odaia încăpătoare domnea o linişte adîncă. Numai undeva, la capătul sălii, unul din bolnavi tuşea din cînd în cînd sau se auzea pasul uşor şi tîrşîit al vreunei surori.

Zdena citea rar. Glasul ei răsuna limpede şi mîngîia auzul. Ochii cu gene lungi, lăsaţi în jos, se înălţau numai din cînd în cînd, ca să privească spre cei care ascultau. Erau oameni cu bărbi lungi, tineri şi mai în vîrstă, arşi de soare, lungiţi pe duşumea sau în paturi. Ascultau cu evlavie şi cu însetarea de care se simţeau cuprinşi în vremea aceea toţi cei ce voiau să audă cuvîntul lui Dumnezeu şi să-şi îndestuleze sufletul în clipele de osîrdie religioasă. Clipele acestea erau cu atît mai preţioase pentru ei, cu cît simţeau nevoia unor astfel de cazanii.

Toţi, atît bolnavii cît şi sora, erau atît de cufundaţi în citirea cărţii sfinte, încît nici nu băgară de seamă că preoţii Kániš şi Bydlinský se iviseră în pragul uşii deschise.

Cei doi se întîlniseră întîmplător în faţa spitalului, spunînd că au venit să se încredinţeze cum o mai duc

frații răniți și bolnavi. Dar fiecare ascunse celuilalt faptul că mai degrabă îl mînase dorința de a o vedea pe sora cea nouă. Cînd o găsiră citind, se opriră fără voie la capătul sălii, ca să n-o tulbure. Kániš, oacheș și cu barbă, Bydlinský, tînăr, mai înalt, mai bine făcut, mlădios, cu barba de culoare mai deschisă, cu părul creț, se uitau, și unul și celălalt, mai mult la tînăra logofeteasă decît la răniți. Și au stat așa pînă cînd Zdena și-a ridicat ochii de pe carte. Atunci tînăra văduvă a lăsat să-i lunece biblia în poală. A rămas o clipă cu privirea nedumerită și apoi s-a ridicat.

Bydlinský, care se apropiase de ea, o rugă să citească mai departe, căci n-ar dori s-o stînjenească.

— Am venit doar să vedem cum o mai duc frații, spuse Kániš, apropiindu-se la rîndul lui.

— Ești foarte harnică. Nu ți s-a urît? întrebă Bydlinský.

— Lucrez destul de puțin și sînt mulțumită, răspunse Zdena simplu.

Cuvintele ei porneau din inimă.

— Ai vorbit cu tatăl dumitale, soră? întrebă Kániš. A fost azi aici?

— A fost azi dimineață.

— Ieri a zăbovit mult la castel cu fratele Žižka și cu hatmanii. Ce-or fi vorbit? iscodi Kániš.

— Nu mi-a spus, rosti liniștit logofeteasa Zdena, așteptînd să vadă ce va zice Bydlinský.

Între timp, acesta luase biblia de pe măsuță. Văzînd că e deschisă la cartea lui Iov, dădu din cap și spuse zîmbind că Zdena a făcut o bună alegere.

Lucrul acesta o umplu de mulțumire pe tînăra logofeteasă. Ea le arată că bolnavii ascultă bucuroși cînd le citește. Bydlinský o întrebă apoi despre răniții pe care-i avea în grije și deodată, pe neașteptate, o înștiință că nu va mai putea veni la familia Pytel, unde se întîlnise de două ori cu ea, de cînd Zdena sosise la Tábor. Îi spuse că trebuie să plece prin sate, ca să cheme lumea la arme, căci lupta stă gata să înceapă.

In acest timp, Kániš o luase printre şirurile de bolnavi. Bydlinský, stînd de vorbă cu Zdena, părea să-l fi uitat cu desăvîrşire; într-un tîrziu se urni şi el din loc.

— Rămîi cu bine! spuse tînărul preot, pornind spre uşă.

Şi cînd Zdena îi dori lui şi tuturor celorlalţi ca Dumnezeu să le ajute, Bydlinský îi zîmbi, privind-o cu drag. Kániš se uită şi el la tînăra femeie şi o salută. Ochii lui întunecaţi şi pătrunzători o cercetară iscoditor.

Zdena se uită în urma lor pînă cînd dispărură. Mai bine-zis, privirea ei îl urmărea pe Bydlinský.

De îndată ce ieşiră, Kániš se opri şi-i spuse lui Bydlinský.

— Crezi că nu i-a spus nimic logofătul din Hvozdno?

— Nici vorbă! răspunse Bydlinský cu tărie. Altfel ne-ar fi mărturisit.

— E prevăzător! S-a alipit de Žižka şi de ceilalţi. L-ai văzut doar! O să fie mereu cu ei. E un încăpăţînat.

— Fiică-sa însă nu-i seamănă! Nu! zise Bydlinský. Ştiu sigur lucrul ăsta. Il ştiu de la Řepanský care a fost la el, la Hvozdno, şi s-a sfădit o noapte întreagă cu bătrînul boier despre împărtăşanie.

— Despre fluturele ăla? spuse Kániš cu dispreţ, clătinînd din cap.

— De aceea logofătul l-a şi dat afară din casă spre dimineaţă, cînd încă nu se crăpase de ziuă. Indată ce a spus că sfînta împărtăşanie e un fel de fluture, era cît p-aci să-l croiască.

— Şi fiica sa?

— Ea a fost mai mult de partea lui Řepanský decît a tatălui ei. Mi-a spus chiar Řepanský.

— Şi-acum?

— E alături de noi. O fiinţă foarte zeloasă.

In vremea asta Zdena se aşezase iarăşi la măsuţă. Intorcea foile cărţii, dar nu pentru a căuta ceva. Se

gîndea că azi şi poate încă alte cîteva zile n-o să-l mai vadă pe Bydlinský la Pytel. Înainte îşi făcuse socoteala că în seara aceea va veni neapărat acolo.

Abia aşteptase să-l audă vorbind. Iar el se ducea acum să propovăduiască cu bărbăţie cuvîntul Domnului. Totuşi s-a abătut pe aici... şi Zdenei i se păru că venise înadins ca să-şi ia rămas bun de la ea. Ca şi cum gîndul acesta ar fi fost un păcat, se scutură din tot trupul şi începu iarăşi să citească bolnavilor care abia aşteptau.

Bydlinský şi Petr Kániš plecară chiar în ziua aceea. O dată cu ei se aşternură la drum şi Mikuláš cel orb, Trsáček, Abraham, Prokop chiorul, preotul Antoch cel cu părul des şi zbîrlit, Jičín, Jan şi Filip. În urma lor plecară ciracii lui Martinek Houska şi ai lui Mikuláš din Pelhřimov. În clipele acelea, toţi erau uniţi în faţa primejdiei şi aveau o singură ţintă: să adune ţărani din împrejurimile Táborului, ca să îngroaşe rîndurile ostaşilor.

Toţi plecară călări, doi cîte doi. Numai Mikuláš cel orb porni întovărăşit de încă doi preoţi. Fiecare pereche era însoţită de un pîlc de fraţi înarmaţi, de surori şi de prăştiaşi. Se grăbeau să ajungă cît mai repede la locurile către care fuseseră îndreptaţi de hatmani.

În vremea aceasta, oraşul se frămînta de parcă duşmanul ar fi fost în preajma porţilor.

În zorii zilei, cînd încă nu începuse să se lumineze, Žižka cutreieră pe bălanul său tot oraşul: la schele, pe uliţe, însă mai ales la metereze. Cu el erau şi ceilalţi hatmani: Mikuláš din Hus, Chval din Machovice, Zbyněk din Buchov, ca şi Kuneš din Bělovice, bunul său tovarăş şi cel mai apropiat dintre toţi. După consfătuirea de la castel, cei doi fraţi Brada, Mikuláš şi Odraný, plecaseră chiar în timpul nopţii în tabăra din faţa oraşului.

Žižka privea pretutindeni cu ochiul lui încercat. Unde era nevoie, descăleca şi cerceta locul. Ici dădea porunci, colo se sfătuia cu tovarăşii lui.

Asculta mai cu seamă cuvintele lui Kuneš din Bělóvice, un om uscat, costeliv, cu barba moale, dar cu mustăţi ţepoase şi cărunte şi purtînd pe cap o cuşmă din blană de rîs. Kuneš luptase ani de-a rîndul în ţara leşească. Hatmanii se opriră vreme mai îndelungată la porţile noi. Aici erau încă multe de făcut. În locul acesta, pe unde se putea pătrunde mai uşor în cetate, trebuia să se lucreze în primul rînd.

Numărul lucrătorilor sporea pretutindeni şi o dată cu ei creştea larma şi furnicarul de oameni de pe schele. Se muncea fără încetare. Din zori şi pînă la amiază şi de la amiază pînă în amurg. Şi tot aşa peste noapte, la lumina făcliilor şi focurilor, pînă dimineaţa. Acum goarnele sunau mai des, vestind schimbarea lucrătorilor.

Dar nu numai la porţi şi la întărituri, pe metereze şi pe turnuri se muncea cu însufleţire, ci şi pe uliţe, mai ales acolo unde lucrau fierarii şi rotarii. Focurile fumegau într-una şi loviturile de ciocan şi de topor răsunau în acest vălmăşag de zgomote, de te asurzeau, nu alta. Făureau căruţe, mai ales care de apărare şi de luptă, ferecau suliţi, ghioage, puşti, bombarde, săgeţi, îmblăcii şi săbii.

În piaţă şi pe uliţele dimprejur, croitorii şi cavafii lucrau de parcă s-ar fi luat la întrecere. Curelarii şi şelarii dregeau şi coseau tolbe pentru cărăuşi, şei cusute simplu sau unse cu catran, pentru caii luptătorilor.

Táborul se îmbogăţise pe neaşteptate cu o tabără. legată atît de strîns de oraş, încît părea că ţine de el.

Soarele sta să apună, nu însă zgomotul şi zbuciumul. Ziua şi noaptea erau tot una. Nu lumina şi întunericul îi călăuzea acum pe oameni, ci înflăcărarea şi voinţa lor dîrză.

Dimineaţa începea din nou alergătura neostoită dintr-o parte în alta şi iarăşi furnicar de oameni, şi iarăşi zgomote şi hărmălaie, amestec surd de glasuri şi de sunete, iarăşi bătrîni care se ofereau să lucreze,

iarăşi poruncile hatmanilor şi cîntece care îndemnau la muncă. Şi din nou răsunau predicile preoţilor la locurile de muncă, în pieţe, în biserica de lemn sau în timpul împărtăşaniei sub ambele chipuri care se săvîrşea în catedrală şi sub cerul liber, în orice clipă potrivită, dimineaţa, după-amiaza şi chiar la căderea serii. In afară de preoţi, vorbeau şi ceilalţi fraţi mireni împotriva fiarei roşii, împăratul, balaurul încoronat şi împotriva cozilor lui de topor.

Dintre cuvîntători, cel mai zelos era Sádoch, tînărul visător, fiul lui Pytel, mic de stat, şi apoi Joha brutarul, palid la faţă, cu mustăţi aspre şi ţepoase, fără barbă, cel care ducea totdeauna steagul. Nu mai puţin telalul, şchiop şi neastîmpărat, cu nasul turtit şi hainele rupte ; peste tot el vorbea cu înflăcărare împotriva „papistaşilor, făţarnicilor şi geambaşilor haini" şi-şi purta după el feciorul, un băiat slab şi pirpiriu.

XVII

Familia boierului de la Hvozdno era acum destrămată. Zdena îşi petrecea aproape toată ziua la spital. De odihnă avea parte numai cînd se putea duce la Pytel postăvarul, în casa căruia zăbovea cu plăcere. Dar numai rareori îl găsea pe Pytel acasă. Postăvarul îşi trecea timpul fie la primărie, fie supraveghind lucrările. Logofeteasa stătea de vorbă cu femeia postăvarului, cu fiică-sa Jana şi cu Sádoch. Se întîlnise acolo de cîteva ori şi cu preoţii Pšenička, Antoch, Petr Kániš şi Bydlinský. Adică cu aceia care în timpul prigoanei găsiseră adăpost şi ocrotire în casa lui Pytel de la Ousti.

Acum preoţii erau plecaţi să strîngă oameni, şi nu se mai ţineau micile adunări din jurul bibliei, cînd unul din preoţi se aşeza la masă şi începea să vorbească şi să tălmăcească cele citite.

In schimb, Zdena ieşea adeseori în oraş, colinda uliţele şi pieţele, uluită de zgomotul necurmat şi de

pregătirile înfrigurate ce se desfăşurau înaintea ochilor ei, şi tulburată de gîndul acestor uriaşe răsturnări. O neliniştea nespus marea luptă ce se apropia. Căci, iată, sub ochii ei se înfăptuia ceea ce Bydlinský şi ceilalţi preoţi propovăduiseră în predicile lor. Pe Zdena n-o înspăimînta însă sîngeroasa furtună ce-avea să se dezlănţuie. Ea o aştepta cu o hotărîre plină de înflăcărare, însă într-un zbucium care-i răscolea întreaga fiinţă.

Odată trecu şi dincolo de porţile oraşului şi se duse în tabără, cercetînd totul cu multă luare-aminte. Acolo stătu de vorbă cu tatăl şi cu vărul ei, care îşi petreceau mai toată vremea în locurile acelea. Dar, întorcîndu-se spre casă, Zdena nu o luă de-a dreptul spre spital. Lîngă ciuberele din piaţă dădu peste o mare învălmăşeală ; o seamă de surori tinere şi mai în vîrstă se înghesuiau acolo. Sus, în pridvor, lîngă ciubere, stătea o femeie tînără, îmbrăcată în straie simple şi de culoare închisă. În mînă ţinea un toiag şi avea obrajii arşi de soare. Tulpanul alb de pe cap şi veşmintele îi erau pline de praf, iar ghetele din picioare, scîlciate.

Jos, în jurul pridvorului, se frămînta o mare mulţime. Fiecare se străduia să ajungă în faţă, ca să audă mai bine ce spune femeia aceea. Se opri şi Zdena. Află că era sora Dora, care fusese plecată să iscodească la Kutna Hora, dîndu-se drept vînzătoare de marame. Înainte de a veni aici, trecuse pe la primărie şi povestise multe lucruri bătrînilor de-acolo : despre hruba de la Kutna Hora, despre împărat, despre luxul lui nesăbuit şi plin de păcate şi despre papistaşi. Şi cîtă oştire se afla în jurul Kutnei Horei, aproape numai unguri şi nemţi care pîrjolesc satele şi omoară oamenii.

Acum o asculta şi Zdena pe Dora. Fără vorbe de prisos, însă înfierbîntată şi îndîrjită, sora povestea despre nelegiuirile ce se săvîrşeau în ţinutul Hradec şi chiar mai departe, unde nemţii şi ungurii ucid lehuzele şi copiii.

Mulţimea izbucni în strigăte şi ţipete de groază şi mînie, care acoperiră cuvintele Dorei. Femeia tăcuse. Cu deosebire surorile mai în vîrstă îşi roteau mîinile prin văzduh şi ameninţau cu pumnii. Din faţă, de lîngă ciubere, se auziră glasuri care cereau să se facă linişte, deoarece sora mai vrea să vorbească. Şi Dora începu să povestească despre ungurii care trecuseră prin foc şi sabie un sat întreg lîngă Hradec. O mamă, auzind şi fiind martoră la nelegiuirile săvîrşite de unguri, n-a vrut să vadă cu ochii ei cum călăii îi omoară copilaşii...

O tăcere de mormînt se aşternu cînd femeia ajunse cu povestirea aici, dar larma se potolise numai pentru o clipă şi sta gata să izbucnească din nou. Deodată, vînzătoarea de marame îşi împreună mîinile şi strigă mulţimii, cu ochii scăpărînd :

— Şi nefericita mamă, cuprinsă de groază şi spaimă, şi-a spînzurat cu mîinile ei amîndoi copilaşii, iar după aceea s-a spînzurat şi ea.

Dora amuţi. Chiar dacă ar fi vrut să mai vorbească, n-ar fi putut. În jurul ei se stîrni o furtună de strigăte. Femeile ţipau ca ieşite din minţi, frîngîndu-şi mîinile şi ameninţînd aprig. Cîţiva se repeziră sus la ciubere şi-o deteră jos pe Dora, nemaicontenind cu întrebările.

În clipa aceea se auzi dinspre uliţă un cîntec puternic. O mare mulţime de oameni se îndrepta către piaţă, spre ciubere. În fruntea gloatei mergeau Bydlinský şi Kániš. După ei venea Joha brutarul, care ducea praporul cu semnul gîştei şi al potirului. Aduceau noi fraţi şi surori, toţi de prin sate.

Logofeteasa Zdena, care pornise spre casă, se opri locului ca să-i lase să treacă pe noii fraţi, adică mai degrabă pe Bydlinský. Tot timpul se uită numai la el. După ce dispăru în mulţime şi nu-l mai zări, Zdena se îndreptă în grabă spre spital. Toată ziulica nu se mişcă de-acolo. Glasurile mulţimii înflăcărate străbăteau pînă la ea. Apoi se auzi o nouă cîntare şi veniră alţi fraţi aduşi de preotul Abraham şi de Prokop chiorul.

Şi viersul cîntecului lor răzbătea pînă sub ferestrele spitalului. Iar veştile ajungeau aici fără întîrziere. Le aduceau neamurile şi prietenii răniţilor, dar era ca şi cum ar fi sosit singure. Şi soseau multe, una după alta, veste după veste.

Se auzea că pîrgarii şi bătrînii nici nu mai ies din primărie, că stau acolo şi ziua, şi noaptea. Soli din diferite ţinuturi şi fraţi trimişi în iscoadă vin şi pleacă în fiece clipă. Se mai spunea că şoltuzul, vrînd să sară de pe cal în faţa primăriei, s-a prăbuşit, doborît de oboseală. Şi logofeteasa Zdena a mai aflat că preoţii nu-i mai aduc pe fraţii noi-veniţi în oraş, ci de-a dreptul în tabără. Acolo, bărbaţii şi tinerii erau rînduiţi în pîlcuri sau la carele de luptă şi învăţau să deprindă meşteşugul războiului. În oraş nu mai era loc pentru nimeni.

În vremea asta, munca şi zgomotul de pe schele nu conteneau. Se opreau doar în clipa cînd se auzea glasul goarnelor şi se schimbau fraţii şi surorile. Apoi lucrul începea din nou şi iarăşi răsunau pretutindeni ciocănituri şi izbituri în piatră, zgomot de ciocane ce loveau în scînduri, bocănituri, huruit de care, strigăte pe schele, scîrţîit de roţi şi zornăit de lanţuri. În amurg, noaptea, în zori, ca şi peste zi, răsunau ici şi colo cîntece cucernice.

Cînd se crăpă de ziuă, zbură o veste nouă în toate părţile. Trecu şi prin încăperile spitalului. Se spunea că aseară au sosit trei soli deodată, aproape în aceeaşi clipă: de la Klatov, de la Louny şi de la Slany. De la Písek a venit chiar hatmanul Louda din Chlumčany, un frate viteaz şi înţelept. A descălecat în aceeaşi seară împreună cu cîţiva călăreţi şi a rămas apoi la castel pînă noaptea tîrziu cu Žižka şi cu ceilalţi hatmani. Pînă în zori a stat de vorbă cu ei şi, fără să se mai odihnească, a plecat îndată la Písek.

Dar Praga!

Despre ea umblau multe vorbe fără noimă, ba unele din ele se băteau cap în cap. Se spunea că Praga e gata şi că se şi bate cu oştile crăieşti de la Vyšehrad şi

cu cele de la Hrad. Ba chiar că au ars Oraşul Mic şi Hradul. În tabără se şoptea că panul Čeněk din Vartemberk a răposat, că l-au ucis cei din Praga pe cînd voia să fugă. O altă veste spunea dimpotrivă că e în viaţă şi că a izbutit să fugă din Praga. Acum hălăduia la Krumlov, ba chiar mai aproape, la Přiběnice, unde se află tînărul guvernator care ţine cu craiul Ungariei. În sfîrşit, o altă veste se ridica împotriva acesteia, arătîndu-se că nu e vorba de Vartemberk, ci de stareţul de la Louňovice. Dora, vînzătoarea de marame, povestise despre el bătrînilor pîrgari, arătîndu-le că a fost în adevăr la Kutna Hora. Ştirea aceasta se potrivea cu spusele lui Ctibor din Hvozdno despre stareţ.

Mai multă lumină au adus spusele celor patru flăcăi înarmaţi care fuseseră pînă nu de mult lefegiii lui Rožemberk. Sosiseră în tabăra de sub oraş, istoviţi de oboseală, după un drum făcut în goana mare pe caii lor. Şi ei povestiră despre stareţ, despre unguri şi nemţi şi despre toate grozăviile văzute în cale, despre regele Ungariei, ca şi despre solii din Praga care au venit să vorbească cu craiul la Kutna Hora. Flăcăii fură duşi în faţa lui Žižka şi a hatmanilor, apoi în oraş la sfatul pîrgarilor, al bătrînilor şi al preoţilor. Şi pretutindeni povestiră aceleaşi lucruri.

Ştirile aduse de cei patru lefegii se răspîndiră ca fulgerul. Atîtea suflete nevinovate ucise! Nemernicii! Călăii! Şi cei din Praga? I-auzi! S-au dus să se roage! Să se roage de această fiară sălbatică, de acest zgripţor care varsă sînge cehesc cu gîndul de a-i stîrpi pe toţi cehii, pentru a aduce în locul lor străini!

Ce rost mai are să-i aşteptăm pe cei din Praga? Poate că au de gînd să se supună?! Şi-or fi luat seama să mai pună mîna pe arme. Atunci la ce bun să-i aşteptăm? Fără doar şi poate că se vor închina. Aşa se vorbea pretutindeni despre ei şi toţi îi înfierau şi-i făceau vicleni. Cînd preotul Koranda cu barba lui de-un cot se ivi lîngă ciubere, ca să vorbească despre veştile pe care tocmai le aduseseră cei patru flăcăi

înarmaţi, tîrgoveţii din toate ungherele oraşului porniră buluc spre piaţă.

Amurgul coborîse, şi ici şi colo, lîngă metereze, pîlpîiau luminile făcliilor de smoală. Preotul Koranda vesti din nou cele auzite, cu toate amănuntele înspăimîntătoare, şi strigă tuturora că hatmanii vor încă să aştepte. Auziţi, mai e de aşteptat acum ? Vor să vadă ce-i cu Praga, ce fac cei de-acolo ! Să mai aştepţi acum ? Nu, e timpul să loveşti, iar nu să stai de vorbă şi la tîrguială ! Pretutindeni răsună ca un singur strigăt :

— Aşa-i ! Aşa-i !

Şi strigătul izbucnea mai cu seamă din pieptul femeilor tinere, vînjoase, dar nici cele mai în vîrstă, ba chiar şi bătrînele cu chipul brăzdat de zbîrcituri, cu părul despletit sau legate la cap şi îmbrăcate în rochii simple nu se lăsau mai prejos. Toate erau cu trup şi suflet alături de noua învăţătură şi îndîrjite de veştile care vorbeau de schingiuirile şi uciderea oamenilor nevinovaţi, mai ales a femeilor şi copiilor.

Toţi se urniră din loc, îndreptîndu-se către primărie şi castel, fără nici un fel de poruncă sau îndemn. Fiecare dintr-un imbold lăuntric. Cineva din fruntea gloatei dădu tonul şi mulţimea de oameni, bărbaţi. femei şi tineri, împreună cu prăştiaşii, începură să îngîne cîntarea preotului Čapek. Pe atunci viersul acesta se auzea pretutindeni, în tabără, pe schele, în tot oraşul. Glasurile răsunau puternic în amurgul de primăvară :

De craiul ungurilor să n-ai teamă
Puterea lui făloasă-i ca o scamă.
A ta e biruinţa — ţine seamă !...

Logofeteasa Zdena care se afla la spital auzi şi ea cîntarea. O atrăgea şi-o chema afară, dar în clipa aceea nu putea să plece, căci tocmai oblojea rana unui frate. Îl aduseseră de la porţile noi, unde se lovise tare rău.

Deodată cîntecul amuţi, înăbuşit de un strigăt sălbatic, ce străbătu pînă la spital. După o clipă se ivi o soră aducînd o veste. În oraş, sosise preotul Antoch cu noi fraţi şi surori şi aduseseră cu ei şi un popă catolic de ţară. Acesta fugise din satul lui, unde se întorsese pe furiş să-şi ia nişte lucruri pe care le uitase. Dar pe papistaş nu-l duseră la castel, unde se aflau şi alţi ostatici, ci-l lăsaseră afară, dincolo de porţi.

După o bucată de vreme, logofeteasa Zdena părăsi spitalul şi se îndreptă spre castel. Acolo îşi dădu seama că se întîmplă ceea ce presimţise. Mulţimea învrăjbită se strînsese în faţa porţilor cetăţii, pe povîrniş, lîngă drum. Se îmbulzea şi se vînzolea sub cerul nopţii, la lumina unui rug înjghebat din lemne şi paie care ardeau cu vîlvătăi. Spre rug duceau tîrîş un preot bătrîn, cărunt, cu părul vîlvoi şi cu faţa pămîntie de frica morţii, îmbrăcat în straie hărtănite de tîrgoveţ. Preotul cădea mereu în genunchi, se opintea, scîncea, se încleşta cu mîinile de iarbă şi desperat îşi înfigea degetele în ţărînă. Răcnea ca-n gură de şarpe şi se ruga gemînd.

Mulţimea dimprejur urla. Femeile ţipau mai tare decît toţi :

— Cheamă-i în ajutor pe tîlharii de nemţi care dau foc satelor ! Pe ungurii care omoară lehuzele şi copiii... cum îi omori şi tu ! Cu ei ţii — şi cu fiara de împărat !

Îl loviră cu picioarele şi-l smulseră de jos, tîrîndu-l spre rugul aprins, ale cărui flăcări fumegau şi sfîrîiau în adierea nopţii, înălţîndu-se pînă în slăvi.

XVIII

La cererea bătrînilor, şoltuzul trimise grabnic un om în tabără să anunţe cele ce se întîmplă în oraş. Să vestească ce anume a făcut Koranda, să spună că fraţii sînt întărîtaţi şi că toată lumea clocoteşte de mînie. Dar abia plecă omul, şi Zbyněk din Buchovec se

luă după el. Nu-l răbda inima să stea locului. Se gîndea că s-ar putea supăra fratele Žižka şi că de aici ar putea ieşi vreo încurcătură. Ca să împiedice una ca asta, bătrînul hatman porni în grabă spre tabără. Dar abia lîngă şirul de care de luptă ajunse din urmă solul trimis de şoltuz. Îl mînă înapoi, spunîndu-i că va duce el vestea mai departe.

În clipa aceea zări o făptură înaltă ca o umbră, ce se desprindea din întunericul întăriturilor formate de care.

După mers şi înfăţişare ghici îndată cine e. Era tînărul preot Markold, care zorea dinspre tabără către oraş.

— Încotro aşa tîrziu? îl întrebă hatmanul, strunindu-şi calul.

— Duc o veste. Au venit solii din Praga! strigă preotul cu însufleţire şi plin de tulburare.

— Ce vorbeşti?! Cînd au venit?

— În clipa asta. Sînt în cortul fratelui Žižka.

— Cine sînt şi ce vor? S-au înţeles cu împăratul?

— Nu, au venit să ceară ajutor.

— Nu mai spune! strigă bătrînul hatman, plăcut surprins de această veste, despicînd aerul cu mîna. Va să zică nu s-au lăsat! Şi cine sînt! Au şi magiştri printre ei?

— Sînt cei care au fost în solie la Kutna Hora. Dar nici un magistru nu-i însoţeşte, adăugă preotul în batjocură. Nu le-a plăcut să vină printre noi, sau le-o fi fost teamă! Du-te şi-ai să vezi! Eu mă grăbesc spre oraş.

Umbra preotului se mistui în noapte. Buchovec dădu pinteni calului. După o clipă intră în cortul lui Žižka. Era un cort înalt, cu pereţii afumaţi şi luminat de o făclie de smoală. Buchovec auzi de afară glasuri aprinse. Cînd intră în cort, îi zări pe toţi cei adunaţi: Ctibor din Hvozdno, Mikuláš din Hus, Chval, Kuneš din Bělovice, preotul Jičín, Jan Laudat, diacul lui Žižka, şi Žižka însuşi. Toţi, în afară de Žizka, erau tulburaţi de spusele solilor din Praga, adică de cele

ce le povestise Šimon de la Leul Alb. Acesta şedea cu tovarăşii săi Mikeš Hrdoňka şi Prokop Žatecký Závada pe o laviţă mare, lîngă o masă butucănoasă făcută din scînduri sprijinite pe picioare.

Solii din Praga erau pe jumătate dezbrăcaţi, iar Závada se şi descălţase. Pe masă, în faţa lor, se aflau talere de lemn cu de-ale gurii, alături de cartea cu pecetea oraşului Praga. Dar ei abia se atinseseră de mîncare. Nu mai puteau de oboseală. În schimb beau vîrtos ca să-şi potolească setea care le ardea gîtlejurile. Toţi erau sleiţi de puteri. Îi durea spatele, tot trupul, şi nu-şi mai simţeau încheieturile. Lui Závada i se umflaseră picioarele. Pînă şi pe Mikeš Hrdoňka, altminteri atît de zdravăn şi voinic, îl doborîse oboseala. Moţăia într-una. Se lupta din răsputeri cu somnul. Mereu se sălta în capul oaselor, depărtîndu-şi spatele de carul care se afla în afara cortului. Dar îndată ce se rezema din nou, ochii i se închideau iarăşi.

Alaltăieri, miercuri, fuseseră primiţi de împărat la Kutna Hora, şi în aceeaşi zi purceseră în goana cailor spre Praga. Ieri, joi, au ajuns acolo şi pînă seara au înştiinţat pe pîrgarii oraşului de cele întîmplate la Kutna Hora. După aceea au pornit iarăşi la drum şi au ajuns în sfîrşit la Tábor. Au venit să ceară ajutor în numele oraşului Praga. Cei de acolo au luat această hotărîre după ce au aflat cum s-a purtat împăratul cu solii. Se juraseră să lupte pînă la ultimul om, pînă la ultima picătură de sînge.

Magiştrii Kardinal şi Příbram rămăseseră la Praga, iar bătrînul Pavel, neam cu şoltuzul, n-a mai putut, din pricina bătrîneţii şi oboselii, să se avînte într-o călătorie atît de grabnică. Dar cei trei care se aflau în cortul lui Žižka n-au pregetat să plece în solie la Tábor, ca şi cei de acolo să afle, aşa cum se cuvine, cele petrecute la Kutna Hora.

Cel care a ţinut cel mai bine la drum a fost Šimon de la Leul Alb şi el vorbi pentru toţi. Spuse pe şleau tot ce se întîmplase, cum s-a purtat cu ei regele Ungariei, cum le-a vorbit şi cum i-a repezit de aprig.

Cînd Zbyněk din Buchov intră în cort şi auzi cele întîmplate, nu se putu stăpîni. Începu să tune şi să fulgere. Iar cînd îl zări pe Žižka stînd tăcut, cu mîinile împreunate şi cu capul în piept, fu cuprins de mînie şi-l bătu pe umăr :

— Ce-i cu tine, frate, de stai aşa ? Nu-ţi pasă de nimic ?

Žižka îşi întoarse faţa către el. Părea tare posomorît.

— Mă gîndesc în ce chip am putea porni spre Praga, răspunse scurt şi cu dojană în glas.

— Şi ce spun bătrînii, preoţii ? strigă Šimon de la Leul Alb, pe care îl bucura vădit răspunsul hatmanului.

— Ce-ar putea dori altceva ? i-o întoarse Žižka.

— Fraţii sînt gata pentru orice ! sări Zbyněk din Buchov şi povesti apoi cele întîmplate în oraş.

Cînd Žižka auzi ce-a făcut şi ce-a vorbit Koranda, se încruntă aprig. Dar nu spuse nimic. În schimb îl rugă pe Ctibor din Hvozdno ca, după ce solii se vor odihni, să-i însoţească pînă la preoţii şi bătrînii oraşului. Şi să-i înştiinţeze că el, Žižka, şi fraţii hatmani doresc să pornească în ajutorul cetăţii Praga, şi asta de îndată, fără întîrziere, ca să ajungă acolo înaintea craiului maghiar. Apoi aruncă o privire hatmanilor, în numele cărora vorbea, să vadă ce spun. Iar după aceea adăugă :

— Numai de-am ajunge acolo fără greutăţi prea mari, căci craiul ne-ar pune piedici dacă ar afla lucrul ăsta. Spune fraţilor mai bătrîni că în curînd vom veni în oraş, să ne înţelegem asupra războiului ce va să înceapă. E bine totuşi, — întregi Žižka, — că din îndemnul lui Dumnezeu am luat această hotărîre.

După puţin timp, solii din Praga ieşiră din cort şi se suiră într-o căruţă cu coviltir. Împreună cu ei se mai urcă logofătul din Hvozdno şi preotul Jičín. Hatmanii Laudát şi Kuneš din Bělovice rămaseră în cort. Sosiră apoi cei doi fraţi Brada, Odraný şi Mikuláš, sutaşii Kříž şi Beneš — ţărani de felul lor, ca şi fraţii

Brada — care în timpul ultimelor lupte săvîrşiseră isprăvi de mare vitejie; apoi Pavlík din Mužice, Svašek din Podolí, Šimon din Hrozňějovice, hatmani de ţară, toţi fiind chemaţi de Žižka.

Doar Žižka şi hatmanii oraşelor şedeau la masă. Ceilalţi stăteau în picioare sau aşezaţi care pe unde apucase, pe lada ferecată sau pe şei. Făclia ce ardea înfiptă într-o crăcană, arunca o lumină sîngerie, tremurătoare, asupra hatmanilor. Unii aveau bărbi, alţii numai mustăţi, în cap purtau cuşme peste părul lung şi erau îmbrăcaţi cu sumane sau şube.

Era tîrziu în noapte. În tabără domnea liniştea. Oamenii dormeau în care, pe sub ele, în barăci, în corturi şi sub cerul liber. Ici şi colo se auzea cîte un glas singuratic sau un lătrat de cîine. Din marginea şirurilor de care străbăteau pînă aici chemările înăbuşite ale străjilor de noapte. Strigătele se pierdeau, mistuindu-se departe în beznă. Şi în cort se făcu pentru o clipă tăcere. Cea mai mare parte dintre hatmani, smulşi pe neaşteptate din somn, se uitau la fratele Žižka, cu feţele îngîndurate şi plini de nerăbdare. Înţeleseseră că s-a întîmplat ceva deosebit de însemnat.

În oraş, în faţa porţilor cetăţii, vuietul de glasuri mai răsuna încă la această oră tîrzie din noapte. Rugul pe care îşi dăduse sufletul preotul de ţară luat ca zălog ardea încă.

De jur împrejur se afla atîta lume grămădită, încît nu era cu putinţă să te strecori printre oameni. Logofeteasa Zdena, care venise mai la urmă, rămăsese lîngă cei din marginea gloatei. Vedea numai vîlvoarea ce se înălţa către cerul nopţii, învălătucindu-se ca o trîmbă roşie peste mulţimea capetelor acoperite cu cuşme, cu căciuli rotunde şi miţoase sau cu tulpane. Din amestecul de glasuri şi de vorbe, Zdena desluşea tot felul de strigăte care cereau mai ales lemne, precum şi ţipete trădînd o ciudată bucurie.

Stătea ţintuită locului şi nu scotea o vorbă, strîngîndu-şi cu mîna dreaptă haina în jurul pieptului. Se gîndea la preotul de ţară care fusese ars, la sărmanul

lui suflet îngrozit de apropierea morţii. De bună seamă că acest om ştia cît de primejdioasă este moartea pentru sufletul lui pierdut, căci era unul dintre cei mulţi pe care Zdena îi văzuse pe vremuri alături de răposatul ei bărbat, unul dintre aceia care au adus domnia lui anticrist şi silnicirea sfîntului adevăr.

Fără să-şi dea seama, tînăra logofeteasă îşi îndreptă privirile către cerul albastru, în înălţimile căruia se pierdea şi castelul de alături, şi valea stîncoasă a Lužnicei cu pădurile-i întunecoase. Sufletul ei înălţă o rugă fierbinte, ca Dumnezeu s-o oţelească şi niciodată să nu se teamă de moarte. Stătea ca în extaz. De jur împrejur, zarvă şi zgomot. Cineva începu să cînte cu glas puternic şi plin de evlavie:

„Noi, creştinii-adevăratei credinţe..."

Şi îndată se alăturară şi ceilalţi. Dar nu sfîrşiră cîntecul. Gloata din spate, de lîngă porţi, începu să se frămînte pe neaşteptate. Şi freamătul ei străbătu prin mulţime ca o adiere printr-o holdă de grîu, ducînd cu sine un val de tulburare pînă lîngă rug. O şoaptă trecea din gură în gură: la castel sînt soli din Praga, sosiţi cu cîteva clipe mai înainte, iar bătrînii şi preoţii s-au adunat la sfat grabnic.

Atunci cu toţii se îndreptară într-acolo. Cei care se aflau mai aproape de porţile cetăţii porniră, fără să mai stea pe gînduri, spre poarta de alături, care azi rămăsese în mod deosebit deschisă. Voiau să se încredinţeze dacă zvonul era adevărat. Ceilalţi se luară după ei, ca oile după berbec, pînă ce se produse o mare îmbulzeală.

După cîteva clipe nu mai era nimeni în jurul rugului. Focul sta gata să moară. Flăcările abia mai pîlpîiau peste tăciunii aprinşi şi buştenii înroşiţi. Căzuse şi parul de care fusese legat preotul, iar acum fumega în mormanul de jeratic, împreună cu trupul chircit şi înnegrit. Nimeni nu se mai gîndea la el.

De îndată ce aflaseră vestea cea nouă, fraţii şi surorile încetară să mai cînte şi se îmbulzeau cu toţii pe ulicioara îngustă dintre castel şi metereze, căţărîndu-se pe coasta din faţa Klokotului. Curtea era de asemenea plină de lume. Căruţa cu care veniseră solii din Praga nici n-a avut loc să întoarcă. Preotul Bydlinský, care întîrziase, se grăbea spre castel şi cu greu îşi făcu loc prin mulţimea de fraţi şi surori, deasă ca o perie. Şi oamenii îl întrebau în gura mare dacă e adevărat că au venit cei din Praga.

Iar cîteva glasuri strigară deodată :

— Ce vor ?

Din pricina înghesuielii, Bydlinský nu putu nici măcar să răspundă. Abia după ce-şi trase oleacă sufletul, rosti cu glas tare :

— Am auzit c-au venit să le dăm ajutor împotriva zgripţorului roşu.

Un strigăt sălbatic, care îl asurzi, zvîcni din mijlocul mulţimii.

Zdena nu-l văzuse pe Bydlinský, însă îi cunoscu glasul. Îşi înălţă capul şi-şi lungi gîtul, dar în mulţimea aceea de capete şi din pricina întunericului nu recunoscu pe nimeni.

În noaptea asta, tînăra logofetească ar fi trebuit să se odihnească. Dimineaţa o aştepta din nou munca ei grea la spital. Dar acum nici nu se gîndea la somn. Ştirea despre solii din Praga avusese darul s-o smulgă din visări şi o răscolise mai mult decît pe oricare altul din jurul ei. Cînd auzi că solii au venit cu căruţa, porni grabnic într-acolo. Şi fiindcă era în marginea gloatei, în imediată apropiere a castelului, ajunse cu multă uşurinţă. Cărăuşul n-o cunoştea, dar Zdena află din gura lui că el îi adusese pe soli şi pe fratele Ctibor din Hvozdno.

De la căruţă, şuvoiul mulţimii o luă pe logofetească şi-o împinse mai departe, pînă aproape de intrarea în castel. Gloata dimprejur creştea mereu şi deodată se opri ca o apă mare. Toţi stăteau locului, cutremuraţi pînă în adîncul sufletului de un zbucium fără seamăn.

Strigăte cumplite se înălţau de jur împrejur. Zdena însă nu deschidea gura. Ea nu vorbea cu nimeni. Era zguduită şi aştepta cu înfrigurare veştile ce vor sosi de la castel. Numai o dată a tresărit, atunci cînd auzi glasul lui Bydlinský. După aceea, ochii ei adînci cu gene lungi se îndreptară iarăşi către porţi şi către treptele ce duceau sus, spre pridvor. Acolo era întuneric beznă, nu se zărea nici o lumină. Apoi Zdena îşi întoarse deodată privirile în altă parte, căci din piaţă (de aici şi pînă la castel era o mare de capete) zbură în clipa aceea, din gură în gură, vestea că vin hatmanii din tabără.

Soseau într-adevăr, dar numai hatmanii oraşului: fratele Žižka, călare pe un cal alb, alături de el Mikuláš din Hus, iar în urma lor Zbyněk din Buchov şi Chval Řepický. Mergeau la pas, unul după altul, căci abia puteau să-şi croiască drum prin mulţime. La ceasul acela, cerul era alburiu şi aerul rece.

Fraţii şi surorile îi primiră pe hatmani cu strigăte de bucurie. Logofeteasa Zdena îşi încordă privirea şi ciuli urechile. Dar din pricina întunericului şi a mulţimii nu-i văzu la faţă pe hatmani. Zări doar capetele cailor, iar pe călăreţi numai pînă la brîu, plutind deasupra mulţimii. După aceea hatmanii dispărură îndărătul porţilor.

Ce-o să fie? Oare ce-o să fie acum?

Tînăra văduvă îşi îndreptă privirile spre castel, de unde avea să vină vestea hotărîtoare. O să fie război, aşa cum au spus toţi pînă acum? A sosit oare în sfîrşit ceasul răzbunării, clipa cînd oamenii cei răi îşi vor primi plata, cînd toţi potrivnicii legii lui Dumnezeu vor fi trecuţi prin foc şi sabie şi răpuşi pînă la unul? La început, Zdena se cutremură şi-şi îndreptă gîndul către cel de sus. Dar apoi se simţi iarăşi uşurată. Cuprinsă de înflăcărare, abia putu să-şi biruie nerăbdarea.

Tînăra logofeteasă stătea cu privirile aţintite spre castel. Primele licăriri ale zorilor o găsiră mai palidă,

aşteptînd înfrigurată hotărîrea cea mare. În gîndul ei îi dojenea pe bărbaţii din castel că stau atît de mult la sfat şi că şovăie în clipa cînd trebuie să înceapă lupta pentru adevărul lui Dumnezeu.

De jur împrejur, fraţii şi surorile aşteptau cu sufletul la gură. Toţi vorbeau cu aprindere şi plini de îngrijorare. Se auzeau şi strigăte. Mulţi se vînzoleau dintr-o parte în alta sau se frămîntau neîncetat pe loc. Ici şi colo stăteau ţărani pletoşi cu căciuli în cap sau tîrgoveţi îmbrăcaţi cu ghebe; aşteptau posomorîţi, fără să scoată o vorbă, cu ochii numai văpăi. Toţi se uitau spre castel, care acum începea să se desprindă din întuneric. Zidurile clădirilor şi turnurile rotunde se luminau încetul cu încetul, ca şi cerul de deasupra lor. Dincolo de castel, către răsărit, pe buza viorie a cerului, se zugrăvea o geană de lumină.

Era răcoare. Dinspre apele Lužnicei sufla un vînt tăios. Logofeteasa Zdena zvîcni de la locul ei cînd cineva strigă:

— Iată-i că vin!

Pe cerdacul pînă acum cufundat în întuneric se iviră cîţiva bărbaţi. În faţă se afla Koranda cel bărbos, care fusese cîndva preot la Pilsen. În urma lui — preoţii şi Buchovec, Chval şi hatmanii. Koranda stătea chiar lîngă parmaclîcul de lemn. Se aplecă spre curtea plină de oameni, cufundată încă în întuneric, şi cuprins de tulburare strigă cu glas puternic:

— Fraţilor şi surorilor! A sunat ceasul răzbunării. Dumnezeu ne cheamă la luptă împotriva fiarei roşcate. Au sosit solii de la Praga. Împăratul se pregăteşte să lovească Praga. Pe soli cumplit i-a mai făcut de ocară la Kutna Hora, iar pe noi şi mai rău. Ne-a hulit, numindu-ne tîlhari şi eretici. A jurat din nou că ne va stîrpi pe toţi, însă mai întîi pe cei din Praga. De aceea, fraţilor, ne-am hotărît...

Din pricina hărmălaiei nu putu să mai urmeze. Ultimele cuvinte nu le-a auzit nimeni. Au fost rostite în mijlocul furtunii de glasuri care clocoteau în curtea

castelului. Dar vuietul nici nu apucă să se liniştească bine şi izbucni din nou, cu o putere şi mai mare, de astă dată afară, lîngă metereze, la porţile castelului.

XIX

Îndată ce Žižka sfîrşi sfatul de război cu hatmanii cetăţii, Buchovec, Mikuláš din Hus şi Chval din Machovice părăsiră cortul şi se îndreptară călări spre oraş. Ceilalţi hatmani şi sutaşi de oaste purceseră de la sfat de-a dreptul la pîlcurile lor. În clipa în care Žižka dădu să iasă la rîndu-i cu alaiul său din tabără, glasul trîmbiţelor sunară în revărsat de zori; sunetele, uneori mai slabe, alteori mai mîngîioase, vesteau în toate colţurile taberei „deşteptarea".

Andrei, feciorul din Hvozdno, fu trezit brusc din somn de glasuri de trîmbiţă, care cădeau ca o ploaie repede peste coliba lui de crengi. Stătea lungit pe pămînt, îmbrăcat şi înfăşurat în manta. Drept căpătîi avea o şa, ca şi ceilalţi zece călăreţi care dormeau împreună cu el sub acelaşi acoperămînt. Ascultă o clipă, apoi se scutură ca să-şi vină în fire, căci dormise buştean pînă în clipa aceea. Fusese frînt de oboseală din pricina hărţuielii din ajun. Cînd ceilalţi se sculară, sări şi el numaidecît în picioare. În colibă era aproape întuneric. Cînd ieşiră afară, tocmai se crăpa de ziuă.

Toţi se deşteptaseră. Se iveau de prin bordeie şi din corturi; cei care dormiseră sub cerul liber se adunau laolaltă. Unii se şi îngrijeau de cai, dintre care cei mai mulţi erau legaţi de roţi şi moţăiau cu capetele plecate, iar ici şi colo stăteau încă lungiţi pe pămînt. N-aveau astîmpăr, sforăiau; murgul feciorului din Hvozdno necheză zgomotos. Pîlcul din care făcea parte tînărul boier primise poruncă să dea de îndată cailor nutreţ şi să se pregătească de drum.

Andrei dădu murgului fîn şi apoi începu să se îngrijească de el însuşi. Îşi încinse sabia, îşi puse coiful,

cămaşa de zale şi pieptarul. Scoase cele trebuitoare în faţa colibei şi înşeuă calul, care înfuleca vîrtos din fîn. Pe locul de adunare al pîlcului său de călăreţi, feciorul zări, printre cai şi ostaşi, făptura înaltă şi vînjoasă a fratelui Kuneš din Bělovice care avea în cap o cuşmă din blană de rîs.

— Ce e ? Ce veste ne-aduce ?

Feciorul strîngea chinga calului, dar privirea lui nu-l slăbea pe hatman. În clipa asta, cei din jurul hatmanului scoaseră un strigăt. Fratele Kuneš nu se opri însă, ci porni mai departe, amestecîndu-se printre cai şi călăreţi. Dar abia dispăru, şi vestea cea nouă ajunse şi la urechile feciorului : vor pleca foarte curînd la luptă, chiar astăzi. Vor porni spre Praga, împotriva ungurilor şi nemţilor, ei cei dintîi vor porni în fruntea oastei. Feciorul rămase o clipă buimăcit, apoi scoase un strigăt de bucurie.

Se zbuciuma de parcă ar fi fost scuturat de friguri. Începu să lucreze mai repede şi mai neastîmpărat. Vestea cea nouă îi răscolise pe toţi. De jur împrejur vîlvă, frămîntare, pregătiri grabnice, iar glasurile celor care se îndemnau la treabă răsunau în toată tabăra, la carele de pe margini, la căruţele cu merinde, din colibele şi corturile pedestraşilor. Pretutindeni se înălţau rotocoale de fum şi în jurul pirostriilor femeile începuseră să robotească. Altele pregăteau de-ale gurii pentru cei de la căruţe, rînduiau tot ce trebuia pentru drum şi se îngrijeau mai ales de copii. Plînsul şi scîncetele lor străbăteau uneori prin această hărmălaie, împreună cu strigătele arcaşilor şi prăştiaşilor. Îndată ce auziseră că e vorba de plecare, toţi pînă la unul se repeziseră la arcuri şi la praştii.

In vuietul de glasuri, goarna de război suna din cînd în cînd cu glas şuierător. Apoi răbufniră poruncile tăioase ale cetaşilor, căpitanilor, sutaşilor şi hatmanilor însărcinaţi cu pregătirea şi rînduirea carelor. Ei sau oamenii lor apăreau călări, gonind printre corturi şi colibe şi pe la care.

Cele din urmă stele păliră și se stinseră, iar geana de lumină de la răsărit se lărgi din ce în ce.

În clipa asta feciorul din Hvozdno se gîndea la unchiu-său. Unde-o fi de nu se vede pe nicăieri? Poate c-o fi cu hatmanii. Dar Zdena? Pe ea n-are s-o mai vadă dacă au să pornească îndată la drum și dacă n-o să aibă timp să se repeadă pînă în oraș.

Îi întrebă pe frați dacă ar mai putea da o fugă pînă acolo. Cei mai mulți erau călăreți încercați. Oameni tineri, însă și bărbați mai în vîrstă. Mulți dintre ei se bătuseră și mai înainte pentru potir, la Sudoměř cu boierii împlătoșați, iar la Vožice cu oamenii lui Divůček din Jemništ, magistrul monetar. De aceea erau mai bine înarmați și aveau și caii cei mai buni. Aproape toate armele le aduseseră în vinerea mare de la Vožice. Erau ale zbirilor magistrului. Le luaseră și caii. Acum puneau șeile, ca să pornească iarăși împotriva magistrului monetar. Ardeau de nerăbdare să plece cît mai neîntîrziat. Și fiecare își zicea că hatmanul nu va putea să-i dojenească pentru una ca asta.

Despre fratele Kuneš se spunea pretutindeni, în fiecare colibă, la cai și în rîndurile oștenilor din pîlcuri, că e om încercat, dar aspru ca și fratele Žižka. Și tocmai fiindcă are încredere în el, fratele Žižka i-a încredințat conducerea tuturor călăreților, și mai ales această drîmbă de înaintași.

Feciorul din Hvozdno își îmbrăcase cămașa de zale și pieptarul, urmînd doar să-și mai pună chivăra în cap. În clipa aceea apăru pe neașteptate lîngă colibă unchiul său. Andrei îi sări înainte.

— Tu nu mergi cu noi? Unde-ai fost? strigă tînărul nepot.

— În cetate, cu solii din Praga. Nu vin cu voi, trebuie să rămîn la urmă, cu pîlcurile de rezervă.

— Plecăm îndată?

— Voi, da, plecați îndată, cei dintîi.

— Ce mai e prin oraș? Cum au fost primiți solii?

— Bine! Toți tîrgoveții sînt în picioare. Se pregătesc și ei.

— Şi Zdena?

— N-am văzut-o, n-am putut să vorbesc cu ea. Dar mă mai duc o dată în oraş.

— Salut-o din partea mea; eu n-am s-o mai văd.

— Cu ajutorul lui Dumnezeu o să ajungem la Praga. Merge şi ea cu noi, spuse bătrînul, adăugînd îndată: Mă bucur că te-am întîlnit, Andrei. Acum trebuie să mă întorc. O să ne vedem la Praga, dacă nu chiar pe drum. Şi acum, fiule, Dumnezeu cu tine! Fii tare şi luptă bărbăteşte pentru legea Domnului!

Apoi tăcu şi-i întinse mîna. Mişcat, Andrei se uită ţintă la unchiul său. Ctibor din Hvozdno mai spuse doar „Cu Dumnezeu înainte“ şi îşi întoarse calul. Peste puţin dispăru printre colibe şi corturi, printre ostaşi şi cai.

După ce Koranda, înconjurat de preoţi şi de hatmani, vorbi mulţimii la castel despre solii din Praga şi despre cele ce-aveau să se întîmple, şi după ce trîmbiţele dădură de veste întregului oraş ca fiecare să lase lucrul şi să se grăbească spre mahalaua lui, logofeteasa Zdena, mai tulburată ca oricînd, porni în pripă spre spital. Primul ei gînd, urmat de o hotărîre grabnică, fu de a pleca la luptă împreună cu ostaşii. Zorea printre case, pe uliţele neterminate, prin pieţe

Pretutindeni forfotă, oameni care alergau dintr-o parte în alta a cetăţii, un adevărat furnicar. Dar în iureşul acesta era totuşi o anumită socoteală. Fiecare se grăbea s-ajungă în mahalaua unde locuia şi unde ajutoarele hatmanilor vesteau şi repetau poruncile date de hatmanii oraşului la sfatul ţinut în tabără şi apoi la castel, împreună cu preoţii şi bătrînii. Pretutindeni se vestea cîţi oameni trebuiau să plece din fiecare mahala, pentru a întări pîlcurile din tabără, şi cîţi rămîneau acasă, la lucru, pentru terminarea meterezelor şi pentru a apăra Táborul.

Logofeteasa Zdena văzu peste tot oameni cărînd arme şi armuri, pregătind căruţe noi, încărcînd în uliţele fraţilor meşteşugari bombarde, curele, funii, lanţuri, sape şi alte unelte, precum şi merinde. Aproape în

fiecare uliță Zdena întîlni cîte un preot care chema lumea la arme. Ici îl văzu pe tînărul preot Abraham, iar ceva mai încolo pe Martinek, care se urcase pe un morman de pietre pe o ulicioară vecină şi striga fraţilor să dea zor, ca să nu întîrzie. Abia trecu de el, şi în dimineaţa fumurie îi apăru făptura înaltă a preotului Antoch care mergea în fruntea unui pîlc de oameni, rotindu-şi sabia deasupra capului şi răcnind, cît îl lua gura.

Aproape de spital, Zdena se opri. Pe nişte grinzi aşezate în stivă şedea preotul Bydlinský. Tăcea, cu capul în piept. Dinaintea lui se afla Petr Kániš. În lumina nedesluşită a dimineţii, în umbra deasă a ulicioarei, Kániš cu barba lui lungă şi neagră şi îmbrăcat într-o haină de culoare închisă, părea o arătare a întunericului. Vorbea cu aprindere şi dădea din mîini în faţa lui Bydlinský. Logofeteasa Zdena şovăi şi fu cuprinsă de o nelinişte ciudată. Privirea ei alunecă de la Kániš la Bydlinský, asupra căruia se opri îndelung. Dar peste puţin, Kániš o zări şi-i strigă:

— Tu ce faci, soră? Rămîi?

— Nu! Vreau să plec cu oastea.

— Să nu pleci! îi strigă el cu ochii învăpăiaţi. Să nu pleci! Toţi şi-au pierdut capul. I-a zăpăcit Žižka şi pînzarii din Praga. De ce să-i ajutăm? Ca să înceapă iar să urle latineşte, să se înzorzoneze cu odăjdii scumpe şi să se dedea la tot felul de desfrînări? Vrei să te închini anafurii, acestui fluture, şi să te ţii după ea cînd o vor duce în vîrful unei prăjini? Tu nu te închini la idoli. Şi noi nu ne ducem! Nici eu şi nici fratele Bydlinský. De ce să mergem? Ştii doar prea bine, soră, că toate astea sînt zadarnice. Praga e un mare Babilon plin de destrăbălări, care trebuie ars şi nimicit. Şi noi să-l mai şi apărăm?

Logofeteasa se apropie mai mult de cei doi şi se uită la Bydlinský, aşteptînd să audă ce va spune el. Dar cînd văzu că tace posomorît, Zdena răspunse că oastea porneşte să lupte împotriva fiarei care-i urgi-

şeşte, împotriva împăratului. Kániš îşi îndreptă spinarea de parcă l-ar fi înţepat cineva şi ridică mîna:

— Atunci de ce avem cetatea Tábor? De ce o zidim? Să vină aici balaurul roşcat! N-are decît să pornească împotriva noastră şi-o să vadă el minunea lui Dumnezeu! Dar aşa? strigă preotul înflăcărat. Am propovăduit că cel ce nu părăseşte oraşele şi satele şi nu vine la Tábor păcătuieşte de moarte. Şi acum să-scoatem noi înşine oamenii de-aici? Fiindcă aşa vrea Žižka? Ca să vină în ajutorul magiştrilor iubitori de zorzoane? Pînă la urmă, ei se vor împăca cu balaurul. Ai să vezi!

Şi se întoarse spre Bydlinský.

— Rămîi? îl întrebă.

Dar era mai mult o stăruinţă decît o întrebare; aproape o poruncă. Bydlinský se uită la Zdena, şovăi o clipă şi spuse apoi:

— Rămîn! Iar tu, — grăi el, întorcîndu-se către tînăra văduvă, — rămîi de asemenea!

În clipa aceea Zdenei îi apăru aievea chipul tatălui ei, dar sub privirea pe care tînărul preot o pironi asupră-i, chipul boierului dispăru îndată, ca o umbră în razele soarelui. Tînăra logofetească dădu din cap şi intră în spital.

Kániš şi Bydlinský se uitară după ea. Bydlinský se ridică şi zise:

— Ai văzut? E aşa cum ţi-am spus. Zdena e de partea noastră. Îndată a ascultat.

Kániš făcu o strîmbătură:

— Pe tine te-a ascultat!

Şi se uită cercetător la Bydlinský. Acesta clătină din cap şi grăi:

— Pe mine? Cum poţi să spui una ca asta? Oare eu am vorbit?

— Ai dreptate. Apoi adăugă sigur de sine: Nu-i cea dintîi şi nici cea din urmă pe care am s-o întorc din cale.

Porniră amîndoi pe ulicioara întunecoasă, îndreptîndu-se spre piaţă. În urma cuvintelor rostite de Kániš,

cu glas amenințător și cu fața încruntată, Bydlinský îl luă de braț pe tovarășul său și-i spuse:

— Frate, în clipa asta e mai bine să taci! Da, să taci! Nu știi ce om e Žižka? Nu-l cunoști? Nimeni nu crîcnește înaintea lui. Acum cînd pleacă toți la luptă, el e mai tare.

Kániš se opri locului și se rățoi la Bydlinský:

— Păi vezi? Aici e buba! izbucni el. De ce ne trebuie un staroste? Noi sîntem frați, toți deopotrivă. Pornind apoi mai departe, urmă: În obștea noastră nu trebuie să fie nici stăpîni și nici supuși. Trebuie să fim doar fiii și fiicele lui Dumnezeu, iar toate lucrurile să fie ale noastre, ale tuturor. Și totuși noi alegem, mai mare peste noi, un cîrmuitor, un pînzar. Știi doar cum hotărăște Žižka peste capul nostru, cum a ținut sfat cu hatmanii în taină, la fel ca ăla din Hvozdno care a ascuns și fiicei sale cele ce s-au hotărît. Acum vezi că despre noi a fost vorba acolo?

— Și totuși ai umblat prin sate și ai adunat țărani pentru el.

— Pentru el? Eu? strigă Kániš scuipînd. Nu pentru el, ci pentru obște, ca să fie mai puternică. Ai auzit doar că Rožemberk pornește împotriva noastră. Aici, numai aici trebuie să ne batem, și numai aici îl vom sfărîma pe dușman.

— Dar Martinek, Antoch, Koranda și ceilalți pleacă cu Žižka.

Kániš se opri și întîmpină cu scîrbă:

— Fiindcă se îndoiesc că am putea izbîndi aici! Îi ustură că împăratul și popii i-au făcut eretici și nemernici. Și trăncănesc numai despre liliacul acela... Kániš vorbea tot mai repede, mai întărîtat, punînd răutate și dojană în glas. Numai despre acel idol discută, despre marea Diană din Efes vorbesc fără încetare și nu se îngrijesc de ei, de sufletele lor. Dar mîntuirea va fi numai aici, în această obște!

Și arătă cu mîna în partea unde, în lumina zorilor, se zugrăvea pe cerul palid brîul întunecos al meterezelor și din loc în loc, siluetele schelelor.

XX

Dincolo de tabără, spre răsărit, dunga de lumină de pe cer se învăpăie ca un morman de jeratic.

În clipa aceea, toţi caii care făceau parte din oastea înaintaşă se aflau înşeuaţi la marginea taberei. Stăteau priponiţi de ţăruşi, lîngă colibe şi corturi. Vîntul dimineţii le înfoia cozile şi coamele. Călăreţii se adunaseră în careu, pe locul liber din faţa cailor. Erau vreo trei sute de oameni, toţi unul şi unul, bărbaţi vînjoşi şi bine legaţi. Ca nişte călăreţi adevăraţi, purtau botfori cu pinteni şi coifuri. Cei mai mulţi aveau pieptare sau cămăşi de zale sau cel puţin un suman dat cu catran. Săbiile şi ghioagele le atîrnau la şold, iar suliţile cu care erau înarmaţi cei mai mulţi dintre ei stăteau înfipte în pămînt lîngă cai.

Unii erau tineri, alţii mai în vîrstă, ţărani, tîrgoveţi şi cîţiva boiernaşi. Printre ei, feciorul din Hvozdno părea mai chipeş cu făptura lui înaltă şi armura adusă de-acasă. Toţi priveau ţintă la hatmanul Kuneš din Bělovice, care călărea pe un cal murg. Alături de el stătea un preot tînăr şi înalt, cu glugă în cap, iar în spatele acestuia, pe un cal roşcat, se afla Jíra Ušatý, ajutorul hatmanului, un om lat în spete, cu mustaţa neagră şi îmbrăcat cu un suman fără mîneci. Lîngă el, un tînăr călăreţ ducea drapelul trupei de înaintaşi. Pe prăjina de lemn fîlfîia în aer steagul roşu cu semnul alb al potirului şi leului.

Kuneš din Bělovice nu mai purta cuşma lui din blană de rîs, ci o chivără de metal. Mantaua făcută sul era aşezată pe cal în faţa şeii. Îmbrăcase un suman de blană, peste care, deasupra brîului, sclipea un mic pieptar. Hatmanul era uscăţiv, avea faţa arsă de soare, umerii obrajilor ieşiţi în afară, barba moale, însă mustaţa căruntă şi ţepoasă. Ochii lui adînci şi verzi vedeau totul. Îi măsura pe ostaşi de sus pînă jos şi căta cu asprime pe sub sprîncenele-i stufoase.

De jur împrejur în tabără, dar mai ales de la căruţe, răsuna zgomotul pregătirilor obişnuite. Totuşi călă-

reţii auzeau bine glasul pătrunzător al hatmanului care le vorbea, fluturîndu-şi cu însufleţire mîna dreaptă, în care ţinea ghioaga lui de două palme.

— ...iar semnalul să-l ascultaţi cu luare-aminte! le porunci el cu asprime. De îndată ce va suna goarna, strîngeţi rîndurile, iar cînd veţi auzi răpăitul darabanelor, opriţi-vă şi nici un pas mai departe! Cînd faceţi de strajă sau porniţi la asalt, fiţi cu ochii în patru şi...

Tăcu o clipă. Trebui să-şi strunească şi să-şi liniştească murgul care scutura din cap şi se învîrtea neastîmpărat pe loc. Apoi ridică din nou ghioaga şi strigă mai tare şi mai răspicat:

— Şi după cum aţi auzit, nimeni n-are voie să părăsească pîlcul fără învoirea hatmanului. Dacă ne va ajuta Dumnezeu să-l biruim pe duşman şi să punem mîna pe ceva pradă, ea trebuie strînsă grămadă! Auziţi? Iar bătrînii din obştea călăreţilor, tîrgoveţi sau ţărani, vor împărţi acele lucruri cu dreptate, dînd fiecăruia cît i se cuvine. Dar dacă cineva îşi va opri pentru sine sau va dosi vreun lucru, acela va fi pus în ştreang, oricine ar fi, fără nici o deosebire. Păziţi cu sfinţenie toate cîte vi s-au spus. Cine nu va ţine seamă, va fi pedepsit fără nici o milă. Aşa ne învaţă în aceste vremuri căpetenia hatmanilor, fratele Žižka, la fel ca şi ceilalţi hatmani şi toată obştea fraţilor.

Hatmanul tăcu. În clipa aceea, feciorul din Hvozdno îşi roti privirile împrejur. Vorbăria asta începuse să-l cam supere. Ardea de nerăbdare să plece. Se uită spre dreapta ca şi vecinii săi. Din rîndurile lor se desprinse deodată şi se îndreptă către mijlocul careului tocmai omul despre care fusese vorba, fratele Žižka. Mergea în trap mărunt, pe bălanul lui, încins peste mintean şi cu buzduganul în mînă. La şold purta sabie, dar în cap nu avea coif, ci cuşmă.

Žižka schimbă cîteva cuvinte cu Kuneš, căpetenia oastei de înaintaşi. Apoi se răsuci către călăreţi şi le vorbi apăsat:

— Aţi auzit, fraţilor, tot ceea ce trebuie să păziţi şi să respectaţi. Deie domnul să nu fie nevoie ca de pe urma cine ştie cărei nelegiuiri vreunul din voi să fie urmărit, bătut cu biciul, să i se taie capul, să fie pus în ştreang sau ars, aşa cum se cuvine pentru fapte săvîrşite împotriva legii lui Dumnezeu.

Nu vorbea atît de tare ca hatmanul Kuneš şi nici atît de aspru, ci cu voce mai domoală. Dar toţi îl ascultau cu luare-aminte şi nemişcaţi, de parcă ar fi prins rădăcini în pămînt. Din cuvintele şi glasul lui se desprindea o voinţă neclintită, o hotărîre nestrămutată. Feciorul din Hvozdno uită de nerăbdarea de adineauri şi nu-şi lua ochii de la hatman. Băgă de seamă că fratele Žižka nu stă în şa ca de obicei, puţin adus de spate. De data asta îşi ţinea trupul drept, încordat, ca şi cum ar fi fost una cu calul, iar faţa lui liniştită era învăpăiată.

— Căci, fraţilor, plecăm să luptăm întru Domnul, urmă Žižka punînd mai multă căldură în glas ; plecăm să luptăm pentru bunul Dumnezeu, pentru slobozenia adevărului legii celui de sus. Pornim în ajutorul sfintei biserici credincioase şi mai ales ca să dăm ajutor neamului nostru cehesc, să-i răzbim şi să ne răzbunăm pe cei care l-au defăimat şi l-au urgisit. De aceea fiţi cu inima bună, iar împotriva acestor străini şi vrăjmaşi ai neamului nostru să luptaţi voiniceşte. Nu uitaţi porunca. Şi acum îngenuncheaţi şi rugaţi-vă bunului Dumnezeu să ne ajute să-l biruim pe duşman.

Tăcu şi se descoperi. Kuneš, Jíra Ušatý şi stegarul îşi scoaseră coifurile. Preotul îşi aruncă gluga pe spate. De jur împrejur, oamenii îngenunchează şi se descoperiră. Vîntul dimineţii se juca în părul lor.

Feciorul din Hvozdno îşi împreună mîinile şi ascultă tulburat cuvintele tînărului preot, pe a cărui glugă se vedea deasupra pieptului un potir din postav stacojiu.

Intre timp, întîiele raze ale soarelui ţîşniseră în slava cerului. Creşteau şi se înălţau tot mai sus, străbătînd tăriile. Norii, care pînă atunci fuseseră vîrstaţi

cu dungi de văpăi, se aprinseră acum de o lumină sclipitoare, aurie. Văzduhul se însenină. Aerul era limpede şi înviorător. Pe carele din apropiere fîlfîiau steagurile albe, roşii, albastre şi verzi ale diferitelor pîlcuri.

O linişte adîncă pogorî deasupra călăreţilor care înainte de a porni la luptă înălţau rugăciuni către Dumnezeu. În carele cu merinde şi lîngă ele se aflau femei şi prăştiaşi. Pe margini, scutieri şi puşcaşi. Mulţi dintre cei de la căruţe veniseră mai aproape. Toţi se descoperiră şi îşi împreunară mîinile. Cînd preotul dădu tonul şi suliţaşii începură să cînte, îşi alăturară şi ei glasurile de ale celorlalţi. În clipa aceea trecea printre carele de luptă, pe deasupra armelor, prin întreaga tabără, acel duh plin de evlavie, acea înflăcărare arzătoare şi cuvioasă, care făcea din carele din apropiere metereze puternice, iar din ţărani şi tîrgoveţi, luptători neînfricaţi.

În vreme ce cîntau, feciorul din Hvozdno îşi ridică puţintel capul. Îl văzu pe Žižka ţinînd mîinile împreunate pe şa, iar pe ceilalţi hatmani cîntînd. Împrejurul lor nenumăraţi fraţi şi surori cîntau într-un singur glas. În clipa aceea îşi aminti de unchiul său. Dacă ar fi şi el aici! Şi Zdena, ce bucuroasă ar fi fost! Se ridică repede şi-l văzu pe fratele Žižka înălţînd buzduganul.

— În numele Domnului! strigă Žižka.

Şi hatmanul Kuneš din Bělovice repetă:

— În numele Domnului!

Toţi se ridicară de jos şi strigară:

— În numele Domnului!

Şi de la carele din apropiere şi dincolo de ele răsună în văzduhul dimineţii:

— În numele Domnului!

Feciorul alergă spre calul său, ca toţi ceilalţi. Scările şeilor şi tecile săbiilor zăngăniră. După cîteva clipe, luptătorii încălecaseră şi fiecare smulse lancea din pămînt şi şi-o înfipse în carîmbul cizmei. Se rînduiră în grabă. Hatmanii se împrăştiară. Feciorul îl

zări pe Jíra Ušatý, care, trăgînd sabia din teacă, o luă înainte spre primul pîlc de vreo sută de călăreţi. Erau cercetaşi, înarmaţi cu săbii, suliţe şi arbalete.

Andrei se afla în grosul trupei, în primele rînduri. În dreapta avea un toboşar, ale cărui chimvale atîrnau în faţa şeii, de gîtul surului său.

Cercetaşii porniră cîntînd. Şi iarăşi începură să cînte toţi ceilalţi din dreapta şi din stînga. De la căruţe, colibe şi corturi oamenii îi salutau cu strigăte pe călăreţi şi făceau semne cu mîna celor care duceau steagurile şi praporii.

Kuneš din Bělovice o luă înaintea călăreţilor, depărtîndu-se de Žižka. Acesta se trase la o parte şi cercetă de pe cal pîlcurile de înaintaşi. În mîna dreaptă ţinea o sabie cucerită în luptă, fluturînd-o necontenit în aer.

Ostaşii ajunseră îndată la locul de trecere dintre întăriturile de care ; după ce ieşiră în largul cîmpului, cîntecul lor umplu văzduhul.

Nu mult după ei porniră două cete de pedestraşi, fiecare de cîte douăzeci de oameni. Erau însoţite de doi călăreţi cu coifuri în cap. Pedestraşii aveau cu ei lopeţi, securi, sape, cazmale şi tîrnăcoape. Mergeau înainte, ca să dreagă drumurile acolo unde va fi nevoie, la hîrtoape şi prin vadurile apelor, să nu întîrzie carele ce veneau din urmă.

XXI

După ce-şi luă rămas bun de la tînărul său nepot, Ctibor din Hvozdno porni spre oraş. Trebui să-şi ţină calul la pas. Drumul era plin de căruţe, de călăreţi şi oameni care mergeau pe jos, toţi îndreptîndu-se către tabără. La porţi şi pe metereze nu se mai lucra. Pe uliţe şi pe maidane oamenii mişunau ca furnicile.

Mai tîrziu, logofătul din Hvozdno urma să se întoarcă iarăşi în tabără, ca însoţitor al solilor din

Praga. Dar acum nu se duse de-a dreptul la castel, ci luă drumul spre spital.

Zdena se afla în prima încăpere. Ctibor îşi făcuse socoteala că o va găsi gata de drum, aşteptîndu-l cu nerăbdare. Dar tînăra văduvă şedea singură şi îngîndurată în camera de operaţii, pe o laviţă mare, scobită în zid. Îşi ţinea mîinile sprijinite de laviţă, capul rezemat de perete şi privea în gol.

Se gîndea la Iudita şi la adunările de anul trecut, cînd Bydlinský spunea femeilor, fecioarelor şi văduvelor să fie ca Iudita. Apoi îşi aminti ziua sosirii ei la Tábor, cînd intrase pentru întîia oară în casa lui Pytel şi acolo, într-o cămăruţă întunecoasă, îl găsise pe Sádoch, cu chipul palid. Zăcea în pat, şi cînd deschisese ochii şi-o zărise, întrebase: „Nu-i cumva Iudita? Unde-i Iudita? Assur vine acum din munţii de la miazănoapte, cu toată oastea lui".

Da, vine! Vine chiar acum. Zdena ar fi vrut să pornească împotriva lui, ca sute de alte surori. Dar iată că nu mai pleacă, rămîne locului. Şi asta numai din pricina lui Kániš. De ce l-a ascultat oare Bydlinský? Şi de ce l-a ascultat ea pe Bydlinský? Oare aceasta să fie vrerea celui de sus? Kániš a vorbit din îndemnul lui Dumnezeu. Poate că în acest loc ales primejdia va fi mai mare.

Se auzi zornăit de pinteni şi o sabie ce zăngăni lovindu-se de prag. Logofătul din Hvozdno intră. Era îmbrăcat cu cămaşă de zale şi purta chivără pe cap. Se opri în prag şi rămase uimit. Fiică-sa tresări şi se ridică fără să spună o vorbă.

— Tu nu mergi cu noi?

— Nu! Rămîn aici.

— De ce?

— Rămîn cu bolnavii. Pe chipul ei palid se aşternu o umbră purpurie. Ca să fiu alături de ei dacă Rožemberk va veni cu oaste asupra noastră şi va împresura cetatea. Ochii îi străluceau şi un zîmbet firav îi înflori pe buze. „Vor fi şi aici lupte ca şi acolo, şi noi por-

nit-am către munți", grăi Zdena. Acesta e locul ales. Aici e Betulia noastră în ceasul vrăjmășiei.

Ctibor rămase uimit de privirea-i schimbată. Zdena se uita la el, dar boierul își dădea seama că nu-l vede. Un gînd ciudat stăruia în mintea ei, învăluind totul într-o ceață luminoasă. Cu glas mai aspru o mustră:

— Gîndește-te la mîntuirea ta, Zdena! Mai curînd poți să-ți găsești aici pierzarea, dar nu pieirea trupului, ci a sufletului tău. Păzește-te de popii ăștia! Tăcu o clipă și apoi urmă: Vino cu noi.

— Lasă-mă, vreau să rămîn aici.

Rosti aceste vorbe domol, însă cu hotărîre.

— Domnul cu tine!

Bătrînul boier dădu să plece.

— Dumnezeu te aibă în pază, răspunse Zdena.

Nici un cuvînt mai mult; doar fața ei deveni parcă mai albă.

În timp ce tînăra văduvă stătea de vorbă cu tatăl său, în odaia de alături se auzeau mereu glasuri, care se preschimbară deodată în strigăte. Zdena alergă într-acolo și logofătul porni după ea. Cîțiva frați, pregătiți de plecare, veniseră să-și ia rămas bun de la rude și tocmai părăseau încăperea. Erau țărani îmbrăcați în sumane și cojoace. La șold purtau arme. Ieșeau tăcuți, fără să spună o vorbă, cu chipul posomorît.

În două paturi zăceau doi bărbați răniți, cu capul căzut într-o parte. Pe fețele lor se citea o durere nespusă. Unul din ei, cu barba mare, gemu:

— Și noi nu putem pleca!

Alături, pe dușumea, îngenunchease un flăcăiandru cu obrazul supt și pămîntiu, numai piele și oase, pe jumătate gol, cu ochii învăpăiați. Întinzînd amîndouă mîinile, din care una era oblojită, le strigă celor ce plecau:

— Luați-mă și pe mine! Luați-mă, fraților, că mîna mi-e aproape vindecată! Cînd îl văzu pe boierul din Hvozdno, se întoarse repede către el și-l rugă cu glas plin de jale: Ascultă, frate! Nu mă lăsa aici! Vreau să merg cu voi la luptă.

Se sculă de jos, însă puterile îl părăsiră. Prăştiaşul se prăbuşi pe pat. Zdena se aplecă numaidecît asupra lui şi-l linişti. Dar în dorinţa lui fierbinte de a pleca la luptă, omul începu să plîngă.

Cînd tînăra logofeteasă îşi înălţă capul, tatăl ei nu mai era acolo.

Boierul plecase îngîndurat de lîngă fiica sa, nemulţumit că o lasă singură cu cei cîţiva popi pătimaşi care de bună seamă au s-o zăpăcească, băgîndu-i în cap învăţătura lor rătăcită, desfrînată. Se gîndea mai ales la Kániš. Ar fi putut să-i poruncească fiicei sale să plece cu el. O cunoştea însă prea bine şi auzise răspunsul ei hotărît. Şi apoi, cum putea oare s-o silească şi să-i mărturisească cu glas tare temerile sale, acolo, în faţa tuturor acelor oameni? Iar cînd văzu cu cîtă dragoste se străduieşte să-l liniştească pe prăştiaş şi-şi dădu seama cît e de folositoare fraţilor, renunţă la gîndul său.

Trecînd pe lîngă biserică, auzi oameni cîntînd înăuntru.

La castel era mai multă linişte decît peste noapte şi către ziuă. Solii din Praga încă nu se sculaseră. Zdrobiţi de oboseală, dormeau duşi, chiar şi în mijlocul zgomotului şi strigătelor ce umpleau văzduhul. Boierul din Hvozdno îi trezi. Nu era vreme de pierdut. După ce solii se îmbrăcară, luară împreună o gustare în odaia fratelui Zbyněk din Buchov. Apoi Ctibor îi conduse afară. Intre timp se luminase de-a binelea.

De la castel porniră spre piaţă. Somnul îi întărise pe toţi. Numai Závada mai şchiopăta puţin şi trebui să se sprijine în sabie cînd vru să încalece. La marginea pieţei, solii din Praga se opriră. In faţa lor se desfăşura o privelişte neobişnuită: pe toată întinderea pieţei, pînă la biserică şi cît puteai cuprinde cu ochii, o mare mulţime de oameni stătea îngenuncheată. Intr-o parte bărbaţi, în cealaltă femei. Bărbaţii, tineri şi bătrîni, erau înarmaţi, cei mai mulţi cu îmblăcii. Alături de femei — multe din ele cu prunci în braţe —

îngenuncheaseră copiii mai mari, băieţi şi fete, lîngă boccelele pregătite pentru drum.

Oamenii îngenuncheaseră în faţa unor mese acoperite cu învelitoare. Cîteva din mese erau cioplite din lespezi. Cîntau cu toţii, aşteptînd să primească împărtăşania cu trupul Domnului, înainte de a porni spre tabără unde aveau să îngroaşe rîndurile ostaşilor. Preoţii tocmai ieşeau din biserica ticsită de lume. Aduceau pîinea şi vinul sfinţit în mai multe vase simple. Un cîntec cucernic se înălţa în văzduhul dimineţii. Solii din Praga se uitau mai ales la cetele de femei. Ca să le poată privi mai de aproape, se strecurară printre ele. Voiau să vadă ceea ce nu văzuseră încă niciodată: împărtăşirea copiilor şi a pruncilor.

Bucuraţi-vă, voi nevoiaşilor,
Bucuraţi-vă, voi copilaşilor...

cîntau femeile cu glasuri răsunătoare, de îndată ce preoţii Antoch şi Prokop cel chior se apropiară de grupul lor.

De noi păcătoşii ai milă
Ascultă-ne ruga umilă,
Părinte din ceruri...

cîntau ele cu ochii ridicaţi către cer, plini de rugă şi evlavie.

Mîinile lor bătătorite de muncă erau împreunate. Cînd se apropia preotul, femeile îşi plecau fruntea la pămînt, apoi se ridicau şi deschideau gura, ca să primească dumicatul de anafură şi să soarbă o picătură de vin din vas; după aceea împingeau în faţă băiatul sau fetiţa, ca să-i împărtăşească şi pe ei.

Solii din Praga şi Ctibor din Hvozdno priveau încruntaţi. Dar cînd o femeie tînără îşi ridică pruncul şi-i sprijini căpşorul ca preotul să-i poată vîrî în gură o fărîmă de pîine şi să-i picure un strop de vin, iar după ea trecură şi altele la rînd, Závada se smuci plin de mînie şi se întoarse sălbatic spre Šimon de la Leul Alb.

— Ce înseamnă asta? strigă el cu glas tare.

Ctibor din Hvozdno îl apucă de mînecă:

— Taci! Să plecăm de aici! Femeile astea ar fi în stare să ne sfîşie şi preoţii n-ar pregeta să ne dea pradă flăcărilor. Veniţi!

O luară pe o uliţă lăturalnică, îndreptîndu-se spre meterezele în construcţie, despre care le vorbise în timpul mesei. În urma lor răsuna cîntecul femeilor:

Doamne, nevolnicii de noi,
Îţi cerem pîinea noastră, Bune,
Cu prea smerită rugăciune...

Nu merseră prea departe. La capătul unor ulicioare înguste şi întortocheate, pe locul dintre ultimele căsuţe de lemn şi zidul cetăţii, se afla un car cu doi cai, unul bălan şi altul roib. Împrejurul carului, pe care se pregăteau să-l ducă în tabără pentru a servi la căratul merindelor, se îmbulzeau femei şi bărbaţi înarmaţi, gata de drum. În car se afla Sádoch, îmbrăcat în haina-i lungă şi de culoare închisă, fără cuşmă, palid şi ogîrjit. Vorbea mulţimii din jur ca dintr-un amvon, rotindu-şi cu însufleţire amîndouă mîinile. Solii şi Ctibor trebuiră să se oprească şi să asculte:

— ...căci calul cel alb înfăţişează pe omul cinstit. Şi Sádoch arătă spre caii înhămaţi la car... iar cel roib — pe mucenic. Carul înseamnă legea celor patru evanghelişti. Şi acest car — adică legea — în care intră şi surugiul, înfăţişează pe Iisus Hristos.

Apoi Sádoch tăcu. Dincolo de car, în dreapta, cineva scoase un strigăt. Dinspre zid se apropia un grup de bărbaţi şi femei. În fruntea lor mergea Joha brutarul, ducînd steagul. Alături de ei păşeau Kániš şi negustorul de lucruri vechi, împreună cu copilul lui bolnăvicios şi sfrijit, care şchiopăta lîngă tată-său. Toţi arătau ca nişte apucaţi. Ctibor recunoscu printre ei pe Bartuch, ţăranul din satul lui, care singur dăduse foc casei sale. Avea pe el doar o haină şi în cap o cuşmă de sub care părul îi aluneca pe frunte; era descheiat

la gît şi mergea în spatele a doi ţărani voinici ca nişte Samsoni, cu barba şi părul mare, întărîtaţi şi stacojii la faţă. Pe cel cu părul castaniu îl chema Petr, iar celălalt, cu părul negru, răspundea la numele de Mikuláš. Fiecare purta în dreapta o sabie, iar în stînga o mistrie de zidar.

Petr strigă de departe cu glas răsunător, iar Mikuláš cu vocea lui pătrunzătoare :

— Staţi pe loc, fraţilor !

— Nu plecaţi, surorilor !

Gloata noilor veniţi înconjură ceata fraţilor înarmaţi şi mai înainte ca oamenii să se fi dezmeticit, Kániš ajunse în apropierea carului. Şi le strigă, cu ochi scînteietori :

— Staţi locului, nu plecaţi ! Ascultaţi glasul Domnului. Dumnezeu a rătăcit minţile celor de colo ! Şi făcu un semn cu mîna spre piaţă. Noi însă ne întoarcem aici, fiecare la locul lui, şi nu vom părăsi cetatea noastră ! Căci zis-a Domnul : „Iată, aşezatu-i-am pre ei în locurile de jos, înlăuntrul zidurilor, şi despărţitu-i-am pe seminţii şi datu-le-am lor săbii". Astfel a grăit Domnul. Şi luaţi seama : „înlăuntrul zidurilor !"

— Nicicînd n-a spus : „Părăsiţi cetatea !" sări Mikuláš cel înalt, de lîngă roata din urmă a carului, şi nici : „Mergeţi să vă bateţi pentru Babilon !"

— Însă Domnul a zis : „Vedeţi cît sînt de răi ! Veniţi să ridicăm zidul Ierusalimului !" tună Kániš.

În clipa aceea, Sádoch care stătea alături de el, tremurînd din tot trupul, îl privea ţintă cu ochii lui adînci şi plini de foc. Apoi se întoarse către gloată şi începu să strige :

— Dumnezeu din cer ne va ajuta să biruim numai aici, dacă şi noi, slugile lui, ne vom trudi să zidim. Nu vă temeţi de Assur şi de Holofernul lui de la Přiběnice !

— Rămîneţi aici, în munţi, aşa cum porunceşte Domnul ! strigă Kániš. În ceasul acesta nimeni nu-şi poate afla mîntuirea altundeva.

— Aştia tună împotriva noastră! spuse Šimon de la Leul Alb lui Ctibor din Hvozdno.

— Împotriva noastră, întări posomorît boierul. Dar lăsaţi-i în pace pe netrebnicii ăştia! N-au decît să rămînă aici! Dacă ar merge, ar fi o povară pentru noi. Aici au să se bată pînă la deznădejde.

Întoarse calul şi oftă fără voie. Se gîndea la Zdena. Era prea tîrziu, nu se mai putea întoarce. Trebuia să se ducă în tabără şi tot drumul se gîndi numai la ea.

Cînd ajunseră în tabără, văzură că totul e aproape gata. Corturile erau strînse, cea mai mare parte din colibe dărîmate şi focurile stinse. Carele fuseseră unse cu păcură, multe din ele aveau coviltire şi stăteau aşezate pe patru rînduri. Cele două coloane de care de luptă de pe margini, cu steaguri mari fluturînd în văzduh, erau mai lungi decît şirurile de căruţe cu merinde de la mijloc. Aproape fiecare car avea cîte o bombardă. Pentru mînuirea ei şi pentru apărarea carului, stăteau pe scări puşcaşi şi oşteni cu scuturi mari de lemn. Căruţele erau încărcate cu nutreţ şi cu de-ale gurii, dar numai atît cît trebuia. În ele se mai aflau tot felul de unelte, copii şi femei.

Solii din Praga nu ajungeau cu privirea pînă la capătul acestor şiruri, nu vedeau cît sînt de lungi şi nici pe pedestraşii rînduiţi printre ele: ţărani şi tîrgoveţi înarmaţi, dar mai cu seamă ţărani. Prea puţini dintre ei aveau armuri. Ici şi colo, doar, cîte unul purta coif sau platoşă de zale. Cei mai mulţi erau încinşi peste sumane sau purtau cojoace. Ba la cîte unul se putea vedea şi un cojocel mai scurt. Iar printre straiele acestea răsăreau cămăşi negre sau de culoare închisă, împodobite cu flori vii, cu fire strălucitoare de aur şi argint, precum şi haine cusute din patrafire şi din alte veşminte bisericeşti.

Deasupra şirurilor de luptători tineri şi bătrîni, unii spînatici, alţii bărboşi, îngînduraţi şi cu feţele posomorîte, pluteau arbalete, lănci, suliţi, dar mai cu seamă puzderie de îmblăcii ferecate. Printre ele fîlfîiau steaguri, unele cu semnul potirului sau mielului,

altele purtînd ca semn o gîscă sau un leu. Iar ici şi colo, pe cîte un prapor roşu, ce fremăta în vîntul dimineţii, se putea vedea albind o coroană.

În urma pedestraşilor, dincolo de îmblăciile şi lănciile lor, se înşiruiau cai de povară înhămaţi. Surugiii cu coifuri în cap şi cetaşii călări se tot învîrteau plini de nerăbdare pe lîngă căruţe.

Trecu o bună bucată de vreme pînă cînd solii din Praga, înaintînd de-a lungul carelor şi pîlcurilor de pedestraşi, izbutiră să ajungă în mijlocul oastei, pe locul unde fusese careul taberei. Acolo îl găsiră pe fratele Žižka. Purta coif, cămaşă de zale, platoşă şi în mîini mănuşi de za. Era călare pe calul său bălan. În spatele lui, solii îl zăriră pe Zbyněk din Buchov şi pe Chval, călări şi îmbrăcaţi în armuri.

Cu buzduganul în mîna dreaptă, Žižka dădea ultimele porunci hatmanilor, adică celor doi fraţi Mikuláš şi Odraný Brada şi lui Pavlík din Mužice. Hatmanii întoarseră caii şi se îndreptară spre pîlcurile lor. În clipa aceea, Žižka se răsuci către Šimon din Hrozňějovice, care aştepta călare. În urma sfatului ţinut de hatmani, preoţi şi bătrîni, Šimon din Hrozňějovice şi Svašek din Podolí fuseseră numiţi în noaptea aceea hatmani ai oraşului pe timpul cît ceilalţi vor fi plecaţi la luptă.

Žižka stătea de vorbă cu Šimon, totuşi Ctibor din Hvozdno se apropie de ei. În vremea aceasta solii din Praga intraseră în vorbă cu Buchovec şi Chval. Žižka se încruntă şi-i strigă supărat lui Ctibor:

— Nu poţi să mai aştepţi oleacă, frate?

— Vezi bine că nu, răspunse boierul din Hvozdno. Ceea ce vreau să-ţi spun n-are nimic a face cu pîlcurile de rezervă. Să audă şi fratele Šimon, hatmanul, că-i aici de faţă. E vorba de cetate.

Şi le povesti despre Kániš şi despre cele ce văzuse şi auzise cu puţin înainte.

— Asta ne mai lipsea acum! strigă Žižka supărat. Să ne facă de rîs în faţa duşmanilor! N-au decît să rămînă lîngă ziduri! Dar fii cu ochii în patru! se în-

toarse el către noul hatman al orașului. Să nu le ierți nimic și pedepsește-i dacă se dedau la încăierări netrebnice! Și acum du-te cu Dumnezeu, frate! Iar tu, — îi spuse lui Ctibor din Hvozdno, — gătește-te! E timpul să pornim.

Logofătul din Hvozdno își luă grabnic rămas bun de la soli și de la hatmani. Apoi își întoarse calul și porni spre pîlcul de rezervă, o ceată mai mică de călăreți aflată în urma carelor.

Žižka se îndreptă către praghezi și-i pofti să se suie în car.

— Cînd o fi să ne încăierăm, atunci puteți să vă sculați și voi, adăugă zîmbind.

— Crezi că s-ar putea întîmpla ceva pe drum? strigă Šimon de la Leul Alb. Cei de la Kutna Hora nici nu se gîndesc că voi... atît de repede...

— La Konopište însă nu miroase a bine, spuse Žižka. Acolo se pregătește ceva. Panul Petr nu ne iartă înfrîngerea de la Sudoměř.

— Și nici Divůček n-a uitat de Vožice, adăugă Chval.

— Iar pe noi ne-au uitat și mai puțin! fu de părere Šimon.

Căpetenia hatmanilor întoarse calul și strigă:

— Să nu întîrziem!

În clipa aceea băgară de seamă că mulțimea din fața lor e cuprinsă de freamăt. Departe, la capătul șirului, se ivise un car și în el un bărbat cu barbă lungă și fără arme. Spunea ceva, dar hatmanii și solii din Praga nu auzeau nimic. Nu trecu mult și aproape de ei, pe la mijlocul rîndului din margine, carul se opri. În el se afla un preot. Era Jičin. Preotul începu să vorbească fraților și surorilor, îndemnîndu-i să-și înalțe gîndul către Dumnezeu. Vîntul îi flutura barba și pletele. Vorbele lui răspicate erau mînate de vînt, departe, peste șirurile de oameni. Împreunîndu-și mîinile, frații îngenuncheară și se descoperiră. Toată lumea amuți.

Într-o tăcere desăvîrșită, cuvintele preotului răsu-

nau umplînd văzduhul senin şi sclipitor al dimineţii. Cu mîinile împreunate şi ochii ridicaţi spre cer, el se ruga din toată inima, plin de evlavie şi cuprins de o adîncă tulburare :

— Îndură-te, o Doamne, şi pleacă-ţi urechea la ruga slujitorului tău şi la rugăciunile norodului care ţi se închină şi se teme de numele tău. Ajută credincioşilor tăi să înfrîngă pe vrăjmaşi, spre biruinţa şi slava adevărului tău sfînt şi mîntuirea neamului nostru.

Apoi se închină. Žižka ascultase cu evlavie, iar cînd preotul rosti „amin", se ridică în scări pe bălanul său şi, înălţînd buzduganul, strigă la hatmani şi la cetaşi. Gornistul vesti plecarea, şi ca la o poruncă, toată puzderia de căruţe, cai şi oameni se puse în mişcare, aidoma unui trup uriaş.

Fraţii din pîlcuri se ridicară în grabă şi făcură semne cu mîna către steagurile de la care. Cetaşii, risipindu-se în toate părţile, strigau la surugii. Semnalul goarnei zbura de-a lungul şirurilor de oameni, strigătele se repezeau unele după altele, şi poruncile treceau din gură în gură.

Caii se opintiră o dată şi carele se urniră din loc, huruind. Fraţii o porniră şi ei. Totul se împletea într-un singur vuiet, pînă ce deasupra tuturor, deasupra carelor şi pîlcurilor de oameni răsună un cîntec ce se rostogolea ca o furtună. Mii de oameni cîntau şi melodia gravă, viguroasă, plină de ardoare şi avînt se revărsa pînă hăt-departe.

Ostaşul Domnului de eşti
Şi legea lui veghezi,
Tu doar la El sprijin găseşti,
Tu doar în El să crezi !

Viersul umplea văzduhul şi pămîntul duduia sub roţile sutelor de căruţe.

Era în ziua de optsprezece a lunii florar din anul 1420.

XXII

Din clipa cînd porniseră la luptă, Andrei, feciorul din Hvozdno, nu se gîndea decît la duşman. Oare cum o să fie drumul şi cum va fi ciocnirea cu vrăjmaşul? În tabără îşi amintise într-o zi de călugăriţa cu chipul palid. Şi anume atunci cînd a aflat ştirile de la Kutna Hora, aduse de lefegiii lui Rožemberk. Auzind în clipele acelea vorbindu-se despre stareţ, îi apăruse deodată înaintea ochilor tînăra călugăriţă, aşa cum o văzuse zăcînd bolnavă la ei la conac în odaie şi apoi cum o însoţise pînă la cetatea Radonice. Acum îşi aminti din nou de ea şi-l săgetă gîndul că e pe undeva prin apropiere — la Přiběnice. Şi deodată îşi zise: Ce-ar fi dacă oastea s-ar încăiera cu guvernatorul Rožemberk, şi ei, taboriţii, ar pune mîna pe Přiběnice?!

Nu cunoştea tăria acelei cetăţi. Dacă ar fi ştiut l-ar fi cuprins groaza. Mai înainte, cînd stătuse lungit pe patul lui sărăcăcios din tabără, fusese stăpînit de acest gînd şi prin minte îi trecuseră tot felul de idei. „Ce-ar zice tînăra călugăriţă, — se întreba el, — dacă aş apărea deodată în faţa ei cu sabia în mînă? O mai fi purtînd şi acolo veşmîntul alb călugăresc? Şi-o mai fi ascunzînd oare frumuseţea părului bălai?“

Mergînd călare în întîmpinarea duşmanului, Andrei se gîndea prea puţin la unchiul său. Se întreba doar cum s-o fi simţind între călăreţii pîlcului de rezervă şi-şi zicea că ar fi fost mai bine să se afle acolo cu el, printre înaintaşi.

În ziua în care purceseră la drum, trecură printr-un ţinut în care n-aveau să se teamă de nimic. Pretutindeni, prin acele locuri sălăşluiau numai prieteni. Mulţi fraţi şi surori erau de prin părţile acelea de la Jistebnice. Vožice, Milčin şi Sedlec.

Peste noapte îşi aşezară tabăra sub cerul liber, dincolo de Vožice. De la grosul oastei veni ştirea că pîlcurile au rămas mult în urmă. Din pricina drumurilor

stricate şi a urcuşurilor n-au putut înainta atît de repede cum ar fi dorit.

Istovit de drum şi obosit din pricină că pînă la miezul nopţii fusese de caraulă, feciorul de la Hvozdno se culcă înfăşurat în manta, într-un loc înţelenit, şi dormi ca pe puf. Către ziuă se trezi rebegit de frig. Se strînse mai bine în manta şi începu din nou să picoteze.

Şi cum stătea el aşa dormitînd, deodată auzi un strigăt puternic. Se întoarse şi zări în întuneric o făptură înaltă, cu coif şi manta, străbătînd rîndurile călăreţilor şi strigînd cu glas gros şi aspru:

— Deşteptarea!

Feciorul, înţepenit de frig şi frînt de oboseală, se sculă anevoie. Dar în vreme ce-i dădea murgului nutreţ, îşi dezmorţi ciolanele, iar după ce încălecă, simţi că s-a încălzit de-a binelea. La asta ajutaseră şi cuvintele hatmanului cel uscăţiv.

În clipa aceea, Kuneš avea în cap cuşma lui din blană de rîs, iar coiful îi atîrna de oblîncul şeii. Mergea printre şirurile de călăreţi şi spunea fraţilor că s-ar putea ca astăzi, la Konopište...

Rostea cuvintele fără să le sfîrşească. Dar mai mult decît buzele vorbeau ochii lui verzi şi adînci de sub sprîncenele stufoase, ba chiar şi pometii obrajilor repeziţi înainte şi felul cum rotea prin aer buzduganul hătmănesc. Liniştea şi siguranţa cu care cuvînta nu rămaseră fără răsunet.

Andrei băgă de seamă că bătrînul hatman n-avea pe el mantaua, ci umbla doar în haină, ca un tînăr. Feciorul îl privea cu toată încrederea. Ieri pe drum auzise de la un oştean mai vîrstnic că fratele Kuneš îi cunoaşte bine pe nemţi, pe silezieni şi pe ceilalţi, că s-a bătut cu ei în Prusia, pe cînd slujea la craiul Poloniei. Şi pe unguri îi cunoştea bine, căci era un luptător încercat.

Cînd porniră la drum în rînduri de cîte şapte, fraţii cercetaşi din fruntea pîlcului plecaseră de mult. Feciorul călărea iarăşi plin de voie bună şi se simţea

întărit, deşi dormise atît de prost peste noapte şi dimineaţa mîncase doar un codru de pîine şi un boţ de brînză, ca toţi ceilalţi. Caii mergeau în trap voios pe un drum bătătorit. Sub cerul înnorat, nespus de minunate erau priveliştile în dimineaţa aceea de primăvară, printre semănăturile care unduiau uşor în adierea vîntului.

Era într-o duminică. Peste ţarini plutea linişte adîncă. Înaintînd pe drumul bătătorit şi uscat, tropotul cailor se auzea desluşit. Au mers aşa cale de vreo două ceasuri, cînd deodată le apăru în faţa ochilor un nor de praf. Dar trîmba nu stătea locului, ci se tot înălţa în văzduh, pînă ce zăriră ieşind din vălătucii de colb un călăreţ cu coif şi suliţă lungă.

Venea de la străjile cele mai înaintate, de la cercetaşi. Jíra Ušatý le trimitea vorbă că la Benešov se află sute de duşmani, mai ales călăreţi, însă şi pedestraşi.

— De unde s-au adunat acolo? De la Konopiště? întrebă hatmanul, din cale-afară de uimit.

— Nu, de la Praga.

— Kuneš din Bělovice mîrîi ceva din gîtlej. Privi o clipă înainte şi apoi se întoarse către preot:

— Ăştia de la Benešov, — spuse el, — sînt veniţi de la Vyšehrad, din oastea craiului. I-au trimis să ne întîmpine. Sau i-au proţăpit în drumul nostru, la Konopiště. Însă tot de la Vyšehrad sînt. De bună seamă că cei de-acolo au aflat numaidecît cum s-a sfîrşit solia celor de la Praga. Şi atunci ce s-au gîndit? Dacă cei din Praga au venit la noi, hai să mergem şi noi la ei. Cum s-au mai grăbit nemernicii! Apoi adăugă tăios: Desigur că i-au vestit şi pe cei de la Kutna Hora!

— Poate că însuşi regele... începu Pšenička, fără să sfîrşească.

— Negreşit! întări hatmanul, închipuindu-şi ce vrea să spună preotul. Apoi arătă cu buzduganul spre dreapta. Din partea aceea, roşcatul... în faţă, la Benešov, ăştia... şi la stînga Konopiště.

Își încruntă sprîncenele-i stufoase.

— Din trei părți! întregi Pšenička.

— Fratele Žižka a presimțit asta. Ieri mi-a spus: „Nu uita Konopište!" Și pe fața lui aspră se ivi un zîmbet răutăcios.

Hatmanul nu-și sfîrși vorbirea. Întorcîndu-se către oameni, chemă zece călăreți. Printre ei era și feciorul din Hvozdno și un altul care cunoștea bine ținutul. Acesta din urmă avea să-i conducă pe cei zece spre Konopište, ca să iscodească dacă acolo se află cumva o gloată mai mare de oameni și cam cîți la număr.

Cercetașii cîrmiră spre stînga și după puțin timp rămaseră singuri. Hatmanul și grosul înaintașilor se mistuiră din fața ochilor lor. Cercetașii mergeau de-a lungul unor țarini, între niște colnice acoperite cu păduri. Între timp se luminase bine de ziuă. Soarele ce se ivea dintre nori arunca văpăi peste întinsele meleaguri. Călăreții înaintau tăcuți, cu săbiile scoase și cu sulițiie pregătite.

Feciorul din Hvozdno, care se afla pentru întîia oară într-o astfel de raită, era cel mai tulburat dintre toți. Aștepta ca din clipă în clipă să apară dușmanul. Îl căuta și-l aștepta după fiecare copac, după fiecare tufă. Dar nici țipenie de om. Pretutindeni liniște, liniște adîncă. Se auzea doar cîntul ciocîrliei și ciripitul păsărelelor.

Trecuse o bună bucată de vreme, cînd deodată auziră în depărtare sunet de clopot. Vîntul îl aducea, îl mîna mai departe, și-apoi iar se aștennea tăcerea.

În sfîrșit, ajunseră într-un sătuleț. Casele mici și pămîntii, cu acoperișuri din paie zbîrlite, peste care crescuse mușchi și urechelniță, se înșiruiau la poalele unui deal acoperit cu păduri. Cercetașii intrară pe uliță cu multă băgare de seamă. Cătunul era aproape pustiu. De la un țăran bătrîn aflară că nici în sat și nici mai departe nu se găsesc oameni înarmați. Ce-i drept, panul Petr din Šternberk a strîns oamenii de prin sate pentru oaste, însă mai de mult. Acum de

bună seamă se află undeva pe alte meleaguri. Tot astfel le grăiră și alți țărani.

Nici dincolo de sat nu întîlniră picior de dușman. Nicăieri nici o urmă, nici pe drum și nici pe cîmp. Trebuiră să urce o coastă lungă care mai înainte le astupase vederea. Aproape întregul dîmb era o țarină cu semănături verzi. Feciorul din Hvozdno își îndreptă privirile în sus, spre povîrniș și zări un stol de porumbei. Hulubii se zburătuiau într-o pîrtie de lumină și dispăreau apoi după culme, de partea cealaltă.

Cercetașii înaintau tăcuți pe un drum năpădit de iarbă. Cînd ajunseră aproape în vîrf, Andrei întinse atît de iute mîna dreaptă înainte, încît sabia sclipi în aer. Și feciorul strigă năprasnic:

— Acolo e cineva!

Văzuse stolul de porumbei pierzîndu-se deodată dincolo de muchea coastei, spre nori, pesemne speriați. Călăreții dădură pinteni cailor. Feciorul apucă spre culme împreună cu alți doi cercetași. Cînd ajunseră sus, scoaseră un strigăt: pe un mic tăpșan se îndreptau spre ei trei călăreți înarmați. Dar de îndată ce-i zăriră pe taboriți, întoarseră caii și-o luară la fugă. Taboriții porniră în goană după ei, urmărindu-i peste o țarină semănată cu grîu de primăvară.

— Hurr, Tábor! Hurr, Tábor! strigau călăreții taboriți, năpustindu-se în iureș sălbatic.

Feciorul gonea în fruntea tuturor. Calul lui negru alerga iute ca vîntul.

Pămîntul uscat sărea în bulgări la dreapta și la stînga, și în urma lor se ridicau trîmbe de colb. Pe unde treceau, semănăturile erau culcate la pămînt, iar caii își lăsau urmele copitelor în țărînă.

Doi dintre călăreții dușmani aveau cai buni. Al treilea rămase în urmă și feciorul îl ajunse. Lefegiul opri calul și încercă să se apere, dar pînă să se întoarcă, feciorul îl păli cu o lovitură de sabie. In clipa aceea sosiră din urmă și ceilalți doi frați. Dușmanul fu silit să descalece și frații începură să-l iscodească. Era

foarte tînăr. Nici nu-i mijise mustaţa. Între timp, tovarăşii săi se mistuiseră în pădurea din apropiere.

Prinsul era lefegiu în oastea craiului de la Konopište. Cînd cetaşul taboriţilor îl ameninţă, prinsul mărturisi şi se jură pe ce avea mai scump că la Konopište nu-i nici un fel de oştire. Şi nici la castel. Panul pornise azi dimineaţă cu o gloată mare spre Benešov. Lefegiul nu ştia dacă s-a oprit acolo sau dacă a plecat mai departe, în întîmpinarea ungurilor. Auzise doar că ungurii au pornit de la Kutna Hora şi sînt puzderie, cîteva mii. Mai mult nu ştia.

— Ce-aţi căutat pe-aici? se răsti la el cetaşul.

— Ne-a trimis pîrcălabul să iscodim dacă nu cumva au pornit taboriţii către noi.

— Dă arbaleta încoace! porunci cetaşul. Răsuciţi-i degetele cu coarda!

Lefegiul îngălbeni. Începu să se roage şi să se jure că tot ce-a spus a fost adevărul curat. Cetaşul nu ţinu seamă de văicărelile lui şi făcu semn alor săi. Doi dintre ei îi luară arbaleta şi-i apucară mîinile. Apoi i le împreunară cu palmele în afară şi-i strînseră degetele cu putere. Un al treilea răsuci coarda în jurul policarelor, iar cel de-al patrulea frate începu să tragă, şi trăgea de coardă întorcîndu-i degetele pe dos. Lefegiul urla de durere.

— Răspunde! tună cetaşul după ce-l întrebă dacă la Konopište e sau nu oştire.

— Nu-i! Nu-i! Au plecat toţi!

Prinsul urla ca-n gură de şarpe. Cetaşul îl mai întrebă dacă ostaşii care-l însoţeau pe pan erau mulţi la număr şi cam ce fel de oşteni. Călăreţi sau pedestraşi? Şi încotro au apucat?

La un semn, fraţii traseră mai vîrtos de coardă. Chinuit de năprasnice dureri, lefegiul vorbea fără şir. Gemea, sufla greu din pricina caznei, se ruga şi iarăşi răspundea. Repetă încă o dată tot ce spusese mai înainte.

Cetaşul făcu un semn şi fraţii îi dădură drumul. Galben ca ceara, leoarcă de sudoare din pricina dure-

rilor şi spaimei şi prăpădit de chinurile prin care trecuse, lefegiul se apropie de calul său. Îl legară fedeleş de cal şi unul dintre taboriţi îl luă lîngă el.

După aceea se înturnară. Apucînd pe alt drum, se îndreptară spre şoseaua ce ducea la Benešov.

Călăreţii fugiţi dispăruseră de parcă i-ar fi înghiţit pămîntul. Nicăieri nici o urmă. Nimic care să dea de bănuit. Se părea că lefegiul nu minţise. Întîlniră şi doi ţărani bătrîni, care ieşiră singuri înaintea taboriţilor. Le spuseră că sînt fraţi şi primesc împărtăşania sub ambele chipuri, mărturisind totodată că panul din Konopište a plecat şi că la Benešov se află o groază de oameni înarmaţi, cîteva sute de călăreţi, aproape numai nemţi.

XXIII

Trecuse de amiază cînd ajunseră pe şleaul cel mare. Li se părea că lăsaseră în urmă gloata de înaintaşi, dar după semne şi urme aceştia se găseau cu mult înainte. Totuşi nu porniră numaidecît după ei. Pe ogoarele din dreapta, între care se pierdea şleaul alb şi uscat, zăriră nori de praf ce pluteau în văzduh, umflîndu-se în vîrtejuri mari. Se înălţau peste semănături ca o trîmbă albă şi se apropiau repede de tot. Vîntul îi mîna şi-i împrăştia, dar alţii se ridicau mereu, tot mai aproape, învălătucindu-se peste lanurile verzi ca o uriaşă coamă albă.

Vîntul aducea cu el şi un zgomot înăbuşit, scîrţîit de roţi şi huruit de care. O clipă, toţi se uitară într-acolo, ciulind urechile. Apoi întoarseră caii, ca să ajungă la pîlcul lor. În clipa aceea văzură un călăreţ care venea spre ei în goană turbată. Îl opriră. Era aprins la faţă şi leoarcă de sudoare, iar calul arăta ca un şoarece ud şi de la zăbală spuma îi curgea ca ploaia. Călăreţul îi ducea lui Žižka veste de la Kuneš din Bělovice, cum că cercetaşii se şi ciocniseră în faţa oraşului cu străjile duşmanului. După cîte se părea, oştile vrăjmaşe vor să-i prindă pe înaintaşi ca într-un cleşte.

Olăcarul gonise tot drumul într-un suflet și acum voia să plece mai departe. Feciorul din Hvozdno îi spuse solului tot ce știa despre Konopiště, ca să ducă și această veste fratelui Žižka. Apoi cercetașii o luară în goana cailor spre pîlcul lor, în direcția Benešovului.

Începînd de dimineață, vîntul se întețise, dar din fericire pentru călăreți bătea din spate, dinspre miazăzi. Vîrtejurile de pulbere stîrnite de vînt și de copitele cailor pe șleaul prăfuit goneau înaintea lor. Prin perdeaua de colb, oamenii deslușiră departe, în zare, dealul Mezibořský care bătea în siniliu. Apoi se ivi fereastra îngustă și ovală a bisericii gotice, neobișnuit de mare și de înaltă, cu turnul ei ce țîșnea deasupra celorlalte clădiri de piatră. Era mănăstirea minorită, înconjurată de ziduri puternice și întărite cu contraforturi. Apoi călăreții văzură orașul Benešov, care nu avea întărituri. O mulțime de acoperișuri de paie și de șindrilă. Printre ele, unul roșu din olane, de bună seamă al bisericii parohiale, răsărea ceva mai încolo de mănăstire.

În aceeași clipă zăriră înaintea lor pe șosea o trîmbă întunecoasă. Era pîlcul lor, așezat în rînduri. Și tot atunci auziră din nou glas de clopot, dar de astă dată mai limpede și mai deslușit decît dimineața.

Nu răsuna totuși îmbietor, ca o chemare cuvioasă către credincioși; dimpotrivă, dangătele erau scurte și repezi. Clopotul părea cuprins de spaimă, cutremurat de groază. Scotea un sunet trist, îngînat și scurt, lovitură după lovitură. La Benešov se suna alarma.

Kuneš din Bělovice, cu coiful în cap, mergea pe murgul său falnic în fruntea pîlcului de oameni. Se uita ca un șoim spre oraș, îndemnînd și sfătuindu-și frații:

— Dac-o vrea Dumnezeu, o să-i facem una cu pămîntul. Și înaintînd de-a lungul rîndurilor, le vorbea scurt: De-or năvăli din oraș, luați-vă după ei! Cu Dumnezeu înainte! Nimeni nu vă stă în cale! Și dacă o iau la fugă, săriți-le numaidecît în spate și loviți-i, căsăpiți-i! Între timp ne vor ajuta și frații de la care.

Cu ajutorul lui Dumnezeu o să-i pieptănăm noi pe mahomedanii ăştia!

În clipa aceea sosiră şi cercetaşii, vestindu-le cele aflate. Kuneš se bucură auzind că la Konopište nu e oaste şi fu şi mai mulţumit cînd i se dădu de ştire că şi Žižka cunoaşte lucrul acesta. Vru să vorbească el însuşi cu lefegiul prins. Dar deodată, în spatele lor răsună galopul grăbit al unor cai. Într-un nor de praf apărură cîţiva călăreţi. Kuneš îşi întoarse murgul şi le ieşi înainte. Feciorul de la Hvozdno recunoscu îndată printre cei sosiţi pe Žižka şi în spatele lui pe fratele Laudat, cu coif în cap. Împreună cu ei mai veniseră încă doi fraţi călări. Oamenii şi caii erau acoperiţi de un strat gros de colb.

Clopotul mugea, sunînd neîncetat alarma. În clipa aceea răzbătu pînă la ei şi un alt sunet: un huruit asurzitor. Feciorul se uită înapoi, spre care. Nu se vedea încă nimic, dar zgomotul se apropia tot mai mult, iar dincolo de şleau, deasupra ogoarelor, se înălţau fuioare de colb.

Andrei îşi roti privirea şi se uită din nou la Žižka. Acesta stătea drept în şa vorbind însufleţit cu Kuneš. Îi lămurea nu ştiu ce, vînturîndu-şi buzduganul dintr-o parte în alta, ca şi cînd i-ar fi arătat ceva. Kuneš şedea pironit pe cal şi dădea din cap, urmărind fiece mişcare a conducătorului său.

În clipa aceea, oamenii din rînduri scoaseră un strigăt.

Dinspre biserica din oraş venea valvîrtej un pîlc de călăreţi cu coifuri în cap şi armuri bune pe ei, unii cu suliţi, alţii fără. În urma lor, altă ceată şi-apoi iarăşi alta. Rîndurile nu mai aveau sfîrşit. Erau mulţi la număr.

— Vor să ne strivească înainte de a ne ajunge fraţii din urmă, auzi feciorul pe cineva de alături.

Nu ştia cine rostise aceste cuvinte. Îşi puse în grabă coiful şi mănuşile. Uitase de sudoare, de arşiţă, de sete. Simţea numai inima bătîndu-i cu putere. Ochii îi fugeau cînd într-o parte, cînd în alta, spre duşmani

şi spre hatmani. Dar cînd rîndurile începură a se îndesi, Andrei nu-l mai văzu pe Žižka. De altfel nici nu se mai uită după el.

Privea drept înainte, spre vrăjmaş, care încă nu-şi rînduise oastea. In clipa aceea, Kuneš din Bělovice ridică sabia şi goarna dădu semnalul de atac.

— Hurr, Tábor ! Hurr, Tábor ! urla tot cîmpul pînă la Benešov.

Feciorul de la Hvozdno striga şi el. Bidiviul lui negru se năpusti o dată cu ceilalţi cai şi fugea mai sălbatic decît toţi. Zburau peste ţarini, drept înainte, spre călăreţii duşmani, prin mijlocul grîului de primăvară şi prin semănăturile destul de înalte. In jurul lor se ridicau caiere de colb şi prin prăfăraia stîrnită, Andrei văzu, ca o negură, trîmba întunecoasă a pîlcului duşman. Armele sclipeau în soare, iar taboriţii răcneau ca sălbaticii, gonind către vrăjmaş.

Žižka se afla în apropierea unei cete de înaintaşi şi privea încordat de pe cal la lupta ce se desfăşura sub ochii săi. La porunca lui, Kuneš desprinsese ca rezervă, din grosul coloanei, pîlcul rămas pe loc.

Žižka urmărea încăierarea călăreţilor. Apoi îşi îndreptă privirea spre şosea. Un vuiet, ca un huruit surd, se auzea dintr-acolo fără încetare ; se apropia din ce în ce mai mult, desluşindu-se tot mai limpede şi mai puternic ; o dată cu el călătoreau şi norii de praf. Carele nu erau departe. In faţa lor zorea o ceată mare de pedestraşi. Porniseră vijelios înaintea tuturor, aşa cum hotărîse fratele Žižka în clipa cînd îi ajunseseră la urechi primele veşti din oraş. In fruntea cetei gonea călare Brada Odraný. Era aprins la faţă şi plin de pulbere. Deodată făcu un semn cu sabia scoasă din teacă, îndemnînd fraţii, cu glas aprig.

De îndată ce-i zări, Žižka le ieşi înainte şi arătîndu-le cu buzduganul drumul spre oraş, strigă :

— La dreapta ! La dreapta !

Ii striga mai mult lui Brada decît fraţilor. Aceştia, ca ieşiţi din minţi şi cu ochii învăpăiaţi, cu suliţile şi lănciile în mîini, roiau în jurul hatmanului lor. Cîţiva

dintre ei, sfîrşiţi de oboseală, căzură în drumul colbăit. Dar fură lăsaţi acolo, în plata domnului. Şir după şir se năpustea înainte şi drumul vuia de tropotul paşilor lor. Se îndreptau spre partea de miazăzi a oraşului, de unde trebuia să năvălească asupra duşmanului.

Intre timp, la soare-apune şi la miazănoapte, pe ţarinile din faţa Benešovului, fraţii călări se şi ciocniseră cu călăreţii nemţi ai craiului, care apărau intrarea spre oraş şi mănăstire.

De îndată ce pedestraşii, conduşi de Brada, se apropiară la rîndu-le de Benešov, carele huruiră parcă mai puternic şi la porunca lui Žižka se opriră locului. Mulţime de pedestraşi roi din ele, pornind în goană spre oraş, în urma lui Brada. In acelaşi timp, Žižka porunci călăreţilor din pîlcul rămas pe loc să pornească în ajutorul înaintaşilor.

Clopotul şi zdroncănitul carelor amuţiră. Din norii de praf, în mijlocul cărora clocotea vălmăşagul călăreţilor încleştaţi în luptă, răzbăteau zgomote, ţipete, nechezatul cailor şi vaiete, ca din adîncurile gheenei. In aceeaşi clipă, dinspre oraş, unde pedestraşii se năpustiseră ca un şuvoi de ape, răsună o furtună de strigăte de luptă. Văzduhul huia de glasuri sălbatice.

* * *

Logofătul din Hvozdno conducea o jumătate din pîlcul de rezervă, cincizeci de călăreţi. Mergeau în urma carelor şi de aceea ajunseră cei din urmă la Benešov. Incă înainte de amiază, pe cînd se aflau în plină înaintare, se auzise şi la ei, în ultimele rînduri, că duşmanul încearcă să le taie drumul sau cel puţin să-i ţină pe loc. Craiul de la Kutna Hora voia să cîştige timp pentru a zădărnici înaintarea lor spre Praga.

Insă pe Ctibor din Hvozdno nu-l speriară aceste ştiri. El nu se temea. Şi-apoi, ca toţi ceilalţi, avea încredere în fratele Žižka. Era sigur că acesta va şti să-i

dea craiului o lovitură usturătoare. Pe la amiază băgă de seamă că toate rîndurile dinaintea lui s-au urnit din loc şi că surugiii încep să se grăbească ; înţelese atunci că se întîmplă ceva. După-amiază aflară că fraţii s-au şi încăierat la Benešov. Boierul îşi aminti de nepotul său Andrei, care în ceasul acela era desigur prins în încleştarea luptei.

Ajunse cu călăreţii săi la Benešov tîrziu, în ultimul ceas al chindiei. Ctibor îşi dădu seama cît de crîncenă fusese lupta. Deasupra oraşului, cerul senin era acoperit de nori grei şi negri, ce se lăţeau şi se îngroşau tot mai mult — se înălţau de la focuri. Călăreţii simţiră de departe mirosul înecăcios al fumului, şi cu cît se apropiau, cu atît devenea mai puternic. O zăpuşeală cumplită dogorea din marea de flăcări. Tot oraşul ardea ! Ardeau gardurile de lemn, ardeau căsuţele de bîrne şi biserica parohială. Iar turnul bisericii de la mănăstire ardea cu o singură pălălaie, înălţîndu-se deasupra tuturor.

Fără să vrea, logofătul din Hvozdno opri calul. La fel făcură şi ceilalţi. Se uitau la foc, căci aşa ceva nu le fusese dat să vadă pînă atunci. Şi mai ales îşi îndreptau privirile spre biserica înaltă a mănăstirii, învăluită în flăcări şi fum. Văzură oameni din oraş fugind peste cîmpuri. Unii goneau singuri sau cu dobitoacele lor, cai şi vite, rătăcind de colo pînă colo, înfricoşaţi. Dar ostaşii nu zăboviră prea mult. Trebuiau să plece pe urma grosului coloanei. Înaintea lor zăriră numai o parte din care, pe cele din urmă. Ele ocoleau oraşul cuprins de flăcări, îndreptîndu-se către miazănoapte.

Un frate veni în goana calului cu porunca să se ferească de mănăstire, deoarece duşmanii au fugit într-acolo.

— Dar numai o rămăşiţă, — adăugă el, — ceilalţi au căzut ori s-au împrăştiat pe cîmpul de luptă.

— Şi de ce n-aţi luat-o către mănăstire ? strigă logofătul.

— N-a fost cu putinţă. Am vrut, dar nu s-a putut. Fraţii au început să ia foc. Multora li s-au aprins hainele, părul şi barba.

— De ce-aţi dat foc mănăstirii ?

— Ca să stîrpim viespile nemţeşti. Şi ca să ne croim mai degrabă drum înainte.

— Au căzut mulţi de-ai noştri ?

— Nu ştiu, dar pierderile nu sînt mari. Ceea ce ştiu, e că surorile au încărcat răniţii şi morţii în căruţe.

— Înaintarea continuă ?

— Da ! Şi parcă mai viforoasă decît pînă acum. Fratele Žižka se grăbeşte şi noi abia ne ţinem după el. Oamenii, caii, toţi sînt zdrobiţi de oboseală. Aşadar, fraţilor, ne-am înţeles.

Îşi întoarse calul şi-o zbughi înapoi.

Pîlcul de rezervă porni în urma carelor, pe lîngă oraşul în flăcări, astfel ca oastea să aibă străjile în spate, urmînd s-o ia pe drumul care ducea la Praga. Fumul ce se învolbura în nori grei şi deşi arunca peste şleau o umbră de amurg. Pîrjolul din dreapta împrăştia o văpaie roşiatică, învăluind ogoarele dimprejur, caii şi oamenii din cetele nemţeşti, răpuşi în luptă. Taboriţii îi văzură ceva mai departe, printre semănăturile călcate în picioare. Apoi îşi întoarseră privirile spre mănăstire. Pe unul din acoperişurile ei stătea înfipt un steag cu o cruce roşie. De oameni, nici urmă. Flăcările erau gata să cuprindă mănăstirea.

Logofătul voi să se apropie. Cine ştie dacă nu cumva... Dar fu nevoit să pornească mai departe cu ai săi. Dogoarea focului nu le îngădui să zăbovească prea mult. Se încredinţară ei înşişi că fraţii n-au putut să se apropie de acele ziduri.

Ardeau nu numai casele şi şurele, ci şi gunoaiele, pomii şi iarba. Totul era mistuit de pîrjolul pustiitor pe care un vînt puternic îl aţîţa din ce în ce mai mult. Sfîrîitul flăcărilor, zgomotul grinzilor şi zidurilor ce se prăbuşeau răzbăteau pînă departe. Larma aceasta înfricoşătoare acoperea huruitul carelor şi înăbuşea

orice țipăt sau glas care ar fi încercat cumva să se facă auzit. Se părea că orașul e pustiu și că din fața năprasnicei puteri de neînvins a focului au fugit chiar și aceia care nu s-ar fi învoit să plece fără să dea piept cu frații taboriți.

Pîlcul de rezervă așteptă pînă ce ultimul car ajunse cu bine pe șosea. După aceea călăreții porniră în urma lui. Nu puteau să înainteze decît la pas. Aveau în fața lor niște metereze lungi, mișcătoare.

Șirul de care ocupase toată șoseaua, ba chiar și locul din dreapta și stînga șleaului. Dincolo de Benešov drumul urca la deal și carele înaintau mai încet. Dogoarea se mai potolise, aerul era însă greu, înecăcios și plin de duhoare.

Ctibor din Hvozdno mergea gînditor alături de Mikuláš Brada, căpetenia pîlcului de rezervă. I se năzări deodată că nepotul său Andrei ar putea fi rănit sau chiar mort într-unul din carele din față. Oamenii săi începură deodată să strige. Logofătul trase fără voie sabia. Nu era însă nimic. Nemții, cîți mai rămăseseră, nu se luaseră după ei, așa cum crezuse Ctibor în prima clipă. Frații călări arătau zgomotos spre stînga. Pe un tăpșan se ivise un turn alb și rotund, iar dincolo de el, în fund, niște dealuri acoperite cu păduri și scăldate într-o lumină roșiatică.

— E Konopište ! strigară călăreții.

— Am trecut cu bine ! adăugă mulțumit boierul din Hvozdno.

— Mai avem apa Sázavei, rosti Brada, apăsat.

Logofătul se uită la el uimit și întrebător.

— Cred că din pricina ei se grăbește fratele Žižka, grăi Brada.

— El ar vrea poate...

— Cred că are de gînd să trecem încă azi peste Sázava. Din partea asta se pregătește ceva. Și arătă cu mîna spre dreapta.

— Va să zică dinspre Kutna Hora...

— De aceea panul Petr ne-a lăsat să trecem nesupărați pe lîngă Konopište. De bună seamă c-a pus

ceva la cale cu nemţii şi cu ungurii lui. El şi magistrul monetar. Amîndoi sînt nişte procleţi. Te pomeneşti că ne pîndesc la Sázava.

Logofătul din Hvozdno, care nu ştia prea multe, sudui după vechiul obicei şi se uită spre cer. Inaintea lor, bolta se aşternea senină şi învăluită în ultimele raze ale asfinţitului. In spate se îngrămădeau însă nori grei de fum ce se înălţau de la foc. Văpaia roşie a pîrjolului se ridica sus de tot în slăvi şi apoi se revărsa peste ogoarele şi pădurile din jur.

XXIV

In vremea asta, feciorul din Hvozdno făcuse o bună bucată de drum, cale de un ceas dincolo de Benešov. Din lupta în care intrase ca într-un nor de furtună, scăpase teafăr, neatins. Era stropit de sînge, însă nu de sîngele lui. In schimb pierduse doi fraţi din şirul lui, iar din celelalte rînduri lipseau de asemenea cîţiva. Căzuseră în luptă sau rămăseseră răniţi pe cîmp. Oamenii din pîlc nu ştiau nimic despre ei. Nimeni nu putuse să se îngrijească de soarta lor. Kuneš din Bělovice nu le dăduse voie să urmărească duşmanul care fugea peste cîmp, ci îi îndemnase s-o pornească spre oraş.

Pătrunseseră în Benešov tocmai cînd oastea craiului era împrăştiată, iar din celălalt capăt al oraşului se auzeau strigătele şi cîntecele cetelor de pedestraşi. Abia intraţi, primiră porunca să plece mai departe. N-au zăbovit o clipă şi Andrei n-a putut nici măcar să-şi stîmpere setea care îi ardea gîtlejul.

Caierele de fum se ridicau deasupra caselor. Flăcările ţîşneau năprasnic şi pîrîitul lor răzbătea prin zarva de pe uliţe.

Intr-o parte, tîrgoveţii care pînă atunci nu voiseră să-şi părăsească locuinţele fugeau năuci, care încotro; în altă parte, cetele de pedestraşi taboriţi se îndreptau spre mănăstirea minorită, întărită ca o cetate. Ce s-a

întîmplat după aceea la Benešov, feciorul din Hvozdno n-a mai văzut cu ochii lui. Hatmanul şi-a îndreptat pîlcurile de înaintaşi spre şoseaua care ducea la Praga.

La început au înaintat anevoie dincolo de oraş. În dreapta şi în stînga drumului, peste ţarini şi semănături, se înghesuiau tîrgoveţii din Benešov, cu căruţe, cu cai şi pe jos. Unii, înspăimîntaţi, fugiseră cu mîna goală, alţii îşi duceau caii sau vacile de funie. În acest vălmăşag nemaipomenit, cîinii alergau bezmetici dintr-o parte în alta, iar oile speriate se strecurau şi se încurcau printre picioarele oamenilor. Vitele mugeau şi zbierau, oamenii îşi croiau drum înainte, se îngrămădeau pe cîte un petic de loc liber, ţipau şi urlau, mai ales cînd vreun car se oprea locului şi închidea drumul.

Din acest vuiet asurzitor se desprindeau bocetele femeilor. Multe din ele se înghesuiau fără rost, de parcă îşi pierduseră minţile. Altele nu mai ţineau seama de hărmălaia dimprejur şi, întoarse cu faţa spre oraş, îşi frîngeau mîinile, se tînguiau, plîngeau cu hohote şi scoteau ţipete deznădăjduite. Dinspre Benešov răzbătea în urma fugarilor huietul luptei şi al pierzaniei: vaietele luptătorilor dinspre mănăstire, iar din oraş duduitul focului pe care vîntul îl întindea cu repeziciune.

Peste larma aceasta copleşitoare de vaiete şi strigăte, în acest tărăboi de glasuri nelămurite, răsunau supărător trîmbiţele călăreţilor taboriţi. Ostaşii erau nevoiţi să lovească cu săbiile în dreapta şi în stînga, ca să poată înainta. Numai aşa izbutiră să iasă la drumul mare. În stînga se aşternea un cîmp care urca lin spre geana zării, iar ici şi colo apărea cîte un petic de pădure. În dreapta — ţarini, sihlă, iar hăt-departe coline împădurite şi crestele Mezibořský. La început, şleaul suia cîtva timp, apoi mergea oblu, drept înainte şi iarăşi cobora o vreme şi din nou apuca în sus, domol, de-a lungul unui povîrniş. Cînd ostaşii ajunseră pe culme, li se aşternu în faţă un cîmp larg.

La picioarele lor, ceva mai departe, se întindea o vale deschisă, spre care drumul cobora printre ogoare și înălțimi împădurite. În fața lor se vedeau în zare cîteva culmi vinete, așezate de-a curmezișul ținutului ca niște metereze uriașe la capătul văii. În dreapta, mai jos, la o parte de drum, se afla un sat. Dincolo de el, dar chiar lîngă drum, pe o mică ridicătură de pămînt, se înălța o bisericuță veche, cu turn și un cimitir împrejmuit de zid. Biserica era de piatră, dar nu de culoare albă. Ostașii și-o arătară unii altora: era biserica din Poříče, în spatele căreia se afla și satul cu același nume. Tot acolo curgea rîul Sázava și, slavă domnului, avea apă cîtă vrei.

Soarele scăpătase. Umbre lungi se așterneau peste cîmpie. Cerul era încă luminos și începea să se acopere cu nori cenușii. Priveliștea din fața lor, cu vechea bisericuță în stil romanic, cu dealurile din fund acoperite de păduri părea posomorîtă și tristă.

Cînd ajunseră acolo, opriră caii chiar sub zidul cimitirului, ale cărui contraforturi se înălțau în acest loc cu mult deasupra drumului. Din țintirim priveau peste zid oameni din sat. Dinspre cătun se apropie de ei un preot, adept al împărtășaniei sub ambele chipuri, însoțit de cîțiva țărani bătrîni. Stătură de vorbă cu Kuneš din Bělovice și cu preotul Pšenička, arătîndu-se plini de bunăvoință. Dincolo de bisericuță, pînă la gîrla din apropiere și de-a lungul ei, pe malul stîng, se întindea cătunul cu casele-i de lemn.

Cînd călăreții ajunseră acolo, satul se însufleți pe negîndite, mai ales căsuțele de lîngă drum. La fîntînă era o mare forfotă. Cumpăna se ridica scîrțîind și cobora fără încetare. Și totuși găleata nu scotea destulă apă. Frații taboriți, plini de pulbere și nădușeală, o prindeau mai înainte ca ea să ajungă la ghizdurile fîntînii. Lacomi, sorbeau apa pe nerăsuflate, umplîndu-și grabnic ulcioarele și ploștile.

Dar fratele Kuneš nu-i lăsă prea mult să se odihnească. Abia își stîmpărară setea, abia luară în gură o bucățică de pîine pe care le-o aduseseră femeile din

sat şi din nou răsună semnalul „pe cai". Porniră către apa din apropiere, peste care nu ducea nici un fel de punte. Rîul curgea liniştit printre malurile-i joase, pe unde se vedeau albind, din loc în loc, brîuri de pietriş, rămase de pe urma puhoaielor din primăvară. Iar acum, cînd amurgul începu să pogoare peste vale, pietrele păreau şi mai albe din pricina apei. Ici şi colo, tufele de pe maluri prinseră să-şi piardă marginile hotărîte. Frunzişul sălciilor şi al arinilor înalţi de pe partea dreaptă, crescuţi în susul apei şi mai aproape de ea — acolo unde rîuleţul făcea un cot spre maiză-noapte — se îngrămădea în mormane mari, pierdute în fumuriul serii.

Malurile liniştite se însufleţiră deodată şi apa tăcută prinse a clipoci. Fraţii taboriţi intrară prin vad. La început nici nu putură să smulgă caii din valuri. Erau morţi de sete. Iar cînd ajunseră în mijlocul gîrlei, unde apa le ajungea pînă la burtă, fiecare se lăsă încet pe vine, ca să-şi răcorească trupul. După aceea, ajunseră fără greutate pe malul celălalt.

Ieşiră într-o luncă cu ţarini care porneau de aici către miazăzi, din pricina cotului pe care-l făcea rîuleţul. In fund, spre miazănoapte, se înălţau dealuri şi culmi. De la vad, drumul se îndrepta într-acolo şi şerpuia mai departe către Praga. Dar numai o vreme se putea vedea şleaul albind prin mijlocul luncii şi semănăturilor de pe ţarini ; mai departe, se mistuia în negura de sub muchiile dealurilor.

Kuneš din Bělovice îşi opri pîlcul dincolo de apă, pe cîmp. Apoi trimise îndată o strajă pe drumul către Praga, după ce alta pornise mai înainte din sat, în susul apei, spre Čerčany. Ceilalţi călăreţi puteau să se odihnească acum în voie. Toţi săriră de pe cai şi se bucurară auzind că vor rămîne peste noapte acolo, împreună cu fraţii din grosul oastei şi cu cei din rezervă. Locul era foarte potrivit.

Numai feciorul din Hvozdno nu descălecă. Hatmanul îl trimise înapoi, spre grosul oastei, să-l vestească

pe fratele Žižka cum că au trecut cu bine prin apă şi că iscoadele au pornit spre Praga, ca şi spre partea de unde s-ar putea ivi vrăjmaşul de la Kutna Hora. Pînă acum era linişte. De la fratele Jíra nu sosise nici o veste, iar oamenii de prin sate nu ştiau să spună nimic despre duşman.

Cînd feciorul ajunse iarăşi la rîu, văzu acolo lumini pîlpîind prin întuneric. La lumina felinarelor şi făcliilor, oamenii din sat, bărbaţi şi femei, săpau malurile în dreptul vadului, tăiau tufele şi copacii, ca să înlesnească trecerea carelor. Pe malul drept, Andrei zări lîngă săteni pe preotul Pšenička, iar pe celălalt mal pe parohul satului. Apoi feciorul îşi ridică privirea spre cer.

Peste colinele împădurite şi deasupra înălţimii de pe care coborîse mai adineauri cu pîlcul său, o văpaie roşie împînzise cerul. Era semn bun. Andrei îşi făcu socoteala că fraţii au pus mîna pe Benešov. Se gîndea însă că ar putea fi şi un semn rău ; din pricina focului, fraţii nu vor fi fost poate în stare să răzbească. Îşi îndemnă calul care mergea la pas.

Cînd ajunse lîngă vechea bisericuţă în stil romanic, se opri fără veste. Un zgomot şi un huruit înăbuşit îi loviră auzul. Ascultă şi îşi aţinti privirile drept înainte, cercetînd cu băgare de seamă drumul. Acolo, pe înălţime, se iviră lumini şi apoi umbre mişcătoare. Erau carele. Coborau la vale. În faţa lor şi pe de lături, se iveau ici şi colo lumini roşiatice. Acum zgomotul se auzea mai tare. Şi din scîrţîitul roţilor împiedicate de lanţuri se desprindea un scîncet ascuţit, care alerga departe peste ţinutul cufundat în amurg. Şirul de căruţe se tîra pe drum ca un şarpe uriaş şi negru. Nu i se vedea sfîrşitul şi se părea că dihania coboară de-a dreptul din văpaia roşie care plutea deasupra ei, sus de tot, pe întinsul cerului.

Feciorul din Hvozdno dădu pinteni calului şi se grăbi să iasă înaintea pîlcurilor. Peste puţin îşi putu duce solia la capăt. Fratele Žižka mergea în fruntea

oastei, uitîndu-se în toate părţile. Avea alături pe Chval din Machovice şi încă doi fraţi călări.

Žižka ascultă vestea trimisă de Kuneš, fără să scoată un cuvînt. Spuse apoi feciorului să dea de ştire hatmanului că oamenii se pot odihni, dar caii să rămînă înşeuaţi, iar caraulele să cerceteze cu grijă mai ales şoseaua ce duce spre Praga.

— Şi nici o scînteie să nu aprindă careva ! adăugă poruncitor.

Feciorul îşi întoarse calul şi, aducîndu-şi aminte, întrebă cum stau cei din pîlcul de rezervă. Lui Chval îi pusese întrebarea, dar tot Žižka îi răspunse.

— De ce întrebi ?

— Îl am acolo pe unchiul meu.

— Ctibor din Hvozdno, întregi Chval, văzînd că Žižka nu-l cunoaşte pe fecior.

— Unchiul tău e teafăr, mulţumită celui de sus, grăi hatmanul. Ai lui au mers pînă acum nesupăraţi. Numai în noaptea asta de nu s-ar isca ceva. Şi-acum grăbeşte-te, frate !

Feciorul nu mai zăbovi o clipă. Aproape tot drumul se gîndi la spusele lui Žižka, cum că s-ar putea să se întîmple ceva. „Se întunecă, îşi zise el. Ce-ar fi să ne mai încăierăm o dată ?“ Toţi erau zdrobiţi de oboseală, şi caii, şi oamenii. Lui însuşi îi era gîndul numai la odihnă, şi fără voie îşi îndemnă calul, ca să iuţească pasul. De cîteva ori murgul se poticni şi de sub copitele lui ţîşniră scîntei.

XXV

Mai tîrziu, cînd ar fi putut în sfîrşit să se odihnească, feciorul nu se mai gîndi la somn. Îşi priponi murgul şi-l lăsă să pască alături de ceilalţi cai pe lunca plină de flori. Apoi se apropie de cîţiva fraţi care priveau spre vadul rîului. Apa se înnegrise ca un şuvoi de cerneală, iar malurile învăluite în beznă gemeau de oameni şi de căruţele care aşteptau să treacă

prin vad. Feciorul făcu nişte ochi mari cît roata carului, căci nu mai văzuse nicicînd asemenea privelişte.

La rîu pîlpîiau doar cîteva luminițe. Ici-colo, făclii de smoală ardeau pe țărm, iar alte două luminau gîrla. Le țineau deasupra capului doi călăreți ai căror cai stăteau în apă, față în față în dreptul celor două maluri. În scînteierea roşie a torțelor ce fumegau şi pîlpîiau neîncetat, treceau pedestraşii cu suliți şi lănci, puşcaşii şi prăştiaşii. Carele de luptă şi căruțele cu merinde intrau scîrțîind în apă, unele după altele, pe trei şiruri, în stînga rîndurilor de pedestraşi.

Şiruri nesfîrşite roiau prin sat ca nişte umbre negre şi se rostogoleau spre gîrlă, de parcă s-ar fi scurs în apele ei. Dispăreau o clipă şi apoi se iveau pe malul dimpotrivă, pornind mai departe, spre tabăra din luncă. Deasupra apei se puteau vedea carele negre cu umbrele scutierilor şi ale steagurilor. Se auzeau îndemnurile însoțitorilor de care şi ale cetaşilor care aşteptau călări în apă, ca oamenii şi căruțele să treacă dincolo.

Deodată se stîrni zarvă mare. Strigătele porneau de pe cele două maluri ale apei.

— Parcă s-ar fi răsturnat, spuse unul din frați ce se afla în preajma feciorului.

— Sau poate că s-au înnămolit.

— S-ar putea ca apa să se fi umflat din pricina carelor şi să le fi răsturnat pe cele ce veneau în urmă.

— Da' de unde! Uite c-au şi pornit!

Din loc se urniseră însă numai două care, unul lîngă altul. Apoi o porni şi cel de al treilea din rînd cu ele, care rămăsese mai în urmă, căci în clipa cînd să pornească, se lăsase atît de mult într-o parte, încît fu cît pe-aci să se răstoarne. Ostaşii văzură cum în urma carului, țîşneşte cetaşul călare, dînd din mîini şi strigînd la cărăuşi să mîne mai repede. Carele porniră mai departe. În urma lor alte trei, şi aşa mereu, unele după altele, ieşeau din apă. De la mal se împrăştiau apoi în diferite părți, ca să ocrotească tabăra de jur împrejur. Înaintau în rînduri strînse şi cu mai puțin

zgomot pe pămîntul afînat al ţarinilor şi semănăturilor. Dar zornăitul lanţurilor de sub roţi vuia neostoit peste lunca învăluită în neguri.

Şiruri de căruţe, cete de pedestraşi şi de călăreţi alergau dintr-o parte în alta ; unii zoreau către rîu, alţii veneau dinspre apă, îndreptîndu-se în grabă spre căruţe şi pîlcuri ca nişte umbre mişcătoare. Din loc în loc, carele şi cetele de oameni se opriseră.

De lîngă murgul său, feciorul privea în jur. Îşi părăsise locul unde stătuse mai înainte, căci de acolo rîul nu se vedea atît de bine. De o parte şi de alta, oamenii deshămau caii, rînduiau carele, iar pedestraşii se pregăteau de culcare. Dar nici un focşor nu se zărea nicăieri. Asta, de bună seamă, ca să nu-i poată descoperi nemţii şi ungurii, gîndi feciorul. „Vor porni oare împotriva noastră ? Unde-o fi fratele Žižka !“ Şi îşi aţinti privirile către vad şi către sătuc. Din partea aceea răzbătea zgomot necurmat. Lumina roşie pogorîse peste apă, carele negre coborau încă spre rîu şi pîlcuri de umbre soseau fără încetare. Aruncîndu-şi apoi ochii dincolo de sat, spre drumul de pe înălţimea peste care trecuseră, Andrei văzu iarăşi văpaia sîngerie pe cer. Sub palele ei se rostogolea într-una şarpele uriaş şi zgomotos ce cobora spre apă.

Pe Žižka nu-l zări, dar feciorul nu zăbovi prea mult. Toţi din ceata lui Kuneš încălecară şi porniră mai departe pe şosea. Trecînd prin tabără, Andrei văzu pretutindeni oameni deshămînd caii şi adăpîndu-i din găleţile pe care le umpleau la rîu.

Kuneš din Bělovice îşi conduse călăreţii tocmai în celălalt capăt al taberei, la poalele dealurilor ce se înălţau în dreapta. Se opriră acolo între şirurile de care. Caii erau deshămaţi, carele de luptă rînduite, lanţurile prinse unele de altele şi scoarţele lăsate în jos, pe cînd în alte părţi taboriţii abia opreau căruţele şi coborau drabinile. Zarva şi zornăitul lanţurilor răsunau în stînga şi în dreapta.

In vremea asta, peste înălţimea de dincolo de sat se aşternuse tăcere şi dinspre vad se apropiau cele din

urmă care. Ele se rînduiră pe margini, lîngă celelalte care de luptă, închizînd tabăra în formă de dreptunghi. Căruțele cu merinde traseră în mijloc. Lîngă carele de luptă, înăuntrul dreptunghiului, poposiseră cetele de luptători. Feciorul văzu cum capătul taberei fu închis de șirul carelor de luptă. După aceea se întinse și el să se odihnească între ceilalți tovarăși. Caii stăteau alături sau se odihneau culcați pe jos.

Amurgul tîrziu de primăvară se stinsese. Cerul era încă senin, dar dinspre Benešov se grămădeau din ce în ce mai mulți nori. Văpaia roșie hălăduia încă în slăvi, deasupra înălțimii, peste păduri, ba chiar și mai jos, dînd mereu de știre că focul nu-și ostoise vîlvoarea. Feciorul își pironi privirea asupra ei, pînă ce ochii i se închiseră de oboseală. Adormi, ca și cei mai mulți dintre tovarășii săi, în larma acestui ceas tîrziu. În cele din urmă liniștea pogorî jur împrejur, atît la care cît și la cetele de pedestrași. Zdrobiți de oboseală, se culcaseră care pe unde putuse. Numai străjile — de fiecare car de luptă cîte una — stăteau de veghe. La capătul dinspre rîu se făceau ultimele pregătiri pentru închiderea taberei.

Vîntul contenise de cu seară. Era liniște, aerul căldicel și tabăra cufundată în întuneric. Între umbrele negre ale carelor nu pîlpîia nici un foc. Nicăieri nici o luminiță cît de mică. Numai la carele de luptă, înarmate cu bombarde, se pregătea ici și colo cîte o feștilă ce licărea prin întuneric. Pe șosea, în mijlocul taberei, stăteau călări Žižka, Chval din Machovice și Zbyněk din Buchov. Toți se uitau spre sat, dincolo de rîu, către Čerčany. Acolo, pe înălțime, se ivise o ceată de oameni călări, care se îndreptau spre apă. Hatmanii se uitau la ei cu privirile încordate și parcă dornici să afle despre ce e vorba. Tăceau cu toții, pînă ce Chval rupse tăcerea :

— Sînt cercetașii noștri.

— Da' de unde ! Sînt unguri ! glăsui Žižka cu hotărîre.

Hatmanii nu voiau să creadă.

— Unguri sînt, repetă Žižka. Uitaţi-vă. Alt pîlc vine după ei.

În clipa aceea un călăreţ se apropie în galop vijelios dinspre celălalt capăt al taberei. Călăreţul le vesti că la străjile de lîngă apă au sosit în goană cîţiva fraţi dintre înaintaşi cu ştirea că se apropie ungurii. De cercetaşi nici pomeneală. Fără doar şi poate că duşmanul i-a ucis.

Nu termină bine vorba, şi un alt frate, cu cuşmă în cap, sosi galopînd pe un cal falnic. Era însuşi Kuneš din Bělovice. Le spuse că cercetaşii s-au întors şi că Jíra Ušatý cu oamenii lui au fost tare hărţuiţi. Duşmanul e aproape. Sînt numai călăreţi din Praga şi în curînd vor fi aici

Buchovec şi Chval rămaseră buimăciţi de aceste veşti. Žižka se aşteptase însă la aşa ceva. Se întoarse către Kuneš şi-l întrebă dacă cei care vin dinspre Praga sînt în număr mare.

Jíra socoate că nu-s aşa de mulţi. Nici două mii.

— Unguri sînt însă mulţi, mult mai mulţi. Vor să ne prindă ca într-un cleşte.

— Crezi că se vor arunca asupra noastră chiar acum ? întrebă Chval.

— Tot ce se poate ! Iar dacă nu, de bună seamă că nu-i vom aştepta aici pînă mîine. Locul nu-i potrivit.

— În groapa asta ungurii ne-ar strivi sub copitele cailor, întări Kuneš. Nici dincolo de rîu nu ne-am putea apăra împotriva lor.

— Trebuie să ne pregătim, îi tăie Žižka vorba cu grăbire. Rînduiţi mai întîi oamenii de la care, pe pedestraşi şi călăreţi. Toată lumea la căruţe ! Pregătiţi puşcaşii din care, cîte doi, cîte trei, în spatele scutierilor. Caii să fie înhămaţi ! Toată lumea să se mişte în tăcere. Pregătiţi totul fără zgomot. Numai dacă se vor apropia de care, să strigaţi. Frate Kuneš, trimite încoace o jumătate de pîlc. O să avem nevoie de călăreţi împotriva ungurilor. Şi-acum, fraţilor, cu Dumnezeu înainte !

*
* *

Sub cerul serii, la poalele colnicelor şi culmilor întunecate, pe lunca Sázavei, carele de luptă ale fraţilor taboriţi păreau nişte rîuri negre. În bezna nopţii întruchipau laolaltă o cetate nespus de mare, dar cufundată în întuneric, pustie şi moartă. Deodată se auzi glasul răsunător al trîmbiţelor de luptă şi din mijlocul taberei străjile strigară către căruţe şi oameni:

— Deşteptarea! Deşteptarea!

Andrei, feciorul din Hvozdno, sări drept în picioare. Pînă să-şi dea seama de cele ce se întîmplă, îl auzi pe hatman poruncindu-le să încalece. În clipa următoare se şi aşternură la drum. La început, Andrei nu ştiu încotro se îndreaptă. Dar deodată îi veni în minte că duşmanul trebuie să fie pe undeva pe-aproape. De altfel, cei din dreapta şi din stînga începuseră să-şi şoptească unul altuia că-i vorba de vrăjmaş, şi toţi se pregăteau împotriva lui. Cetele de pedestraşi erau gata. Preoţii treceau dintr-o parte în alta, îndemnau oamenii şi uneori îngenuncheau cu ei şi se rugau. Împreună cu jumătate din pîlcul său, feciorul din Hvozdno ajunsese între timp în celălalt capăt al taberei, cel dinspre apă. De-acolo se aştepta atacul din partea duşmanului.

Dar Andrei nu desluşea încă nimic. După ce ajunseră la locul hotărît, se pregătiră să aştepte. Înaintea lor se aflau şiruri de care şi cete de pedestraşi. Dincolo de ele nu se vedea nimic deosebit. Într-unul din care stătea Žižka cu Zbyněk din Buchov şi priveau în jur.

Locul dintre apă şi tabără, rămas gol, prinse să mişune de oameni. Duşmanul trecea necontenit prin vadul Sázavei şi începuse să-şi rînduiască oştile. Se adunau fără încetare, pîlc după pîlc, venind dinspre Čerčany, de-a lungul rîului. Toată partea aceea se asemăna cu o pată neagră. Erau numai călăreţi. Înaintea cetelor mergeau oameni călări, cîte unul sau cîte doi. De-acolo, din rîndurile lor, răsuna în liniştea

nopţii răpăit de darabane şi chemări de corn. Valurile de ostaşi veneau aidoma unor ape mari şi se răspîndeau în grabă, ca lăcustele. Era greu să-i vezi desluşit. Numai flamurile şi suliţile cu steguleţe în vîrf ce pluteau deasupra călăreţilor păreau o pădure mişcătoare.

Pîlcurile se aşezară în rînduri şi roiră într-una pînă ce alcătuiră două şiruri mari, despărţite unul de altul. Unul rămase în dreapta, pe o latură a taberei, iar celălalt se rîndui înspre miazăzi, în spatele ei. Şirul acesta era mai mare. În clipa aceea se zăriră focuri înălţîndu-şi pălălaia pe dealurile dinspre Čerčany, dar şi la cealaltă margine a taberei, pe culmile dinspre Praga. Erau semnalele luptei.

Atunci Žižka sări din car şi încălecă, cu gînd să se îndrepte către celălalt capăt al ordiei, unde se afla Kuneš din Bělovice. Dar în aceeaşi clipă, văzduhul liniştit al serii se cutremură de strigăte de luptă. Ungurii şi nemţii, împreună cu cehii care-i însoţiseră — să tot fi fost vreo zece mii — se urniră ca un talaz uriaş spre carele de luptă. Voiau să se apropie de ele, ca să le dea peste cap sau să sară într-însele.

Cu un urlet sălbatic porniseră din amîndouă părţile. Aproape în acelaşi timp se înălţă un strigăt de luptă şi dinspre celălalt capăt al taberei, unde un pîlc numeros de călăreţi de la Vyšehrad sosise pe şoseaua ce ducea la Praga.

La carele de luptă domnea tăcere adîncă. Norul de săgeţi trase de ungurii ce se apropiau căzu în beznă fără să pricinuiască vreun rău.

Din cele două şiruri de care aflate pe margini, în faţa ungurilor, ţîşniră în clipa aceea flăcări roşii. Nori albi de fum se ridicară în văzduh. Bombardele detunară. Lunca, învăluită în beznă, se cutremură de bubuit năprasnic. Nori albi se învălătuciră în jurul carelor, înălţîndu-se apoi spre slăvi. Dintr-o dată, rîndurile vrăjmaşilor se răriră.

Puzderie de cai şi călăreţi se prăbuşiră la pămînt. Ceilalţi cai, înspăimîntaţi, se ridicau în două picioare

şi se învîrteau pe loc. Călăreţii strîngeau frîiele din răsputeri, răcnind şi împungîndu-i cu pintenii. Zadarnic. Nimic nu putea ţine în loc animalele înnebunite de spaimă.

O dată cu împuşcăturile slobozite, din rîndul carelor de luptă izbucniră strigătele oştenilor taboriţi :

— Hurr, Tábor ! Hurr, Tábor !

Era un vuiet ce umplea văzduhul de groază, de spaimă cumplită. Dinspre căruţele cu merinde aflate în mijlocul taberei răsună un cîntec grav. Femeile şi copiii înălţau către Dumnezeu imnuri cucernice, rugîndu-se pentru biruinţă ; viersul se auzea în răstimpuri.

Feciorul din Hvozdno, care aştepta în mijlocul cetei de călăreţi, nu putu să mai audă sfîrşitul cîntării. Bubuiturile o acopereau tot mai des. Apoi un strigăt scurt, războinic, se rostogoli peste carele de luptă şi peste pîlcurile din spatele lor. Dar mai înainte ca ecoul lui să se stingă, fraţii începură să ţipe, cuprinşi de bucurie :

— Fug ! Fug !

De jur împrejur izbucniră cu toţii în chiote şi răcnete sălbatice. Un fior cald îl străbătu pe Andrei din creştet pînă-n tălpi. Apoi nerăbdarea îl cuprinse pe fecior. La carele de luptă totul se pusese în mişcare. Flăcăul văzu cum cetele pornesc la luptă, unele după altele, strecurîndu-se afară din tabără şi chiuind vitejeşte. Văzu lăncierii şi pe cei înarmaţi cu îmblăcii înaintînd cu armele ridicate. In fruntea pîlcurilor se aflau preoţii. Unul cu artoforul în mînă, iar în urma lui altul, înalt şi bărbos, ţinînd sabia deasupra capului. Şi tot aşa ceată după ceată, cu preoţii alături sau în fruntea lor, înarmaţi sau fără arme. Fiecare striga cît îl lua gura, îndemnîndu-se unii pe alţii. Mulţi cîntau şi împreună cu ei cînta întreaga ceată.

Iar feciorul stătea aici cu ceilalţi fraţi şi aştepta nemişcat.

Žižka îşi opri calul lîngă ei şi, făcînd un semn cu buzduganul, le strigă să se năpustească în urmărirea

dușmanilor. Îndată ce rosti porunca, ei și dădură pinteni cailor.

Dar nu porniră bine din loc și iată că-l auziră spunîndu-i hatmanului să nu se avînte decît numai pînă la rîu. Mai departe să nu treacă niciunul!

Cît ai clipi, călăreții fură afară din tabără și se năpustiră către vălmășagul de oameni și cai, către furtuna de glasuri și țipete. Dușmanul fugea îngrozit. Toți alergau prin beznă, înapoi spre apă, îngrămădindu-se unii peste alții. Cai fără călăreți și oameni bezmetici, amestecați printre picioarele animalelor.

Numai într-un singur loc, o ceată mai mare se împotrivi din toate puterile pedestrașilor taboriți. Cu lănciile și îmblăciile, aceștia loveau în unguri și nemți ca în snopii de grîu. Coifurile zăngăneau la atingerea îmblăciilor. Loviturile cădeau repede și pe neașteptate ca grindina, prăvălindu-se peste platoșele de metal. Zadarnic se apărau ungurii și nemții, cu săbiile și lănciile, luptînd vitejește. Îmblăciile de fier abia se zăreau prin întuneric și zdrobeau totul în cale, armuri, cranii, oase.

Îndată ce ieși din tabără, Andrei se năpusti împreună cu ceilalți asupra vrăjmașului. Dar îl cuprinse mîhnirea cînd auzi darabanele dînd semnalul de oprire. Ajunseseră lîngă Sázava și ungurii erau atît de aproape, încît tocmai bine i-ar fi putut înhăța. Vrăjmașii intraseră în apă și se bălăceau într-o neorînduială și o îmbulzeală nemaipomenită. Unii pe jos, alții pe cai, înnebuniți de groază, ca o turmă învălmășită, speriată, se înghesuiau și se îmbrînceau în valuri, îndreptîndu-se către celălalt mal.

Toți strigau, suduiau, urlau. Apa plescăia și stropi săreau în toate părțile; în acel vălmășag de oameni, ici și colo cîte un cal se ridica în două picioare, cu călărețul sau numai cu șaua pe el. Caii erau gata în orice clipă să-i calce în picioare pe oștenii prăbușiți, să-i strivească sub copite.

Feciorul ardea de nerăbdare, ca și ceilalți, să lovească în unguri. Dar semnalul de întoarcere îi opri

şi trîmbiţele răsunară din nou peste vuietul şi dîrdora luptei. În acelaşi timp se auzi glasul poruncitor al hatmanului:

— Înapoi! Înapoi!

Chval din Machovice striga atît de tare, încît răguşise. Cu sabia în mînă făcea semne călăreţilor să se întoarcă la care.

Şi călăreţii ascultară porunca. Trupurile luptătorilor şi cailor căzuţi şi răniţi înnegriseră cîmpul şi de jur împrejur mişuna mulţime de fraţi. Veneau în grabă şi se rînduiau în urma carelor de luptă. Ici şi colo văzură cai fără stăpîn, ce alergau înspăimîntaţi dintr-o parte în alta.

Abia acum, după ce făcură cale întoarsă, Andrei simţi o durere la mîna dreaptă. În învălmăşeală şi pe întuneric nu putu să-şi dea seama decît că are o rană de lance la încheietura mîinii, dar se părea că nu e prea adîncă. Se încredinţă de acest lucru cînd ajunseră în tabără, lîngă căruţele cu merinde, unde ardeau două focuri şi unde surorile oblojeau răniţii. Nu erau mulţi la număr. Feciorul fu legat la mînă de o ţărancă bătrînă şi înaltă, îmbrăcată cu cojoc.

De aici, se îndreptă spre pîlcul său care adăsta la capătul taberei, unde se aflase înainte de începerea luptei. Acum se bucurau cu toţii de o clipă de odihnă. Mulţi dintre ei adormiră îndată ce puseră capul jos. Andrei se lungi ceva mai la o parte de murgul său, dar nu izbuti să adoarmă. Îi era frig şi tremura din tot corpul, cu toate că se ghemuise şi se înfăşurase strîns în manta. Amintirea luptei nu-i dădea pace şi nu putea aţipi. Îl frămîntau fel de fel de gînduri. Se gîndea la duşman. Încotro or fi luat-o ungurii şi nemţii? S-or fi îndreptat iarăşi către Kutna Hora? O fi fost cu ei şi regele, fiara aceea sîngeroasă? Despre toate aceste lucruri se vorbea cu însufleţire în jurul său. La răstimpuri, cîte unul din fraţi aducea ştiri despre vrăjmaş şi despre răniţi. Unii spuneau că Žižka şi hatmanii porunciseră ca toţi fraţii căzuţi să fie adunaţi de pe cîmpul de luptă.

După aceea zăriră o făclie de smoală, a cărei flacără pîlpîia îndărătul carelor. Andrei își aduse aminte de unchiul său. O fi sănătos, o mai fi în viață? Să întrebe de dînsul în larma și furnicarul acesta de oameni, nu era chip. Nu putu să afle nici dacă pîlcul de rezervă luase parte la luptă.

În zbuciumul tuturor acestor nelinişti şi frămîntări, noaptea s-a scurs negrăit de repede. Cînd nici nu se aşteptau, cerul începu să pălească. Dincolo de muchiile dealurilor, spre răsărit, se ivi cea dintîi geană de lumină a zorilor. Aerul era rece şi spre dimineață începu să bată vîntul. Tabăra zăcea cufundată în tăcere. Dar liniştea nu dură prea mult. Se dădu semnalul pentru hrana cailor şi puţin după aceea se lumină de ziuă. Un corn sună „deşteptarea", în cele patru zări. Şi numaidecît glasuri puternice strigară fraţilor să se scoale. Chemările se încrucişau prin văzduh, răzbătînd dincolo de carele de luptă.

Toţi se ridicară fără să mai zăbovească. Unii picotiseră doar, alţii dormiseră îmbrăcaţi, iar cei împlătoşaţi se odihniseră cu armurile pe ei. Totul era rînduit dinainte. Fiecare alergă la locul lui. Carele de luptă se urniră după ce lanţurile fură desfăcute şi caii de povară înhămaţi. Cetaşii o luară înainte, însoţindu-şi carele, iar prăştiaşii, lăncierii, puşcaşii precum şi cei înarmaţi cu îmblăcii, se aşezară în rînduri.

Soarele sta gata să răsară. Andrei încălecă şi porni cu înaintaşii pe şoseaua ce ducea spre Praga.

XXVI

Îndată ce tabăra zgomotoasă de lîngă Tábor se risipi, peste cetate coborî liniştea. După plecarea oştenilor, lucrul începu fără zăbavă în oraş. Dar faţă de nemaipomenita hărmălaie din ultimele zile, zgomotul de acum era aproape odihnitor. Hatmanii cei noi Šimon din Hroznějovice şi Svašek din Podolí, se îngrijeau mai ales de terminarea porţilor, de ziduri şi de

turnurile meterezelor. Zoreau aprig lucrul în acele locuri.

Mulţimea din oraş se mai potolise şi ea, însă nu de tot. Fraţii şi surorile nu se mai adunau în cete atît de gălăgioase, dar îndată ce se întîlneau doi, vorbeau numai despre plecarea fraţilor spre Praga. Ce-o fi cu ei, ce fel de veşti vor veni de acolo, ce-o să se întîmple la Praga? Duminică noaptea se răspîndi ştirea că arde Benešov, că acolo se dă luptă crîncenă, că o mare oaste a craiului s-a năpustit asupra fraţilor.

Logofeteasa Zdena venea de la spital cînd auzi aceste vorbe pe uliţă. Vestea o înjunghie drept în inimă. Se căia amarnic la gîndul că în vreme ce fraţii, printre care tatăl şi nepotul ei, îşi varsă sîngele, ea se duce să se odihnească. Privi o clipă în întunericul nopţii, apoi se răsuci pe călcîie şi porni înapoi.

Ţinea să rămînă şi peste noapte la spital. Pe sora care o înlocuia o trimise acasă să se odihnească. Oarecum mirată, aceasta trebui să se supună, fiindcă Zdena îi ceru stăruitor să-i împlinească voia, ba ridică şi glasul ca s-o înduplece.

Rămasă singură, logofeteasa porni cu paşi rari printre răniţi şi bolnavi, străbătînd odaia lungă şi mohorîtă, slab luminată, în care plutea un aer greu.

Cei mai mulţi moţăiau sau dormeau. Celor care erau treji, sora Zdena le spunea cuvinte mîngîietoare, le aducea apă, le pregătea paturile sau le schimba oblojelile. Trecu astfel din om în om pînă ce ajunse la celălalt capăt al încăperii. Apoi intră în cămăruţa unde doctorul rînduise peste zi leacurile şi alifiile. Acolo se lăsă în genunchi într-un ungher slab luminat de licărirea unei candele.

Logofeteasa Zdena se rugă lui Dumnezeu să-i binecuvînteze pe fraţi, ca toţi să se întoarcă teferi şi cît mai degrabă, şi să întărească obştea în înţelegere şi dragoste, după legea lui sfîntă. Rugîndu-se, îşi ţinea capul plecat peste mîinile încrucişate pe piept. Pleoapele cu gene lungi erau coborîte.

„Ca fiii şi fiicele lui Dumnezeu să fie pururea slobozi", întregi ea în gînd. Fără să-şi dea seama, pomeni cuvintele rostite astăzi de Bydlinský la Pytel. Preotul vorbise cu căldură despre împărăţia lui Dumnezeu pe pămînt. După acest ceas al răzbunării, cei care au părăsit totul pentru biruinţa adevărului dumnezeiesc, vor apuca zile cînd nu vor mai fi în lume nici răutăţi şi nici păcate, şi atunci, de bună seamă, nu va mai fi nevoie ca oamenii să se împărtăşească cu trupul şi sîngele Domnului. Zdena simţea o negrăită fericire, o desfătare ce îi străbătea toată fiinţa. Parcă-i răsuna şi-acum în urechi :

— „În acel ceas vor rămîne numai cei buni, înconjuraţi de dragoste, fără dureri şi fără suferinţă".

Auzea şi acum glasul care rostise acele cuvinte şi vedea aievea privirea arzătoare din ochii albaştri ai lui Bydlinský. Îi apăru în minte chipul lui frumos, bărbătesc, şi lumina unei duioase fericiri înflori pe faţa ei palidă.

Cele dintîi raze ale zorilor, o treziră pe Zdena din visare şi ea se aşeză pe laviţă, cu mîinile în poală. În lumina fumurie a dimineţii părea mai palidă şi mai obosită. Stînd aşa pe gînduri, se simţea slăbită, dar plină de evlavie şi cu sufletul întărit de cele din urmă tresăriri ale puternicei emoţii prin care trecuse. Nu-şi dădea seama că în această amăgitoare încîntare, în dragostea pentru adevărul lui Dumnezeu şi în apriga-i dorinţă după o viaţă nouă, toată inima îi era cuprinsă de o mare osîrdie pentru predicatorul cel tînăr şi atît de chipeş. În ochii ei el era un proroc. Credea în vorbele lui şi de aceea îi ascultase şi sfatul de a rămîne la Tábor.

Tot gîndindu-se la el, aţipi pe laviţa din cămăruţa doctorului. Cînd se trezi, afară era ziuă de-a binelea, şi primul gînd al Zdenei fu că în după-amiaza acelei zile fraţii şi surorile se vor aduna iarăşi la Pytel, aşa cum hotărîseră în ajun. Şi acolo o să vină desigur şi Bydlinský. Abia după aceea îşi aminti vestea din noaptea trecută şi se gîndi la tată-său, la An-

drei şi la cetele de fraţi de pe cîmpul de luptă. Ce s-o fi întîmplat oare acolo la Benešov?

După-amiază s-a adunat multă lume acasă la Pytel. Mai toţi stăteau pe-afară, căci în odăiţă nu mai încăpeau. În pragul casei se aflau Kániš şi Joha brutarul. Alături de ei, pe un jilţ mare, Bydlinský şedea de vorbă cu Sádoch. Alţi preoţi nu mai erau lîngă el, în schimb destui fraţi şi surori.

Pe un petic de iarbă, în curte, şedea telalul; înfrigurat, îi lămurea ceva lui Bartuch, ţăranul din Hvozdno, şi altor cîtorva tovarăşi de-ai lui, tineri şi bătrîni. La picioarele negustorului de lucruri vechi se cuibărise copilul lui cel pirpiriu şi palid. Ceva mai încolo, de jur împrejur, pe răzoarele de iarbă şi pe cîteva grinzi aşezate în stivă, se aflau mai mulţi fraţi, tîrgoveţi şi ţărani cu femeile şi fiicele lor, nevasta lui Joha cu neamurile ei, femeia lui Pytel cu fata şi alte cîteva cunoscute. Deasupra tuturor se înălţa Mikuláš, ciolănos şi voinic, cu părul şi barba neagră, în spatele unor fraţi cu feţele încruntate şi gînditoare.

Soarele strălucea pe cer, dar în curtea casei era umbră şi răcoare. Numai într-un colţ tremurau cîteva pete luminoase de aur, presărate de o rază stingheră de soare, şi jucau pe capul lui Mikuláš cel oacheş. Oamenii stăteau la sfat. Unii vorbeau cu glas tare, alţii mai încet. Cei mai mulţi tăceau, cu ochii pironiţi drept înainte. Fiecare dintre ei arunca priviri întrebătoare preoţilor, nerăbdători să-i audă vorbind.

Deodată telalul se sculă de jos şi li se adresă ca un predicator:

— Fraţi şi surori!

Apoi se îndreptă spre uşa unde se aflau preoţii şi de unde avea de gînd să cuvînteze, de vreme ce nimeni nu începea.

Dar Kániš nu-l lăsă. Cînd văzu că negustorul se pregăteşte să vorbească oamenilor, se întoarse cu faţa către mulţime şi luă el cuvîntul. Dar tăcu după primele vorbe. Tocmai în clipa aceea intra logofeteasa Zdena. Preotul o măsură cu privirea, şi ochii lui negri şi pă-

trunzători urmăriră făptura zveltă şi înaltă a tinerei văduve, pînă ce aceasta se aşeză pe grinzi, aproape de nevasta lui Pytel şi de fiica ei, Jana. Bydlinský se uită şi el după Zdena, dar nu-l pierdu din vedere nici pe Kániš.

„De aceea a zăbovit pînă acum“, îi trecu prin minte lui Bydlinský. „Din pricina ei n-a început!“

Răscolit de acest gînd, îl privi o clipă pe Kániš. Părea că-l ascultă cu luare-aminte. Dar dintru început nici nu ştiu despre ce vorbeşte. Îi auzea glasul melodios şi şuvoiul de cuvinte care ţîşnea repede şi scurt ca apa unui pîrîu pe o coastă de munte. Nu se gîndea la cele ce spunea Kániš. Gîndul lui zbura aiurea, la cele ce lăsase tovarăşul său să se înţeleagă alaltăieri, în privinţa logofetesei Zdena, şi la chipul ciudat în care se întîlnise cu el la spital.

În clipa aceea intră Petr cel înalt, cu părul vîlvoi şi barba lungă, castanie, stacojiu la faţă, murdar, cu un şorţ de piele şi cu mînecile suflecate. Mergea iute şi se aşeză cu zgomot mai în spate, în mijlocul fraţilor. Şi totuşi de astă dată Kániš nu se opri nici o clipă, nu aşteptă ca adineauri cînd trecuse fiica logofătului din Hvozdno, deşi tînăra văduvă păşise încet ca o umbră. Bydlinský băgă de seamă acest lucru şi-şi întoarse ochii către Zdena, să vadă dacă se uită sau nu la Kániš.

Logofeteasa şedea cu capul plecat, privind în jos şi ascultînd cu multă luare-aminte. Bidlinský o văzu numai odată înălţîndu-şi ochii şi uitîndu-se la el. O singură clipă, cu spaimă, dar privirea i se îndreptase totuşi către el. Şi Bydlinský simţi că nu fusese o privire aruncată la întîmplare.

În timpul acesta, Kániš stătea în dreptul uşii, lîngă un stîlp de lemn, şi vorbea oamenilor cu glas ceva mai răstit. Dădea din mîini, iar barba lui neagră ce i se revărsa pe piept, se mişca în sus şi în jos.

— ...Cei aleşi nu vor muri cu trupul în acest veac, pînă în ziua judecăţii. Li se vor împlini toate cele făgăduite, aşa cum au fost vestite prin graiul lui Isaia

prorocul, care a zis: „Eu voi zidi o lume nouă şi ceruri noi“, şi prin evanghelistul Ioan care a glăsuit: „Şi am văzut o lume nouă şi ceruri noi“.

În curte pogorîse o tăcere adîncă. Fraţii şi surorile ascultau cu nesaţ, fără să ia în seamă zgomotele de pe schelele din apropiere.

— În împărăţia cea nouă, — urmă Kániš, — nu va mai fi, scumpi fraţi şi surori, nici o durere. În această împărăţie, reînscăunată cu preţul suferinţelor noastre, nu vor mai fi nici magiştri şi nici doctori şi nimic nu va mai rămîne din cumplita rătăcire. Şi vom crede numai într-un singur lucru, în ceea ce este neîndoios şi limpede în legea lui Dumnezeu. Tristeţea şi obida se vor curma, femeile vor naşte fără dureri. Toţi vor fi la fel de pricepuţi. Ocinile, heleşteiele, luncile, pădurile şi toate bucatele vor fi slobode pentru fiecare dintre voi, aşa cum arată acest început făurit de obştea noastră.

Din pricina înflăcărării, faţa preotului era roşie ca focul. Aproape toată lumea se uita la el şi-i sorbea cuvintele, într-o încordare fără seamăn. Bartuch îşi ridică spre cer ochii cu străluciri bolnave, şi zguduit de o aprigă emoţie oftă adînc. O femeie tînără, cu un tulpan alb pe cap, plîngea în hohote, lăsînd lacrimile să i se rostogolească pe obraji, fără să le şteargă. Şedea încremenită, ca o statuie, cu ochii pironiţi asupra preotului. Predicatorul conteni doar o clipă şi începu din nou:

— Iar între oameni va sălăşlui asemenea dragoste, încît toate lucrurile...

Deodată, glasul unui corn răsună în văzduh şi curmă scurt predica lui Kániš. Preotul se încruntă şi făcu o mişcare bruscă. Bydlinský se sculă de la locul său, iar dintre cei aflaţi în curte ici, colo, se mai ridicară şi alţii în picioare. De bună seamă că s-a întîmplat ceva — ceva important. Glasul cornului chema poporul să se adune. Semnalul răsună din nou, acum mai aproape, apoi mai departe, şi de jur împrejur se

auziră zgomote şi tropot de paşi. Era mulţimea care alerga în grabă, ca un puhoi de ape. Iar din cealaltă parte veni un alt puhoi, însoţit de strigăte. Dintr-o casă se năpusti în curte un frate tînăr, care urla ca ieşit din minţi :

— Haideţi ! Degrabă ! A venit un om din tabără.

— Veşti de pe cîmpul de luptă ! strigă cineva din vecinătate. Mai repede, oameni buni, mai repede !

În curtea lui Pytel se stîrni un freamăt neobişnuit. Aproape toţi se sculară de la locurile lor. Printre cei dintîi se ridică şi Zdena. Cîţiva tineri din spate se năpustiră spre porţi. În fruntea lor se afla Mikuláš, voinic ca un uriaş, iar lîngă el Petr, tot atît de înalt, cu şorţul lui de piele care foşnea din pricina grabei. Dar în aceeaşi clipă cei doi Samsoni se opriră locului şi ceilalţi în spatele lor. Înaintînd cîţiva paşi, Kániš se răsti la ei :

— Încotro aţi pornit ? răcni el cu năduf. Fugiţi de adevărul lui Dumnezeu, ca să auziţi că fraţii neîncrezatori s-au bătut pentru pînzarii de-acolo ? Că au pornit să lupte, sfătuiţi de prietenul şi ocrotitorul lor ? Vreţi să auziţi cum le-a poruncit şi i-a condus Žižka, el însuşi un pînzar, în stare să se tîrguiască şi cu magiştrii de la Roma ? Nu ştiţi că sfînta scriptură spune : „Să nu te înhăitezi cu nimeni" ?

Oamenii se opriră locului, năuciţi de vorbele preotului. Mikuláš se încruntase. Kániš fierbea de mînie şi nu mai aşteptă nici un răspuns.

— Doar n-aţi venit aici, în munţi, din mijlocul babilonenilor, — strigă el, — ca să ajutaţi Babilonului, ale cărui păcate s-au ridicat pînă la ceruri ! N-au decît să-l facă una cu pămîntul. Noi vom avea aici, înlăuntrul acestor ziduri, un oraş nou, neprihănit, un oraş al lui Dumnezeu.

Cei dojeniţi se întoarseră şi se aşezară din nou. Numai Zdena, dornică să audă veştile sosite de pe cîmpul de luptă, sta nehotărîtă. Ar fi dorit să plece. În clipa aceea apăru în faţa ei Bydlinský.

— Tu ai fi singura care te-ai duce, îi vorbi el apăsat şi cu o uşoară mustrare în glas, ce se ghicea şi în privirea ochilor lui albaştri.

Tînăra văduvă nu mai îndrăzni să spună că ar fi bucuroasă să ştie cum s-au desfăşurat lucrurile pe cîmpul de luptă şi că poate ar avea prilejul să afle veşti despre tatăl ei. Se supuse. Păşi tăcută pînă la locul său şi se aşeză.

Afară, în piaţă, răsună iarăşi glasul cornului, învăluit in zgomotele şi strigătele mulţimii. Chiotele oamenilor răzbătură pînă în curtea lui Pytel. Se auzeau acum mai puternic. Erau desigur veşti bune. Kániš se posomorî şi tăcu o clipă. Dar nu din pricina chiotelor de bucurie, ci pentru că aştepta ca fiecare să se aşeze.

Cei care voiseră să plece nu se liniştiseră încă. Mulţi dintre ei nici nu se mişcaseră de la locurile lor. Stăteau ca mai înainte şi aşteptau posomorîţi ca preotul să înceapă a vorbi. Şi el îşi urmă cuvîntarea ca şi cum nimic nu s-ar fi întîmplat. Dar peste puţin răsună din piaţă o cîntare puternică, pornită din sute de piepturi. Toţi cei din curtea lui Pytel cunoscură după viers că fraţii cîntau:

Cu bucurie aşteptăm...

Niciunul însă nu se lăsă ademenit de vajnica melodie, niciunul nu-şi alătură glasul de al celor de afară. Toţi îl ascultau pe Kániš. Acesta cuvînta plin de îndîrjire, dar nu despre împărăţia şi viaţa cea nouă, ci împotriva fraţilor. De ce cîntă ei oare şi de ce se bucură? Dacă fraţii au învins alături de Žižka, n-au biruit pentru adevărul lui Dumnezeu, ci pentru magiştrii şi doctorii din Praga, care nu vor să lepede odăjdiile şi limba latină.

Între timp, cele din urmă răsfrîngeri luminoase ale soarelui se mistuiseră din curte. O umbră deasă se lăsă jur împrejur şi cîntarea de bucurie din piaţă se potoli încet, încet, pînă ce amuţi cu desăvîrşire, pierzîndu-se în dreptul bisericii.

După aceea, fraţii şi surorile părăsiră curtea lui Pytel, dar preoţii rămaseră. Logofeteasa Zdena plecă împreună cu alte două surori, zorind spre spital. Nu scotea o vorbă şi nici nu auzea ce sporovăiau tovarăşele ei de drum. Se gîndea la spusele lui Kániš şi la Bydlinský, care nu o lăsase să plece. Abia în piaţă îşi reveni. Fraţii şi surorile care tocmai se întorceau de la lucru, se opreau, adunîndu-se în jurul ciuberelor. Toţi îşi întorceau privirile şi arătau într-acolo. Zdena se opri şi ea.

Ciuberele aruncau umbre negre peste capetele celor care se înghesuiau împrejur, şi Zdena văzu acum în preajma lor ceva ce nu zărise înainte de amiază. Stăteau înfipte acolo vreo zece lăncii cu steguleţe albe şi roşii. Erau şi două negre printre ele. Pe cele roşii se afla zugrăvită cîte o cruce albă, pe cele albe o cruce roşie, iar pe cele negre cruci albe. Steguleţele erau mototolite, ici-colo rupte, iar lemnul scrijilit.

Fuseseră înfipte acolo în semn de biruinţă. Fraţii şi le-arătau cu bucurie şi în priviri li se citea batjocura; rîzînd dispreţuitori, spuneau că sînt de la duşmanul învins la Benešov în lupta de aseară. Mii de unguri şi nemţi s-au aruncat asupra fraţilor, dar cu ajutorul lui Dumnezeu taboriţii i-au zdrobit chiar lîngă carele de luptă. Zdena auzi cît de crîncenă fusese bătălia, cum fraţii i-au răpus pe duşmani şi i-au pus pe fugă.

— Şi astea de aici nu sînt toate, zise o bătrînă de-alături, cu părul vîlvoi căzut pe frunte, arătînd spre steguleţe cu mîna ei noduroasă. Trimisul ne-a adus doar cîteva din ele, ca să ne bucurăm.

— Şi unde-s celelalte? întrebă cineva.

— Le-au dus fraţii la Praga, ca să le vadă şi cei de-acolo. Toate poartă semnul ereziei catolice. Şi sînt multe, multe, o kopă întreagă, poate chiar şi mai multe.

Bătrîna făcu un gest ameninţător către steguleţele care purtau semnul crucii.

— Dintre ai noştri au pierit mulţi? întrebă logofeteasa Zdena pe cineva din apropierea ei.

— Puţini ! Lîngă Benešov şi în lupta de dincolo de Benešov numai cîţiva au fost răniţi. Doar pîlcul cercetaşilor...

— Ei au pierit cu toţii, adăugă un rotar bărbos, cu mîini vînjoase şi aspre. Omul care a venit povestea că ungurii i-au ciopîrţit pe toţi.

— Rugaţi-vă pentru ei ! rosti bătrîna. Au murit pentru adevărul lui Dumnezeu. În ceasul acesta au ajuns de bună seamă în împărăţia Domnului din ceruri. Să ne-ajute şi nouă Dumnezeu.

Văzînd că aici nu află veşti mai amănunţite, logofeteasa Zdena se duse să întrebe la primărie. Dar nici acolo nu află mare lucru. Atîta doar că fraţii au biruit duşmanul şi şi-au deschis drum spre Praga. Dar cîţi au fost răniţi, cîţi au pierit în luptă şi cine anume, despre toate astea solul care adusese vestea nu putuse spune nimic.

Zdena se întoarse, luînd-o pe lîngă biserică. Aici era linişte, dar lăcaşul gemea de lume. Prin uşile deschise, logofeteasa auzi glasul preotului. Însă nimic n-o atrăgea acolo şi tînăra femeie îşi văzu de drum. Deodată îi apăru aievea chipul lui Bydlinský şi logofetesei i se păru că preotul Kániš se ţinea după ea. Fără voie iuţi paşii.

După o clipă, Bydlinský şi Kániš trecură pe lîngă biserică, mergînd în urma ei. Ceva mai încolo de uşa lăcaşului, îi ajunse Mikuláš din Pelhřimov, care alerga cu sufletul la gură.

— Fraţilor, strigă el. Am fost afară, dincolo de porţile oraşului, şi pe drum am aflat vestea cea bună.

— Care veste ? întrebă Kániš, încruntînd sprîncenele.

— Cum, n-aţi auzit că fraţii au învins la Benešov ?

— Ba am auzit, întîmpină Bydlinský, dînd din umeri.

— Şi nu vă bucuraţi ?

— De ce să ne bucurăm ? întrebă tot Bydlinský. Că au dat ajutor celor din Praga, care sînt împotriva noastră ?

— Iar Žižka, — sări Kániš, — fratele Žižka — cuvîntul *frate* îl rosti în batjocură — va face acum şi mai avan pe stăpînul şi va porunci tuturora. Iar pentru dumneata o să se îngrijească de niscai patrafire.

— Asta nu! adăugă scurt Mikuláš. Lasă-l în pace pe fratele Žižka. El...

În clipa aceea, lumea din biserică începu să cînte. Kániš se pregăti să plece. Dar înainte de a se urni din loc strigă în zeflemea:

— Ei, frate, nu mai zăbovi, du-te de cîntă şi tu în cinstea lui Žižka!

— Şi pentru patrafire! întregi Bydlinský, luînd-o la picior.

Preotul Mikuláš privi în urma lor şi strigă:

— Blestemaţilor!

Iar după ce-i văzu depărtîndu-se fără a mai întoarce capul spre el, Mikuláš intră în biserică. Dinăuntru răzbătea viersul unei cîntări cucernice.

XXVII

Kuneš din Bělovice pornise de la Poříče spre Praga, înaintînd cu foarte multă băgare de seamă în fruntea pîlcului său. Trimitea mereu cercetaşi în recunoaştere, iar călăreţilor din cetele de înaintaşi le spusese să fie gata în orice clipă. Toţi mergeau plini de încordare, dar nu atît de emoţionaţi ca ieri la Benešov şi mai ales seara la Poříče. Acum cătau cu mai multă îndrăzneală în dreapta şi în stînga, iscodind după duşman. În urma biruinţei de ieri simţeau un nou clocot de viaţă fremătînd în pieptu-le, erau mai încrezători şi mai plini de curaj. Cînd hatmanul îl îndemnă pe Andrei să-şi schimbe locul din pricina rănii primite şi să treacă în ceata din urmă, feciorul din Hvozdno se împotrivi.

Rana îl ustura, iar frigurile îi zgîlţîiau tot trupul. Cu toate acestea, cînd tînărul preot care mergea în

frunte, alături de hatman dădu tonul, Andrei cîntă şi el, ca şi ceilalţi, cu voie bună şi înflăcărare:

Noi creştinii adevăratei credinţe...

Dimineaţa era fermecătoare. În spatele piscurilor, soarele răsărea pe un cer senin, plin de strălucire. Dar privirile fraţilor se întorceau către miazănoapte, căci într-acolo îi ducea drumul.

La început înaintară în voie pe şleaul care, pornind de la Poříče, trecea pe la Městečko şi se îndrepta spre Dnespeky. Drumul se aşternea oblu la poalele crestelor. La stînga, lunca se întindea pînă la Sázava, pe care călăreţii o mai văzură pentru ultima oară la Dnespeky. Sălciile şi arinii de pe marginea rîului, cu frunzişul lor fraged şi bogat, se zugrăveau limpede în aerul curat şi proaspăt al acestei dimineţi de mai. De la Dnespeky, apa cotea către soare-apune, iar călăreţii se îndreptară mai departe spre miazănoapte.

Mergeau nestînjeniţi.

Pe drumul uscat şi prăfuit ,ca şi pe luncile şi ţarinile de lîngă drum, călcate în picioare şi bătătorite, întîlniră destule urme de-ale vrăjmaşului, mai ales urme de cai. De la oamenii de prin sate aflară că pe-acolo trecuseră în goană mare călăreţii craiului, îndreptîndu-se dinspre Praga către Poříče, şi că peste noapte trecuseră înapoi, fugind de le sfîrîiau călcîiele. Şi nu s-au oprit nicăieri, nici la Městečko, nici la Dnespeky. Dincolo de acest sat, unde lunca rămînea la stînga şi drumul urca printre creştete de munţi şi colnice păduroase, înaintaşii dădură peste un cal mort. Se prăpădise de bună seamă din pricina goanei bezmetice a călăreţului. De altfel se şi vedea că stăpînul lui se grăbise peste măsură. Lăsase pe cal o şa frumoasă, cioltarul, pieptarul frîului, împodobit cu paftale strălucitoare, şi toate curelele.

Fraţii luară aceste lucruri şi împinseră stîrvul prăfuit în marginea drumului. Calul, deasupra căruia roia

puzderie de muşte, avea potcoavele atît de curate, încît străluceau în soare.

Mai la vale gîlgîia un pîrîu, iar dincolo de el se înălţau creste împădurite, aidoma celor din stînga, ce porneau chiar din marginea drumului. La răscrucea către Pyšelí zăceau doi cai. Unul era fără şa şi fără hamuri. I se umflase tot trupul şi ţinea picioarele în sus, crăcănate ca nişte beţe. Sub cel de-al doilea zăcea, într-un lac de sînge un ostaş fără coif, cu faţa galbenă şi ochii deschişi. Murise. Tolba şi săgeţile erau risipite pe jos, alături de el.

De aici înainte n-au mai putut fi găsite urme de-ale duşmanului pe şoseaua care ducea la Praga. Cercetaşii şi oamenii din partea locului spuneau că ostaşii craiului n-au urmat drumul spre Praga, ci au cîrmit spre Pyšelí. De aceea înaintarea călăreţilor se făcea acum mai în siguranţă. Totuşi, era destul de obositoare .Drumul urca necontenit şi soarele dogorea nemilos. Era zăduf, iar de pe cai apa curgea şiroaie. Înaintaşii îşi amintiră de grosul oastei, care o ducea desigur mult mai greu. Carele urcau anevoie la deal şi numai pe un singur rînd.

Cînd ajunseră sus, pe culmea Ladví, înaintaşii răsuflară uşuraţi. Caii mergeau acum la trap pe un drum drept. Dar nu înaintară prea departe. Preotul Pšenička îi opri şi, fără să descalece, se răsuci către călăreţi, arătîndu-le cu mîna dreaptă, dincolo de drum, la stînga, o pîrloagă întinsă. Cîţiva ostaşi dădură din cap şi murmurară ceva. Arătară şi ei spre ţelina aceea şi spre ogoarele înverzite de alături.

— Aici am mai fost! strigară cu toţii. Aici am fost anul trecut.

Oamenii vorbeau zgomotos aducîndu-şi aminte de cele întîmplate atunci. Fiecare arăta celorlalţi pîrloaga aceea întinsă, unde în toamna trecută se ţinuse o mare adunare, la care veniseră ţărani, tîrgoveţi şi boiernaşi din Praga şi de prin alte părţi.

— Era un furnicar de oameni în locurile acestea. Se înnegrise cîmpul de atîta omenire, spuse un frate

bărbos din preajma lui Andrei. Unii erau călări, alții în căruțe, iar mulți veniseră pe jos. Uite, colo erau șiruri întregi de care și de cai.

— Și mai toți aveau în mîini toiege, adăugă unul care luase parte la adunare. Și să fi văzut cum...

— Vedeți colo pinul acela bătrîn și roșiatic? Lîngă el stătea Koranda. A venit pe jos, ca un apostol, tocmai de la Pilsen. Și pentru a doua oară a propovăduit. „Via Domnului“, — zicea el, — „a înflorit minunat, dar iată că se apropie caprele. Vor s-o roadă. De aceea să nu ținem în mîini toiagul de pelerin, ci sabia“. Vă dați seama ce bine a văzut Koranda lucrurile? Dumnezeu i-a insuflat vorbele acelea.

Frații porniră cîntînd și lăsară în urmă aceste locuri pioase. Dar nu cîntară multă vreme. Era tare cald și oamenii se simțeau frînți de oboseală după luptele din ajun. Cu puțin înainte de prînz, hatmanul Kuneš le porunci să descalece, să dea nutreț cailor și să se odihnească. Ajunseseră la satul Stiřín.

Andrei își spălă rana și se obloji din nou. Se simți mai bine; fără să bage nimic în gură, se așeză pe iarbă sub un copac și adormi îndată. Dormi somn greu și nu se trezi decît în clipa cînd sună cornul de plecare. Porniră la drum, dar de astă dată fără să mai cînte. Vorbeau despre felul cum o să-i primească Praga.

După aceea zăriră cîțiva călăreți apropiindu-se în goană. Unul din ei îi spuse ceva lui Kuneš din Bělovice. Apoi întoarseră caii și porniră înapoi, tot atît de repede cum veniseră. Printre înaintași se răspîndi vestea că noii sosiți erau soli de la Praga.

După cîtăva vreme Kuneš își opri oamenii și așteptă să se apropie grosul cetei. Pe la chindie, porniră iarăși la drum. Andrei uită, ca și ceilalți, de oboseală și de greul drumului. Un val de sunete răzbătu deodată pîn' la ei, o cîntare vajnică și zguduitoare, ce zbucnea din sute și mii de piepturi. Se revărsa ca un puhoi nestăvilit din rîndurile nesfîrșite ale mulțimii care împînzise șoseaua. Steaguri roșii, albastre, verzi

și albe înălțîndu-se deasupra capetelor sclipeau și fluturau în văzduh.

Călăreții își îndreptară trupurile în șa și un val de sînge cald le năvăli în obraji. Uitaseră de oboseală. Andrei, care mergea în primele rînduri, văzu cum cei din prima ceată sînt întîmpinați de praghezi, cei mai mulți tineri — studenți și școlari. În fruntea lor se aflau însă și oameni cu bărbi lungi, îmbrăcați în tabarde de culoare închisă. Preoții purtau stihare, iar unul ducea într-o prăjină, artoforul cu sfîntul trup al Domnului.

Andrei îi văzu pe preoți pășind în întîmpinarea lui Kuneš din Bělovice și hatmanul le răspunse, vînturîndu-și ghioaga deasupra capului. Strigătele de bucurie ale celor din Praga acopereau vorbele lui Kuneš.

Frații fură cuprinși de o mare înflăcărare, cu toate că nu auzeau nici un cuvînt din spusele hatmanului și nici ce vorbeau praghezii cu el. Andrei și ceilalți înaintași din preajma sa și din rîndurile din spate nu mai puteau de bucurie și făceau semne cu sulițile.

Îndată ce convoiul celor din Praga se urni din loc, frații, înfierbîntați de strigăte și cîntece, își îndemnară și ei caii. Feciorul nu știa încotro merg. Vedea numai oameni și nimic altceva. În fața lor pășeau preoții, studenții și școlarii. Dar la dreapta și la stînga drumului se revărsa puhoi de lume. Și pretutindeni cîntece, strigăte și o nestăvilită bucurie. Iar deasupra tuturor, glas de clopote.

Dangătul străbătea ca o boare răcoroasă prin văzduhul încins. Andrei nu mai auzise niciodată atîtea clopote sunînd laolaltă. Dangătele porneau din turnurile bisericilor și primăriilor și aveau în ele ceva măreț și sărbătoresc. Pe drum oamenii cîntau, cu fețele îmbujorate de fericire, cu ochii scînteietori. Toți se uitau la călăreții prăfuiți, murdari și plini de nădușeală. Se îmbulzeau spre ei, întîmpinîndu-i cu vorbe de bun venit, salutîndu-i zgomotos. Călăreții nu puteau înainta decît la pas. Apoi se opriră din nou. Se aflau la poarta Porcilor, lîngă al cărei turn era cea

mai mare înghesuială. După cît putea să vadă, Andrei chiti că alţi oameni le ieşeau în întîmpinare, de astă dată însă nu numai preoţi, ci şi tîrgoveţi cu bărbi impunătoare, îmbrăcaţi în şube frumoase.

Dăngătul clopotelor răsuna şi aici, iar strigătele mulţimii se împleteau cu sunetele fanfarelor. Pămîntul moale de sub copitele cailor rămăsese în urmă. Îndată ce trecură pe sub bolta puternicelor porţi, simţiră sub picioare caldarîmul. Potcoavele ţăcăneau pe uliţa pietruită.

Printre case şi grădini, în dreapta şi în stînga, mulţimea forfotea într-o îmbulzeală nemaipomenită. Nu se vedea un locşor gol, nimeni nu se mai putea mişca în voie. Bătrîni, tineri şi femei într-un amestec pestriţ.

În vreme ce ostaşii înaintau încet, la pas, printre oamenii care cîntau şi-i primeau cu strigăte de bun sosit, Andrei zări femei şi fecioare gingaşe, îmbrăcate în straie minunate, unele cu văluri pe cap. De pe uliţe, de la ferestre, de sub bolţi şi de la intrările caselor de piatră le făceau semne cu mîinile. Feciorul din Hvozdno văzu că lumea se uită la el şi că toţi arată spre mîna lui oblojită. Tinerii şi femeile se îmbulzeau spre dînsul, să-l vadă mai de aproape. Andrei se simţea măgulit şi surprins în acelaşi timp. Nu mai putea înţelege acum spusele unora dintre preoţii de la Tábor, care-i vorbeau de rău pe oamenii din Praga, tunînd şi fulgerînd împotriva lor. Şi ei, iată cum ne primesc! Chiar din felul cum îi întîmpinau, se vedea limpede că inimile lor tremură după adevărul lui Dumnezeu.

Cuprins de o nouă înflăcărare, Andrei făcea semne cu suliţa cînd într-o parte, cînd în alta, spre uliţe şi spre ferestre, unde oamenii stăteau înghesuiţi ca macii pe cîmpie. Şi dădea mîna cu cei care ajungeau pînă la el şi păşeau alături de murgul lui. Strigătele de bucurie ale mulţimii nu mai conteneau.

Cei din Praga aveau în coasta lor, la Hradčany şi la Vyšehrad, două tabere de ostaşi de-ai lui Sigismund. Către ele se îndrepta acum oaste multă, ca un puhoi de ape. De aceea, în clipele astea grele, oamenii

din Praga erau atît de înflăcărați de ajutorul și prietenia taboriților. Dar și de biruința lor. Vestea că ieri, la Poříče, taboriții au zdrobit oastea craiului maghiar, ajunsese la Praga chiar înainte de sfîrșitul luptei. Iată izvorul nesecatei bucurii! Prietenii lor biruiseră un dușman pe care toată Praga îl ura.

Andrei coborî pe ulița largă, printre grădini și case, și se lăsă dus de mulțimea zgomotoasă. La capătul uliței intră în piața largă și întinsă a Orașului Nou. Aici, cît vedeai cu ochii, un furnicar de oameni înnegrise locul.

Privind spre stînga, peste marea de capete, feciorul zări o biserică, iar în spatele mulțimii, de jur împrejur, case de piatră și de lemn, cu stîlpi și coame înalte. Cele mai multe din ele aveau arcade. Și undeva, în colț, desluși o mănăstire, cu vie în fundul curții. Toate acestea le văzu în grabă, căci n-avea timp să le ia seama pe îndelete.

In piață, alte strigăte de bucurie și cîntece. Hatmanul dădu poruncă și călăreții se opriră în mijlocul vălmășagului de glasuri și sunete. De altfel, în clipa aceea nici n-ar mai fi putut înainta. Din toate părțile lumea se urnea spre ei cu băuturi și cu de-ale gurii. De pretutindeni li se întindeau bărdace, ulcele și căni pline cu vin și bere. Apoi bucăți de carne cu pîine, lipii, pîinișoare și iarăși vin și bere.

Inaintașii taboriți băură cu poftă, hulpavi, și încă și-ar mai fi udat gîtlejurile uscate și prăfuite, dacă hatmanul Kuneš ar mai fi îngăduit. Dar din nou dăduse poruncă și se auzi sunînd cornul. Trebuiau să înainteze. Hatmanul era prevăzător. Din spate, dinspre porți, răsună un zgomot: huruitul carelor. Călăreții trebuiau să le facă loc și-și îndemnară caii. Cîțiva tîrgoveți, călări porniră alături de ei, să-i însoțească.

Andrei rămase înmărmurit cînd văzu șirurile nesfîrșite de oameni care se îngrămădiseră lîngă zidurile cimitirelor și umpluseră ulițele. Pretutindeni, frații erau primiți cu strigăte de bucurie și cu cîntece. De cum se apropiau sau treceau pe lîngă vreo biserică,

clopotele începeau să sune, iar oamenii de pe trepte și de pe ulițe îi întîmpinau cu cîntece.

Purtați în triumf, primiți peste tot cu strigăte de bucurie și cu cîntece, taboriții străbătură orașul între cele două porți: de la poarta Sfîntul Ioan pînă la poarta Poříče. În fața acesteia, pe ulița Paielor, era mai multă liniște, căci toți se îndreptau acum spre Orașul Nou, ca să-i întîmpine pe taboriți.

Acolo zgomotul și învălmășeala creșteau din ce în ce mai năvalnic. Carele de luptă huruiau greu pe caldarîmul orașului. Din pricina îmbulzelii, caii de povară, înhămați doi cîte doi, mergeau la pas. Mai repede nu era cu putință. Clopotele bisericii Sfîntul Ioan-de-la-Bojiště și ale bisericii Sfîntului Ștefan sunau fără încetare. Îndată ce cîntarea amuțea într-un loc, ea se înălța și mai puternică în altă parte, prinzînd în mrejele ei mulțimea, ca niște limbi de foc mistuitor.

Cînd fratele Žižka intră în oraș, mergînd în fruntea carelor și înconjurat de preoții cu bărbi lungi, se stîrni o furtună de glasuri, de strigăte de bucurie. Žižka era însoțit de Buchovec și de Chval. Cei din Praga îl salutau ca pe un vechi cunoscut, dar mai vîrtos vedeau într-însul pe marele biruitor. Apoi întîmpinară și mai zgomotos pe surori, pe prăștiași și mai ales pe țărani. Aceștia mergeau la pas, rînduiți sub steaguri și purtînd în mîini îmblăciile ferecate.

La colțul uliței Porcilor stătea înfipt în mijlocul mulțimii un bărbat înalt ca o prăjină, uscat și cu părul sur. Avea mustăți lungi, iar puținul păr ce-i mai rămăsese, îl purta pieptănat lins. Era Martin Tkanička, odinioară om cu vază. Fusese cîndva și ajutorul lui Žita, vraciul regelui. Dar își irosise viața umblînd de colo pînă colo, spilcuit ca un filfizon.

Tkanička o ducea de braț pe Adlička lui, care, de cînd se luaseră, se cam îngrășase și-l ținea tare din scurt pe bietul om. Tkanička i-l arăta mereu pe Žižka, pe care Adlička, din pricina atîtor hatmani și preoți bărboși, nu-l putea deosebi. Dar Tkanička nu se lăsa de loc și i-l arăta într-una, vorbind cu glas tare, ca

şi cei dimprejur să audă că-l cunoaşte bine, că nu se înşeală şi că nici nu s-ar putea înşela de vreme ce, cu ani în urmă, el, Tkanička, a avut legături foarte strînse cu Žižka. Pe atunci Žižka era încă un boiernaş de ţară. Şi Tkanička povestea cum se împrietenise cu el şi cum Žižka venise odată să-l vadă, pe cînd se afla bolnav la spitalul din Budějovice.

Povestea toate astea, în hărmălaia şi zgomotul acela asurzitor. Vorbea aşa fără noimă şi se vedea cît de colo că se laudă. Nu spunea cum se îmbolnăvise, ci doar cum s-au petrecut lucrurile cînd Žižka a venit la el, în odaia de la spital.

Între timp, hatmanul trecuse mai departe, însoţit de noi şi noi strigăte de bucurie. Tare ar mai fi vrut Tkanička să se ducă după el, dar nu putea să se strecoare în înghesuiala aceea. Înalt şi uscăţiv cum era, abia de se ţinea pe picioare, şi dacă n-ar fi avut cine să-l strîngă vîrtos de braţ, ştie sfîntul unde l-ar fi împins mulţimea. Aşa stătea pe loc şi se uita la caii care treceau pe caldarîm, la cărăuşi, la carele deasupra cărora fîlfîiau steaguri minunate. Privea cu luare-aminte la oamenii cu îmblăcii, la puşcaşi şi mai ales la surorile taborite.

Acestea, tinere sau bătrîne, erau îmbrăcate în straie simple de culoare închisă sau cu cojoace castanii. Părul îl purtau strîns legat în basmale. Mergeau în căruţe, unele stînd jos, altele în picioare, şi cîntau. Glasurile lor răsunau puternic. Feţele erau îngîndurate, posomorîte, iar multora le lucea în ochi o lumină ciudată, plină de patimă.

Tkanička se uită mai ales la o soră care părea că vine de-a dreptul spre el. Era o femeie nu prea tînără, îmbrăcată cu un cojocel, înaltă, ciolănoasă şi cu sprîncenele negre şi dese. Avea pomeţii ieşiţi în afară, ochii în fundul capului şi faţa palidă. Femeia cînta. Deodată se opri şi aplecîndu-se peste loitrele căruţei arătă cu mîna spre nişte duduci şi fete din rîndurile tîrgoveţilor din Praga. Sora taborită vorbea aspru, întorcîndu-se mereu către tovarăşele ei şi arătînd într-una

spre o fecioară chipeşă, o tîrgoveaţă îmbrăcată în straie scumpe şi purtînd pe cap un văl subţire ca pînza de păianjen.

Tkanička şi Adlička se înghesuiră în partea aceea, ca să vadă mai bine ce-i acolo. Atunci o soră care mergea agale pe lîngă una din căruţe, ceva mai în urmă, se desprinse deodată din rînduri. Tkanička rămase înmărmurit. Taborita se năpusti asupra fecioarei cu trup atît de mlădiu şi cît ai clipi din ochi îi smulse vălul din cap, apoi se trase în lături. Fata rămase fără văl şi în aceeaşi clipă măiestrita împletitură a zulufilor aninaţi sări cît colo şi căzu pe caldarîm. Părul îi stătea vîlvoi. Fecioara încremeni şi se făcu roşie ca focul. Se uita năucă la sora taborită, care îi rupea vălul în bucăţi, aruncînd zdrenţele în ţărînă, sub roţile căruţei. Celelalte surori chicoteau de bucurie şi ameninţau cu pumnul spre locul unde se aflau şi alte fete din Praga, îmbrăcate tot atît de frumos.

Înghesuindu-se, Tkanička îşi făcu loc pînă lîngă căruţe, unde se afla fata ciufulită. Dar cînd ajunse acolo, deodată scoase un ţipăt de durere de-l trecură toate năduşelile. Era cît p-aci să cadă lat. Ochii i se umeziră şi lacrimi mari începură să-i picure pe obraji, căci cineva îl înhăţase de barbă, trăgîndu-l cu putere de cîteva ori.

Tkanička nu ştia cine anume făcuse isprava, dar Adlička văzuse totul. Ea îşi holbă ochii albaştri spălăciţi la sora taborită, înaltă şi ciolănoasă, ale cărei priviri scînteiau sub sprîncenele dese şi ţepoase. Sora arăta cu mîna spre Martin Tkanička cel deşirat şi uscăţiv, care îşi pierduse cumpătul. Părul din cap şi mustăţile, pe care şi le pieptăna cu atîta îngrijire, îi erau răvăşite.

Pînă atunci, Tkanička ţinuse morţiş să ajungă lîngă care, dar acum nu ştia încotro s-o şteargă mai repede. Lacrimile îi împăienjeneau privirea şi o clipă nu mai văzu nimic în faţa ochilor ; în schimb îi auzi destul de bine pe vecini rîzînd şi pe Adlička ţipînd la el. Femeia îl întreba de zor ce l-a găsit de nu stă locului. Oare

ce i s-a năzărit ? Se teme ca nu cumva să-l strivească oamenii, sau poate să nu se înăbuşe ? Dar glasul ei se pierdu în vuietul strigătelor şi în huruitul carelor, în tropotul cailor, în cîntecele taboriţilor şi în chiotele de bucurie ale locuitorilor din Praga.

XXVIII

Între timp, pîlcul de înaintaşi în care se afla Andrei lăsase în urmă poarta din faţa bisericii Sfîntul Ambrozie. Călăreţii trecură peste pîrîul ce curgea lîngă şanţul din faţa Oraşului Vechi, îndreptîndu-se spre matca Vltavei. Apoi purceseră mai departe, în frunte cu însoţitorii din Praga, pe uliţa Šilinková, pînă ce ieşiră pe poarta Poříče. Acum se aflau iarăşi pe ţarinile din preajma oraşului.

Întinderea de dincolo de porţi, de la malul gîrlei şi pînă pe povîrnişul dealului Vítkov, era numai ogoare şi livezi. Pe coaste creştea viţa de vie. Printre pomi se iţeau ici şi colo căsuţe, iar din loc în loc, deasupra zăplazurilor şi tufelor, cumpăna unei fîntîni stătea înfiptă în văzduhul limpede şi molcuţ.

Jur împrejur linişte desăvîrşită. Larma care zguduia oraşul răzbătea domol şi înăbuşit pînă în locurile acestea.

Feciorul din Hvozdno oftă fără să-şi dea seama : era uimit că nu ştia încotro se duc. Nu merseră înainte, ci o apucară spre stînga, drept către rîu. Înaintară pe un drum moale, neprundit, pînă la malul gîrlei. Acolo intrară cu caii în apă, îndreptîndu-se către cel mai apropiat ostrov. Apa nu era prea adîncă. Le ajungea cailor doar pîn' la piept. Şi bidiviii îşi întindeau gîturile, sforăiau, suflau zgomotos pe nări şi se îndreptau înot spre malul scund al insuliţei, unde din loc în loc arini şi sălcii înalte îşi revărsau frunzişul des pînă aproape de pămînt.

Şirurile de cai ajunseră astfel pe ostrov. Părul ud al animalelor avea luciri de sticlă albăstruie. Cînd

își scuturau trupurile, împroșcau în juru-le o ploaie măruntă de stropi. Ieșind uzi din gîrlă, lăsară în urma lor o dîră de apă pe care pămîntul uscat o sorbi lacom. Dîra ducea pînă la podețul de lemn aruncat peste un braț mai îngust al apei. Frații trecură podul și ajunseră pe un ostrov mai mare. Aici hatmanul le porunci să descalece. Locul acesta, care le fusese hărăzit lor, era încîntător. Umbră cîtă vrei. Copaci stufoși, tei, stejari și arțari, creșteau atît de aproape unul de altul și aveau frunzișul atît de des, încît alcătuiau un adevărat adăpost. Și pretutindeni covor de iarbă așternut.

De îndată ce priponi calul și luă șaua de pe el, Andrei porni spre capătul ostrovului, care nu era prea departe. Voia să vadă împrejurimile. Cu el mai merseră și alți frați. Se uitară la morile de lemn din apropiere, dintre care unele se aflau așezate pe luntre. Apoi taboriții priviră în susul apei ce lucea în oglindiri scînteietoare și alerga năvalnic printre stăvilare. Intr-o parte, zăgazurile legau apa de malul murdar al Orașului Vechi, presărat cu resturi de lemne aruncate în neorînduială, cu luntri și bărci îngrămădite; în cealaltă parte se afla coasta Letnei, acoperită cu arbori și vii. In lumina zilei de primăvară, conturul minunatului castel crăiesc se topea într-o strînsă îmbrățișare cu hotarele verzi ale Letnei.

Taboriții își ațintiră privirile spre castel. Se minunau de măreția și așezarea lui încîntătoare. Cercetară meterezele, biserica și turnul care nu erau încă terminate, precum și celelalte clădiri întinse, lipite de ziduri. Deasupra lor se înălțau cule alburii și acoperișuri de olane roșiatice, ce se zugrăveau limpede în văzduhul scăldat de soare.

— Asta-i castelul Sfîntul Václav, îi lămuri unul din frați care cunoștea Praga. Vedeți colo acoperișul cela aurit, ce strălucește ca o flacără? E turnul Porților-din-Față.

— Va să zică acolo se află ostașii regelui! Atît de sus și atît de bine întăriți!

— Şi tocmai în coasta cetăţii Praga !

— Chiar aşa ! Dar urmele acelea de pîrjol din vale ?

— Acolo-i Oraşul Mic. De aici nu prea se vede mare lucru. Mai nimic. Restul se află în partea cealaltă, la cotul apei.

Şi cel care vorbea arătă cu mîna în partea aceea.

— Acolo-i un pod de piatră, de unde se vede Vyšehrad-ul. Şi acolo de asemenea se află ostaşi de-ai craiului, cocoţaţi tot atît de sus şi tot atît de bine întăriţi.

— Cum adică ? Din amîndouă părţile, în fiecare coastă a cetăţii Praga ? întrebă feciorul.

Un oştean bărbos dădu din cap. Fraţii mai vorbiră despre cele două castele, despre strîmtoarea în care se aflau locuitorii din Praga, despre restriştea lor. În clipa aceea, de undeva din spate, străbătu pînă la ei un zgomot de căruţe şi vuietul unei mari mulţimi. Dinspre poarta Poříče, pe drumul pe care veniseră şi ei, porniseră huruind carele înţesate de ostaşi. Erau lăncieri, puşcaşi (prăştiaşi) şi cei înarmaţi cu îmblăcii. Numai surorile nu se zăreau.

Andrei se duse să vadă cum trec carele prin gîrlă. Acestea o luau prin vad şi se îndreptau către prima insulă. Parcă mergeau mai uşor şi mai în voie decît pîlcul înaintaşilor. Apoi se opriră pe primul ostrov. Era pe la chindie cînd cele dintîi care ajunseră pe insulă, şi pînă seara încă nu se scurseseră toate. Rămaseră pe mal, dincolo de apă, cu oamenii mişunînd pe lîngă ele. Şi era zarvă mare şi forfotă neostoită în jurul lor, dar şi pe apă stăruia hărmălaia, din pricina fraţilor şi tîrgoveţilor din Praga, care treceau gîrla cu bărcile, în luntri şi pe plute. Însă cei mai mulţi se îngrămădeau ca un furnicar pe ostroavele cele mari de sub morile lui Helm.

Carele poposiseră pe primul ostrov. Caii se odihneau legaţi de leuci, de roţi şi de copaci, iar printre care şi într-un loc mai larg, înconjurat de tei şi de stejari, se afla o parte din pedestrimea taborită.

Ceilalţi trecură pe ostrovul unde se odihnea pîlcul înaintaşilor şi cercetaşii. Andrei privi multă vreme la forfota oamenilor pe mal, pe apă şi pe insulă. Strigă la cei care treceau prin vad, întrebîndu-i de surori. Cîţiva îi răspunseră tot prin strigăte că au rămas la mănăstirea Sfîntul Ambrozie. Feciorul se gîndi s-o ia peste podeţ şi să se ducă dincolo, pe ostrov, să-l caute pe unchiu-său, măcar că-şi dădea seama că dacă n-au sosit încă toate carele, unchiul trebuie să fie, cu pîlcul lui de rezervă, undeva în urmă de tot. Dar nici că izbuti să treacă.

Podul era înţesat de oameni, iar lăncierii şi suliţaşii se revărsau ca un puhoi de pe primul ostrov către celălalt. Aici se rostuiau, înjghebînd la iuţeală colibe din ramuri şi crăci.

Andrei se simţea tare obosit după o zi întreagă de mers călare, iscodind cu ochii în toate părţile. De aceea se îndreptă către ai săi, mai înainte însă dădu o raită să-şi vadă murgul. Apoi îşi schimbă oblojeala de la mînă, căci rana începuse să-i zvîcnească cu putere.

Între timp fraţii se îngrijiseră de cină. Merinde şi băutură aveau din belşug. Oamenii din Praga se osteneau ca oaspeţii şi prietenii lor să nu ducă lipsă de nimic. Un şir de care încărcate cu butoaie cu bere, hălci de carne şi pîini întregi pornise de la poarta Poříče şi ajunsese la malul apei. Tîrgoveţii din Praga şi fraţii taboriţi descărcau merindele şi le puneau în luntri şi în bărci ce se îndreptau apoi către cele două ostroave. In acelaşi timp, din cealaltă parte, dinspre satul Buben, vadul apei mişuna de plute şi de bărci, înţesate de oameni şi pline cu merinde, care şi ele o luau tot către ostroave.

Prin furnicarul acesta de lume, prin frunzişul teilor stejarilor şi arinilor, se strecurau firave ultimele raze de lumină, tremurînd pe trunchiurile noduroase ale copacilor. Coifurile de fier, platoşele, lănciile, săbiile şi suliţile atîrnate de arbori aruncau în văzduh scli-

piri orbitoare. Jos, sub ele, stăteau caii deşăuaţi; murgi, roibi, bălani şi negri ca pana corbului. Fraţii se odihneau sau îşi rostuiau culcuşurile. Deasupra lor pogorîră umbrele înserării.

Pălălaia focurilor scînteia printre arbori. Un fum albicios se încolăcea leneş în jurul căldărilor negre, spînzurate deasupra flăcărilor, şi suia în slăvi, strecurîndu-se prin frunzişul des al bătrînilor copaci. În ceasul acela de seară, mirosul iute al fumului umplea văzduhul ce răsuna de glasuri şi strigăte.

Pe malul apei, la morile lui Helm, era şi mai mare fierbere. Pe-acolo, prin vad, treceau necontenit călăreţi şi se încărcau luntrile care porneau spre insule.

De jur împrejur, pe prundişul alb al ostroavelor, era o forfotă neobişnuită. Sub copaci, în umbra tufişurilor de pe maluri, sute de trupuri omeneşti se bălăceau, învăluite în lumina amurgului tîrziu al acestei zile de mai. Numai rîsete, chicoteli şi plescăitul apei se auzeau dintr-acolo. Fraţii se scăldau, spălîndu-se de praf şi năduşeală. În timp ce unii ieşeau din apă, alţi călăreţi se aruncau în vîltoarea rece, ca să-şi răcorească trupul încins de zăpuşeală.

Printre copacii din mijlocul ostrovului, în văpaia sîngerie a rugurilor, care despica frunzişul pînă-n creştet, ca o vîlvoare de ceaţă roşiatică spulberată în văzduhul întunecat, apăreau fraţi fără arme şi fără armuri, pe jumătate goi. Cărau vreascuri pentru foc, rostogoleau butoaie şi balerci cu bere, pregătindu-se de cină.

XXIX

Încă din zorii zilei, oamenii de pe ostrov începură să umble de colo-colo. Pe prima insulă larma era mai cumplită. Prin negura dimineţii, cînd copacii se profilau ca nişte umbre, alunecau pe apă plute, bărci şi luntri încărcate cu merinde. Indată ce oamenii le

descărcau, o porneau înapoi spre mal. Mai tîrziu, cînd se lumină bine de ziuă, într-una din bărcile acestea trecu și boierul Ctibor, îndreptîndu-se către primul ostrov. Petrecuse noaptea cu pîlcul de rezervă în spatele carelor, lîngă poarta Poříče. Acum pornise să dea o raită prin tabără, cu gînd să afle ceva despre Andrei. De cînd plecase de la Tábor, nu-l mai văzuse și nu știa ce se întîmplase cu el în luptele de la Benešov și de la Poříče.

Îl găsi lungit sub un stejar, în mijlocul tovarășilor lui. De cum îl zări, boierul își dădu seama că în răstimpul scurt de cînd nu-l mai văzuse, Andrei se schimbase tare mult. Era palid ca un om bolnav și ochii îi luceau în chip ciudat. Bătrînul rămase o clipă uluit, dar auzind că e rănit, se liniști îndată și făcu un gest cu mîna ca și cum nu s-ar fi întîmplat nimic.

— Rana se vindecă, îi spuse el cu încredere, dar și cu oarecare asprime în glas. Băiete, ai dovedit că te-ai luptat voinicește, adăugă apoi ceva mai potolit. Rostise cuvintele cu o mlădiere de mulțumire în glas, care era în același timp și o laudă.

— Ia să văd!

Îl luă pe Andrei de mînă și-i desfăcu oblojeala. Apoi cercetă rana cu luare-aminte.

— Nu-ți fie teamă! Dar să știi, dragul meu, că n-o să se tămăduiască atît de repede. Și mai ales aici. Hai cu mine în oraș. Să vedem ce putem face acolo, că doar pentru tine am pornit-o încoa'. O să ne abatem pe la un doctor. În oraș îs mulți și, slavă domnului! mai încercați și mai cu cap decît cei de aici.

Andrei, care se bucura de venirea unchiului său, îl ascultă cu atenție. Se ridică de jos, dar se gîndi că n-ar fi nevoie de doctor. Totuși nu spuse nimic. I se părea că picioarele îi atîrnă greu ca niște butuci. Simțea în tot trupul o slăbiciune ciudată și o moleșeală care-l îndemnau să se culce din nou sub stejar. Dar nu se lăsă biruit. Acum își dădea și el seama

că rana n-o să se vindece atît de lesne şi fiindcă în acelaşi timp jinduia să vadă oraşul, se hotărî să plece.

Porniră împreună. În clipa aceea n-aveau nici o treabă în tabără, căci era zi de odihnă. Dar pînă să ajungă pe primul ostrov, trecu cîtăva vreme. Şi acolo fură nevoiţi să aştepte mult pînă ce izbutiră să facă rost de o luntre. Păşiră pe mal şi se îndreptară spre poarta Poříče ; trebuiau să se oprească şi să se abată din drum la fiecare pas, căci şleaul era înţesat de care, călăreţi şi un nesfîrşit număr de oameni, toţi forfotind dintr-o parte în alta, dinspre oraş către tabără.

Praghezii porniseră buluc spre locul de popas al taboriţilor, iar fraţii, la rîndul lor, se revărsau în pîlcuri spre cetatea crăiască, pe care doreau s-o vadă. Pe măsură ce intra în inima oraşului, feciorul din Hvozdno uita tot mai mult de moleşeala de care se simţea cuprins.

Unchiu-său mergea repede ca un flăcăiandru. Era şi el nerăbdător să ajungă mai degrabă la capela Betleem. Înainte de toate, voia să vadă casa în care locuise Hus, magistrul său cel drag. Logofătul din Hvozdno se gîndea în sinea lui că acolo s-ar putea să găsească vreo nouă epistolă a magistrului Jan. Cine ştie, scrisă poate chiar de mîna lui. Dar nepotului său nu-i împărtăşi nimic din toate acestea.

De îndată ce trecură dincolo de porţi, întrebară de drumul care duce la capela Betleem. Apucară pe uliţa Šilinková, însă chiar la colţ, lîngă mănăstirea Sfîntul Ambrozie, fură nevoiţi să se oprească. Un furnicar de lume le tăia calea. Cei mai mulţi erau din Praga, dar printre ei se aflau şi destui fraţi din tabără. Stăteau cu toţii în faţa mănăstirii şi priveau spre ferestrele de sus, care erau deschise.

Cîteva surori taborite, unele cu basmale, altele cu părul în vînt, ieşiră la ferestre şi spuseră ceva fraţilor

de jos; vorbeau în gura mare, aproape strigînd, se aplecau peste pervazuri şi dădeau din mîini. Deodată se îndreptară din şale şi îşi întoarseră capetele spre încăpere, scoţînd un chiot de bucurie. În faţa lor se aflau cîteva surori care îşi făceau loc spre ferestre cu nişte icoane în mîini. Andrei şi unchiu-său văzură sclipirea cadrelor de aur. După o clipă icoanele zburară pe geam, sfărîmîndu-se de caldarîm. Gloata din faţa mănăstirii scoase un strigăt sălbatic. Surorile ţipau şi chicoteau arătînd în jos cu mîinile. Înghiontindu-se unii pe alţii, ca să-şi croiască drum, fraţii se năpustiră spre icoane. Fiecare voia să le calce în picioare şi să le facă una cu pămîntul.

Boierul din Hvozdno se încruntă şi-i zise nepotului:

— Iată cum încep chiar din prima zi! Cei din Praga o să-i alunge şi ungurul o să-şi rîdă de noi. Nişte zănatici! Ia te uită!

Şi Ctibor îi arătă nepotului o ceată de tîrgoveţi din Praga, pe chipurile cărora se putea citi groaza şi buimăceala. Un magistru care stătea mai în faţă scuipă şi, scîrbit de cele ce vedea, se răsuci pe călcîie şi spuse ceva neplăcut.

Boierii din Hvozdno nu auziră cuvintele magistrului — de altfel nici nu ţineau să le audă. Logofătul îl trase de mînecă pe Andrei şi se strecurară împreună spre poarta Sfîntului Ambrozie, nu prea departe de-acolo. Trecură pe sub bolţi, în umbra turnului, şi ajunseră în uliţa Caletná.

Dar nici aici nu putură înainta în voie. Uliţa era o mare de oameni care se apropiau de porţi, bulucindu-se de pretutindeni. Toţi voiau să iasă din oraş ca să-i vadă la faţă pe fraţii taboriţi. Îndată ce-i zăriră pe cei doi boieri, pe care îi recunoscură după veşminte şi după potirul de postav roşu, cusut pe piept, îi întîmpinară cu cuvinte de bun venit. Unii arătau spre ei şi-i urmăreau cu privirile, plini de curiozitate.

Cînd ajunseră la capătul uliţei, aproape de piaţă, Ctibor şi Andrei răsuflară uşuraţi. Credeau că acum

vor izbuti să ajungă mai uşor în piaţă. Dar în aceeaşi clipă se pomeniră cu o droaie de studenţi, purtînd pelerine, iar în cap glugi şi berete. La brîu nu aveau călimări ca de obicei, ci umblau încinşi cu săbii. Mergeau veseli şi cîntau cu glas răsunător un cîntec foarte răspîndit în acele zile :

Voi, cehi, să ţineţi pururi minte,
Vestiţi şi pruncul cel cuminte :
Să ştie toţi că-ntotdeauna
Credinţa noastră a fost una
Şi ceh eretic nu se află...

Îndată ce studenţii îi zăriră pe fraţii taboriţi care veniseră să le ajute în lupta împotriva lui Sigismund, se opriră şi-i întîmpinară cu chiote de bucurie. Se întîlniseră tocmai la capătul uliţei Caletna, lîngă lanţul cu verigi mari, chiar foarte mari, şi trainic ferecate. Lanţul atîrna de o roată bătută în zidul unei case de piatră, gata pregătit ca la nevoie să fie întins de-a curmezişul uliţei şi prins de roata din cealaltă parte, închizînd astfel drumul.

Studenţii se urniră din loc, îmbulzindu-se spre cei doi luptători taboriţi, cărora le urară din toată inima bun sosit. Abia după ce se scurse o bucată de vreme, boierul din Hvozdno putu să le dea de veste că vor să meargă la capela Betleem. Îndată ce rosti aceste cuvinte, unul dintre studenţi, înalt şi oacheş, cu ochii scînteietori şi faţa aprinsă, strigă din răsputeri :

— Mergem şi noi !

Şi peste mulţime strigătul zbură ca un şuier :

— La Betleem !

Cei doi boieri fură luaţi de şuvoi şi împinşi înainte. Erau mînaţi fără voia lor şi fără să ştie încotro. Andrei începu să se simtă rău. Rana îl ustura amarnic şi trupul îi era scuturat de friguri. Simţea că îngălbeneşte, dar nimeni nu băgă de seamă. Nici chiar unchiul său, care se bucura văzîndu-se înconjurat de

atîta tineret şi asculta cîntecul pe care el nu-l auzise niciodată pînă atunci:

De vrei cunoaşte scriptura,
Mergi la capela Betleem.
Acolo afli-nvăţătura
Ce stă cuprinsă în scrisura
Lui Jan din Husinec...

Boierul Ctibor îşi tot lungea gîtul, uitîndu-se într-o parte şi în alta pe deasupra capetelor mulţimii care cînta. Îşi arunca privirile peste piaţa ce se întindea la dreapta, între casele de piatră cu arcade şi acoperişuri ţuguiate sau, de cele mai multe ori, dinţate. Piaţa era înţesată de lume. Pretutindeni, vălmăşag de oameni care se îmbulzeau. Cei mai mulţi se înghesuiau în faţa primăriei. Sus pe turn fîlfîia un steag, iar la intrare, prinse de prăjini înalte, fluturau mai multe prapure împodobite cu semnul crucii. Logofătul înţelese numaidecît că steagurile acelea fuseseră luate ca pradă în lupta de la Poříče şi că, de bună seamă, Žižka poruncise să fie aduse aici, ca să le vadă şi cei din Praga. Într-adevăr, tîrgoveţii din Praga roiau în jurul lor. Şi toţi cîţi erau acolo în faţa primăriei arătau cu mîna spre ele şi vorbeau cu aprindere.

Deodată se stîrni un freamăt, lumea se trase într-o parte şi se dădu puţin înapoi.

Peste marea de capete cu glugi şi cuşme miţoase, se zăriră cîţiva fraţi călări, purtînd armuri şi coifuri. În clipa aceea studenţii amuţiră, dar nu pentru multă vreme, căci din piepturile lor izbucni un strigăt:

— Žižka! Žižka!

Žižka pleca de la primărie, călare pe bălanul său, iar alături de el, pe un murg vînjos, mergea un boier înalt, cu coif de fier, ce strălucea în văzduhul limpede şi luminos. În urma lor, veneau Chval, Zbyněk din Buchov, amîndoi cu coifuri în cap, Mikuláš din Hus cu cuşmă, la fel ca Žižka, şi încă alţi patru călăreţi din Praga. Străbătură piaţa şi o luară spre uliţa Caletna, către porţi, cu gînd să iasă afară din oraş.

Boierul din Hvozdno întrebă pe studentul înalt şi oacheş cine sînt însoţitorii lui Žižka. În vuietul de chiote de bucurie ce umpleau văzduhul şi cu care mulţimea cinstea pe Žižka şi pe oştenii lui, studentul îi spuse că sînt cei patru hatmani din Oraşul Vechi, că tîrgoveţii din Oraşul Nou au şi ei patru hatmani şi că mai mare peste toţi este acela care merge alături de Žižka, panul Hynek din Waldstein, vestit pentru faptele lui războinice. Hatmanii — mai spuse studentul — ţin cheile oraşului şi fiecare din cei patru are cîte zece ajutoare. Ajutorul hatmanului are în grija lui o piaţă şi cîteva uliţe.

— Acum se duc cu Žižka să-i arate cum stau lucrurile. Nu-i altul care să-i sfătuiască mai bine decît el. Iar Žižka o să ridice Praga în picioare în faţa diavolului cel îngîmfat din Ungaria.

Studentul mai spuse ceva, însă în aceeaşi clipă tinerii se urniră din loc şi începură să cînte. Glasul studentului fu acoperit de larmă şi logofătul Ctibor nu mai înţelese nimic.

Bătrînul boier se învioşă tot mai mult. Bucuria şi înflăcărarea tinerilor, cîntecul şi osîrdia lor întru adevărul lui Dumnezeu şi întru cinstirea celui mai scump magistru al său, toate acestea îi dădeau parcă aripi. Faţa i se luminase şi ochii îi străluceau. Nici nu băgă de seamă că nepotul îl luase de braţ ca să poată merge mai lesne.

Trecură prin piaţă, pe la primărie şi pe lîngă casa negustorului Kříž, prietenul lui Hus. Aici studentul cel oacheş strigă ceva la urechea logofătului din Hvozdno şi-i arătă în acelaşi timp cu mîna o ulicioară îngustă la stînga, unde într-un colţ, între nişte case, se înălţa o biserică.

Asta-i biserica Sfîntul Mihai. Aici a început să predice magistrul Hus după ce a fost hirotonisit preot, aici a început...

Logofătul s-ar fi oprit bucuros, dar mulţimea zgomotoasă care cînta îl împingea tot mai departe. Ajun-

seră în Piaţa de fructe şi boierul îşi roti ochii împrejur. De aici cîrmiră la stînga pe lîngă casa din colţ a farmacistului Lojza, spre uliţa Svatojilská.

Convoiul studenţilor apucă pe această uliţă, pînă ce dispăru la dreapta, într-o străduţă îngustă. Partea stîngă a ulicioarei era umbrită de o casă înaltă şi mare. La capătul celălalt se deschidea un fel de piaţă.

— Asta-i capela Betleem! strigă logofătul, îndemnat de-o presimţire lăuntrică şi arătînd spre o biserică ce se înălţa între şirul de case de pe mîna dreaptă.

— Da! Şi asta-i casa predicatorului!

— Adică aici a locuit magistrul Hus?

— Da, aici.

Boierul din Hvozdno nu mai ţinu seamă de mulţimea zgomotoasă ce-l înconjura. Se opri locului, privi cu luare-aminte faţada nu prea largă a clădirii şi-l strigă pe nepotu-său pe care, adîncit în contemplarea casei, îl pierduse o clipă din ochi:

— Andrei! Priveşte, Andrei, aici a locuit sfîntul magistru... iar aici, auzi...

Şi-i arătă biserica de alături, nu prea mare, cu o latură spre piaţă şi cu un acoperiş dublu de olane, despărţit printr-un jgheab.

După aceea se urni din loc şi se grăbi spre biserică. În faţa lăcaşului se aflau pîlcuri de tîrgoveţi din Praga şi taboriţi cu feţele posomorîte.

Înflăcărat de o neistovită dorinţă, boierul intră în biserică. Fără să-şi dea seama, se smulse de lîngă nepotul său. Palid, căutînd să biruie frigurile care îl zgîlţîiau, Andrei intră şi el, cu paşi nesiguri. Întîmplător îşi aruncă privirile spre uşile ferecate de care era prinsă o foaie de hîrtie, scrisă de la un capăt la altul şi ştearsă de vreme. Dar ochii săi nu zăboviră asupra ţidulei. Privirea tînărului alerga lacomă de-a lungul pereţilor dinăuntrul lăcaşului.

Naosul larg al bisericii era cufundat într-o lumină fumurie. Numai altarul se vedea mai desluşit. Mănunchiuri de raze aurii şi colorate se strecurau acolo prin ferestrele înguste şi vopsite. Zugrăvelile care um-

pleau pereţii cu figuri de sfinţi, cu dungi albe şi stihuri înălţătoare din sfînta scriptură se desprindeau mai viu în strălucirea aceea blîndă.

Cei doi boieri se opriră ceva mai la o parte de uşă. Bătrînul era mişcat. Privirile lui alergară de-a lungul pereţilor, trecură peste capetele oamenilor, aflaţi aici în număr destul de mare, apoi se îndreptară spre altar şi se opriră pe amvon. Zguduit pînă în adîncul sufletului, logofătul se gîndea că de-acolo a rostit magistrul Jan predicile lui înflăcărate, cuvintele sfinte şi adevărul lui Dumnezeu. Căzu în genunchi. Mai sus, lîngă altar, o lumină colorată tremura în aer, stropind pardoseala albă cu pete pestriţe. Boierul din Hvozdno îşi împreună mîinile şi începu să se roage. Era cuprins de tulburare şi îşi simţea cugetul înălţat, dar nu de cuvinte, ci de gînduri.

În clipa aceea îşi aminti de Zdena. De ce nu era aici, să vadă toate astea? În ce fel vorbise ea pe vremuri despre sfîntul magistru — şi în mrejele cui a căzut acum! Ochii i se umeziră şi boierul înălţă rugă fierbinte către atotputernic să vegheze ca sufletul copilei sale să nu se rătăcească, ci să rămînă credincios adevărului curat şi neprihănit al Domnului şi să se smulgă de sub puterea preoţilor nemernici şi întunecaţi de la Tábor.

În biserică era linişte. Din piaţă, prin uşile deschise, străbătea zvon de glasuri. Deodată se auzi chiar lîngă uşă o voce răsunătoare şi tînără. Cineva începuse să vorbească sau să citească:

— Întreaga suflare şi fiecare în parte să ia aminte şi să ştie că obştea cehă şi adevăraţii credincioşi trăiesc întru nădejdea lui Dumnezeu, cu ajutorul căruia vor să înfrunte, cît timp vor putea, cu toate bunurile lor, cu viaţa şi cu moartea, pe oricine le stă împotrivă. Ei nu vor lupta şi nu vor sta chezaşi decît pentru faptele creştineşti, propovăduite de Domnul nostru Isus Hristos în Noul Testament. În primul rînd cuvîntul Domnului să fie slobod şi fără piedici în toată împărăţia cehă.

Cuvîntarea pătrundea desluşit, vorbă cu vorbă, înăuntrul bisericii. Studenţii veniţi cu boierul din Hvozdno îşi întoarseră capetele. Cîţiva, ademeniţi de glasul de afară, ieşiră din lăcaş. Un student din apropierea celor doi boieri vru să iasă şi el, dar în aceeaşi clipă sări în ajutorul lui Andrei. Feciorului îi venise rău şi-l apucase pe unchiul său de mînecă. Era alb ca varul, buzele i se învineţiseră şi ochii îi străluceau în chip ciudat, ca unui om bolnav. Unchiul îl prinse de subsuori.

Îl duseră în sacristie şi-l aşezară pe o laviţă. Andrei tremura, cum tremură frunzele plopului. Se stăpînea din toate puterile, căci nu voia să se lase doborît ; rugă să i se îngăduie să stea liniştit şi o să-i treacă. În adevăr, după cîteva clipe se simţi mai bine, dar nici gînd să se mai poată întoarce pe ostrov. Unchiul îi descinse sabia, iar ceilalţi aduseră apă şi oţet.

De afară se auzea o voce slabă care citea ceva. Glasul se mai auzi şi după ce-l scoaseră pe Andrei din sacristie. Un student dădea citire unei vestiri de mare însemnătate, scrisă pe o foaie prinsă de uşa capelei Betleem. O citea unor bărbaţi taboriţi, cei mai mulţi ţărani, adunaţi în faţa intrării. Boierul din Hvozdno nici nu luă în seamă hîrtia de pe uşă. Era prea îngrijorat de starea nepotului său.

Nu i-a fost greu să-i găsească adăpost. Cîţiva vecini se grăbiră să-i dea un pat şi toate cele de trebuinţă. Bătrînul boier îl ajută pe Andrei să iasă din biserică şi primi poftirea vecinului Blažek, zis şi „pîrcălabul". Casa înaltă din faţa locuinţei preotului de la capela Betleem era a lui. Dintr-o tindă mare şi boltită urcară nişte scări, trecură prin sufragerie şi de acolo intrară într-o odaie. Studenţii îi însoţiră pînă în tindă, iar studentul cel înalt şi oacheş merse cu ei pînă sus şi le ajută ca Andrei să fie întins pe un pat cu polog.

De îndată ce boierul din Hvozdno aduse vorba despre un felcer, studentul dispăru şi se întoarse curînd cu un doctor bătrîn, îmbrăcat într-o haină de culoare închisă şi cu o beretă neagră în cap.

Rana lui Andrei copsese şi era plină de puroi, se întinsese şi în lături, dar fără a fi primejdioasă. Cel puţin aşa spunea doctorul. Totuşi el fu de părere ca Andrei să stea liniştit şi să rămînă cîtva timp aici. Feciorul se împotrivi, spunînd că trebuie să se înapoieze pe insulă. Vorbi despre cai, despre îndatoririle lui şi nu voi cu nici un chip să rămînă.

Blažek căută să-l liniştească, doctorul stărui din nou, iar unchiul îi porunci cu asprime. Feciorul nu mai avu încotro.

După aceea boierul din Hvozdno plecă fără nepotul său din casa tîrgoveţului Blažek. Numai studentul cel înalt şi oacheş, pe care-l chema Bartoš, îl însoţi o bucată de drum. Logofătul se opri în faţa casei şi-şi aruncă din nou privirile spre capela Betleem, în dreptul căreia era încă destulă lume. Unii intrau, alţii ieşeau. Ctibor s-ar fi abătut bucuros şi pe la casa parohului, ca să vadă odaia în care a locuit magistrul Jan. Dar nu mai avea vreme. Era aproape de amiază şi voia să mai treacă şi prin piaţa din Oraşul Vechi. Studentul Bartoš se arătă gata să-l însoţească.

XXX

O luară pe acelaşi drum ca mai înainte, de-a lungul uliţei Svatojilská. Pe cînd se îndreptau spre Piaţa de fructe zăriră un pîlc de fraţi. Mai întîi auziră cîntecul lor cucernic. Treceau pe uliţa Cuţitarilor, venind de undeva dinspre pod. Erau însoţiţi de o mulţime de tîrgoveţi din Praga, mai ales studenţi şi meşteşugari. Ctibor din Hvozdno se uită după ei şi voi să pornească mai departe. Dar de îndată ce pîlcul de fraţi se opri pe neaşteptate în stradă, rămase şi el locului.

Un frate taborit cu barbă lungă, îmbrăcat într-un suman cusut din odăjdii, însă foarte murdar, ieşi din mulţime, se opri în faţa logofătului şi desfăcîndu-şi larg braţele strigă :

— Opriți-vă, fraților! Opriți-vă și luați seama!

Fratele se răsuci și arătă cu mîna spre dreapta, către o casă de culoare pămîntie, cu coama înaltă. Acolo sus, deasupra ușii, se afla o icoană zugrăvită a Maicii Domnului.

— Vedeți, fraților? Uitați-vă! Un idol surd și mut! Și ce scrie în sfînta scriptură? „Eu sînt Domnul Dumnezeul tău, care te-a scos din țara Eghipetului! Să nu ai alți dumnezei afară de mine! Să nu-ți faci ție chip cioplit și nici asemănare cu vreun lucru din cîte sînt sus în cer sau jos pe pămînt!" Așa grăiește sfînta scriptură. Și noi ce facem? S-o sfărîmăm!

Răcnind aceste vorbe, fratele se făcuse roșu ca para focului. Cei din jur nu-l mai ascultară. Începură să strige cu toții și să se frămînte, amenințînd icoana de deasupra ușii. Cîțiva se aplecară și luară de pe ulița murdară tot ce le căzu în mînă, cioburi, pietre, ca să le zvîrle în icoană.

Ctibor din Hvozdno făcu cîțiva pași înainte. Știa ce-o să se întîmple cu icoana. Se simțea stingherit față de însoțitorul său. Se uită la el și zise:

— Iată cum vor să împlinească voia Domnului!

— Mai bine s-ar repezi la casele astea, întîmpină studentul, urmîndu-și drumul și arătînd spre două case arătoase, zidite una lîngă alta.

Amîndouă aveau ușile zăvorîte, iar la una din ele pînă și obloanele erau trase și încuiate.

— Astea-s casele nemților, iar cele de colo, cu ușile ferecate, așijderea. Și tot astfel și astea... toate de-aici încolo, zise el arătînd un rînd de case ce se înșiruiau pînă departe.

— De ce sînt încuiate? întrebă boierul.

— Fiindcă cei dinăuntru se tem. Cei din casa asta s-au și mutat.

Studentul arătă spre o clădire cu obloanele trase.

— Au plecat mulți dintre ei.

— De bună seamă la Kutna Hora.

— Cei mai mulți acolo au purces, într-adevăr, dar au plecat și la Cheb și s-au dus și-n alte părți, ca să

ne facă de ocară. Dar cei mai mulţi s-au mutat la Kutna Hora, la zgripţorul ungur, pe care-l asmut împotriva noastră. Ai auzit ce-a spus, ce vorbă ne-a trimis ? Cică ar vrea să-i aducă iarăşi pe nemţi, ca să ne asuprească din nou. Dar asta n-o să se mai întîmple !

Şi studentul făcu o mişcare ameninţătoare cu mîna dreaptă.

— Trebuie să-i izgonim pe nemţi şi pe toţi cei care au mai rămas aici şi care nu vor să se împărtăşească sub ambele chipuri.

— Niciunul dintre ei ?

— Cîţiva s-au învoit. Dar poţi să-i crezi ? Au făcut-o de teamă şi de nevoie, însă în inima lor... Ehei, magistrul Jan a avut dreptate cînd a spus că neamţul îi va dori cehului binele atunci cînd şarpele se va prăji la soare pe gheaţă. Nemţii ne trădează şi n-au să ne fie niciodată prieteni, chiar dacă s-ar împărtăşi ca şi noi cu trupul şi sîngele Domnului.

— N-au să facă asta niciodată ! Nu e cu putinţă ! spuse logofătul, dînd din cap în semn de încuviinţare.

În faţa lor se iviră, trecînd prin piaţă dinspre stîlpul infamiei, cîteva surori taborite. Erau îmbrăcate cu scurteici sau cu veşminte simple, iar capul strîns legat în basmale. La brîu purtau cingători late, de care atîrnau pungi de piele nevopsită, iar în picioare aveau ciubote grele. Mergeau agale, cu feţele împietrite şi se uitau într-o parte şi în alta cu căutături încruntate. Se opreau locului, îşi făceau semne, dar nu vorbeau decît arar.

Studentul Bartoš privi în urma lor şi uită de nemţi şi de supărarea ce-l rodea. Se opriră şi alţi tîrgoveţi din Praga, urmărind cu privirea pe surori. De îndată ce se auzi cîntecul bărbaţilor care veneau de pe uliţa Cuţitarilor, surorile începură să calce mai ţanţoş. Răsună din nou cîntarea religioasă a fraţilor taboriţi :

Noi creştinii adevăratei credinţe.

„Va să zică au pîngărit și icoana de-acolo", gîndi boierul. Voi să se ducă la primărie, dar nu putu răzbate. Lumea se înghesuia tot mai mult în fața ei și mereu alți curioși năvăleau fără încetare, ca o apă nestăvilită. Toți veneau să vadă mai de aproape semnele biruinții — sulițile încrucișate, cu steaguri în vîrf, înfipte la intrare. Pretutindeni lumea vorbea despre ele și despre izbîndă. În jurul cîtorva taboriți se îngrămădiseră tîrgoveți, studenți, meșteșugari și femei. Frații povesteau cum s-a desfășurat lupta de la Poříče, cum i-au făcut pe unguri, pe nemți și pe cehii trădători să dea bir cu fugiții, cum au tras în ei și cum fratele Žižka a pus atît de bine totul la cale.

Boierul din Hvozdno nu se opri decît la celălalt capăt al pieței din Orașul Vechi, lîngă stîlpul infamiei. Studentul Bartoš îl adusese înadins aici, ca să vadă unde au țintuit cei din Praga pe panul Čeněk din Vartemberk. In ziua aceea, la Tábor, la adunarea preoților și hatmanilor, Ctibor din Hvozdno auzise din gura lui Mikuláš din Hus că Vartemberk i-a trădat pe cei din Praga, înlesnind regelui Ungariei și celor patru mii de zbiri ai săi, toți nemți, să pătrundă în castelul Sfîntul Vàclav. Atunci Ctibor trăsese o înjurătură cum nu i se mai întîmplase de ani de zile.

Acum nu sudui, ci cătă plin de mulțumire la stîlpul infamiei și la steagul panului Vartemberk, cu prăjina de lemn înfiptă într-un cerc. Stegulețul era murdar, pe alocuri ars, și bătut în cuie la stîlp. Herbul zugrăvit pe flamură era plin de noroi uscat și de alte murdării, așa cum îl terfeliseră cei din Praga, drept pedeapsă și răzbunare.

— Ehei, frate! spuse Bartoš. Cînd Vartemberk era cu noi, steagul acesta flutura cu cinste pe turnul primăriei. Și-acum ia te uită!

Arătă o pălărioară colorată, de forma unei căști, țintuită sub prapur.

— Sub pălăria vicleniei și şireteniei, omul acesta fără credință a vrut să înșele obștea. Și a fost țintuit la stîlpul infamiei.

— Lasă că şi Rožemberk ar merita una ca asta! strigă boierul. S-a grăbit şi el să se ducă la rege, ca un trădător. Dar mîna Domnului o să-l ajungă şi pe el. O să-i vie şi lui rîndul.

De la stîlp, Bartoš îl conduse pe Ctibor acasă la părinţii săi. Aceştia îl primiră cu căldură şi prietenie şi-l ospătară cum se cuvine. După masă, logofătul îşi luă ziua bună de la ei şi se îndreptă spre ostrovul de dincolo de porţile Poříče. Studentul Bartoš, care se împrietenise cu boierul, nu se mai dezlipi de el. Trecură prin piaţă şi apucară pe uliţa Caletna. Furnicarul de oameni nu se ostoise de fel. Lume pretutindeni, tîrgoveţi din Praga, studenţi, bărbaţi şi femei, fraţi şi surori taborite mişunau dintr-o parte în alta.

Care pline cu butoaie şi merinde scîrţîiau pe caldarîm, îndreptîndu-se spre poarta Poříče. Ici şi colo vedeai călăreţi mergînd pe lîngă căruţe sau în urma lor. În unele locuri nici nu mai încăpeau pe uliţă de atîta forfotă.

Cînd Ctibor şi Bartoš o apucară pe uliţa Caletna, nimeriră într-un furnicar de lume care se îmbulzea de zor. Un car greu stătea în mijlocul drumului şi doi călăreţi din oraş, cu chivăre în cap şi suliţile înfipte în botfori, străjuiau în urma carului. În faţă, mulţime de oameni, şi fiecare striga în legea lui. Surorile taborite, toate numai ţărănci voinice, tinere şi bătrîne, roiau de colo, colo ca nişte stăncuţe. Se ţineau după o tînără pereche : bărbatul, scos ca din cutie, spilcuit şi cu mustăţi lungi, era îmbrăcat cu multă îngrijire, iar tînăra lui soţie, în straie bogat împodobite, era încinsă cu o cingătoare tare frumoasă. Pe cap purta un văl alb, subţire ca pînza de păianjen, în care vîntul se prindea, umflîndu-l. Două ţărănci taborite se tot dădeau pe lîngă ea, de parcă şi-ar fi ieşit din minţi. Tînăra femeie li se împotrivea din răsputeri, dar în zadar.

— Smulgeţi-i de pe cap podoaba aia spurcată ! ţipă una din ele.

Iar alta strigă :

— Asta-i împotriva vrerii lui Dumnezeu !

— Lucru diavolesc!

— Puneți mîna pe văl și rupeți-l în bucăți! urlau celelalte, îmbulzindu-se spre femeia îngrozită.

Ferindu-se de ele, tînăra se trase îndărăt pînă ce ajunse la zid. Acolo începu să țipe și să-l cheme pe bărbatul ei în ajutor. Dar el nu-i putea fi de folos. Cîteva surori îl împinseseră la perete și-l țineau de cap și de mîini, ca într-un clește. Una din ele scoase niște foarfeci din punga de la brîu și cu mîna stîngă îl apucă de mustață.

— Jos cu mustățile astea! Stai frumușel!

Și cît ai zice pește, jumătate din podoaba de sub nas rămase în mîna surorii taborite.

— Taie-i-o toată! Toată! țipau celelalte. Jos cu podoaba asta drăcească!

Și pînă să se mistuie strigătul care alergă peste capetele mulțimii, pieri și cealaltă jumătate de mustață. In clipa aceea, Ctibor din Hvozdno se răsti la surori. Văzînd cele ce se întîmplă, își croise drum pînă lîngă ele și le porunci să se astîmpere și s-o ia cît mai repede din loc. Surorile îl priviră neîncrezătoare și cu îndărătnicie. Incepură să vorbească cu aprindere și să-i aducă învinuiri. Logofătul se zbîrli pentru a doua oară la ele, de astă dată mai poruncitor. Au venit la Praga — să se dedea la tulburări, sau ca să lupte pentru legea lui Dumnezeu? Pentru asemenea faptă vor fi mustrate cu asprime de hatmani. La auzul acestor vorbe, surorile se potoliră și porniră mai departe.

Intre timp tînărul tîrgoveț și soția sa, fiind în sfîrșit lăsați în pace, se smulseră de lîngă oameni și dispărură după cea dintîi ușă.

Surorile o luară spre piață. Ulița se mai goli de lume. Carul și călăreții se urniră din loc și mulțimea care se bulucise pentru o clipă, se puse iarăși în mișcare.

Ctibor era morocănos. Cîtva timp merse posomorît și nu scoase o vorbă. Abia la poarta Sfîntul Ambrozie spuse cu asprime, ca și mai înainte:

— Trebuie să înceteze odată ! Nu se cade să se mai săvîrşească asemenea nelegiuiri !

Dincolo de poarta Poříče, pe drumul ce ducea spre insule şi chiar pe ele, era furnicar de lume ca şi ieri. Faptul că atîţia tîrgoveţi din Praga veneau aici să-i vadă pe taboriţi, întîmpinîndu-i pretutindeni cu inima deschisă, îl bucura nespus pe bătrînul boier. Oamenii din Praga se îngrămădeau pe malurile apei sau se plimbau prin tabără, uitîndu-se curioşi în jurul lor. Unii şedeau alături de fraţi sub copaci sau pe malul ostrovului. Cei mai mulţi se adunaseră pe prima insulă, într-o poiană înconjurată de stejari, unde taboriţii săvîrşeau slujba religioasă.

Aici, Ctibor din Hvozdno îl pierdu din ochi pe Bartoš. Tînărul se aciuase lîngă o ceată de studenţi cunoscuţi care priveau, împreună cu cîţiva magiştri, la un preot taborit cu barbă şi fără tonsură. Îmbrăcat în straie obişnuite, de culoare închisă, cu un potir roşu cusut pe piept, fără patrafir, preotul stătea în faţa unei mese mari, aşternută cu o învelitoare, pe care se aflau multe pîini şi felurite vase. Vorbea taboriţilor cu aprindere, spunîndu-le că mulţi fraţi şi-au vărsat sîngele pentru adevărul lui Dumnezeu şi pentru potirul Domnului, că se cade prin urmare ca şi ei să-şi pună în joc viaţa şi să fie în orice clipă gata de luptă, pentru a-i zdrobi pe puternicii duşmani.

Bartoš ascultă o clipă, apoi vru să plece mai departe ca să-l caute pe boierul din Hvozdno. Îndemnat de cunoscuţii săi, rămase însă locului, ca să vadă împreună cu ei liturghia taboriţilor, socotind că n-o să ţină prea mult. După o scurtă aşteptare, îl văzu pe acelaşi preot care predicase fără patrafir şi fără antimis, îngenunchind şi, atingînd pămîntul cu fruntea, rostind „Tatăl Nostru". Toţi cei de faţă se rugară împreună cu el. Apoi preotul se ridică şi începu să sfinţească vinul şi pîinea, rostind rugăciuni în limba cehă, fără să preamărească îndeosebi nici vinul, nici pîinea :

— Cînd Domnul nostru Isus Hristos s-a așezat la cină, a luat pîinea și binecuvîntînd-o a frînt-o și le-a dat ucenicilor săi zicînd: „Luați, mîncați, acesta este trupul meu!“ După aceea luînd potirul și mulțumind, a dat ucenicilor săi zicînd: „Beți dintru acesta toți, acesta este sîngele meu, al legii celei noi, carele pentru voi și pentru mulți se varsă spre iertarea păcatelor“.

Mulți dintre tîrgoveții care erau de față se îndepărtară murmurînd supărați.

Studentul Bartoš rămase pînă la urmă.

Apoi plecă să-l caute pe logofătul din Hvozdno. Mergea cu pași rari. Ici și colo se oprea, se uita la care, la cai, la frați, pînă cînd ajunse și la cei din pîlcurile de rezervă. Întrebîndu-i despre boier, află că face parte din ceata lor. Dar nu-l găsi pe ostrov, ci pe malul dimpotrivă. În acest ceas al amurgului, în unele locuri de pe insule, rugurile ce fuseseră aprinse înălțau fumuri leneșe în văzduh. Pe logofăt îl află călare, îndeplinindu-și îndatoririle de hatman.

Pe malul apei erau mulți frați din pîlcurile de rezervă, rînduiți în semicerc, și o seamă de prăștiași. La mijloc, în fața oștenilor, Ctibor din Hvozdno stătea călare cu buzduganul în mînă, cu sabia la șold și cușma în cap. Lîngă el se aflau doi preoți cu bărbi lungi. Oamenii stăteau tăcuți și nemișcați ca un zid. Doar ici și colo cîte unul rostea ceva în șoaptă. Ctibor privea grav și îngîndurat drept înainte, ca și cum s-ar fi uitat la apa care începuse să se înnegureze și la insulele peste ai căror copaci întunericul își întinsese vălul.

Deși amurgul pogorîse asupra firii, freamătul încă nu se potolise. În tabără, pe ostroave, la vadul apei și pe drumul ce ducea spre oraș, stăruia un necontenit du-te-vino. Casele orașului se mistuiau tot mai mult în apele amurgului, iar spre seninul cerului se înălțau, ca niște umbre, turnurile porților, ale meterezelor și bisericilor.

Studentul Bartoš se uita mirat, întrebîndu-se ce-o să se întîmple. Oare de ce stau oamenii adunaţi şi ce aşteaptă acolo ? Privi îndelung către Ctibor din Hvozdno. Călare pe cal, boierul arăta foarte schimbat, ca şi cînd ar fi fost alt om. Bartoš întrebă pe unul din fraţi, de ce s-au adunat în locul acela, dar răspunsul veni singur, căci, în aceeaşi clipă, oamenii se dădură în lături, şi din spate, dinspre care, înaintară spre mijloc patru bărbaţi, toţi patru cu bărbi lungi. Doi dintre ei erau încinşi cu săbii şi aveau chivăre în cap, iar ceilalţi doi păşeau în capul gol şi fără nici o armă. De mîini le atîrnau cătuşe şi lanţuri la picioare.

Dacă ceva mai înainte tot mai şuşuise cîte unul din rînduri, acum amuţiră cu toţii. Se uitau la cei doi fraţi legaţi, care înaintau cu capetele plecate. Amîndoi se lăsară conduşi de însoţitorii lor pînă în mijlocul semicercului, unde se afla hatmanul călare. Tot acolo se găseau şi cei doi preoţi. Fraţii încătuşaţi mergeau încet, tîrînd prin praf şi prin iarba culcată la pămînt lanţurile de la picioare, şi în urma lor se auzea un zornăit metalic înăbuşit.

— Ce-au făcut ? întrebă nerăbdător Bartoš pe unul din fraţi.

— S-au îmbătat azi-dimineaţă şi s-au luat la ceartă. Şi de aici a ieşit o mare încăierare. Acum au să fie pedepsiţi.

Amîndoi îşi întoarseră privirile către vinovaţii ce stăteau în mijloc. Doi praştiaşi aduseră două făclii de smoală. Se aşternu o tăcere desăvîrşită. Fraţii, cu mîinile şi picioarele ferecate, oacheşi la faţă, îşi ţineau capul în piept. Părul răvăşit le cădea în şuviţe pe frunte. Chipul celui mai mic de stat, dar mai lat în spete, era brăzdat de o dîră de sînge închegat.

Unul din preoţii care stăteau lîngă Ctibor din Hvozdno făcu cîţiva paşi înainte şi le vorbi apăsat şi cu asprime :

— Fraţilor, v-aţi îmbătat, păcătuind astfel împotriva legii lui Dumnezeu şi călcînd pravila frăţiei noastre. Aţi ştiut că la oaste nu este îngăduit ca oa-

menii să se ia la harță, să se gîlcevească și să se încaiere, și totuși voi v-ați sfădit și v-ați încăierat. Frate Mìka, zis și Fierarul, și tu, frate Slívka, recunoașteți că ați mîniat pe Dumnezeu și ați păcătuit față de el și față de obștea noastră ?

— Recunosc, răspunse Fierarul, cu glas stins.

Și după el rosti aceeași vorbă Slìvka, însă cu oarecare asprime în voce.

— Dacă vreți să dobîndiți iertarea, împăcați-vă mai întîi frățește, spuse preotul.

Și vorbele lui erau ale unui duhovnic, n-aveau nimic poruncitor în ele.

Amîndoi frații își ridicară capetele și se uitară unul la altul, fiecare așteptînd ca celălalt să înceapă. O clipă numai, și deodată își întinseră mîna. Apoi îngenuncheară.

Dinspre apă veni o adiere care le răsfiră părul și se jucă șăgalnic prin barba preotului cu fața gravă. Deasupra lor tremura în văzduh para sîngerie a faclei de smoală care fumega.

Preotul ridică mîna și rosti cu voce puternică :

— Frate Mìka, zis și Fierarul, și tu, frate Slívka, vreți să vă rugați lui Dumnezeu și să rugați această obște să vă ierte ?

Amîndoi vinovații își înălțară privirile către preot și plini de spășenie strigară într-un glas :

— Ne rugăm !

Îndată ce rostiră aceste cuvinte, frații din pîlcul de rezervă îngenuncheară, iar hatmanul își scoase cușma din cap. Și toți cîți erau acolo, veniți să vadă această judecată, porniră laolaltă cu preoții, să rostească din toată inima și plini de evlavie „Tatăl Nostru".

Studentul Bartoš îngenunche și el și se uită mișcat la ostașii îngenuncheați, la preoți și la hatmanul de pe cal care se rugau pentru frații căzuți în păcat. Privirea lui stărui îndelung asupra bătrînului boier din Hvozdno, ce-și ținea capul cărunt lăsat în piept.

Îndată ce se sfîrși rugăciunea, hatmanul își îndesă cușma pe ochi și se îndreptă în șa. Apoi îndemnă

calul cu dîrlogii și înaintă cîțiva pași spre mijloc, pînă aproape de vinovați, unde cele două făclii răspîndeau mai multă lumină. Se făcu o tăcere adîncă și numai glasul hatmanului se auzi:

— Fraților, Dumnezeu v-a iertat, dar o să vă primiți pedeapsa după legea și pravila noastră. Și tună cu vocea lui puternică. Treceți la stroi!

Însoțitorii îi duseră pe vinovați ceva mai încolo. Apoi se opriră, le scoaseră cătușele și-i dezbrăcară. Între timp, se rînduiră două șiruri de frați prăștiași, tineri și bătrîni — o uliță vie. Fiecare ținea în mînă cîte o nuia mlădioasă sau o vargă țeapănă, tăiată din tufărișul de pe malul apei.

Bartoš înmărmuri. Nu se așteptase la atîta asprime. Credea că prin căința dovedită în fața tuturor, cei doi vinovați își ispășiseră pedeapsa. Dar iată-i acum despuiați pînă la brîu și cu mîinile legate în față.

De undeva din rînduri se auzi răpăit de darabană. La acest semn, cei doi frați porniră tăcuți și fără să cîntească, unul după altul, spre ulița vie. În lumina pîlpîitoare a făcliilor, Bartoš văzu spinările lor goale. văzu ridicîndu-se asupră-le puzderia de nuiele și vergi, le văzu răsucindu-se și sfîșiind văzduhul, iar loviturile cădeau ca grindina, iuți și dureroase, peste trupurile despuiate.

Bartoš se cutremură fără voie. Nu putu să privească multă vreme această cruntă judecată. Se întoarse și-și făcu loc spre hatmanul Ctibor, care stătea călare la marginea „uliții". Studentul îi atinse botforii. Boierul se întumă cu fața spre el.

— Mai mergeți azi în oraș la nepotul dumneavoastră? îl întrebă tînărul.

— Astăzi nu! Nu-i cu putință. Te rog să-i spui că totul merge bine. Armura și calul sînt la mine. Să n-aibă nici o grijă. Să stea liniștit în pat, ca să se înfiripe mai degrabă. Mîine vin să-l văd.

Bartoš plecă. Multă vreme auzi răpăitul darabanei, pînă ce fu înghițit de cîntarea evlavioasă a fraților. Tînărul se întoarse în oraș cuprins de o mare tulbu-

rare. Pe drum, aproape că nu băgă pe nimeni în seamă. Tot timpul se gîndea la crunta ispășire a celor doi taboriți. Nu-i ieșea din minte chipul în care frații pedepseau pe vinovați, cum împlinesc ei legea lui Dumnezeu și cu cîtă asprime privesc ticăloșia și păcatul. Il uimea atîta curățenie și înălțare sufletească.

Pe Andrei îl găsi în pat. Se simțea mai bine, dar nici gînd să poată ieși a doua zi din casă. Bartoš își dădu seama de acest lucru îndată ce-l văzu. Feciorul se bucură tare mult cînd auzi că murgul lui se află în grija unchiului său și că acesta făgăduise să vină a doua zi.

XXXI

Nu trecu mult, și studentul Bartoš grăbea din nou pasul spre casa lui Blažek pîrcălabul. Se întorcea zorit cu o știre de la primăria Orașului Vechi. Aflase în piață că un olăcar sosit ceva mai înainte adusese vestea de netăgăduit : craiul Ungariei se află în drum spre Praga, cu oastea lui de unguri și de silezieni, împreună cu nemții de la Kutna Hora.

Fiecare se așteptase ca într-o bună zi să audă această veste și totuși acum pe unii îi tulbură, iar pe cei mai mulți îi buimăci. Știrea zbură de parcă ar fi avut aripi ; într-o clipă, ajunse în piața Orașului Vechi și de aici porni în goană, împînzind toate ulițele. Se șoptea că regele ar fi și ajuns la Český Brod, ba poate chiar la Úvaly, și că mîine ar putea fi aici. Mîine va pătrunde în oraș !

Bartoš alergă de îndată la Andrei. Dar nu putu să intre la el, căci rănitul adormise. Nu-i rămînea decît să vestească familia Blažek.

Indată ce studentul povesti cele auzite, Blažek se ridică, își puse cușma în cap și mantaua pe umeri și o porni în grabă la primărie. Era ajutor de hatman. Se ducea să afle vești mai temeinice și să primească porunci. Cine știe, poate că va fi nevoie să adune de

îndată, chiar astăzi sau cel mai tîrziu mîine în zori, oamenii din mahalaua lui, pentru a-i înarma.

Andrei dormea dus. Nu-l treziră nici paşii grăbiţi din sufragerie, nici glasurile celor care vorbeau cu aprindere despre duşmanul ce se apropia. Nu auzi nici larma de pe uliţe. În faţa caselor, oamenii se adunau pîlcuri-pîlcuri, unii alergau încolo şi încoace, strigînd cît îi lua gura. Înfierbîntaţi şi îndîrjiţi, toţi vorbeau numai despre unguri şi nemţi, despre craiul lor şi despre lupta care sta gata să înceapă. Mulţi de prin vecini, bărbaţi, femei şi tineri, se opriră lîngă casa lui Blažek pîrcălabul, aşteptînd să audă cu ce răspuns se va întoarce de la primărie.

Dar pîrcălabul veni tîrziu — era noapte de-a binelea. Toţi se strînseră în jurul lui şi zgomotul ce-l făcură îl trezi pe Andrei. Din pat, el auzi mai întîi un amestec nelămurit de voci, apoi se aşternu liniştea. După aceea tăcerea fu curmată de un glas :

— Lucrurile nu stau chiar aşa. Liniştiţi-vă. A pornit către noi, de bună seamă, dar mîine nu va fi încă aici. Voi însă cătaţi să fiţi gata în orice clipă !

Abia acum recunoscu Andrei glasul gazdei sale. Dintru început nu înţelese ce puteau să însemne vorbele astea. Chibzui în sinea lui : „Va să zică mîine încă nu, dar a şi pornit..." Cine altul decît regele Ungariei ? Dar el, Andrei, fi-va oare în stare să se ridice împotriva lui ? Ah, rana se vindecă atît de încet !

Feciorul din Hvozdno nădăjduia că Blažek va veni şi la el să-i spună despre ce-i vorba. Dar nu se arătă nimeni, şi tot aşteptînd, Andrei adormi iarăşi.

Cînd se crăpă de ziuă, nevasta lui Blažek, o femeie vrednică şi grijulie, intră în camera feciorului. Se îngrijea de el ca de copilul ei. Şi Andrei află din gura femeii că lucrurile stăteau chiar aşa cum şi le închipuise el aseară. Pîrcălabul plecase din nou la primărie.

Feciorul ardea de nerăbdare să vină mai degrabă doctorul, ca să afle ce-i cu rana lui. S-a mai îndreptat ? Cînd oare va putea să pună iarăşi mîna pe sabie şi pe lance ? Se simţea mai înfiripat şi nu atît de slab

ca ieri. Dorea nespus să iasă din casă. Şi soarele de mai ce-i lumina odaia îl ademenea ca o ibovnică. Camera fusese rînduită cu toate cele de trebuinţă, iar patul cu polog era atît de frumos cum nu avusese niciodată acasă, la conacul boieresc.

Rămas singur în odaie, Andrei coborî din pat şi se aşeză la geam. De-acolo putea privi în voie spre piaţă şi spre capela Betleem. Feciorul se uită la oamenii care intrau în biserică, ascultînd glasul clopotelor şi-apoi cîntările. Cu mîna teafără deschise fereastra, ca să audă mai bine. Viersul unei cîntări cucernice se strecura prin uşile deschise ale capelei Betleem. Fără să-şi dea seama, Andrei prinse să se roage. Se gîndi iarăşi la unchiu-său. De-ar fi aici, s-ar duce de bună seamă la capelă. Şi-apoi, dacă ar vedea şi Zdena toate astea...

Se întreba acum pentru prima oară de ce n-o fi vrut oare să plece şi ea cu ei. De ce-a rămas acolo ? Ce-a fost la mijloc ? Spitalul sau popii de la Tábor ? Apoi, deodată, se gîndi ce-or fi făcînd cei de la Hradiště, precum şi vecinii lor de la Přiběnice. Văzu aievea chipul tinerei fete în veşmînt alb de călugăriţă, cu minunatu-i păr auriu, revărsat pe perne, pe care şi-l aduna îmbujorată, încercînd să-l ascundă sub tulpan.

Apoi veni doctorul cu faţa brăzdată şi tuciurie. Cercetă rana şi o curăţă de puroi. Presără pe ea un praf roşu, puse nişte cîlţi deasupra şi o oblojí din nou.

Feciorul se uita ţintă la doctor şi nu-l slăbea din ochi. Dar căutătura felcerului era aidoma celei de ieri. Feciorul nu putu citi nimic îmbucurător pe chipul lui, iar cînd îl întrebă cum merge, doctorul răspunse liniştit :

— Răbdare, frăţioare dragul meu, răbdare !

Andrei nu fu prea încîntat de acest răspuns. Cînd Blažek se întoarse de la primărie şi aduse vestea cea nouă cum că fratele Žižka a pornit în grabă încă din zori cu un pîlc de călăreţi şi pedestraşi peste apă, spre Bubeneč, feciorul se îndîrji şi mai aprig. Se zvonise că grosul unei coloane vine în ajutorul oştilor crăieşti

de la Hrad. Pornise de la Boleslav, condusă de panul Michalec, şi aducea merinde pentru ostaşii de la Hrad. Žižka îi pîndea undeva la Bubeneč.

Tînărul boier se posomorî. Desigur că unchiu-său e acolo, iar el lîncezeşte aici în odaie.

După ce Blažek ieşi din încăpere, Andrei încercă să-şi mişte mîna rănită. Apucă sfeşnicul fereoat, încleştînd pumnul, dar îndată se lăsă păgubaş. O durere ascuţită îl săgetă atît de cumplit, că scrîşni din dinţi. Stătea ca pe ghimpi. Ardea de nerăbdare să ştie ce se întîmplă dincolo de apă. Ciulea urechea la cel mai mic zgomot, se uita pe fereastră, aştepta ca dintr-o clipă în alta cineva să tragă de clopoţel şi privea spre uşă, doar-doar o intra careva cu vreo veste nouă.

După-amiază veni studentul Bartoš şi el îi spuse că undeva, la grădinile crăieşti, se dă bătălie aprigă, că regele Ungariei se află în adevăr la Český Brod şi că în fiece clipă poate să sosească aici, la ei. Bartoš vorbea gîfîind, rostind cuvintele numai pe jumătate, şi era nespus de tulburat. Nu sfîrşi bine vorba şi se făcu nevăzut. Voia să privească şi el lupta aceea, care poate s-o fi şi sfîrşit pînă acum.

Unchiul nu veni nici înainte, nici după amiază. Pe uliţe larma creştea tot mai mult. Feciorul stătea la fereastră şi se uita îndelung la oamenii care forfoteau de colo, colo sau se adunau în cete. Erau în mare fierbere. Pretutindeni se vădea un zbucium neobişnuit. Din strigătele şi cuvintele care-i ajungeau la urechi, Andrei înţelese că e vorba de duşman, de fiara roşie, de craiul unguresc. Pe unde trece, foc şi pîrjol lasă în urmă.

Deodată mulţimea zvîcni, de parcă cineva ar fi slobozit o împuşcătură. Se auzi un glas de clopot şi după aceea se ivi un călăreţ plin de colb şi aprins la faţă. Omul se opri în piaţă, în faţa capelei Betleem, şi strigă cu glas tare:

— Fraţilor, bucuraţi-vă! Fratele Žižka a dat peste cap la Bubeneč pe Michalec şi pe Jan Chudoba. I-a

nimicit şi le-a luat tot ce duceau nemţilor la Hrad. Nouăsprezece care cu merinde şi straie.

Ultimele cuvinte fură acoperite de chiotele de bucurie ale mulţimii. Trecu cîtva timp pînă ce solul putu să vorbească din nou:

— Un car încărcat cu securi... uitaţi-vă, din astea! Şi călăreţul roti deasupra capului o secure lucitoare. Asta e una din ele. Duceau la Hrad un car întreg, ca să vină de hac lanţurilor şi parmacelor noastre de pe uliţe. Uitaţi-vă! Asta-i una din ele!

Şi mulţimea izbucni iarăşi în strigăte de veselie. Toţi se înghesuiau în jurul călăreţului, ca să vadă mai de aproape securea, care arăta ca toate securile din lume. Vezi însă că securea asta fusese luată pradă de la duşman, şi fiindcă fusese sortită să taie lanţurile şi parmacele şi să nimicească îngrăditurile din Praga, avea acum altă preţuire.

Călăreţul o lăsă în jos ca s-o vadă toţi. Dar dacă n-ar fi ridicat-o îndată şi n-ar fi dat pinteni calului ca s-o ia din loc, mulţimea i-ar fi smuls-o din mînă. Gloata porni după el, de data asta cîntînd.

Cuprins de o mare înfrigurare, Andrei încercă să se îmbrace. Nu izbuti însă, căci mîna umflată nu-i era de nici un ajutor. Trebuia să stea pironit locului ca un întemniţat. Măcar de-ar veni Blažek, sau studentul, să-i spună şi lui cum a fost lupta. Sau unchiul. Unchiul! Oare o să vină? Nici vorbă că el a fost acolo. Şi cine ştie dacă nu i s-a întîmplat şi bătrînului ce i se întîmplase lui la Poříče.

Veni doar femeia lui Blažek. Stătu de vorbă cu el, dar nu-i aduse nici o veste. Bărbatul ei era încă la primărie. După aceea năvăli în cameră fetiţa pîrcălabului cu ştirea că cei mai mulţi dintre taboriţi, după lupta de la Bubeneč, au purces către Břevnov şi acolo au dat foc mănăstirii.

Vestea aceasta o auziră apoi şi din gura celor de pe uliţe.

— Arde mănăstirea Břevnov! strigau oamenii sub ferestrele casei.

Şi de undeva din piaţă cineva răcni sfîşietor :

— Arde mănăstirea Břevnov şi călugării se prăjesc acolo !

Mai tîrziu, după amiază, veni şi Blažek aducînd şi el vestea despre focul pus la Břevnov. Le mai spuse că regele Ungariei se află lîngă Brod. Oastea şi cei de la Kutna Hora şi-au aşezat tabăra prin livezile de la Litožnice, care gem acum de corturi şi bordeie, iar ungurii ucid şi pîrjolesc totul în calea lor. Minerii de la Kutna Hora au cu ei sumedenie de puşti şi praştii. Toate ştirile astea sînt adevărate, fiindcă au fost aduse de iscoade de încredere.

Blažek stătu de vorbă cu feciorul despre cele ce se vor mai întîmpla şi despre ajutorul pe care pîrgarii şi hatmanii îl aşteaptă de la Louny, Žatec şi Slany. E vorba ca aceste ajutoare să sosească mîine, cel mai tîrziu poimîine. Hatmanii cred că după aceea toţi oamenii din Praga vor porni împotriva celor din Kutna Hora şi a craiului maghiar. Şi asta cît mai degrabă, înainte de a sosi cruciaţii din Nemţia. Pentru a fi mai siguri, planul Slanský din Waldstein va porni cu ceilalţi înainte.

Incet, încet, în odaie se furişară umbrele înserării. Hărmălaia de pe uliţe se mai ostoise, dar deodată se aprinse din nou şi crescu, ca şi cum s-ar fi rostogolit un puhoi de ape. Peste tropotul de paşi grei şi repezi, peste vuietul de strigăte şi chemări, amestec de glasuri nedesluşite, se auzi clopotul de la Sfîntul Kliment, apoi cel de la Sfîntul Ioan, la Žabradlí. Şi în clipa următoare începură să sune clopotele dincolo de capela Betleem, la bisericile Sfîntul Filip şi Sfîntul Iacob. Nu sunau înfricoşate, ci vesteau o sărbătoare. Parcă întîmpinau pe cineva. Uliţa huia de zgomot şi de undeva de departe, dinspre pod sau chiar din uliţa Cuţitarilor, străbătea pînă aici tropot de cai şi larma mulţimii.

Blažek ieşi numaidecît din casă. Feciorul cu nevasta pîrcălabului se aşezară la fereastra deschisă. Lumea trecea grăbită prin piaţă şi pe uliţa Jilská, îndreptîn-

du-se spre pod sau spre ulița Cuțitarilor. În partea aceea apăreau și dispăreau licăriri de lumină. Și un cîntec răpăia dintr-acolo, ca o ploaie de vară, răsunînd puternic și plutind peste ulițe în amurgul serii de mai.

Andrei recunoscu îndată cîntarea taborită.

— Ăștia-s ai noștri! Frații care au învins!

În clipa aceea, Blažek chiui de jos, din uliță:

— Se întorc frații taboriți. Aduc cu ei prada lui Michalec și călugări de la Břevnov.

Mai mult nu înțelese Andrei. Dinspre porțile Zderaze cobora puhoi de lume. Atît cît se putea vedea prin vălul cenușiu al amurgului, erau mai ales studenți și tineri meșteșugari. Mergeau repede, călcînd apăsat și intonînd un cîntec batjocoritor:

La Praga solul Papii a sosit,
Popimea toată-a zgîlțîit.
Și s-a pornit cu el ceata popească
Poporul și-al său crai să jefuiască...

Trecură chiuind pe lîngă casa lui Blažek. Și cu toate că zarva nu mai contenea, se auzea destul de limpede:

Cică prin toată țara cehă
S-au ridicat potrivnici ai lui Hus,
Nesocotind porunca din scriptură
Precum că Dumenezeu de sus...

Intrară pe uliță.

Andrei rămase la fereastră și ascultă pînă ce cîntecul se stinse în depărtare. Desluși apoi și glasurile din piață și un alt viers, ce răsuna dinspre piața Orașului Vechi.

Cînd vuietul de cîntece și clopote amuți, feciorul așteptă să se întoarcă Blažek cu știri. Dar pîrcălabul veni mai tîrziu. Povesti cum au izbîndit taboriții și cum au luat panului Michalec nouăsprezece căruțe pe care acesta voise să le ducă la Hrad. Fratele Žižka l-a lovit lîngă grădinile crăiești și s-a năpustit

în coasta pîlcului său. Oamenii lui Michalec s-au împrăştiat care încotro, iar taboriţii s-au luat după ei peste cîmp. Căruţele cucerite sînt pline cu pradă însemnată. Multe cu merinde şi straie, precum şi o grămadă de securi. Blažek pomeni numele mai multor locuri din preajma grădinilor crăieşti şi de prin părţile castelului din Praga.

Andrei nu cunoştea niciunul din locurile acelea şi nu putea să-şi dea seama de felul cum s-a desfăşurat lupta. Totuşi asculta cu nesaţ şi nu-şi lua ochii de la gazdă. Dar înainte de toate, întrebă dacă sînt cumva morţi şi dacă a căzut careva dintre ai lor.

— După cîte am aflat, dintre ai noştri n-a căzut nimeni. Însă dintre ai lui Michalec au pierit mulţi. Ai noştri au mai luat şi o mulţime de ostatici cu ei, mai toţi răniţi. Au fost închişi împreună cu călugării în casa lui Franklin Nĕmec, care acum e goală.

Andrei s-a culcat tîrziu şi a adormit şi mai tîrziu. Se gîndea într-una la cele întîmplate şi se ruga lui Dumnezeu să i se vindece rana mai repede. Abia după multă vreme aţipi şi fu trezit din somn în zorii zilei. Îl deşteptă un zornăit de pinteni şi zgomot de glasuri. Lîngă patul său stăteau unchiul şi Blažek pîrcălabul. Bătrînul boier era vesel. Ziua de ieri îi plăcuse îndeosebi, iar aici aflase că lui Andrei îi merge mai bine şi că peste cîteva zile va putea să încalece din nou.

Boierul se aşeză la căpătîiul nepotului şi-i povesti dînd vioi din mîini, că înainte de a veni la el, se oprise la capela Betleem să mulţumească Domnului. Apoi îi spuse cum au lovit şi i-au doborît pe cehii necredincioşi care au vrut să vină în ajutorul nemţilor de la Hrad, cum i-au izgonit şi le-au luat totul. Logofătul din Hvozdno se bucura mai ales de securi.

Povesti apoi de craiul maghiar şi de ungurii care se ţin numai de jafuri, pustiind totul în calea lor, omorînd femeile şi copiii. Iar pe ţărani îi înşfacă şi-i aruncă în foc. Ar fi timpul să ne ridicăm împotriva lor şi să nu aşteptăm pînă ce vor veni ei aici!

— Îi aşteptăm pe cei de la Slaný, de la Žatec şi de la Louny, spuse pîrcălabul. Azi sau mîine vor fi aici. Aşa ne-au trimis vorbă preotul Špička, Petr Obrovec şi Žaviš Bărbosul care-i însoţesc. O să le ieşim înainte; aşa s-a hotărît ieri la primărie. Va fi mult mai bine.

Boierul din Hvozdno nu putu să zăbovească prea mult lîngă Andrei. Plecă degrabă, împreună cu Blažek. După aceea veni doctorul care se bucură văzînd rana şi spuse că se vindecă. Porunci feciorului să stea liniştit şi să aibă răbdare, multă răbdare.

Cînd doctorul ieşi pe uşă, se auzi jos în piaţă răpăit de darabană şi glas de trîmbiţă. Tîrgoveţii mahalalei erau chemaţi să îmbrace armurile şi să se grăbească spre locul de adunare. In casa pîrcălabului se stîrni un freamăt neobişnuit. Blažek, ca ajutor de hatman, îmbrăcă degrabă armura pe care i-o aduseră din odaia lui şi fu cel dintîi gata.

Dar nu toţi se putură împlătoşa ca Blažek şi unora le lipseau o seamă de lucruri. Aceştia alergară la cel de-al patrulea hatman, ca să le dea din rezervele obştii, aflate în grija lui.

La început, Andrei zăbovi în camera pîrcălabului, uitîndu-se cu cîtă hotărîre îşi pune armura. Ii părea nespus de rău că e silit să privească şi că nu poate pleca împreună cu el.

După ce Blažek îşi luă rămas bun de la soţie si de la toţi ai casei, ieşi în uliţă cu oamenii lui înarmaţi. Acolo încălecă. Feciorul se duse în odaia sa de unde se vedea bine piaţa din faţa capelei.

Incepuseră să sosească tîrgoveţi înarmaţi de pe uliţele învecinate. Steagurile fluturau deasupra capetelor. Andrei stătea la fereastră de parcă ar fi fost bătut în cuie. Nu se clinti pînă ce nu se adunară toţi şi pînă ce Blažek nu-i aşeză în rînduri. Cînd trîmbiţa răsună, ceata se urni din loc, îndreptîndu-se spre Piaţa cărbunilor, unde trebuiau să se întîlnească toţi din partea aceea a oraşului.

Žăngănitul armelor şi vuietul mulţimii, glasul trîmbiţei şi răpăitul darabanelor umpleau văzduhul şi parcă răsunau mai limpede în această dimineaţă de mai. Abia după ceasurile nouă amuţi totul. La ceasul acela, un pîlc de ostaşi din Praga ieşea din cetate în întîmpinarea prietenilor lor de arme.

XXXII

Dar totuşi liniştea nu era deplină. Ceva nedesluşit plutea parcă în aer, iar în pieptul fiecăruia stăruia un fel de încordare, un freamăt surd. Pretutindeni, numai întrebări. Ce-o să se întîmple? Cum o să fie? Au să ajungă oare cei din Praga cu bine pînă la Slany, căci într-acolo se îndreptaseră? Nu-i aşteaptă cumva pe drum vreo capcană? Şi dacă ajung acolo, cum au să se întoarcă? Ce fac oare cei de la Louny şi de la Žatec? Vor ajunge şi ei cu bine pînă la Slany, unde trebuie să se întîlnească cu toţii? Şi regele ce face oare? Dar ungurii şi nemţii de la Kutna Hora? Pornesc cumva chiar azi spre Praga? Au de gînd să-şi întărească pîlcurile de la Vyšehrad şi de la castelul Sfîntul Václav?

Feciorul ţinea în mînă biblia pe care i-o dăduse nevasta pîrcălabului. Citea şi cugeta la cuvintele Domnului, dar nu rămase toată vremea cufundat în citirea cărţii sfinte. Din timp în timp se ducea la fereastră să-şi mai arunce ochii pe-afară.

După masă veni din nou la el nevasta lui Blažek. Purta pe cap o scufie şi era îmbrăcată în straie de culoare închisă. Femeia se aşeză lîngă Andrei şi începură să vorbească, mai ales despre cele ce urmau să se întîmple. Se întreba cînd o să i se întoarcă bărbatul, cînd se vor înapoia cei din Praga şi cam cum o fi acolo unde au plecat.

După ce rămase singur, feciorul se apucă iar să citească. Nu trecu mult şi lăsă cartea din mînă. În cameră intrase studentul Bartoš, cu coif în cap, că-

maşă de zale, sabie la şold şi o lance în mînă. Îi spuse repede lui Andrei că a venit într-o fugă pînă aici. Era în drum spre Slovany, unde avea să slujească în pîlcul de strajă din faţa ordiei nemţeşti de la Vyšehrad. Îi mai spuse că în mahalaua din apropierea casei lui o mulţime de nemţi au dat bir cu fugiţii în dimineaţa aceea. Cei de la primărie îi luaseră la rost din pricină că nu voiau să se împărtăşească sub ambele chipuri. Şi de neînduplecaţi ce sînt, şi-au părăsit mai degrabă căminele şi şi-au luat lumea în cap.

— Nemţii ăştia, — adăugă studentul, — pun temei pe puterea craiului maghiar, nădăjduind că peste puţină vreme regele o să-i ajute să-şi redobîndească toate bunurile lăsate acum în părăsire.

— Şi ce-i cu craiul, cu fiara aceea încornorată? întrebă Andrei.

— Se spune că ungurii şi păgînii de cumani din oastea lui înaintează repede şi au ajuns departe. Sînt tare aprigi. Cică s-ar fi ciocnit cu-ai voştri pe drumul de la Malešice.

— Cu cine?

— Cu ai voştri, cu taboriţii.

— Cu înaintaşii? sări Andrei ca ars.

— Nu ştiu, însă călăreţii voştri s-au ciocnit cu o ceată ungurească în acele părţi. I-au ciopîrţit rău de tot.

— Ai noştri, fireşte.

— Ungurii şi-au urmat drumul şi acum sînt foarte aproape. O să se încingă luptă aprigă; numai de-ar veni mai degrabă cei de la Slany!

— De m-aş face odată bine! oftă Andrei.

După plecarea studenului Bartoš, Andrei voi să se ducă în tabără, la ai lui, la unchiul său, ca să afle ce-a fost cu ungurii aceia. Era gata să plece aşa cum se găsea, doar pe jumătate îmbrăcat. Neputînd să-şi pună haina pe el, voi să-şi arunce mantaua pe umeri. Dar nevasta pîrcălabului nu-l lăsă. Feciorul se împotrivi, încercînd s-o încredinţeze că se simte mai bine şi c-o să se întoarcă îndată. Dar gazda îi aminti cuvintele

felcerului care poruncise cu asprime să nu iasă din casă şi să fie cu mare grije.

În cele din urmă, Andrei se supuse. Rămase în odaie, însă nerăbdarea şi neliniştea puneau din ce în ce stăpînire pe el. Îl aştepta pe unchiu-său, aştepta veşti despre pilcurile de cercetaşi şi despre unguri.

Pînă seara nu sosi însă nici o ştire. Nici de la Slany, nici din părţile Brodului.

A doua zi — era vineri înaintea Rusaliilor — Andrei nu putu să mai rabde. Unchiul său nu venise nici în dimineaţa aceea, aşa cum se aşteptase el. În schimb, gazda îi aduse o veste. La primărie sosise un sol, trimis în grabă să dea de ştire că oamenii din Praga s-au întîlnit cu bine cu cei de la Slany, Žatec şi Louny. După-amiază vor sosi în oraş, iar cei de la primărie trebuie să se îngrijească de găzduirea lor. Sînt în drum cîteva mii de oameni, cu femei şi copii, pedestraşi, călăreţi şi căruţe.

După-amiază, toate clopotele din Praga porniră să sune. Întreg oraşul era în picioare. Sute de oameni mişunau pe uliţe dintr-o parte în alta. De pretutindeni răsunau cîntece, strigăte de bucurie, chemări. Văzduhul vuia de larmă.

Andrei nu se mai putu stăpîni. Cu multă cazně îşi aruncă o manta pe umeri şi ieşi în uliţă. Picioarele îi tremurau, dar feciorul mergea înainte. De astă dată nu fusese nimeni care să-l împiedice să plece, căci toţi ieşiseră în grabă să privească la cetele ce le soseau într-ajutor.

Dangătul clopotelor umplea văzduhul şi cîntări bisericeşti se înălţau în urma preoţilor care duceau artoforul cu trupul Domnului, în vîrf de prăjini. Cîntul zbura plutind peste mulţime, pînă la cele din urmă rînduri. Oamenii erau cuprinşi de aceeaşi bucurie şi înflăcărare ca acum patru zile cînd îi întîmpinaseră pe fraţii taboriţi. Andrei se strecură cum putu cu mîna-i oblojită, şi plin de însufleţire făcea şi el semne de bun venit celor care soseau la Praga.

Se întoarse acasă obosit şi abia ţinîndu-se pe picioare. Fără să-l mai îndemne cineva, se lungi în pat. Blažek veni o dată cu căderea nopţii. Nu putuse mai devreme. Avusese treabă cu oamenii din ceata lui şi cu oaspeţii cei noi.

— Unde i-aţi găzduit pe toţi? îl întrebă nevasta lui.

— Pe la casele părăsite de nemţi şi pe la mănăstiri. Mulţi dintre ei au rămas sub cerul liber.

În vremea asta, Ctibor din Hvozdno se afla în oraş, împreună cu Kuneš din Bělovice. Porniseră din tabăra de dincolo de poarta Poříče, îndreptîndu-se către primăria Oraşului Vechi. Fratele Žižka trimisese după ei. Luna le luminase drumul prin vechea cetate crăiască.

Era o noapte frumoasă de mai. Sub bolta cerului senin şi în văzduhul cu fulgerări argintii, se zugrăveau limpede turnurile şi coamele caselor mai răsărite. Ochiurile pătrate de la ferestrele înalte ale bisericilor luceau cu scăpărări de lumini tainice. Razele lunii înveşmîntau zidurile sfintelor lăcaşuri şi ale ţintirimelor într-o lumină alburie, în care desluşeai lesne florile şi lăstarii tufelor de pe morminte. Cimitirele de lîngă biserici era cufundate în tăcere, ca nişte ostroave ale liniştii veşnice în mijlocul zvîrcolirilor şi luptelor lumeşti. Căci lupta se desfăşura acum în preajma lor, în pieţe şi pe uliţe, pînă în pragul porţilor negre ale ţintirimelor.

La acest ceas tîrziu din noapte, lumea se bulucea prin ungherele întunecoase ale uliţelor şi în lumina lunii de parcă ar fi fost ziua în amiaza mare. Erau tîrgoveţi şi ostaşi din tabere. Unii purtau bărbi şi erau înarmaţi, alţii aveau obrazul ras şi umblau fără arme. Un vălmăşag de tîrgoveţi, argaţi şi sărăcime.

Cei doi hatmani îşi croiau anevoie drum prin mijlocul gloatei şi larmei. De-abia mergeau. Ceva mai încolo de primărie, înspre stîlpul infamiei, drept în faţa unor dughene şi prăvălii închise, adăstau la ceasul acesta tîrziu mai multe căruţe, încărcate cu fel

de fel de lucruri, gata doar să pornească. Caii erau înhămaţi şi străjile de noapte ale oraşului dormeau în căruţe.

În faţa intrării principale, lîngă porţile ferecate, stăteau cîţiva lefegii, înarmaţi pînă în dinţi şi cu lăncile în mîini. Lîngă ei se aflau doi fraţi taboriţi, cu coifuri în cap, ce luceau blînd în bătaia lunii. Fiecare avea lîngă el un cal înşăuat. Fraţii erau ştafete, care aşteptau porunci din partea sfatului pentru tabăra de dincolo de poarta Poříče. Aici, la intrarea principală, oamenii forfoteau mai abitir decît oriunde. Mai toţi erau băştinaşi din Praga. O lume tare pestriţă, îndeosebi ucenici şi sărăcime.

Toţi aşteptau veşti. Ce-i cu craiul ungurilor? O fi pornit încotrova? Şi ce fac ungurii şi cumanii lui? Praghezii se îmbulzeau în jurul primăriei, aşteptînd să audă ce va spune sfatul obştii. Căpeteniile ţinuseră sfat toată ziua şi nu sfîrşiseră nici la acest ceas tîrziu din noapte.

XXXIII

Kuneš din Bělovice şi Ctibor din Hvozdno se îndreptau spre primărie, croindu-şi drum printre oameni ca printre nişte metereze vii, însufleţite de strigăte şi larmă.

Cînd ajunseră acolo, zăriră în faţa unei case din vecinătatea primăriei un bărbat înalt, cocoţat pe un morman de gunoaie. Omul răcnea să-şi spargă pieptul, dînd într-una din mîini. Cu căciula pe ceafă şi cu părul căzut în ochi, cu haina descheiată la gît el stătea în lumina lunii şi umbra lui prelungă se aşternea peste mulţimea de capete din juru-i, peste cuşmele, glugile, beretele şi şepcile păroase ale celor care-l ascultau.

— A săvîrşit cruzimi nemaipomenite! striga omul cît îl lua gura.

Hatmanii auziră desluşit aceste cuvinte, urmate de altele, la fel de înflăcărate, pe care vorbitorul le ros-

tea cu patimă. De bună seamă, despre craiul Ungariei.

— Cruzimi nemaiauzite, căci nu se dau îndărăt să pîrjolească țările cehe, să siluiască fecioarele și femeile, să ucidă bătrîni și copii. Auziți, copii și prunci!

Glasul i se curmă. Omul dădu o clipă din mîini și apoi începu să vorbească din nou, cu vocea și mai răgușită:

— Dar cu noi, fraților, cu noi cei din Praga, cu obștea noastră, cum s-a purtat?! Păgînul acela netrebnic și viclean, spurcăciunea aceea însetată de sînge, fiul satanei, fiara ungurească ne-a făcut trădători și eretici! Vrea să stîrpească întreaga suflare cehă și să aducă în țara noastră numai venetici. Vă spun, numai venetici, și pe noi să ne șteargă de pe fața pămîntului.

Un strigăt sălbatic izbucni din mulțime, întărindu-i spusele. Hatmanii îl vedeau acum bine la față. Chipul îi era galben și răvășit de patimă, părînd și mai scofîlcit în lumina lunii. Pentru o clipă, hatmanii fură nevoiți să se oprească.

Dinspre ulița Caletna izbucni un nou val de strigăte. Cei doi frați călări erau singurii care nu scoteau o vorbă. Se uitară în partea aceea și zăriră două căruțe ce li se părură țărănești. Una nu avea coviltir, iar cealaltă era acoperită cu un țol alb. Doi călăreți mergeau înainte și alți doi în urmă. Căruțele înaintau încet prin marea de oameni, îndreptîndu-se spre primărie.

Cînd hatmanii ajunseră lîngă poartă, descălecară și văzură că cele două care porniseră din nou. Un strigăt cumplit sfîșie văzduhul. Omul de pe clada de gunoaie amuți o clipă. Privi și el spre căruțe, ca și mulțimea din jurul său.

Kuneš din Bělovice și logofătul din Hvozdno izbutiră să intre în primărie, scăpînd de îmbulzeala de afară. Dar și aici era destulă înghesuială. Chiar din prag se înșiruia puzderie de oameni, cei mai mulți lefegii din oraș, îmbrăcați în armuri. Iar pe scările

care duceau sus, spre sala cea mare sau spre încăperile palatului, mişuna un adevărat furnicar. Mulţi, foarte mulţi erau tîrgoveţi, purtînd şube şi sumane. Suiau scările, coborau sau stăteau locului, discutînd cu aprindere chiar pe trepte. Pîlpîirea roşiatică a făcliilor prinse într-un cerc în perete nu lumina în întregime scările şi încăperea de la capătul lor.

În această sală spaţioasă şi boltită era un du-te-vino ca într-un stup. Preoţii din Praga aveau obrazul proaspăt bărbierit. În schimb, taboriţii purtau bărbi lungi şi stufoase. Unii magiştri aveau în cap berete. Tîrgoveţii din Praga şi cîţiva dintre cei care tocmai sosiseră să le dea ajutor stăteau în grupuri, umblau de colo pînă colo sau aşteptau lîngă uşile ferecate ce duceau spre sala de adunări. Acolo pîrgarii ţineau sfat cu hatmanii oraşului şi cu taboriţii. Prea puţini dintre ei zăboveau mai îndelung pe laviţele lungi, aşezate de-a lungul pereţilor, dar şi mai puţini erau aceia care tăceau.

Vorbeau toţi, şi toţi despre un singur lucru, să pornească la luptă. Cum ar fi mai bine: să-l aştepte pe regele Ungariei sau să se ridice împreună cu taboriţii, cu cei de la Louny, de la Slany şi de la Žatec împotriva craiului şi a taberei lui de la Litožnice?

De cîte ori se deschideau uşile sălii unde se ţinea sfatul, murmurul din încăpere pătrundea o clipă pînă la cei îngrămădiţi afară. Fiecare voia să arunce o privire înăuntru, unde preoţii, pîrgarii şi hatmanii şedeau pe laviţe. Deodată, cînd se deschise o uşă şi unul din pîrgari ieşi îndreptîndu-se spre palat, lumea zări înăuntru pe preotul Jan Želivský. Stătea în picioare lîngă o laviţă şi vorbea adunării. Era pămîntiu la faţă şi ochii îi scînteiau. Glasul lui ce răsuna atît de puternic din amvonul bisericii Sfintei Fecioare Maria părea în clipa aceea bubuit de tunet. În faţa preotului şedea pe gînduri Iacob chivărarul. Cei de afară îl zăriră stînd cu mîinile încrucişate şi privind încruntat: era pesemne de altă părere. Îl mai văzură şi pe Prokop, zis şi Iuda, tîrgoveţul din Piaţa cărbunilor,

care tocmai în clipa aceea se repezise de pe laviță asupra lui Želivský, ca și cum ar fi voit să-i curme cuvîntarea. De asemenea îi zăriră pe toți cei din jurul lui Želivský, prietenii și ciracii lui, dar mai ales pe frații Charvat și Jíra mănușarul, năpustindu-se asupra lui „Iuda".

După o clipă ușa se închise și înăuntru se iscă un vuiet atît de năprasnic de strigăte de încuviințare, încît nu se mai auzi nici hărmălaia mulțimii de afară.

Tocmai atunci ajunseră și cei doi hatmani taboriți la ușa sălii unde se ținea sfatul. Nu mai așteptară să-i cheme aprodul, ci deteră buzna înăuntru. Se opriră însă în prag, uluiți ca la vederea unor puhoaie revărsate, neștiind încotro s-apuce.

Intreaga adunare de pîrgari, preoți și hatmani era cuprinsă de o aprigă învolburare. Numai cîțiva ședeau pe lavițe și vorbeau între ei cu aprindere. Cel mai tăcut era căpetenia lor, Iacob chivărarul, care ceva mai înainte se ridicase împotriva propunerii lui Želivský. El nu voia ca oștile să se urnească din loc, ci mai bine să-l aștepte pe dușman aici, în spatele meterezelor. Iacob privea de sus, posomorît și plin de milă, spre tînărul Srola, care, aplecat peste laviță către el, dădea din mîini cu înverșunare. Srola îi spunea că ar fi păcat să rămînă pe loc, căci a sosit ceasul marii răfuieli.

Cei mai mulți se adunaseră în jurul lui Želivský sau se grăbeau să-i înconjure pe hatmanii taboriți. Iar cel mai tînăr dintre frații Charvat, Vaněk, stătea în picioare lîngă laviță, roșu ca racul, și striga în gura mare, acoperind larma din sală :

— Sunați alarma ! Alarma !

Kuneš din Bělovice și Ctibor din Hvoždno își aruncară privirile peste vălmășagul de chipuri, învăluite în lumina pîlpîitoare a lumînărilor, căutînd pe vreunul dintre ai lor. Se uitau mai ales după Žižka și Mikuláš din Hus. Dar pînă să-i găsească, se pomeniră cu fratele Žižka în fața lor. Hatmanul era cu cușma în cap.

— De ce așa tîrziu ? întrebă el cu asprime.

Kuneš din Bělovice şi Ctibor din Hvozdno îl priviră oarecum nedumeriţi. Žižka îi trase într-un colţ, unde era mai mult loc, şi le spuse:

— Veniţi încoa'! Nu luaţi în seamă trăncănelile ăstora. Doar n-am venit de la Tábor ca să ne pierdem vremea răcnind. Vom porni împotriva regelui. Chiar mîine în zorii zilei. M-am sfătuit cu fraţii, iar preotul Jan ne-a ajutat prin cuvîntarea lui. Faceţi de îndată cale întoarsă şi pregătiţi călăreţii. Noi o să pornim cei dintîi, înainte de răsăritul soarelui.

Sala vuia de zgomotul adunării şi Žižka fu nevoit să vorbească mai tare:

— Rînduiţi călăreţii, căci o să avem nevoie de ei împotriva ungurilor. Cuvîntul de recunoaştere pe care l-am hotărît cu fraţii este „Praga". Luaţi-o pe şosea. Tu, Kuneš, ai să conduci grosul pîlcurilor spre Malešice, iar tu, frate Ctibor, vei ţine aripa dreaptă.

Mikuláš din Hus şi Zbyněk din Buchov se apropiară de ei. Sfatul lor de război nu ţinu mult. Cea dintîi sarcină era pregătirea călăreţilor. Treaba asta aveau s-o facă Kuneš şi Ctibor. Dar nu terminară bine vorba şi afară izbucni deodată o furtună de strigăte atît de aprigă, încît în sala sfatului nu se mai auzi nici o şoaptă.

Strigătele prelungi, izbucnite din mii de piepturi, se năpustiră sălbatic în noapte, către primărie, o dată, de două ori, de trei ori, şi din ce în ce mai vijelios, mai năvalnic. Cei din sală se duseră la ferestre. Piaţa era înţesată de lume. O mulţime deasă ca peria se înghesuia în faţa intrării principale. Stătea acolo om lîngă om, o mare nesfîrşită de capete, care în lumina lunii se pierdea sub bolţile întunecoase ale caselor şi pe uliţele îndepărtate. O pădure de capete şi de mîini ridicate ce băteau aerul, ameninţînd cumplit.

Pe maidanul unde se aflau cele două căruţe ţărăneşti, stăteau acum doi oameni. Unul din Praga, cu suman şi cuşmă, şi un ţăran numai în iţari şi cămaşă. Ţăranul era oblojit la mînă şi la cap.

— Oameni buni, veniţi încoace! strigă către mulţime praghezul cel înalt de pe maidan, cînd furtuna de glasuri amuţi o clipă. Acolo în căruţe zac răniţi. Hei, oameni buni, veniţi mai aproape, să-l vedeţi pe fratele ăsta nenorocit. Cîte a mai îndurat! Şi cîte lovituri a primit! Cît sînge a pierdut! L-au ciopîrţit! Iar nemţii şi ungurii şi-au bătut joc de femeia lui, de femeia acestui om şi de alte femei din sate. Hai, vorbeşte!

Ţăranul ridică mîna rănită şi oblojită, ca şi cum ar fi vrut să jure. Îi tremurau genunchii, era sleit de puteri şi abia se ţinea pe picioare.

— I-au chinuit pînă cînd şi-au dat sufletul, urmă cuvîntătorul. Au siluit şi siluiesc. Au despuiat femeile şi fetele şi le-au mînat în pielea goală, ca pe nişte vite.

Un nou vuiet de strigăte se iscă jur împrejurul primăriei.

— Ca şi pe copiii vecinului acestui frate, strigă vorbitorul în clipa cînd se făcu linişte. Iar altor copii le-au tăiat mîinile şi picioarele. Pe fete le-au înfipt cu sînii în parii gardurilor.

Vorbitorul nu putu să mai spună nimic. Ţăranul de lîngă el se prăvăli şi ţipete furioase şuierară în jurul primăriei. Era ca un fel de vaiet jalnic, care întărîtă şi mai aprig mulţimea răzvrătită.

Cît ai clipi, oamenii începură să se vînzolească în faţa porţilor primăriei. Unii se înghesuiau către ţăranul care leşinase, cei mai mulţi însă se îmbulzeau urlînd spre porţi.

— Pe unguri!

— Pe nemţi!

— Sunaţi alarma!

Lefegiii din oraş, înarmaţi cu halebarde şi lănci, se proţăpiră în faţa porţilor ca să le apere. Dar îndîrjită cum era, mulţimea i-ar fi măturat ca pe o nimica toată, revărsîndu-se asupra lor, aidoma unui şuvoi năvalnic. Însă un glas pătrunzător ce se rostogoli deodată prin aer, îi scăpă pe lefegii şi opri puhoiul: un dangăt de clopot. La primărie se suna alarma. Toţi amuţiră ca prin farmec... Numai o clipă clopotul sună netulburat,

căci glasul lui fu îndată acoperit de strigătele înflăcărate ale mulțimii. Poporul întîmpina cu bucurie hotărîrea pe care o dorise cu ardoare și pe care o ceruse neistovit: să se tragă clopotul împotriva craiului maghiar.

XXXIV

Kuneš din Bělovice și Ctibor din Hvozdno ieșiră de la primărie pe ușa din dos. Din pricina mulțimii ațîțate, cei doi hatmani nu s-ar mai fi putut întoarce pe același drum pe care veniseră. Încălecară în grabă și luînd-o pe ulițe lăturalnice, se îndreptară spre insulele de sub morile lui Helm.

Cînd se lumină de ziuă, călăreții taboriți se pregătiră să pornească spre Cîmpul Spitalului. O dată cu răsăritul soarelui, drumurile uscate, care duceau spre Počernice și Měcholupy, printre semănături tinere și livezi umezite de rouă, răsunară de tropotul sutelor de cai. Cercetașii care plecaseră cu mult înainte se răspîndiră pe o fîșie de pămînt ce ducea tot într-acolo, ca să dea de urma vrăjmașului. Ctibor din Hvozdno se afla de astă dată cu pîlcul său printre înaintași și, după cum avea poruncă, se îndrepta către Měcholupy.

Boierul încărunțit de ani călărea în frunte. Alături de el mergea un tîrgoveț din Praga, care cunoștea bine locurile. Ctibor își rotea privirea ageră în toate părțile. Îl pîndea pe dușman, iscodea după călăreții unguri. Dar pretutindeni stăpînea tăcerea,doar cîntul vesel al ciocîrliilor răsuna peste cuprinsuri. În așteptarea ciocnirii cu vrăjmașul, boierul din Hvozdno era tulburat și oarecum nedumerit. În fiece clipă se pregătea să dea peste unguri sau peste nemții de la Kutna Hora. Și cînd văzu că nu se ivește nimeni de nicăieri, îl cuprinse îndoiala. Oare au apucat-o pe drumul cel bun sau au cîrmit prea mult la dreapta? Însoțitorul său îi răspunse doar cu un zîmbet.

După ce au mers cale de un ceas, logofătul își opri pîlcul și trimise doi călăreți spre stînga, către miază-

noapte, să iscodească într-acolo şi să ia legătura cu celelalte pîlcuri care înaintau spre Počernice. Dar n-apucară aceştia să se depărteze bine şi iată că oamenii din ceata lui Ctibor scoaseră un strigăt. Doi călăreţi se îndreptau spre ei în goană turbată. Erau fraţi din pîlcul de cercetaşi. În rîndurile oştenilor se stîrni un freamăt. Fiecare apucă fără voie lancea prinsă la botfor. Toţi gîndeau că fraţii le-aduc veste despre duşman şi ciocnirea este aproape.

Logofătului îi scăpărau ochii. Aruncă repede o privire spre ai săi şi le strigă :

— Ei, acu-i acu', fraţilor !

Îndemnîndu-şi calul, ieşi înaintea cercetaşilor. Cei doi călăreţi, aprinşi la faţă ca nişte maci roşii, se opriră gîfîind lîngă calul hatmanului.

— Ungurii ? le strigă logofătul cu glas întrebător, însă încredinţat că răspunsul îi va întări bănuiala.

Dar unul dintre călăreţi răspunse grabnic :

— Nu !

Iar celălalt adăugă îndată :

— Fug !

Hatmanul cu păr cărunt boldi ochii la ei.

— Îşi iau catrafusele, se mută, pleacă ! întregi primul călăreţ.

Iar al doilea adăugă :

— Îşi strîng corturile, iau totul cu ei, se duc, toată tabăra o ia din loc !

— Le-a dat cineva de ştire ! răcni logofătul mînios. Vreun viclean din Praga, vreun neamţ, că sînt destui pe-acolo ! Şi deodată întrebă cu grabă : Încotro se îndreaptă, în care parte ?

— Înapoi spre soare-răsare. Cîmpul dinspre Kolodĕi mişună de călăreţi, iar drumul către Úvaly e plin de care.

— Eşti sigur ?

— Sigur de tot !

Logofătul întoarse calul şi trimise un om din pîlcul său să dea de veste la Praga despre cele aflate. Apoi dădu poruncă celorlalţi să pornească mai departe.

Voia să se încredinţeze singur de adevărul celor auzite. Nu-i venea să creadă că ungurii au rupt-o la fugă, aşa, din senin. Oare să-i fi cuprins teama, chibzuind că nu-s destul de puternici? Sau să fi aflat de ajutorul celor de la Žatec, Louny şi Slany?

Logofătul fu smuls din gîndurile acestea de un călăreţ care venea în goană dinspre şoseaua Počernice, de la grosul pîlcurilor de călăreţi. Omul aduse veste din partea lui Kuneš cum că duşmanul dă îndărăt. Pe şoseaua către Běchovice se află pîlcuri de unguri care proteguiesc retragerea. În acelaşi timp, solul îl mai încunoştinţă pe hatman că trebuie să se îndrepte spre Štěrboholy. De acolo s-o ia către Litožnice şi de va fi nevoie, să se năpustească în coasta ungurilor.

Ctibor din Hvozdno ascultă cu luare-aminte. Purceseră o bucată de drum în galop şi după aceea o luară la stînga, pe un drum de ţară, spre Štěrboholy. Ajunşi în sat, trecură dincolo de el şi se opriră la oarecare depărtare, pe un tăpşan de unde se vedea pînă hăt-departe. De acolo zăriră şi tabăra duşmanului.

Era adevărat. Ungurii plecau în grabă. Cît puteai cuprinde cu ochii, numai oameni înarmaţi, pedestraşi, călăreţi şi armaşi lîngă căruţe. Jos, în livezile din jurul sătucului Litožnice şi pe malurile apei, deasupra căreia se înălţau creştete stufoase de sălcii şi arini, mişuna un furnicar de ostaşi. Numai cîteva corturi mai stăteau în picioare. Bordeiele şi barăcile fuseseră părăsite. Încărcau totul în căruţe. În acelaşi timp, alte şiruri de care se urneau încet dinspre sat către şosea, însoţite de călăreţi. Fulgerări de arme se încrucişau în văzduhul limpede, iar steagurile pestriţe fluturau deasupra pîlcurilor.

Toate acestea se petreceau jos, în livezile din vale, şi sus, pe podişul Dubeč. Era ca o rostogolire grăbită peste ţarini şi prin livezi, către şleaul care ducea la Běchovice şi de acolo la Oujezd.

Nu mai încăpea nici o îndoială. Duşmanul o lua la sănătoasa, se retrăgea.

Logofătul din Hvozdno stătea cu privirile aţintite către tabără şi peste cîmpuri. O vreme se uită şi la şleaul ce ducea spre Běchovice, cercetînd pîlcul de călăreţi care stătea acolo, de bună seamă ca să apere retragerea celorlalţi. Hatmanul îşi dete seama că la o încăierare mai mare n-o să se ajungă. Numai el şi Kuneš, cu cetele lor, nu-i vor putea opri pe nemţi şi pe unguri, nu vor izbuti să-i facă să primească lupta. Ar putea să se ciocnească cel mult cu pîlcul din spate care acoperea fuga celorlalţi. Grosul cetelor de unguri şi de nemţi din Kutna Hora se afla prea departe, şi mai înainte ca oştirea taborită să ajungă la Praga, ei vor fi acolo.

Logofătul uită de jurămîntul ce şi-l făcuse sieşi şi trase o înjurătură.

În vremea asta, nepotul său Andrei se afla în tabăra fraţilor taboriţi. Tulburările de peste noapte din Oraşul Vechi îi stricaseră somnul. Abia aşteptase să se crape de ziuă. Nu mai avea pic de răbdare şi porni spre tabără aşa cum se găsea, doar pe jumătate îmbrăcat. Dar îi trebui multă vreme pînă să se strecoare prin mulţimea de oameni de pe uliţe, printre căruţe, călăreţi şi pedestraşi, şi să ajungă la poarta Poříče. Cînd sosi în tabără, călăreţii plecaseră de mult să dea piept cu duşmanul, iar ceilalţi se pregăteau şi ei de drum.

Tare se mai înciudă feciorul, şi în clipa aceea simţi mai aprig ca oricînd neajunsul rănii de la mînă. Greu de tot i-a fost cînd a dat cu ochii de murgul său. Calul stătea lîngă ieslea carului şi cînd îşi văzu stăpînul începu să necheze. Andrei îl mîngîie cu mîna stîngă şi-l bătu uşor cu palma. Vorbi cu el şi apoi se aşeză în spatele carului. Voia măcar să vadă cum se pregătesc ceilalţi, dacă lui nu-i era dat să plece cu ei. Ar fi dorit să afle şi niscaiva veşti.

Feciorul n-avu răbdare să şadă prea mult lîngă cal. Se ridică şi o porni prin tabără. Nici nu băgă de seamă că soarele se ridicase de-o suliţă şi mai bine pe cer. Deodată, peste freamătul şi furnicarul din

tabără, alergară sunetele darabanei, vestind ostaşilor să se oprească şi să ia calea întoarsă. Andrei rămase uimit de cele ce se întîmplau.

Se zvonea că n-o să mai fie nimic, că lupta s-a sfîrşit, că duşmanul fuge. Ici şi colo cîte unii strigau bucuroşi :

— Fug ungurii... şi nemţii după ei !

Veşti peste veşti, cele mai multe dintre ele bătîndu-se cap în cap, goneau de la un capăt la altul al taberei. Fiecare vorbea în alt fel, fiecare ştia altceva. Un lucru însă era sigur : că bătălia se sfîrşise. Ostaşii care porniseră într-acolo fuseseră opriţi, iar cei care erau gata de plecare rămîneau pe loc. Dangătul sărbătoresc al clopotelor din Praga răzbătea pînă aici pe ostrov.

Cîntecele şi chiotele de bucurie ale mulţimii treceau dincolo de porţi şi ajungeau pînă în tabără. Andrei apucă pe urma acestor glasuri. Credea că în oraş o să afle ştiri mai temeinice.

Cînd ajunse la porţi, desluşi mai bine strigătele. Se strecură în oraş. Pe uliţe, zgomotul suia din ce în ce mai aprig. Pretutindeni numai avînt şi bucurie.

Mai tîrziu, după-amiază, feciorul porni înapoi spre tabără. Pe drum află că regele Ungariei s-a retras către Oujezd şi că de acolo se îndreaptă către miazănoapte, pe drumul ce ducea spre Stará Boleslav.

Unchiul sosi tocmai în amurg, plin de praf, de năduşeală, şi foarte supărat.

— Ce ţi s-a întîmplat ? îl întrebă Andrei uimit. Toată lumea se bucură, şi dumneata...

— Se bucură ! Şi tu de asemenea ! Fiindcă nu vezi mai departe de lungul nasului, la fel ca ceilalţi. I-am fi putut face zob pe unguri.

— Dar au luat-o la fugă !

— Da, au fugit. Da' nu te-ntrebi de ce ? Ca să se-ntoarcă mai puternici împotriva noastră şi să ne strivească. Bătrînul boier bătu aerul cu mîna. Şi dacă nemţii au să vină din nou aici, cei din Praga vor tre-

bui să-şi ia catrafusele! Şi încă repede de tot! Dar tu? Ce faci? Cum merge rana?

— Se vindecă.

— O să se tămăduiască negreşit. Cîtăva vreme o să fie linişte.

— Rămîn şi eu aici la voi.

— Ia arată-mi mîna!

Feciorul se dezlegă şi logofătul se uită cu luare-aminte la vătămătură. După ce-l obloji din nou, îi zise apăsat şi cu asprime:

— Să te mai duci pe la ăla cu alifiile. Cine o să-ţi curețe rana aici? Să te duci neapărat, ca să te înzdrăveneşti mai repede! Încă o zi, două, şi-apoi ai să poţi ţine din nou sabia-n mînă. Sau cel puţin dîrlogii, ca să duci măcar solii, de n-oi fi încă bun de altceva.

XXXV

Andrei trebui să se supună, cu toate că n-o făcea cu plăcere. Se învîrtea însă mai mult prin oraş şi pe la gazdă dădea mai rar. Umbla tot timpul cu mîna oblojită, prin cetate, unde nimic nu te îndreptăţea să crezi c-ar fi sosit clipa marilor sărbători. Ce-i drept, linişte nu era nici acum, mai ales de cînd se ştia cu siguranţă că regele Ungariei pornise către Stará Boleslav. Nici o clipă şi nicăieri nu încetă clocotul.

În sîmbăta aceea, surorile taborite au aruncat ţiglele de pe acoperişul mănăstirii de fecioare Sfînta Ecaterina. Au sfărîmat şi au nimicit toate icoanele şi au izgonit călugăriţele din schit.

Andrei află toate acestea de la unchiu-său, cînd se întoarse din tabără. Dimineaţa voi să se ducă să vadă şi el ce e pe-acolo, dar cineva strigă în gura mare că undeva în Oraşul Mic s-a încins foc cumplit. Oamenii din ordia crăiască s-au năpustit de la Hrad şi se bat cu fraţii lîngă Casa Saxonă.

Andrei lăsă mănăstirea în plata domnului şi alergă spre podul de piatră. Plecă împreună cu alţii, care dă-

deau fuga într-acolo fie din curiozitate, fie ca să vină în ajutorul fraţilor, cu armele în mîini. Dar încă înainte de a ajunge la pod, aflară că lefegiii craiului nici nu s-au clintit din loc, iar focul a fost pus chiar de cei din Praga. Ardea casa mare a lui Zajíc din uliţa Strahovská. Flăcările se întinseseră şi la cele cîteva căsuţe de alături, care rămăseseră neatinse după pîrjolul ce pustiise Oraşul Mic.

— Şi de ce i-au dat foc? se întrebau oamenii.

— Pentru că panul Zajíc, sluga regelui, i-a înşelat mişeleşte pe cei din Slany. Şi oamenii de-acolo s-au predat şi i-au deschis regelui porţile cetăţii. Panul i-a minţit ca un netrebnic, cum că s-a sfîrşit cu cei din Praga, că ajutorul le-a venit prea tîrziu şi au fost nimiciţi.

Andrei fu asurzit de ţipete: lumea urla şi-l blestema pe panul Zajíc, pe rege şi pe cei din Slany. O luă repede la picior, trecu podul de lîngă Casa Saxonă, împrejmuită cu gard, şi intră pe uliţele oraşului pîrjolit. Podul era înţesat de oameni înarmaţi. Feciorul privea cu luare-aminte in dreapta şi în stînga. Nu fusese niciodată prin părţile astea. Casa panului — cea mai arătoasă din toate cîte se aflau împrejur — ardea ca o torţă.

Andrei nu se uită numai la casa boierească, ci şi la castelul crăiesc şi la metereze, unde foiau lefegiii regelui, care de acolo de sus, strigau şi ameninţau cu pumnii. Deodată, în văzduh, răsună două împuşcături, apoi altele şi altele porniră să bubuie. Plumbii ţiuiau prin aer. Cînd şuierăturile se înteţiră, lumea de jos, de lîngă foc, începu să se împrăştie. Cei mai mulţi veniseră din Oraşul Vechi şi numai puţini dintre ei primiseră arme de la Casa Saxonă. O rupseră cu toţii la fugă. Şi fără să vrea, fugi şi Andrei cu dînşii.

În urma lor răsunară strigăte batjocoritoare. Sîneţele încetară să mai tragă. Lefegiii îi alungaseră pe cei din Praga de lîngă casa panului, care se dovedise slujitor credincios craiului lor.

Dar numai cu atît se aleseseră. Casa tot nu mai putură s-o scape de urgia focului. Ardea împreună cu ce mai rămăsese neatins de pîrjolul care bîntuise în acele părţi.

Toate astea s-au întîmplat cu puţin înainte de amiază.

Pe la prînz, cînd se întoarse în Oraşul Vechi, Andrei văzu ici şi colo pe uliţe cete de oameni, stînd lîngă căruţele trase dinaintea caselor. O căruţă, în care se afla un bărbat cu femeia lui, doi-trei copii şi un tîrgoveţ bătrîn — de bună seamă, o familie înstărită — tocmai pornea din faţa unei clădiri arătoase din Piaţa de fructe. Femeia şi copiii se cuibăriseră într-un colţ, în vreme ce bătrînul cu beretă în cap nu-şi lua ochii din pămînt. Numai bărbatul stătea în picioare şi striga ceva pe nemţeşte strajnicilor oraşului. Aceştia mergeau pe lîngă căruţă, împiedicîndu-i pe tineri şi mulţimea de gură-cască să se apropie.

— Puneţi mîna pe ei, pe viclenii ăştia ! strigau unii din gloată.

— Trădători ! Iscoade ! Tot ce-aţi ştiut despre noi i-aţi spus fiarei aceleia de ungur.

— Şi-acum faceţi la fel ! Nemţi blestemaţi !

— Slugi catolice !

— I-aţi spus craiului vrute şi nevrute, viclenilor !

— Staţi numai ! O să v-arătăm noi de ce sînt în stare cehii !

— Zvîrliţi-i din căruţă ! Haideţi, necăjiţilor ! Puneţi mîna pe ei !

Astfel strigau şi-i huiduiau oamenii pe nemţii care părăseau atît de grabnic Praga. Pe uliţele Oraşului Vechi, oriunde se afla în clipele acelea un car, lumea aştepta aproape lîngă fiecare pe cei ce se pregăteau să plece. Dar pretutindeni strajnicii stăteau de veghe, ca să-i apere pe venetici de furia mulţimii. Din loc în loc, Andrei văzu case cu uşile şi ferestrele închise, de parcă ar fi fost bătute în cuie.

Ştia de la studentul Bartoš că sînt case nemţeşti.

„Las' că nici nemţişorii ăştia n-au să mai stea multă vreme pe aici", gîndi Andrei. „N-au decît să se zăvorască! O să plece şi ei din oraş. Toţi ar trebui izgoniţi."

Astfel vorbi Andrei şi la masă.

Blažek pîrcălabul nu avea nimic împotrivă.

— E adevărat, zise el. Nemţii n-au să fie niciodată credincioşi şi cinstiţi faţă de noi. Nu vor să ducă greul alături de obştea noastră. Ţin cu regele. Mai înainte ocărau potirul. Las' că nici acum nu-l cinstesc! Niciodată n-au să fie cu inima deschisă. De altfel s-a vorbit şi la primărie despre ei. Ai să vezi. Numai să se adune toţi pîrgarii. Poate chiar mîine.

Vorbiră apoi despre cele întîmplate în ajun, despre rege cum a rupt-o la fugă şi cîte vite au lăsat în tabără oamenii lui.

— Şi ce n-au putut lua cu ei, au înjunghiat pe loc. Zice-se că boii şi vacile zac acolo claie peste grămadă, ca lemnele-n pădure. Oamenii noştri şi ai voştri curăţă locul şi cară carnea în oraş. E o duhoare şi un miros greu, de nu-ţi poţi trage sufletul. Şi-o muscăraie! Iar Litožnice a fost pîrjolit fără milă.

Felcerul, care venea de obicei dimineaţa, sosi abia acum. Se uită la rană, o curăţă şi o obloji din nou. De astă dată însă nu se mai încruntă şi nu mai zise: „Răbdare! răbdare!", ci dădu din cap şi repetă:

— Niţică răbdare! Niţică răbdare! Se vindecă atît de frumuşel că ţi-e mai mare dragu'!

Andrei se simţea destul de bine, ca să nu mai aibă nevoie de astfel de mîngîieri. Cînd felcerul îi spuse că peste trei zile va putea să încalece din nou, feciorului îi veni să rîdă. Îndată ce plecă bătrînul, Andrei îşi puse cuşma în cap, aruncă mantaua pe umeri şi porni către tabăra de sub morile lui Helm, unde se afla unchiul său. Dar n-ajunse pînă acolo.

Pe drum întîlni un cîrd de surori taborite, venind dinspre mănăstirea Sfîntul Ambrozie. Cu ele erau multe femei din Praga, mai ales din rîndurile sărăci-

mii. Surorile îngînau o cîntare cucernică şi duceau pe umeri sape, tîrnăcoape şi lopeţi. Se îndreptau spre partea de sus a Oraşului Nou, să le înlocuiască pe tovarăşele lor care munceau la adîncirea şanţului din faţa Vyšehradului.

Fără să stea mult pe gînduri, Andrei se luă după ele. Voia să vadă cum lucrează. Îi plăcea că toate surorile, tinere şi bătrîne, păşeau voioase spre locul unde aveau să se apuce numaidecît de muncă. Fetele şi femeile din oraş se grăbeau să le ocolească, mai cu seamă cele care purtau văluri pe cap. Iuţeau pasul sau se ascundeau repede după vreo poartă. Îndată ce se ivea vreun văl înaintea lor, surorile scoteau strigăte asurzitoare, şi chiar dacă femeia cu văl se pitula în vreun gang întunecos sau cotea după un colţ, surorile tot o ameninţau cu pumnul. Dar niciuna nu cuteză să iasă din rînduri. Hatmanii dăduseră poruncă aspră ţinîndu-le de rău să mai taie vălurile, conciurile şi mustăţile ferchezuite. În acelaşi timp, însă, obştea făgăduise că va avea grijă să înlăture podoabele şi toate dichisurile deşarte din îmbrăcămintea oamenilor.

Cînd ajunse în piaţa Oraşului Nou, ceata de surori fu cît pe-aci să se oprească. În faţa lor venea un magistru de la şcolile înalte, cu tabardă şi beretă în cap ; pîntecos, omul avea două rînduri de guşi şi-o ceafă groasă. Un inel mare de aur strălucea de departe pe mîna lui albă şi pufoasă. Surorile începură să ocărască în gura mare tabarda „caraghioasă“, inelul şi osînza de pe el. Dar magistrul n-o luă la fugă şi nici nu se ascunse. Se opri cu faţa încruntată şi le vorbi aspru şi fără teamă. Atunci surorile se repeziră asupra lui ca un stol de ciori.

Chiar în aceeaşi clipă un tropot de cai răsună nu departe. Andrei, care tocmai ajunsese la locul învălmăşelii, se uită într-acolo şi văzu cîţiva hatmani venind în trap grăbit dinspre mănăstirea Slovany.

— Fratele Žižka ! strigă Andrei fără să-şi dea seama, recunoscîndu-l pe hatmanul din fruntea călăreţilor.

Numele acesta făcu minuni. Surorile taborite, care se năpustiseră spre magistru, îl lăsară în pace şi intrară în rînd.

Hatmanii se întorceau de la şanţul cel nou, unde fuseseră să cerceteze lucrările. Cînd ajunseră în dreptul surorilor, le zăriră mergînd cuminţi spre mănăstirea Slovany. Andrei se opri locului şi se aşeză drept în calea hatmanilor. Dorea să fie văzut. Ce bucuros ar fi fost ca fratele Žižka să se uite la el şi să-l recunoască! Printre călăreţi se aflau Cval din Řepice, Mikulás din Hus şi căpetenia hatmanilor din Praga, Hynek din Waldstein. Pe-al cincilea călăreţ, Andrei nu-l cunoştea. Hatmanii vorbeau între ei şi priveau în urma surorilor care începuseră iarăşi să cînte. Pe tînărul boier din Hvozdno nu-l băgară de seamă.

Feciorul se uită după ei pînă ce se îndepărtară şi dispărură printre case şi oameni. Uliţele mişunau de lume, mai ales lîngă mănăstirea Slovany. Mănăstirea arăta ca o cetate. In faţa porţilor vegheau străji, iar în curte se aflau cai gata înşăuaţi şi oameni înarmaţi. Unii erau călări, alţii stăteau lîngă cai. Şi de jur împrejur numai ostaşi: în curtea mănăstirii, lîngă biserică, înăuntru, pe săli, pretutindeni. Unii şedeau jos, alţii în picioare, toţi adunaţi laolaltă, fiecare cu arma lîngă el. Erau pregătiţi ca în orice clipă să se năpustească asupra lefegiilor, dacă aceştia ar fi pornit cumva de la Vyšehradul din apropiere cu gînd de a împiedica lucrările la şanţul cel nou.

Şanţul îl săpau începînd de la apă, de-a lungul muchiei pe care se afla mănăstirea. Aproape numai femei munceau aici. Cînd dădu cu ochii de această privelişte nemaivăzută, Andrei se opri locului, uimit. Se uita la surori cum lucrau, cum aruncau pămîntul şi-l cărau cu roabele. In lumina după-amiezii de mai, forfoteau acolo sute şi sute de femei, tinere şi mai vîrstnice, îmbrăcate în straie ţărăneşti sau cu veşminte de tîrg. Erau surori taborite, fete şi femei, înstărite şi sărace, de la Louny, Žatec, Slany şi Praga. Unele aveau bas-

male, altele erau în capul gol, însă toate lucrau cu sîrg.

Andrei nu se apropie prea mult de ele. Se ruşina că femeile muncesc cu atîta rîvnă, iar el îşi pierde vremea fără să facă nimic.

Dacă ar putea măcar să stea de strajă, aşa cum s-ar cuveni. Andrei văzu ici şi colo oameni înarmaţi şi caraule. Cei mai mulţi vegheau sus în vîrful dealului, pe coama pintenului stîncos de lîngă biserica Sfîntul Apolinarie, ce se vedea albind printre viile şi hameiul verde de pe coastă. Erau pedestraşi cu arbalete şi lăncii, dar şi cîţiva călăraşi care umblau de la un capăt la altul.

Feciorul află că la Karlov se găseşte o strajă şi mai numeroasă. Toate caraulele erau îndreptate cu faţa către Vyšehrad. Andrei privi îndelung meterezele, turnurile porţilor şi ale bisericilor din Vyšehrad, care se zugrăveau limpede în văzduhul străveziu, sub bolta senină a cerului. Şi acolo, ca şi la Hrad, fîlfîia steagul craiului maghiar.

Abia acum văzu Andrei că Praga e prinsă ca într-un cleşte. Dar nici o clipă în sufletul lui tînăr nu încolţi neliniştea. Dimpotrivă, se simţea mai puternic şi mai plin de îndrăzneală.

În locurile acestea el nu mai fu întîmpinat de împuşcături. Castelul Vyšehrad se înălţa semeţ şi liniştit spre slăvi. Numai dangăte de clopot se risipeau în văzduh, ca într-o după-amiază de sărbătoare. Sunau de vecernie.

Trecu o bucată de vreme, pînă ce feciorul se hotărî să plece. Şi se strecură anevoie printre oameni, ieşind la drum deschis. Abia la scăpătatul soarelui ajunse în tabăra fraţilor taboriţi.

Acolo îl găsi pe unchiul său, cu care stătu la taifas pînă la căderea nopţii. Vorbiră mai întîi despre Tábor. Bătrînul pomeni de un sol care pornise cu veşti într-acolo. De la plecarea lor nu se schimbase nimic, dar în vecini, la Rožemberk, se petreceau lucruri ciudate.

Pare-se că panul Oldřich face pregătiri şi urzeşte el ceva. Vorbiră apoi şi de craiul Ungariei.

— Au să se abată asupra noastră ca lăcustele. Unde mai pui şi aste două cetăţi ocupate de ei, care ne stau în coastă. De una din ele trebuie să ne descotorosim negreşit.

Bătrînul rostise cuvintele grav şi apăsat. Cînd nepotul se uită la el cu ochi întrebători, logofătul îl lămuri :

— L-am auzit pe fratele Žižka vorbind despre asta. Zicea că ar fi timpul ca Praga să se mai uşureze oleacă.

— Şi unde crezi că va da întîia lovitură ?

— La Hrad. Şi arătă cu mîna spre Hradčany.

— Atunci o să fiu şi eu cu voi !

Peste noapte, feciorul rămase în cortul din tabără, unde se afla priponit şi murgul lui. Tînărul boier n-avea aici tot ce-i trebuia. Îi lipsea patul moale pe care dormise în casa lui Blažek. Se culcă totuşi cu plăcere şi fu foarte mulţumit. Cu toată hărmălaia din tabără şi măcar că nu avea tihna de care se bucurau în oraş, Andrei dormi tun toată noaptea. Dimineaţa nu se grăbi de loc să plece. Porni spre oraş numai după ce-l îndemnă unchiul său. Se duse însă hotărît să-şi ia rămas bun de la gazdele sale şi să le mulţumească pentru ospitalitate. Doctorul o să-l oblojească pentru ultima oară, iar după aceea se va întoarce în tabără şi acolo va rămîne. Întîmplă-se orice !

În drum spre Oraşul Vechi întîlni iarăşi cîteva căruţe încărcate cu calabalîc : haine şi boccele cu perne şi albituri, cîte puteau încăpea în care. Printre ele şedeau copii şi bătrîni, iar ici şi colo cîte o femeie. Toţi erau tîrgoveţi. Bărbaţii mergeau pe lîngă căruţe, însoţiţi de cîţiva străjeri cu lăncii pe umeri, ca să-i apere.

Erau nemţi care porneau în băjenie. Nu voiau să se împărtăşească sub ambele chipuri şi nici să cinstească potirul ; ştiau ei că pînă la urmă tot nu vor putea rămîne în oraş. Se temeau îndeosebi de mînia poporului

care-i bănuia pe toţi nemţii de viclenie, învinuindu-i că sînt înţeleşi cu regele Ungariei şi că s-au tocmit iscoade şi trădători. Nemţilor le mai era frică şi de urgia norodului ce s-ar abate asupra lor, mai cu seamă dacă regele ar veni într-adevăr cu oaste împotriva oraşului. Aproape toţi se îndreptau către Kutna Hora.

Andrei credea toate cîte se spuneau despre nemţi şi mai ales că erau vicleni. Nu nutrea nici un gînd bun pentru ei, la fel ca şi oamenii din Praga care n-aveau ochi să-i vadă. Feciorul se uita fără milă la femeile care boceau şi la bărbaţii ce mergeau posomorîţi. Fiecare îşi lăsase căminul şi mulţi dintre ei aveau chiar mai multe case. Alţii îşi părăseau meşteşugul, negoţul şi toate bunurile adunate, plecînd fără nimic, aproape ca nişte cerşetori.

Andrei nu-l găsi acasă pe Blažek pîrcălabul. Află că e la primărie, unde se alegeau noi pîrgari. Aceştia au să fie desigur alături de taboriţi şi de preotul Jan Želivský. Nu vor mai dovedi atîta slăbiciune ca prevăzătorul Iacob chivărarul, cel din uliţa Platnéřská, şi ca toţi ceilalţi ciraci ai lui, care, de bună seamă, au să fie înlăturaţi.

Feciorul se duse să-l caute pe felcer. După ce-l găsi, doctorul îi oblojí rana, sfătuindu-l să mai rămînă în oraş încă două zile, dacă nu două, măcar una. Andrei îi mulţumi din inimă şi plecă să-şi ia rămas bun de la gazda sa. Nu voia să mai zăbovească o clipă.

Spre seară se afla din nou în tabără. După ce se culcară, unchiul începu să-i vorbească despre fiică-sa, logofeteasa Zdena. Pînă atunci nu pomenise aproape niciodată de ea. Bătrînul îi spuse nepotului că omul care s-a întors de la Tábor n-a aflat despre Zdena decît că-şi duce munca la spital ca mai înainte. Logofătul se bucurase tare mult auzind vestea. I se uşurase sufletul de tainicele temeri care-l frămîntaseră, şi bătrînul boier spuse o dată mai mult că Zdena ar fi trebuit să-l însoţească. Pentru ea ar fi fost mai bine

aici. iar el ar fi fost mai mulţumit. Însă deodată făcu o mişcare cu mîna şi zise:

— Eh, doar nu-i copil, să mă ţin după ea ca nu cumva să...

Ultimele cuvinte le rosti aprig, dar fără să-şi sfîrşească vorba. Andrei bănui la ce se gîndeşte unchiul său: la popii de-acolo, mai ales la Kániš şi la Bydlinský. Dar bătrînul nu-şi dădu în vileag temerile şi nu rosti un cuvînt mai mult, nici despre ei şi nici despre Zdena. În schimb, vorbiră despre plecare. În curînd vor porni împotriva celor de la Hrad, însă pentru ei, călăreţii, n-o să fie prea multă treabă. Acolo vor avea de lucru tunurile şi praştiile, ca să arunce asupra nemţilor din castel grindină de pietre.

— Şi crezi c-au să se împotrivească? întrebă feciorul.

— De bună seamă. Dar n-au decît să se împotrivească. Doar pentru asta stau acolo, răspunse scurt bătrînul. Cu foamea însă n-au să poată lupta prea multă vreme. Cu ajutorul lui Dumnezeu, foamea o să-i dea gata curînd, mai înainte ca regele să le vină în ajutor. Se spune că de pe acum nu le ajung merindele, ba chiar că flămînzesc. Ce le-aducea panul Michalec, am mîncat noi de mult.

Acestea s-au întîmplat luni, în ziua de Rusalii. A doua zi, o droaie de care taborite huruiau pe uliţele cetăţii Praga. Duceau la castelul Sfîntul Václav tunuri, sîneţe şi praştii. Carele scîrţîiau, încărcătura din ele sălta dintr-o parte în alta. Pretutindeni numai tropot de cai, huruit de căruţe şi un zornăit asurzitor, care făceau să se cutremure ferestrele caselor de pe ulicioara Cuţitarilor ce ducea spre pod.

Hatmanii taboriţi porniseră cei dintîi împotriva cetăţii ocupate de lefegiii lui Sigismund. Îşi duceau oamenii la Pohořelec, după cum hotărîse sfatul de război, ieri la primărie. În primul pîlc de călăreţi care îi însoţea pe hatmani mergea Ctibor din Hvozdno. Bătrînul plecase înainte de amiază, iar nepotul abia după

prînz, cu ultimul pîlc. Avea încă mîna legată, însă mergea vesel, şi de pe cal privea cutezător în dreapta şi în stînga pe uliţele Pragăi şi sus, spre castelul crăiesc.

XXXVI

La Hradiště, pe muntele Tábor, ajunse vestea despre cele întîmplate fraţilor pe drum şi la Praga. De asemenea şi despre craiul Ungariei şi nemţii de la Kutna Hora. Hatmanii trimiseseră solie acelora care le ţineau locul la Tábor, bătrînilor, preoţilor şi obştii. Obstea lucra neobosit şi fără contenire la metereze, la porţi şi la foişoare.

După aceea veni ştire că fraţii de la Louny. Žatec şi Slany s-au unit la poalele castelului cu cei din Praga şi că împreună cu cei de la Oreb şi-au aşezat tabăra la Pohořelec. Din mila domnului — vesteau hatmanii — toţi sînt bine. Dar la castel, oamenii craiului o duc tare rău. N-au pîine şi nici nutreţ pentru cai. Cu ajutorul lui Dumnezeu, fraţii o să pună mîna pe castel.

Cei de la Tábor ascultau cu nesaţ aceste veşti. Pretutindeni se vorbea despre fraţii plecaţi şi toţi ar fi fost bucuroşi să afle şi mai multe.

Logofeteasa Zdena primise ştirile cu nepăsare. O dată cu sosirea trimisului de la Praga, îi pierise unica îngrijorare ce-i frămînta sufletul. Prin acest sol, Zbyněk din Buchov îi dădea de veste că din mila lui Dumnezeu tatăl său şi Andrei au ajuns cu bine la Praga. Logofătul e sănătos, iar rana de la mîna feciorului se vindecă. Andrei se află iarăşi în ceata călăreţilor, împreună cu unchiul său, în tabăra din faţa castelului.

Restul n-o mai interesa.

Cuvintele lui Kániš şi mai cu seamă ale lui Bydlinský nu rămăseseră fără ecou. Iar cele ce auzea acum Zdena despre deşertăciunile pline de păcate ale celor din Praga, îi întăreau şi mai mult credinţa în spusele

celor doi preoţi. Nu se gîndea decît la Tábor. Acolo era locul ales, acolo trebuia să se înfăptuiască — şi în parte se şi înfăptuia — ceea ce propovăduiseră preoţii în munţi şi ceea ce dorea şi ea din tot sufletul: o viaţă nouă şi o nouă obşte a acestei adevărate împărăţii, a cărei slavă va fi mai mare decît a primei biserici. Cei din Praga, însă, s-au dovedit neîncrezători şi n-au vrut să se despartă de Roma.

Pe Zdena a tulburat-o numai vestea adusă de un alt om, cum că regele Ungariei ar fi poruncit ca la Litoměřice să fie înecaţi şaptesprezece oameni care s-au împotrivit să se lepede de potir. Iar la Slany, trimisul papii a ars pe rug doi fraţi. Erau noi semne ale acestui sfîrşit de veac şi ale mîniei lui Dumnezeu care îngăduie prigonirea celor drepţi. Prin caznele lor, ei mărturisesc adevărul lui Dumnezeu şi pregătesc o nouă orînduire, un veac nou.

Zdena se adîncea tot mai mult în gîndurile ei. Era cuprinsă de spaimă şi se cutremura pînă în adîncul fiinţei la gîndul că nu se vor împărtăşi toţi din harul lui Dumnezeu, aşa cum nădăjduise ea şi cum propovăduiau fraţii (se gîndea la Bydlinský). Se ruga celui de sus să fie şi ea primită printre cei aleşi. Cugetînd că n-ar fi vrednică de acest har şi că tatăl-său şi Andrei ar putea rămîne printre necredincioşi, suspina cuprinsă de o nelinişte adîncă. Se temea pentru mîntuirea sufletului ei şi al celor ce-i erau apropiaţi, înfricoşată c-ar putea să piară pentru veşnicie în acest ceas al răzbunării. Logofeteasa îşi căuta mîngîierea în rugăciuni şi în îngrijirile pe care le dădea surorilor şi fraţilor bolnavi de la spital, pînă cînd o dobora oboseala.

Dar Zdena îşi simţea cugetul uşurat mai ales cînd se afla, împreună cu fraţii şi surorile, la adunările de la Pytel, şi cînd vorbea preotul Bydlinský. Atunci neliniştea-i pierea şi n-o mai scurmau nici un fel de îndoieli. De îndată ce vedea chipul lui Bydlinský şi-i simţea privirea ochilor albaştri, era cuprinsă de o linişte odihnitoare. Cînd răsuna glasul lui şi-i auzea

cuvintele înflăcărate şi pline de încredere, logofeteasa uita tot ce se întîmplă în jurul ei. În astfel de clipe, un fior de fericire îi străbătea toată fiinţa şi Zdena se simţea înălţată. Era aidoma ca pe vremuri cînd îngenunchea cu răposata ei mamă, în ceasul înserării, acolo, în liniştea bisericii din Bukovsko.

Atunci, pe cînd era fată, îşi aţintea privirile către chipul unui înger zugrăvit, cu părul inelat şi cu un crin alb în mînă. Peste toate acestea se aşternuse uitarea şi în locul lor apăruse bărbatul tînăr şi vînjos, care era prorocul ei, ales de Dumnezeu. Cînd vorbea el, Zdena se simţea mai plină de evlavie. I se părea că e mai aproape de Dumnezeu şi că cel de sus o miluieşte cu adevărata credinţă. Pentru această credinţă era gata să înfrunte bucuroasă totul, chiar şi moartea, aşa cum visase de atîtea ori acasă, la Hvozdno. Cît de frumoasă este moartea care te duce drept în rai!

Logofeteasa Zdena nu mai locuia la Pytel, ci într-o casă de lemn, pe care o închipuise tatăl ei şi pe care o ridicaseră oamenii de la curtea din Hvozdno, acum fraţi taboriţi. În casa aceasta, Zdena avea numai o odăiţă împreună cu Ana şi Margeta, care-i fuseseră slujitoare la Hvozdno. Logofeteasa stătea foarte puţin acasă. Cea mai mare parte din zi, ba uneori şi noaptea, o petrecea la spital. Cînd era acasă, citea din biblie şi adeseori stingea lumînarea abia tîrziu după miezul nopţii. Altminteri nu se ducea decît la Pytel. Uneori, venea s-o vadă Caterina, sora hatmanului Zbyněk din Buchov. Bătrîna boieroaică se purta cu ea ca o mamă, însă Zdena n-o vedea cu ochi buni.

Nu uitase prima lor întîlnire la castel. Bătrîna vorbise atunci despre nişte preoţi zeloşi şi-i destăinuise că ea ţine cu Žižka şi că e împotriva acestor preoţi, ca şi fratele ei hatmanul şi ca şi tatăl Zdenei.

După aceea, cînd grijulia bătrînă veni mai des pe la ea, tînăra văduvă începu să fie cuprinsă de bănuieli. Şi Zdena nu s-a înşelat. Zile de-a rîndul, bănuielile nu i se risipiră, ci ca nişte picături amare şi usturătoare îi otrăveau viaţa şi-i tulburau gîndurile. În cele

din urmă se adeveriră. Cucoana Caterina se ţinea după ea ca s-o iscodească în privinţa tatălui ei. De aceea logofeteasa Zdena o ocolea cît putea pe bătrîna boieroaică.

În schimb, se bucura cînd îl vedea pe fiul lui Pytel, pe Sádoch. Acesta venea cîteodată la ea şi se oprea în pragul uşii sau se aşeza pe laviţă. Uneori nu rostea un cuvînt, alteori începea să vorbească, mai ales despre zidirea cetăţii, despre preoţi, despre bătrîni şi panul Rožemberk. Tuturora le dăduse cîte un nume biblic, aşa cum îşi luase şi el din cartea lui Neemia. Zdenei îi spunea Iudita, ca în prima clipă cînd o zărise.

În ultima vreme pomenea mai ales despre Kániš şi Bydlinský. Gîndurile lui se sfredeleau tot mai adînc în învăţătura lor. Sádoch vorbea despre ei ca un apucat, cu cuvinte din blibie. Glăsuia în graiul sfintei scripturi, folosind versete din proroci. Uneori îşi curma vorba deodată şi rămînea mut. Atunci faţa lui smeadă se schimba cu desăvîrşire şi ochii duşi în fundul capului priveau încremeniţi în gol, ca şi cum ar fi văzut o arătare.

Uneori venea cu biblia şi, aşezîndu-se la picioarele „Iuditei", îi citea cu glasul său tremurător. În ultimele zile vorbise aproape numai despre Holofern, căpetenia de oşti a regelui asirian. Îl asemuia cu tînărul guvernator Rožemberk, despre care iscoadele aduceau la Tábor veşti ciudate. Stareţul de la Louňovice era încă la el şi guvernatorul poruncise pîrcălabilor din toate castelele sale să înceapă pregătirile. Unii pentru luptă, alţii pentru împresurarea cetăţii, de va fi nevoie.

De altfel, guvernatorul se învoise să primească el însuşi împărtăşania sub ambele chipuri, dînd dezlegare pentru aceasta şi preoţilor de pe moşiile lui. Totuşi pedepsea cu temniţa, cu butucul şi chiar şi mai rău pe cei care treceau de partea taboriţilor. Vorbe de acestea umblau de colo colo şi de aceea hatmanii Svašek din Podolí şi Šimon din Hroznějovice stăruiau ca lucrul la porţi şi la metereze să se sfîrşească mai repede.

Asta s-a întîmplat în primele zile ale lunii iunie.

Într-o după-amiază, logofeteasa Zdena ieşi pe poarta cetăţii. Era pentru întîia oară de cînd se afla la Tábor. Se duse în pădurea din apropiere să strîngă niscai buruieni de leac, de care felcerul avea mare trebuinţă şi pe care ea le cunoştea destul de bine de acasă.

Zdena hoinări prin pădure pînă tîrziu după-amiază. Zăbovi şi din cauza ploii care se stîrnise din senin. Tînăra femeie se adăposti sub frunzişul des al unui fag bătrîn.

După aceea porni spre oraş, cu braţul plin de ierburi şi flori. Nu se grăbea. Era tare plăcut. În sclipirile jucăuşe ale stropilor de ploaie ce tremurau aninaţi pretutindeni, de fiecare creangă, pădurea părea acoperită de rouă. În aer plutea o mireazmă puternică. Zdena mergea agale prin întunecimea brazilor udaţi de ploaie. În clipa aceea, din pricina norilor cenuşii, care se fugăreau pe cer, pădurea părea şi mai înnegurată.

Cînd ajunse la marginea sihlei, logofeteasa se opri locului. Se afla lîngă una din stîncile ce păreau şi mai întunecate după ploaie. Dîre lungi de muşchi crescut pe ele răspîndeau o lumină gălbuie. Tînăra văduvă stătea sus de tot, deasupra apei care se pierdea gîlgîind sub trunchiurile umede şi negre ale sălciilor şi arinilor. Rîul se strecura prin desişurile pădurii şi dispărea sub steiuri şi după coaste împădurite. Din albastrul lor înceţoşat şi vînăt se înălţau fuioare de neguri. Văzduhul se albise de o ceaţă străvezie. În vălul ei mătăsos se topea şi se pierdea unduirea malurilor stîncoase, colinele acoperite cu păduri şi vîrfurile de deasupra Lužnicei. Din aceste neguri, oraşul se vedea numai ca un amestec de umbre cenuşii.

Văzduhul era umed, încărcat de aburi, şi plin de miresme îmbătătoare. Pretutindeni stăpînea liniştea. Frunzele copacilor şi iarba smălţată de flori nu se clinteau.

După ploaia bogată din amurgul alburiu, se părea că stihiile din întreaga fire şi-au oprit răsuflarea în fața acestei tăceri binefăcătoare.

Logofeteasa Zdena stătea nemişcată, rotindu-şi privirile peste păduri şi ape. Uitase de oraş, de frați, de surori. Se simți cuprinsă de o nelinişte ciudată şi de o dorință aprigă care nu se asemăna decît cu dorința ce o năpădise cîndva în vremea fecioriei.

Din străfundurile ființei ei zbucni deodată lumina unui gînd: „De-ar fi şi el aici!"

Se gîndea la Bydlinský şi-l vedea parcă aievea.

Zdena privea ca-ntr-un vis prin amurgul alburiu ce-o învăluia de pretutindeni, către povîrnişurile vinete şi încețoşate, de unde se înălțau nouri albi. Se cutremură toată şi-o luă repede din loc, de parcă ar fi prins-o cineva asupra faptului. Oare nu-i un păcat să gîndeşti astfel? Gîndul rău izvorăşte din inimă şi din buna voie a omului. Logofeteasa mergea repede. Se temea de diavol, căci în singurătate el are mai multă putere de a-l ademeni pe om. Dar Zdena nu ajunse prea departe.

Cum mergea aşa grăbită, se opri deodată. În fața ei se ivi Bydlinský. Ochii începură să-i lucească, chipu-i palid se îmbujoră de-o rumeneală vie şi prin trup îi trecură fiori fierbinți. Simțea că-i tremură picioarele. În clipa aceea se temea de tînărul preot.

Îndată ce-o zări, Bydlinský îşi iuți pasul şi se opri uimit în fața ei. N-o văzuse niciodată atît de rumenă la față, luminată de un zbucium lăuntric pe care nu putea să-l ascundă şi care îi străfulgera privirile.

Bydlinský uită în clipa aceea că Zdena este soră. Vedea înaintea lui doar o femeie tînără, tulburată. Uită şi de el însuşi. Se aflau într-un loc singuratic, ceva mai departe de pădure. Preotului îi pierise graiul. Izbuti doar să-i spună că după ea venise. Auzise încotro se îndreptase şi că încă la ceasul cînd Zdena se mai afla în oraş au sosit veşti noi. Oameni înarmați de-ai lui Rožemberk au cutezat să se apropie de cetate, iar după-amiază s-au năpustit asupra fraților care fă-

ceau de strajă dincolo de apă. Și Bydlinský îi spuse Zdenei că de aceea a pornit pe urmele ei.

Grija pe care i-o purta preotul, o încîntă pe tînăra văduvă ; totuși o umplu de uimire, ba chiar o buimăci. Logofeteasa îi mulțumi și-o luă iute înainte.

— Nu te grăbi, îi zise el repede. Aici nu e nici o primejdie.

Și Bydlinský o luă de mînă. Tîmplele îi zvîcneau și ochii îi ardeau în cap. Zdena se opri o clipă, sleită de puteri. Mîna îi tremura și Bydlinský simți acest lucru. Se apropie mai mult de ea, fără să scoată o vorbă, răscolit de emoție. În clipa aceea, o pală de vînt purtă prin văzduhul împînzit de neguri și peste murmurul apei glas de cîntec ce trecu mai departe. Era ecoul unui viers intonat de o mare mulțime. Zvonul răzbătea din oraș, dar ajungînd aici, suna înăbușit, de parcă ar fi coborît din înălțimi.

Zdena își îndreptă trupul și-și trase mîna dintr-a lui Bydlinský. Trăsăturile feței i-se schimbară dintr-o dată și privirea i se întunecă.

— Ne-a ispitit diavolul, rosti ea cu vocea coborîtă ; dar Dumnezeu a fost lîngă noi. Vino !

Rostise aceste cuvinte cu atîta hotărîre, încît Bydlinský, care în înfierbîntarea lui ar fi vrut s-o împiedice să plece, trebui să se supună.

Apucară în tăcere pe drumul cel mai scurt, spre porțile cetății. Negurile care încețoșau văzduhul erau acum mai dese. Cei doi mergeau ca învăluiți într-un nor. Zdena înainta cu capul plecat și cu privirea în pămînt.

„Ce-o fi vrut de la mine ?“ gîndi ea. „Poate că m-am pripit. Cum ar fi putut un om ca el să se gîndească la păcat ?“ Se dojenea cu asprime că-l nedreptățise. Tăcerea lui o apăsa. Bydlinský care mergea alături învăluia în priviri pătimașe trupul ei zvelt și chipu-i cu trăsături alese.

Cînd ajunseră aproape de oraș, cîntecul amuți.

Bydlinský se opri și, ca și cum s-ar fi trezit din visare, îi zise :

— Zdena... Preotul Abraham s-a căsătorit azi.

Logofeteasa se opri, se uită la Bydlinský, tăcu o clipă, apoi grăi :

— În clipele aceste ?

El îi răspunse cu o întrebare :

— Dacă aş vrea să mă însor şi eu, dacă aş veni...

— Tu n-ai putea să faci aşa ceva într-un asemenea ceas de potrivnicie !

— Şi dacă totuşi ceasul acesta va trece şi aş veni apoi la tine, Zdena... zise el repede şi cu sufletul la gură.

Faţa i se făcuse stacojie.

Logofeteasa rămase o clipă mută şi se uită lung la braţul ei plin cu buruieni şi flori. Apoi răspunse simplu şi deschis :

— Nu-i oare împotriva legii lui Dumnezeu ?

— Este împotriva legilor papistaşe, dar nu a celei dumnezeieşti ! întîmpină Bydlinský repede şi hotărît.

Apoi îi întinse mîna.

Zdena i-o dădu pe-a ei.

Mergeau tăcuţi, dar tulburaţi, prin amurgul acesta de primăvară, jilav şi străbătut de neguri. Înainte de a ajunge la porţi, întîlniră cîţiva fraţi înarmaţi. Din pricina veştilor neliniştitoare privitor la oamenii lui Rožemberk, boiereasa Caterina îi trimisese în pădure, ca s-o caute pe tînăra logofeteasă de la Hvozdno.

XXXVII

După ce stareţul Petr de la mănăstirea din Louňovice îl părăsi pe panul Oldřich, pentru a se duce la regele Sigismund, tînărul guvernator mai rămase două zile la Přiběnice şi plecă apoi la Krumlov. Călugăriţa Marta nici nu-l văzu. Nu ieşise pînă atunci din camera ei. Dar deodată, pe neaşteptate, se simţi atît de înzdrăvenită, încît putu să meargă pe picioare pînă la capela castelului şi chiar mai departe. Era însoţită de Agneška, îngrijitoarea unchiului ei. Aceasta o în-

tovărăşi mai întîi prin castel şi apoi prin curte. Aici, în timp ce gura îi toca într-una, îi arătă sus, deasupra foişorului acoperit, un turn mare şi rotund; era temniţa unde osîndiţii zăceau legaţi de butuci. Ceva mai jos se afla odaia caznelor unde lotrii şi răufăcătorii erau puşi la cazne. Tot acolo lucra şi diacul temniţei care scria într-un terfelog negru tot ce auzea din gura prinşilor.

Apoi Agneška începu să se laude. Cică ea află tot ce se întîmplă în temniţă, căci aşteaptă totdeauna jos şi diacul se poartă foarte bine cu ea: îi spune tot ce se petrece în odaia caznelor.

— Cumplite lucruri! Înfricoşătoare! oftă bătrîna, însă cu oarecare plăcere.

Dacă n-ar fi zărit spaima ce se zugrăvise pe faţa tinerei călugăriţe, şi-ar fi dat din nou drumul la gură, aşa cum făcuse înainte de a se opri în faţa turnului. Se lipi strîns de călugăriţă, aplecîndu-se asupră-i, şi-i vorbi în şoaptă, ca să ia bine seama, de parcă i-ar fi încredinţat cine ştie ce taină. Şi mereu se uita în jur, ca şi cum s-ar fi temut de ceva.

Povesti despre un oarecare Přibík din Zabovřesky. Omul acesta a fost adus aici nu de mult şi cei din turn l-au pus la cazne pînă ce a mărturisit că Mikuláš din Machovice împreună cu alţi cinci printre care şi acest Přibík au călcat casa unui plugar din Dubíčko. În afară de Přibík şi de un oarecare Mareš din Křenovice, fratele şoltuzului Janda, au mai fost de faţă şi şoltuzul Janda din Křenovice şi Václav Hlíza. Numele celorlalţi Agneška le uitase. Şi cei cinci l-au bătut pe plugar pînă cînd l-au lăsat lungit şi apoi l-au prădat. Altă dată au jefuit o casă şi au furat trei cearşafuri şi două perne, iar din altă parte un cal. Calul l-au vîndut, iar Přibík a căpătat pentru el cinci groşi.

— Şi ce i-au făcut?

— L-au spînzurat. Dar stai puţin c-o să-ţi arăt şi spînzurătoarea; e dincolo de castel, în afara porţilor. Ai s-o vezi îndată. Iar Přibík, înainte de a se duce la ştreang, şi-a făcut rugăciunea şi a mîncat o farfurie

de coleașă din făină de cînepă și o bucată de carne. Eu i le-am trimis, și străjerul i le-a dat. Ia privește : ăsta-i Odolen, străjerul turnului. Il vezi, drăguță ? El îi păzește pe toți spurcații ăștia și se îngrijește de ei.

Bătrîna arătă în sus, spre fereastra foișorului din turnul cel mare, unde se vedea aplecat în afară capul unui om cu barbă, stacojiu la față.

Bătrîna Agneška vorbi îndelung de străjerul acesta care-i povestea cîte și mai cîte despre lotrii din temniță. Cu el se avea tot atît de bine ca și cu diacul. De aceea le trimitea și ea, din cînd în cînd, cîte o bucățică mai bună de înfulecat.

Bătrîna ar mai fi povestit multe despre el și despre întemnițați, dacă Marta n-ar fi ajuns la poarta de unde se putea ajunge în tîrgușorul de lîngă apă. Tînăra călugăriță se simți acolo mai în voie decît lîngă turnul acela trainic. Văzu copii jucîndu-se în iarba de pe maidan, văzu traiul tihnit al familiilor de meșteșugari. Trecu pe lîngă velnița de bere și ajunse la podul de lemn, unde i se deschise o priveliște mai largă. Se opri pe punte și privi spre castelul atît de puternic ce se înălța deasupra ei, la stînga ; apoi se uită și la celălalt, mai mic, însă tot atît de trainic, care se afla așezat pe stînca din dreapta.

Marta cătă îndelung la apa ce sclipea în soare și spre coastele stîncoase, acoperite cu păduri și învăluite în ceață cenușie.

Intorcîndu-se de la castelul cel mic, se opri iarăși pe pod și se uită din nou spre malurile stîncoase și împădurite. Privirile ei alergau după pescărușul care zbura în luciri albăstrui deasupra apei. Pasărea se ivea și dispărea într-una în umbra copacilor și a tufișurilor de pe maluri.

Din pădure se auzea un cuc, iar ceva mai departe fluiera o mierlă. Apa gîlgîia molcom. O liniște binefăcătoare stăpînea în locurile acestea. Cînd Agneška îi strigă că e vremea să plece, Martei nu-i venea să se despartă de minunata priveliște.

Ori de cîte ori bătrîna avea oleacă de timp, călugărița pornea cu ea spre aceste locuri. Era singura ei plimbare. În alte părți nu se ducea. Nici măcar pînă la poartă nu ieșea și nici la spînzurătoare nu voia să se uite, cu toate că Agneška o îndemna mereu. Marta trăia ca într-o mănăstire. Umbla totdeauna îmbrăcată în veșmînt alb de călugăriță și nu-l asculta pe unchiul ei, pîrcălabul, care o sfătuia să se îmbrace altfel, căci n-ar păcătui cu nimic dacă ar face-o. Pe cît putea, tînăra călugăriță își rostea singură rugăciunile, ca la mănăstire. Se ruga în casă și la capela castelului, unde se țineau trei slujbe pe zi. Liturghia o slujea parohul castelului, împreună cu alți doi preoți fugari.

După plecarea stareţului, Marta înălță rugi pentru el, atît acasă, cît și la capelă ca Dumnezeu să-l apere și să-l binecuvînteze și toate să-i izbîndească. În fiecare seară, înainte de culcare, se ruga pentru cei de la Hvozdno. Dumnezeu să răsplătească boierului și feciorului, ba chiar și logofetesei, că i-au ocrotit. Să le lumineze calea, ca să se poată lepăda de hotărîrea lor și de frăția acestei erezii îngrozitoare, ca sufletele lor să nu fie primejduite.

Marta ardea de nerăbdare să afle ce făcuse stareţul pe unde fusese. Bătrînul paracliser îl aștepta și el să pice de la o zi la alta. Dar trecură multe zile pînă cînd sosi în sfîrșit vestea că s-a întors. După aceea, tînăra călugăriță află de la unchiul ei, pîrcălabul, că stareţul a plecat la Krumlov, să-l întîlnească pe guvernator, și că i-a mers bine pe unde a fost.

În vremea asta, mai sosi la Přiběnice un oaspete fugar: preotul de la Milčin, cu numele călugăresc de Herman și cu titlul de episcop de Nicopole. Cînd ajunse la castel împreună cu oamenii lui, afară ploua cu găleata. Marta se găsea la unchiul ei cînd, în încăperea unde se aflau, intră un preot mic de stat, ud leoarcă și rotofei, cu ceafa groasă și două rînduri de guși, roșcovan, cu ochi veseli și părul cărunt. Cînd le spuse că e vlădică și le arătă și carte din partea panului de

Vartenberk, pînă nu de mult tutorele guvernatorului, călugărița rămase uimită.

— Prea sfinția ta ai fost cîndva la Lipnice, la panul Čeňek, își aminti pîrcălabul.

— Am fost, din păcate. Am părăsit parohia de la Milčin, și ce să spun? Bună parohie, bună! Vlădica închise șiret dintr-un ochi și dădu din cap. Mi-a mers tare bine acolo! Pe unde nu mă tot chema panul Čeňek să hirotonisesc preoți! Și eu spuneam: „Hai să mă duc, de ce să nu mă duc?! Știu că nu plec cu mîna goală de-acolo". Și mă duceam! Și am hirotonisit... am hirotonisit... Sumedenie de preoți am hirotonisit!

— Însă pe toți sub ambele chipuri!

— De, ce să spun, niște tîlhari! Toți niște tîlhari! Abia acum îmi dau seama! sări vlădica de colo, foarte supărat. Dar acum i s-au deschis ochii și panului din Vertenberk. Da' ce mă potrivesc eu cu dumnealui! Lui i-au rămas moșiile. Dar parohia mea?! Parohia mea s-a dus! Și cu ea s-au dus pe copcă și veniturile. Nu mai am nimic. Spurcații ăia de taboriți s-au răzbunat pe mine. Niște lotri! Cum să le spun altfel decît lotri? Ce poți să ceri și să te-aștepți de la ei? Dar știi ce te rog? Afară-i o vreme cumplită, prăpădenie nu alta, și mie mi-e sete și sînt mort de foame. Dar mai ales mi-e o sete grozavă. Pune nițel vin la fiert. Și ce-i cu sora asta întru Hristos? Atît de tînără! A trebuit să fugi și tu, surioară? De unde? Sărăcuța de ea! Și atît de tinerică! Domnul să te binecuvînteze!

Vlădica se apropie de ea și-i puse pe cap mîna lui albă și cărnoasă, cu degete boante.

Cînd preotul intrase în cameră, Marta rămăsese buimacă auzind că-i episcop. Acum însă nu mai primi binecuvîntarea lui cu atîta sfială și smerenie. Se simțea stînjenită și se grăbi să iasă din odaie.

După aceea îl ocoli cît putu. Nu-i făcea plăcere să se întîlnească cu el. Nu vorbea serios și prea mult îi plăcea să glumească, ceea ce nu șade bine de fel unui preot cu părul cărunt, care mai e pe deasupra și episcop. Bătrînul paracliser puse și el paie pe foc: ce fel

de vlădică o mai fi ăsta care hirotoniseşte preoţi sub ambele chipuri ? E catolic şi s-a dat cu rătăciţii ăia ? ! Şi-acum a întors din nou foaia ? ! Ce înseamnă asta ?

De altfel toate acestea i le-a întărit şi stareţul cînd s-a întors la Přiběnice singur, fără guvernator. Bătrînul paracliser, iute de felul lui, rostise în astă vreme cîte şi mai cîte cuvinte de ocară împotriva lui Hus şi Wiklef, afurisindu-i ca rîurile de foc să-i înghită. Acum îi vesti şi Martei cele auzite din gura stareţului, şi în timp ce ochii îi sticleau, îi spuse c-ar fi trebuit să vadă şi ea cum au stat de vorbă cei doi, adică stareţul şi episcopul. Stareţul îl măsurase cu privirea de sus pînă jos şi abia de vorbise cu el.

După masă, paracliserul alergă din nou în camera călugăriţei, tocmai în clipa în care se afla acolo şi bătrîna Agneška. Încă de la uşă le spuse cu o bucurie răutăcioasă că, uite, chiar azi la masă, stareţul s-a ciorovăit cu episcopul ăla flecar. Ca totdeauna, episcopul a început să pălăvrăgească despre toate cele, dar stareţul i-a tăiat-o scurt. Ce mai tura-vura, dintr-una într-alta au ajuns la sfadă şi episcopul a sfeclit-o. Se făcuse roşu ca racul, dădea într-una din mîini, iar în cele din urmă s-a ridicat de la locul lui şi a luat-o la goană, de parcă l-ar fi împuns cineva cu sula.

— A fugit ! Pe cinstea mea ! Să se sature odată ! Aşa-i trebuie ! Pînă acum a tot hirotonisit popi dintr-ăia păgîni, care ţin cu Wiklef, şi ar vrea pesemne să facă şi la noi tot aşa. Da' stareţul i-a retezat-o scurt. Ce să vă spun, cu stareţul nostru nu i-a mers !

După aceea paracliserul trecu repede la altceva. Le povesti cu bucurie despre cele ce se vorbeau pe ici, pe colo prin castel. Cum a fost la Kutna Hora, cît de „bine“ i-a primit împăratul pe rătăciţii din Praga şi cum se pregăteşte acum să pornească împotriva lor. O să-i facă una cu pămîntul şi împreună cu ei şi pe nemernicii de taboriţi. Ochii paracliserului luceau de bucurie. O să le vie şi lor rîndul şi-o să-i nimicească împăratul. Apoi îl pufni rîsul cînd aduse vorba de

vestea ajunsă la Přibĕnice, precum că fraţii de la Tábor au purces în ajutorul celor din Praga. Rîdea şi bătea aerul cu mîinile :

— N-au decît să se ducă ! Prea departe tot n-au s-ajungă !

XXXVIII

În vremea asta, stareţul plecase de la Přibĕnice. Pornise pe neaşteptate, de îndată ce aflase că taboriţii se îndreaptă spre Praga. Fusese atît de grăbit, încît nici măcar nu mai avusese timp să dea pe la Marta înainte de plecare.

Bătrînul paracliser îi spuse în taină tinerei călugăriţe că părintele stareţ se duce la Krumlov. Fără doar şi poate că se va întîmpla ceva, de bună seamă că acum va urma lovitura cea mare. Făcu un gest cu mîna şi repetă în batjocură că e sfîrşitul veacului, însă al veacului spurcaţilor de taboriţi. Pe aceşti netrebnici, porniţi spre Praga, ungurii o să-i facă una cu pămîntul şi o să-i zdrobească sub potcoavele cailor. Iar pe cei rămaşi la Tábor o să-i vînture guvernatorul ca pe pleavă. Bătrînul făcu din nou o mişcare cu mîna. Ochii îi fulgerau. Obrazul şi gîtul îi erau brăzdate de zbîrcituri mărunte şi dese, iar pielea îi atîrna veştedă. De bucurie se înroşise tot la faţă.

Dar cînd veni ştirea despre Benešov şi Poříče, despre înfrîngerea ungurilor şi a nemţilor, bătrînul fu cuprins de mînie. Era atît de îndîrjit, încît începu să blesteme în gura mare. Diavolul însuşi îl ajută pe acest Žižka ! Singura lui mîngîiere erau pregătirile ce se făceau în tabăra cealaltă. La Přibĕnice se vedea, de la o zi la alta, tot mai multă mişcare.

Sosi acolo şi un pîlc de oameni înarmaţi, apoi fură aduşi flăcăi şi bărbaţi de prin satele vecine. Cum puneau mîna pe ei, le dădeau numaidecît arme, apoi îi porneau, şi alţii veneau la rînd. În faţa castelului şi jos în tîrg se auzeau lovituri de secure şi de ciocan. Oamenii tăiau lemne, ciopleau crăcane şi praştii. Bătrînul

paracliser simţea o mare mîngîiere. Se plimba de colo pînă colo, fără astîmpăr, ca să vadă cu ochii lui ce se pune la cale.

Marta încetase cu plimbările. Nu se mai ducea în tîrg din pricina zgomotului şi a forfotei. Pretutindeni numai coifuri şi oameni înarmaţi, că n-aveai loc să te mişti de ei. Peste tot larmă şi îmbulzeală.

Numai la unchiul ei, pîrcălabul, şi la capelă se mai ducea uneori tînăra călugăriţă. Însă şi acolo, în liniştea sfîntă a bisericii, răzbea zarva pregătirilor de război, care nu mai conteneau de dimineaţă pînă seara. Marta auzise că astfel de pregătiri se fac şi la Soběslav, ca şi pe celelalte moşii ale panului Rožemberk. Guvernatorul adună oaste şi se spune că a şi strîns cîteva mii de oameni. I-au venit în ajutor şi nemţi din Austria, pe care i-a răspîndit prin sate. Şi toată gloata asta aşteaptă numai un semn al panului, ca să pornească de îndată ce vor fi gata praştiile şi sîneţele. Şi vai de oraşul acela de mucava !

Tînăra călugăriţă dorea şi ea să fie pedepsiţi rătăciţii de acolo. Însă de fiecare dată cînd venea vorba despre ei, îşi amintea şi de Hvozdno. Se gîndea la fecior. Oare o fi plecat şi el la Praga, sau o fi rămas la Tábor ? Ce-o să se întîmple cu el ? La toate astea se gîndea adeseori în singurătatea ei. S-ar putea ca el să piară în luptă, iar rătăcirea să-i pricinuiască moartea. Se temea de viaţa, de sufletul şi de mîntuirea lui. Sau ce-ar fi să-l ia zălog şi să-l aducă aici ? Gîndul acesta o năpădea adesea şi mintea îi era frămîntată cumplit de o asemenea posibilitate. Oare cum ar fi de s-ar întîmpla una ca asta, ce-ar zice el şi ce-ar face ea ca să-i arate recunoştinţa ?

Stînd la fereastră, Marta îşi aruncă privirile spre turnul rotund şi puternic de sus, spre foişorul de unde se auzea cîrîitul stăncuţelor. Îi trecu prin minte că s-ar putea să-l lege şi pe fecior de butucul acela greu din temniţă sau să-l întindă pe căluş şi să-l pună la cazne grele şi cumplite, aşa cum povestea bătrîna Agneška. Se cutremură toată la gîndul acesta.

Nu trecu mult şi pe la începutul lui iunie, Marta văzu nişte taboriţi în carne şi oase: „fraţi“ din rîndul acelei gloate de rătăciţi. Era într-o dimineaţă, pe cînd ieşea din capelă. La ceasul acela, întrega Přiběnice era în picioare. Oricine avea oleacă de timp, alerga în curte să-i vadă pe taboriţii care fuseseră prinşi de oamenii de la castel.

Călugăriţa Marta îi zări stînd ceva mai la o parte de capelă. Unul, un om nu prea înalt, purta cuşmă, celălalt avea glugă pe cap şi amîndoi erau încinşi peste straiele de culoare închisă. Purtau bărbi şi-n picioare aveau cizme; fuseseră bătuţi măr şi erau plini de sînge. In jurul lor se îngrămădise toată sărăcimea de la castel. Ii huiduia, urla la ei şi-i ameninţa cu pumnii. Fraţii stăteau neclintiţi şi posomorîţi, ca nişte stane de piatră. Mai ales cel mai în vîrstă, un om oacheş şi uscăţiv. Tînăra călugăriţă se temea de ei. Un fior de groază şi de silă îi străbătu tot trupul cînd se gîndi că şi ăştia au călcat în picioare sfînta anafură, că şi ei au sfărîmat chipul Maicii Domnului, au batjocorit sfintele icoane şi au pîrjolit biserica şi mănăstirea ei.

Şi cu unii ca ăştia... In minte i se ivi deodată chipul feciorului... Alături de ei...

In aceeaşi clipă se apropie în grabă paracliserul, curios să-i vadă şi el pe cei doi prinşi. Se înghesuia şi striga să i se facă loc. Iar cînd ajunse în faţa lor, răcni la ei şi tot corpul i se cutremură de ură.

— Va să zică voi, păgînilor, voi, blestemaţilor, daţi foc bisericilor, pîngăriţi sfintele odăjdii şi icoanele...

Cînd pîrcălabul porunci să fie duşi de-acolo, bătrînul paracliser strigă argaţilor să-i înţepe straşnic, aşa ca să înţepenească... şi să-i ardă...

Nespus de tulburată, călugăriţa Marta se îndreptă în grabă spre odaia ei. După-amiază a trebuit să audă lucruri şi mai grozave decît văzuse cu ochii ei în dimineaţa aceea. Veni la ea Agneška, şi chiar înainte de a se aşeza, bătrîna începu să-i povestească ce auzise de la diacul din turn şi de la străjer. Pe fratele taborit

mai mic de stat îl cheamă Petr. E de undeva de la Ostrá Lhota, iar celălalt, mai înalt şi mai în vîrstă, e Toman de la Březovíko. Amîndoi au fost întinşi pe roată îndată după masă şi li s-au fript şoldurile. Au recunoscut amîndoi că au fost şi la Bukovsko şi că preotul Kániš i-a îndemnat să dea foc cetăţii. De asemenea au mai recunoscut că au fost trimişi aici de hatmani să iscodească, să vadă ce face panul Rožemberk şi dacă are ceva oameni adunaţi pînă acum. Petr, cel mai scund, a leşinat în timpul caznei ; celălalt mai în vîrstă nici n-a deschis gura. L-au fript pînă ce n-au mai putut şi i-au întors mădularele pe dos.

Afară se auzi un glas de goarnă. Marta dădu fuga şi deschise fereastra. Jos în curte răsunau paşi grei şi grăbiţi. Zornăitul armurilor şi tropotul cailor umpleau curtea, iar oamenii se îndreptau spre porţi.

Marta rămase singură. Pe Agneška o înghiţise pămîntul. Ce Dumnezeu, fusese doar vorba ca guvernatorul să vină abia mîine şi cînd colo, a sosit azi !

Sosise împreună cu stareţul şi cu un pîlc mare de lefegii. Erau atît de mulţi, încît n-au avut loc nici la castel şi nici în tîrguşor. Lefegiii îşi aşezară tabăra afară, în faţa porţilor.

Călugăriţa nu i-a văzut, fiindcă n-a mai ieşit de loc din casă. A zărit însă destui mişunînd în curte şi pretutindeni prin castel. Toţi erau înarmaţi şi gata de luptă.

Spre seară veni la Marta bătrînul paracliser. Agneška nu s-a mai arătat. Paracliserul povesti cu bucurie că a doua zi guvernatorul va porni împotriva celor de la Tábor. Vor pleca şi ei cu panul. Stareţul şi paracliserul.

Călugăriţei nu-i venea să creadă şi-l sfătui să nu plece. Era primejdios din cale-afară.

— Primejdios ? Pentru cine ? Pentru ei, că doar nu pentru noi ! Vreau să văd cu ochii mei cum o să-i strivească. Da ! Şi am să văd ! Ah, ca pe nişte viermi o să-i strivească ! Eu n-o să fac nimic, o să mă uit doar

și o să mă rog cu umilință lui Dumnezeu și tuturor sfinților să m-ajute. Și-au să m-ajute!

Dimineața, sfînta liturghie s-a slujit ca la o mare sărbătoare. A slujit preotul castelului. Dar Marta n-a luat parte la liturghie, căci nu i-a îngăduit starețul. Nici el nu s-a dus. Știa bine că după slujbă preotul va împărtăși sub ambele chipuri pe cei cîțiva boieri din serviciul guvernatorului, care se spovediseră ceva mai înainte.

Chiar și guvernatorul se împărtășise pînă acum sub ambele chipuri. În dimineața asta, însă, n-a îngenuncheat împreună cu ceilalți boieri în fața altarului.

Lucrul acesta îl măguli pe stareț. Era o izbîndă a lui. Se bucura că Oldřich, care acum se urnește spre Tábor, trecînd pe față de partea împăratului, se învoiește și la alte lucruri. Pînă acum nu putuse să-l înduplece, măcar că se străduise din toate puterile să oprească pe moșiile lui împărtășania sub ambele chipuri. Starețul își dădea seama că guvernatorul nu făcea asta din inimă, ci din prevedere. De aceea nu-și pierdu nădejdea, mai ales că panul Rožemberk se înfuria tot mai aprig pe taboriți din pricina „frăției" lor și a nelegiuirilor pe care le săvîrșiseră la Bukovsko, ademenindu-i iobagii și pustiindu-i moșiile.

Tocmai pentru asta, ca să pună mîna pe ei și să-i scarmene bine, a cerut ajutorul împăratului. Se va duce și la curte, de care pînă acum, din prea multă prevedere, nici nu voise să audă.

Așa gîndea starețul. După ce se va urni de-aici, guvernatorul va merge și la împărat îndată ce-o să-l cheme. Și lucrul acesta, de bună seamă, îl va pune la cale trimisul papei, căci așa s-a înțeles starețul cu cancelarul. De aceea, în dimineața asta se pregătea de drum cu atîta voie bună și-și încătărăma atît de grabnic armura să plece la război. Și tot din pricina asta asculta îngăduitor și cu ascunsă bucurie palavrele paracliserului care, supărat peste măsură, mai îndesa cîte ceva în traiste și vorbea într-una despre război,

despre stîrpirea cuibului de taboriţi şi despre chipul cum o să se năpustească asupra lor, ca un adevărat hatman.

Apoi stareţul ascultă îndemnul paracliserului, care îi aminti că Marta s-ar bucura foarte mult dacă ar binecuvînta-o înainte de plecare.

Călugăriţa se sperie cînd îl văzu pe egumen intrînd în odaie, îmbrăcat în cămaşă de zale, cu pieptar din plăci de fier şi zornăind din pinteni. Arăta mîndru ca un cavaler. Vorbea însă cu evlavie şi-i aminti Martei să păzească ca şi pînă acum sfînta pravilă a bisericii. Să se roage lui Dumnezeu pentru biruinţa lor, ca să se poată întoarce iarăşi să reînvie casa Domnului şi mănăstirea.

Cînd îşi luă rămas bun, Marta îngenunche, iar el, îngreunat de armură, îi puse mîna pe cap şi-o binecuvîntă.

Marta se simţi tulburată şi cu cugetul înălţat. Credea şi era sigură că se va împlini tot ce i-a spus acest vajnic om, că toate vor sfîrşi cu bine.

Apoi o năpădiră lacrimile. Unchiul ei, pîrcălabul, intră în odaie, împlătoşat ca şi stareţul, şi zise:

— După cum vezi, scumpă Marta...

Trebuia să plece şi el la luptă. Panul Oldřich îl făcuse hatman peste pîlcurile de pedestraşi. În locul lui lăsa pe altcineva la Přibĕnice. Pîrcălabul se despărţi repede de nepoată-sa. Pleca hotărît şi plin de încredere că se va întoarce curînd şi teafăr.

În clipa aceea, glasul clopotului de la capela castelului răsună mîngîietor şi limpede. Din capelă se năpustiră afară oameni înarmaţi, boieri tineri şi bătrîni, toţi cu armurile pe ei. În urma lor păşea parohul castelului şi alţi preoţi în sutane. Veniseră împreună cu pîlcurile, ca să le înoţească la război. După ei mergea un boier vînjos, care ducea steagul Rožemberkilor, şi în urma lui doi copii de casă. Venea apoi tînărul guvernator, beteag de-un picior, îmbrăcat într-o armură bogată şi strălucitoare şi însoţit de cîţiva cavaleri aus-

trieci. În sfîrşit, ultimul păşea Kokot, slujitorul guvernatorului, atît de iubit de toată lumea, căci avea suflet bun şi ştia să tacă, iar după el pîrcălabul cel nou şi o ceată de lefegii.

Marta n-avu putere să-i vadă pe toţi. La început se uită la ei prin păienjenişul lacrimilor ce-i adumbreau privirile ca o ceaţă. Dar după ce i se uscară ochii, îl zări pe guvernator călare, în apropierea capelei, iar alături de el pe stareţ, tot călare. În clipa aceea patru cavaleri străini se urcau în şei. Se auzi glas de trîmbiţă şi apoi un altul dincolo de porţi. Steagul stăpînului, cu semnul trandafirului, fîlfîia în aer, printre coifuri şi chivăre. Sunete de goarnă umpleau văzduhul.

Mulţimea se urni din loc. Trecu prin curte şi se pierdu îndărătul turnului, îndreptîndu-se spre porţi. Marta urmări îndelung puhoiul acesta zgomotos şi pestriţ. Cătă cu privirea pe stareţ, pe unchiul ei, pe paracliser, pînă ce ochii i se opriră la guvernator care, în armura lui de preţ ce sclipea sub steagul roşu, înainta înconjurat de cavaleri şi nobili.

În clipa aceea, Agneška intră gîfîind şi începu să înşire frînturi de vorbe, fără legătură între ele : despre oastea din faţa castelului, despre călăreţi, pedestraşi şi carele pline cu praştii, cu sîneţe şi cu de toate. Şi nu sînt numai aste pîlcuri care au mas peste noapte aici la castel şi la Malšice ; de la Soběslav se urnesc alţii şi alţii, mulţi ca lăcustele. Şi cu asta încă nu s-a sfîrşit, căci ei sînt numai oamenii de pe moşiile boierului, dar la luptă mai pornesc şi nemţii din Austria, care vin în ajutor. Şi nemţii ăştia sînt şi mai mulţi, mii şi mii, şi cu toţii se vor întîlni la Tábor.

— Lupii de la Tábor au să fie aprig încolţiţi ! rosti cu asprime bătrîna Agneška. Iar cei doi de-acolo de sus, — adăugă ea, arătînd cu mîna spre foişorul turnului rotund, — n-au să rămînă multă vreme singuri.

Călugăriţa aruncă o privire speriată într-acolo. Cei doi fraţi taboriţi care fuseseră prinşi îi apărură înaintea ochilor, aşa cum îi văzuse lîngă capelă, legaţi cu funii, plini de răni şi de vînătăile cu care se aleseseră

după ce fuseseră bătuţi de argaţi pe drum. Dacă s-ar întîmpla să se afle aici feciorul şi bătrînul boier din Hvozdno...

Pe Agneška o cuprinse mirarea că Marta a tăcut aşa deodată.

XXXIX

Pînă la Tábor,Zdena făcu drumul plutind ca într-un vis. Pentru întîia oară uitase de spital.

Cînd ajunseră la poarta cetăţii, preotul Bydlinský se despărţi de ea şi logofeteasa se duse singură acasă. Intrînd în cameră, aruncă pe masă braţul de buruieni de leac şi se prăbuşi istovită pe laviţa de alături. Şedea în întuneric, cu ochii larg deschişi şi luminaţi de-o adîncă fericire.

Simţea în jurul ei o ceaţă albă, străvezie. I se părea că în urechi îi sună neîncetat un susur blînd de ape. Vedea din nou privirea ochilor albaştri, chipul bărbătesc al lui Bydlinský, şi-l vedea parcă aievea, aşa cum a stat şi s-a apropiat de ea. Îi simţea şi acum mîna şi auzea glasul lui spunîndu-i că va veni mai tîrziu, după ce va trece ceasul potrivniciei.

Va veni, da, va veni la ea, ca să-i fie soţie!

Tot trupul i se cutremură şi o toropeală dulce şi ciudată puse stăpînire pe ea. Se simţea nespus de bine şi totuşi i se părea că o mare greutate îi apasă pieptul. Apoi, deodată, o podidi plînsul şi lacrimile picurară strop cu strop din ochii ei.

Munci din toată inima la spital, ba poate chiar cu mai multă rîvnă ca oricînd. Era doar ceva mai neliniştită decît pînă atunci şi în toate era mînată de o grabă de care nu se dumirea. Noaptea, cînd se cuibări singură în odaia felcerului, nu putu să adoarmă. Şedea într-un colţ şi se gîndea la întîmplarea din ziua aceea. Oare n-a păcătuit şi nu păcătuieşte? Şi iarăşi vedea locul de deasupra apei, unde au stat şi de unde porniseră apoi împreună. Se gîndea la vorbele lui Bydlin-

ský, care o încredinţase că nu e o faptă împotriva legii lui Dumnezeu.

Aţipi tîrziu. În zori fu trezită de zgomote şi sunete neobişnuite de goarnă. Sora care veni s-o înlocuiască era foarte tulburată. Povesti că ceva mai înainte sosiseră iscoade cu veşti. Se spunea că Rožemberk va porni în curînd asupra lor. La primărie se aştepta ca guvernatorul să trimită carte prin care să dea de ştire că porneşte război, dar pînă acum n-a sosit încă nimic. S-ar putea să săvîrşească o faptă nelegiuită şi să-i lovească ca pe nişte hoţi de drumul mare. Din pricina aceasta fraţii erau tare îndîrjiţi. Hatmanii umblau mai mult călări şi şoltuzul la fel. Au şi trimis oamenii să aducă nutreţ din pătulele de dincolo de porţi.

Nu terminǎ sora bine de vorbit şi în pragul odăii pe sub care se furişa lumina firavă a zorilor, se ivi Sádoch, fără cuşmă şi îmbrăcat numai cu haina lui lungă de toate zilele.

— S-a urnit Assur! A şi pornit! Holofern e hatmanul lui, auzi, Iudita, Iudita?

Sádoch vorbea cu sufletul la gură. Zdena înţelese din spusele lui că aproape toate pîlcurile de cercetaşi ai taboriţilor, care păzeau drumurile şi coclaurile spre Přiběnice şi Soběslav, s-au întors. Unele din ele se întîlniseră cu străjile înaintate ale lui Rožemberk. Zdena se aşteptase să audă asemenea ştiri. Kániš, Bydlinský şi ceilalţi preoţi i-au dat adeseori să înţeleagă lucrul acesta. De aceea nu se înspăimîntă. Nu se gîndi nici o clipă la tăria oraşului, la aşezarea lui minunată, şi nici la trăinicia castelului. Nu preţuia nici faptul că dintre zidirile noi porţile erau neasemuit de bine înzestrate pentru luptă, cu foişoare, şanţuri, poduri mişcătoare, stavile şi creneluri ferecate. De asemenea nu se cutremură de spaimă la gîndul că nu toate meterezele şi foişoarele erau terminate şi gata să întîmpine lupta.

Ea se încredea în Dumnezeu şi în cuvintele preoţilor care făgăduiseră izbînda după atîtea potrivnicii. Obştea lor a fost aleasă de Dumnezeu şi ea va birui,

trecînd peste toate greutăţile şi frămîntările. A sosit vremea încercărilor. Zdena nu se înfricoşă nici o clipă, ci-şi simţea doar sufletul zbuciumat. Se apropia ceasul răzbunării şi al răsplăţii pentru faptele rele, săvîrşite împotriva adevărului lui Dumnezeu. Cine oare va apuca ceasul acela?...

Cînd ieşi din spital, îşi dădu seama că tot oraşul cunoştea veştile cele noi. Dinspre porţi se auzea huruit de căruţe, întretăiat de strigătele şi larma surugiilor care îndemnau caii să zorească pasul. Cărau nutreţ din pătulele, stogurile şi şurele din faţa cetăţii. Pretutindeni întîlneau uliţe înfundate şi ulicioare stăvilite care pînă atunci fuseseră slobode. Peste tot fuseseră prinse lanţuri, care în ceasul greu trebuiau să zăgăzuiască drumul. Dinspre primărie răsunau chemările fraţilor care treceau prin piaţă, pierzîndu-se în bezna uliţelor şi ulicioarelor; o dată cu zorile chemările lor puternice umplură şi mai amarnic văzduhul: fiecare să fie gata în jurul steagului din mahalaua lui.

Flamurile mahalalelor, cu semnul potirului, erau înălţate în piaţă şi fluturau în adierea răcoroasă a vînticelului de dimineaţă. Lîngă unul din ele stătea un cal înşăuat, pe care un frate îl ţinea de căpăstru. In clipa aceea, un alt frate ieşi în grabă de la primărie şi se îndreptă spre cal. Încălecă, strînse mîna celuilalt şi dînd pinteni bidiviului, porni în trap grăbit. Zdena află de la un pedestraş că era un sol care pleca grabnic spre Praga — cît erau încă drumurile slobode — ca să vestească fraţilor de acolo cele ce se întîmplă.

Logofeteasa făcu doar cîţiva paşi şi rămase iarăşi locului. Fu oprită de un tropot de copite, ce răsună pe neaşteptate. Dinspre porţile noi veneau în goana mare trei călăreţi, care se îndreptară grabnic spre primărie, unde se adunaseră buluc fraţi şi surori. Preotul Kániš se ivi în prag. Zdena se întoarse din drum, ca să afle veştile aduse de călăreţi. Doi dintre ei aveau sabie în mîna dreaptă, iar al treilea ducea un braţ de lăncii rupte. Acesta din urmă sări cel dintîi din şa şi se grăbi

să intre în primărie unde se ţinea sfatul bătrînilor. Ceilalţi doi rămaseră pe cai şi cerură apă.

Pînă să li se aducă, povestiră mulţimii că duşmanul e aproape şi poate sosi dintr-o clipă în alta. Pe drum au întîlnit străjile lui Rožemberk şi au ucis pe unul dintre cercetaşi. Duşmanul e puternic şi vine năvalnic ca o apă mare. Din primărie se năpusti diacul şoltuzului şi le strigă să intre şi ei. Îi aşteptau bătrînii.

În urma diacului ieşi însuşi şoltuzul şi dădu de ştire ca din fiecare mahala să plece cîte douăzeci de oameni şi să dărîme pătulele şi şurele de dincolo de cetate. Duşmanul e aproape şi dacă nu vor avea timp să mîntuie treaba ce li se poruncise, să dea foc stogurilor. Abia sfîrşi vorba, şi de undeva dinspre castel se auziră ţipete : răbufni o veste nouă, cum că duşmanul s-ar fi şi ivit dincolo de apă. O ceată mare, care creşte necontenit. Toată lumea se repezi într-acolo, să dea ochi cu duşmanul. Şi văzură oştile rînduindu-se pe înălţimea de pe celălalt mai al apei.

În clipa aceea, un nou strigăt ţîşni din rîndurile taboriţilor ; ei arătau cu mîinile spre nişte surpături din dreapta, la poalele meterezelor, dincolo de gîrlă. Chiar şi pe ridicătura Klokotului se ivi un pîlc puternic, alcătuit în cea mai mare parte din călăreţi de ai lui Rožemberk. Înaintaseră pe tăpşanul de pe malul drept, venind dinspre Micul Přiběnice.

Logofeteasa Zdena se duse şi ea să-l vadă pe vrăjmaş. La întoarcere îl întîlni pe Bydlinský care se îndrepta cu cîţiva preoţi către primărie. Îndată ce o zări pe Zdena, se apropie de ea. Era îmbujorat la faţă şi ochii îi sticleau.

— Au sosit ! îi spuse el, şi arătă cu mîna spre porţile noi. Şi-au aşezat tabăra lîngă Měšice şi vin mereu. Dar noi ne vom apăra, să ştii !

Vorbea ca şi cum nimic nu s-ar fi întîmplat cu o zi înainte. Gîndul îi era numai la luptă Dar Zdena aşa dorea să-l vadă.

După ce-i mai spuse că se grăbeşte să se ducă la

sfat, Bydlinský intră în primărie. Logofeteasa privi în urma lui cu o bucurie plină de smerenie.

Cînd ajunse acasă, văzu că dinspre porţile noi se înălţau nori groşi de fum negru. Fraţii dăduseră foc şurelor şi pătulelor. În aceeaşi clipă, Zdena îl zări pe Sádoch lîngă o ceată de oameni, dar peste puţin îl pierdu din ochi ; se amestecase în mulţime ; după un timp se ivi însă din nou, dispăru iarăşi şi apăru în cele din urmă lîngă ciubere. Sádoch se urcase în cerdac şi cu mîinile întinse striga spre piaţă :

— Nu vă temeţi de ei ! Gîndiţi-vă numai la Dumnezeu cel mare şi necruţător şi luptaţi pentru legea lui, pentru fraţii şi surorile voastre. Nu vă spăimîntaţi nici de Assur şi nici de Holofern !

Mai înainte ca soarele să fi ajuns la nămiezi, puternicele pîlcuri de cercetaşi ale lui Rožemberk ocupaseră toate înălţimile din jurul Táborului. Hatmanul Svašek din Podolí, împreună cu cîţiva bătrîni, căta la ei din foişorul turnului. Lefegiii boierului împînziseră pămîntul, îndeosebi pe ridicătura Klokotului. Erau mai ales călăreţi. Grosul oştirii tăbărîse pe lunca dinspre răsărit, în apropiere de Měšice, acolo unde nu erau povîrnişuri repezi pe pintenul stîncos. Se mai aşezaseră ei şi prin alte locuri, de unde se puteau năpusti asupra zidurilor.

Însă locul pe unde se putea pătrunde mai uşor în cetate era apărat de trei porţi, întărite cu praguri puternice, şanţuri adînci şi două rînduri de metereze cu foişoare. Celălalt hatman, boierul din Hroznějovice, se uita din turnul de apărare la grosul oştilor lui Rožemberk, care se îngrămădiseră în această parte. Cu el se afla şi preotul Mikuláš din Pelhřimov. Amîndoi luau seama la duşmanul ce se aşeza pe cîmp, întărindu-şi tabăra cu multe care, întinzînd corturi şi ridicînd bordeie. Printre ele forfoteau pedestraşi şi călăreţi. În cele din urmă, privirea celor doi se opri la marginea taberei, în două locuri, unde oştenii se înghesuiau ca furnicile. Săpau pămîntul şi-l aruncau la

o parte. Veneau apoi căruțe cu grinzi pe care le descărcau acolo.

— Nu pot să-mi închipui decît că fac întărituri, spuse hatmanul întorcîndu-se spre preot. Asta o să le prindă bine.

— Și nouă rău.

— Nu trebuie să-i lăsăm! O să-i speriem cu împușcăturile și dacă nu va fi de-ajuns, o să ne năpustim asupră-le, ca să le împrăștiem jucăria.

După-amiază începură să se audă tunurile. Trăgeau de la porțile noi către marginea taberei vrăjmașe, unde se lucra la întărituri. În același timp, din porunca hatmanilor, frații începură să doboare acoperișurile, mai ales cele de paie, de pe casele aflate în apropierea zidurilor cetății.

Pretutindeni pe metereze, unde se mai lucra încă, frații înarmați vegheau alături de preoți. Cea mai strașnică hărmălaie era la porțile noi. Acolo hatmanii puseseră de strajă cel mai mare număr de bărbați, mai ales pușcași, împărțindu-i pe la porți, pe metereze și în foișoare, la dreapta și la stînga.

În ziua aceea, Zdena rămase aproape toată ziua la spital unde, în afară de munca ei obișnuită, mai ajută la pregătirea paturilor pentru răniții care aveau să vină. În timpul lucrului, auziră în răstimpuri, dinspre porți, șuieratul împușcăturilor. Abia spre seară, cînd începu să plouă, zgomotul amuți.

A plouat pînă noaptea tîrziu; dimineața, cerul se însenină din nou. Căldura încinse repede văzduhul și pămîntul se zbici. Era o zăpușeală de iad. În aerul limpede și aprins nu se clinteau nici steagurile mahalalelor, nici steguletele încrucișate din dreptul ciuberelor.

Numai la porțile noi văzduhul se cutremura de bubuitul tunurilor. Prin rotocoalele albe de fum, argintate de lumina soarelui, țîșneau flăcări roșii. Bubuiturile au răsunat toată după-amiaza, atît la porți, cît și

din tabăra lui Rožemberk, unde numeroase bombarde începuseră să tragă fără preget. Şi toate erau îndreptate către porţi.

XL

De marţi după Rusalii cînd Andrei putu să încalece din nou, el nu-şi mai părăsi îndeletnicirile din tabără. La început îl mai stînjeni oarecum mîna dreaptă, dar la sfîrşitul săptămînii, după sărbători, se putu sluji destul de bine de ea. Rana se vindeca repede. De altfel, în vremea asta, Andrei nu fusese nevoit să pună mîna pe arme — nici să arunce cu lancea, nici să rotească sabia. Lucrul de căpetenie era acum mînuirea tunurilor şi praştiilor de la Pohořelec şi de la Strahovská, lîngă mănăstirea pîrjolită.

De aici, fraţii şi praghezii băteau cu pietre şi plumbi înspre Hradčany, lovind zidul care ducea de la poarta Strahovská la poarta Spitalului. Fraţii loveau cu bolovani meterezele dintre foişoare şi acoperişurile caselor de dincolo de metereze.

Andrei şi unchiul său dădeau necurmat ocol cu cercetaşii călări şi făceau de strajă în jurul castelului şi la Hradčany, dar mai ales la Ovenec şi în viile de pe dealul Bruska, de care nimeni nu se îngrijise în primăvara asta. Podgoriile erau nesăpate, pămîntul negunoit şi uscat. O parte din vrejuri zăceau călcate în picioare, celelalte se sălbăticiseră. Printre rîndurile de viţă năpădise iarba. Toate tarlalele erau pustii. Nimeni nu se atinsese de ele. În locul uneltelor de lucru, sclipeau acum aici armele caraulelor taborite, care foiau de colo, colo. Alţii — mai ales pedestraşii — se aciuaseră în coşmeliile părăsite din vii.

Andrei îşi petrecea adeseori timpul pe aici, ziua sau noaptea, după cum îi venea rîndul. Căta îndelung la castelul crăiesc, care se vedea bine din partea aceasta, deasupra Văii Cerbului. Iar în amurg aţintea cu luare-aminte meterezele puternice, foişoarele, turnurile şi clădăraia de dărîmături din fundul văii.

Trebuia să vadă ce face duşmanul. Cînd zărise pentru întîia oară din partea aceasta castelul cu întăriturile lui, biserica cea mare neterminată, turnul porţilor din spate, acoperişurile poleite ce străluceau în soare şi întreaga măreţie a castelului Sfîntul Václav, despre care auzise atîtea lucruri acasă la conac, uită că este de strajă.

Cînd a venit aici în prima noapte, şi-a strunit calul şi a privit îndelung la castelul crăiesc ce se înălţa tăcut în bătaia lunii. Acoperişurile aurite, turnurile care străpungeau văzduhul şi puzderia de case acoperite cu olane erau scăldate în lumina lunii sau se pierdeau în umbrele grele ale nopţii.

De cîte ori auzise acasă, din gura oamenilor care fuseseră la Praga la sărbătoarea sfintelor moaşte[1], despre frumuseţea castelului crăiesc, jinduise să-l vadă şi el. Nici nu se gîndea atunci c-o să ajungă să-l vadă călare, cu coiful în cap, cu lancea în mînă şi sabia la şold.

Caraulele taborite urmăreau fiece mişcare din castel şi din împrejurimi, ca să se încredinţeze dacă nu se apropie vreo oaste şi nu-i vine cumva duşmanului vreun ajutor din partea asta, singurul loc pe unde ar fi putut să sosească.

Pînă acum nu avuseseră nici un fel de neajunsuri. Pe duşman îl vedeau foarte bine în foişoare şi la crenelurile meterezelor de deasupra Văii Cerbului. Lefegiii de la castel puteau fi zăriţi adeseori printre crestele zidurilor. Erau mulţi ca muştele. Li se auzeau şi glasurile. Nemţii din Lusacia nu hodineau să răcnească la ei, mai ales în primele zile. Şi că-i împroşcau cu ocări, asta o ştia bine Andrei şi ceilalţi fraţi din caraulă, numai că nu înţelegeau nimic din ce le strigau. Dar nici Andrei şi nici tovarăşii săi nu se lăsau mai prejos. Nu o dată au ajuns pînă la marginea

---

[1] E vorba de nişte moaşte foarte scumpe, care puteau fi văzute de pelerini într-un turn de lemn, ridicat de Karel al IV-lea în mijlocul pieţei Karel din Praga. (n.a.)

Văii Cerbului, suduindu-i de pe cai. Urlau şi-i ameninţau cu pumnii şi cu armele, la fel ca şi nemţii pe ei.

Dar în primele zile ale lunii iunie se păru că celor de la castel nu le mai arde să-i ameninţe. Răcnetele şi sudălmile lor se molcomeau tot mai mult. Chiar şi tunurile de la Hradčany bubuiau acum mai rar. „I-a răzbit foamea şi li s-a împuţinat praful de puşcă", spuneau fraţii din pîlcul care împresura castelul. Erau siguri de lucrul ăsta. Mulţi lefegii începuseră să se strecoare noaptea, în taină, peste metereze, venind în tabăra fraţilor taboriţi. Erau cehi. Şi fiecare povestea cît de rău au dus-o acolo. Pîine nu se pomenea şi împresuraţii nu aveau de niciunele. Oamenii mîncau carne de cal. Lipsindu-le nutreţul, bidiviii mureau pe capete. Grajdurile erau pline de cai morţi şi răspîndeau o duhoare îngrozitoare. Nu ştiau ce să mai facă cu stîrvurile. Chiar şi la zalhana, din pricina sîngelui, în aer stăruia o miazmă care-ţi tăia răsuflarea.

Un astfel de fugar căzu şi în mîinile lui Andrei. Era o noapte caldă, a opta de cînd se aflau în preajma castelului de la Hradčany. Andrei făcea de strajă cu alţi trei călăreţi, chiar în faţa porţii ce ducea spre Bruska. Tot timpul cît au vegheat după miezul nopţii, n-au zărit nimic deosebit. Din negura Văii Cerbului, Hradčany şi castelul crăiesc îşi înălţau zidirile falnice. Nicăieri nici o licărire şi pretutindeni linişte adîncă. Numai glasul străjilor de pe metereze tulbura tăcerea din cînd în cînd. În viile călcate în picioare şi părăginite nu se auzea o şoaptă. Ziua se îngîna cu noaptea şi cuprinsurile de dincolo de vii odihneau mute. Era zăpuşeală. Cînd şi cînd adia dinspre castel un vîntişor care aducea cu el o duhoare cumplită, tăindu-i răsuflarea lui Andrei şi tovarăşilor săi de strajă. Îi trăsnea şi nimic alt.

Miazmele îi izgoniră în cele din urmă din locul de strajă. Se duseră ceva mai încolo şi îşi opriră caii. Feciorul răsuflă din adînc şi-şi săltă coiful greu. Stăteau liniştiţi, fără să scoată o vorbă. Caii moţăiau cu capul în piept, făcînd ochii mici.

După o clipă se auzi în apropiere zvon înăbuşit de strigăte şi glasuri omeneşti, îndemnînd caii. Andrei făcu repede un semn şi toţi porniră de îndată în partea de unde venea zgomotul. Se îndreptară spre porţi. Nu era prea departe pînă acolo. Dar nici nu ajunseră bine şi văzură un lucru ciudat. Drumul de la porţi pînă aproape de ei era împînzit de o herghelie de cai deşăuaţi şi fără călăreţi. Se puteau vedea şi cîţiva oameni care îi mînau de la spate. Dar aceştia, îndată ce zăriră pîlcul de cercetaşi, o rupseră la fugă spre porţi.

De bună seamă că din lipsă de nutreţ, împresuraţii scoteau caii din cetate. N-aveau ce să le mai deâ de mîncare.

— Să punem mîna pe ei! strigă unul din cercetaşi.

Dar feciorul nu încuviinţă.

Cu toate că erau slobozi, caii n-o luară deocamdată la fugă. Mergeau agale, de parcă le-ar fi fost lehamite să mai umble. Deodată însă începură să se risipească. Fiecare animal căuta să-şi stîmpere foamea. Oriunde găsea cîteva fire de iarbă, la marginea drumului sau prin tufişuri, se oprea să mestece verdeaţa prăfuită, să roadă frunze şi lăstari.

Numai unul singur, pe care îl vedeau bine, se oprise în mijlocul şleaului. Stătu o clipă nemişcat, apoi făcu un pas sau doi înainte, se prăbuşi la pămînt şi acolo încremeni. În clipa aceea, un altul, care ajunsese pînă aproape de pîlcul cercetaşilor, căzu pe spate, ca şi cum cineva i-ar fi retezat spinarea. Încercă să se sprijine pe picioarele dinainte, dar nu putu. Mădularele i se muiară şi se frînseră de parcă i-ar fi fost tăiate. Animalul se prăvăli într-o rînă şi începu să se zbată.

Cînd ajunseră lîngă el, văzu că bietul cal, care era numai piele şi oase, zăcea într-un lac de sînge. Era sîngele lui, ce i se prelingea de la picioarele dinapoi. Avea zgîrciurile tăiate.

Dîra de sînge se întindea de-a lungul drumului pe unde animalul căutase să-şi astîmpere foamea.

Andrei, care descălecase să-l vadă, se îndepărtă

repede şi încălecă din nou pe murgul lui. Deodată unul din cercetaşi strigă :

— Uite, a mai căzut unul !

— Şi dincoace altul !

Oamenii îşi dădură seama că tuturor li se tăiaseră zgîrciurile de la picioare şi se uitau acum la animalele prăvălite şi la cele hămesite de foame, care încă mai frunzăreau cîte ceva, stingîndu-se încetul cu încetul din pricina sîngelui pierdut.

Din mijlocul cailor, care se desprindeau din negurile zorilor ca nişte momîi, străbătea uneori un nechezat scurt şi dureros, apoi iar se prăbuşea cîte unul. Încremenea locului, negru ca un muşuroi de pămînt, sau se zbătea, încercînd zadarnic să se ridice, izbind cu capul cînd într-o parte, cînd în alta.

Andrei şi ceilalţi fraţi se uitau la ei, fără să piardă o clipă din ochi porţile castelului. Dar acolo nu se clintea nimic. Călăreţii porniră mai departe. Lîngă un tufiş des şi întunecos, sub un copac dinaintea lor, li se păru că mişcă ceva. Opriră caii.

În faţa lor se ivi un om fără cuşmă, în capul gol. De îndată ce-i zări, căzu în genunchi. Şi în aceeaşi clipă trase sabia din teaca de la şold, o înfipse în pămînt în faţa lui şi, împreunîndu-şi mîinile, strigă :

— Fie-vă milă, oameni buni, pentru Dumnezeu, lăsaţi-mă să trăiesc ! Nu mă ucideţi !

Era un fugar din tabăra de la castel. Andrei îi porunci să se ridice şi omul se supuse. Îi înmînă sabia şi se apropie de el. Fugarul le arătă mîinile, desfăcîndu-şi palmele însîngerate. Degetele erau strivite şi pline de sînge. Nădragii şi haina atîrnau pe el în zdrenţe.

— M-am tîrît pe zid şi d-aia mîinile-mi sînt tot o rană. Pentru numele lui Dumnezeu, vă rog să mă primiţi în rîndurile voastre. Am să lupt alături de voi. Am fost silit să stau acolo, dar n-am putut să mai rabd de foame şi nici să trăiesc printre nemţii ăia din Lusacia.

Andrei porunci să i se pună cătuşe la mîini şi să fie legat de şaua calului. După aceea începu să-l descoasă.

Prinsul îngăimă doar cîteva cuvinte şi amuţi. Se uită sfiicios cînd la unul cînd la altul, ca şi cînd nu îndrănzea să vorbească. Deodată însă izbucni:

— Pentru Dumnezeu, n-aveţi cumva vreo îmbucătură... un dumicat de pîine? Sînt lihnit de foame.

Unul din fraţi scoase din tolbă o felie mică de pîine. Era o coajă uscată şi tare. Dar de îndată ce i-o întinse, fugarul căruia îi lăsaseră mîna dreaptă slobodă, o înşfăcă, muşcă din ea, o sfărîmă şi-o ronţăi între dinţi. Inghiţea ca un lup. Cît ai clipi, înfulecă toată felia. Apoi începu să povestească. Slab, hămesit de foame şi de bună seamă peste măsură de tulburat, fugarul vorbea fără şir, sărind de la una la alta. Mai întîi şi mai ales despre foamete, despre foametea îngrozitoare care bîntuie pretutindeni la castel. Şi ce de lume e acolo! Mii şi mii de oameni se află la Hradčany şi cei mai mulţi sînt la castel. Dar de mîncare, mai nimic.

— Oamenii s-au şi prostit din pricina asta. Umblă năuci, galbeni la faţă, se topesc pe picioare şi mor. În odăile castelului şi în biserica Sfîntul Gheorghe nu mai e loc de bolnavi. Pretutindeni zac pe paie, şi încă ăstora le e bine; cei mai mulţi n-au nici măcar o mînă de paie sub cap. Pe ici pe colo se mai nimerea să aibă vreunul, dar călăraşii le-au furat pentru caii lor. Văleu, doamne, de-aţi vedea ce de stîrvuri sînt acolo, şi cîţi cai înfometaţi! Grajdurile-s pline şi caii mănîncă tot ce le iese în cale. Au ros copacii şi frunzele. Toate tufele sînt despuiate ca-n toiul iernii. Parcă le-ar fi ros omizile sau le-ar fi bătut piatra. Dar să vedeţi viile! Podgoria de dincolo de porţile din spate...

— Ce-i cu ea? întrebă Andrei.

— Au jumulit-o! Au smuls toate foile de viţă şi n-a mai rămas nici urmă de coarde. Nimic, nimic! Pînă şi lăstarii şi mlădiţele au pierit. Oamenii le pun la fiert, iar frunzele crude le opăresc ca zarzavatul. Dar numai căpeteniile şi cavalerii s-au îndopat cu ele. Le-au mîncat pe toate. Nouă, lefegiilor, nu ne-au dat nimic, numai puţină carne de cal şi pe aceea aproape crudă.

— Au tăiat mulţi cai?

— La castel pînă acum cîteva sute, şi carnea se vinde şi în prăvăliile de la Hradčany. Iar pe mine m-au pus să le ajut la tăiat, ca un parlagiu. Ne-a dat treabă de măcelari. Şi nu vă puteţi da seama ce înseamnă să păleşti cu satîrul, drept în piept, un biet animal înfometat. Şi uneori izbeşti... sari în lături, dar lovitura nu ucide. Calul se scutură şi fuge, iar sîngele curge gîrlă din rană. Iar cînd se prăbuşeşte dintr-o dată, atunci ţine-te muncă! Trebuie să-i crestezi pielea deasupra cozii şi să-l umfli cu foalele, ca pielea să se desprindă de pe trup. În vremea asta îl loveşti într-una cu o bîzdoacă. Şi toată treaba o faci într-o duhoare nemaipomenită, şi de jur împrejur e o baltă de sînge. Acolo, la zalhana, sîngele stă de-o palmă, s-a închegat şi a prins coajă deasupra. Am călcat pe sîngele ăsta întărit, şi fiecare pas suna de parcă ai fi bocănit pe scînduri. Iar sub coaja asta, sîngele se strică şi împrăştie un miros cumplit. Gîndiţi-vă acum ce înseamnă să stai acolo zile întregi şi să faci muncă de parlagiu! De altfel, puţini au dus-o pînă la capăt. Multora li s-a făcut rău, şi-au vărsat maţele din ei, au leşinat şi s-au îmbolnăvit. Şi eu — de-atîtea zile mă tot pregătesc — chiar dacă mi-aş fi rupt toate mădularele, trebuia să fug de-acolo. Pentru numele lui Dumnezeu, lăsaţi-mă la voi. Fac orice-mi cereţi, numai acolo să nu mai fiu!

Arătă cu mîna spre castel şi tăcu. Tremura din tot trupul şi în lumina dimineţii faţa lui era atît de palidă, încît bătea în verde.

Deodată îşi înălţă ochii spre Andrei şi-l rugă cu glas înăbuşit, de parcă i-ar fi venit o sfîrşeală, să-i dea voie să stea jos. Nu se simţea bine. Andrei încuviinţă şi fugarul alunecă, mai mult prăvălindu-se, în colbul de sub un copac de care îşi rezemă spatele şi capul.

Feciorul lăsă pe unul din fraţi cu ostaticul, iar el plecă mai departe cu ceilalţi, ca să-şi ducă la capăt recunoaşterea. Cînd veniră fraţii să-i schimbe, se crăpa de ziuă. Istovit de oboseală, fugarul căzuse într-un

somn atît de greu, încît abia de l-au putut trezi. L-au luat apoi cu ei între cai și l-au dus la tabără.

Feciorul se bucura totdeauna cînd se întorcea în tabără. De astă dată îi părea însă și mai bine, căci aducea un ostatic care venea tocmai la timp ca să dea vești hatmanilor. Îl bucura nespus de mult că celor de la castel le merge rău și că n-or s-o mai ducă multă vreme. Ca și ceilalți, ardea de nerăbdare să pornească odată spre Hradčany și spre castel. Pentru lupta ce aveau s-o dea cu regele Ungariei, ar fi fost un mare cîștig dacă taboriții ar fi izbutit să pună mîna pe reședința craiului și să înlăture din coastă cîteva mii din lefegiii lui.

Mergînd așa la pas, fugarul le povesti din nou pe drum despre lipsurile de la castel și despre bolile ce bîntuie acolo.

— Nu înțeleg cum de îndură oamenii toate astea, se minună Andrei. Ar fi putut să-i silească pe hatmani să deschidă porțile.

— Au și încercat o dată. Au fost tulburări mari dar Hanuš din Palenska a arătat oamenilor o carte de la rege, de față fiind și trimisul craiului, un neamț.

— Din Praga ?

— Nu știu, dar era un tîrgoveț.

— Și ?

— Neamțul a adus vestea... S-a strecurat noaptea trecută în taină pînă la castel.

Frații se uitară fără voie unul la altul.

— A adus vestea că regele maghiar vine în ajutor... că se și află la Zbraslav. O să pornească împotriva voastră și o să vă facă praf. Atunci o să fie iarăși mîncare și băutură. Au să se găsească de toate. Și toți vor fi răsplătiți cu aur și argint. Numai să mai răbdăm oleacă. Dar spuneți-mi vă rog : e adevărat că regele...

— Da, da, e la Zbraslav. Dar și el se teme. Așteaptă ajutor din țara nemțească.

— Au făcut gropi în pămînt. Au strîns țărani de prin sate pînă hăt-departe, ca să sape șanțuri și să ridice parapete, adăugă unul din frați. Regele o să-i ajute

pe cei de la castel. Dar pînă să le vină în ajutor, au să moară de foame.

Nici Andrei şi nici ceilalţi cercetaşi nu suflară o vorbă despre vestea care umblase prin tabără, cum că regele maghiar a pus mîna pe Slany şi pe Louny şi că pe cei de la Louny i-a ameninţat pînă ce i-au deschis porţile, ca să-şi aşeze oastea de pază în cetate. Mai mare peste cei de acolo e trimisul papei şi arhiepiscopul izgonit din Praga.

XLI

O luară pe povîrnişul Bruska şi merseră drept înainte prin via pustie şi rămasă de izbelişte, pînă ce lăsară în urmă orăşelul Hradčany. După aceea cotiră la stînga pe drumul ce ducea la Třešovice. Apoi intrară în Pohořelec. Casele şi colibele erau luminate de cele dintîi raze ale acestei zile de iunie. Cele mai multe suferiseră stricăciuni. Cîteva, mai ales cele care se înălţau în faţa meterezelor de la Hradčany, aveau acoperişurile sfărîmate şi ciuruite. Împresuraţii trăseseră fără cruţare. Pretutindeni, în casele părăsite, în curţi şi în grădiniţele din spate, desfundate şi călcate în picioare, forfoteau taboriţi şi praghezi. Praştiile şi tunurile erau aşezate pe nişte paturi ca din topor şi înconjurate de pămînt şi buruieni. Lîngă ele stăteau oameni înarmaţi.

Ceva mai la o parte albeau grămezi de pietre şi de bolovani cioplıţi. Ici şi colo cîte un focşor fumega alene. Prin ferestrele sparte ale caselor ţîşneau trîmbe de fum. Multe focuri ardeau pe maidanul dintre bordeie şi corturi, iar îndărătul lor, către ziduri, în partea dinspre Strahovská, se înşiruia un rînd negru de care.

Andrei se îndreptă cu fugarul şi cu ceilalţi cercetaşi spre maidanul din spatele caselor, spre bisericuţa rotundă unde se adunau şi ţineau sfat hatmanii. Acolo dădură de Zbyněk Buchov. Şedea pe scară, în faţa uşilor sparte, de vorbă cu preotul Koranda cel bărbos şi cu Kuneš din Bělovice. Kuneš purta coif şi sabie la

şold, iar Zbyněk era îmbrăcat cu o dulamă şi avea cuşma dată pe ceafă.

Hatmanii se bucurau de cîte ori vedeau un ostatic. Bietul fugar se învineţise la faţă şi începu să tremure din nou. Îi era frică mai ales de Koranda cel bărbos şi de Kuneš. Amîndoi îl ţintuiră cu privirile lor aspre, tăioase şi pătrunzătoare. Andrei povesti hatmanilor tot ce aflase de la ostatic. Dar numai după ce Buchovec strigă fugarului să nu se teamă, ci să spună tot ce ştie, încredinţîndu-l că nu-i vor face nimic, omul începu să vorbească şi să răspundă la întrebări.

După aceea îl lăsară lîngă biserică. Andrei îşi luă murgul de căpăstru şi trecînd prin tabără, se duse în celălalt capăt, lîngă căruţe, unde poposeau tovarăşii lui. Dădu calul în grija unui frate şi după ce îmbucă în grabă un colţuc de pîine şi puţină carne afumată, se trînti pe paiele aşternute în coşmagă şi aţipi numaidecît. Dar nu dormi mult. Unchiu-său îl trezi din somn:

— Hai, scoală! Am auzit că ai adus un fugar. Veştile sînt foarte bune. Hatmanii vorbesc celor de la castel. Vino să auzi şi tu!

Soarele strălucea cu putere, şi deşi era încă dimineaţă, văzduhul dogorea de arşiţă. În ceasul acesta de forfotă şi zgomot, unchiul şi nepotul o luară pe la marginea taberei şi se îndreptară spre casele din faţa meterezelor. De acolo se vedea bine şanţul de la Hradčany, zidul de deasupra şanţului, contraforturile şi meterezele. Toate erau lovite aprig de împuşcăturile taboriţilor: se vedeau scînduri rupte şi grinzi făcute ţăndări. Ici şi colo, la foişoarele de lemn, cîrpăcite în grabă, se căscau spărturi şi crăpături mari. Peste ele atîrnau piei de cai, netăbăcite, unele bălţate, altele negre, ruginii şi albe. Toate erau uscate şi întărite, puse acolo ca să apere lemnăria de pîrjol.

Feciorul şi unchiul său nu trebuiră să aştepte prea mult. Prin zgomotul şi zarva din jur răsună deodată glas pătrunzător de goarnă. Apoi, dintr-o întăritură săpată în pămînt bubui „Jaromířka", cel mai mare tun din Praga, dînd veste împresuraţilor, ca şi steagul alb

ce fusese înălţat acolo pentru acelaşi cuvînt. Ctibor şi Andrei îl zăriră pe Kuneš din Bělovice şi pe Koranda ieşind din groapă împreună cu gornistul şi îndreptîndu-se spre şanţul din faţa porţilor. Gornistul sună din nou. Deodată totul amuţi în jur.

Dinspre porţi se desluşi un glas. Apoi îl auziră pe Kuneš strigînd către cei din castel să trimită un hatman. După o clipă, cineva de dincolo de porţi răcni la ei, întrebîndu-i ce vor. Atunci Koranda, privind în sus spre creneluri, strigă cu glasul tunător:

— Ştim bine că vă merge prost şi că muriţi de foame. De ajutor nici o nădejde. Deschideţi porţile şi lăsaţi-ne să intrăm de bună voie în cetate şi în castel, cu preoţii şi cu sfîntul trup al lui Hristos. Vă făgăduim că nu ne vom atinge de nimic, nici de voi şi nici de bunurile voastre.

Tăcere şi încordare. O clipă nu se auzi nici o vorbă, nici dintr-o parte, nici de cealaltă. Andrei, unchiul său şi toţi ceilalţi îşi îndreptară privirile către porţi. Li se părea că trecuse multă vreme fără să primească răspuns. Dar de pe creneluri, în văzduhul limpede şi încins de arşiţă, răsună deodată, scurt şi pătrunzător, o trîmbiţă. Iar în clipa cînd amuţi, se auzi de sus un glas melodios de bărbat, rostind cu putere:

— Nu ne trebuie trupul lui Hristos şi nici preoţii voştri, fiindcă avem trupul Domnului şi preoţii care ne sînt pe plac. Iar foametea de la noi nu vă priveşte.

Atît. Sfîrşise. Răspunsul îi uimi pe toţi. După veştile pe care le aveau, nu se aşteptaseră la asemenea cuvinte. Vorbirea omului fusese o pîngărire a celor sfinte şi fraţii se simţiră huliţi. Era o îndrăzneală şi dovada unei nesăbuite îndărătnicii, la care taboriţii răspunseră cu strigăte învrăjbite. Curînd după ce Kuneš şi Koranda plecară de la porţi, se ridică în văzduhul luminos, deasupra tunului „Jaromířka", un şomoiog alb, apoi ţîşni o lumină roşie însoţită de o detunătură. O ghiulea grea zbură spre Hradčany. După ea urmară altele, din alte tunuri.

Însă şi cei de la castel răspunseră, şi încă bine.

Loviturile, trase la răstimpuri mari, răsunau din ambele părţi. Îndată după ceasul nămiezii, o ghiulea de la castel atinse atît de năprasnic praştia cea mare a praghezilor, încît nu mai fu bună de nimic. Curînd după aceea, altă ghiulea lovi cu atîta putere bombarda taborită, încît o zvîrli cît colo de pe patul ei. Urlete de mînie şi de durere acoperiră totul. Tunul zăcea zdrumicat în ţărînă. Împrejurul lui, numai oameni chirciţi de suferinţă, pe care tunul, prăvălindu-se, îi smulsese şi-i sfîrtecase în bucăţi.

Pămîntul uscat dimprejur se umezise de sînge. În văzduhul încărcat cu nori de fum alb şi otrăvit de mirosul înăbuşitor al prafului de puşcă, se înălţau valuri de colb din ţărîna răscolită. Ostaşii craiului ocheau fără greş. Ghiulelele lor cădeau peste adăposturi şi peste casele de la Pohořelec. Totul era învăluit în praf. Tencuielile săreau în bucăţi, pietrele se sfărîmau şi zburau în aer. Iar oamenii se prăbuşeau şi sîngele curgea pe pămînt şi stropea pereţii. Fraţii cu părul şi bărbile colbăite, murdari, negri de fum şi plini de mînie din pricina stricăciunilor şi împotrivirii stăteau neclintiţi şi răspundeau cu tunurile tot atît de bine ca şi ceilalţi.

„Jaromířka" şi celelalte tunuri lucrau de zor. Crenelurile de la Hradčany săreau în aer, scîndurile zburau în ţăndări şi grinzile se prăbuşeau. Pieile de cal, atîrnate peste ele, se bălăbăneau şi cădeau unele după altele.

Printre adăposturile tunurilor şi praştiilor de la Pohořelec, în negura de fum, putea fi văzut fratele Žižka pe calul său alb, amîndoi plini de praf. Trecea printre focuri, dintr-o parte în alta, îndemna, aţîţa ostaşii, împărţea porunci în dreapta şi în stînga, îi zorea pe puşcaşi să aibă grijă de răniţi.

Pe cei loviţi îi duceau la mănăstirea Strahovská. Sfîntul lăcaş fusese pîrjolit şi slujea acum drept tabără şi spital. De jur împrejurul lui, era un furnicar de ostaşi de la Slany, Žatec şi Louny. Mulţime de căruţe se perindau pe-aici. Cărau piatră, tăiată din stînca de dincolo de mănăstire, şi buşteni doborîţi.

După-amiază veni şi Andrei. Primise poruncă să ducă împreună cu cîţiva călăreţi pe fraţii răniţi pînă în oraş. Dar numai pe cei greu loviţi, cărora nu li se putea da ajutorul cuvenit în aceste locuri.

Cei mai mulţi dintre ei zăceau pe paie în gangul mănăstirii pustiite. De aici îi duceau la căruţe, Andrei ajuta şi el pe unde putea. Făcea acest lucru cu dragoste şi tragere de inimă, cu multă rîvnă, din datorie şi îndemnat de vitejia răniţilor. Suferiseră atîtea pentru legea lui Dumnezeu, şi cu cîtă bărbăţie îndurau şi acum toate chinurile! Niciunul nu se văicărea, niciunul nu gemea de durere şi nu suduia. Totuşi, în sufletul lui Andrei, ca şi în sufletul celorlalţi, creşteau tot mai crîncen mînia şi vrajba, stîrnite de împotrivirea îndîrjită a ostaşilor de la castel care luptau pentru păgînul de rege maghiar, pentru zgripţorul acela înfierat de Dumnezeu.

După ce-i încărcară pe fraţii greu răniţi, călăreţii o porniră în jos, spre satul Obora.

În Oraşul Vechi, tîrgoveţii îşi împărţeau răniţii între ei. Peste tot era o mare însufleţire pentru îngrijirea lor. Pretutindeni oamenii urmăreau cu încordare împuşcăturile de la castel, de la Pohořelec şi de la Strahovská. Însă veştile care tocmai atunci sosiseră şi care erau sigure stîrniră o şi mai vie tulburare: nunţiul papal Fernand, împreună cu arhiepiscopul Konrad din Praga poruncisеră să fie sfărîmat chivotul de la Louny, în care se afla trupul Domnului Hristos, aşezat pe un altar, iar oamenii să se împărtăşească numai sub un singur chip.

„Au ars trupul Domnului, împărtăşania lui Hristos, sfinţită de preoţii lui Hus. Trimisul papii, acest anticrist, a poruncit ca un om din popor şi un preot să fie arşi de vii, pentru că n-au voit să se lepede de credinţa lor. Arşi de vii!"

Vestea trecu din gură în gură şi se răspîndi ca fulgerul în tot oraşul. Dar în acelaşi timp mai umbla şi alt zvon, care îndîrjea şi mai crîncen norodul şi stîrnea groază. Cu cîteva zile în urmă, la porunca regelui

Sigismund, starostele de la Litoměřice înecase în Elba şaptesprezece oameni pe care îi ţinuse încă de la Crăciun într-o temniţă păcătoasă. Toţi şaptesprezece au fost aruncaţi în Elba ca nişte şobolani, toţi deodată, legaţi fedeleş şi încătuşaţi. Asta a făcut-o Pichel, starostele, la porunca regelui maghiar. N-a cruţat nici pe viitorul său ginere. L-a înecat şi pe el, iar fiică-sa, cînd a văzut că nu-şi poate scăpa logodnicul, a sărit şi ea în apă, pierind cu toţi ceilalţi credincioşi, închinaţi legii lui Dumnezeu.

Andrei văzu lumea adunîndu-se la primărie şi-i auzi pe oameni strigînd să le predea pe călugării de la mănăstirea Břevnov. Mai văzu cum sărăcimea porneşte buluc către casa lui Franklin Němec, unde erau închişi călugării aceia.

Ce s-a mai întîmplat apoi la Praga, n-a mai putut vedea. A trebuit să plece iarăşi la Pohořelec. Nici nu se gîndea că aici o să dea cu ochii tocmai de aceia despre care auzise vorbindu-se atît de mult în oraş: de călugării de la Břevnov. Dar nu erau toţi. La mănăstire fuseseră prinşi nouă preoţi şi Andrei află că şapte scăpaseră cu viaţă. Se lepădaseră de tagma lor şi primiseră potirul. Doi însă nu voiseră în ruptul capului să se lepede şi fuseseră aduşi, tîrziu după-amiază, din oraş în tabără. Andrei îi văzu seara în biserica Sfîntul Vojtěch, la Pohořelec, unde se dusese să-l caute pe unchiu-său.

La ceasul acela tîrziu, înainte de joia verde [1], vechea biserică în stil romanic, pustiită şi pîrjolită, era plină de oameni. In lumina tremurătoare a unei făclii ce ardea în sfîntul lăcaş, lîngă altarul dărîmat, Andrei zări pe fraţii Žižka, Chval şi Buchovec cu armurile pe ei, pe panul din Waldstein şi pe unchiul său alături de preoţii Koranda, Jan Zelivský şi alţii pe care nu putu să-i recunoască. Tot acolo se aflau şi cei doi călugări de la Břevnov. Erau de vîrste diferite: unul mai tînăr, cu trupul subţiratic; celălalt, bătrîn, cu părul alb.

---

[1] Sărbătoare religioasă la catolici. (n.a.)

Stăteau cu mîinile legate, îmbrăcaţi în rasa lor călugărească, foarte murdară şi ruptă, de parcă ar fi fost tîrîţi cu de-a sila.

Andrei îl auzi pe Koranda vorbind amîndurora cu aprindere şi căutînd să-i convingă să se lepede de tagma lor şi să recunoască potirul. Văzu de asemenea că şi preotul Jan îl ajută. Dar cei doi călugări păreau neclintiţi ca nişte stejari. Bătrînul se uita în pămînt şi asculta cu răbdare dojenile şi ameninţările rostite cu atîta înflăcărare. Celălalt stătea nepăsător, de parcă nici nu i s-ar fi vorbit. În lumina tulbure a făcliei, ochii îi alunecau neliniştiţi peste mulţimea de hatmani şi preoţi. Dar el încetă să mai privească într-acolo, cînd în faţa lui se năpusti un glas de tunet, puternic şi învrăjbit :

— N-auzi ? Vorbeşte odată ! Te întrebăm pentru cea din urmă oară : vrei să te împărtăşeşti sub ambele chipuri ? Te lepezi de tagma ta ? Ai de gînd să arunci gluga călugărească ?

Călugărul cel tînăr văzu chipul încruntat şi cenuşiu al lui Koranda, barba lui lungă şi ochii învăpăiaţi sub sprîncenele negre şi stufoase. Se oglindi în ei o clipă şi se îngrozi, dar îndată îşi aţinti privirile asupra bătrînului său frate întru călugărie care, uitîndu-se în pămînt, tocmai răspundea preotului Jan, cu glas domol şi totuşi hotărît :

— De juruit, am juruit o dată ! De tagma mea eu nu mă lepăd, iar trupul Domnului îl primesc după învăţătura sfintei biserici numai sub un singur chip.

— Şi eu la fel ! adăugă tînărul călugăr fără şovăire, cu glas neînduplecat şi dîrz.

Pentru toţi cei de faţă, era un semn de împotrivire şi de încăpăţînare. Şapte călugări s-au lepădat şi numai ăştia doi nu vor ? În afară de asta, toată lumea din biserică, ca şi cei din tabără, erau plini de mînie din pricina ştirilor sosite de la Louny şi de la Litoměřice. Toţi fierbeau de dorinţa de a se răzbuna. Iar în clipa în care cei doi călugări dădură neînfricatul lor răspuns, dorinţa aceasta izbucni năvalnic.

Cei din jurul lor, străjile, fraţii în armuri şi cîţiva preoţi se răstiră la ei cu ură şi răutate. Unul dintre taboriţi, înfuriat, îl îmbrînci pe călugărul cel tînăr, făcîndu-l să se clatine pe picioare. Dinspre altar, cineva strigă să înceteze hărmălaia, să se facă linişte. Andrei se întărîtase şi el. Toată lumea îşi aruncă privirile în partea de unde răsunase glasul. Feciorul întinse gîtul ca să poată vedea mai bine, căci în faţa lui stăteau oameni cu cuşme şi coifuri în cap. Lănciile erau ţinute în sus, acoperind vederea celor din spate. Andrei zări de la locul lui, dar nu prea deslușit, ceata de hatmani şi de preoţi, stînd în neorînduială şi vorbind cu aprindere. Unii dintre ei dădeau din mîini cu însufleţire.

Din acest grup se desprinse fratele Žižka. Era îmbrăcat într-o haină de culoare închisă, în cap avea cuşmă şi la şold îi atîrna sabia. La un ochi purta obrază.

Porni de lîngă altar spre călugări. Înainta nestingherit, cu privirea aţintită asupra lor. Deodată amuţiră cu toţii ; nu se mai auziră decît pintenii hatmanului. În lumina spălăcită din lăcaş, chipul lui părea foarte palid şi aspru. Privirea îi era împietrită, iar obrazul aşijderea. Hatmanul se opri în faţa călugărilor şi îndată ce-i ţintui cu privirea lui pătrunzătoare şi întunecată, călugărul cel tînăr lăsă ochii în pămînt.

Glasul hatmanului răsună puternic în lăcaşul tăcut şi pustiit. Dar fratele Žižka nu se răsti la călugări. Vorbea liniştit, fără să dea din mîini. Numai uneori apăsa pe cuvinte, făcînd un semn cu mîna. Glăsuia domol, dar pe un ton aspru. Fiecare cuvînt răsuna ca o lovitură şi vorbirea îi devenea din ce în ce mai tăioasă. Din fiece vorbă a lui se desprindea o nestrămutată încredere, îmbinată cu mînie şi supărare. De aceea glasul lui răsuna puternic în sfîntul lăcaş. Vorbele erau aspre şi pătrunzătoare şi-i înfiorară pe toţi cei de faţă, fraţi, hatmani şi preoţi.

— S-a stins dragostea în sufletele voastre. Vă e inima împietrită şi nu vreţi să vă lepădaţi de vrajba din trecut.

Aşa începu Žižka.

— Nu recunoaşteţi adevărul lui Dumnezeu. Voi călugării, stareţii mănăstirilor şi alţi preoţi de-ai voştri au batjocorit şi îşi bat şi acum joc de toţi. V-aţi robit numai pîntecului şi n-aţi ajutat cu nimic la întărirea credinţei. Voi trebuia să mergeţi înainte şi să călăuziţi turma pe urmele lui Hristos. Aţi dat însă o pildă rea şi oamenii au încăput în ghearele diavolului. Cînd alţii au propovăduit adevărul lui Dumnezeu, voi v-aţi bătut joc de ei. Voi, călugării, v-aţi jeluit şi împotriva lui Jan Hus de sfîntă pomenire, căşunîndu-i o moarte cumplită, ca şi atîtor altor căpetenii ale ţării cehe. Voi, papistaşii, purtaţi vina tuturor păcatelor. In faţa lumii întregi aţi făcut de ocară ţara aceasta. Nunţiul vostru arde pe rug pe fraţii care au rămas credincioşi adevărului lui Dumnezeu. Iar craiul ungurilor îneacă şi omoară pe oamenii noştri nevinovaţi. Dar aceste nelegiuiri ale voastre şi ale lor noi le pedepsim şi le vom pedepsi totdeauna. O să fie rău de voi că aţi nesocotit adevărul lui Dumnezeu. Mîine veţi fi arşi.

După ce-şi sfîrşi vorbirea, arătă cu mîna spre uşă. Fraţii din jurul călugărilor izbucniră în strigăte zgomotoase. Fratele Žižka spusese tocmai ceea ce gîndeau şi ei. Hotărîrea luată era după dorinţa lor.

Andrei se întoarse către cei doi osîndiţi. Din pricina îngrămădelii nu putu să-l vadă pe cel bătrîn, dar printre chipurile îndîrjite ale fraţilor bărboşi zări faţa netedă a tînărului călugăr. Era palid ca un mort.

XLII

Purtat de şuvoiul oamenilor care se îmbulzeau, Andrei ajunse pînă la uşă şi fără voia lui se pomeni afară.

Noaptea era cernită şi umedă. Cerul se acoperise cu nori. Corturile, barăcile şi casele dimprejur se înălţau negre. Numai ici şi colo erau luminate de para vreu-

unui foc care pîlpîia încă. Andrei nu mai încercă să se strecoare în biserică şi nici nu zăbovi afară. Văzuse că unchiul său şi hatmanii ţin sfat şi c-ar trebui să aştepte prea mult.

Porni deci în urma călugărilor încătuşaţi, pe care fraţi înarmaţi îi duceau la mănăstirea Strahovská, să-i închidă acolo peste noapte. La început, cînd îi zărise în biserica pustiită, cu mîinile legate, galbeni la faţă şi cu rasele zdrenţuite, îi fusese milă de ei. In clipa aceea îi apăruse în minte stareţul de la Louňovice, aşa cum îl văzuse la curtea lor din Hvozdno, împreună cu călugăriţa aceea tînără şi chipeşă. Insă icoana aceasta se risipi numaidecît şi o dată cu ea şi mila faţă de cei doi prinşi. Mînia îl cuprinse ca pe toţi ceilalţi. Iar cuvîntarea fratelui Žižka i-o aprinse şi mai aprig.

De aceea feciorul căta acum tot atît de încruntat ca şi ceilalţi fraţi spre călugării care se îndepărtau. Nu se mai înduioşa la gîndul osîndei ce aveau s-o primească a doua zi.

Intre timp ajunse la locul de popas, sus, lîngă zid, aproape de mănăstire. Se întinse jos, lîngă un car, la spatele căruia era legat murgul său. Unii dintre fraţi se culcaseră, alţii stăteau încă la taclale.

In spatele lor se înălţa din întuneric un zid înalt, iar în faţa lor se aşternea tabăra, aşezată pe o coastă de deal, şi casele părăginite şi pîrjolite din Pohořelec. Dincolo de sat, turnurile, foişoarele şi crenelurile întunecoase de la Hradčany, păreau înfipte în clada norilor care coborîseră pînă aproape de pămînt. Era întuneric beznă şi o căldură înăbuşitoare.

Fraţii din preajma lui Andrei vorbeau despre călugări, chibzuind cam la ce vreme o să-i ardă a doua zi şi unde anume. Intre timp, feciorul adormi.

In somn îi apărură cei doi monahi, şi Andrei îl visă pe stareţul de la Louňovice. Se făcea că-l vede în curtea de la Hvozdno, iar pe bătrînul paracliser cuibărindu-se în fînul din căruţă. Dar deosebit de limpede i se arătă aievea tînăra călugăriţă. Şedea la masă în conacul din Hvozdno, cu capul gol, lîngă fereastra

deschisă, şi privea afară, la pomii înfloriţi din grădină. El şedea alături de ea şi se minuna de păru-i lung şi mătăsos, împletit în cosiţe dese şi aurii. Le atinse cu degetele, mai întîi nesigur şi sfios, iar apoi mîngîindu-le. Călugăriţa se uita la el. Pe buzele ei înflori un zîmbet.

O chemare de trîmbiţă îl trezi din somn. Era dis-dedimineaţă. Feciorul îşi veni cu greu în fire şi se sculă anevoie. Visul frumos de peste noapte se risipise, dar Andrei nu putu să se smulgă cu totul din vraja lui. Se gîndea la cele întîmplate în vis şi simţea o alinare, o uşurare în tot trupul. Chipul tinerei călugăriţe îi apărea mereu în faţa ochilor, pînă ce băiatul îşi dete seama că e o zădărnicie şi că-i păcat să te gîndeşti la asemenea lucruri.

În vreme ce feciorul se îngrijea de murgul său, ca toţi ceilalţi din jur care dădeau cailor nutreţ, îi adăpau sau puneau şeile pe ei, trecu pe-acolo fratele Hodík din Bukovsko. Hodík se întorcea de la mănăstirea Strahovská unde, împreună cu alţi doi fraţi îi păzise pe călugării de la Břevnov. Cînd dete cu ochii de Andrei, se opri lîngă el, ca unul ce era din aceeaşi parte a locului, şi începu să vorbească despre cei doi prinşi. Fraţii din apropiere lăsară caii şi se îngrămădiră ciotcă în jurul lui Hodík.

— Ce să vă spun, popii ăia ai voştri au fost în stare să doarmă în noaptea asta ! începu cuvînt fratele Hodík, ţinînd în mîna dreaptă o lance.

La stînga, îşi agăţase de o cureluşă coiful greu, ce lucea blînd în soare.

— Aproape toată noaptea au dormit, adică mai mult ăl tînăr, căci împieliţatul cel bătrîn n-a închis ochii mai de loc. O bucată de vreme a stat jos, apoi a îngenuncheat vreme îndelungată, mormăind cu glas scăzut nu ştiu ce vorbe pe latineşte — nu vor să se lase în ruptul capului de blodogărelile astea latineşti. Şi iar s-a aşezat. L-a apucat apoi tusea şi s-a prăbuşit. A tuşit amarnic, mai ales spre dimineaţă.

— Şi tînărul ?

— Ala s-a trezit în zori și au început să bodogănească împreună latinește.

— Și nu i-ai văzut cumva înspăimîntați ?

— Nu i-am văzut, fraților, și Dumnezeu știe dacă îi vom vedea vreodată.

Puțin timp după aceea trecu pe lîngă ei un car încărcat cu lemne, ce venea dinspre Strahovská. Feciorul își dădu seama că lemnele sînt pentru rugul călugărilor. Ducîndu-se la unchiul său, care stătea într-o baracă din apropierea bisericuței pustiite din Pohořelec, văzu unde descărcau oamenii lemnele.

Era la o bătaie de pușcă de meterezele dușmanului, chiar în fața porților, ca oamenii regelui să vadă bine ce se întîmplă.

După primul car veni altul încărcat cu lemne și paie. In urma lui se buluceau nu numai frați din tabără, ci și o seamă de praghezi și multă sărăcime, care veniseră să-i vadă pe călugării de la Břevnov. O droaie de oameni rămaseră lîngă mănăstirea Strahovská, așteptînd în fața temniței unde se aflau osîndiții. Mulțimea ardea de nerăbdare să-i vadă murind. Toți erau setoși de răzbunare, căci voiau să le plătească pentru cele întîmplate la Louny și Litoměřice.

Cei care se înghesuiau în fața porților, lîngă locul de osîndă, se mulțumeau deocamdată să privească la cei ce așezau lemnele și paiele. Cîțiva inși din prostime, îmbrăcați în haine slinoase și zdrențuite, cu glugile date pe spate, săriră de la locurile lor și se puseră cu sîrg să rînduiască lemnele și să ajute la împlîntarea în pămînt a unui par mare și puternic. Toți se uitau în sus, spre Strahovská, să vadă dacă nu vin odată călugării.

In vremea asta, norii alburii de pe cer se destrămară și se mistuiră în văzduh. Soarele strălucea puternic pe cerul siniliu ; frigea aprig și zăduful se întețea tot mai cumplit.

In vreme ce aici oamenii se frămîntau, în celelalte părți ale taberei era liniște. La castel și la Hradčany domnea o tăcere și mai adîncă.

Andrei își aruncă privirile într-acolo. Nu zăbovi prea mult la unchiul său. După veștile primite ieri de la Tábor, știa că Zdena nu mai stă la Pytel și că nu se mai întorsese acolo, lucru de care se temuse bătrînul Ctibor.

Veștile i le trimisese sora lui Zbyněk din Buchov. Cea mai de seamă era că Rožemberk va porni cu oaste spre Tábor. Acum aduna oameni din toate satele lui și făcea pregătiri nemaipomenite. Aștepta însă și ajutor din Austria. Și se spunea că acest ajutor va sosi fără întîrziere.

Ctibor se sui în șa și plecă la treburile lui, iar Andrei se îndreptă spre porți. Venind destul de devreme, se opri chiar în față, în apropierea locului unde aveau să fie arși călugării. Se proțăpi, împreună cu alți frați, pe muchia unui zid pe jumătate dărîmat. Vorbeau despre cei de la castel : se vor năpusti oare asupra lor sau vor închina steagul ? Se uitau cu luare-aminte la metereze și la porți și zăriră prin deschizăturile crenelurilor pe ostașii de strajă. Altminteri, pe întărituri și dincolo de ele, era liniște desăvîrșită.

La picioarele lor, de-a lungul zidului, se stîrni deodată un zgomot. Mulțimea se înghesuia într-acolo, lărmuind. Andrei și tovarășii săi zăriră peste capetele gloatei, peste cușmele și coifurile din fața lor, parul înfipt în pămînt și podina, dulgherită din butuci așezați unul lîngă altul. Ca și cînd s-ar fi stîrnit o pală de vînt, așa se revărsă lumea, cuprinsă deodată de o mare tulburare, pe lîngă zidul pe care stătea Andrei laolaltă cu ceilalți frați ; apoi o luă pe uliță, printre casele pustii. Toți priveau spre mănăstirea din dreapta.

Feciorul zări peste capetele mulțimii niște călăreți ce se apropiau dinspre Strahovská. În fața lor mergea un hatman împlătoșat din Praga, iar sabia-i trasă sclipea în soare. Călăreții umpleau tot drumul. În urma lor veneau pedestrași cu lăncii, iar între ei doi oameni îmbrăcați în sumane negre fără mîneci. Erau cei doi călugări benedictini. Pășeau unul lîngă altul, legați cu o funie. Mulțimea de pe marginea drumului

îi împroşca tot timpul cu cuvinte de ocară. La fiecare pas o nouă huiduială, o nouă sudalmă, şi pretutindeni numai pumni amenințători.

Andrei văzu şi auzi bine toate acestea. Mai văzu că cei doi călugări erau galbeni la faţă şi că cel bătrîn înainta cu paşi rari şi grei. În vremea asta, lumea se bulucea tot mai mult în jurul rugului. Călăreţii şi pedestraşii împingeau oamenii la o parte. Feciorul îşi mai adîncă o dată privirile spre porţi şi spre metereze.

Călugării fură suiţi pe podina de buşteni. Apoi oamenii îi legară pe amîndoi de par, potrivirā butucii în jurul lor şi umplură golurile cu paie. În clipa aceea gloata amuţi.

Andrei era foarte tulburat. Se aplecă de pe zid ca să-i vadă mai bine pe osîndiţi. Erau împresuraţi de lemne pînă la brîu. Călugărul mai bătrîn, întors spre tabără, îşi mişca buzele. Tînărul cu faţa spre Hradčany, îşi pironi privirea adîncă spre porţi. Poate că în clipa aceea aştepta de-acolo un ajutor, o mîntuire.

Dar porţile nu se deschiseră şi nimeni nu năvăli afară. Totuşi se putea vedea o oarecare frămîntare în castel. Ostaşii de strajă se vînzoleau dintr-o parte în alta, se aplecau în afară prin deschizăturile şi spărturile zidurilor, strigau şi ameninţau cu pumnii. La unul din crenelurile porţii apăru un preot arătos, îmbrăcat în odăjdii şi cu un stihar ce bătea în alb, cusut numai şi numai cu fir de aur. Stiharul sclipea în soare şi lucea pînă departe cu podoabele lui colorate.

Sus, la creneluri, conteni orice mişcare. Preotul, cu faţa spre călugării de pe rug, înălţă spre cer sfînta împărtăşanie într-un minunat artofor. Iar cînd îi binecuvîntă, jucară în bătaia soarelui scăpărări de aur, ca dintr-un morman de jeratic.

În clipa aceea, pe chipul palid al tînărului călugăr se aşternu o lumină de alinare, de întărire. Şi el dădu cu putere din cap — altfel nici n-avea cum să-şi mişte trupul. Apoi strigă din adîncul rărunchilor :

— Frate ! Vezi ?

Dar nu sfîrşi bine şi de sus răsună un glas metalic — glas de clopot. Şi după el se auzi un altul. Prin văzduhul învăpăiat de lumină şi arşiţă, prin vipia înăbuşitoare a zilei, din turnurile de la Hradčany şi de la castel se rostogoleau valuri de sunete metalice, puternice chemări mărețe.

Bătrînul călugăr făcu o mişcare, îşi săltă capul şi se întoarse spre partea de unde venea dangătul clopotelor. Tînărul începu să cînte. Totul se vedea nespus de desluşit. Dincolo de metereze se auzi apoi viersul unui cînt înălțat din zeci de piepturi. Preoții cîntau toți laolaltă un psalm bisericesc.

Răcnetul sălbatic ce zbucni în jurul rugului fu răspunsul pe care-l dădură frații. Chiar şi Andrei, întors cu fața către porți şi meterezele duşmanilor, striga plin de mînie. De pe rug se înălțau fuioare de fum. Deasupra lor se vedea trupul tînărului călugăr benedictin, cu capul răsturnat pe spate şi cu privirile ațintite spre preotul cu artoforul. Avea chipul unui inspirat. Pe monahul bătrîn fumul îl învăluise pe de-a întregul şi flăcările trosneau în jurul lui. Clopotele sunau şi printre dangătele lor bubuiau tunurile. „Jaromírka“ celor din Praga trăgea de zor, iar după ea a doua şi a treia bombardă. Băteau în Hradčany.

În joia verde, bubuiturile acestea s-au auzit aproape toată ziua. Cei de la Hradčany răspundeau slab. Şi în zilele următoare au tras cu zgîrcenie. Se vedea că n-au destul praf de puşcă. Ba într-o zi au deschis iarăşi porțile şi au dat drumul unei herghelii întregi de cai cu zgîrciurile tăiate. După aceea se iviră şi alți fugari în tabăra fraților şi toți adeveriră spusele celui adus de Andrei. La castel se petreceau lucruri înspăimîntătoare. Pretutindeni foamete şi oameni bolnavi. Chiar şi printre cavaleri. De mirare că nu mureau.

Şi totuşi nu voiau să se predea. Aşteptau ajutor din partea craiului lor care stătea nemişcat în tabăra întărită dintre apele de la Zbraslav.

Pentru Andrei zilele se scurgeau încet, una după alta, şi toate erau la fel. Făcea de strajă sau pornea

cu caraulele de noapte. Uneori se ducea şi în oraş, la primărie, cu vreo veste, sau însoţea carele cu răniţi şi bolnavi. Andrei se frămînta şi se zbuciuma ca toţi ceilalţi. Era nerăbdător. Nu mai avea astîmpăr să-i vadă odată pe ostaşii de la castel predîndu-se. Dar era la mintea omului că numai cu forţele lor nu puteau să-i înfrîngă. Castelul crăiesc era prea bine întărit. Şi pentru a-l cuceri, puterea celor din Praga, a fraţilor taboriţi şi a celor de la Slany, Louny, Žatec şi Oreb nu era de ajuns. Numai foametea putea să le vină în ajutor. Dar ostaşii de la castel luptau împotriva foametei ca şi împotriva taboriţilor.

În a şasea zi după arderea pe rug a călugărilor de la Břevnov Andrei a trebuit să plece din nou la Praga. Împreună cu alţi cîţiva fraţi, fusese însărcinat să însoţească şirul de căruţe care aveau să aducă praf de puşcă în tabără. Era într-o miercuri. Pe locul unde pieriseră cei doi benedictini se pregătea un rug pentru alţi patru călugări de la Zbraslav, pe care îi prinseseră cei din Praga şi-i trimiseseră aici. Andrei sosi la Praga cu puţin înainte de amiază.

Tocmai atunci, oraşul era înspăimîntat de ştirea că regele maghiar a pornit de la Zbraslav.

La auzul acestei veşti, Andrei fu cuprins de o mare tulburare. Îl apucă un tremur nervos şi ar fi dorit să plece cît mai degrabă din oraş şi să se îndrepte spre Zbraslav. A trebuit însă să aştepte cu ceilalţi pînă cînd li s-a încărcat praful de puşcă din rezervele obştii, aflate la mănăstirea Sfîntul František. În vremea asta se răspîndi o altă veste şi mai înspăimîntătoare. Într-o clipă, ştirea cea dintîi buimăcise lumea, şi din zăpăceala care-i cuprinsese pe toţi, se născu zvonul că ungurii şi nemţii se îndreaptă chiar spre Praga.

Mai tîrziu, însă, lucrurile s-au lămurit. Craiul părăsise tabăra cu o mare parte din oastea lui, luînd calea spre soare-apune. Se spunea că are cu el multe mii de ostaşi.

Cei din Praga erau îngrijoraţi şi urmăreau cu încordare drumul craiului. S-a dovedit apoi că regele se îndreptase spre Radlice şi spre Motol. Avea cu el mai multe mii de călăreţi, pedestraşi şi care cu tunuri.

Nu încăpea nici o îndoială că voia să ajungă la Muntele Alb. Craiul căuta să cadă în spatele taboriţilor, praghezilor şi al celor care tăbărîseră la Pohořelec, ca să-i alunge de aici şi să vină apoi în ajutorul alor săi de la castel.

Andrei stătea ca pe ghimpi. Ar fi fost bucuros să lase totul baltă şi să se înapoieze în tabără. De îndată ce sosea o veste nouă, de la primăria din oraş plecau în fiece clipă către tabără oameni de legătură, unul după altul. Şi toţi se repezeau în goană turbată pe deal pînă sus, pe culme, fără să-şi cruţe caii, numai ca hatmanii să aibă veştile la vreme.

Îndată după-amiază, căruţele fură încărcate şi Andrei luă drumul înapoi spre tabără. Şi atît el cît şi tovarăşii săi priveau necontenit spre castel, aşa cum făcuseră la început cei din Praga. Ce s-o fi petrecînd acolo ? Vor da oare năvală ostaşii craiului, au ba ? Or fi avînd vreo ştire de la rege ? Sus pe metereze şi la creneluri văzură destui oameni înarmaţi. Dar nici o bubuitură n-a mai răsunat de la castel.

— N-au praf de puşcă ! spuneau însoţitorii căruţelor.

Toţi erau cuprinşi de o bucurie răutăcioasă. Vorbeau despre lucrul acesta ca şi cînd ar fi fost siguri de el. Craiul maghiar n-o să le vină în ajutor. Poate chiar azi sau cel mai tîrziu mîine, cei din castel vor fi bucuroşi să deschidă porţile.

Cînd ajunseră la Strahovskà, văzură că pînă dincolo, la Pohořelec, toată tabăra era în picioare. O parte din călăreţi plecase cu cîtva timp înainte spre Břevnov şi Muntele Alb, ca să-l întîmpine pe duşman, care era aşteptat să sosească din partea aceea. Ceilalţi, călăreţi şi pedestraşi, se pregăteau şi ei de plecare, iar surugiii rînduiau carele şi înhămau caii.

Andrei aduse praful de puşcă şi-l descărcă în gîrli-

ciul mănăstirii Strahovskà. Apoi se grăbi să ajungă la locul de popas. Pe unchiul său îl căută zadarnic. Plecase cu înaintaşii. Ceata lui Andrei părăsi cea din urmă tabăra, rămasă acum aproape pustie. Numai cîteva străji puternice fuseseră lăsate la bombarde şi la tunuri în faţa şanţului de la Hradčany.

Era tîrziu după-amiază şi se apropia o furtună. Un vînt puternic culca semănăturile la pămînt şi răscolea nori de pulbere albă pe drumeagurile dintre tarlale.

Ceata lui Andrei nu merse prea departe. Fu oprită în cîmp, lîngă drum, într-un lan de grîu des, în parte doborît şi călcat în picioare. Nu li se dădu voie să descalece. Dintr-o clipă în alta aşteptau poruncă să purceadă mai departe. Nu vedeau nici urmă de duşman înaintea lor. În schimb, zăreau în faţă carele lor înşirate, pierzîndu-se în zare sub cerul acoperit de nori, printre ţarinile verzi, întunecate de apropierea furtunii .Vedeau pîlcurile de fraţi şi de praghezi rînduiţi sub steagurile ce se zbăteau în vînt. Toţi stăteau locului. Numai călăreţi singuratici şi caraule alergau încoace şi încolo, de la pîlcuri la care şi mai departe peste ţarini.

Începuse să se însereze. Primele picături grele de ploaie căzură cu zgomot. În clipa aceasta se urni grosul oştirii din faţa lor. Porniră mai întîi călăreţii, apoi pedestraşii şi carele. Din primele rînduri veni în goană spre pîlcul lui Andrei un om de legătură, un călăreţ cu o veste nouă : craiul ungurilor se pregătise de luptă, dar deodată, netam-nesam, a luat-o grabnic înapoi. Fraţii gonesc după el ca să-l silească să dea lupta. Pîlcul lui Andrei trebuie să ia calea întoarsă. Aşa poruncise fratele Žižka.

Oamenilor nu le venea de fel la socoteală să se întoarcă şi de aceea nu se grăbeau. Deodată însă îşi înfipseră pintenii în burta cailor. Dinspre tabără venea în goană un om de legătură. Încă din depărtare începu să răcnească, rotindu-şi sabia şi arătînd înapoi. În sfîrşit desluşiră ce spune. Omul le striga cu glas răguşit :

— Înapoi! Trădare! Înapoi în tabără! Ungurii ne-au tras pe sfoară!

Prin lumina amurgului şi prin ploaia măruntă care începuse să cearnă, răsunau dinspre Hradčany bubuituri înfundate, întărind spusele solului.

Împuşcături la castel! Va să zică acolo s-au încăierat! Duşmanii au năvălit pe porţile castelului! Aşa gîndeau cu toţii. Dădură pinteni cailor şi porniră, în goană, prin ploaie, pe drumul înmuiat şi plin de bălţi. În unele locuri, stropii de noroi săreau pînă sus de tot. Pîlcul de rezervă, care era acum în frunte, ajunse repede la Pohořelec — totuşi prea tîrziu.

În vreme ce oastea taboriţilor, a celor din Praga şi a celorlalţi tovarăşi de arme se pregătea să-i întîmpine pe unguri şi pe nemţi, aşteptîndu-i în cîmp, o oaste mai mică a lui Sigismund se strecurase tainic dincolo de muchea dealului. Venise dinspre Břevnov şi ocolise Třešovice, îndreptîndu-se spre Praga. Oastea era însoţită de un şir lung de care cu pîine, merinde şi praf de puşcă.

Ungurii măturară din calea lor străjile taborite şi pragheze, şi, mai înainte ca fraţii de pe cîmp să poată trimite înapoi un pîlc mai mare, răzbiră cu carele pînă la Porţile Spitalului, de unde nu mai era mult pînă la castel. Iar cei de la castel avură destulă vreme să trimită în întîmpinarea ungurilor o mulţime de cai, de astă dată cu zgîrciurile netăiate.

Cînd Andrei ajunse cu pîlcul său în tabără, carele intraseră în Hradčany. Prin întuneric şi ploaie, ungurii dispărură cu caii pe drumul pe care veniseră. La castel se trăgeau clopotele. Era o chemare şi totodată un chiot răsunător de bucurie, ce străbătea de la Hradčany, de pe metereze şi de la porţi, pînă în tabără. Oamenii împăratului scăpaseră de foamete. Pîine aveau acum destulă, iar merinde şi praf de puşcă le aduseseră ungurii din belşug.

Andrei era înciudat, ca şi toţi ceilalţi. Ungurii şi nemţii îi păcăliseră. Şi acum de bună seamă că şi cei de la castel rîd şi-şi bat joc de ei. Toţi erau îmbufnaţi

și mulți își pierdură curajul. Rușine, mai mare rușinea ! Și cîte pierderi și pagube au suferit ! Stăteau de două săptămîni aici și cîte n-au îndurat în vremea asta ! Atîția frați au pierit împușcați, s-au îmbolnăvit sau au fost răniți !

Se înserase de-a binelea. Andrei ascultă fără interes vestea că înaintașii i-au ajuns din urmă pe unguri și că pe mulți dintre ei i-au trecut prin sabie. Ba au adus și cîțiva unguri și nemți răniți.

Andrei făcu un semn cu mîna și plecă să-l caute pe unchiul său. Il găsi lîngă coliba lui. Cînd boierul din Hvozdno intră înăuntru, își descinse sabia și o zvîrli într-un ungher.

— Ne-am prostit cu toții ! strigă el supărat. Acum totul s-a sfîrșit.

— Ce anume ?

— S-a sfîrșit cu împresurarea. Cu puterile noastre nu putem pune mîna pe castel, iar de-acum înainte nici prin foamete.

— Și ce-o să fie ? întrebă feciorul.

— Nimic. O să coborîm rușinați în oraș și o să-l apărăm.

— O să fie tare greu, dacă afurisitul ăsta de castel o să rămînă în coasta noastră !

— Ce Dumnezeu ! Măcar cît nemții de la castel o să putem dovedi și noi.

Lucrurile s-au întîmplat întocmai cum spusese logofătul de la Hvozdno, în seara aceea ploioasă. A doua zi hatmanii au și luat hotărîrea. Au mai stat numai o zi la Pohořelec și Strahovskà, iar în ziua următoare întreaga tabără a fost ridicată și mutată jos, în oraș. In drum, au dat foc zidirilor din Orașul Mic, rămase după pîrjol — cîteva case de sub castel și mănăstirea Sfîntul Toma — ca ostașii crăiești de la castel să nu se poată așeza acolo.

Pîlcul lui Andrei părăsi tabăra abia pe înserate și se îndreptă spre Praga. Inaintau la lumina flăcărilor care mistuiau cele cîteva case și mănăstirea Sfîntul Toma din Orașul Mic.

De astă dată însă, nu s-au mai îndreptat către ostroavele de sub morile lui Helm. Au tras pela casele oamenilor din Orașul Nou. Cele mai multe dintre ele se aflau în spatele cimitirului Sfîntul Jindřich, în apropiere de Piața fînului, la Sedmihrady și în vecinătate.

Boierul de la Hvozdno locuia și el în părțile acestea. Stătea într-o casă mare, numită „La pești", cu o curte întinsă și grajduri încăpătoare pentru cai.

XLIII

La început, ostașii lui Rožemberk n-au stricat prea mult meterezele taboriților, după cum nici taboriții n-au izbutit să-i împiedice pe dușmani de a construi două întărituri și două praștii mari. Acestea au fost folosite apoi, numaidecît, împotriva porților noi ale orașului. Un bolovan colțuros zbură deodată, învăluit de fum, și lovi cu putere contraforturile meterezului din față. Așchii și țăndări se împrăștiară în toate părțile.

Din cealaltă praștie țîșni un alt bolovan și mai colțuros, care izbi zidul cu atîta putere, încît pietrele și tencuiala fură împroșcate pînă departe.

Astfel, pe neașteptate, și la spital s-au înmulțit treburile și grijile. Chiar de-a doua zi fură aduși doi răniți de la porți. Zdena stătea acum mai mult decît oricînd în sala bolniței. Cînd pleca, se ducea în grabă la metereze, ca să vadă ce se întîmplă acolo și să dea o mînă de ajutor fraților care luptau. Impreună cu alte femei le aducea apă. Tînăra văduvă se abătea însă mai des pe la porțile noi. Acolo era locul cel mai însemnat, unde de multe ori venea și Bydlinský. Zdena voia să-l vadă, ca să se încredințeze dacă n-a fost cumva rănit. De fiecare dată îl zărea pe întărituri, chiar și în timpul cînd dușmanul trăgea cu tunurile. Bydlinský zăbovea lîngă frați, îndemnîndu-i și ațîțîndu-i la luptă.

Și Kániš putea fi văzut acolo. Era încins cu sabia, ca un luptător. Pe meterezele care încă se mai construiau, Zdena dădu și de Sádoch. Purta o spadă la șold, și împreună cu alt frate căra piatră pe o targă. Îndată ce-o zări pe tînăra logofeteasă, lăsă targa jos și strigă de pe schela unde se găsea :

— Ia aminte ! Se împlinesc cuvintele scripturii : „Cei ce munceau la ziduri, cei ce duceau poverile și toți năimiții, cu o mînă lucrau și în cealaltă țineau arma".

În clipa aceea, spada îi sclipi deasupra capului. Avea ochii bulbucați și buzele strînse. Flutură sabia de cîteva ori împotriva dușmanului. Șuvițe negre de păr îi căzură pe frunte și pe față. Deodată izbi zgomotos su sabia în scîndură și aplecîndu-se spre Zdena, îi spuse :

— Se împlinesc cuvintele scripturii și pururea se vor împlini. Rostise tainic aceste vorbe, și cu o privire de visător adăugă : Am fost la tine și nu te-am găsit acasă. O să vin din nou și o să auzi !

Dar nici în ziua aceea, nici a doua zi nu s-a dus la ea.

Tulburată și stăpînită de o neliniște care nu-i dădea pace, tînăra văduvă uită vorbele lui. Impresurarea se simțea din ce în ce mai aprig. Dușmanul, care era cu mult mai puternic, strîngea cetatea ca într-un clește. La început nu se urni din loc ; oamenii lui Rožemberk se mulțumiră doar să tragă. Și din ce în ce făceau mai multe stricăciuni, îndeosebi cele două praștii. Taboriții dregeau totul în grabă și fără preget, mai ales noaptea, dar întîmpinau mari greutăți.

Zilele erau înăbușitoare. Soarele dogorea cu putere și aerul din oraș era greu și înecăcios. Frații de pe ziduri sufereau de zăpușeală și de sete. Mînuirea armelor devenea tot mai anevoioasă. Nici nopțile nu aduceau vreo ușurare. Oamenii abia de-și mai puteau trage sufletul și dușmanul pușcărea într-una. Adeseori, sub cerul înstelat scăpărau fulgere din arme. Nori albi de fum se rostogoleau în văzduhul nopții și ghiu-

lele de foc, aruncate asupra orașului, treceau prin aer ca niște spiriduși aprinși. Bîrne înfășurate în pînză groasă, îmbibată cu smoală și pucioasă, zburau arzînd prin noapte. Șuierau amarnic, spintecînd văzduhul, și lăsau în urmă vălătuci de fum. Păreau coloane de foc din care se prelingeau limbi de flăcări, pînă în clipa cînd bîrna zburătoare lovea cu zgomot porțile. Plesnitura era puternică și însoțită de o trîmbă de fum înecăcios și de un snop de scîntei sclipitoare.

Adeseori se auzeau strigăte care vesteau focuri, și nu o dată s-a întîmplat ca orașul să se aprindă. Dar vîlvătăile ce se întindeau cu repeziciune erau stinse îndată de către hatmanii însărcinați cu treaba asta.

Astfel trecu și a patra zi de la împresurarea cetății Tábor. Din partea fraților de la Praga nu sosea nici o veste. Ori nu trimiseseră pe nimeni, ori dacă pornise cineva de-acolo, de bună seamă n-a putut ajunge pînă la Tábor. Oamenii lui Rožemberk se îngrămădeau ca muștele în jurul cetății. Toate străjele de pe înălțimi fuseseră întărite. Din turn se putea vedea că vrăjmașul primise întărituri. Un pîlc însemnat de oameni intrase în tabără ziua în nămiaza mare, în sunete de trîmbițe și darabane, cu steagurile fîlfîind în vînt, ca cei de la Tábor să vadă bine ce se întîmplă.

Iscoadele fraților care se strecurau afară din cetate au adus într-o dimineață vestea că guvernatorul a plecat încotrova. Dar nici spre Přiběnice, și nici spre Krumlov. Pornise cu o ceată destul de mare către miazănoapte. Unde anume însă, nimeni nu izbutise să afle. Bătrînii și preoții chitiră că plecase la împărat, mai ales cînd primiră veste că guvernatorul a pornit împreună cu preotul acela îmbrăcat în alb, starețul de la Louňovice.

Altfel nu se schimbase nimic în tabără. Bombardele de pe întărituri bubuiau într-una, iar praștiile aruncau bolovani și ghiulele aprinse. Zidurile porților fuseseră stricate în mai multe locuri, iar pietrele și țărîna de dincolo de întărituri erau stropite cu sîngele fraților care căzuseră morți sau grav răniți.

La spital nu mai erau locuri, bolnavii fuseseră ridicaţi şi împărţiţi pe la casele oamenilor ; numai răniţii rămăseseră. Uneori, tînăra logofeteasă se simţea zdrobită de munca istovitoare. Deşi începuse să se şoptească ici şi colo că nu mai sînt destule rezerve, totuşi nimeni nu-şi pierdu nădejdea. Toţi credeau în ajutorul lui Dumnezeu, toţi erau gata să se apere pînă la ultima picătură de sînge.

Cînd hatmanii puseră la cale prima năvală afară din cetate, în fruntea năvălitorilor se aflau Bydlinský şi Kániš. In jurul lor se strînseră cei doi Samsoni, Petr şi Mikuláš cel oacheş, cu îmblăcii în mîni, apoi telalul cel sfrijit cu copilul lui pirpiriu, Sádoch cu sabia într-o mînă şi cu ceaslovul în cealaltă, Joha brutarul cu prapurul, Bartuch din Hvozdno cu securea, îmbrăcaţi cu pantaloni strîmţi de piele, cu botfori în picioare şi o cămaşă ponosită pe el. Iar lîngă ei se îngrămădiră toţi fraţii care se adunau de obicei la Pytel.

Se întunecase de-a binelea cînd toţi aceştia se rînduiră în faţa porţilor. Kániš, cu scăpărări de foc în priviri, îi îndemnă să nu se îngrozească, să lupte bărbăteşte, căci niciunul dintre ei nu va pieri.

— Toţi cei de-acolo au să orbească ! strigă Kániš, arătînd spre porţi. Cine va lupta împotriva noastră va orbi de bună seamă şi nu va putea să ne facă nimic.

Privirile tuturora ardeau de dorinţa aprigă de a se bate. Toţi începură să strige, şi printre glasurile lor groase răzbătu un ţipăt subţirel şi ascuţit. Striga copilul negustorului de vechituri, fluturînd în aer o ghioagă.

In noaptea aceea auzi şi Zdena de năvala pusă la cale. Mai înainte nu aflase nimic despre acest lucru, din pricina muncii ei istovitoare. Jana, fata lui Pytel, alergase în grabă la spital, dar n-o găsise acolo. Se duse atunci la ea acasă şi-i spuse ce s-a întîmplat :

— Fraţii care au năvălit din oraş, au sfărîmat o întăritură şi au stricat o praştie. Ba au ucis şi mulţi ostaşi de-ai lui Rožemberk. Dar dintre ai noştri n-a

pierit niciunul, aşa cum a prorocit preotul Kániš. Niciunul. Numai cîţiva au fos răniţi, ca de pildă preotul Bydlinský.

Zdena fu cuprinsă de spaimă şi Jana observă aceasta. Dar tînăra văduvă îşi reveni degrabă şi întrebă cum s-a desfăşurat lupta şi cînd s-au întors fraţii.

Nu mai avea răbdare să aştepte ivirea zorilor. Abia se crăpă de ziuă şi Zdena porni zorită spre spital. Găsi acolo cîţiva răniţi, care fuseseră aduşi peste noapte. Se grăbi să le dea ajutor şi-i întrebă despre lupta cu duşmanii şi despre Bydlinský. Tînăra logofeteasă răsuflă uşurată cînd află că-i doar uşor rănit la mîna stîngă.

De îndată ce-i fu cu putinţă, plecă de la spital. Voia să se ducă la porţi, ca să-l caute acolo pe tînărul preot. Îl găsi însă în faţa locuinţei ei, stînd pe un buştean.

Zărindu-l aşa pe neaşteptate, Zdena se îmbujoră la faţă. Din seara cînd se întîlniseră la marginea pădurii, mai stătuseră împreună de vorbă în dimineaţa cînd tabăra lui Rožemberk primise întăriri, şi apoi la spital, unde Bydlinský se oprise de cîteva ori. Se ducea pe-acolo să vadă cum se simte Zdena în zilele cînd Táborul era împresurat de duşmani. Vorbiseră despre răniţi, despre vrăjmaşi şi despre luptele ce aveau să se dea. Bydlinský vorbea deschis, ca Zdena să nu se sperie. Însă niciodată n-au mai pomenit nimic despre ei înşişi. Uneori tăceau o clipă şi se priveau drept în ochi. Această înţelegere mută, fără cuvinte, îi făcea bine Zdenei.

Acum şedea într-un suman de culoare închisă în faţa locuinţei ei. Părea mai palid. Inima tinerei văduve începu să zvîcnească puternic. Se uită repede la mîna lui. Dar Bydlinský o ţinea sub suman. Zdena îl întrebă cu grijă cum se simte şi cum merge rana. Îi ceru stăruitor să i-o arate, ca să i-o oblojească. Bydlinský zîmbi şi nu mişcă mîna, spunîndu-i că rana nu e îngrijorătoare .

La întrebările ei despre lupta din timpul nopții, preotul răspundea scurt, ca şi cînd ar fi fost dus pe gînduri. Deodată, în mijlocul vorbirii, întrebă dacă n-a fost pe-acolo Kániš. Ea îi răspunse că nu l-a văzut. I se citea în ochi că e mirată de această întrebare.

— Mi s-a părut că vine cîteodată pe-aici, spuse el ca şi cum ar fi vrut să se dezvinovăţească.

În clipa aceea, Kániš se ivi ceva mai departe, la capătul uliţei. Îndată ce-l zări, Zdena arătă cu mîna spre el. Însă Bydlinský nu-l chemă şi nici nu se duse după el. Se uită o clipă, şovăitor, în ochii ei, apoi o întrebă repede:

— N-a trecut pe-aici? N-a fost la tine?

Zdena clătină din cap.

— Nici ieri?

— Nici ieri, răspunse ea uimită.

Bydlinský se roşi la faţă. Apoi se sculă repede şi îngăimă:

— A spus ceva... de-o adunare... în casa asta.

— Şi de ce nu la Pytel? întrebă Zdena, mirîndu-se acum de-a binelea.

— Acolo o să se şi ţină... dacă va fi cu putinţă, rosti Bydlinský zîmbind, căci în clipa aceea se auzi dinspre porţi o lovitură de bombardă.

Îi întinse Zdenei mîna.

— Trebuie să mă duc la porţi. Rămîi cu bine! zise el cu voce caldă.

Zdena se uită după el. Era nemulţumită, mai cu seamă din pricina lui Kániš.

XLIV

Bătrînul paracliser de la mănăstirea Louňovice se bucurase tare mult că i se îngăduise să plece şi el cu oastea împotriva cetăţii Tábor. De aceea se simţea acum nespus de bine în tabără.

Locuia împreună cu stareţul într-o căsuţă părăsită

de la marginea ordiei, la Měšice. Dar nu stătea decît foarte puţin acasă. Îi plăcea să se plimbe îndeosebi prin tabără şi să se uite la lefegii şi la pregătirile ce se făceau în vederea împresurării şi luptei.

Nimic nu-l supăra aici. Nici norii de praf, nici aerul îmbîcsit de duhoarea grea a gunoaielor pe care le întîlnea risipite pretutindeni, nici fumul înţepător al focurilor, nici zgomotul ce se înălţa din corturi şi bordeie. Paracliserul trecea pe lîngă ele, îşi croia drum printre caii legaţi la tot pasul şi înainta pînă în faţă, la praştii. În apropierea acestora, oamenii adunaseră grămezi mari de bolovani colţuroşi. Bătrînul se uita la lefegiii care cărau pietre pentru praştii, dîndu-le de-a rostogolul ca să le mai rotunjească. Zăbovea de asemenea şi pe la focuri, unde ostaşii ardeau smoală şi pucioasă. Îndura fără să crîcnească mirosul înecăcios şi fumul ce plutea pretutindeni în văzduh şi se uita cu luare-aminte la lefegiii care înmuiau o pînză groasă în smoală şi pucioasă pentru aprinderea ghiulelelor grele.

Şi stînd mai la o parte, la adăpost, privea cum lucrau praştiile, cum zbîrnîiau frînghiile şi strunele întinse, cum zornăiau lanţurile, cum scîrţîiau grinzile şi fusele. Împreună cu lefegiii urmărea piatra pînă ce ajungea la ţintă, ca să se încredinţeze dacă a sfărîmat şi a stricat ceva. Abia se putea stăpîni să nu bată din palme cînd auzea de la prăştiaşi că au nimerit drept la ţintă şi că au făcut stricăciuni mari. În asemenea clipe îşi ridica pumnii ameninţător spre meterezele taborite, învăluite în întuneric.

Dar paracliserul nu făcea toate astea dintr-o pornire războinică, ci numai din ură faţă de fraţii taboriţi. Iar acum îl aştepta cu nerăbdare pe stareţ.

Cu trei zile în urmă sosise pe negîndite în tabără un sol străin cu un răvaş pentru egumenul mănăstirii din Louňovice. Scrisoarea aceasta avea să-i aducă mare bucurie. Stareţul porni îndată spre cortul guvernatorului, unde zăbovi multă vreme. Solul îi adusese şi guvernatorului un răvaş.

La întoarcere, stareţul îi spuse paracliserului că pleacă la castelul Žebrák. Era chemat de nunţiul papal care se afla acolo şi care-l vestea că în curînd va veni şi împăratul din tabăra de la Zbraslav.

Bătrînul fu cuprins de bucurie şi spaimă : înţelesese că se petrec lucruri de seamă.

— Acolo... izbucni el într-o năvală de nestăvilită voie bună şi curiozitate.

Stareţul zîmbi fără să vrea şi zise :

— Acolo o să sfîrşim ce-am început la Kutna Hora.

Mai mult nu-i spuse. Paracliserul îl rugă să-i îngăduie să-l însoţească. Egumenul se împotrivi. Trebuiau să plece în mare grabă, căci guvernatorul dorea să fie cît mai curînd înapoi.

Plecară seara. Panul Oldřich şi stareţul erau însoţiţi de o ceată puternică de lefegii. Armaşii erau conduşi de pîrcălabul Smrček din Mnich, unchiul călugăriţei Marta, aşa cum rînduise guvernatorul.

După plecarea lor, paracliserul colindă şi mai mult prin tabără, de astă dată însă cercetînd totul cu mai puţină băgare de seamă, uneori cu mintea în altă parte. Se gîndea la boierii care plecaseră, la stareţ şi la guvernator. Acum se aflau la nunţiul papal. Împăratul se găsea şi el acolo, iar stareţul sta de vorbă cu ei. Ar fi avut prilejul să-i vadă şi el. Păcat că stareţul n-a vrut să-l ia. Ar fi putut călări fără nici o teamă pînă acolo. Ce anume or fi punînd la cale şi ce-au să hotărască ?

După ce alungă gîndurile acestea, se întoarse cu faţa spre Tábor şi în ochii lui adînci licări o bucurie plină de răutate.

Abia în a patra noapte află o ştire.

Paracliserul dormea în căsuţă, pe paie. Deodată fu trezit din somn de un tropot de cai, de glasuri şi paşi. Pînă să se dezmeticească bine, îl văzu deodată în faţa lui pe stareţ, cu mantaua pe umeri şi cu gluga în cap, aşa cum sărise din şa. Bătrînul aprinse repede opaiţul şi citi pe chipul egumenului că totul a mers bine şi că e mulţumit. Dar stareţul era din cale afară de obo-

sit şi n-avea chef să stea de vorbă. Paracliserul nu cuteză să-l întrebe nimic.

După ce stareţul se trînti pe pat peste care erau aşternute paie şi o manta, bătrînul luă opaiţul de pe masă, spre a-l pune pe cuptor, lîngă uşă. Trecînd însă pe lîngă patul egumenului, se opri fără voie şi, întorcîndu-se către el, îi şopti :

— Noapte bună.

Privirea paracliserului căta rugătoare spre stareţ, de parcă ar fi aşteptat ceva de la el. Atunci acesta nu se mai putu stăpîni şi-i spuse :

— Du-te de te culcă, frăţioare ! Dumnezeu cu tine ! Să ştii că totul merge bine. Guvernatorul s-a lepădat de potir.

Bătrînul era gata-gata să scape opaiţul din mînă. De bucurie se făcu roşu ca focul. Cu faţa stacojie părea acum aproape oacheş. Tăcu o clipă, apoi strigă :

— Domnul fie lăudat ! Dar celelalte ?

— Asta-i destul. Nunţiul l-a înduplecat.

— Prea sfinţia ta a pus totul la cale.

— S-a lepădat şi n-o să mai îngăduie nimănuia să se împărtăşească sub ambele chipuri. Va da de veste tuturor preoţilor de pe moşiile lui.

— Şi-aici în tabără...

— Da, mai ales ăstora de-aici.

— Şi dacă n-or vrea să asculte ?

Stareţul se încruntă :

— Dacă n-or vrea să asculte, — repetă el batjocoritor şi adăugă cu asprime : — o să fie rău de ei ! Hai, du-te, că mi-e somn !

Paracliserul stinse opaiţul şi se culcă, dar nu putu să adoarmă. Stătea culcat şi sfredelea cu ochii întunericul, mulţumit şi plin de voie bună. Se gîndea la vestea îmbucurătoare pe care o aflase. Ce-o să mai fie de-aici înainte ! Táborul va fi dărîmat şi pîrjolit. Impăratul o să-i pedepsească pe cei din Praga. El cu stareţul şi cu Marta se vor întoarce iarăşi la Louňovice. Bătrînul văzu din nou mănăstirea — întreagă, aşa cum fusese mai înainte — şi-şi zugrăvi în minte

cum au să rînduiască toate acolo. Apoi aţipi năpădit de aceste gînduri.

A doua zi dimineaţă, de îndată ce se trezi şi avu oleacă de timp, se duse la Smrček. Îl găsi în cort şi află de la el cu cîtă cinste au fost găzduiţi la Žebrák, cum a fost primit guvernatorul, mai ales de către trimisul papii şi chiar de către împărat, care a şi prînzit cu ei.

— Şi acum toţi au să se împărtăşească sub un singur chip, aşa cum a fost totdeauna. Sub un singur chip, nu-i aşa ? izbucni paracliserul, iar ochii îi rîdeau de bucurie. Iar pe popii ăştia care împărtăşesc sub ambele chipuri, o să-i stîrpească panul dacă n-o să le fie pe plac şi dacă n-au să se lepede — aşa-i ? Eu, unul, i-aş izgoni sau...

Boierul Smrček se încruntă şi zise :

— Nu ştiu, nu ştiu ! Aşa deodată...

— Cum aşa deodată !? Erezia asta a venit pe neaşteptate şi tot aşa poate să şi piară. Altfel cum ? Trebuie să-i sfărîmăm capul ca unui şarpe !

Paracliserul tropotea mărunţel cu piciorul drept şi strivea pămîntul sub talpă, ca şi cînd ar fi călcat ceva în picioare.

De la pîrcălab, paracliserul se îndreptă către cortul guvernatorului, trecu pe lîngă el şi-i dădu ocol. Trase cu ochiul în dreapta şi în stînga, pînă ce văzu pe unul din preoţii care împărtăşeau pe lefegii sub ambele chipuri. Apoi veni alt preot şi după el încă unul. Chipul paracliserului se lumină de bucurie. Ardea de dorinţa să intre şi el după ei în cort. Şi nu mai putea de necaz că nu-l aude cu urechile lui pe guvernator, poruncindu-le să se lepede de potir.

XLV

Lucrurile acestea se întîmplau pe la sfîrşitul lui iunie. Ostaşii lui Rožemberk se aflau de-o săptămînă în faţa cetăţii Tábor. În vremea asta nu se aleseseră

cu nici o izbîndă mai însemnată. Coastele stîncoase şi povîrnite apărau foarte bine oraşul. Iar asupra porţilor noi, duşmanul nu îndrăznise încă să se năpustească. Se mulţumea să tragă cu tunul şi cu praştiile, nădăjduind ca în felul acesta să-şi deschidă drum printr-o spărtură.

Dar taboriţii nu se lăsau cu una cu două. Ştiau că în fiece clipă trebuie să fie gata să facă faţă oricărei împrejurări. În ceasurile de linişte, oamenii lui Rožemberk, care străjuiau în punctele înaintate, ca şi cei de la marginea taberei, auzeau cîntecele taboriţilor. Le auzeau în zori, le auzeau peste zi, iar vîntul serii aducea de asemenea zvon de cînt religios. Viersul adînc al acestor cîntări era uneori zguduitor.

Şi deodată, de undeva din apropiere, de lîngă porţi, cîntecul răsunase mai puternic decît oricînd, şi taboriţii năvăliseră din cetate. În frunte se aflau preoţii, iar după ei fraţii tineri şi bătrîni.

Mulţimea aceasta de umbre întunecoase se năpustise o dată cu căderea nopţii, ca un stol de vedenii cumplite. Îmblăciile şi lănciile se înălţau negre, iar cîntecul cucernic, zbucnit din sute de piepturi, sporea şi mai mult groaza vijeliosului iureş.

Tot astfel, curînd după întoarcerea de la Žebrák a tînărului guvernator, taboriţii năvăliră pentru a doua oară din cetate. De data asta a aflat şi Zdena de cele ce se întîmplau. În clipa cînd fraţii se năpusteau pe porţile oraşului, tînăra văduvă se găsea în piaţă, împreună cu multe alte surori.

Dincolo de porţi, afară, bubuiau tunurile. Un vuiet năprasnic străbătu pînă la ceata de surori din piaţă, răzbind şi mai departe; uneori răsuna mai slab, dar apoi se înteţea din nou cu furie, ca o vifornıţă turbată.

Logofeteasa rămase cu celelalte surori în piaţă pînă aproape de miezul nopţii. În vremea asta dinspre porţile noi se auzea un zgomot necurmat de glasuri şi arme. Zdena nu mai avu răbdare să stea locului. Se smulse din mijlocul surorilor şi porni cu paşi repezi spre porţi. Se opri lîngă turn. Prin canaturile deschise

îi văzu pe fraţi apropiindu-se. Cîteva făclii de smoală pîlpîiau în mijlocul lor. În lumina vie şi tremurătoare, se iveau capetele bărboase ale fraţilor înarmaţi. Pasul lor greu răsuna pînă departe în tăcerea nopţii.

Zdena se afla chiar lîngă poartă, aproape de boltă. Se uită la ei cu nerăbdare, ca să-i recunoască. În fruntea lor văzu pe hatmanul Svašek din Podolí, împlătoşat, călare, cu coiful în cap. Alături de el mergea Kániš, îmbrăcat în suman negru şi cu sabia în mînă. Chipul lui cu barba neagră apăru deodată în lumina unei făclii. Zdenei i se opri răsuflarea. Bydlinský nu era lîngă el ! Şi la plecare au fost doar împreună ! În urma lui Kániš veneau fraţi cu îmblăcii şi lăncii, prăfuiţi, murdari, aprinşi la faţă, mulţi dintre ei cu straiele sfîşiate, unii plini de sînge, cu oblojeli la cap şi la mîini.

Păşind sub bolta turnului cel mare, preotul Kániš cînta cu glas răguşit, şi împreună cu el cîntau toţi ceilalţi, de se zguduia văzduhul. Trecură pe lîngă Zdena. Tînăra logofetească era palidă, tremura toată şi-i cerceta cu ochii înspăimîntaţi. Deodată scoase un strigăt. Bydlinský ! El era ! Mergea în mijlocul cetei ducînd, împreună cu alt frate, un rănit. În urma lor veneau şi alţi răniţi. Dar în clipa aceea, Zdenei nu de ei îi păsa. Se apropie în grabă, spre a vedea mai bine. Cînd ceata ajunse în uliţă, cei care duceau răniţii ieşiră din rînduri, ca să-i adăpostească în casele cele mai apropiate.

Zdena se apropie de ostaşul adus de Bydlinský. Era tînărul prăştiaş care în ziua plecării fraţilor la Praga izbucnise în plîns din pricină că nu putea merge cu ei. După o lună mîna i se tămăduise şi flăcăul se simţise atît de bine, încît putu să părăsească spitalul. Plecase dimineaţa şi seara, aprig şi plin de înflăcărare, pornise cu fraţii la Rožemberk. Acum se întorcea rănit de moarte.

— Ţi-l aduc înapoi, îi spuse Bydlinský apropiindu-se de Zdena.

El ştia cu cîtă dragoste îl îngrijise tînăra văduvă. Flăcăul era plin de sînge. Avea o rană la cap şi una la umăr. Era leşinat şi palid ca moartea. Bydlinský povesti că tînărul frate a fost mereu în frunte, alături de ei, de preoţi. Cînd s-au năpustit asupra duşmanilor, cînta cu glas tare.

— Îl auzeam cum cîntă — şi apoi deodată a amuţit. O clipă după aceea l-am simţit la picioarele mele.

Logofeteasa Zdena voi să ia rănitul la spital. Îl culcară pe o pînză de care făcuseră rost la iuţeală, ca să-l poată duce mai bine. Dar înainte de a-l ridica de jos, flăcăul îşi dete sufletul.

Seara, logofeteasa împreună cu o ceată de fraţi şi surori străbătură cetatea ; surorile purtau pe cap basmale şi tulpane albe. Ieşiră pe poartă şi păşind de-a lungul meterezelor, se îndreptară spre pintenul stîncii, unde îl înmormîntară pe tînărul viteaz. În frunte mergea un prăştiaş cu o cîrjă în mînă. În urma lui veneau patru flăcăi care duceau pe o targă trupul celui mort, înfăşurat într-o pînză. După ei, în fruntea unui pîlc de fraţi, mergea Bydlinský, cîntînd :

Noi creştinii adevăratei credinţe...

Cînd ajunseră la mormînt, preotul tăcu. Era noapte. Pădurile de peste apă şi de la poalele stîncii tăceau înnegurate. Bydlinský ridică mîna deasupra mortului şi rosti cu glas duios şi îndurerat :

— Scumpe frate, care ţi-ai vărsat sîngele pentru adevărul şi legea lui Dumnezeu şi pentru iubirea frăţească ! Prin puterea ce mi-a fost dată de către papă, te încredinţez lui Isus Hristos Dumnezeu, căci numai atîta pot, şi nici arhiepiscopii nu ţi-ar putea hărăzi mai mult. Scumpi fraţi şi surori, s-a scurs ziua din urmă a fratelui nostru şi sufletul lui s-a despărţit de trup. În clipa de faţă el se află în împărăţia lui Dumnezeu. Rugaţi-vă pentru el şi rugaţi pe cel de sus să ne învrednicească şi pe noi cu harul suferinţei pentru adevăr şi să ne hărăzească o moarte sfîntă ca a lui.

Mîinile îi alunecară neputincioase. Nu binecuvîntă mortul şi nu-l stropi cu aghiazmă. Tinerii coborîră trupul răposatului în groapă. Fraţii se apropiară cu feţele posomorîte şi luînd fiecare cîte un pumn de ţărînă, îl aruncară în genunea cea neagră. Fraţii şi surorile alunecau ca nişte umbre în jurul mormîntului. Nimeni nu se ruga. Nimeni nu plîngea. Numai Zdena nu se putu stăpîni. O cuprinse jalea şi ochii i se umeziră de lacrimi. Dar n-o văzu nimeni. Se aşternuse o tăcere grea şi apăsătoare; în bezna stîncilor şi a pădurilor din apropiere se auzea doar murmurul lin al Lužnicei, care gîlgîia în vale.

În noaptea aceea domni liniştea în oraş.

Ostaşii lui Rožemberk erau parcă sleiţi de puteri. A doua zi, însă, puseră bombardele şi praştiile în mişcare şi traseră toată dimineaţa, îndeosebi asupra meterezelor porţii noi. Rezultatul se văzu îndată. O parte din întărituri căzură la pămînt, iar contraforturile fură sfărîmate. După-amiază, hatmanii chemară bătrînii şi preoţii la sfat.

În vremea asta, Zdena se afla printre bolovani. Tîrziu după amiază, cînd ieşi pe uliţă, îl zări pe Kániš. Era însoţit de Mikuláš cel oacheş, de Joha brutarul şi de mulţi alţi ciraci de-ai lui. Cu toţii se îndreptau spre spital. În clipa aceea se ivi dintr-o uliţă lăturalnică o ceată de fraţi înarmaţi, care se întorceau de la metereze.

Kániš ridică mîna către ei, făcîndu-le semn să se oprească. Rămase şi el locului şi le strigă aspru şi posomorît:

— Nu pregetaţi să mîncaţi carne vinerea şi în zilele cînd postesc slujitorii de idoli ai catolicilor! Puteţi să mîncaţi carne totdeauna! Nu trebuie să postim în vederea praznicelor de la sărbători! Asta-i păcat! Să postim, ca şi cei din cetatea Ninive, care au dat crezare prorocului Iona. La fel să postiţi şi voi. Asta vă propovăduim. Toţi fără deosebire să postiţi, aşa precum se arată în sfînta scriptură despre aceia care s-au îmbrăcat în veşminte de păr de cal şi au postit de la

cel mai mare pînă la cel mai mic. Nu mîncaţi şi nu beţi nimic astă-seară şi mîine toată ziua. Iar aceia dintre voi care pot, să postească şi mai mult! Aşa a hotărît obştea, iar cine nu ascultă, păcătuieşte de moarte. Kániš făcu un pas înainte şi repetă strigînd: Postiţi, postiţi ca cei din cetatea Ninive!

După aceea porni vajnic în fruntea pîlcului de bărbaţi şi femei, ca să predice şi să vestească şi în alte locuri noua hotărîre a obştii. Cînd ajunse la spital, se uită înăuntru, dar nu văzu pe nimeni. Doar Zdena îi ieşi întîmplător în cale.

Către seară aerul deveni înăbuşitor. Nici peste noapte nu se răcori cît de cît. A doua zi, apriga zăpuşeală stărui din zori. Văzduhul tremura de dogoreala vipiei. Peste oraş se revărsase o lumină arzătoare, un zăduf istovitor. Cîntecul ce se auzea din biserică amuţise. Pretutindeni tăcere de moarte. Oamenii de strajă, care stăteau de pază la întărituri, pe metereze şi în foişoare, erau aprinşi la faţă şi sudoarea le curgea şiroaie. Aveau gîtlejurile arse de sete şi erau înfometaţi. Dar nimeni nu se plîngea şi toţi sufereau fără să crîcnească. Fiecare stătea la locul lui şi privea posomorît drept înainte sau lua seama la mişcările din tabără. Soarele revărsa o lumină orbitoare şi corturile păreau albe.

Uliţele erau mai pustii ca oricînd. Oamenii mergeau prin colb pînă la glezne şi nici o frunză nu se clintea, de parcă întreaga fire ar fi încremenit. Rareori se înălţa în văzduh cîte un noruleţ alburiu din care nu pica însă nici un strop de ploaie. Nicăieri nu se vedea vreo doniţă cu apă. Nimeni n-avea nevoie de ea. Nu bea nimeni, nici oamenii şi nici dobitoacele.

Nici vitele nu erau adăpate. Toţi posteau. În arşiţa soarelui, în văpaia orbitoare a amiezii, o ceată de oameni, bătrîni şi femei, îngenunchează lîngă biserică. Femeile, tinere şi bătrîne, în capul gol, iar bărbaţii, fără cuşme şi fără pălării.

În marginea pîlcului, cu faţa spre piaţă, preotul Kániš şedea cinchit pe pămîntul gol. Era desculţ, îm-

brăcat cu un suman jerpelit şi descheiat la gît. Capul, presărat cu cenuşă, şi-l ţinea plecat în piept. Pulberea sură îi năpădise şuviţele negre, se strecurase în barba-i lungă şi i se aninase şi de sprîncene, de sub care priveau ochii lui negri, scînteietori. Toţi cei care se aflau cu el acolo îşi presăraseră cenuşă în cap. Şedeau ghemuiţi, îngenuncheaţi în tăcere, încremeniţi de suferinţă. Numai cîte unul îşi înălţa uneori capul, întorcîndu-şi privirea către preot, cînd acesta începea să rostească cu glas jalnic versete din biblie.

Aşa stătu Kániš acolo pînă tîrziu după-amiază; apoi se ridică pe neaşteptate şi-l strigă pe Joha, pe telalul al cărui băiat şedea lîngă el pe pămînt şi pe cei doi Samsoni, Mikuláš şi Petr, cu părul şi bărbile răvăşite şi pline de cenuşă, cu feţele atît de murdare, încît albul ochilor părea mai alb şi ochii mai strălucitori. Kániš îi pofti să meargă împreună cu el, ca să vadă dacă fraţii postesc. Trecură prin piaţă şi pe uliţe. Ici şi colo, în faţa caselor, stăteau copii care scînceau de foame; cînd îi zăreau, conteneau din plîns sau o luau la fugă.

Kániš intra ca o vijelie prin casele oamenilor, scormonind pretutindeni cu privirea lui pătrunzătoare. Intr-un ungher, zări nişte copii chirciţi care cereau demîncare. In altă parte, găsi o mamă cu copilaşul în poală. Kániš văzu lăcomia cu care pruncul căuta sînul şi citi pe chipul mamei o nesfîrşită jale. Dar oriunde ajungea, fie că întîlnea o mamă înspăimîntată, fie că auzea ţipetele copiilor înfometaţi, el repeta de fiecare dată cu asprime:

— Nu păcătuiţi! Postiţi astăzi, voi şi copiii voştri. Aşa cum porunceşte scriptura: Să postească fiecare, de la cel mai mare pînă la cel mai mic!

Preotul şi însoţitorii lui răspîndeau pretutindeni spaimă şi neîncredere. Pe unde se duceau, erau întîmpinaţi şi însoţiţi de plînsete şi vaiete. Jeluirea oamenilor se amesteca cu mugetele vacilor înfometate şi însetate. Ici şi colo, răgetele dobitoacelor răsunau pe

ulițele pustii și se pierdeau în văzduhul încins de zăpușeală.

În vremea asta, tînăra văduvă de la Hvozdno era acasă. Se ruga. Deodată intră Sádoch, îmbrăcat într-o haină neagră, cu părul acoperit de cenușă, cu un strat albicios de pulbere pe umeri și pe suman. Nu scoase nici un cuvînt cînd intră în casă. Se așeză tăcut pe dușumea. Deschise o carte pe genunchi și începu să citească. Cuprins de tulburare, Sádoch citea din cartea Iuditei. Cu glas sugrumat și plin de înfiorare cuvînta despre Iudita, care s-a îmbrăcat în straie de păr de cal și presărîndu-și cenușă în cap, s-a rugat lui Dumnezeu.

Citea fără istov și chipul lui palid părea acum și mai alb. În tăcerea înăbușitoare, glasul îi răsuna din ce în ce mai mișcător.

Logofeteasa Zdena ședea pe o laviță, îmbrăcată în veșminte de culoare cenușie. La început se uită în tavan, dar apoi, ca și cum ar fi fost ademenită de cuvintele ce le auzea, își întoarse privirile către Sádoch și-l ascultă din ce în ce mai mișcată, rugîndu-se din tot sufletul, fără cuvinte, răscolită pînă în adîncuri, la fel ca Iudita, care s-a rugat odinioară pentru cetatea ei de baștină.

Deodată, glasul lui Sádoch scăzu, amuți pentru o clipă și apoi se auzi din nou :

— „Cînd a încetat să se închine Domnului din ceruri, s-a întîmplat ca Iudita să se scoale de la locul unde se afla culcată și aruncîndu-se înaintea lui Dumnezeu, a chemat pe păcătoasa Abra. Intrînd apoi în casa ei, a lepădat haina din păr de cal și straiele de văduvie. Și și-a spălat trupul și s-a uns cu mirezme minunate de smirnă și-a pieptănat părul și și-a așezat găteală femeiască pe cap. S-a îmbrăcat apoi cu veșminte strălucite și în picioare și-a pus condurii cu podoabe."

Și citi mai departe cum Iudita, astfel îmbrăcată, a pornit spre porțile orașului și cum Ozia și preoții au rămas uimiți de frumusețea ei și i-au spus să plece.

Aici Sádoch ridică glasul şi citi cu căldură, ca şi cînd ar fi vorbit Iuditei :

— „Binecuvîntată eşti tu, fiica mea, de Domnul Dumnezeul cel prea înalt — tu eşti slava Ierusalimului".

Apoi tăcu. Ochii lui negri şi adînci se pironiră asupra tinerei văduve care asculta nemişcată. Şi deodată glăsui ca un apucat :

— Du-te şi împlineşte cuvintele scripturii !

Zdena tresări. Abia acum înţelese tîlcul cuvintelor pe care i le spusese Sádoch atunci pe schelă.

— Eu ? strigă ea înfiorată.

— Eşti frumoasă ca Iudita. Mergi şi-l omoară pe Holofern. Du-te, şi Dumnezeu o să-ţi vină în ajutor.

Sádoch lăsă cartea din mîini şi-şi îndreptă spinarea. Şedea în genunchi şi se uita la tînăra logofeteasă care se ridicase înspăimîntată. Dar deodată ochii Zdenei începură să strălucească de bucurie. În pragul uşii se ivise Bydlinský. Văzîndu-l pe Sádoch în genunchi în faţa Zdenei, preotul se făcu roşu la faţă. Se răsti la el, întrebîndu-l ce vrea.

— Vino încoace ! îi strigă Sádoch. Spune-i şi tu să plece cum a plecat Iudita ! Să se îmbrace cu veşminte de preţ şi să se ducă în tabără !

— Nu-i nevoie, spuse Bydlinský, luminîndu-se la faţă. Cu ajutorul lui Dumnezeu nu va mai fi nevoie ! Chiar acum mă duceam să dau de veste, — şi se întoarse către Zdena, — că au sosit ştiri din Praga. Fraţii ne trimit ajutoare, un pîlc de călăreţi. Au şi pornit. Apoi uitîndu-se la Zdena, adăugă : Va trece şi ceasul potrivniciei !

În clipa aceea răsună un glas de trîmbiţă.

— Auzi ? Îi cheamă pe toţi la obşte ca să le spună. Veniţi !

Dar Sádoch rămase locului. Nu se mişcă de pe duşumea. Privi în urma celor doi, dar mai ales în urma Zdenei, repetînd cu jumătate de glas :

— Iudita... Iudita... Ne lipseşte Iudita... frumoasa Iudita...

În prag se ivi Kániš.

— Unde-i sora Zdena? întrebă el scurt.

— A plecat... dar nu în tabără. Nu vrea să se ducă acolo.

— Singură?

— Cu fratele Bydlinský.

— Lui Kániš i se aprinseră ochii. Se întoarse vijelios şi plecă grăbit, lăsîndu-l în plata domnului pe Sádoch, care căzu cu faţa la pămînt.

XLVI

În după-amiaza acelei zile, pe la chindie, panul Oldřich din Rožemberk plecă din tabără. Lîngă el, pe un bălan voinic cu coamă lungă, mergea stareţul de la Louňovice. Stareţul nu mai era îmbrăcat în veşmintele ordinului său călugăresc, ci cu straie lumeşti, cu o beretă neagră pe cap şi fără arme. Guvernatorul din Rožemberk era însoţit şi de cîţiva boieri din alaiul lui. În urma tuturora venea Kokot, slujitorul lui cel mai apropiat, şi bătrînul paracliser al stareţului.

Mocnea o căldură moleşitoare. Văzduhul era tulbure din pricina prafului care se înălţa ca o ceaţă deasupra taberei. Călăreţii treceau prin locuri bătătorite, pline de mormane de gunoi şi de paie. Din loc în loc simţeau un miros greu de sînge închegat şi de resturi de porci şi de vite înjunghiate. Nicăieri nu era curăţenie, nici printre corturile şi coşmăgile lefegiilor şi nici dincolo de ele. Cu cît înaintau, cu atît aerul devenea mai greu.

Pe alocuri, văzduhul se înnegrise de puzderia muştelor şi tăunilor care roiau bîzîind, mai ales în jurul cailor. Zadarnic se apărau bietele animale, zadarnic dădeau din coadă, zadarnic scuturau din cap şi-şi muşcau grumazul.

Călăreţii înaintau anevoie pe zăpuşala asta înăbuşitoare, dar făceau drumul cu plăcere. Mai ales stareţul avea chef de vorbă şi repetă de cîteva ori că tare

îi pare bine și nespus de mult se bucură de această călătorie. Iar tînărullui guvernator îi spunea mereu că a procedat foarte cuminte ascultînd povaţa de a se duce la împărat şi de a se înţelege cu el. Acum îşi poate da seama ce i s-ar fi întîmplat dacă s-ar fi înhăitat cu păgînii aceia şi ce s-ar fi ales de el dacă pînă la urmă mocofanii l-ar fi izgonit de pe toate moșiile sau dacă ar fi ajuns să fie şi el un „frate" oarecare, sărac, la fel ca toţi ceilalţi.

Despre „frăţie", stareţul vorbi în batjocură şi adăugă că acum poate vedea şi panul Oldřich cu ce fel de „frăţie" ar fi avut a face şi ce fel de „fraţi" din scriptură sînt nelegiuiţii aceia. Cei de la Tábor sînt nişte ucigaşi. Guvernatorul se lepădase de potir, pentru că se săturase şi el de tărăşenia asta. Altminteri s-ar fi găsit acum singur în faţa cetăţii Tábor şi n-ar fi pornit să întîmpine un ajutor atît de însemnat ca acela care se apropia.

Dacă nu s-ar fi lepădat de potir, ar fi fost singur împotriva blestemaţilor şi poate că şi-ar fi pierdut şi viaţa, cum şi-o vor pierde ei. Căci taboriţii se îndărătnicesc să rămînă în afara lumii creştine, ei sînt împotriva creştinilor şi a lumii întregi. Acum guvernatorul s-a unit cu adevăratul stăpîn al ţării : cu regele, căpetenia întregii creştinătăţi. De pe urma aceasta o să tragă numai foloase.

— Şi dumneata de asemenea, întîmpină cu un zîmbet reţinut tînărul guvernator care călărea alături de stareţ.

— Eu ?

— După ce-o să-i nimicim pe cei de la Tábor, ai să pui mîna pe toate moşiile ordinului dumitale.

— Nădăjduiesc şi nu tăgăduiesc lucrul acesta.

In clipa aceea se aflau în cîmp deschis, la o distanţă bună de Tábor. Acolo erau mai feriţi, cel puţin de gîzele pişcătoare şi nesuferite, de care nu te puteai apăra în tabără. Acum nu-i mai supărau. Praf însă era din belşug. Chiar şi mai departe, în faţa lor, se înălţau fuioare de colb. Dar ochii li se umplură de bucurie cînd

văzură aceşti nori vineţii, străbătuţi de lumina soarelui în asfinţit. Se apropia ajutorul făgăduit.

Călăreţii opriră caii sub doi peri bătrîni şi stufoşi, ce aşterneau umbre lungi de-a curmezişul drumului şi peste lanurile aurii din apropiere.

Nu aşteptară prea mult. Peste puţin sosi un pîlc de călăreţi, arşi de soare, cu feţele îmbujorate, lac de apă, cu caii şi hamurile acoperite de un strat cenuşiu de colb. Erau numai nemţi, cu coifuri în cap şi bine înarmaţi. Toţi, unul şi unul, oameni zdraveni şi voinici. În urma lor, venea buluc o ceată de pedestraşi şi după ei un pîlc de călăreţi cu coifuri şi suliţe. Fiecare purta un stegulet, pe care se putea vedea o cruciuliţă roşie. După ei se înşiruiau cruciaţii pedestraşi, purtînd şi ei prapuri şi steguleţe cu semnul crucii roşii.

Îndată ce călăreţii îl zăriră pe guvernator şi alaiul lui, un strigăt puternic izbucni din rîndurile ostaşilor plini de praf şi toropiţi de oboseală. În urma cruciaţilor pedestraşi venea pe un cal negru panul Lipolt Krajíř, căpetenia întregii oşti. Pîlcurile de oameni treceau mereu prin faţa guvernatorului şi capătul lor nu se zărea încă.

Toţi erau nemţi austrieci. Panul Lipolt adăstase pînă în clipa aceea, împreună cu toată oştirea, la Budějovice. Dar împăratul îi dăduse poruncă să pornească spre Tábor, în ajutorul tînărului guvernator Rožemberk.

Guvernatorul îl salută pe Lipolt şi alaiul lui de cavaleri austrieci. Îşi spuseră cuvinte de bun sosit şi-şi strînseră mîinile sub cei doi peri bătrîni, pe sub a căror umbră, aşternută în calea soarelui, trecea pîlc după pîlc, pedestraşi şi călăreţi, cu steaguri pestriţe. Apoi veniră carele, scîrţîind amarnic. Pe lîngă ele şi deasupra lor se învolburau trîmbe de praf alb, mai înalte şi mai groase decît rotocoalele ce pluteau deasupra pîlcurilor din faţă.

Apoi guvernatorul porni cu panul Lipolt spre tabără. Înaintau pe o parte a drumului, alături de cetele de pedestraşi şi călăreţi. Bătrînul paracliser mergea lîngă

Kokot, camerierul guvernatorului. Nu-şi mai dezlipea ochii de la şirurile de ostaşi. Arăta mereu spre ei şi sporovăia într-una. Ce oameni zdraveni şi voinici! Ca nişte brazi!

— Da, dar numai nemţi, întîmpină Kokot.

— Au să facă zob „frăţia“ de la Tábor. Nemţi sau nu, n-are a face. Sînt creştini adevăraţi şi credincioşi. Dar taboriţii? Sînt ei cumva cehi? Paracliserul scuipă. Ce fel de cehi or mai fi şi ăia?

Se uita mereu la pîlcurile care înaintau cu paşi grei şi zgomotoşi pe şosea. Şi din nou petrecea cu privirea şirurile de ostaşi ce soseau fără încetare, de parcă n-ar fi avut sfîrşit. Drumul se înnegrise de atîta omenire şi armele sclipeau deasupra lor cu fulgerări orbitoare.

Panii ajunseră în tabără şi în urma lor intrară pîlcurile. Dinspre capătul din faţă al ordiei şi din rîndurile cetelor venite în ajutor răsunară trîmbiţele de război. Glasul lor, ce răzbătea pînă departe, se împletea cu răpăitul darabanelor şi cu strigătele de bucurie ale gloatei. Bătrînului paracliser, beat de fericire, îi pierise graiul. Roşu ca racul şi cu ochii strălucitori îngăima doar:

— Auzi, Kokot! Auzi, dragă frate!

În ziua aceea nu se mai gîndi nici la căsuţa lui din spatele taberei şi nici la pat. Rămase în cortul lui Kokot, alături de cortul cel mare al guvernatorului, care se înălţa puţin mai la o parte.

Panul Oldřich descălecă şi, împreună cu stareţul, cu panul Lipolt Krajíř şi cu ceilalţi oaspeţi şi cavaleri austrieci, intră în cort. Jur împrejur începură să mişune slujitorii. Cărau oale cu vin, ulcele cu bere şi tablale pline cu de-ale gurii. În cortul guvernatorului era mare veselie şi însufleţire. Glasurile şi rîsetele se auzeau de-afară.

Bătrînul paracliser şedea pe un maldăr de fîn în cortul lui Kokot. Zgomotul ce-i ajungea la urechi îi făcea plăcere; dădu mulţumit din cap. Ţinea în mînă o stacană, ciocni cu Kokot şi o deşertă pe gît. Dar nu rămase multă vreme locului.

— Pe ăştia o să-i apuce miezul nopţii aici, zise el arătînd spre cortul guvernatorului. Zadarnic îl aştept pe stareţ. Ce să mai pierd vremea? Are de ce să se veselească, şi el, şi guvernatorul. Aşa ajutor mai zic şi eu. Mult n-o să mai stăm în duhoarea şi în zăduful ăsta. Ştii ce, Kokot? Mă duc să mă mai uit la nemţii şi la austriecii care au sosit.

Paracliserul se îndreptă spre locurile unde tabăra se mărise cu noile pîlcuri. Era acolo un furnicar şi un roi de oameni ca într-un stup. Lefegiii îşi pregăteau masa de seară sau îşi ridicau corturi şi coşmăgi. Se adunau pe lîngă căruţe şi vedeau de cai. Căutau mai ales apă, şi din pricina asta strigau în toate părţile. Pretutindeni numai nemţi şi graiuri străine.

Paracliserul nu ştia nemţeşte, însă ici şi colo se apropia de cîte unul, încercînd în fel şi chip să se facă înţeles. În cele din urmă dădu de un ostaş cu care putu să intre în vorbă. Amurgul se lăsase peste tabără şi caiere de fum se înălţau către albastrul cerului. Bătrînul găsise un ostaş care o rupea puţin ceheşte. Află de la el că veniseră opt mii de lefegii, dar că aceştia nu erau toţi. Însuşi principele Albrecht pornise cu oaste şi se afla pe drum într-acolo. Va veni şi unchiul acestuia, principele de Stiria. Fiecare din ei cu cîteva mii de oameni, ba chiar şi mai mulţi. Şi are să vină şi episcopul din Passau.

— Păi... de ăştia nici n-o să mai fie nevoie! strigă paracliserul, măcar că vestea îi mergea la inimă. Pînă atunci voi o să fiţi acolo... Şi arătă spre Tábor. Şi n-o să mai rămînă piatră pe piatră!

Cînd paracliserul se întoarse din mijlocul nemţilor, la marginea taberei îl ajunse din urmă Smrček din Mnich, pîrcălabul de la Přiběnice, care rînduia şi ducea la locurile hotărîte noile pîlcuri de nemţi, sau le dădea în primirea ajutoarelor sale, după cum îi poruncise stăpînul. Zărindu-l pe paracliser, îl opri şi-i spuse în glumă să nu se mai arate pe-acolo, c-o să pună nemţii mîna pe el.

— Am la mînă carte de la stareţ, cu pecetea guver-

natorului... n-ai nici o teamă, i-o întoarse paracliserul. Da' ție ți-e frică de taboriți.

Și zîmbind la gîndul acesta năstrușnic, îl întrebă dacă e adevărat că se urnesc spre ei principii din Austria și Stiria, precum și oamenii episcopului din Passau.

Boierul dădu din cap.

— Și o să-i așteptați și pe ei? Sau veți porni mai înainte? Năpustiți-vă asupra lor! Sînteți destui, ce Dumnezeu! Poate de zece ori mai mulți decît ei, dacă nu și mai mulți!

— Asta-i adevărat. Dar guvernatorul vrea să mai pușcărim și mîine toată ziua, și numai după aceea, cu ajutorul lui Dumnezeu, să ne năpustim asupra lor. Pînă atunci poate c-o să vină și prințul din Austria. Prafu' o să se-aleagă de ei!

— Și-ai să te desparți din nou de Marta, nepoata dumitale. Ea se gîndește și se roagă pentru dumneata.

— Dacă o vrea Dumnezeu, am s-o văd în curînd. Rămîi cu bine!

Pîrcălabul dete pinteni calului și se îndreptă către cortul guvernatorului. Paracliserul o luă spre căsuța lui.

Era o noapte liniștită și senină, noapte de vară. Dar zăpușeala nu se ostoise de fel. Paracliserul deschise oblonul și ferestruia lipită cu bășică de bou, și lăsă ușa vraiște. Totuși nu putu să stea multă vreme în pat. Desculț și pe jumătate îmbrăcat ieși din casă și se așeză pe o bîrnă în fața ei. Ceva mai departe se aflau cîteva case țărănești. Împrejurul lor și prin curți erau trase o mulțime de care cu merinde pentru guvernator. Dintr-acolo se auzeau glasuri, zăngănit de fiare și clipocit de apă.

În celălalt capăt al taberei, ici și colo, se înălțau caiere de fum spre cerul înstelat. Pe alocuri, licăreau încă scînteieri de jeratic ce se vedeau limpede în beznă. Dar carele și colibele păreau umbre negre care se topeau într-una singură. Corturile alburii se înălțau în văzduh de parcă ar fi fost niște ghemotoace de ceață.

Un amestec înăbuşit de glasuri şi zgomote venea din partea aceea, pierzîndu-se în tăcerea nopţii. De undeva, din apropiere, se auzea limpede nechezatul vreunui cal sau strigările oamenilor care făceau de strajă.

La tunuri şi la praştii era linişte. În cetate de asemenea. Paracliserul nu vedea decît turnul porţii înălţîndu-se în noapte ca o umbră uriaşă.

Bătrînul se uita, iscodea în toate părţile şi trăgea cu urechea. Începu să se roage, dar gîndurile îi zburau aiurea. Se gîndea la părintele stareţ care întîrzia atît de mult. Niciodată nu zăbovise la masă vreme atît de îndelungată ca acum. Îşi aminti de Louňovice, de mănăstire, şi o vedea albă ca odinioară, strălucind în soare sub muntele Blaník cel înnegurat, şi apoi se vedea pe sine din nou acolo, la sărbători şi în alte împrejurări, voios şi liniştit.

Năpădit de aceste gînduri, paracliserul se duse la culcare fără să-l mai aştepte pe stareţ. Înainte de a se culca, închise ferestrele şi uşa, căci dinspre tabără venea un miros greu. Dormi buştean. Pe la miezul nopţii, cînd stareţul apăru în sfîrşit, bătrînul dormea dus. Egumenul nu aprinse opaiţul şi nu-l deşteptă din somn. Se dezbrăcă şi după ce îşi făcu rugăciunea puse şi el capul jos.

XLVII

Noaptea era pe sfîrşite. Începuse să se crape de ziuă. Către răsărit cerul pălise, iar aerul era mai proaspăt şi mai înviorător. Peste ierburi şi semănături căzuse roua. Ţarinile dormitau învăluite în liniştea adîncă a dimineţii. Nu se auzea încă glasul pitpalacului. Holdele se odihneau în întuneric, tăcute şi nemişcate.

Pe o coastă nu prea povîrnită, care închidea priveliştea, se aşternea un lan de grîu înalt cît omul, întinzîndu-se pînă departe, cît vedeai cu ochii. Jos, sub coastă, pe o parte din luncă şi prin grîul călcat în picioare, poposise un pîlc de călăreţi. În dreapta şi în

stînga, pîlcul era tăinuit de lanul de grîu. Oamenii stăteau liniştiţi, fără să facă zgomot. Caii de toate culorile aveau şeile pe ei. Cei mai mulţi îşi ţineau capul în piept şi ochii pe jumătate închişi. Dormeau. Ici şi colo cîte unul se trîntise jos sau păştea printre semănăturile strivite.

Ostaşii stăteau lîngă bidivii, unii cu coifuri şi mantale, alţii numai în cămăşi de zale şi cu pieptare de fier. Se rezemau de şei, iar suliţele şi le înfipseseră în pămînt. Mulţi se culcaseră lîngă cai, cu dîrlogii înfăşuraţi în jurul mîinii. Cîţiva se lungiseră unul lîngă altul, ceva mai la o parte de locul unde un tovarăş de-al lor vedea de animale. Călăreţii dormeau. Se odihneau după drumul istovitor pe care-l străbătuseră.

Cu şase zile în urmă plecaseră în taină din Praga şi abia acum, în noaptea asta, se apropiaseră de cetatea Táborului, ţinta călătoriei lor. Umblaseră pe drumuri ocolite, ascunse, ca nişte hoţi, ca să nu-i vadă nimeni si să nu ştie încotro se îndreaptă. Şi ca nu cumva să se încaiere pe drum cu vrăjmaşul. Căci în vremea asta duşmanii forfoteau peste tot. Pretutindeni întîlneai pîlcuri de cruciaţi sau de călăreţi mergînd la trap şi vedeai numai prapurul catolic şi numai crucea roşie pe steaguri, pe steguleţele halebardelor şi lănciilor, pe mantale, pe sumane şi pe glugi. Toţi se îndreptau către o singură ţintă : Praga. Se duceau să întărească oastea craiului maghiar, spre a nimici cetatea cehă.

Acum însă era vorba şi de Tábor. La Praga sosiseră veşti că oraşul cel nou al taboriţilor e prins ca într-un cleşte şi că în curînd guvernatorul care-l împresoară va primi numeroase întăriri din Austria şi Stiria. Despre guvernator trimiseseră veste fraţii de la Tábor. Însă despre duşmanii care se pregăteau şi se apropiau, nu se ştia nimic acolo. Despre oştile acestea, prietenii şi fraţii din părţile de miazăzi trimiseseră ştiri la Praga, şi ele au fost adeverite apoi de iscoade. Copleşiţi de aprigile veşti, hatmanii taboriţi au ţinut sfat şi toţi s-au alăturat părerii lui Žižka : Táborul nu trebuie să cadă ! Dimpotrivă, oştile lui Rožemberk, ca

şi ajutoarele sosite din Austria trebuie ţinute pe loc, ca să nu se poată urni spre Praga.

— Se cade să-i ajutăm pe fraţii noştri, spuse Mikuláš din Hus. Dar tu trebuie să rămîi aici, căci e nevoie de tine. Şi întorcîndu-se către fratele Žižka, întregi : Am să plec eu !

Sfatul l-au ţinut în curtea domnească de lîngă poarta pulberăriei.

După ce plecaseră de sus, de la Pohořelec, fraţii taboriţi petrecuseră cîteva zile în Piaţa fînului din Oraşul Nou. Apoi au fost mutaţi la curtea domnească. In ograda largă, carele erau rînduite în şiruri negre, iar staulele şi grajdurile unde se aflaseră pe vremuri caii regelui gemeau acum de caii fraţilor taboriţi.

Sfatul luă sfîrşit. Intr-un gang lung, ce răsuna aproape necontenit de zornăitul pintenilor şi de bocănitul paşilor grei, Zbyněk din Buchov, care tocmai pleca de la adunarea sfatului, îl întîlni pe Ctibor din Hvozdno. Logofătul ieşise din odaia lui, care cîndva fusese a vreunui curtean spilcuit.

Cînd boierul din Hvozdno auzi ce se pregăteşte, se opri locului şi în ochii lui albaştri se oglindi scînteierea unui gînd. Işi netezi mustaţa brumărie şi zise cu grăbire :

— Plec şi eu !

— Du-te, zise Zbyněk din Buchov. Eşti croit pentru aşa ceva, mai degrabă decît să stai aici. O să fie însă foarte primejdios.

Boierul nu dădu înapoi şi nici nu se răzgîndi, ci repetă mai aspru şi mai hotărît :

— Mă duc !

Şi plecă cu ceilalţi. Erau trei sute cincizeci. Caii fuseseră aleşi pe sprînceană şi fraţii înşişi erau toţi unul şi unul : tineri şi voinici. Mustăţi cărunte aveau numai Mikuláš din Hus, Kuněs din Bělovice şi Ctibor din Hvozdno. Cu ei plecă şi Andrei. Chiar hatmanul îl alesese, în urma sfatului lui Kuněs. Porniseră din Praga noaptea tîrziu, şi acum, în a şasea noapte, se opriseră la o palmă de loc în faţa Táborului. Se odih-

neau şi aşteptau semnul care trebuia să le vină dinspre cetate. Într-acolo pornise în taină, înaintea ostaşilor, un om din Praga.

Andrei moţăia lîngă murgul său. Boierul Ctibor stătea chiar la marginea pîlcului şi-şi ţinea calul de frîu. Purta pe umeri o manta, iar coiful şi-l pusese alături. Bătrînul boier privea ţintă în pămînt. Prin cap îi treceau tot felul de gînduri. Cum o fi ducînd-o Zdena ? Ce-o fi la Tábor ? Ce-or fi făcînd preoţii aceia neastîmpăraţi ? Dar ea ? Apoi se întrebă : o fi ajuns acolo omul nostru ? Or fi aflat şi ei ceva ? Dacă nu ştiu încă nimic şi nu se urnesc, o să fie rău.

Îşi roti ochii pe cer. Era încă întuneric. Ceva mai departe, într-un răzor vecin, se auzi glas de pitpalac. Ar fi timpul. Şi hatmanii...

Logofătul se uită înapoi. Pe muchea povîrnişului zări două puncte negre deasupra semănăturilor. Erau Mikuláš din Hus şi Kuneš din Bělovice. Priveau cu luare-aminte în toate părţile, scrutînd zarea. Cei doi hatmani cătau spre tabăra lui Rožemberk şi mai departe, spre oraşul ce se aşternea înaintea lor. Ziua se îngîna cu noaptea şi oraşul părea o dungă neagră.

Hatmanii vorbeau cu glas scăzut. Arătau spre satul Měšice, din spatele taberei, şi spre cetate. Apoi îi căutau cu privirea pe cercetaşii care fuseseră trimişi înainte să iscodească. Unul din ei se apropia pe jos, în grabă, printre semănături. Hatmanii îi făcură semne şi se înălţară în vîrful picioarelor ca să-i vadă, căci din partea aceea nu se desluşeau decît lanurile de grîu. Omul veni în goană către ei. Cu sufletul la gură şi roşu la faţă se opri. Zdrobit de oboseală, începu să spună ceva, dar glasul i se curmă din pricina alergăturii.

O clipă după aceea, pe neaşteptate, lanul de grîu începu să se legene. Oamenii şi capetele cailor se iviră deasupra spicelor care-şi plecau vîrfurile. Caii îşi croiau drum cu pieptul prin holda deasă, călcînd-o în picioare. Şirul negru de călăreţi ieşi din semănături la cîmp deschis.

Acum zăriră ceva ce nu putuseră să vadă din adăpostul lor de mai înainte. Drept în faţă, la o distanţă bunicică, tabăra se întindea pînă hăt-departe, dincolo de sat. În lumina alburie a zorilor părea fără sfîrşit.

Călăreţii înaintau tăcuţi. Nimeni nu scotea o vorbă. Numai ici şi colo sforăia cîte un cal sau îşi scutura coama. Alteori, potcoavele copitelor se loveau de pietre, zornăind zgomotos. Apoi zăngăniră şi săbiile. La porunca hatmanilor, călăreţii le trăseseră din teacă. Pîlcul înainta tăcut pe pămîntul moale, ca un şir lung de umbre. În frunte mergeau cercetaşii, iar după ei se înşiruiau ceilalţi în rînduri de cîte şapte.

În tabăra vrăjmaşă nu se simţea nici o mişcare. Taboriţii nu văzură înaintea lor nici o caraulă. Şi astfel, tiptil şi cu băgare de seamă, ajunseră ceva mai încolo de sat, în spatele oamenilor lui Rožemberk.

Pîlcul taboriţilor se opri pentru o clipă în dosul unui crînguşor. Erau acolo mai ales mesteceni care în ceasul acela al dimineţii băteau în alb. Pe drum, speriară o mulţime de pitpalaci. În faţa crîngului, un stol de prepeliţe o zbughi deodată în văzduh şi se lăsă undeva mai departe.

Călăreţii adăstau. La buza crînguşorului, învăluit pînă mai adineauri în întuneric, frunzişul unui plop tremura în adierea vîntului de dimineaţă care începuse să bată încetişor. Andrei se uită după unchiul său, către marginea pîlcului, printre rîndurile fraţilor. În lumina vineţie şi firavă a zorilor, feţele tuturor păreau mai albe. Fiecare stătea înfipt în şa ca o stană de piatră, cu privirile aţintite drept înainte şi cu mîinile gata să înşface armele.

Kuneš se uită cu luare-aminte spre tabără, dar mai ades căta spre Tábor. Nu mai avea răbdare. Vorbea cu Mikuláš din Hus. Cuvintele lui erau însufleţite, dar glasul îi suna domol.

Deodată tresăriră cu toţii. Chiar şi cîţiva cai făcură o mişcare de spaimă. O lovitură de tun bubuise pe neaşteptate. Detunătura venea dinspre oraş. Se auzi apoi încă una şi încă una.

Andrei îl văzu pe hatmanul Kuneš rotindu-şi sabia în văzduh şi-l auzi răsuflînd uşurat şi mulţumit :

— Domnul fie lăudat ! A ajuns ! Se gîndea la omul care fusese trimis la Tábor. Apoi, întorcîndu-se către călăreţi, grăi : Fraţilor, acu-i acu' ! Fraţii de la Tábor au năvălit asupra lor. Auziţi ?

Tunurile bubuiră iarăşi, şi după ele se auziră altele. Se părea că oamenii lui Rožemberk răspund la atacul taboriţilor. Un strigăt sălbatic, un urlet prelung străbătu apoi văzduhul în tăcerea dimineţii.

În clipa aceea, călăreţii din spatele crîngului se rînduiră în două şiruri lungi. Unul era condus de Mikuláš din Hus, iar celălalt de Kuneš din Bělovice. În acesta din urmă se afla şi Ctibor din Hvozdno cu nepotul său.

Un cercetaş sosi în goana calului, spunîndu-le că în partea aceea din spatele taberei locul e părăsit. N-au dat de nimeni pe-acolo. Toţi sînt întorşi cu faţa spre Tábor. Călăreţul vesti aceasta celor doi hatmani care se aflau unul lîngă altul.

La auzul ştirii, fiecare hatman se duse la pîlcul său. Nu mult după aceea porniră în goană, cu suliţele şi steagurile aplecate şi cu trupurile lipite de coama cailor. Goneau năprasnic, dar în tăcere, fără să scoată o şoaptă. În urma lor rămîneau doar urmele copitelor. Mergeau drept spre tabără, trecînd peste ogoare, peste pîrloage şi semănături, prin care tăiau drumuri largi. În curînd dispărură din preajma crîngului, mistuindu-se printre lanuri, dar deodată izbucni din rîndurile lor strigătul sălbatic :

— Hurr, Tábor ! Hurr, Tábor !

XLVIII

Bătrînul paracliser de la Louňovice fu trezit pe neaşteptate din somn. Bubuiturile asurzitoare ale tunurilor răbufneau pînă în coliba lui. Dar bătrînul nu se sperie. De două săptămîni, de cînd se aflau în faţa Táborului, se deprinsese cu asemenea zguduituri ne-

aşteptate. De astă dată, însă, îl cuprinse mînia. Ereticii ăştia s-au apucat să ne sîcîie tocmai azi cînd au sosit nemţii, ca şi cum ar vrea să le spună bun venit.

Paracliserul se uită la stareţ care dormea buştean. Apoi ieşi din căsuţă, ca să vadă ce se întîmplă. Dar în partea aceea a taberei nu zări nimic neobişnuit. Bătrînul se întoarse în casă, se lungi pe pat şi ciuli urechea. I se speriase somnul. După un răstimp se încălţă, îşi trase haina peste cap şi începu să se închine.

Nu se rugă însă multă vreme. Il muncea gîndul că n-ar strica să-l trezească şi pe stareţ. Dar înainte de a o face, egumenul se deşteptă singur, tocmai în clipa cînd paracliserul, dezdoindu-şi genunchii, sărise din pat. Undeva pe-aproape se stîrnise o zarvă şi o hărmălaie sălbatică. Amîndoi se înspăimîntară, căci zgomotul se auzea doar la o azvîrlitură de băţ. Stareţul puse grabnic mîna pe haine şi se îmbrăcă numaidecît. Il ajută şi paracliserul. După aceea se repeziră amîndoi afară din casă. Dar nu ajunseră departe, căci nu mai putură să răzbească. Lefegiii foiau în toate părţile. Unii la dreapta, alţii la stînga, răzleţi sau mai mulţi laolaltă, de parcă ar fi dat strechea în ei. Lîngă căsuţa stareţului şi jur împrejurul ei nu se mişca însă nimeni.

Ceva mai departe se iscase o învălmăşeală nemaipomenită ; nu se vedeau decît călăreţi care strigau şi îndemnau fără istov. Chemarea goarnelor din apropiere răsuna ca un muget ; ceva mai încolo se auzea răpăit înverşunat de darabane. Iar peste tot se înălţau strigăte şi îndemnuri la luptă.

Lefegiii mişunau de colo pînă colo, de parcă şi-ar fi pierdut minţile. Privirile lor speriate cătau spre dreapta, de unde răzbăteau urlete şi strigăte fioroase. Apoi se întoarseră spre stînga. Stareţul făcu la fel. Paracliserul care stătea alături, tremura ca varga. Ochii lui neliniştiţi şi înspăimîntaţi alergau dintr-o parte în alta, după lefegiii care se îmbulzeau în faţa lor. Apoi îşi îndreptă din nou privirile spre stareţ. Cînd îi văzu chipul palid, simţi un cuţit în inimă. Stareţul

părea buimăcit şi speriat. Şi aşa şi era. Îl străfulgerase gîndul că tabăra a fost lovită în acelaşi timp din spate, din dreapta şi din stînga. De bună seamă, păgînii au primit ajutor.

Dar alungă numaidecît acest gînd. De unde aveau să primească taboriţii ajutor? Toate drumurile erau închise.

Stareţul încercă să se strecoare prin mulţime şi să ajungă la cortul guvernatorului. Dar nu izbuti. Voi să facă un ocol, însă nici aşa nu reuşi. Pretutindeni, numai lefegii şi cai. Începu să strige, să răcnească, să spună cine este şi că vrea să se ducă la guvernator. Dar nimeni nu-l luă în seamă. Paracliserul se ţinea după el, suspina şi-l întreba mereu, plin de îngrijorare:

— Ce s-a întîmplat? O fi năvălit cumva duşmanul? Ori poate că nu blestemaţii ăştia sînt pricina cumplitului vălmăşag?

Stareţul nu-i răspunse. Privea în toate părţile şi căuta să-şi croiască drum printre ostaşii buluciţi.

În cele din urmă fură nevoiţi să se întoarcă la căsuţa lor. Dar chiar în clipa aceea se întîmplă ceva neobişnuit.

Stareţul văzu că mulţimea de oameni care se tot îmbulzea, se opreşte deodată şi-o rupe la fugă, întocmai ca o turmă de oi. Cuprinşi de spaimă şi în neorînduială, scoţînd strigăte sălbatice, ostaşii se năpusteau acum înapoi. Oamenii aruncau scuturile şi suliţele, iar coifurile zburau cît colo prin văzduh. Mulţi dintre lefegii se prăvăleau poticnindu-se sau loviţi de copitele cailor care se prăbuşeau. Cu nările umflate şi ochii bulbucaţi, cu coamele în vînt şi înnebuniţi de groază, animalele se ridicau în două picioare. Printre cetele de pedestraşi, tot mai mulţi cai goneau din toate părţile. Fugeau drept înainte, strivind sub copite trupurile oamenilor căzuţi.

Praful se învolbura de jur împrejur şi trîmbe nesfîrşite se înălţau în văzduh. Prin norii de colb se vedeau călăreţi zburînd cît colo din şei sau cai ce se prăvăleau cu oameni cu tot, înghiţiţi de înspăimîntă-

torul vîrtej. Pămîntul huia amarnic şi armele zăngăneau. Strigăte sălbatice se împleteau cu sudălmi şi îndemnuri ; din cînd în cînd se auzea glasul scurt şi pătrunzător al goarnei. Totul se amesteca într-o volbură ameţitoare. Spaima îşi pusese pecetea pe feţele oamenilor. Toţi erau cuprinşi de groază şi deznădejde.

Paracliserul îl apucă de mînă pe stareţ. Intrînd în tinda casei, preotul voi să iasă pe uşa din dos, în curtea vecinului unde se aflau nişte care şi cai. Dar nici pe-aici nu izbutiră să răzbească. Bulucul de oameni îi înconjură ca o apă mare, gata să-i înghită.

Stareţul văzu într-o curte nişte oameni scoţînd bidiviii din grajd şi luînd-o la fugă. În altă parte, vecinii deshămau caii, se aruncau în şa, şi pe-aci ţi-e drumul. Cîteva căruţe zăceau răsturnate. Celelalte fuseseră părăsite, iar oiştile ridicate păreau înfipte în văzduh.

Paracliserul începu să se vaiete cu glas tare. Era alb ca varul şi năucit de tot. Stareţul tăcea şi nu răspundea la întrebările chinuitoare ale bătrînului. Se uita doar în toate părţile, ca să vadă pe unde ar putea să iasă din împresurare. Cînd se întoarseră din nou în faţa căsuţei, se opriră înspăimîntaţi. Un urlet năprasnic dudui de jur împrejur :

— Hurr, Tábor ! Hurr, Tábor !

Prin uşa deschisă văzură un pîlc întreg de călăreţi care strigau în goana lor sălbatică : „Hurr, Tábor !“ În lumina dimineţii treceau ca nişte vedenii, secerînd în dreapta şi în stînga.

Stareţul trînti uşa cu putere şi luînd scara din colţul tindei, o propti la gura podului. Apoi, ţinînd-o bine, strigă paracliserului cu înfrigurare :

— Suie-te !

Bătrînul se urcă anevoie şi era cît pe ce să cadă de pe trepte. Cînd ajunse în întunericul podului, se sui şi stareţul. Trase apoi scara după el. Paracliserul, slăbit peste măsură, nu putu să se mai ţină pe picioare. Căzu grămadă şi oftă. Apoi îşi împreună mîinile, îngăimînd :

— O, Doamne, milostive Dumnezeule! Întocmai ca acolo... întocmai ca acolo, în curtea aceea!

Stareţul se apropie de coama casei şi se uită printr-o crăpătură largă. Razele soarelui învăluiau pămîntul. Egumenul îşi dădu seama de prăpădul de afară. Tabăra parcă nu fusese nicicînd acolo, şi toţi fugeau încotro vedeau cu ochii. Amărăciunea, mînia şi durerea sfîşiară inima acestui bărbat vajnic. Stătu o clipă nemişcat, uitîndu-se la îngrozitoarea învălmăşeală. Nu-şi pierduse încă nădejdea că va scăpa cu viaţă. Se mîngîia cu gîndul că totul dimprejur se va prăvăli, se va spulbera, dar că într-un fel sau altul el o să scape teafăr. Şi se bucura din toată inima că nu era îmbrăcat în veşmintele albe ale ordinului său.

În preajma lor urlau talazurile acestei vijelii înspăimîntătoare. Uneori căsuţa părea că se clatină sub zguduirea unor lovituri năprasnice. Strigăte înfricoşătoare, glasuri de trîmbiţă, chiote, tropot de cai şi huruit de care, toate se împleteau într-o hărmălaie bezmetică pe care o acoperi deodată un cîntec puternic, asemănător unui muget de vînt. Se apropia în grabă şi spinteca văzduhul ca o iazmă de spaimă.

Paracliserul gemea cu glas tare. Fără voie, stareţul se curmă de mijloc şi plecă din dreptul crăpăturii. Soarele răsărise, şi prin preajma căsuţei se vedea acum trecînd cu paşi grabnici o mulţime de pedestraşi taboriţi. În fruntea lor mergea un preot bărbos, care ţinea deasupra capului un artofor de lemn. După el veneau bărbaţi, unii cu bărbi, alţii fără, cu căciuli şi coifuri în cap, înarmaţi cu îmblăcii ferecate şi cu suliţi. Toţi erau cuprinşi de o înflăcărare sălbatică.

În tinda căsuţei stăpînea liniştea. Dar după cîtva timp odăile de jos vuiră de zgomot. Se auzeau strigăte, lovituri, forfotă de oameni şi freamăt de bucurie. Stareţul se apropie de gura podului. Înţelese că cei de jos găsiseră sacul, armura şi veşmintele lui albe, călugăreşti. Îl cuprinse spaima şi-i îngheţă sîngele în vine. Uitase de lucrurile rămase acolo. Zgomotul şi valma de glasuri înfierbîntate de sub gura podului îl

zguduiră. Stareţul îi auzi căutînd scara. Aşadar nu mai aveau decît o clipă de trăit. Se apropie de paracliser. Bătrînul plîngea cu hohote, prăbuşit pe scînduri. În timp ce preotul vorbea cu el, bătrînul se încleştă de mîinile lui.

De jos se auzi un strigăt: găsiseră în spatele casei nişte ostreţe. Cineva le rezemă de perete şi se urca acum la ei. Egumenul era foarte palid şi stătea în întuneric lîngă paracliser. Privirile îi erau aţintite asupra gurii podului. Prin crăpăturile din acoperiş se strecurau firave razele aurii ale soarelui de dimineaţă. În lumina lor, stareţul zări ivindu-se la gura podului un cap bărbos, acoperit cu o glugă pe care era cusut un potir roşu.

Indată ce-l văzu pe egumen, taboritul scoase un strigăt şi săltîndu-se în pod, se repezi la el cu sabia în mînă. In urma lui veniră încă doi.

Paracliserul nu se mai putea ţine pe picioare. Taboriţii se răstiră la el, poruncindu-i să coboare. Dar bătrînul parcă se prostise; nu mai simţea nimic. Se mişca în neştire, ca o momîie. Coborî din pod în urma stareţului. De pe la jumătatea ostreţelor se prăvăli. Îi auzi pe cei din jurul lui chicotind. Bărbaţii rîdeau cu glas răguşit, iar femeile cu hohotiri ascuţite, pătrunzătoare.

In jurul paracliserului se îngrămădise o mulţime de prăştiaşi şi de femei. Bătrîne şi tinere, voinice sau sfrijite, legate la cap cu testemele sau cu şuviţele de păr fluturînd în jurul frunţii. Unele dintre ele erau înarmate, altele fără arme.

Bătrînul nu putea să vorbească. Stareţul stătea în mijlocul încăperii. Paracliserul îi văzu pe cei de faţă înghesuindu-se în jurul preotului. Femei şi bărbaţi cu îmblăcii în mîini îi arătară veşmintele albe. Stareţul recunoscu că sînt ale lui.

Drept răspuns un răcnet sălbatic izbucni din piepturi. Cîţiva taboriţi se năpustiră afară, strigînd cît îi ţinea gura că au pus mîna pe stareţul cu veşminte albe. Cei rămaşi în casă erau gata-gata să-l sfîşie. Se

repeziră la el și-l îmbrinciră, cărîndu-i ghionți și zborșindu-se amarnic. O fiară care l-a înduplecat pe guvernator să se lepede de potir! Urlau la el că a izgonit din tabără pe preoții care împărtășeau sub ambele chipuri.

De afară năvăliră acum alți frați, înghesuindu-se în tinda casei. În fruntea lor se afla un țăran bătrîn; cu un îmblăci în mînă, el striga în gura mare că-l cunoaște bine pe stareț, căci a fost iobag pe moșiile mănăstirii.

Bătrînul țăran, cu îmblaciul ferecat în mînă, se uită încruntat la stareț și strigă:

— Ăsta-i!

Paracliserul văzu negru înaintea ochilor. Cuprins de-o durere sfîșietoare, îl îmbrățișă pe egumen și strigă ceva cu glas răgușit. Preotul, însă, dîrz și disprețuitor, tăcea. Unul din frați îi aruncă la picioare lanțul de aur și-l strivi sub călcîi, zdrobind și crucea atîrnată de el.

Între timp, ceilalți duseră afară cu mare tărăboi veșmintele albe și armele starețului. Prăștiașii și femeile se întoarseră în încăpere cu maldăre de paie și fîn, pe care le aruncară în jurul celor doi zălogi. Odaia fu umplută cît ai clipi. Starețul și paracliserul rămaseră singuri. Apoi de-afară se auziră lovituri. Taboriții înțepeneau ușile și obloanele ferestrelor, chiuind și scoțînd tot felul de strigăte.

Atunci starețul căzu în genunchi. Paracliserul zăcea în nesimțire pe podea. Buzele preotului pierduseră orice culoare, iar fața îi era albă ca varul. Cu glas stins îngăimă:

De profundis ad te clamavi, domine! [1]

Rostise aceste cuvinte cu nespusă sfîșiere, însă din tot sufletul. Starețul își înălță privirea tulbure spre tavanul odăii. Sărăcăcioasa încăpere era zăvorîtă și astupată din toate părțile. Înăuntru stăruia un întu-

---

[1] În ceasul din urmă, către tine, o Doamne, îmi îndrept ruga (în limba latină, în text). (n.r.)

neric înăbuşitor. În clipa aceea răbufniră trîmbe de fum şi flăcările începură să duduie.

Afară, în faţa casei, şi mai departe, de jur împrejur, strigătele şi cîntările fraţilor taboriţi treceau biruitoare peste tabăra părăsită de oamenii lui Rožemberk. Cea mai cumplită hărmălaie era însă lîngă întăriturile sfărîmate şi alături de cele două praştii mari, lăsate în voia soartei.

XLIX

Ostaşii lui Rožemberk şi nemţii din Austria au rupt-o la fugă într-o nemaipomenită neorînduială, lăsînd totul baltă : răniţi, bolnavi, corturi, căruţe şi o pradă bogată. Duşmanul era urmărit de taboriţi, mai ales de călăreţi, în frunte cu Mikuláš din Hus şi Kuneš din Bělovice. Ceilalţi rămaseră în tabăra cucerită, căutîndu-i mai cu seamă pe fraţii răniţi, spre a-i duce în cetate. Dar nu găsiră prea mulţi ; în schimb aflară sumedenie de răniţi din cetele lui Rožemberk.

Cea mai mare parte din fraţi alerga după pradă. Larmă cumplită făceau cei care năvăliseră în cortul guvernatorului, unde găsiră multe lucruri de preţ, arme, veşminte şi bani cu nemiluita. Pe tot cuprinsul taberei lui Rožemberk, cît vedeai cu ochii, zăceau împrăştiate lucruri de tot felul, de parcă ar fi fost lăsate înadins acolo : scuturi cu zugrăveli sau lucrate din piei întinse, coifuri, săbii, lăncii, săgeţi risipite ori rămase în tolbe de lemn sau din piele de viezure, icicolo sumane sfîşiate, călcate în picioare, glugi, îmblăcii şi dăsagi. Totul într-un talmeş-balmeş înfricoşător, printre corturi şi coşmăgi. În mijlocul taberei şi pe peticul de pămînt de dincolo de Tábor pe unde se scurseseră fugarii şi urmăritorii lor, multe adăposturi fuseseră răsturnate sau strîmbate din loc.

În ţărîna răscolită, zăceau leşurile vrăjmaşilor. Într-un loc stăteau claie peste grămadă, în altă parte se prăbuşiseră într-o rînă, unii zăceau cu faţa în sus, alţii cu obrazul în pulbere şi cu degetele înfipte în ţărînă.

Pe unii moartea i-a prins cu mîinile încleştate pe arme. Toţi erau plini de sînge.

Soarele îşi vărsa nemilos dogoarea asupra cîmpului înspăimîntător, scăldat în sînge, acoperit cu leşuri de oameni şi stîrvuri de cai. Hoiturile animalelor încremenite cu picioarele în văzduh înnegriseră locul. Potcoavele şi podoabele de metal de pe curele scînteiau în lumina soarelui.

Dar nimeni nu se sinchisea de toate acestea. Prin apropiere scîrţîiau carele lui Rožemberk, care acum se îndreptau spre Tábor, încărcate cu pradă. Pe lîngă ele mergeau fraţii, în cete sau numai cîte unul, însoţind chervanele luate de la duşman. Pretutindeni pe cîmp forfoteau prăştiaşi şi femei taborite. Toţi adunau cu rîvnă arme şi armuri şi le făceau grămezi. Se opreau din lucru numai pentru o clipă, atunci cînd treceau pe lîngă ei fraţi care duceau ostaşi prinşi sau cai de luptă încătărămaţi şi înşăuaţi, aşa cum puseseră mîna pe ei în toiul bătăliei.

Feciorul din Hvozdno se întoarse în tabără împreună cu pîlcul fratelui Kuneš din Bělovice. Îl urmăriseră pe duşman pînă la amiază. Aduceau cu ei un număr de cai luaţi de la vrăjmaşi şi cîţiva ostatici mai simandicoşi : cavaleri austrieci.

Andrei nu era atît de voios pe cît s-ar fi cuvenit să fie după o asemenea mare biruinţă. Locul de lîngă el era gol. Unchiul său cu părul cărunt nu mai călărea alături. Tot drumul de la Praga şi chiar în timpul iureşului din zorii zilei, cînd s-au năpustit din spate asupra taberei lui Rožemberk, Andrei îl avusese pe Ctibor lîngă el. Îl văzuse în luptă în apropierea lui, lovind în dreapta şi în stînga ca un flăcău. Deodată, însă, în vîrtejul încăierării, îl pierduse din ochi. Dar nu-şi dădu seama decît după ce ieşi din tabără, urmărind duşmanul care o luase la fugă, şi anume în clipa cînd îl opri hatmanul.

Din pîlc nu lipsea numai boierul din Hvozdno. Totuşi, fraţii se mîngîiau cu gîndul că poate nu pieriseră în luptă, ci în învălmăşeală or fi luat-o cumva razna

peste cîmpuri, ajungînd în altă parte. Feciorul se alina și el cu gîndul ăsta. Dar nu era pe deplin liniștit și de aceea nu se putea bucura din toată inima de biruința cîștigată. Pe drum se uita în toate părțile după unchiul său. Cînd se opriră în tabără ca să răsufle oleacă, să dea cailor nutreț și să-i adape, Andrei întrebă de Ctibor pe oricine îi ieși în cale.

Apoi își legă murgul lîngă ceilalți cai, de gardul unei case, la capătul taberei, de unde frații plecau cu ultimele care rămase de la Rožemberk. Și după ce-și îngriji murgul sleit de puteri, în loc să se așeze la umbră, pe iarba călcată în picioare, așa cum făceau cei mai mulți dintre frați, sfîrșiți de oboseală, Andrei plecă îndată, fără zăbavă, cu coiful în cap, plin de praf și murdar, îndreptîndu-se către o casă pîrjolită din marginea taberei, despre care auzise lucruri ciudate.

În jurul unei căsuțe mistuite de foc, din care nu mai rămăseseră decît resturile de paiantă ale pereților negri și arși, se îngrămădeau frați, surori și prăștiași. O soră cu părul despletit căzîndu-i șuvițe pe tîmple și pe gîtul gol, ars de soare, îmbrăcată într-o rochie de culoare închisă, stătea pe un butuc pîrjolit și arăta spre casă cu mîinile întinse. Casa era plină de moloz, de jeratic, de cenușă și grinzi negre și prefăcute în tăciuni. Femeia avea chef de vorbă și-i plăcea să spună celor de față tot ce văzuse.

Iată, aici l-au prins ! Cu ochii ei l-a văzut pe stărețul de la Louňovice coborînd din pod. Pe stărețul acela care a uneltit atîtea împotriva taboriților. Și colo e odaia unde a stat — și ce țîfnos era ! Dară mi-te celălalt !

Din cînd în cînd cei de față îi curmau vorba cu strigăte de încuviințare. Feciorul tăcea. De stareț nu-i părea rău, dar se gîndi la bătrînul paracliser care trebuie să fi suferit cumplit de frică. Totodată îi apăru în minte călugărița de la Hvozdno, și de astă dată mai limpede ca oricînd.

În drum spre pîlcul său, Andrei se gîndi mereu la ea. Ce-o să spună tînăra călugăriță cînd va afla cele

întîmplate! Şi fără îndoială că o să afle chiar azi, fiindcă guvernatorul Rožemberk o să se oprească de bună seamă la Přiběnice. În altă parte nici n-are unde să se ducă. Acolo e locul cel mai apropiat şi cel mai sigur.

După ce se odihniră oleacă, ostaşii din pîlcul lui Andrei încălecară şi porniră spre oraş. Pe ostatici îi duceau legaţi. Aveau cu ei şi caii pe care puseseră mîna. Trecură prin tabăra pustiită de iureşul bătăliei, printre bordeiele şi corturile răsturnate şi împrăştiate în toate părţile, printre leşuri şi hoituri, în jurul cărora bîzîiau roiuri negre de muşte.

Din loc în loc dădeau peste bălţi de sînge închegat. Era o prăfăraie nemaipomenită, amestecată cu o duhoare iute şi înăbuşitoare.

Abia lîngă oraş călăreţii se simţiră mai la largul lor. Acolo putură să înainteze mai în voie. Drumul era înţesat de căruţe, unele se îndreptau spre tabără ca să încarce pradă, altele se întorceau în oraş, pline ochi cu fel de fel de lucruri. Cînd ajunseră la porţile scrijilite şi ciopîrţite de prăştiaşii duşmani, se opriră. Porţile se vădeau încă destul de trainice. Acolo se întîlniră cu o ceată de fraţi şi surori care le ieşise în întîmpinare. În fruntea lor mergea preotul Mikuláš din Pelhřimov şi cîţiva din tovarăşii săi. Kániš şi Bydlinský nu se aflau printre ei.

Toţi cîntau. Îndată ce-l zăriră pe Mikuláš din Hus şi pe fratele Kuneš călare pe un cal voinic, precum şi pe ceilalţi fraţi călări, fraţii şi surorile izbucniră în strigăte de bucurie. Kuneš, cu părul cărunt, plin de bucurie, îşi vîntura sabia şi striga răguşit:

— Slavă celui de sus! Slavă celui de sus!

După aceea, Kuneš începu să cînte împreună cu pîlcul de călăreţi, cu panul Mikuláš şi cu fraţii care ieşiseră să-i întîmpine. Şi cîntînd intrară în cetate.

Andrei uită de orice grijă şi oboseală. Pieptul i se umflă de bucurie şi ochii îi alergau veseli în toate părţile. Cîntecul şi strigătele de bucurie ale celor ce le ieşiseră înainte se amestecau cu tropotul cailor şi cu

vuietul de sub bolta turnului ce străjuia porțile. Cînd ajunseră pe ulițele orașului, feciorul se uită în dreapta și în stînga, căutînd în mulțime pe Zdena și pe unchiul său, care poate ajunsese înaintea lor în cetate. Dar nu zări pe niciunul din ei. În piață descălecară și se îndreptară către biserică.

După săvîrșirea slujbei de mulțumire, feciorul o luă în grabă spre spital. Acolo era vai și amar. Toate încăperile gemeau de răniți. Și mereu soseau alții. Nici un colțișor nu mai era liber. Andrei străbătu toate încăperile. Pe paturile înjghebate în pripă zăceau răniți cu mădularele oblojite. Frații și mai ales surorile îi ajutau din răsputeri. Le legau rănile, le aduceau apă sau îi mutau dintr-o parte în alta.

Freamătul acesta din încăperile spitalului și glasurile celor sănătoși se împleteau cu vaietele de durere, în care se amestecau suspine și gemete de suferință, mai ales acolo unde felcerul, îmbrăcat într-o haină ușoară, și ajutoarele lui, curățau rănile și presărau prafuri pe ele. Andrei se opri la fiecare pat, dar nu-i găsi pe cei pe care-i căuta. Nici Zdena, și nici unchiul său nu erau acolo.

De la spital se îndreptă în grabă spre casa logofătului. Pe drum văzu pretutindeni jale și suferință. Mulți răniți zăceau pe paie în tindele caselor sau pe pămîntul gol, așa cum fuseseră aduși din tabără.

Intrînd în casa logofătului, feciorul zări un pat în care se afla un bolnav. Era unchiul său, și Zdena stătea aplecată asupra lui. Bătrînul era oblojit la cap și zăcea de parcă ar fi fost mort, cu obrajii vineți și supți. Avea pe el doar o cămașă albastră și era acoperit cu un suman. Coiful și armura luceau alături pe dușumea. Lîngă ele se aflau botforii de călărie, dintre care unul — plin de sînge închegat.

Zdena stătea nemișcată lîngă rănit, privindu-l tristă și urmărindu-i cu luare-aminte răsuflarea. Cînd îl zări pe vărul ei, ochii începură să-i lucească mai tare. Se ridică repede, ca să-l întîmpine.

— Cum se simte ? întrebă Andrei speriat.

Zdena îi făcu semn să vorbească în şoaptă şi rosti apoi :

— Destul de rău. Are două răni.

— Unde o are pe a doua ?

— La picior. Aceea e mai îngrijorătoare. Cea de la cap e mai uşoară.

— Unde l-au găsit ?

— Nu ştiu. Fraţii l-au adus.

— Şi cum...

Andrei nu sfîrşi vorba, dar din privirea lui, pironită pe buzele verişoarei, se desprindea o întrebare. Tînăra femeie oftă adînc şi spuse apoi în şoaptă :

— Poate se va îndura Dumnezeu.

L

În fiecare zi, dimineaţa şi seara, ba uneori şi peste zi, călugăriţa Marta se ruga în capela castelului pentru biruinţa guvernatorului, pentru unchiul ei, pentru stareţ şi pentru bătrînul paracliser. La început, cînd au plecat la Tábor, Marta a avut o strîngere de inimă. Dar iată că din tabără veneau acum în fiece zi numai veşti bune. Toţi erau sănătoşi, iar stareţului îi merseseră toate în plin. Blestemaţii de taboriţi din cetate erau gata să se înăbuşe. În curînd, guvernatorul o să se năpustească cu toată puterea asupra meterezelor.

După aceea au trecut şi austriecii prin apropiere, îndreptîndu-se tot într-acolo. Ajunse şi la urechile Martei că sînt cîteva mii. Acum se va sfîrşi cu Táborul. Omul care adusese vestea, sosise seara la Přiběnice.

A doua zi după liturghia de dimineaţă, Marta porni spre tîrguşorul de pe malul apei. Se ducea acolo zilnic şi-i învăţa pe copii tot felul de rugăciuni, povestindu-le întîmplări din scriptură. Apoi, după ce mai stătea oleacă de vorbă cu ei, ieşea pe poartă şi se îndrepta către podul de peste apă. De acolo o lua spre castelul de pe stîncă. Cînd ajungea la mijlocul podului, se oprea şi se uita la apă, la malurile stîncoase şi la coastele

scăldate în lumină albăstruie, printre care se furişa rîuleţul.

În dimineaţa aceea, cînd se întoarse acasă, soarele era de două suliţe pe cer. Marta păşea agale pe cărăruie. Deodată se opri. Apoi îşi iuţi pasul. Sus în cetate goarna sunase ca niciodată, puternic şi îndelung. Se auzea de asemenea şi vuiet de glasuri, paşi grăbiţi şi strigăte.

Cînd intră în curtea castelului, rămase încremenită. Ograda gemea de pedestraşi şi călăreţi. De pe caii înspumaţi, apa curgea şiroaie, umezind ţărîna. Călăreţii erau leoarcă, mulţi dintre ei fără coifuri, fără cuşme şi fără platoşe, îmbrăcaţi la repezeală, care cu ce apucase. Marta îl zări şi pe guvernator. Nici el n-avea coif şi nu mai purta armura aceea frumoasă şi strălucitoare, cu care plecase la luptă. Vai, şi cum arăta! Plin de praf şi cu hainele ponosite. Parcă era o sperietoare!

Marta îl văzu pe guvernator în clipa cînd aruncă frîul peste gîtul calului şi descălecă. Era pămîntiu la faţă. Panul din Rožemberk şontîcăia acum mai rău ca înainte. N-avea toiagul lui obişnuit şi se sprijinea în sabie. Clocotea de mînie. Călugăriţa se minună auzind cît de scurt şi de tăios porunceşte celor care veniseră cu el. Cîţiva oşteni erau oblojiţi la cap şi la mîini. Şi cum l-a mai repezit pe episcopul de Nicopole, care se apropiase speriat şi plin de teamă!

Marta zări toate acestea în fugă. Privirea ei alerga nerăbdătoare peste capetele oamenilor din alaiul panului. Cuprinsă de spaimă şi de presimţiri rele, ochii ei îl căutau pe unchiul său, pe stareţ, pe paracliser. Dar nu-i văzu pe niciunul. Se cutremură toată, bănuind că s-a întîmplat ceva groaznic, din care o părticică se desfăşura acum în faţa ei. După o plecare atît de măreaţă, o astfel de întoarcere! Şi unchiul... şi stareţul... Dar uită numaidecît de ei.

Tînărul guvernator făcu doar cîţiva paşi spre castel şi se opri. Cuprins de o mînie înfricoşătoare, striga ca ieşit din minţi. Marta îl văzu apucînd sabia şi amenin-

țînd cu mînerul ei; apoi se răsti la preotul castelului care-i ieșise înainte.

Fata nu știa și nici nu încerca să ghicească pricina mîniei panului. Ceea ce vedea în fața ochilor o umplea de spaimă.

În alaiul guvernatorului era o mare frămîntare. Se auzi o poruncă aspră și cîțiva lefegii din castel săriră de la locurile lor. Apoi scoaseră din rînduri pe un preot, pe care-l înghiontiră ca pe un hoț de drumul mare. Marta se uita la ei și nu-i venea să-și creadă ochilor. Lefegiii se îndreptau cu el spre turnul rotund al castelului, tot așa cum altădată duseseră acolo iscoadele taborite. Călugărița își aruncă întîmplător privirile spre foișorul turnului, prin a cărui ferestruie se pleca în afară obrazul bărbos al lui Odolen.

Fata privea fără să înțeleagă. Și totuși... Lefegiii îl duceau pe preot spre ușa pe care dispăruseră altădată taboriții prinși. Călugărița știa de la bătrîna Agneška că ușa aceea duce la o scară șerpuitoare, de unde, peste o punte, se poate ajunge la turnul cel mare și la temniță.

Cînd Marta își întoarse privirile, tînărul guvernator era tot acolo. Apoi se îndreptă spre palat, însoțit de cîțiva boieri.

Abia acum începu să se deșerte sacul cu vești. Slujitorii castelului alergară, care cum putu, să afle de la însoțitorii și de la lefegiii stăpînului ce anume s-a întîmplat. Cuprinsă de temeri și neliniști, Marta uită de veșmîntul alb ce-l purta. Și ea care de cînd se afla aici la castel ocolise toți bărbații, se strecură printre ei, întrebîndu-i de unchiul său, de stareț și de paracliser. Dar veștile despre unchiul ei se băteau cap în cap. Unii spuneau că a fost luat ostatic de către taboriți, iar alții credeau mai degrabă că e mort. Despre stareț și paracliser nu știa nimeni nimic.

Cît mai zăbovi în curte, Marta abia se putu stăpîni să nu plîngă. Apoi se îndreptă în grabă spre odaia ei, neliniștită și înspăimîntată. După masă, bătrîna Agneška trecu pe la ea și-o găsi îngenuncheată în fața

scăunelului de rugăciuni. Avea ochii roşii de atîta plîns.

Bătrînica o linişti cum putu. Oamenii guvernatorului se risipiseră încotro văzuseră cu ochii. Mulţi dintre ei fugiseră spre Soběslav şi spre Praga. Agneška îşi dădu cu părerea că unchiul Martei şi stareţul se găsesc desigur la Soběslav. Vorbi apoi despre mînia care-l cotropise pe guvernator în curte, adăugînd că în camera lui se aprinsese şi mai aprig.

— Dar preotul? întrebă Marta.

— L-au legat de butuc ca pe un lotru, alături de cei doi taboriţi.

— De ce?

— Fiindcă nu s-a supus poruncii şi a împărtăşit oamenii sub ambele chipuri. O, draga mea! E vai şi amar de toţi aceia care ţin la potir. Chiar acum au plecat oamenii guvernatorului cu porunci către toţi pîrcălabii de pe moşiile sale, ca să lege cobză pe orice preot care nu vrea să se înduplece şi să împărtăşească sub un singur chip. Să-i lege şi să-i închidă pe toţi, şi-apoi — la butuc cu ei! Milostivul nostru stăpîn e cumplit de mîniat şi de pornit împotriva celor care sînt de partea potirului. Şi asta, ştii, numai din pricina înfrîngerii de la Tábor. O! Acolo a fost rău de tot!

Văzînd că tînăra călugăriţă se cutremură din nou de spaimă, Agneška începu s-o mîngîie. Să nu se sperie şi să nu se gîndească numai la rele. Unchiul ei o să se întoarcă, şi dacă nu el, au să sosească în orice caz veşti bune de la Soběslav.

Dar înainte de a sosi ştirile de care vorbise Agneška, se ivi tot ea, în aceeaşi zi, spre seară, la tînăra călugăriţă. Intră în odaie gîfîind şi cu sufletul înfricoşat. Stăpînul încă nu se domolise. Se plimba tăcut de colo pînă colo prin odaie şi deodată începea să urle batjocoritor.

— Şi cei doi din turn, ştii, cei doi taboriţi, — adăugă bătrîna, — au fost puşi din nou la cazne. Aşa a poruncit stăpînul în clocotul mîniei sale. Dar unul din zălogi era pe moarte din pricina caznelor la care a fost pus

mai 'nainte. Şi numai ce l-au întins pe scară, că şi-a şi dat sufletul. Aşa că l-au chinuit doar pe celălalt. Ştiu asta de la Odolen; el mi-a spus totul. Dar e mai mult ca sigur că nici acesta n-o s-apuce dimineaţa. Iar adineauri au adus alţi doi preoţi legaţi. Sînt de undeva din apropiere. Se zice că unul e de la Sudoměřice. I-au suit în turn şi i-au pus la butuci, fiindcă n-au vrut să se lepede de potir.

Bătrîna amuţi deodată. Marta care stătea la fereastră scoase un ţipăt înăbuşit şi arătă cu mîna afară. În lumina piezişă a amurgului treceau prin curte doi inşi care duceau trupul unui om, iar în urma lor se iviră alţi doi cu o povară asemănătoare. Îi duceau fără targă, de mîini şi de picioare, aproape tîrîş, ca pe nişte hoituri.

În odaia Martei o clipă se făcu tăcere.

— Ei sînt ! glăsui deodată Agneška. Cei doi taboriţi!

— Morţi ! îngăimă Marta îngrozită.

Bătrîna dădu din cap şi apoi întregi :

— I-au schingiuit pînă şi-au dat sufletul. Acum îi duc la spînzurătoare. Dacă o să se afle la Tábor...

— Dar unchiul... şi toţi ceilalţi... O, doamne !

— Vai de noi, scumpa mea ! Vai de noi ! E rău de tot ! Să-i mulţumim lui Dumnezeu că ne aflăm la Přiběnice. Aici încaltea sîntem la adăpost. Nu ni se poate întîmpla nimic. În altă parte n-aş vrea să fiu ! Nu ! Nicăieri n-aş vrea să fiu acum. Taboriţii ăştia... Numai diavolul îi ajută !

Peste noapte, Marta aproape n-a închis ochii. Zdruncinul din timpul zilei, cînd a văzut taboriţii schingiuiţi, i-a alungat somnul. Nu mai puţin nesiguranţa şi aşteptarea care nu se mai sfîrşea. Se mîngîia totuşi cu nădejdea că unchiul şi stareţul, după ce-au fugit înspăimîntaţi din locurile acelea, s-or fi îndreptat încotrova. Vor veni la noapte sau vor trimite ştiri la castel.

Pînă seara au mai picat, ce-i drept, cîţiva oameni din tabăra lui Rožemberk, care Dumnezeu ştie pe unde au rătăcit şi au stat ascunşi. Cu ei au venit şi cîţiva răniţi, aduşi pe cai şi în căruţe. Iar peste noapte s-a auzit de

cîteva ori sunetul goarnei şi castelul a fost trezit din somn de alţi fugari, unii răniţi, alţii teferi.

Boierul Smrček şi stareţul nu se aflau printre ei şi nici veşti demne de crezare nu sosiră despre dînşii. Cei mai mulţi fugari nu ştiau nimic de soarta lor. Unii spuneau că-i văzuseră, alţii chibzuiau că Smrček pierise de bună seamă în timpul luptei. Abia a doua zi, la un ceas tîrziu al după-amiezii, sosi o veste mai sigură. Se spunea că pîrcălabul este rănit şi se află în mîinile taboriţilor, iar stareţul a fost ars.

Pîrcălabul care ţinea locul lui Smrček îi aduse Martei vestea, adăugînd că nu e sigur de temeinicia ei, dar că la Soběslav nu se află niciunul din cei doi. Marta izbucni într-un plîns amar. Soarta stareţului şi a bătrînului paracliser o zguduise puternic.

Cînd veni la ea Agneška, încă plîngea. Bătrîna nu mai putu s-o molcomească. Încuviinţă doar că vestea despre stareţ e adevărată. Apoi îi căină şi ea pe amîndoi, afurisindu-i pe taboriţi, care erau nişte păgîni. Ia să poftească să asculte Marta cîte săvîrşesc procleţii ăştia pe-acolo! Nici măcar nu îngroapă trupurile celor căzuţi în luptele din faţa oraşului. Îi ard la un loc cu paiele, cu bordeiele şi gunoaiele din tabără — ca nici de liniştea unui mormînt să nu aibă parte măcar. În faţa oraşului Tábor rugurile îşi învolburează pălălaia pînă-n slăvi.

Apoi Agneška începu să-i blesteme din nou pe taboriţi şi s-o mîngîie pe Marta. Dumnezeu n-o să îngăduie mult timp, nu poate să îngăduie.

Marta n-o asculta. Îngenunchease lîngă scăunelul de rugăciuni şi-şi rezemase fruntea de el. Suspina. Apoi începu din nou să plîngă. A doua zi, însă, cînd din capela castelului se auzi dangătul clopotului de îngropăciune pentru cei care pieriseră lîngă Tábor, Marta conteni oleacă din plîns. Şi tot astfel se întîmplă şi cînd episcopul de Nicopole, călugăr şi doctor întru ale sfintei scripturi, care altădată hirotonisise pe preoţii husiţi, făcu la capelă o slujbă pentru pomeni-

rea morților, dînd apoi împărtășania sub un singur chip.

Guvernatorul nu luă parte la slujbă. Plecase în zorii zilei la Soběslav, cu gînd ca de-acolo să se ducă la Krumlov.

Ieșind din capelă, Marta zări un mic pîlc care se apropia, venind dinspre porți și îndreptîndu-se către turn. Lefegiii aduceau iarăși doi preoți, de astă dată tineri, voinici, cu bărbi lungi. Erau legați ca niște tîlhari și însoțiți de patru oameni — țărani, trei mai în vîrstă și unul mai tînăr. Călugărița nu mai întrebă nimic. Văzu că-i duc pe toți în temnița din turn. Era sigură că din pricina potirului.

LI

Mikuláš din Hus nu rămase cu călăreții lui la Tábor. După cumplita înfrîngere suferită de guvernatorul din Rožemberk în zorii zilei de duminică 30 iunie, nu mai era nevoie de ei acolo. În schimb, puteau fi de folos la Praga. Călăreții purceseră deci chiar a doua zi, luni după-amiază. De data asta, însă, nu mai erau atîția ca la venire. Vreo douăzeci dintre ei fuseseră răniți și rămăseseră la spital, iar cîțiva pieriseră pe cîmp, în încăierarea din fața orașului.

Andrei nu încălecă tot atît de vesel ca înaintea plecării din Praga. Pe cînd se rînduiau în piață, în fața ciuberelor, feciorul cătă mîhnit către aripa pîlcului unde se aflase ieri unchiul său. Și i se părea că-l vede aievea cum se saltă în șa alături de ceilalți, cu coiful în cap, cu armura pe el, plin de viață, vajnic și însetat de luptă. Și acum zace în odaia Zdenei, fără vlagă, oblojit la cap și la picior, slab și cu obrajii păliți. Înainte de plecare, flăcăul trecuse pe la dînsul. Boierul a deschis ochii și s-a uitat la el, dar în așa fel, încît nepotul și-a dat seama că nici nu l-a recunoscut. Grija de unchiu-său mistui în sufletul feciorului bucuria izvorîtă de pe urma biruinței cîștigate.

Dar de îndată ce porniră, însoţiţi pînă la porţi de preoţi şi de fraţi, şi ieşiră afară, în cîmp, feciorul răsuflă mai uşurat. Se gîndea încă la unchiul său şi la Zdena, pe care o găsise atît de schimbată. Abia acum îşi dete seama că n-a întrebat de Kániš şi de Bydlinský, care se îngrijiseră cu atîta dragoste de boierul de la Hvozdno. În beţia biruinţei de ieri, uitase cu desăvîrşire şi de altfel nici n-ar fi avut timp de aşa ceva. În vreme ce îl munceau aceste gînduri, Kuneš din Bělovice se apropie de el.

— Păcat, fiule, că unchi-tău nu-i cu noi! începu hatmanul, cu asprime în glas şi oarecum compătimitor.

— Numai de-ar avea putere s-o ducă pîn' la capăt! Verişoara şi doftorul mi-au spus c-o să se facă bine.

— O să se înzdrăvenească şi fără ei, cu ajutorul lui Dumnezeu! E vînjos şi o să le treacă toate cu bine. Păcat doar că trebuie să zacă. Afurisită treabă şi asta! Ne-ar fi ajutat voiniceşte! Să-l fi văzut ieri cum mai căsăpea cu sabia în dreapta şi-n stînga!

Kuneš îndemnă calul cu dîrlogii şi-l îmboldi cu pintenii. Iuţindu-şi pasul, bidiviul o luă din nou înainte. Cele cîteva cuvinte ale hatmanului fură o adevărată mîngîiere pentru fecior. După aceea, noile întîmplări şi privelişti alungară grijile din sufletul lui şi gîndurile îi zburară în altă parte.

Toţi din jurul său, în rîndurile din faţă ca şi în spate, vorbeau numai despre lupta de ieri. Ce biruinţă strălucită faţă de un duşman atît de puternic! Şi cînd te gîndeşti că n-a fost mai mult de un frate împotriva a douăzeci de lefegii de-ai lui Rožemberk! Apoi oamenii aduseră vorba despre pradă, despre fraţii din Praga şi despre praghezi. De bună seamă că cei de-acolo au aflat despre bătălie. De bună seamă că omul trimis ieri, după încetarea luptei, a ajuns la Praga. În sfîrşit, ostaşii mai vorbiră şi despre felul cum vor fi întîmpinate la Praga steagurile lui Rožemberk. Luaseră cîteva cu ei, ca o mărturie a biruinţei lor.

Se așternuseră la drum tîrziu, după-amiază, și merseră voinicește pînă în amurg și tot așa pînă în puterea nopții. Ieri, la Tábor, auziseră că principele Austriei a pornit cu cîteva mii de oameni în ajutorul lui Rožemberk. Nu putea fi prea departe. Dar fiecare chibzuia că principele austriac n-o s-o mai ia pe urmele înfrîngerii guvernatorului, ci o să se îndrepte glonț spre Praga, unde se afla craiul.

De aceea călăreții taboriți nu mai pierduseră o clipă la Tábor. De îndată ce se urniră, merseră repede, ca nu cumva să-i prindă pîlcurile înaintate ale austriecilor. De data asta însă n-au mai luat-o pe căi ocolite, așa cum făcuse la plecare. La început au ținut drumul drept spre Benešov, ca în luna mai cînd porniseră cu toții către Praga.

Pîlcurile de cercetași trimise înainte nu întîlniseră nimic care să le trezească vreo bănuială. Hatmanii luaseră de bună vestea pe care o auziseră la Tábor, cum că înainte cu patru zile panii Aleš Vřeštovský, Beneš Mokrovouský și Jiřik din Chvalkovice au adunat la muntele Kunětice oameni din ținutul Hradec; de-acolo s-au îndreptat către mănăstirea Podlažice, iar peste noapte s-au întors pe neașteptate la Hradec pe Elba. În ziua de Sfîntul Jan Burian, înainte de a se crăpa de ziuă, au sărit zidurile, au năvălit în cetate și au cotropit-o.

Asta s-a întîmplat a doua zi după plecarea pîlcului din Praga spre Tábor. Vestea despre această biruință îi făcea să țină capul sus, întărindu-le credința că Dumnezeu e de partea lor și-i ajută. Dușmanul a fost crîncen înfrînt, atît aici la Tábor cît și acolo la Hradec. Aici a fost doborît boierul trădător, iar acolo fiara ungurească.

Hatmanii făceau socoteala că regele își va trimite o parte din oaste la Hradec și prin urmare ei or să se poată mișca mai în voie prin părțile acestea. Și într-adevăr, azi înaintea plecării de la Tábor sosise vestea că regele a trimis de la Praga cîteva mii de oameni la Hradec, ca să pună din nou mîna pe cetate și

astfel să-şi deschidă drum spre Silezia. Hatmanii credeau că cei de la Kutna Hora au sărit fără doar şi poate în ajutorul regelui, deci ei nu vor mai avea pe nimeni în coastă, aşa cum avuseseră în luna mai.

Şi aşa a şi fost. Tot drumul pînă la Benešov n-au întîlnit pe nimeni. Trecură pe lîngă Benešov fără să întîmpine vreun neajuns. Oraşul, pustiu şi ars, se înălţa negru sub cerul nopţii. Deasupra jariştei stăteau înfipte zidurile înalte şi bolţile mănăstirii pîrjolite. Ţarinile dimprejur, rămase ţelină din mai, zăceau pustii.

Dar şi dincolo de Benešov era linişte. Pîlcul lăsă în urmă Konopište, fără să întîmpine vreo primejdie, apucă spre Poříče şi trecu pe întuneric prin vadul Sázavei. Abia după ce călăreţii ajunseră pe malul dimpotrivă, opriră lîngă drum, în lunca de sub dealuri. Aici hatmanii dădură voie oamenilor să descalece. Îşi adăpară caii, îi lăsară să pască iarbă, dar nu le scoaseră şeile. Apoi se odihniră şi ei.

Înainte de răsăritul soarelui purceseră din nou printre înălţimi, pe drumul ce ducea la Praga. Mergeau mai în voie şi mai cu băgare de seamă, dar nu înaintară prea departe. Cînd soarele se ridicase de o suliţă pe cer se opriră la Babice, unde rămaseră pînă după-amiază. Aflară de la ţărani că alaltăieri, duminică, adică chiar în ziua cînd la Tábor ei băgau groaza în oamenii lui Rožemberk, craiul ungurilor se urnise de la Zbraslav spre Praga. Sîmbătă, lefegiii crăieşti mai roiseră la Zbraslav, dar a doua zi plecaseră cu toţii la Praga, care acum e împresurată şi strînsă ca într-un cleşte.

Vestea aceasta era deosebit de însemnată şi de îngrijorătoare. Dar oamenii din sat mai povesteau şi altele — lucruri ciudate care n-aveau nici o legătură între ele şi uneori se băteau cap în cap. Adevărat era doar că în zilele în care fraţii au lipsit din Praga, multe pîlcuri de cruciaţi nemţi se alăturaseră oştirii craiului maghiar. Acum regele avea o oaste nemaipomenit de mare şi toţi se temeau şi se îngrozeau de ea.

Taboriții mai aflară de la țărani că pînă duminica trecută pîlcuri întregi de unguri și nemți poposiseră în împrejurimi, jefuind pretutindeni. Au luat vitele din coșare, au dat foc caselor și au ars oamenii. Dar de duminică era liniște prin părțile acelea, căci toți se urniseră spre Praga. Acolo e prăpădul lui Dumnezeu. Pe aici se poate umbla mai în voie, dar acolo, la Praga, cine știe ?! — acolo dușmanii mișună peste tot și sînt mulți, cîtă frunză și iarbă.

Țăranii mai povestiră hatmanilor că ieri dimineață, un țăran, unul anume Pavel Martin, plecase într-acolo, cu gînd să fie acasă pînă seara. Și iată că a trecut o zi și Pavel nu s-arată de nicăieri.

Dar lupul era la ușă. Oamenii vorbeau încă despre Pavel Martin, cînd deodată țăranul le ieși înainte. Îl duseră numaidecît în fața hatmanilor. Era un om în vîrstă, ogîrjit, cu privirea risipită și desculț. Mototolea de zor în mîini o cușmă jerpelită și n-avea astîmpăr din picioare. Era limbut nevoie mare și povesti despre drumul lui la Praga și despre puii de găină pe care îi dusese acolo. Vorbi apoi și despre Praga, afurisindu-i pe unguri și pe nemți. Partea cea mai plină de miez din spusele lui era chipul în care ajunsese acasă. Apoi omul povesti și despre dușmanul ce se afla acolo. Oamenii regelui s-au aciuat dincolo de apă, în jurul castelului. Cîmpul Spitalului e pustiu, ca și drumurile care duc spre porțile Poříče și Horské. Frații păzesc aceste căi, iar pe muchea dealului ce se înalță deasupra Cîmpului Spitalului, zidesc niște întărituri. Acolo sînt foarte mulți oameni înarmați.

Mikuláš din Hus și Kuneš din Bělovice se uitară unul la altul. Se înțeleseră din priviri și păreau foarte mulțumiți.

Nu mult după aceea dădură semnalul de plecare. Pînă atunci, Andrei fusese sigur de sine și liniștit. Nu întîmpinaseră nici o primejdie pe drum. Acum, însă, feciorul începu să se teamă că n-o să le mai meargă atît de bine. Abia aștepta să se vadă la Praga. Dar o să ajungă oare pînă acolo ? Cum vor putea răzbi dacă

în jurul Pragăi s-a lăsat asemenea nor de lăcuste cruciate și unguresți?

Porniră din sat pe la chindie. Pavel Martin îi însoți o bucată de drum. Se rugase el însuși să i se îngăduie să meargă cu ei.

La porunca hatmanului, călăreții puseră mîna pe arme, gata să înfrunte vrăjmașul. Nu rămaseră însă multă vreme pe șleaul cel mare. Înainte de Ládví cîrmiră la dreapta pe niște drumeaguri de țară și se îndreptară spre Říčany. Apoi lăsară Říčany în dreapta și cotiră spre Uhřinoves, iar de acolo o luară către Měcholupy și Malešice.

Soarele scăpătase de mult. Pîlcul de călăreți înainta acum prin întuneric, făcînd ocoluri mari prin lanuri cu semănături, pe drumuri lăturalnice, tăcuți ca niște umbre. Dar nicăieri nu întîlniră cete dușmane. În schimb, la Malešice au dat peste un pîlc de călăreți de-ai lor. Erau ostași din Praga care făceau de strajă prin părțile acelea și-i așteptau. Aflaseră de venirea lor de la caraulele trimise înainte. Însă taboriții nu rămaseră prea multă vreme cu ei.

Nu sunase încă miezul nopții, cînd pîlcul lui Mikuláš din Hus porni către Cîmpul Spitalului. Colina Vítkov se înălța ca o umbră uriașă spre cerul acoperit de nori. Sus pe creastă, se învolbura o văpaie roșiatică. Oștenii știau că focurile acelea au fost aprinse de frații care durează întărituri pe culme, după sfatul lui Žižka, pentru a apăra drumurile ce duc la porțile Horské și Poříče. Dar dincolo de apă, la Bubny, ostașii văzură o văpaie și mai mare, și alta mai departe, sus pe tăpșanul Letnei. O pălălaie uriașă se înălța într-acolo, sfîșiind zăbranicul negru al nopții pînă în slăvi. Andrei și toți ceilalți își îndreptară privirile mai ales în partea aceea. Acolo era tabăra dușmanului.

Cînd ajunseră în fața porții Poříče, Andrei cercetă ostroavele de sub morile lui Helm și toate locurile din preajmă, care nu-i lăsaseră amintiri prea plăcute. Acum era liniște acolo. Insulele nu mai mișunau de

oameni înarmaţi ca înainte cu cîteva săptămîni. Numai vreo două focuri singuratice se zăreau licărind prin puzderia de copaci negri.

Pe la miezul nopţii ajunseră în oraş. Dar nu merseră prea departe. Din uliţa Šilinkovà o luară spre porţile din faţa bisericii Sfîntul Ambrozie şi apoi către Oraşul Vechi. Se opriră chiar la marginea mahalalei, lîngă poartă. Hatmanii îi duseră apoi la curtea domnească, unde la ceasul acela se afla cea mai mare parte din fraţii taboriţi. Pe laturile curţii se vedeau înşirate carele lor negre, licăreau lumini şi străjuiau caraule ce treceau dintr-o parte în alta.

După ce-şi duse calul în grajd şi-i dădu nutreţ, Andrei fu foarte bucuros cînd intră într-una din odăile aşezate de-a lungul unei săli boltite. Toate încăperile erau ocupate de fraţii care se mutaseră din Oraşul Nou, adăpostindu-se atît aici, cît şi în cealaltă curte domnească, numită „Vulturul negru". Aici aveau mai mult loc şi erau mai feriţi. Cu toată larma şi hărmălaia care vuiau încă din zori, răsunînd pe sală şi în curte, Andrei aţipi numaidecît şi dormi buştean.

Oamenii treceau necontenit cînd într-o parte, cînd în alta, paşii lor bocăneau fără încetare, pintenii zornăiau, iar din ogradă răzbăteau glasuri, sunete de goarnă şi nechezat de cai.

Cînd se trezi Andrei, era destul de tîrziu. Primul lui gînd fu să vadă ce face duşmanul. Dar de cum ieşi din curte, îşi dădu seama că în cele cîteva zile cît lipsise din Praga totul se schimbase. Poarta curţii domneşti era bine păzită de puşcaşi înarmaţi. Pe întărituri şi în foişoare vegheau caraule. In faţa porţilor adăsta un şir de care. Dintr-unul descărcau bombarde, turnate de curînd, şi le cărau spre porţi. In celelalte încărcau, din magazia aflată în turnul porţii, arme, armuri şi mii de săgeţi noi, pe care le duceau la armurărie şi în şoaprele de rezervă, înfiinţate nu de mult la mănăstirea Sfîntul František.

De la poartă, Andrei o luă spre piaţa Oraşului Vechi. De acolo voi să se ducă la pod, ca să vadă castelul

Sfîntul Václav şi tabăra de pe Letna. Pretutindeni era freamăt şi zgomot. Pe uliţe se revărsau şuvoaie de oameni. Andrei zări bărbaţi cu arme, îndreptîndu-se în grabă spre locurile de strajă. Erau tîrgoveţi bărboşi şi bine înarmaţi. Toţi purtau pe haine, la piept, pe armuri sau pe scuturi semnul potirului, care la cei mai mulţi era de culoare roşie, iar la unii de culoare albă. În ochii lui Andrei, fiecare era un luptător pentru potir şi pentru adevărul lui Dumnezeu.

Pretutindeni pe uliţe se pregăteau stîlpi şi lanţuri cu verigi mari, pentru a zăgăzui drumul. Spre uimirea tuturor, la primăria din Oraşul Vechi fluturau trei steaguri de-ale lui Rožemberk, care fuseseră aduse ieri. O droaie de oameni se îngrămădise în faţa lor; şi le arătau unii altora şi vorbeau despre ele. Alte două fluturau la primăria din Oraşul Nou. Toată lumea sporovăia despre biruinţa de la Tábor. Bucuria izbînzii răsuna în vorbe şi se oglindea pe feţele oamenilor, izvora din priviri şi se desprindea din gesturile lor însufleţite.

În Piaţa de fructe, feciorul se întîlni cu studentul Bartoš.

În loc de tolbă şi călimară, tînărul, arămit de soare, purta la şold o sabie grea. Cînd îl zări pe Andrei, se repezi de departe spre el şi-l întrebă nerăbdător dacă a fost la Tábor şi ce s-a petrecut acolo. Apucară amîndoi pe uliţa Cuţitarilor, îndreptîndu-se către pod. Pe drum, Andrei începu să-i povestească cele întîmplate, dar cînd ajunseră la pod amuţi dintr-o dată. Avea la ce să privească.

Pe locul de dincolo de apă, la capătul podului, spre dreapta, se întindea un luminiş. Parcul arhiepiscopului fusese pustiit, ras de la pămînt. Acolo, unde mai înainte copaci vînjoşi îşi întindeau creştetele stufoase şi unde pe poteci întîlneai tufişuri dese, acum nu mai era nimic. De aici se vedeau bine meterezele Oraşului Mic, foişoarele şi turnurile lui. Din minunatul parc al arhiepiscopului nu mai rămăsese decît crăci, buturugi şi buşteni. Iar mahalaua Písek de dincolo de el era zdru-

micată, ca de altfel tot Orașul Mic. Din casele pîrjolite, fără acoperișuri, rămăseseră numai ziduri goale, vetre arse și negre. Grădinițele și viile fuseseră pustiite, făcute una cu pămîntul, iar casele și coșmeliile lipite de metereze — mistuite de foc.

Dar priveliștea aceasta nu-l mișcă pe Andrei. O văzuse încă înainte de a pleca la Tábor. După nefericita împresurare a castelului și a celor din Hradčany, fusese el însuși de față cînd oamenii nimiciseră parcul arhiepiscopului, ca tufișurile întunecoase și copacii să nu poată sluji drept adăpost cetelor dușmane.

Andrei mai băgă de seamă că ostrovul Sfîntul Petru se prefăcuse într-o tabără ostășească. Prin grădinițe, la mori, în turnul de piatră de la capătul de sus al insulei, unde flutura un steag cu semnul potirului, și în jurul bisericii Sfîntul Petru, unde se vedeau acoperișuri de olane roșii, roiau pretutindeni numai frați înarmați. Sub copacii de pe mal adăsta un șir de bărci și luntri. De altfel, la poarta de la capătul podului, ca și în turnurile ei, Andrei văzu acum mult mai mulți oameni înarmați decît înainte de plecarea lui.

— Sînt încă o dată pe atîția, îl lămuri studentul Bartoš. Și cîte bombarde au cărat la Casa Saxonă! Toată lumea așteaptă ca ungurii și nemții să se năpustească încoace.

— De la castel?

— Da, ca s-ajungă la pod. Cîțiva cehi au fugit de-acolo și ne-au povestit totul. Dar ai noștri se pot apăra bine; îi ajută mai ales tunurile și praștiile. Acolo-s ai voștri și ai noștri. Au și doi hatmani, unul de-al vostru și unul de-al nostru. Așa e pretutindeni: la porți și la ziduri străjuiesc împreună.

„Ai noștri și ai voștri" erau cei din Praga și prietenii lor, taboriții.

Andrei nu mai ascultă. Privirile îi lunecară dincolo de apă, pe înălțimile Petřínului, pînă la Nebozez și Strahovskà. In viile de pe coastă desluși străji și pîlcuri dușmane, ale căror arme sclipeau prin frunzișul verde al podgoriilor. Apoi cătă în sus, spre meterezele

castelului. Steaguri pestrițe fîlfîiau pe turnuri și în foișoare. Multe din ele, cu semnul unei cruci mari roșii, fluturau deasupra oamenilor de pe metereze.

Privirile feciorului zăboviră îndelung cercetînd drumul de căruțe din dreapta castelului, care ducea de la Písek, între Letna și castel, pînă la Ovenec. Acolo mișuna un furnicar de oameni, îmbrăcați cu tot felul de armuri. Armele și platoșele sclipeau în soare. Oamenii mergeau cu căruțele sau duceau caii spre Písek, la apă.

Dar și acolo, la apă, ce priveliște! Tot malul, de la Písek pînă la Letna, era înțesat de căruțe, de cai și oameni înarmați cu suliți și săbii, călări și cu coifuri țuguiate în cap. Unii însă purtau cușme, erau pe jumătate goi, arși de soare și cu părul negru. Aceștia treceau caii prin vad sau luau apă în poloboace și în sacale, pe care le încărcau apoi în căruțe. În vremea asta strigau și răcneau la cai și amenințau cu pumnii spre Orașul Vechi unde, pe malul jos al apei, în fața meterezelor orașului sau în bărcile desprinse de mal, stăteau tot felul de oameni. Erau praghezi și taboriți, îmbrăcați cu armuri sau purtînd doar coifuri, iar în mîini cu îmblăcii ferecate.

Aceasta era priveliștea jos, lîngă apă. Sus, pe Letna, atît cît putură cuprinde cu ochii Andrei și Bartoš, se înșira cort lîngă cort și bordei lîngă bordei. Printre ele fîlfîiau steaguri, iar ici și colo se înălțau fuioare de fum alb în văzduhul limpede și luminos. Pe margini stăteau cete întregi de oameni înarmați, privind cu luare-aminte spre Orașul Vechi. Din locul unde se aflau, vedeau foarte bine dincolo de mahalaua ovreiască, pînă în mahalaua Sfîntul Valentin și a Sfintei Cruci.

— Acolo, pe Letna, sînt bavarezi, spuse studentul.

— Dar regele, fiara aia, pe unde-o fi oare?

— La castel. Să fi văzut cum l-au întîmpinat alaltăieri, cînd a venit de la Zbraslav! Trăgeau clopotele și cîntau, iar preoții i-au ieșit înainte cu mare alai.

— Și unde-i oastea lui ungurească și cetele de la Kutna Hora?

— Le ţine lîngă castel, la Bruska. Sînt acolo fel de fel de oameni, fel de fel de neamuri. Aşa ne-au spus fugarii. Sînt ruşi, harvaţi, bulgari, secui, cumani, unguri, precum şi oameni de-ai noştri, pani cehi.

Bartoš rosti cuvintele din urmă în batjocură şi cu amărăciune.

— Cehi ?

— Da. Şi din Moravia. Trădătorii ! Ia te uită !

Şi studentul arătă cu mîna dreaptă spre Letna.

Un vuiet de glasuri puternice se înălţa din partea aceea. Mulţi dintre bavarezi urlau, stînd cu picioarele răscrăcărate, sau se scălîmbăiau în fel şi chip, cu dedegetele vîrîte în gură. Alţii îi ameninţau pe praghezii de pe celălalt mal sau se ploconeau în batjocură, unii cu faţa, alţii cu spatele. Ungurii care zăboveau lîngă apă rîdeau în hohote, flecăreau sau strigau şi ei :

— Hus ! Hus !

De sus, de pe deal, o ceată de oameni umplu văzduhul cu strigătul batjocoritor :

— Ketzer ! Ketzer ! [1]

Îndată ce se potoliră aceştia, începură să urle oamenii din ceata de alături. Se băteau cu palmele peste coapse şi răcnetele lor răzbăteau peste apă ca nişte împuşcături :

— Ketzer ! Ketzer !

Şi iarăşi chicoteli zgomotoase, strigăte, ploconeli batjocoritoare şi vorbe de ocară.

La rîndul lor, Andrei şi Bartoš se aplecau cît puteau peste parmaclîc şi roşii de mînie, ameninţau răcnind la duşmani, ca şi toţi ceilalţi care stăteau lîngă ei de-a lungul podului.

Deodată, Bartoš îl apucă pe fecior de mînecă şi, chiuind de bucurie, arătă cu mîna spre dreapta, către malul Oraşului Vechi, înspre porţile Sfîntul Valentin. Cînd Andrei văzu că în partea aceea taboriţii dau drumul bărcilor pe apă şi încearcă să treacă pe malul dimpotrivă, se smulse de lîngă parmaclîc şi croindu-şi

[1] Eretici ! Eretici ! (în l. germană, în text). (n.t.)

drum prin mulţimea ce se îmbulzea jur împrejur, porni ca vîntul într-acolo. Alerga pe pod, ţinînd în mîna stîngă sabia îndreptată cu vîrful înainte, ca să poată fugi mai lesne.

— Veniţi să le-ajutăm! Să dăm ajutor fraţilor! strigă el în goană. Şi apoi: Pe ei, fraţilor, pe ei!

Bartoš se luă după dînsul, răcnind şi el.

Cînd ajunseră pe malul apei, la poarta Sfîntul Valentin, erau stacojii la faţă şi abia îşi mai puteau trage sufletul. Două luntri se umpluseră între timp cu oameni, în cea mai mare parte ostaşi fără armuri, fără pieptare şi fără coifuri, numai cu straiele lor obişnuite şi cuşme în cap. Fiecare însă ţinea în mînă un îmblăci ferecat, o lance sau o sabie. Andrei şi Bartoš, împreună cu alţi doi care alergaseră şi ei pînă aici, săriră în a treia luntre. Dar şi asta era aproape plină.

— Să-i zdrobim! Să le dăm la cap! răsuna de pretutindeni.

— Pe ei, fraţilor! Pe rătăciţii ăştia! Pe nemţi!

— Pe unguri!

Oamenii de la porţi le strigau să aştepte, să nu pornească. Dar nimeni nu-i asculta. Glasurile lor fură înghiţite de strigătele înflăcărate ale celor din turnurile podului şi de pe podul înţesat de oameni care le făceau semne cu mîinile.

Luntrile alunecau repede pe apă. Dar lui Andrei i se părea că merg încet. Se uita mereu drept înainte, ca să se încredinţeze dacă n-au ajuns încă la mal. Nu vedea însă bine din pricina unui om care stătea în faţa lui. Din prima luntre cineva strigă cu glas poruncitor ca toate bărcile să taie apa în acelaşi rînd. Iar din a doua, cineva porunci ca în fiecare luntre să rămînă cel puţin patru oameni.

— Vezi? strigă studentul Bartoš, care stătea în margine şi putea să vadă mai bine. Fug! Fug! Căruţele au luat-o din loc!

Şi arătă cu mîna spre mal, unde era o adevărată zăpăceală din pricina neaşteptatului iureş. Călăreţii şi pedestraşii o rupseră la fugă, aruncînd găleţile cît colo

şi lăsînd butoaiele în voia soartei. Apa clipocea, împroşcînd stropi în toate părţile. Cei din bărci strigau cît îi lua gura, vînturîndu-şi armele ce sclipeau în soare. De pe Letna se auzeau urlete sălbatice, în vreme ce dinspre pod un val puternic de îndemnuri umplea văzduhul.

In clipa aceea, primele două bărci cu oşteni se opriră, dar nu chiar lîngă mal, ci oleacă mai departe. Andrei îi văzu sărind în apă, fără să-i mai aştepte şi pe ei. Atunci sări şi el, iar în urma lui se repezi Bartoš şi aproape toţi ceilalţi. Trecură prin apa ce le venea pînă la brîu, ţinînd armele deasupra capului şi răcnind amarnic. Cînd zăriră zăpăceala de pe mal, începură să strige şi mai avan. Andrei îi vedea acum destul de bine pe unguri, cu straiele lor în culori vii, mai ales roşii, cu părul lăţos, străpungîndu-i cu privirile şi împroşcîndu-i cu urletele lor sălbatice.

Nici nu ieşise bine din apă şi dăduse ochii cu ei. Fu prins numaidecît în vîrtejul încăierării. Lovea cu sete, rotind sabia în dreapta şi în stînga, pînă ce făcu gol în jurul lui.

Feciorul înaintă împreună cu toţi ceilalţi. Lănciile, paloşele grele pragheze şi mai cu seamă îmblăciile ferecate secerau rînduri întregi de unguri, care nu puteau face nimic cu săbiile lor.

Ungurii se traseră înapoi, dar cehii se luară după ei, pînă ce ajunseră la căruţe. Cîteva din ele erau răsturnate.

Glasul goarnei husite conteni. Fraţii se întoarseră la bărci fără nici o anevoinţă. Andrei îşi ajută tovarăşii să culce în luntre doi fraţi răniţi. Alţii, răniţi mai uşor, trecură singuri prin apă. Nu lăsară în urma lor nici un mort. In schimb, cîţiva unguri zăceau doborîţi la pămînt. Husiţii îi văzură din bărci, dar nu puteau şti dacă sînt morţi sau numai răniţi.

După ce înaintară o bucată bună, un pîlc de oameni porni de sus în ajutorul celor de pe mal. Incepură să tragă după cei din Praga şi o ploaie de săgeţi şuieră în jurul bărcilor. Multe din ele căzură în apă drept în

fața lor, cîteva zburară mai departe iar altele se înfipseră în luntri.

Frații chicoteau veseli. Cei din spate făceau semne batjocoritoare către ungurii și bavarezii de sus, de pe deal, în vreme ce ostașii din față își fluturau armele, ca răspuns la strigătele de bucurie ale mulțimii care-i aștepta. Glasurile celor de pe pod și de pe meterezele Orașului Vechi treceau ca o furtună peste ape în întîmpinarea învingătorilor.

LII

Andrei ajunse teafăr la mal, împreună cu ceilalți, însă stropit de sînge și ud leoarcă. Și studentul Bartoš se întoarse nevătămat.

Între timp, la poarta Sfîntul Valentin, mulțimea se adunase ciopor, ca să-i primească pe învingători. Ostașii fură întîmpinați cu strigăte înflăcărate și zgomotoase. În același timp oamenii făceau semne batjocoritoare și strigau cît îi lua gura, cu fețele îndreptate către locurile de dincolo de apă, spre Letna.

În drum către curtea domnească, Andrei se opri cu Bartoš la Blažek pîrcălabul, unde fusese primit atît de călduros și îngrijit cu atîta omenie cînd venise întîia oară la Praga. Dar pe Blažek nu-l găsiră acasă.

— Stă toată vremea la primărie, spuse femeia lui, bucurîndu-se din inimă de sosirea celor doi tineri. Cît e ziulica de mare și adeseori și noaptea. Abia îmbucă ceva și gata — o și ia din loc. Zăbovește acolo pînă după miezul nopții. Alaltăieri a stat pînă în zorii zilei. Are acum atîtea griji, atîtea treburi, e atît de mult de lucru că nu știe unde-i e capul. Iar voi, așadar, ați dat piept cu dușmanul !

Era veselă că încăierarea se sfîrșise cu bine și că taboriții au plătit cu vîrf și îndesat sudălmile și batjocurile ungurilor.

Femeia aduse o tavă cu de-ale gurii, o puse pe masă și-i pofti să se ospăteze :

— Beţi şi mîncaţi! Nu vă sfiiţi! N-o să murim de foame. Avem de toate şi ieftin, carne şi făină. Ba chiar şi vin. Că doar au rămas destule de la nemţii cu pivniţele şi cămările doldora de toate bunătăţile. Îmi spunea omul meu cum s-au mai mirat cei de la primărie de cîte au găsit prin casele lor. Grîne, făină şi cîte căruţe cu merinde n-au dus la mănăstirea Sfîntul Iacob! Pe toate le-au împărţit însă pentru îndestularea obştii.

— Şi de ce au îngrămădit nemţii atîtea bucate?

— Pentru rege. Ca să le vîndă cu preţ bun nobililor germani, panilor unguri şi curtenilor, cînd va fi craiul aici. Erau încredinţaţi că regele o să vină şi o să plece. Şi că atunci se vor da ospăţuri mari.

Tinerii începură să rîdă.

— Acum ne ospătăm noi! spuse Andrei.

— Şi bem vinurile lor bune, adăugă Bartoš. Sînt în adevăr ieftine! O pintă[1] de vin dulce, o pintă spun — pentru trei groşi, iar vinul italian pe unsprezece creiţari.

— Cel austriac e mult mai ieftin, costă patru creiţari, iar al nostru numai doi, întregi gazda. Şi e din belşug! Numai sarea e pe sponci. Sare ar trebui să fie mai multă. Dacă ne vor împresura nemţii...

— Dac-o vrea Dumnezeu, nu vor izbuti să ne împresoare, strigă feciorul. Drumul pe la Poříče e slobod, iar înălţimea de lîngă Cîmpul Špitalului e în mîinile noastre.

Şi astfel începură să vorbească despre colina Vítkov şi despre întăriturile ridicate acolo sus, pe culme; după un timp îşi amintiră iarăşi de Blažek. Se tot uitau în calea lui să vadă dacă nu cumva soseşte. Dar în zadar. În locul lui veni un meşteşugar cu faţa încinsă ca jeraticul. Afară zăpuşeala era cumplită. Blažek trimitea vorbă că nu poate da pe-acasă. Trebuia să stea de vorbă cu nemţii care nu erau de aceeaşi cre-

[1] Pintă, veche măsură italienească pentru lichide, egală cu 0,56 l. (n.t.)

dință cu ei și pe care-i judeca. După aceea, pîrcălabul trebuia să se ducă în mahalaua ovreiască, să controleze porțile și întăriturile din partea aceea, către apă.

Auzind că Blažek nu vine, Andrei mulțumi gazdei și plecă să-l caute. Voia să vorbească negreșit cu el și în același timp să vadă primăria și mai ales pe nemți. În zilele acelea, se aflase că ici și colo se mai găseau la Praga oameni care încă nu voiau să se împărtășească sub ambele chipuri. Toți numai nemți. Încă din luna mai fuseseră poftiți la primărie. Atunci făgăduiseră că se vor împărtăși și din potir. Dar nu s-au ținut de cuvînt. Și de aceea acum erau din nou chemați în fața unei adunări care-i cerceta și din care făcea parte și Blažek pîrcălabul.

Cînd ajunseră la primărie, Bartoš se despărți de Andrei. Sosise vremea să se ducă la locul lui de strajă.

Feciorul intră în primărie, care la ceasul acela zumzăia ca un stup. Scările largi și sala cea mare erau înțesate de oameni. Pretutindeni zgomot, forfotă și zăngănit de arme. Toți erau încordați și cu inimile zbuciumate. Ușile încăperilor mari, ale odăițelor și cămăruțelor de alături se deschideau și se închideau în fiece clipă cu grăbire. Tîrgoveții și ostașii plecau, se întorceau, zoreau de colo pînă colo, se strigau, se ciocneau unii de alții, se opreau o clipă și se strecurau apoi prin mulțime, făcîndu-și loc cu coatele.

În zgomotul și forfota aceasta, tînărul boier nu-l putu găsi pe Blažek. După cîtva timp află că plecase și că judecata nemților luase sfîrșit. Jos, în fața primăriei, Andrei văzu cu ochii lui osînda ce le fusese hărăzită. Se afla acolo o ceată de vreo cincisprezece nemți, unii mai bătrîni, alții mai tineri, și lîngă ei cîțiva copii și femei. Toți erau tîrgoveți și după îmbrăcăminte se vedea că sînt înstăriți. Femeile plîngeau, în vreme ce bărbații tăceau în chip batjocoritor, privind în jos sau uitîndu-se încruntați într-o parte și în alta. Numai unul mai bătrîn, lîngă care se ghemuise o femeie tînără și frumoasă, striga către mulțimea din jurul lui, glăsuind cehește, dar cu accent nemțesc.

— Lăsați-mă aici cu femeia mea! Am să mă împărtășesc, jur c-am să mă împărtășesc!

Lumea din jur începu să rîdă și să strige:

— Ca și pînă acum, neamțule! Mai bine ia-ți tălpășița!

În clipa aceea se stîrni un freamăt și oamenii se traseră într-o parte. Sosise un bărbat în suman roșu. Era înalt, deșirat, cu fața arsă de soare și ducea un steag. În primăvară, steagul acesta fîlfîise deasupra primăriei. Era flamura panului Čeněk din Vartemberk. Dar cînd panul Čeněk trecuse de partea craiului maghiar, fusese smulsă de-acolo și țintuită la stîlpul infamiei. Acum steagul atîrna ca o zdreanță, murdar, terfelit, spălăcit.

Călăul se așeză în fruntea nemților. Apoi dădu poruncă și lefegiii făcură semn osîndiților să pornească. Lumea din jur le arunca vorbe batjocoritoare și sudălmi, uitîndu-se cu bucurie cum zbirii și călăul se îndreaptă cu ei spre Piața de fructe.

— Unde-i duc? întrebă feciorul pe un meșteșugar care, roșu ca racul și cu gluga dată pe ceafă, își trosnea degetele și striga după nemți:

— Așa, nemțișorilor! Să vă săturați! Călătorie sprîncenată, drăguților!

La întrebarea feciorului, omul se răsuci către el, zîmbind binevoitor, și ca și cum s-ar fi dezvinovățit de cele ce se petreceau, răspunse blajin:

— Păi un' să-i ducă, frățioare! Nu departe. Ia numai pîn' la pod și p-ormă încă o bucată dincolo de pod. Nu prea departe. Și-apoi n-au decît să meargă la castel, la craiul ungurilor și la popii ăia papistași. Că acum au s-o nimerească tocmai bine!

Lumea dimprejur începu să rîdă. Rîse și Andrei.

După ce nemții dispărură dincolo de case, înghițiți de valurile mulțimii ce-i întovărășea, Andrei o luă drept spre colina Vítkov. De cînd venise de la Tábor, avea azi timp mai mult ca oricînd. Nu mai putea de nerăbdare și ardea de dorința să cunoască noile întă-

rituri. Şi-apoi feciorul mai auzise că de-acolo se vede bine pînă hăt-departe peste apă.

Hainele i se uscaseră şi un strat gros de praf se aşternuse pe ele. În zilele acestea cu soare mult şi arşiţă cumplită, totul era colbăit.

Andrei fusese îndreptat să iasă din oraş pe poarta Horské. Cînd trecu de ea, se simţi mai la largul său. În locul uliţelor murdare, unde gunoaie şi resturi de tot felul umpleau văzduhul de miasme, iar deasupra lor roiau, în aerul încins de căldură, nori întregi de musculiţe, în locul caselor de lemn sau de zid, ai căror pereţi albi, în lumina puternică a zilei, oboseau privirea, feciorul avea acum înaintea ochilor numai verdeaţă plăcută, numai grădini şi podgorii. Viile suiau, verzi, şi pe povîrnişul lin dinspre miazăzi al colinei Vítkov.

Cînd ajunse aici, Andrei începu să urce coasta, fără a mai întreba pe cineva. Mergea pe drumul pe care apucase o ceată de oameni cu nişte căruţe ce înaintau anevoie la deal. Oamenii care însoţeau căruţele erau fraţi taboriţi, mai toţi înarmaţi cu îmblăcii. În spatele lor, mergea şchiopătînd un frate cu cuşmă în cap, cu un îmblăci ferecat pe umăr şi o secure de brîu. Feciorul îl ajunse din urmă şi-l recunoscu îndată. Era de la Radonice, din apropiere de Hvozdno, şi prima oară îl întîlnise în tabăra din faţa oraşului Tábor.

Andrei află din spusele lui că în căruţe duc bombarde şi praf de puşcă. Numai astea mai lipseau la întărituri; altminteri totul era aproape gata.

— Nu-i vorbă că şi noi am făcut tot ce-am putut, şi mai facem încă, zise omul de la Radonice. Fratele Žižka nu se lasă, e neînduplecat. Din pricina asta m-am ales şi eu cu ceva. Mi-a căzut un pietroi pe picior şi, după cum vezi, şchiopătez. Acum mai ducem şi tunurile astea. Fratele Žižka a împănat locul cu ele şi cară mereu. Cînd e vorba de muniţii, nu se uită.

Leoarcă de sudoare, feciorul ajunse împreună cu însoţitorul lui, sus pe culme, la capătul dinspre soare-apune al colinei Vítkov. La dreapta, creasta îngustă

a înălţimii, ce se întindea pînă departe spre răsărit, părea un adevărat furnicar. Fraţii şi surorile munceau din greu. Deasupra oamenilor care forfoteau de colo-colo, se ridica o nouă construcţie, un meterez apărat de şanţuri.

Însoţit de fratele de la Radonice, feciorul se duse mai întîi către muchea dealului, pe buza povîrnişului dinspre miazănoapte. De aici, de sus, clina se prăvălea costiş, pînă la o mare adîncime.

Andrei privi drept înaintea lui. În zare se iveau nedesluşit marginile Petřínului. Feciorul recunoscu alături dărîmăturile mănăstirii Strahovskà. Turnurile castelului crăiesc de la Hradčany şi turnurile porţilor se zugrăveau mărite pe fumuriul cerului. Iar jos, în zăpuşeala şi vipia necruţătoare, oraşul zăcea învăluit într-un zăbranic de ceaţă mohorîtă. Nenumărate turnuri de biserici, de mănăstiri şi de porţi se înălţau deasupra acoperişurilor cenuşii de şindrilă sau de olane roşii. Cu cît erau mai depărtate, cu atît păreau mai şterse şi mai sure; cu cît se aflau mai aproape, cu atît răsăreau mai desluşit şi în culori mai vii.

Andrei nu cătă multă vreme spre oraş şi porţi. Privirile lui zburară spre Hradčany şi alături, spre tăpşanul larg de pe Letna. De aici vedea mai bine tabăra duşmană şi putea să-şi dea seama cît e de mare şi de întinsă, răsfirîndu-se de la Hradčany peste Bruska şi Letna şi apoi, mai departe, în jos, pînă la Bubny. De la un capăt la celălalt, corturile şi barăcile păreau o apă nesfîrşită, deasupra căreia se înălţau nenumărate steaguri în culori ţipătoare. Peste albul spălăcit al corturilor, steagurile unduiau ca un cîmp de maci.

— Un adevărat oraş, oftă cu glas tare Andrei, fără să-şi ia privirile de la tabăra vrăjmaşă.

— Zic unii c-ar fi şi mai mare, spuse fratele de la Radonice, aşezîndu-se pe iarbă şi punînd îmblăciul lîngă el. Nu i se vede capătul! S-au aciuat pretutindeni, pînă şi dincolo de alea... cum le zice, frate?... a, da, curţile domneşti de la Ovenec. Unde te suceşti, numai corturi şi barăci. Şi cică ar fi săpat o mulţime de

şanţuri şi de gropi. Aşa spun toţi care fug de-acolo. I-am auzit şi eu la Praga. Şi cîte sate au pustiit păgînii ăştia ! In fiece noapte se înalţă văpăi roşii spre cer, cînd ici, cînd colo. Iar pe ai noştri îi prind şi-i ard. Bărbaţi şi femei, fără deosebire, numai cehi să fie. Ia te uită, vezi ?

Posomorît, fratele arătă spre Cîmpul Spitalului, către un loc de la poalele colinei, unde se vedeau grădini şi podgorii verzi, iar ici şi colo căsuţe albind în soare. Apoi arătă şi dincolo de apa ce scînteia tăcută ca o fîşie de oţel printre malurile joase. Acolo, pe malul celălalt, stăteau unele lîngă altele pîlcurile duşmane de cercetaşi călări. Dar fratele de la Radonice nu arătă înspre ei, ci spre un pîlc destul de numeros care, mai sus de cotul apei, înainta în voie de la Libeň peste nişte paragini, îndreptîndu-se către Holešovice. Dincolo de apă se înălţau nişte stînci, iar mai departe se vedea muntele Diavolului.

— Au fost în recunoaştere, îşi dădu Andrei cu părerea.

— Nici vorbă. Caută drumul spre noi. Dar pe aici nu pot răzbate.

Şi omul de la Radonice arătă cu mîna şi cu ochii coasta rîpoasă şi de netrecut, din partea aceea, iar dincolo, la dreapta, întăriturile.

— Cu ajutorul lui Dumnezeu n-o să-i lăsăm s-ajungă acolo.

Andrei nu-l mai asculta. Se uita gînditor la călăreţii unguri şi privirile lui se aţintiră iarăşi asupra taberei duşmane, alunecară peste Hradčany şi se întoarseră spre Vyšehrad.

Pretutindeni numai duşmani, gîndi el. Ce mulţi sînt ! Iar jos, între ei, se află Praga, strînsă din toate părţile ca într-un cleşte.

Pînă atunci, Andrei fusese însufleţit de o îndrăzneală nesocotită. Puterea-i tinerească şi aprigă, primele izbînzi şi credinţa nestrămutată în ajutorul lui Dumnezeu nu îngăduiseră ca în cugetul lui să se nască îndoieli şi temeri.

Dar în clipa aceea îşi dădu seama pentru întîia oară de primejdia în care se afla Praga şi toţi ceilalţi. Dacă regele Ungariei ar fi stăpîn pe Praga, ar nimici tot ce i-ar sta în cale. Louny, Slany care se află în puterea lui... Hradec... Tábor... ar putea oare ele singure să ţină piept ungurilor, nemţilor şi cruciaţilor ? Cum să-i înfrunte ?

Dar gîndurile lui Andrei se înseninară numaidecît, şi anume de îndată ce-şi întoarse faţa către ai săi şi ochii îi căzură peste întăriturile cele noi. Cea dintîi dintre ele se ridica în apropiere : un turn de lemn, înconjurat de ziduri şi de un şanţ pe care-l adînceau chiar în clipa aceea. Acoperişul era plămădit din chirpici de pămînt amestecat cu iarbă ; deasupra lui, la cea mai uşoară adiere, fîlfîia un steag roşu cu semnul potirului. Pereţii din paiantă şi împănaţi cu cuie de lemn erau lipiţi cu lut, ca să fie apăraţi de foc.

Înăuntru, într-o încăpere mică, se afla un morman de pietre. Cîteva bombarde aşezate lîngă zid luceau uşor cu sclipiri metalice. Dintr-un car fraţii dădură jos alte două şi le urcară în turn ca să le aşeze la ferestrui şi să le pregătească pentru tragere.

A doua întăritură, aşezată ceva mai încolo, drept în faţă şi mai pieziş, la marginea unei vii părăsite, avea aceeaşi înfăţişare ca şi cea dintîi. Numai că turnul ei era din zid, avînd astfel şi mai multă tărie. Oamenii săpau de jur împrejurul ei un sanţ cu meterez de pămînt, ce se afla în legătură cu întăritura cealaltă.

Dincolo de ele, fraţii săpau gropi de lup, ca să îngreuneze cît mai mult apropierea duşmanului. Pe arşiţa care dogorea fără milă, munca era nespus de istovitoare. Dar fraţii şi surorile lucrau de zor şi fără preget. Andrei nu citi pe faţa niciunuia vreo urmă de nepăsare sau de teamă.

În locul acesta, feciorul de la Hvozdno se întîlni cu Buchovec şi cu Žižka. Veneau din raita pe care o făcuseră pe creasta colinei, pînă la străjile cele mai depărtate. Fratele Žižka, ars de soare, numai în haină şi cu cuşma în cap, avea buzduganul atîrnat de şa. În-

dreptîndu-se călare către turn, îi întrebă pe fraţi dacă au adus tunurile. În vremea asta, Buchovec, cu mustăţile-i albe şi aprins la faţă din picina zăpuşelii, îl zărise pe feciorul din Hvozdno. Îl chemă, făcîndu-i semn cu mîna dreaptă în care ţinea cuşma. Andrei se apropie în grabă de cei doi hatmani.

Cînd fratele Žižka îi spuse pe nume şi-l întrebă de sănătatea unchiului, Andrei se bucură.

— Şi ce faci aici? întrebă Žižka scurt.

Feciorul răspunse că a venit să se uite la întărituri şi la tabăra duşmanilor.

— Şi te-ai speriat de cîţi ai văzut, ai? zise Žižka, aţintindu-l cu ochiul lui zdravăn.

Andrei tresări şi nu răspunse decît după oleacă de gîndire:

— Am stat acolo şi am socotit că-s mulţi ca lăcustele.

Şi feciorul arătă cu mîna înapoi, spre locul unde zăbovise cu fratele de la Radonice.

— Ai socotit bine, frate, dar Dumnezeu porunceşte să nu te temi de oamenii pierduţi.

Andrei se îmbujoră la faţă şi întîmpină cu înflăcărare:

— Nu mă tem! Dar lăsaţi-mă aici, ca să văd totul.

În vremea asta, Žižka urmărise cu luare-aminte lucrările de la metereze; acum îşi întoarse privirile spre fecior. Dar Zbyněk puse mîna pe umărul băiatului şi-i spuse zîmbind:

— Dragă Andrei, noi ştim că nu te temi, dar nu trebuie să stai aici. Eşti un bun călăreţ şi de oameni ca tine e mai multă nevoie jos decît aici. Rămîi mai bine la pîlcul tău.

— Chiar aşa, încuviinţă Žižka scurt.

Apoi hatmanii îşi luară rămas bun şi dădură pinteni cailor. Ocoliră turnul şi trecură prin locul apărat de cele două întărituri şi de coasta povîrnită dinspre miazănoapte. Pe-aici o luă şi Andrei la plecare. Cînd ajunse la locul de unde privise ceva mai înainte cu

fratele de la Radonice spre tabăra duşmană, îşi aţinti din nou ochii într-acolo şi apoi spre Hradčany.

În clipa aceea, în spatele lui, scăpăta soarele. Dar Andrei nu mai era răscolit de griji ca adineauri. „Dumnezeu porunceşte să nu te temi", i-a spus fratele Žižka, pe care-l preţuia încă înainte de a-l fi cunoscut în persoană. Pentru Andrei, cuvintele lui Žižka aveau o deosebită însemnătate, mai ales din ziua cînd văzuse iscusinţa lui de conducător de oşti, atunci cînd porniseră de la Tábor spre Praga, trecînd prin Benešov şi Poříče. Dar acum înrîurirea cea mai mare n-o aveau asupra lui Andrei cuvintele hatmanului, ci liniştea şi siguranţa lui Žižka, bărbăţia-i călită de duhul credinţei şi puterea-i de jertfă.

Plin de încredere şi parcă mai oţelit, Andrei se întoarse la curtea domnească.

LIII

Pentru Andrei şi pentru ceilalţi călăreţi care sosiseră de la Tábor cu Mikuláš din Hus, ziua de ieri fusese hărăzită odihnei. În dimineaţa următoare intrară din nou în rînduiala obişnuită. Carele lor stăteau înşiruite în ograda curţii domneşti. De aici Andrei pornea călare în raite şi adeseori făcea şi noaptea de caraulă. De fiecare dată ieşea pe Cîmpul Spitalului, dincolo de poarta Poříče, pînă la apă.

Zilele treceau una după alta, în zbucium necurmat şi într-o nesfîrşită încordare pentru cei din Praga. Lupta cea mare şi hotărîtoare, care avea să vină, îi nelinişte pe praghezi şi pe prietenii lor. Se gîndeau numai la ea. Dar se pregăteau din răsputeri şi în toate chipurile, atît împotriva celor de la Vyšehrad, cît şi împotriva celor de la Hradčany. Pretutindeni numai străji. În turnuri, la porţi, pe întărituri, mulţimea de oameni înarmaţi, tîrgoveţi, meşteşugari şi studenţi. Alături de ei mişunau peste tot taboriţi, oameni de la Louny, de la Slany şi de la Žatek. Singura latură des-

coperită era și ea bine apărată; pe colina Vítkov de lîngă Cîmpul Spitalului se înălțau întărituri, deasupra cărora fluturau steaguri roșii cu semnul potirului.

Acolo totul era gata și frații care lucraseră, se întorseseră la Praga. Pe colina Vítkov rămăsese numai un pîlc puternic de bărbați, în frunte cu fratele Žižka și cu cîteva surori taborite, care voiau să lupte și ele împotriva lui anticrist.

Jos, în Praga, oamenii erau de asemenea pregătiți și așteptau cu mîna pe arme, ca în orice clipă să-l înfrunte pe dușman. Fiecare, tînăr sau bătrîn, era pregătit să alerge, cînd va auzi semnalul, la locul hotărît.

La primăriile din Orașul Nou și din Orașul Vechi treburile nu mai îngăduiau nici o clipă de odihnă. Pîrgarii și hatmanii munceau zi și noapte. Oamenii de legătură veneau și plecau fără încetare, unii călare, alții pe jos. Deasupra orașului răsuna adesea peste zi răpăit de darabane și glas de trîmbiță. Ba chiar și cîntece. Mulțimea înălța pe ulițe viersuri cucernice și cîntece de luptă. Unii cîntau singuri, alții în cete sau în grupuri mari.

Bisericile erau deschise ziua și noaptea. De cînd veniseră taboriții la Praga, își schimbaseră și ele înfățișarea. Ici și colo icoanele, statuile și podoabele dispăruseră cu desăvîrșire. Pe altarul cel mare se afla acum doar un chivot, cioplit din piatră, și în el artoforul cu trupul Domnului.

Praghezii îi lăsau pe prietenii lor să facă ce vor. Pe ulițe nu se mai vedeau veșminte scumpe, văluri, pieptănături măiestre, fețe sulemenite, straie bogate în culori pestrițe.

Numai armele aruncau sclipiri în bătaia soarelui de cireșar, numai pieptarele și coifurile luceau în lumina tulbure a ulițelor murdare și întortocheate. Armele zăngăneau, tropotul cailor răsuna în văzduh, iar pe străzile desfundate carele scîrțîiau în fiece clipă. Cărau apă sau se duceau la magaziile de la mănăstirea Sfîntul František și Sfîntul Iacob. Acolo bombardele

erau înşiruite de jur împrejur, praştiile stăteau în ogradă, iar în săli şi în chilii atîrnau armuri.

La mănăstirea Sfîntul Iacob obştea bătea bani noi: groşi cu tiparul cetăţii Praga, crăiţari cu chipul leului sau cu herbul regatului ceh şi galbeni curaţi de aur. Din sfîntul lăcaş dispăruseră aproape toate potirele de aur, multe obiecte de preţ şi o seamă de nestemate. Obştea avea nevoie de bani ca să poată plăti norodul care slujea în oaste.

Pretutindeni larmă, tărăboi şi hărmălaie, dar nicăieri nu se auzea glas de veselie. Toată lumea aştepta cu înfrigurare lupta care se apropia. Unii, cîntînd sau însufleţiţi de un avînt nestăvilit, mulţi îngînduraţi, dar hotărîţi, în vreme ce alţii o aşteptau cuprinşi de extaz. În fiece zi şi în fiece clipă aşteptau ca tunurile, bombardele şi praştiile craiului şi ale cruciaţilor să înceapă să tragă. Dar deocamdată acolo sus era linişte.

Prin Praga umbla zvon că panii cehi l-ar fi rugat pe crai să cruţe oraşul, să nu nimicească moştenirea pe care tatăl său de slăvita amintire a înfrumuseţat-o atît de măreţ. Dacă vreunul voia să ştie de unde-s vorbele astea, cel întrebat răspundea că le-a auzit de la un boier ceh care a fugit din tabăra vrăjmaşe. Alţi fugari povesteau lucruri asemănătoare. Mulţi însă rîdeau de zvonurile acestea şi spuneau că regele tare ar mai vrea să puşcărească oraşul, dar n-are muniţii de ajuns. Principii şi cetăţile împărăteşti nu i-au adus destule tunuri şi nici toate miile de săgeţi pe care le aveau puse bine.

Lupte mărunte se dădeau totuşi în fiece zi.

Din cînd în cînd se auzea că o ceată de oameni a trecut dincolo de apă şi că se bate cu ungurii sau cu nemţii, dimineaţa la Písek, seara în grădinile desţelenite ale arhiepiscopului sau în partea Smíchovului. Într-o noapte, nemţii se năpustiră din castel să dea foc morilor de la Zarov. Dar străjile i-au pus pe fugă. A doua zi s-au repezit asupra zăgazului, ca să-l smulgă din loc. Însă norodul de la mori, înarmat cu securi,

îmblăcii şi lînci, s-a suit repede în bărci şi i-a lovit cu sete, împrăştiindu-i ca pe un stol de vrăbii.

Toate aceste întîmplări tulburau mulţimea şi mai cu seamă hărţuielile care se înmulţeau şi pe care zvonurile le purtau de la o uliţă la alta. Lumea se îndîrjea mai avan din pricina sudălmilor şi batjocurilor, de care lefegiii nemţi nu se mai săturau. În fiece zi se aşezau buluc pe malul Letnei, ca şi atunci cînd Andrei trecuse dincolo de apă, şi de fiecare dată făceau semne necuviincioase către oamenii din Praga şi strigau să-şi spargă pieptul :

— Hus ! Hus !

Iar cînd încetau unii, ceilalţi începeau să urle :

— Ketzer ! Ketzer !

Dar ceea ce-i răscolea mai mult pe praghezi, ceea ce-i înfuria şi le aprindea dorinţa de răzbunare, erau priveliştile de peste zi şi din timpul nopţii. Pe malul Letnei, de-a lungul apei, ca să se vadă bine din oraş, nemţii ridicau ruguri, pe care ardeau ostatici. Însă nu preoţi şi nici ostaşi, ci de cele mai multe ori ţărani şi femei care le căzuseră în mînă. De pe meterezele de lîngă apă oamenii din Praga erau nevoiţi să privească la săvîrşirea nelegiuirilor. Zadarnic ţipau, degeaba ameninţau cu pumnii şi cu armele. Rugurile ardeau, înteţindu-şi vîlvătăile, şi mistuiau pe sărmanii neputincioşi, care n-aveau altă vină decît aceea de a fi cehi.

Din pricina acestor cruzimi, mînia tuturor creştea năprasnic, aţîţînd lumea împotriva craiului maghiar. Dar oamenii erau şi mai îndîrjiţi împotriva panilor cehi care se alăturaseră regelui. Aceştia se învoiau la toate şi puneau ei înşişi la cale multe nelegiuiri împotriva fraţilor. Totuşi, cehii care fugeau de-acolo povesteau că boierii cehi apără cum pot pe ostatici şi-i iau sub ocrotirea lor, dar nimeni nu da crezare unor asemenea vorbe.

Ticăloşiile duşmanului înfuriau lumea şi strîngeau şi mai mult rîndurile praghezilor şi ale prietenilor lor. Ele dovedeau o dată mai mult că preoţii aveau drep-

tate cînd propovăduiau că regele maghiar vrea să stîrpească seminţia cehă. Dacă mai înainte se găseau printre ei şi oameni cu alte păreri, acum toţi erau strîns uniţi în faţa aceleiaşi primejdii, căci vedeau şi simţeau în întreaga lor fiinţă că e vorba de viaţă şi de moarte, precum şi de adevărul lui Dumnezeu. Cei de acolo de sus, adică oastea craiului, luptau pentru puterea lumească, în vreme ce ei se băteau pentru împărăţia lui Dumnezeu şi pentru sfîntul adevăr, care adevăr voind ei să-l afle, fiecare după conştiinţa şi cugetul său, erau împiedicaţi de împărat şi de sinodul de la Constanţa.

În lupta aceasta, aproape toţi nobilii îi părăsiseră. De aceea praghezii se aflau acum uniţi cu norodul din oraşe şi sate. Şi această înfrăţire îi întărea. Dar şi mai mult îi oţelea credinţa că Dumnezeu n-o să-i lase să piară. Luptau doar pentru slobozirea cuvîntului lui Dumnezeu de sub puterea lumească şi a înaltului cin preoţesc.

În faţa porţilor îi ameninţa cea mai mare primejdie. Dar cu cît primejdia era mai aprigă, cu atît oamenii deveneau mai vajnici şi mai hotărîţi. Şi nu mai aveau răbdare să aştepte atacul duşmanului.

În cea de a noua zi de cînd Sigismund împresura Praga, se răspîndi vestea că mai multe mii de austrieci au pornit de la Kunratice, îndreptîndu-se spre tabăra împăratului. Iscoadele aflaseră că saxonii au poposit în apropiere, la Ovenec, lîngă ogrăzile domneşti. A doua zi au descălecat acolo şi cîteva mii de stirieni. Erau cei din urmă care trebuiau să sosească.

Acum regele Sigismund avea toată puterea adunată laolaltă. Lîngă el se aflau cinci prinţi din Silezia, principi din Bavaria, un prinţ din Saxonia şi încă alţi vreo patruzeci. În tabăra crăiască se mai găseau de asemenea episcopi şi arhiepiscopi cu pîlcuri de oaste, sute şi sute de cavaleri, nobili cu cetele lor de oşteni, oameni din cetăţile împărăteşti, voluntari de pe Rin, din Suabia, Franconia, Olanda, Westfalia, Anglia, Polonia, Franţa, pînă şi din Spania. În afară de asta, împăra-

tul îşi avea oastea lui, alcătuită din unguri, săcui, slovaci, sîrbi, harvaţi, ruşi, valahi, iazigi şi cumani sălbatici, nemţi din Praga şi de la Kutna Hora, precum şi pani cehi şi moravi cu cîteva mii de ostaşi. Laolaltă, cam o sută de mii de oameni. Acum nu mai încăpea îndoială că va purcede împotriva cetăţii Praga.

LIV

Odaia în care zăcea boierul Ctibor din Hvozdno se întunecase din pricina furtunii de afară. O ploaie aprigă lovea cu putere în obloanele întredeschise de la ferestre. Din cînd în cînd, freamătul şi răpăitul ei erau întretăiate de tunete îndepărtate şi surde. Începuse să plouă încă de dimineaţă. După o arşiţă îndelungată şi înăbuşitoare, văzduhul se răcorise. În sfîrşit, se putea răsufla mai în voie.

Bolnavul se simţea acum mult mai bine. Era a doua seară după luptă şi boierul putu să îngăimeze pentru întîia oară cîteva cuvinte. Aţintindu-şi ochii duşi în fundul capului asupra tinerei văduve care şedea la căpătîiul său, întrebă cu glas slab cum merg lucrurile. Zdena îl înţelese şi-i spuse că Rožemberk şi austriecii au fost înfrînţi.

— Şi încă destul de crîncen, adăugă ea.

Bătrînul ascultă nemişcat. Cînd Zdena sfîrşi, bolnavul rămase o clipă pe gînduri şi apoi şopti cu vădită greutate :

— Andrei...

— E bine ! a plecat iarăşi cu fraţii la Praga.

Logofătul clipi din ochi şi o umbră alunecă peste faţa-i slăbită. Zdena ghici că bătrînului îi pare rău că n-a plecat şi el. Dar după o clipă, ca şi cînd ar fi uitat sau n-ar fi dat crezare celor ce i se spusese, logofătul şopti din nou :

— Andrei...

— Crede-mă, e teafăr. A fost la tine. Uite, a stat

chiar aici. Cum, nu ştii? Cînd a plecat, a pus mîna pe mîna ta.

— Şi Kuneš? întrebă boierul, de parcă şi-ar fi revenit dintr-o sfîrşeală.

— E sănătos tun! La fel şi Mikuláš din Hus. Prea puţini fraţi au pierit. Sînt însă mulţi răniţi.

În ziua aceea logofătul de la Hvozdno n-a mai întrebat nimic şi nici Zdena nu i-a mai vorbit. Se vedea bine că e prea slăbit. Dar în după-amiaza zilei următoare boierul putu să asculte ceva mai mult şi puse o seamă de întrebări hatmanului din Hroznějovice, care venise la el şi-i povestea despre înfrîngerea lui Rožemberk. Cînd hatmanul îi istorisi cum şi-a dat sufletul stareţul de la Louňovice, logofătul deschise ochii mari şi ascultă cu nesaţ. După aceea făcu o mişcare cu mîna pe plapumă şi zise:

— Şi cît ne-a mai ameninţat! Toate astea i se trag de pe urma veneticilor!

Ctibor nu încetă să se gîndească la stareţ nici cînd hatmanul luîndu-se cu vorba, îi povesti alte lucruri. Bunăoară despre prada bogată cu care se aleseseră şi despre mulţimea de lucruri luate de pe cîmpul de luptă, de care castelul era acum ticsit. O întreagă cladă de obiecte pestriţe se află în jurul ciuberelor. Şi cîte vite au mai luat şi ce de cai frumoşi!

Toate acestea îl bucurau nespus pe hatman. Castelul gemea de arme şi de ostatici. Vorbind de ostatici, rosti numele cîtorva boieri din alaiul guvernatorului şi pomeni şi de doi cavaleri austrieci. Apoi adăugă că Smrček, pîrcălabul de la Přiběnce, e rănit şi zace de asemenea la castel.

În ziua aceea, după plecarea hatmanului, boierul rămase singur. Pînă atunci fiică-sa nu se mişcase de lîngă patul lui. Spre seară plecă pentru întîia oară, spunîndu-i că se duce la spital. Logofătul încuviinţase din cap. După aceea aşteptă să se întoarcă. Zdena nu zăbovi mult. A doua zi rămase toată dimineaţa lîngă el. Ctibor vorbi puţin şi nu-i puse aproape nici o întrebare. Dar tînăra femeie băgă de seamă că bătrînul se

uită țintă la ea și o cercetează cu luare-aminte. Era nerăbdător și nu avea astîmpăr. Logofeteasa simți că are să-i spună sau s-o întrebe ceva. Își închipuia că se gîndește la preoți.

După-amiază odaia răsună din nou de zornăitul pintenilor. Venise iarăși hatmanul, boierul din Hroznějovice, și se așezase la căpătîiul bătrînului său tovarăș. Hatmanul povesti despre cele ce mai auzise de pe cîmpul de luptă și despre Praga care se afla prinsă ca într-un cleşte. Dar adăugă repede că frații sînt plini de încredere.

Rănitul asculta posomorît. Cînd hatmanul tăcu, îl întrebă deodată :

— Ce mai spun preoții... de la noi ? Kániš și...

Hatmanul făcu o strîmbătură și bătu aerul cu mîna dreaptă.

— Ăla ? Și Bydlinský ? Le-au crescut coarne acum. Cred că numai prin puterea lor au izgonit oștile lui Rožemberk.

Boierul dădu supărat din mînă.

— Niciodată nu le poți intra în voie, urmă hatmanul. Cînd ne aflăm adunați la sfat, le place doar să poruncească și nu îngăduie să se facă nimic fără vrerea lor. Dar dacă sînt frați atît de neprihăniți, n-au decît să se țină de sfînta scriptură și de izvoadele liturgice și să nu se mai amestece în treburile lumești. Știu c-o să avem de furcă cu ei. Dar mai avan decît toți se zbate din pricina lor preotul Mikuláš din Pelhřimov.

Cînd hatmanul se pregăti de plecare, boierul îl rugă să-l trimită la el pe preotul Mikuláš. Dacă s-ar putea, chiar mîine după-amiază. Pașii grei ai hatmanului se îndepărtară și peste puțin nu se mai auziră.

Logofătul se uită spre ușă. Dar Zdena nu se arătă. Plecase mai înainte, și bătrînului nu-i scăpase lucrul acesta. I se păru că zăbovește prea mult. Începu să se închine, dar conteni deodată.

În pragul ușii deschise stătea Sádoch, slab și cu obrajii păliți, îmbrăcat într-o haină lungă de culoare închisă. Era în capul gol și ținea în mînă un ceaslov.

Părea o arătare. Se uită în toate părţile, îşi aţinti privirile asupra bătrînului, apoi se răsuci pe călcîie şi se mistui în întuneric ca o umbră.

Boierul nu-l cunoştea, dar după ce dispăru, se întrebă dacă n-o fi cumva vreunul din blestemaţii aceia. L-au trimis ceilalţi, de bună seamă. Ce-o fi căutat aici ? Dar Zdena ? Pe unde o fi întîrziind ? De ce nu vine ? În cele din urmă fu biruit de oboseală şi adormi.

Cînd deschise ochii, odaia era scăldată de cele din urmă raze ale zilei de iunie. În plină lumină, Zdena stătea gînditoare la fereastră. Bătrînul se uită la ea, cercetînd-o cu luare-aminte. I se părea că se schimbase mult în ultima vreme şi că arăta altfel la faţă. De obicei era posomorîtă, dar acum, măcar că slăbise şi avea obrajii mai palizi, îi pierise de pe chip orice urmă de tristeţe. Iar privirea ochilor ei... Boierul simţea parcă ceva străin într-înşii şi nu pricepea ce poate fi. Observase lucrul acesta pentru întîia oară pe cînd ardea Bukovsko şi el pornise într-acolo. Totuşi atunci parcă nu desluşise atîta înfrigurare şi o lumină atît de ciudată în ochii Zdenei.

Ctibor voi s-o întrebe, dar se răzgîndi. Îşi aduse aminte că trebuie să vorbească mai întîi cu preotul Mikuláš. Iar preotul veni abia a treia zi după-amiază.

În ziua aceea, logofătul cu păr cărunt îşi ridică pentru întîia oară capul de pe perne şi se săltă puţin în sus. Rana de la cap arăta mult mai bine, însă cea de la picior nu voia să se vindece. Cînd intră Mikuláš, boierul o văzu pe Zdena tresărind. Apoi tînăra văduvă ieşi grabnic din odaie. Ctibor îşi dădu seama că fiică-sa nu are ochi să-l vadă pe preot.

Mikuláš întări cele spuse de hatman despre Kániš şi Bydlinský. Ba mai adăugă şi el cîte ceva. Toate acestea îl copleşiră pe evlaviosul logofăt.

Îi vorbi apoi despre ce cred popii aceia şi ce anume îi învaţă pe oameni. Cică la împărtăşania cu pîine, pîinea n-ar fi un simbol al trupului Domnului, ci pîine goală. În pîinea cea de toate zilele, preoţii aceştia nu vor să-l vadă pe Dumnezeu. Într-acolo îşi îndreaptă

ei toate străduinţele şi caută să-i atragă pe toţi de partea acestei învăţături. Cine a poruncit — spun ei — să pui în gură o bucăţică de pîine şi prin asta să-l slăveşti pe Dumnezeu ?

— Şi pe acest temei, — adăugă preotul supărat, — ei poruncesc tuturora să se lepede de cina cea de taină, spunînd că e o cină păcătoasă. Numai netrebnicii cred în ea.

— Destul, destul ! strigă boierul plin de ciudă. Taci !

— O, frate, asta nu-i totul. Au fost îndemnaţi de Martin, de moravul acela, ştii, care tălmăceşte articolele în chip greşit şi le poartă mereu în buzunar. Dar Bydlinský şi Kániš păcătuiesc şi mai rău. Mai ales Kániš. El propovăduieşte că Hristos s-a suit la ceruri şi că acolo a rămas. Mai acu' o zi sau două zicea că mai degrabă s-ar închina şi ar îngenunchea în faţa diavolului decît înaintea acestei împărtăşanii.

— Nu mai spune ! Nu mai spune ! Blestemaţii ! Ereticii ! strigă cu glas răguşit logofătul cu tîmplele cărunte, săltîndu-se puţin în capul oaselor.

Se rezemă într-un cot şi tăcu o clipă, tremurînd de parcă ar fi primit o aprigă lovitură. După aceea întrebă cu voce înăbuşită :

— Şi fraţii le dau crezămînt ?

— Sînt destui fraţi şi surori care se încred în vorbele lor.

Boierul îşi aţinti privirile asupra preotului bărbos, ca şi cînd l-ar fi cuprins spaima sau ar fi şovăit. Apoi izbucni deodată :

— Dar fiica mea Zdena ? Ştii ceva despre ea ? Spune-mi !

— Din nefericire, frate, — glăsui preotul cu tărie, ea e cu ei şi deci împotriva noastră. Zdena s-a dus adeseori la Pytel. Acolo se adunau mulţi fraţi, şi preoţii le făgăduiau raiul pe pămînt.

— Kániš ?

— Şi Bydlinský.

— Şi-o să-i bage în iad !

Mîna logofătului alunecă neputincioasă şi capul îi căzu pe pernă.

După plecarea preotului, boierul rămase nemişcat şi cu ochii aţintiţi în gol. Nu se ruga, ci oftă doar o singură dată din adîncul pieptului, şoptind :

— Doamne, sfinte Dumnezeule !

Cînd Zdena intră în odaie, bătrînul tresări şi începu să tremure. Amurgul se strecura domol în încăperea joasă. Logofătul o văzu pe fiica sa oprindu-se în prag şi rotindu-şi ochii jur împrejur. Voia să se încredinţeze dacă Mikuláš mai e acolo. După aceea se apropie de pat şi-l întrebă pe tată-său dacă nu doreşte cumva apă sau să-i oblojească rana. Rostise întrebarea cu voce blîndă şi parcă în treacăt.

— Nu ! îi răspunse bătrînul scurt şi îndîrjit.

Dar Zdena păru că nu-şi dă seama de asprimea glasului său şi de felul cum îi răspunsese. Se răsuci şi voi să se îndepărteze de pat.

— Zdena !

Tînăra logofeteasă se opri, se uită la bătrîn şi aşteptă.

— Ai fost cumva pe la Pytel ?

Glasul boierului tremura.

— Da.

— Kániš şi Bydlinský au fost şi ei pe-acolo ?

— Au fost.

— Şi tu crezi ceea ce spun ei ?

— Cred, răspunse ea fără ocol, cu hotărîre şi cu fruntea sus. Apoi se apropie de pat şi zise domol şi visător : Tată, mă rog celui de sus ca să crezi şi tu. Şi îngenunchind lîngă pat, adăugă : Ca să-ţi deschizi şi tu odată ochii.

Boierul se ridică pe neaşteptate.

— Să cred ca tine ? Dar tu crezi că sfînta anafură nu-i trupul Domnului !

— Aşa e.

— Şi nu mai îngenunchezi în faţa ei !

— E idol, fluture !

Bolnavul scoase un strigăt sălbatic și înăbușit din fundul pieptului. Apoi, deodată, de parcă n-ar fi fost rănit, cu fața stacojie, se ridică din pat, și apucînd-o pe fiică-sa de gît, începu s-o lovească cu mîna dreaptă strînsă pumn unde nimerea, în frunte, peste obraz, pînă ce o podidi sîngele. Și răcni cu glas răgușit :

— Ține ! Blestemați ce sînteți ! În iad cu voi !

Zdena nu se apără și nu scoase un cuvînt. Cînd scăpă din mîinile lui, abia se putea ține pe picioare. E de mirare că nu s-a prăvălit pe dușumea. Bătrînul logofăt, peste măsură de istovit, se prăbuși pe pat, gemînd și horcăind.

Logofeteasa ieși buimăcită din odaie. Privea năucă înaintea ei și nu scotea o vorbă. Cînd Margeta, care tocmai venea cu un opaiț în mînă, o întîlni în tinda întunecoasă, Zdena se opri nepăsătoare. Însă cînd lampa îi lumină fața, Margeta o văzu plină de sînge și scoase un țipăt. Tînăra femeie nu spuse nimic și nu dădu nici o lămurire. Fără o vorbă, luă ștergarul ud pe care i-l aduse Margeta, își șterse fața și porni mai departe.

Umbrele serii pogorîseră peste oraș și vuietul de peste zi amuțise. Nu mai erau lucrări atît de grabnice încît să se muncească și noaptea. Zdena mergea înainte, fără să știe încotro. Se gîndea mereu la sîngele care îi stropise fața. Tatăl ei o rănise din pricina adevărului care-i pătrunsese adînc în suflet și pe care i-l mărturisise fără fățărnicie. Se gîndea cu părere de rău la el.

Bătrînul o îndepărtase, și Zdena simțea lucrul acesta. De bună seamă că ar alunga-o din nou dacă s-ar întoarce la el și i-ar mărturisi adevărul ca și întîia oară, căci ea nu se poate lepăda de acest adevăr, și pentru mîntuirea ei nu poate ascunde nimic. Nicăieri și niciodată. În clipele acestea tînăra logofeteasă își simțea inima ușoară și sufletul înălțat pentru suferința ce-i fusese hărăzită. Se gîndi că Bydlinský ar încuviința

purtarea ei, că a făcut întocmai cum a propovăduit şi propovăduieşte el.

Zdena păşea drept înainte prin seara umedă, fără să-i pese încotro se duce. Deodată fu oprită de un amestec de glasuri pătimaşe, glasuri ce se sfădeau amarnic. Se afla în faţa casei preoţilor şi prin ferestrele deschise răzbătea larma dinăuntru. Lămpile erau aprinse şi în lumina lor roşiatică se frămîntau în odaia de jos cîţiva bărbaţi. Zdena îl văzu foarte desluşit pe Kániš, în capul gol. Dădea din mîini cu aprindere, striga şi se uita ţintă cu ochii bulbucaţi la preotul Mikuláš Pelhřimovský. E de mirare că nu-l ameninţa cu pumnii. Ceilalţi, Abraham, Štepan, Pacovský, Bartoš şi alţi doi pe care nu-i cunoştea se învîrteau în jurul lor. Vorbeau şi strigau şi ei, dînd din mîini.

Zdena îl căută pe Bydlinský. Văzînd că nu-i acolo, porni mai departe. Trecu prin piaţă gîndindu-se la el, pînă cînd ajunse la ciubere, deasupra cărora se înălţau în întuneric steagurile luate de la Rožemberk şi de la austrieci. Aici se întîlni cu Bydlinský.

— Te-am căutat la Pytel, spuse el, bucuros de această întîlnire neaşteptată.

— Acum o să mă găseşti mereu acolo, răspunse ea apăsat.

Apoi îi povesti cele întîmplate. Preotului începu să-i fiarbă sîngele. Făcu o mişcare vie şi strigă cu aprindere :

— Aşadar te-a izgonit !

— Nu mai striga aşa. Îmi pare rău de el.

— Asta-i vechea sămînţă de vrajbă care sălăşluieşte într-însul ! rosti Bydlinský posomorît. Dar tu, scumpă Zdena, — adăugă el cu căldură, — nu te frămînta şi aminteşte-ţi : fericiţi cei ce plîng, că aceia se vor mîngîia. Ai avut necazuri, vei mai avea şi vom avea cu toţii. Fii răbdătoare. Am părăsit totul pentru adevărul lui Dumnezeu. Şi mai ales tu, Zdena... Tăcu o clipă şi-i şopti apoi cu duioşie : Eşti acum singură... Ştii... aşa cum am...

— Nu ! Nu vorbi te rog. Nu spune nimic. Nu acum. Glasul îi tremura. Tata zace rănit şi toată lumea ar spune că pentru o dragoste vinovată... Nu, Jan... Ii spunea pentru întîia oară Jan. Dragostea nu ne poate da în clipele acestea decît o strîngere de inimă. Dar, crede-mă, sînt cu tot sufletul, ai să vezi. Zdena vorbea emoţionată şi tremura din tot corpul. Privirile îi erau rugătoare şi pline de căldură. Du-te, — adăugă logofeteasa arătîndu-i casa preoţilor, — du-te. Se sfădesc acolo cu Mikuláš din Pelhřimov. Mergi de ajută sfîntului adevăr.

Apoi se răsuci pe călcîie şi porni spre locuinţa lui Pytel. Bydlinský privi în urmă-i, pînă ce făptura ei înaltă şi subţire se mistui în întuneric. După aceea se îndreptă spre casa preoţilor. In loc să se gîndească de ce Zdena îl îndemnase să se ducă acolo, el se gîndea la ea. Ii vedea faţa palidă cu trăsături alese cuprinsă de o tulburare vie, iar privirea ei, atît de grăitoare şi de caldă, îl urmărea mereu.

Cînd Zdena ajunse la Pytel, îl zări în lumina stelelor pe Sádoch. Stătea în pragul casei, îngîndurat şi ţeapăn ca o stană de piatră. Din clipa în care o îndemnase să se ducă în tabără, întocmai ca Iudita, şi să-l ucidă pe Holofern-guvernatorul, nu mai vorbise cu ea. Acum, însă, îndată ce o zări, se repezi spre dînsa şi-i spuse :

— Aştept. Aştept mereu. Moartă ai fost şi ai înviat. Cunosc faptele şi grijile tale. Te îmbogăţeşti cu blestemele acelora care se socot evrei şi nu sînt. Să nu te temi de ceea ce ai să suferi ! Fii credincioasă pînă la moarte şi vei primi cununa vieţii.

Sádoch vorbea rar, cu glas înăbuşit, dar cu convingerea unui exaltat.

Zdena se opri o clipă. Cuvintele rostite de Sádoch însemnau pentru ea, în clipa aceea, o încuviinţare şi o întărire, şi ea le luă drept un glas venit de sus. Cu toate acestea nu scoase un cuvînt, şi cînd tînărul se dădu la o parte din prag, Zdena intră în casă cu faţa mult mai senină decît înainte.

LV

După o raită care ţinuse cam mult, Andrei dormi buştean. Toată noaptea de 11 spre 12 iunie şi-o petrecuse împreună cu cîţiva tovarăşi pe Cîmpul Spitalului, lîngă apă. În dimineaţa următoare, întorcîndu-se la curţile domneşti, se trînti pe o laviţă largă, aşezată de-a lungul peretelui din odaia lor, şi dormi îmbrăcat, cu capul pe mantaua făcută sul şi cu botforii în picioare. De două zile, niciunul dintre călăreţi nu se mai descălţase. Kuneš din Bělovice le poruncise să fie gata în orice clipă.

Afară, arşiţa dogorea cumplit şi de aceea în încăperea boltită şi răcoroasă, cu ziduri groase, se putea dormi bine, cu toată zarva ce nu mai contenea. Prin uşa întredeschisă pătrundea zgomotul paşilor grei şi grăbiţi, zăngănitul armelor, zornăitul pintenilor, strigătele şi glasul oamenilor. Dar toate astea nu-l supărau de fel pe tînărul fecior frînt de oboseală. Iar cînd unul din tovarăşi îl zgîlţîi, se trezi anevoie. Se sculă cu faţa îmbujorată şi buhăită de somn şi se uită buimăcit înaintea lui. Cînd auzi că dincolo de apă, în partea dinspre podul de piatră, s-a încins lupta, sări drept în picioare. Un frate bărbos şi cu părul mare, Václav, primar la Netolice, care adusese vestea, îl apucă de mînă:

— Stai locului! Un' te duci? Pînă acum s-o fi şi sfîrşit.

— Dar cin' se bate?

— Mulţi dintre ai noştri au trecut de pe ostrov, cu luntrile, pe celălalt mal. Se spune că vreo două sute de oameni s-au ciocnit acolo cu ungurii care s-au năpustit asupra lor din mănăstirea pîrjolită Kartouzský.

Auzind acestea, Andrei îşi puse cuşma în cap, se încinse cu sabia şi ieşi glonţ din odaie. Nici gînd să mai ţină seama de chemările fratelui care voia să-l oprească. O luă în goană pe uliţa Caletna. Dar nu putu să ajungă pînă la apă. Se opri încă înainte de a ajunge în piaţa Oraşului Vechi, alăturîndu-se mulţimii

care făcuse roată în jurul unui bărbat înalt şi uscăţiv, cu barba rară. Omul acesta era Martin Tkanička. Dar azi nu mai purta surtuc strîmt în culori ţipătoare, ca un papagal, şi nici pantaloni cărămizii, ci era îmbrăcat cu o haină de culoare închisă, care atîrna pe el ca un sac, şi cu nădragi cenuşii. Tkanička stătea pe un pietroi lîngă poarta ferecată a unei case arătoase, aflată la colţul ulicioarei Plaierová. Deasupra porţii erau zugrăvite trei clopote roşii.

Martin vorbea despre încăierarea de dincolo de apă. Tocmai venise de-acolo şi văzuse totul cu ochii lui.

— Vai de noi, fraţilor, e de rău ! Urgie, fraţilor ! Eu am spus-o din capul locului ! glăsuia Tkanička cu faţa gravă şi îndurerată. Păgînii de unguri i-au dat peste cap pe ai noştri. Şi ai noştri au luat-o la fugă, auziţi, au luat-o la fugă, dar mulţi au rămas acolo, pe locul încăierării, şi unii sînt morţi, iar ceilalţi...

— Ceilalţi ? întrebară cu sufletul la gură cîţiva din mulţime, mai ales femeile, cînd guralivul cuvîntător tăcu de parcă l-ar fi biruit emoţia.

— Pe ceilalţi i-au dus cu ei. Auziţi ? I-au luat ungurii ca ostatici şi i-au dus în tabără.

Un strigăt de uimire izbucni din mulţime. Femeile îi căinau cu glas tare pe ostaşii prinşi.

— Vai, sărmanii de ei ! O, doamne, ce nenorocire ! se văicărea Martin împreună cu ele.

— Mai bine ar fi fost să cadă în luptă !

— Iar o să înalţe ruguri acum ! strigară mai mulţi.

Andrei întrebă cu glas ridicat :

— Şi sînt mulţi ? Cam cîţi ostatici au luat ?

— Destui. Socot că vreo douăzeci, răspunse Tkanička. Dar cu asta nu s-a sfîrşit, fraţilor. Ceilalţi au luat-o la fugă, îndreptîndu-se spre apă. Aici s-au aruncat în luntri, care cum a putut mai repede. Şi cum s-au suit, au şi luat-o din loc. Dar cîteva erau atît de înţesate cu oameni încît n-au putut să-i ducă pe toţi. O, fraţilor, ce durere ! S-au îngrămădit atît de mulţi în ele, încît bărcile au început să ia apă şi trei s-au

scufundat în mijlocul rîului. Le-am văzut cu ochii mei și ce păcat că nu le-ați văzut și voi! O, ce prăpăd!

— S-au înecat?

— Cîțiva s-au înecat, n-a fost chip să scape, ceilalți i-au ajutat cît au putut, dar ungurii trăgeau în ei... O, fraților, ce nelegiuire!

— Taci!

— E rău, e semn rău, e rău cînd începem așa!...

Martin Tkanička nu-și sfîrși vorba. Își întinse deodată mîinile și se clătină, căutînd să-și cumpănească trupul, căci cineva de la spate îi repezise un ghiont între coaste. Tkanička nu se mai putu ține pe picioare și zbură cît colo de pe pietroiul de lîngă poartă.

— Cine mai e și păgînul ăsta? strigară oamenii. Vreun nemțișor! Vrea să ne îngrozească! Înadins face asta! Dar las' că acum dai tu de dracu'!

Andrei nu mai așteptă să vadă cum răsplătește mulțimea pe acest erou slăbănog și pricăjit. Porni mai departe. Voia să se încredințeze cu ochii lui de cele auzite. Nu-i venea să creadă că omul spusese adevărul. Numai că lîngă primărie află același lucru și încă din gura unul pîrgar. Pîrgarul stătea lîngă poarta primăriei și povestea despre nefericita încăierare, la fel cum arătase și Tkanička.

Andrei se întoarse la curtea domnească. Se gîndea într-una la bieții frați care căzuseră în mîinile ungurilor. Știa bine că nu vor mai scăpa și că vor pieri arși pe rug. Și erau destui la număr, peste zece.

— De-am pune și noi mîna pe cîțiva nemțișori! strigă Andrei posomorît. după ce povesti fraților cele întîmplate.

In seara aceea așteptară cu strîngere de inimă vestea că pe Letna au fost aprinse ruguri și că frații luați ostatici mor în flăcări. Andrei porni cu cîțiva ostași pe malul apei, să vadă ce se întîmplă dincolo.

Noaptea era frumoasă și înstelată. Dar dincolo de rîu, pe coastă, văpaia prevestitoare de rele nu înroșise încă văzduhul. Și nu se auzeau nici strigătele de durere ale celor arși de vii.

Dimineaţa primiră veşti mai amănunţite şi mai temeinice. Însuşi hatmanul Kuneš din Bělovice le aduse de la primărie. Se ştia acum că în timpul încăierării de ieri, şase oameni s-au înecat, că alţi patruzeci au căzut în luptă şi că şaisprezece dintre ei au fost luaţi ostatici de către unguri.

Un zgomot înăbuşit pătrundea din uliţă în curte, pînă în odăiţa ostaşilor. Fraţii, prinşi în vorbă despre cei şaisprezece nefericiţi, nu băgară de seamă. Dar zarva nu se domolea. Dimpotrivă, creştea ca vuietul unui puhoi.

— Sună alarma ! strigă unul dintre armaşi.

Ca vîntul se repeziră cu toţii spre uşă. Afară suna alarma şi din uliţă se auzea o hărmălaie nemaipomenită. Prin porţile deschise văzură lumea adunîndu-se în jurul unei gloate care se îndrepta către poarta Poříče.

În clipa aceea, din palatul de altădată al regelui, acum al lor, ieşi în curte un gornist şi sună şi el alarma. Toţi se grăbiră spre grajduri, atît cei care se aflau în curte şi în faţa porţilor curţii domneşti, dărăpănate de fraţi, cît şi cei care abia acum soseau.

Îşi scoaseră caii la iuţeală. Cel dintîi care se aruncă în şa fu hatmanul Kuneš din Bělovice, şi cel dintîi care îşi coase calul din grajd fu toboşarul. El zvîrli la repezeală, peste gîtul bălanului său, două căldăruşe mici, lucitoare şi roşii, legate cu o curea, şi le încătărămă bine. După aceea se săltă şi el în şa.

Întreaga ogradă, ocupată în parte de carele taborite, răsuna de nechezatul şi de tropotul cailor, ca şi de zăngănitul armelor. Kuneš din Bělovice, cu coif în cap, dădea porunci, şi sabia-i scoasă din teacă fulgera văzduhul. Sutaşii îşi rînduiră oamenii, şi peste puţin călăreţii taboriţi de la curtea domnească porniră spre porţi.

În şiruri strînse se îndreptau grăbiţi spre Poříče. Hatmanul şi sutaşii îi îndemnau fără încetare. Uliţele erau înţesate de oameni. Cînd ieşiră din curte, Andrei şi toţi ceilalţi nu ştiau încă încotro se duc. Dar trîm-

bițele de alarmă pe care le auzeau mereu în urma lor și îmbulzeala de pe ulițe le dădeau de gîndit : de bună seamă se apropia dușmanul.

În vreme ce se strecurau prin mulțime, din dreapta și din stînga li se striga să grăbească pasul. Nemții se și urniseră și se spunea că ungurii sînt undeva pe-aproape. Ceva mai încolo oamenii le strigară că pe Cîmpul Spitalului lupta s-a și încins.

La porțile Spitalului învălmășeala era nemaipomenită. Călăreții fură nevoiți să se oprească o clipă, pînă ce li se făcu puțin loc. În clipa aceea, bubuiră cîteva lovituri de tun. Atît fu de ajuns. De jur împrejur zvîcni un strigăt sălbatic, strigăt de război.

Călăreții năpădiră din oraș ca o apă mare. Ceața se topi și lumina orbitoare a unei zile de arșiță se revărsă în fața lor. Se aflau pe Cîmpul Spitalului. O luară în galop.

Andrei mergea în rîndul al doilea, la margine, așa că vedea destul de bine înaintea lui. Dar ceea ce i se arătă în fața ochilor nu era de loc îmbucurător. Spre ei se îndrepta o mulțime de pedestrași. Alergau într-o învălmășeală înspăimîntătoare, ca o turmă de oi speriate. O luaseră la goană, unii cu armele în mîini, alții fără nici o armă. Mulți aruncau scuturile cît colo. În fuga asta turbată se prăbușeau unii peste alții, și ceva mai încolo, pe cîmp, cîțiva zăceau nemișcați. Prin norii de praf care se învolburau cu repeziciune, trupurile cailor și călăreților se zăreau ca niște umbre. Armele sclipeau în soare și văzduhul vuia de urlet tunător și sălbatic.

Andrei îl văzu deodată pe Kuneš din Bělovice, care mergea în frunte, răsucindu-se spre ei și făcîndu-le semn cu sabia. În același timp le strigă ceva, dar nu se auzi nimic. Goarna începu să sune și glasul ei fu acoperit de strigătele călăreților. Slobozîră dîrlogii, și cu săbiile ridicate deasupra capului, se năpustiră asupra dușmanilor.

Andrei nu mai putu să vadă ce se întîmplă în jurul lui. Un nor de praf se rostogoli peste ostași, acoperin-

du-i. În prăfăria aceasta, feciorul de la Hvozdno zări unguri şi nemţi, dar nimeni nu putea să-i deosebească, mai ales că deodată se opriră şi o luară înapoi.

— Fug! Fug! strigară fraţii călări, îndemnîndu-şi mai cu foc caii.

Ajunseră duşmanii din urmă şi le săriră în spate. Andrei îşi dădu seama că erau numai cumani şi unguri care purtau coifuri ţuguiate cu apărători pentru nas, unii cu armuri uşoare, iar alţii fără. Apa sclipea înaintea lor în soare. Stropi argintii ţîşneau în toate părţile de pretutindeni. În clipa aceea, fratele toboşar începu să bată în darabane. Era semnalul ca fraţii să se oprească şi să nu urmărească duşmanul mai departe.

Călăreţii se supuseră poruncii, dar nicidecum bucuroşi. Îi văzură pe unguri aruncîndu-se în apă şi trudindu-se să ajungă pe celălalt mal. Cîţiva rămaseră însă dincoace. Erau lefegii care fuseseră răniţi pe mal. Pe ceilalţi, fraţii îi găsiră la întoarcere în ţărînă, plini de sînge, striviţi de trupurile cailor. Le luară coifurile, săbiile încovoiate, armurile şi cingătorile.

Mai departe, spre oraş, cîmpul era curăţat. Cei cîţiva răniţi şi morţi dintre praghezii care, nemaiavînd răbdare să aştepte, trecuseră în neorînduială, ca un roi, dincolo de porţi, fuseseră duşi între timp la Praga.

Peste noapte, Andrei porni iarăşi spre locurile acestea, în fruntea unui pîlc de călăreţi. De astă dată mergeau sub conducerea lui. Kuneš din Bělovice hotărîse astfel în clipa în care ceata se pregătea să iasă din curtea domnească. Pentru Andrei fu prilej de mare bucurie. Era o dovadă de încredere şi de recunoaştere a meritelor sale. Deşi Kuneš nu spusese nici un cuvînt în această privinţă, fapta vorbea de la sine.

Îndeplinind porunca primită, Andrei îşi conduse pîlcul peste Cîmpul Spitalului, de-a lungul apei, ca să străjuiască malul. Era o noapte umedă cu cer înnorat. Împrejurimile erau cufundate în beznă. Siluetele negre ale copacilor se înălţau sus de tot şi însemnau locul pe unde curgea rîul, care nu se zărea în întuneric.

De asemenea focurile şi, din loc în loc, oglindirea flăcărilor pe luciul apei, arătau celor de pe mal albia rîului. Rugurile ardeau pe ostroavele de sub morile lui Helm. Toate insulele erau înţesate de ostaşi. Pe colina Vítkov, Andrei zări numai o lumină slabă, pesemne de la un singur foc. Colina era învăluită în tăcere. Nici un glas nu se auzea din partea aceea. Multe ruguri scînteiau dincolo de apă, iar pe Letna şi mai multe. Întunericul de deasupra lor se înroşise pînă în slăvi.

Fraţii nu aşteptară prea mult. În tabăra duşmană de pe malul Letnei ţîşni deodată o pălălaie mare. Ea se înălţă sus de tot, de parcă s-ar fi aprins un rug uriaş. Fraţii îşi îndreptară privirile într-acolo.

„Desigur că-i ard pe-ai noştri", gîndi Andrei. Oamenii din pîlcul lui rostiră cu glas tare că de bună seamă duşmanii au aprins rugul care o să-i mistuie pe cei şaisprezece fraţi luaţi ostatici de către unguri.

Din oraş, dincolo de insule, de pe meterezele de lîngă apă, străbătu pînă la ei un urlet cumplit. Strigătul întări presupunerile lor. Întreaga ceată de călăreţi amuţi. Priveau posomorîţi la văpaia roşie ce sfîşia bezna nopţi..

În zorii zilei, bănuielile lor fură întărite de fraţii care veniră să-i înlocuiască. Toţi aceşti ostaşi, îndîrjiţi împotriva ungurilor, nemţilor, cehilor şi celorlalţi oameni fără căpătîi — cum îi numeau ei — din tabăra lui Sigismund, povesteau că în noaptea aceea duşmanii au ars pe rug pe cei şaisprezece fraţi. Printre ei se aflaseră şi cîţiva răniţi. Nelegiuiţii rînduiseră lucrurile în aşa fel, ca ticăloşia să fie văzută de cei din oraş. De altfel, toată Praga era acum în picioare, clocotind de mînie şi plîngîndu-i pe cei ce-au pierit. Le ajunsese cuţitul la os. Oamenii porniră spre biserici să se roage.

Andrei se întoarse cu ceata lui la curtea domnească, dar niciunul nu putu să se odihnească vreme mai îndelungată. Se culcară, ce-i drept, după ce văzură de cai, dar nu dormiră mult. Andrei se trezi cel dintîi. Încordarea nu le dădea pace. Aşteptau să se întîmple ceva. Şi fiecare dorea acest lucru din tot sufletul. Ardeau

de nerăbdare să se răfuiască cu cei care ard şi-i ucid pe cehii lor. Încăierarea de ieri a fost numai un început. De asemenea, toate măsurile care se luau acum în oraş, dovedeau că hatmanii se aşteaptă la ceva. Fraţii de la curţile domneşti aveau poruncă să nu plece nicăieri. Toţi trebuiau să rămînă cu armurile pe ei.

Îndată ce se deşteptă, Andrei îşi puse cămaşa de zale şi pieptarul. Coiful şi mănuşile le avea la îndemînă. Caii stăteau în grajd, gata înşeuaţi. Unii se aflau însă şi pe afară, în ogradă.

În timpul dimineţii, sosiră cîţiva soli călări. Kuneš trimise la rîndu-i doi olăcari, pe unul sus în mahalaua zisă „la Slovany", iar pe celălalt dincolo de pod, la fraţii din Casa Saxonă şi din turnurile podului.

De la porţile din faţa mănăstirii Sfîntul Ambrozie şi din uliţa Caletna zgomotul străbătea pînă aici, la curţile domneşti. Fraţii văzură şiruri de oameni înarmaţi, trecînd prin apropiere şi purtînd steaguri. Zăriră lume multă şi auziră sunete de goarnă ce veneau din piaţa Oraşului Vechi. Aflară apoi că hatmanii cheamă la arme pe tîrgoveţii de acolo. Oamenii înarmaţi se rînduiesc şi aşteaptă. La fel stau lucrurile şi în piaţa Oraşului Nou, ca la nevoie să se poată trimite întăriri spre orice poartă şi în orice parte a cetăţii.

Omul care venise în goană de la Casa Saxonă aduse vestea că cei de la Hrad au scos cu zgomot mare din cetate pîlcuri de ostaşi şi că pregătesc praştiile şi bombardele. Vor să tragă în Casa Saxonă şi în turnurile podului, ca să ajungă astfel la pod şi să se strecoare în oraş. De la mănăstirea Slovany veneau ştiri asemănătoare. Armaşii împărăteşti de la Vyšehrad se înmulţesc şi e mai mult ca sigur că vor să se năpustească asupra Oraşului Nou.

În clipa aceea sosi altă veste. Cîmpul de lîngă Holešovice, peste apă, se umple de oaste. De la Ovenec, de la ogrăzile domneşti, se adunau acolo călăreţi şi pedestraşi, şi erau atît de mulţi, că se înnegrise cîmpul. Se pregăteau, pasămite, să treacă apa.

Nu mai încăpea nici o îndoială. Craiul maghiar își aduna oștile pentru a porni marea bătălie.

Cînd auzi vestea aceasta, Andrei strigă :

— Dar mai e aici și fratele Žižka, colo sus pe colina Vítkov !

— Pe el ar vrea să pună mîna mai întîi, întîmpină un sutaș bărbos.

Frații ședeau pe scările din fața ușilor mari și pline de podoabe ale fostului palat domnesc. De acolo vedeau bine curtea, carele și caii înșăuați.

În clipa aceea, alergă spre ei un prăștiaș, care îl chemă pe Andrei din Hvozdno la fratele hatman. Feciorul sări ca ars și-o luă la goană. După cîteva clipe era călare pe murgul său.

Kuneš din Bělovice îi porunci să se ducă degrabă la fratele Žižka pe colina Vítkov. Îi trimitea veste despre toate cîte se întîmplă în oraș, despre pregătirile celor de la Vyšehrad și celor din Orașul Mic. Lefegiii împărătești de la Hrad se pregătesc de atac.

Strîns în armură, cu coif de fier în cap și brățare la mîini, feciorul din Hvozdno pleacă să ducă solia. Se bucura că fusese trimis acolo sus, de unde o să poată vedea mai bine ce face dușmanul.

Era în ziua de 14 iulie, într-o duminică, cînd Andrei porni pe la amiază spre colina Vítkov. La poarta Horské abia putu să treacă. Atît acolo, cît și pe întăriturile din dreapta și din stînga porții, mișunau ostași înarmați, mai ales pușcași. Viile părăsite de dincolo de poartă erau pustii. În schimb, sus, pe deal, se vedea o mare însuflețire. Oamenii se buluciseră pe întinderea dintre întărituri, în vreme ce caraulele străjuiau ceva mai departe, în față și pe metereze. În această zi de arșiță cumplită, pe care n-o răcorea nici cea mai mică adiere, steagurile cu semnul potirului atîrnau nemișcate deasupra întăriturilor.

Ostașii aflați acolo erau numai frați taboriți, cu bărbi sau fără bărbi. Toți purtau coifuri, mulți erau îmbrăcați cu cămăși de zale, iar unii își puseseră și pieptarele. Cîțiva aveau lăncii, arbalete, tolbe, și toți

stăteau în fața unui preot bărbos și palid. Alături de preot se aflau trei femei, una tînără și două mai în vîrstă. Una dintre ele părea mai înaltă și mai voinică decît mulți dintre bărbați. Era o femeie ciolănoasă, cu chipul aspru și galben și cu sprîncenele negre și dese. Avea umerii obrajilor ieșiți în afară, ochii duși în fundul capului și fața plină de zbîrcituri. În mînă ținea un îmblăci ferecat și privea pierdută spre preotul cu chipul încruntat. Preotul, în capul gol, cu barbă și cu semnul roșu al potirului pe o haină de culoare închisă, stătea în fața mulțimii și vorbea.

Foarte puțini îl văzură pe Andrei sărind din șa. Feciorul își legă murgul de un copăcel care arunca o umbră firavă în potopul de lumină dimprejur și se apropie apoi de mulțime, căci lîngă preot îl zărise pe Žižka îmbrăcat în armură.

Preotul tocmai sfîrșea cuvîntarea. Andrei nu cuteză să-l întrerupă și rămase la o parte, ascultîndu-l.

— ...cauza noastră e întărită de porunca Domnului din ceruri, și în această luptă, fraților, sînteți în fruntea adevăratei orînduiri a lui Dumnezeu. Fiți tari, luptați cu bărbăție pînă la moarte împotriva acestui diavol care și-a ridicat cu semeție fruntea, și împotriva tuturor acelora care îi stau în ajutor, ucigași mînjiți de sîngele bunilor voștri frați și surori.

Preotul se lăsă în genunchi și ridicînd ochii spre cer. începu să se roage:

— Tatăl noastru carele ești în ceruri...

Žižka și toți frații se descoperiră și îngenuncheară la rîndu-le împreună cu femeile. Și începură să se roage. Andrei făcu la fel. După ce sfîrșiră rugăciunea, preotul se ridică. Întinzînd mîinile, adăugă cu glas puternic și limpede:

— Fiți tari și purtați-vă bărbătește! Nu vă temeți și nu vă înspăimîntați de chipul dușmanilor, căci Dumnezeu e alături de voi, nu vă părăsește și nu vă lasă în voia soartei

Preotul se dete la o parte și Žižka îi luă locul.

— Dragii mei, — spuse el tăios și apăsat, — treceți acum cu toții la locurile voastre. Fiecare să facă așa cum i s-a poruncit. Apărați-vă locurile și nu le părăsiți! Apărați-vă unul pe altul, păziți îndatoririle și poruncile ce v-au fost date. Și acum, cu Dumnezeu înainte!

Frații care se găseau în față, pe locurile din margine, își deteră mîinile și porniră hotărîți. Cu ei plecară și cele trei femei, în fruntea cărora se afla sora cea înaltă, cu fața galbenă și veștejită, cu sprîncenele dese și negre, cu privirea înflăcărată și cu îmblăciul ferecat în mînă.

Andrei se uită după ea. Dar în clipa aceea îl strigă Žižka. Feciorul tresări. Credea că hatmanul nu-l văzuse. Se apropie repede și-i aduse la cunoștință cele ce avea de spus. Fratele Žižka îl ascultă cu capul în piept. Chipul îi era îngîndurat, dar liniștit. Cînd Andrei își sfîrși solia, hatmanul își aținti privirile asupra feciorului și-i zise:

— M-au vestit și cei de la primărie. Spune fratelui Kuneš că aici pe colină va fi prima ciocnire. In altă parte n-or să cuteze să lovească. Și chiar dacă ar încerca, vor face-o numai ca să se afle în treabă, însă pe noi cei de aici au să ne hărțuiască îndeosebi. Pipa Talianu înțelege lucrurile acestea. Spune-i că de vom fi la strîmtoare, ai noștri să năvălească pe porți și să cadă în coasta dușmanului. Și să ia cu ei și tunurile. Cu ajutorul lui Dumnezeu o să-i zdrobim.

In clipa aceea sosi în grabă un călăreț cu calul înspumat. Aduse vestea că dușmanii de dincolo de apă se mișcă. Se pregătesc să treacă rîul. Žižka se răsuci repede și porni spre întîia întăritură, unde se sui sus pe creastă. Andrei se luă după el, fiindcă Žižka îi făcuse semn cu mîna. Pe metereze, deasupra șanțului, stăteau frații, numai pușcași, halebardieri și oameni înarmați cu îmblăcii. Urmăreau mișcările dușmanului. Pe malul apei care sclipea în lumina orbitoare a acestei zile de arșiță, prin țarinile și pîrloagele de la Holešo-

vice, ca şi în partea dinspre Stará Libeň, era puhoi de ostaşi.

La Holešovice se înălţau nori de praf, ce goneau înainte. În mijlocul trîmbelor de colb sclipeau armele, iar steagurile se ridicau deasupra lor. Pîlcuri de călăreţi duşmani forfoteau dintr-o parte în alta pe malul apei. Alte şiraguri trecuseră pe insula de lîngă Stará Libeň, de unde porneau acum cete după cete, îndreptîndu-se spre malul dimpotrivă. Călăreţii intrau în apă, în vreme ce puzderie de luntri, bărci şi plute, înţesate de pedestraşi, pluteau de-a curmezişul Letnei. Rîul se înnegrise de atîta omenire. Mulţi călăreţi ajunseseră între timp pe celălalt mal şi, după cîte se putea vedea, se rînduiau la Stará Libeň. O parte din pîlcuri se urnise către Hrdlořezy. Altele o luaseră spre apus, îndreptîndu-se către Praga, spre Cîmpul Spitalului.

Ambele maluri, cît vedeai cu ochii, erau năpădite de duşmani. Şi toată puzderia asta de călăreţi şi pedestraşi venea în valuri dinspre Holešovice, de la Ovenec, dinspre ogrăzile domneşti. În orice parte îţi îndreptai privirea, vedeai numai ostaşi : pîlcuri mai mici de călăreţi înarmaţi cu săbii şi în urma lor, cete mari de călăreţi şi pedestraşi.

Deasupra mulţimilor fulgerări de arme brăzdau văzduhul şi se înălţau steaguri şi lăncii lungi, dese ca peria. Pretutindeni numai scînteieri de fier şi puzderie de culori pestriţe. Şi parcă puhoiul acesta de oameni înarmaţi pînă în dinţi nu mai avea sfîrşit. Iar din mijlocul lui răzbea pînă sus un zgomot înăbuşit : un amestec ciudat de glasuri, tropotul surd a mii şi mii de paşi, ropot de copite, strigăte, zăngănit de arme şi de scuturi, răpăit de darabane, fluierături şi glas de trîmbiţe.

Žižka stătea liniştit şi nemişcat, urmărind cu singurul lui ochi teafăr această privelişte. Andrei, uimit de desfăşurarea unei oştiri atît de mari, uitase o clipă de hatman. Dar de îndată ce Žižka se întoarse către el, feciorul îl întrebă dacă mai are ceva de spus.

— Nu mai am nimic de adăugat. Ai văzut singur totul. Spune-le şi lor. Cei de acolo — şi hatmanul arătă spre pîlcurile care porneau de la Stará Libeň spre Hrdlořezy — or să se urce pe creasta aceea şi or să se năpustească asupra noastră. Žižka arătă spre o muchie de deal, de unde pornea spre răsărit o creastă îngustă. Iar cei de jos... continuă el, arătînd cu mîna spre Cîmpul Spitalului.

— Vin spre noi. Ieri i-am pus pe goană, sări deodată Andrei, folosindu-se de această clipă.

Nu se mai putuse stăpîni. Trebuia să vorbească.

— V-am văzut, încuviinţă Žiřka. Să dea Dumnezeu, frate, să-i izgoniţi şi astăzi. Iar nouă să ne ajute cel de sus să-i alungăm de aici. Acum du-te şi salută-i pe toţi ! Dumnezeu cu voi şi cu noi !

Hatmanul se întoarse cu faţa spre întărituri, unde toţi fraţii urmăreau mişcările duşmanului. Andrei se îndreptă grăbit spre cal şi-l auzi pe Žižka strigînd oştenilor săi :

— Fraţi puşcaşi ! Cînd veţi ajunge în faţa lor, trageţi mai întîi în cai, ca să se poticnească şi să le strice rîndurile.

Pînă să-şi dezlege Andrei murgul şi să se urce în şa, Žižka se şi afla între întărituri, printre lăncieri şi printre cei înarmaţi cu îmblăcii.

Mulţi dintre fraţi aveau căngi, pentru a-i smulge pe călăreţi din şa. Stăteau rînduiţi în cete, ca să poată fi trimişi fără zăbavă acolo unde s-ar fi ivit nevoia. La porunca lui Žižka, unii dintre ei, conduşi de un frate cu părul cărunt şi coif în cap, porniră chiar în clipa aceea la dreapta, pe povîrnişul lin dinspre miazăzi, care ducea către podgorii. Andrei socoti că se duc într-acolo ca să se repeadă în coasta duşmanului, dacă ar fi să se apropie din partea aceea.

Feciorul din Hvozdno era bucuros că adusese vorba în faţa fratelui Žižka de lupta de ieri, la care luase şi el parte, izgonindu-i pe unguri. Dar cînd trecu pe lîngă întărituri, iar fraţii de pe metereze îl strigară, făcîndu-i semne cu mîna, uită de toate astea. Apoi gîndurile-i

zburară cu totul în altă parte. Se grăbea să ajungă mai repede în oraş, ca nu cumva fraţii să se urnească împotriva duşmanului, înainte de sosirea lui, şi să le spună ce văzuse şi ce vorbă le trimitea Žižka.

LVI

La întoarcere, Andrei răzbi şi mai greu prin poarta cetăţii. Vestea că ungurii şi nemţii se apropie îi pusese în mişcare pe toţi cei de la porţi şi ridicase întregul oraş în picioare. Andrei văzu mulţimea frămîntîndu-se atît la porţi, unde fiecare se zbătea să ajungă la locul său, cît şi pe uliţe. În Piaţa fînului stătea rînduit în arşiţă un pîlc mare de oameni înarmaţi. Pretutindeni, lumea dădea năvală din casă ; femei, bătrîni şi copii. Bărbaţii şi flăcăii erau la oaste. Pe faţa fiecăruia se putea citi încordarea şi neliniştea. Tulburarea se vădea din felul cum se strigau unii pe alţii, cum se chemau din pragul uşilor, de la ferestrele deschise, peste uliţele înguste, şi cum se îngrămădeau în jurul bisericilor. Din lăcaşurile sfinte răzbăteau pînă afară, în hărmălaia de pe uliţe şi împletindu-se cu zăngănitul armelor, rugăciunile rostite cu glas tare sau viersul cîntărilor de pocăinţă şi îndurare cerească.

Andrei se întoarse la curtea domnească, aprins la faţă şi răscolit pînă în adîncul sufletului. Plin de nerăbdare, Kuneš din Bělovice îl aştepta pe cal. Îndată ce auzi veştile aduse de Andrei, îi porunci să-şi întoarcă murgul şi să se ducă la primărie, ca să-i vestească şi lui Mikuláš din Hus sau celuilalt hatman din Oraşul Vechi porunca lui Žižka de a se pregăti cît mai neîntîrziat de luptă.

Cînd Andrei părăsi curtea şi ieşi în uliţa Caletna, văzduhul care mocnea încins de arşiţă se cutremură de o lovitură înfundată şi şuierătoare. Apoi urmă a doua şi a treia detunătură.

Mulţimea rămase înlemnită de spaimă. În ultima vreme, duşmanii nu mai traseseră asupra oraşului şi

nici cei de la Hrad nu puşcăriseră cetatea. Praghezii se îngrijiseră la timp de toate cele trebuincioase pentru a lovi la rîndul lor în vrăjmaş, pricinuindu-i pagube însemnate. Dar fiindcă timp de mai bine de două săptămîni nu mai auziseră nici o împuşcătură, uitaseră primejdia în care se aflau. Bubuiturile ce umpleau acum văzduhul le aduseră aminte că nu trebuie să mai stea cu mîinile încrucişate.

Andrei chibzui în sinea lui că loviturile ce se auzeau ar putea fi un semnal pentru toată oastea duşmană de la castel şi dimprejur. Numai că semnalul se auzi din nou şi tot din partea aceea.

— Trag în Oraşul Mic!

— Trag în Casa Saxonă!

— Şi în turnurile podului! striga lumea, alergînd în neorînduială pe uliţe, care în dreapta, care în stînga.

Aşadar nu era un semnal. Feciorul îşi aminti că cei de la Hrad, aşa cum auzise, mutaseră tunurile în casele dărîmate din Oraşul Mic. De acolo, oamenii împăratului trăgeau în fraţii de dincoace de pod.

Andrei ajunse în piaţa Oraşului Vechi, care gemea de oameni înarmaţi, mai ales pedestraşi. Toţi erau rînduiţi sub steaguri. Feciorul văzu un pîlc de puşcaşi pornind cu hatmanul în jos, spre uliţa Cuţitarilor. Aşadar spre pod.

Apoi din nou se auziră bubuituri şi împuşcături şuierătoare, dar acum din altă parte, din Oraşul Nou, dinspre Vyšehrad. „Fratele Žižka s-a înşelat", gîndi feciorul. „Asta-i atac în toată legea şi nu îndreptat numai în partea aceea."

Văzu ca în vis ferestrele deschise şi pline de oameni care priveau afară. Iar jos, sub bolţile caselor, lumea zorea spre biserica Týn. Andrei se uita însă numai după hatmani. Văzu ici şi colo oşteni şi sutaşi alături de pîlcurile de călăreţi. Îi întrebă pe toţi de fratele Mikuláš din Hus. Îl îndreptară spre poarta cea mare.

Mikuláš din Hus era călare, înconjurat de cîţiva pîrgari şi de doi magiştri, Vavřinec din Březov, bărbat voinic de vreo cincizeci de ani, şi Křištan din Pracha-

tice, cu părul cărunt, care stăteau lîngă hatman și vorbeau cu aprindere. Cei doi magiștri, adevărați „iubitori de zorzoane", nu-l aveau de loc la inimă pe hatman și nici pe frații taboriți. Dar nici hatmanul nu-i vedea cu ochi buni. În clipele acestea, însă, în toată Praga, oamenii uitaseră deosebirile dintre ei. Toate vrăjmășiile și neînțelegerile se stinseseră. Oricare ar fost părerea lor despre cina cea de taină și despre odăjdii, astăzi toți taboriții, praghezii, cei de la Slany, Žatec și Louny erau uniți într-un singur gînd: primejdia îi amenința pe toți deopotrivă și lupta care bătea la ușă avea să se dea pe viață și pe moarte; de aceea stăteau cu arma în mînă unii lîngă alții.

Andrei vesti hatmanului solia și Mikuláš din Hus îi răspunse că va face întocmai; fratele Kuneš să treacă mai degrabă dincolo de poartă. Feciorul își întoarse calul și o luă înapoi spre curțile domnești. Porțile erau date de perete și frații rînduiți, gata să pornească. Hatmanul cu trupul deșirat, cu fața smeadă și umerii obrajilor ieșiți în afară, cu barba moale, dar cu mustăți țepoase și cărunte, aștepta în prag, călare și împlătoșat. Ochii lui adînci și verzi alergau în toate părțile. Avea sabia scoasă din teacă și o ținea cu amîndouă mîinile de-a curmezișul șeii. Cu capul plecat, asculta loviturile șuierătoare ce se auzeau din cînd în cînd și mai cu seamă dinspre podul Orașului Mic.

Andrei fu nevoit să strige tare ca să fie auzit. Glasul lui era acoperit de hărmălaia de pe ulițe, de tropotul cailor, de strigătele oamenilor și de bubuitul tunurilor.

Îndată ce află veștile aduse de Andrei, Kuneš se întoarse și dădu semnalul de plecare. Toți călăreții taboriți, găzduiți la curtea domnească, se așternură la drum. Feciorul își așteptă pîlcul, care se afla printre cele dintîi. Luă loc chiar în primul rînd, în fața steagului ce fîlfîia deasupra lor.

Ulițele, casele, oamenii, totul rămase repede în urmă. Frații porniseră în goană mare. Pretutindeni lumea îi primea cu strigăte și le făcea semne cu mîna. Iar ei cîntau. Tunurile bubuiau fără contenire, și lor le cloco-

tea sîngele în vine la gîndul că merg împotriva ungurilor şi nemţilor, duşmani ai adevărului lui Dumnezeu, nemernici care ard oameni nevinovaţi şi ostatici răniţi.

Înainte de a ajunge la poarta Poříče, auziră în urma lor huruit de roţi şi scîrţîit de care. Andrei îşi aruncă ochii în urmă, dar nu văzu decît şiruri nesfîrşite de călăreţi. Totuşi, din rîndurile din spate ajunse pînă la el vestea că după ei vin carele cu tunuri, ce aveau să fie aşezate în faţa porţilor.

Cu totul altfel se desfăşurau acum lucrurile acolo. Taboriţii nu mai putură să înainteze dincolo de poartă, atît de departe ca ieri. Călăreţii şi pedestraşii, unguri şi nemţi, umpluseră aproape tot Cîmpul Spitalului. Era ca o revărsare de ape.

În văpaia acestei după-amieze fierbinţi, pe toată întinderea năpădită de oştire, sclipeau în soare armele, armurile, culorile pestriţe ale veşmintelor şi caii. Erau mai bine de douăzeci de mii de oameni. Cea mai mare parte trecuse dincoace de apă, dar capătul puhoiului tot nu se zărea. Unele pîlcuri se şi rînduiseră, iar altele abia se pregăteau să se aşeze în ordine de bătaie. Cete de călărime uşoară cumană se vînzoleau înaintea celorlalţi, apropiindu-se tot mai mult de poarta Poříče.

Andrei ajunse în primele rînduri, în dreapta carelor ce soseau huruind din spate şi treceau apoi prin faţa lor, drept înainte, cu patru cai de povară la fiecare car. Surugiii, cu coifuri în cap şi scuturi în mîna stîngă, mergeau călări pe rotaşi. În care, lîngă bombarde, stăteau puşcaşi şi scutieri, iar jos pe lîngă ele, păşeau cetaşi alături de cetele lor, împreună cu superiorii.

Îndată ce ajunseră în faţa porţilor, carele o luară repede spre dreapta, apoi şirul se opri, aliniindu-se de-a curmezişul. Oamenii deshămară caii, rînduiră carele unul lîngă altul, dădură drumul lanţurilor şi lăsară scoartele ; într-o clipă, totul fu pregătit pentru tragere.

Andrei nu prea lua seama la cele ce se întîmplau în apropierea lui. El îşi aţintea tot mai mult privirile în partea dreaptă unde, ceva mai încolo, se înălţa se-

meață coasta povîrnită a unui tăpșan prelung, acoperit ici-colo de un petic de pădurice. Privirile feciorului și ale celorlalți tovarăși alergară mai departe, spre capătul tăpșanului, și se opriră la colina Vítkov, unde se înălțau cele două întărituri. Acolo văzură turnurile vălătucite și steagurile ce fîlfîiau în văzduh, dar nici un frate nu se zărea pe metereze.

Deodată toți se traseră înapoi cuprinși de uimire. Din mijlocul oștirii dușmane țîșnise un strigăt aprig și sălbatic ca o furtună. Dar nu conteni bine și un alt urlet sfîșie văzduhul.

Andrei care stătea în dreapta carelor, în spatele lor, văzu de la locul lui cum unii dintre vrăjmași făceau semne cu steagurile și cu lăncile, iar alții își roteau ghioagele și săbiile deasupra capului. Toți se năpustiseră valvîrtej către culmea rîpoasă.

Un pîlc mare de călăreți înainta pe creastă, îndreptîndu-se spre întărituri. Caii alergau mîncînd pămîntul, iar steagurile fluturau în vînt. În urma călăreților zorea un nor de pedestrași. Și toți se îndreptau, ca niște lăcuste, spre întărituri, împotriva fraților, împotriva fratelui Žižka. Andrei știa bine cîți oameni are hatmanul în jurul lui. Abia acum își dădu seama că acolo sus nu era decît o mînă de ostași. Putea-vor ei oare să țină piept iureșului ? Ce-o să se întîmple ? Ce-o să fie acolo ? Cum o să se sfîrșească lupta ? Inima îi bătea cu putere, ochii îi ardeau de parcă ar fi fost cuprins de friguri și fața i se îngălbenise de tulburare.

Toți din jurul lui își ațintiră privirile, tăcuți și îngrijorați, cu sufletul la gură, spre întărituri. Niciunul nu se mai gîndea la cele ce se întîmplă în spatele lor, în oraș. De asemenea, nimeni nu luase seama că acolo împușcăturile încetaseră. În schimb, de sus, din rîndurile năvălitorilor, răsunau pînă departe glasuri de goarnă și strigăte războinice. Răcneau atît cei de sus cît și cei de jos, cei din pîlcurile ungurești și nemțești risipite pe tot Cîmpul Spitalului.

Pe metereze era însă liniște. Frații de jos tăceau de asemenea. Dar în clipa cînd dușmanul care înainta pe

creastă ajunse la întărituri, cînd nori albi de fum țîșniră dintr-acolo și văzduhul fu sfîșiat de întîiele bubuituri, Andrei scoase un strigăt năprasnic și împreună cu el răcniră toți, într-un singur glas :

— Pe ei, fraților ! Pe ei !

Cînd valul dușmanilor se opri, frații din jurul lui Andrei izbucniră în chiote de bucurie. Dar asta ținu doar o clipă. Din spate venea pîlc după pîlc, val după val. Cei dindărăt îi împingeau pe cei din față și dădeau buzna peste ei, ca un talaz năvalnic peste un pinten singuratic de nisip.

Bubuiturile bombardelor de sus detunară din nou și nori albi de fum învăluiră întăriturile. Îndată ce fumul se risipi, se văzu că prima întăritură e luată cu asalt. Dușmanul nu fusese dat peste cap, ci forfotea împrejur și se năpustea din toate puterile asupra ei. Pămîntul se înnegrise de oameni. Prin văzduhul luminos și sub bolta senină a cerului, strigătele ostașilor și glasul trîmbițelor de pe colina Vítkov, și cele de jos, de pe Cîmpul Spitalului, vuiau ca o furtună.

Andrei nu mai avea astîmpăr. Se răsucea în șa și-i venea s-o ia înapoi spre oraș, să alerge în ajutorul fraților de pe Vitkov. Se uită la hatman, ca să vadă dacă nu dă cumva vreun semn. Dar Kuneš ședea liniștit, cu ghioaga în mînă ; își îndrepta și el căutăturile spre Vítkov și vedea lupta inegală dintre cei doi potrivnici, dar fără să uite, ca ceilalți frați, pe dușmanul ce stătea în fața lor. În adevăr, frații nu se mai gîndeau la vrăjmașul din apropiere. Se frămîntau doar de soarta celor de pe colină și priveau toată vremea spre oraș, să vadă dacă nu cumva se urnește vreun ajutor dintr-acolo.

Tot astfel, și oamenii de pe meterezele cu foișoare și porți din fața colinei Vítkov cătau spre întărituri, cu încordare și emoție, dar și cu teamă. Își făceau semne, arătîndu-și unii altora desfășurarea luptei, și scoteau strigăte după cum erau cuprinși de spaimă sau însuflețiți de nădejde. O clipă, bucuria înflorea pe

chipul lor, dar îndată după aceea îi năpădea amarnic îngrijorarea.

Mai rău era dincolo de porţi. Mulţimea cuprinsă de nelinişte şi plină de încordare stătea în faţa caselor. Copiii alergau spre porţi. Femeile se văicăreau şi plîngeau de deznădejde. Altele cădeau în genunchi, îşi împreunau mîinile şi-şi îndreptau ochii către cer, strîngîndu-şi copiii la piept. În aceste clipe de groază li se părea că-i şi văd pe unguri şi pe cruciaţi năvălind în oraş, omorînd pruncii, dărîmînd casele, chinuind fecioarele, vărsînd sînge nevinovat, aşa cum făcuseră pînă atunci pretutindeni, pretutindeni...

Dinpre poarta Horské veni un om în goană. El se îndreptă spre Piaţa fînului strigînd :

— Ajutor ! Daţi ajutor fraţilor !

În clipa aceea se înălţă un dangăt de clopot. Clopotele sunau alarma. Se auzeau cele de la biserica Sfîntul Jindřich şi de la primăria Oraşului Vechi. Din partea aceea răzbătea pînă aici un zgomot înăbuşit, un vuiet aprig, împletit cu murmurul unei mari mulţimi. Femeile se ridicară de pe caldarîmul plin de praf, conteniră o clipă din plîns, dar îndată începură să bocească şi să se vaiete mai cumplit. Dinspre poarta Horské sosi în grabă un alt om, cu capul gol şi părul vîlvoi. Şi omul răcnea cît îl ţinea gura :

— Ajutor ! Ajutor !

Dar nu ajunse încă bine la poartă, şi ajutorul îi şi ieşi înainte.

Dinspre biserica Sfîntul Jindřich venea prin Piaţa fînului un preot înalt, cu capul gol, purtînd sfînta împărtăşanie în vîrful unei prăjini. Alături de el păşeau doi bărbaţi, fără cuşme şi cu clopoţei în mînă. În urma lor venea o ceată de ostaşi cu arbalete şi după ei o mare mulţime de fraţi taboriţi cu bărbi, fără platoşe, cu cuşme şi numai în haină. Unii dintre ei — şi aceştia erau cei mai mulţi — umblau descheiaţi la gît şi aveau suliţi şi îmblăcii ferecate.

Preotul mergea repede şi clopoţeii sunau într-una ; fraţii călcau cu paşi mari şi apăsaţi ce răsunau pînă

departe. Toţi erau zoriţi şi aveau fulgere în priviri. Se îndemnau unii pe alţii să grăbească pasul ; apoi începură să cînte.

Lumea de la porţi şi de pe metereze îi primi cu strigăte de bucurie. Fraţii ieşiră cîntînd din oraş şi se îndreptară în grabă spre întăriturile de pe colină.

Prima era ca şi pierdută.

In gropile de lup din faţa ei şi a şanţului, şi chiar în şanţ, zăceau claie peste grămadă, răniţi şi morţi, oameni şi cai care, cum ajungeau aici, se prăbuşeau loviţi de împuşcăturile şi săgeţile trase de pe întărituri. Dar valurile de luptători nu conteneau o clipă să sosească. Noi şi noi cete treceau peste trupurile celor căzuţi şi peste stîrvurile cailor, scoţînd strigăte înfricoşătoare. Nu-i mai putea opri nimeni. Pedestraşii, băştinaşi din Saxonia, ajunseră pînă la şanţ. Bombardele care înlocuiau un mare număr de fraţi, nu mai puteau fi încărcate în clipa aceea.

Se încinse o luptă corp la corp.

Duşmanii uitaseră însă scările şi ostreţele. Nu aduseseră nimic cu ei. Şi atunci, fără să pregete, se aruncară în şanţ, ca să ajungă la zidul întăriturilor, care nu erau dintre cele mai puternice. De pe metereze şi din turn se slobozeau apupră-le săgeţi şi pietre. Saxonii se prăvăleau în şanţ, răniţi sau răsturnaţi de ceilalţi în cumplita valmă şi înghesuială. Şi mereu alţii încercau să-şi facă drum, călcînd peste cei căzuţi şi avîntîndu-se în sus, spre zid. Dar fraţii taboriţi şi cele trei surori, însufleţiţi de o vitejie fără seamăn, îi împungeau furioşi cu lănciile şi cu suliţile şi-i loveau cu îmblăciile ferecate.

Ţipete înfiorătoare se înălţau din şanţ. Goarnele sunau asurzitor, iar călăreţii împlătoşaţi îi îndemnau pe ostaşi la năvală, făcînd semne cu sabia spre întărituri.

Dar îndată ce ajungeau la şanţ, şi mai cu seamă lîngă zidul întăriturilor, rîndurile lor se răreau nevoie mare. Numai că şi apărătorii se împuţinau. Unde cădeau doi sau trei, se cunoştea, căci locul rămînea gol.

Cea mai mare restrişte era la turn. Acolo saxonii mişunau ca viespile. Lîngă zidul care unea turnul cu celelalte părţi ale întăriturii, pămîntul se înnegrise de ei. Fraţii de aici strigau după ajutoare.

Numai sora aceea voinică stătea neclintită şi se apăra cu îmblăciul. Îi căzuse şi basmaua de pe cap. Şuviţe jilave din părul despletit i se lipeau de tîmple şi de fruntea brobonită de sudoare. Se învineţise la faţă de atîta înverşunare şi trudă, dar lovea într-una, fără contenire. Îmblăciul ei roşu şi plin de sînge şuiera deasupra halebardelor duşmane ; se repezea cu furie şi izbea fără milă la dreapta, în scuturi, în coifuri, în oameni ; apoi şuierînd din nou, se ivea la stînga, plesnind, lovind, semănînd moarte pretutindeni.

— Soră ! îi strigă cineva de-alături. Soră , dă-te înapoi de la turn !

— Vino încoace ! Aici ! răcni altul.

Dar ea nu se opri o clipă şi nici privirile nu şi le aruncă într-acolo. Doar un strigăt răguşit izbucni din gîtul ei sugrumat :

— Îa faţa lui anticrist adevăratul creştin nu dă înapoi !

Şi urmă să izbească în dreapta şi în stînga.

Valul duşmanilor creştea simţitor. Cu buciumări de goarnă şi strigăte turbate se apropia alt pîlc. Peste şanţul ticsit de trupuri omeneşti, noile şiruri îşi puteau croi mai lesne drum spre întărituri. Aici încercară să se caţere pe ziduri, suindu-se unii în spinarea celorlalţi. Nici măcar treizeci de oameni nu mai apărau întăritura. Fraţii abia îşi mai puteau trage sufletul.

Deodată se ivi între ei fratele Žižka, cu coiful în cap şi buzduganul în mînă. Hatmanul le strigă să nu dea nici un pas înapoi, să ţină piept, căci le vin ajutoare. Apoi începu să lovească şi el în duşmani. Se repezi ca fulgerul în partea unde zărise doi saxoni căţărîndu-se pe zid. Dintr-o lovitură, unul din ei se rostogoli în gol şi scutul îi sări cît colo. Celălalt îl apucă pe hatman de picior şi-l trase în jos. Žižka se prăvăli, rămînînd cu picioarele atîrnate pe zid. În aceeaşi clipă

mai multe mîini îl înhățară, încercînd să-l smulgă de pe meterez. Dar el se agăță de pietre, împotrivindu-se din toate puterile. Cîțiva frați îi veniră în ajutor lovind în dușmani, pînă ce aceștia îi dădură drumul. Și atunci Žižka sări în picioare și din nou începu să izbească cu sete în vrăjmași.

În clipa aceea, din piață de dincolo de întărituri se apropiară ajutoarele.

Hatmanul coborî de pe meterez și arătînd celor care se apropiau unde să meargă fiecare, strigă sutașului lor în huietul cumplitei hărmălaie :

— Ai trimis oameni în vie, așa cum ți-am spus ?

Fratele sutaș cu barba sură, cu coif în cap, dar fără platoșă și cu sabia scoasă, răspunse, cățărîndu-se pe zid :

— Am trimis. Dintr-o clipă-n alta o să-i lovească în coastă.

După aceea se săltă pe meterez, dar de cum ajunse sus, întinse deodată mîinile, se clătină și se prăvăli. O săgeată i se împlîntase în piept și sîngele-i gîlgîia dintr-o rană adîncă.

În clipa aceea, din dreapta, dinspre vii, în partea de miazăzi a povîrnișului, zbucni un strigăt înfricoșător. Îndată Žižka porni vijelios spre turnul vălătucit, se urcă în foișor și se uită printr-o ferestruie spre dreapta, dincotro pornise strigătul. Și acolo zări mare freamăt în rîndurile dușmane. Dar ochiul teafăr i se lumină și sufletul i se ușură deodată : pîlcul se urnise la timp din vie.

Žižka îi vesti și pe frații pușcași din foișor, apoi coborî din nou printre luptători.

O clipă mai tîrziu, dinspre oraș, străbătu pînă la întărituri un val de glasuri care cîntau. Pîlcul se apropia în grabă. Clinchetul clopoțeilor fu acoperit de viersul puternic al cîntării. Dar clopoțeii sunau mereu alături de sfînta împărtășanie din vîrful prăjinii și sclipeau în soare.

Trecuse de-al patrulea ceas al după-amiezii.

*

* *

În vremea aceasta, Andrei din Hvozdno se închina. Peste măsură de tulburat, el îndrepta rugi fierbinţi către ceruri, cerşind îndurarea lui Dumnezeu.

Priveliştea din faţa lui era cu adevărat sfîşietoare. Sus, pe metereze, cruciaţii mişunau ca furnicile. Steagurile lor fluturau în aer, iar strigătele şi glasul goarnelor umpleau văzduhul. Nu dădeau înapoi, ci înaintau necontenit. Reduta nu se mai vedea şi nici steagul roşu de deasupra ei. Andrei şi toţi tovarăşii lui răcneau cît îi lua gura. Totuşi feciorul nu-l pierdea o clipă din ochi pe Kuneš din Bělovice, care stătea călare, ceva mai la o parte, pe murgul său înalt.

La început, hatmanul cu părul sur privise liniştit la încăierarea de pe înălţime. Apoi fu cuprins de neastîmpăr. Nu mai şedea ţintuit pe cal. Întorcea capul, se uita spre oraş şi iarăşi îşi boldea privirile pătrunzătoare spre colina Vítkov, apoi căta drept înainte către ungurii şi nemţii rînduiţi pe Cîmpul Spitalului. În vreme ce Andrei se ruga lui Dumnezeu, iar cei din jurul lui scoteau strigăte de mînie şi de teamă, Kuneš porunci călăreţilor să fie gata, căci duşmanul porneşte acum şi împotriva lor.

Într-adevăr, două pîlcuri mari de călăreţi de pe Cîmpul Spitalului o luaseră din loc. Erau numai unguri. Fraţii puseră mîna pe arme, scoaseră săbiile din teacă şi smuciră lănciile. Erau bucuroşi să se ciocnească cu ei aici. Dar ungurii nu se urniră împotriva lor. Din rîndul carelor se auzi bubuitul năprasnic al bombardelor. Cînd trîmbele de fum alb se împrăştiară, taboriţii văzură că ghiulelele făcuseră spărturi mari în rîndurile duşmanilor şi că-i dăduseră peste cap. Nenumăraţi călăreţi zăceau în ţărînă, unii cu cai cu tot, alţii fără cai. Mulţi bidivii se smulseseră din rînduri cu călăreţii în şa şi speriaţi o luaseră razna pe cîmp. Mulţi însă goneau singuri, fără stăpîn.

Kuneš înălţase buzduganul ca să dea semnalul, dar nu-l dădu. Privirile lui, ca şi ale celorlalţi, cătau spre

colina Vítkov. O luptă crîncenă se încinsese din nou acolo. Strigăte şi vaiete umpleau văzduhul, iar lîngă întărituri se vînzolea un furnicar de oameni, puzderie de oşteni încleştaţi într-o luptă înfricoşătoare.

— Nemţii pornesc spre colină ! Au pus mîna pe ea ! strigară cei dimprejur înspăimîntaţi.

Andrei şi Kuneš îşi aduseră aminte în aceeaşi clipă de fratele Žižka. Doamne sfinte, s-a sfîrşit cu el !

Furnicarul de oameni înainta, înainta mereu, însă nu spre întărituri.

— Dau înapoi ! strigă cineva.

Dar nimănuia nu-i venea să creadă o asemenea minune. În clipa aceea se ivi pe tăpşan un călăreţ, chiar pe buza crestei, deasupra coastei rîpoase şi adînci. O clipă doar, apoi calul se ridică în două picioare şi se năpusti în gol.

Călăreţul şi animalul se rostogolesc şi zboară în jos pe coasta povîrnită şi piezişă. După el se prăvăleşte al doilea, al treilea... se prăbuşesc la vale pe povîrnişul rîpos şi abrupt. Sînt cruciaţii.

Fraţii de pe Cîmpul Spitalului nu mai puteau de bucurie. Înflăcărarea cuprindea rînd pe rînd un pîlc după altul. În tabăra duşmană oamenii ţipau de groază şi mînie. Privirile tuturor erau îndreptate către povîrnişul colinei Vítkov. Nori de praf se ridicau acolo. Vălătucii de colb se învolburau gonind la vale ca un puhoi năvalnic. În rotocoalele de pulbere trupurile oamenilor şi animalelor se iveau aidoma unor umbre negre. Călăreţi şi cai cădeau, se rostogoleau în prăpastie cu poticniri cumplite, se dădeau peste cap făcînd tumbe, se prăvăleau unii peste alţii într-un iureş nemaipomenit. Şi nu găseau nimic de care să se agaţe, nimeni nu scăpa. Doar cîte unul plin de sînge, strivit şi înecat în nori de praf, se lovea de cîte un bolovan s-au rămînea spînzurat în vreun tufiş.

Pe creasta tăpşanului, saxonii fugeau şi ei, mîncînd pămîntul, fără steaguri, fără chemări de goarnă.

Kuneš trecu în faţa pîlcului său, peste care se revărsă acum, ca o ploaie neaşteptată, o bucurie binefă-

cătoare. Şi arătînd cu buzduganul spre colină, hatmanul strigă cu însufleţire:

— Aia de-acolo fug. Iar pe ăştia, — şi Kuneš arătă spre ungurii şi nemţii de pe Cîmpul Spitalului, — o să-i alungăm noi. Cu Dumnezeu înainte!

Dădu pinteni calului şi porni săgeată. Chiuind de bucurie, fraţii izbucniră în strigăte şi-l urmară cîntînd:

Drepţi luptători ai Domnului de sus
Legea lui cea sfîntă-au apărat...

Tot Cîmpul Spitalului vuia de cîntec. Pe colina Vítkov era o goană bezmetică. Oamenii lui Žižka, întăriţi de ajutoarele din Praga, alergau după saxoni. Iar aceştia fugeau ca orbeţii dintr-o parte în alta şi spre muchia colinei. Mulţi dintre ei, doborîţi ca nişte fiare bărtuite, se prăvăleau în ţărînă şi acolo încremeneau. Nu mai aveau putere să se apere şi nici să lupte. Ridicau doar scuturile, ca să-şi acopere cu ele trupurile şi capetele. Sleiţi de puteri, cuprinşi de spaimă şi ghemuiţi sub platoşe, aşteptau în voia soartei ca vreunul dintre biruitori să-i lovească înfricoşător cu un îmblăci ferecat, strivindu-le scutul şi ţeasta.

LVII

De pe înălţimea de la Buben, de unde se putea vedea bine Vltava şi cuprinsurile de dincolo de ea, împăratul Sigismund privea spre Cîmpul Spitalului de pe celălalt mal al apei şi spre colina Vítkov de deasupra rîului. Venind de la castelul crăiesc, trecuse peste Letna, unde se afla tabăra bavarezilor şi a nemţilor din Renania, şi sosise aici cu alaiul pe la ceasul vecerniei. Călăreţii unguri, care mergeau înaintea lui ca ostaşi de pază, cu armuri şi coifuri lucitoare, se opriseră ceva mai la o parte.

Împăratul călărea pe un bălan înalt şi frumos, ale cărui curele împodobite cu ciucuri roşii sclipeau în

soare. Bumbii și paftalele de aur îți luau ochii. În fața craiului și ceva mai la dreapta, pe un cal negru, un nobil din împărăția nemțească, îmbrăcat în armură, ținea în mînă steagul de război al împărăției. Alți doi nobili, cu platoșe și coifuri, călăreau la dreapta și la stînga lui.

Împăratul, care în ultima vreme fusese bolnav de podagră, nu arăta prea bine. Nu purta armură ca mai toți prinții și nobilii din alaiul său, toți călări pe cai vînjoși și de diferite culori. Erau de față : prințul Albert de Austria, cei doi prinți din Bavaria, Wilhelm și Heinrich, prințul Přemek de la Opava, apoi Ludovík Lehnický, Prințul Friedrich de Turingia și prințul Rýnský, rotofei, cu fața rumenă, bucălată și plină de sudoare. Toți erau împlătoșați, dar purtau cușme în cap, iar coifurile le țineau copiii de casă și armașii care se înșiruiau în urma alaiului împărătesc. Tot în armură era îmbrăcat și cardinalul din Aquileia, sfetnicul cel mai apropiat al împăratului, care călărea pe un cal negru ca pana corbului. Platoșă avea și arhiepiscopul din Trevir, care sporovăia cu episcopul din Hildesheim, cu Jan Bílý, a cărui barbă era albă ca neaua, și cu prințul Zaháňský. Starețul de la Fulda călărea pe un cal șarg și nu purta armură. Era îmbrăcat în veșminte laice, ca și episcopul de la Ratisbona.

Alături de acest alai atît de măreț, deasupra căruia strălucea steagul de război al împărăției și bumbii de aur cu care era împodobit, se afla adunată nobilimea cehă, maghiară și germană. Nobilii purtau pieptare, săbii la șoldul stîng și junghere la cel drept, tolbe și cingători strălucitoare. Călăreau pe cai albi, roibi, murgi și negri. Aveau cioltare și șei minunate, de care atîrnau coifuri, buzdugane sau tolbe. În față, foarte aproape de împărat și de prinții germani, se afla nobilul maghiar Gara János, slab și deșirat, într-o haină lungă, albă și bogat înflorată, cu găitane la piept. Pantalonii îi erau roșii, iar botforii săi galbeni, cu carîmbi nu prea înalți, aveau pinteni. În cap purta o

cucă împodobită cu pene scumpe, iar în mîna dreaptă ţinea un buzdugan.

Alături stăteau, unul lîngă altul, panul Čeněk din Vartemberk şi hatmanul morav Jindřich din Plumlov, amîndoi cu armuri de preţ. Chiar în mijlocul nemţilor, între principi şi cavaleri, se aflau Jaroslav din Šternberk şi Veseli, panul Petr din Šternberk şi din Konopiště, Henrich Lefl din Lažan de la Bechyně şi Cămăraşul Václav din Dubé, cu barba rasă şi mustăţi stufoase. Ceilalţi se găseau în clipele acestea pe cîmpul de luptă, la castel şi în Oraşul Mic.

In afară de panii pomeniţi se mai aflau acolo şi cîţiva curteni de-ai împăratului : Windeke cel pistruiat, vistiernicul împăratului, Kašpar Šlik şi Romerich. Acesta din urmă era slujitorul şi solul de încredere al împăratului ; la cel dintîi semn, el pornea în goană pe un cal şui, cu coamă lungă.

Împăratul şi întregul său alai stăteau sub văpaia dogoritoare a soarelui. In revărsarea de lumină, culorile veşmintelor, cuşmelor şi cioltarelor scumpe, strălucirea ameţitoare a podoabelor, ceaprazurilor şi găitanelor de aur şi argint de la căpestrele, pieptarele, dîrlogii şi curelele cailor, precum şi luciul armurilor îţi luau ochii.

In spatele acestei minunate privelişti se afla tabăra bavarezilor în necontenită mişcare. In faţă şi pe margini se înşiruiau căpeteniile oastei crăieşti.

Jos, pe malul stîng al apei, stăteau în aşteptare trei pîlcuri mari. Rînduite sub steaguri, ele se întindeau pînă dincolo de apă, pe Cîmpul Spitalului şi deasupra lui, pe muchea colinei şi lîngă întărituri.

Împăratul şi toţi ceilalţi priveau mai ales spre întărituri, luau seama la pîlcurile de călăreţi şi la şirurile de care ce adăstau în faţa porţii Poříče.

Era zăduf. Caii dădeau neliniştiţi din coadă, îşi mişcau capetele într-o parte şi în alta şi-şi muşcau grumazul ca să gonească muştele. Împăratul şi cei din alaiul său nici nu se sinchiseau de arşiţa soarelui. Toţi priveau cu luare-aminte şi cu o încordare din ce

în ce mai mare desfăşurarea luptei din faţa lor. Vorbeau ce vorbeau şi apoi amuţeau deodată. Şi iarăsi începeau să vorbească, cîteodată mai zgomotos, ba uneori se porneau să şi strige.

În clipa aceea venea dinspre apă un călăreţ, trimis cu veşti de Pipo Spano. Călăreţul, cu faţa ca para focului şi prăfuit din cap pînă în picioare, întoarse calul înspumat şi se mistui în mijlocul fuioarelor de colb, care pluteau în straturi groase pretutindeni.

Zgomotul, zarva şi glasul goarnelor ce umpleau văzduhul deasupra apei şi în preajma întăriturilor răzbăteau pînă aici. Toţi se uitau după călăreţ.

— Aha, va să zică ni-l aduc încoace pe diavolul ăla împieliţat !' strigă principele Nasavský panului Václav din Dubé, zîmbind batjocoritor.

— Care diavol ? întrebă panul.

— Diavolul ăla cehesc, căruia consîngenii voştri i se închină acolo pe munte.

— Ei nu se închină diavolului, întîmpină cu asprime panul din Dubé, încruntîndu-se.

Panul din Lažan încuviinţă şi el :

— Nu, nu se închină.

— Dar e lucru bine ştiut ! întări contele.

— Nu-i adevărat !

— Nu te lasă inima să spui nimic rău împotriva scumpilor dumitale compatrioţi !

— Asemenea lucruri nu !

— Mai bine uită-te şi vezi ! răsună un glas din mijlocul nobililor. Ia priveşte numai ce bine mi-i foarfecă acum !

— Ah, de-ar aduce şi aici cîteva duzini dintre ei ! strigă contele de Veldenz.

În clipa aceea, un cavaler uriaş şi deşirat, Johan Katzenellbogen, strigă :

— O să le vină de hac Isenburk [1]. Şi după aia o să-i ardem pe toţi ca-n focul gheenei !

---

[1] Heinrich de Isenburk era căpetenia saxonilor care atacau întăriturile. (n.a.)

— Cu lucruri d-astea nu vă slujiţi stăpînul în nici un fel, spuse apăsat panul Čeněk din Vartemberk, întorcîndu-se către cel care vorbise.

Atunci prinţul Rýnský cel rotofei se răsuci către stareţul din Fulda şi trăgînd cu coada ochiului spre panul din Vartemberk horcăi din guşa-i roşie şi grasă :

— Asta-i pe jumătate husit !

Stareţul încuviinţă, adăugînd cu însufleţire :

— De bună seamă că sînt înţeleşi cu ei. Eu aş sfărîma cuibul ăsta. Mă mir că măria sa n-a făcut-o pînă acum. Cine-i vinovat de tot ce se-ntîmplă ? Numai aceşti cehi eretici. Căci sînt eretici. Beau din potir. La fel face şi Lefl. Ba într-o vreme a fost de partea lui Hus. Eu, unul, nu i-aş crede pe cuvînt pe netrebnicii ăştia.

În clipa aceea se ivi în apropiere Romerich, pe bidiviul lui cu coama minunată. Îl chemase împăratul, al cărui chip strălucea de bucurie.

— Du-te la castel şi vesteşte doamnelor că întăriturile de pe colina Vítkov au fost cucerite. Haide, fugi !

Romerich îşi întoarse calul şi porni spre castel să ducă reginelor [1] vestea îmbucurătoare. Plin de însufleţire, împăratul se întoarse spre nobilime :

— Azi o să ne punem o coroană pe cap ! spuse el voios în nemţeşte. Apoi strigă pe ceheşte : Scumpe hatmane !

Jindřich din Plumlov alergă spre el.

— O să strivim azi capetele acestor ţărani ! îl întîmpină împăratul plin de mulţumire şi cu bunăvoinţă. Azi nu-i mai ajută îmblăciile.

— Dar au împrăştiat groaza, mărite doamne !

— Ah! Groază! Cel fel de groază? Voi moravii sînteţi tare fricoşi !

Hatmanul se făcu roşu la faţă, de parcă ar fi fost stropit cu sînge. Tăcu o clipă, apoi izbucni cu glas ridicat şi hotărît :

---

[1] E vorba de soţia lui Sigismund şi de cumnata sa, văduva lui Václav al IV-lea, care în momentul acela se aflau la castelul din Praga. (n.a.)

— Dar noi nu fugim, măria ta!
În mijlocul alaiului împărătesc se iscă pe neașteptate un freamăt însoțit de un murmur scurt. Mulți dintre cei de față se înălțară în scări, cu gîtul întins.
— Ce e? Ce e?
— Ce s-a întîmplat? strigau cei din spate.
De jos se auziră bubuituri. Bombardele din fața porții Poříče trăgeau în călăreții unguri care încercau să năvălească în partea aceea.
Deodată nobilimea amuți. Se așternu o tăcere înfiorătoare. Cu toții își îndreptară privirile spre Cîmpul Spitalului și apoi spre Vítkov. Pe neașteptate, lucrurile lauseră o altă întorsătură. Surprinși, nobilii din alaiul împărătesc se porniră deodată să strige, de-ai fi zis că-n fața ochilor li se arată cine știe ce vedenie de spaimă.
Fără voie, privirile tuturora se îndreptară spre împărat. Sigismund pălise. Urmărea cu ochii bulbucați pierderile pe care le sufereau ostașii săi. Deodată trase sabia și cu tăișul ce sclipea în soare, făcu un semn.
— Să pornească pîlcurile în ajutorul lor! strigă împăratul plin de mînie. Să se năpustească asupra porților!
Dar mîna în care ținea sabia îi alunecă deodată de-a lungul trupului. Totul era în zadar. Oastea din Cîmpul Spitalului, unguri, austrieci și saxoni, întorsese și ea spatele, dînd bir cu fugiții. Se îmbulzeau cu toții spre apă. În urma lor, pîlcuri de călăreți din Praga îi urmăreau, hărțuindu-i fără milă.
Asta se petrecea în clipa în care Kuneš din Bělovice se năpustise asupra dușmanului împreună cu călăreții lui. După ei veneau cei din Praga și tovarășii lor de luptă. Pe tot cuprinsul cîmpiei era o goană nebună. De pe colina Vítkov fuseseră zvîrliți vreo opt mii de oameni, iar jos, pe cîmp, alte optsprezece mii o rupseseră la fugă. De pe colină răsunau chiote de bucurie, iar clopotele din Praga umpleau văzduhul cu sunete de biruință și de voioșie.

Alaiul împăratului, înşiruit pe tăpşan la marginea taberei bavareze, fu cuprins de spaimă şi de zăpăceală. Toţi îşi întoarseră caii spre castel, luîndu-se după împăratul Sigismund, care, fierbînd de mînie şi de necaz, pornise cel dintîi, aruncîndu-şi privirile către Praga. Prinţul de Austria şi cardinalul îi vorbeau cu blîndeţe, sfătuindu-l să plece. Dar împăratul se oprea mereu şi privea în vale, spre cîmp şi spre apă, unde pîlcurile de pedestraşi şi de călăreţi fugeau în neorînduială. Dar mai ales spre malul apei, unde era o învălmăşeală nemaipomenită.

Rîul se înnegrise de călăreţi şi de cai care înotau. Din partea aceea răzbăteau ţipete, glasuri de trîmbiţă şi chiote de bucurie. Chiote! Era bucuria „mocofanilor" slinoşi, a „bădăranilor" cu îmblăcii şi a praghezilor „nerecunoscători"! Împăratul n-auzea decît chiotele lor şi nu vorbele liniştitoare ce i le şopteau cei din dreapta şi din stînga lui.

— *Ach, Proge, min recht veterlich erbe, wie han ich dich funden!* [1]

Aşa strigă împăratul. Apoi dădu pinteni bălanului şi porni cu faţa pălită spre castelul crăiesc. Alaiul se urni după el, învăluit în trîmbe de colb.

În clipa aceea, panul din Plumlov nu-şi putu ascunde bucuria.

— Eh, cine-i fricos? strigă el panului din Dubé, arătînd în vale către cei care fugeau mîncînd pămîntul. Noi, moravii, n-am fugit niciodată în halul ăsta!

Nobilimea şi prinţii suduiau de zor, iar lunganul de Katzenellbogen strigă în gura mare, arătîndu-i pe panii cehi:

— Îi vedeţi? Sînt înţeleşi cu ei! Pun jurămînt că sînt înţeleşi cu ei! Cehi blestemaţi!

— Parcă diavolul i-ar ajuta! strigă în urma lor prinţul Nasavský.

---

[1] O, Pragă, legiuita mea moştenire părintească, cum te-am regăsit! (în dialect vechi german, în text). (n.t.)

Îndată ce lupta se hotărî și hatmanii putură să părăsească pentru cîtva timp locul lor din oraș, Zbyněk din Buchov și Chval din Machovice se duseră pe colina Vítkov. Frații și surorile, ba chiar și cei din Praga, începuseră între timp să adune răniții. Cei doi frați taboriți îl găsiră pe fratele Žižka, împreună cu cîțiva luptători, pe creasta colinei. Žižka se uita spre Cîmpul Spitalului și către apa ce sclipea, în lumina gălbuie a apusului.

Încă înainte de a ajunge la el, hatmanii îl strigară plini de voie bună, făcîndu-i semne cu mîna. Zbyněk îl apucă cel dintîi de braț și scuturîndu-i-l cu putere îi spuse vorbe pornite din adîncul inimii :

— Frate, Dumnezeu să te răsplătească !

— Lui Dumnezeu să-i mulțumiți, fraților, nu mie. El ne-a ajutat să biruim.

Rostise cuvintele simplu și fără fățărnicie. Fața lui îngîndurată era în clipa aceea mai luminoasă ca oricînd și în ochi îi licărea o mulțumire plină de liniște. Apoi adăugă îndată :

— A fost un început bun. Dar cei de colo, — și arătă spre Letna, — nu se vor da bătuți cu una, cu două. Să fim gata în orice clipă ! Întăriturile acestea nu mai sînt în bunăstare. Trebuie să le dregem fără întîrziere.

— Vino să te odihnești oleacă !

— Deocamdată trebuie să mai rămîn aici. Dar pe frații care au luptat, luați-i să se odihnească și trimiteți alții în loc ! Iar pentru mîine faceți rost de lemne, de niște butuci groși.

Apoi tăcu.

Din vale, de pe Cîmpul Spitalului, răsună un cîntec de bucurie, izvorît din mii de piepturi. Viersul duce și măreț al cîntării *„Pre tine te lăudăm, o, Doamne"* se înălța în văzduhul limpede al zilei ce sta să apună. Hatmanii văzură șiruri de călăreți, care se întorceau dinspre apă, precum și puzderie de oameni din Praga,

veniți aici în grabă, revărsîndu-se ca un puhoi. Îngenunchează cu toții, ostași și tîrgoveți, acolo pe Cîmpul Spitalului. Călăreții se descoperiră. Cîntau din adîncul sufletului,cuprinși de o mare bucurie.

Hatmanii taboriți își scoaseră și ei cușmele. Zbyněk din Buchov își netezi mustățile albe și, ațintindu-și privirile asupra credincioșilor săi tovarăși, glăsui :

— Dumnezeu e cu noi !

Iar Žižka adăugă :

— Da, e cu noi și nu va îngădui să se năruie sfîntul adevăr și nici pe noi nu ne va lăsa să pierim.

Apoi se îndreptă spre întăriturile învăluite în clipa aceea în razele soarelui ce scăpăta. Cînd ajunse cu frații hatmani la întîia întăritură, întîlniră un grup de femei. Erau numai surori taborite, care duceau lucrurile adunate în jurul meterezelor : arbalete, săbii, lăncii, scuturi și coifuri. Iar două surori din față purtau trupul neînsuflețit al surorii cu capul gol, cu fața vînătă și plină de sînge, care luptase lîngă turn, hotărîtă să nu dea înapoi în fața lui „anticrist". Și nu s-a clintit pînă în clipa cînd a căzut.

Surorile n-o boceau, niciuna nu plîngea. Mergeau tăcute, și o luminiță ciudată licărea în ochii multora din ele. Dumnezeu s-a milostivit azi de toți credincioșii săi, și dacă sora aceasta a căzut în lupta dusă pentru el și pentru sfîntul adevăr, ea nu trebuie să se teamă de cel de sus și de judecata lui. Fără îndoială că sufletul ei se află acum în raiul veșnicelor bucurii. Toate surorile erau încredințate de lucrul acesta și de aceea o duceau fără s-o jelească, în oraș, la mănăstirea Sfîntul Ambrozie. Voiau să arate surorilor că viteaza lor tovarășă a murit pentru legea lui Dumnezeu.

Cînd îi zăriră pe hatmani, multe din ele începură să facă semne cu armele cucerite în luptă. Žižka se opri și, arătînd spre moartă, zise :

— S-a luptat bărbătește, pentru adevărul Domnului ! Ar fi bine să facem toți ca ea !

În clipa aceea, surorile porniră să cînte :

Ospățul Mielului să prăznuim...

Şi cîntînd coborîră de pe creasta scăldată în lumina soarelui, şi o luară devale, pe coastă, pînă ce dispărură în fumuriul vînăt al amurgului.

În vremea aceasta călăreţii taboriţi porniseră spre oraş. Feciorul din Hvozdno se afla printre ei.

După încăierarea de pe Cîmpul Spitalului, care nu fusese atît de crîncenă, ungurii şi nemţii o luaseră la sănătoasa. Fraţii nu primiseră nici o lovitură şi erau plini de voioşie. De la poarta Poříče apucară pe străzile înţesate de lume. Pretutindeni stăpînea bucuria şi erau întîmpinaţi cu chiote ce nu mai conteneau. Oamenii din jurul lor strigau şi cîntau. Fraţii, aprinşi la faţă şi prăfuiţi, dădeau din cap, făceau semne cu steagurile cucerite şi cîntau şi ei. Văzduhul răsuna de dangătul clopotelor.

În faţa porţilor mănăstirii Sfîntul Ambrozie îi aşteptau surori taborite, fraţi şi preoţi. Din capătul uliţei auziră cîntecul lor de întîmpinare, cîntecul taborit :

Duşmanu-a fost răpus în luptă
— bun venit vouă, fraţi iubiţi !

Şi călăreţii începură să cînte împreună cu ceilalţi. În clipa aceea, Andrei îşi aminti de bătrînul său unchi. De ce nu e şi el de faţă ! Feciorul fu printre cei dintîi care porni să cînte :

Nu noi în luptă, Doamne, am învins,
Am împlinit doar vrerea ta, cel neînvins.
Mărire ţie, Doamne, slavă
În veci şi de-a pururi !

În amurgul liniştit al acestei zile măreţe şi de neuitat, mulţimea ce se îngrămădea în faţa mănăstirii şi lîngă porţi, bărbaţi şi femei cîntau însufleţiţi de o mare bucurie :

Duşmanu-a fost răpus în luptă
— bun venit vouă, fraţi iubiţi !

Îndată ce intră în curtea domnească, primul gînd al lui Andrei fu să întrebe dacă se întîmplase ceva pe acolo şi prin oraş. I se răspunse că n-a fost nimic şi că cei de la Vyšehrad au făcut toate pregătirile numai ca să-i poată iscodi de acolo pe fraţi. Au coborît, ce-i drept, de la castel în Oraşul Mic şi au tras în Casa Saxonă, dar puşcărirea n-a ţinut mult şi n-a pricinuit nici o stricăciune. Feciorul îşi aminti de fratele Žižka. A avut dreptate hatmanul cînd a spus că duşmanul o să lovească mai întîi sus, pe colina Vítkov.

În noaptea aceea, Andrei adormi destul de tîrziu. Tîrziu s-a culcat, tîrziu s-a trezit. După truda de ieri, ar fi dormit şi mai mult, dacă nu s-ar fi pomenit lîngă el cu studentul Bartoš şi cu Blažek pîrcălabul, fosta lui gazdă.

Veniseră să vadă dacă s-a întors de pe cîmpul de luptă.

— Hai, scoală şi îmbracă-te, frate ! îi strigă Blažek. Peste puţin vom porni cu toţii într-un mare alai, iar după aceea o să stai cu noi la masă. Haide ! A venit şi fratele Žižka. Se află la primărie, dar se va alătura şi el alaiului, împreună cu hatmanii şi preoţii. Ah, doamne, ce bucurie ! Dar ieri ! Să fi văzut ce-a fost ieri la primărie ! Ne-am îmbrăţişat cu toţii, da, crede-mă, ne-am îmbrăţişat ! Pe Šimon de la Leul Alb îl cunoşti doar. Astă-primăvară, el şi Hrdoňka, Mikeš Hrdoňka, şi alţii, au fost la Kutna Hora să se înţeleagă cu împăratul. Şi Šimon a rostit atunci nişte vorbe că împăratul era cît pe-aci să-l dea pe uşă afară. Şi acum ! Numai bucurie. „Am să vă stîrpesc pe toţi“, s-a juruit atunci împăratul la Kutna Hora. Hrdoňka ne-a povestit toate astea. Şi-acum ? Azi ? Domnul fie în veci lăudat ! Auziţi ?

— Trag clopotele şi cheamă lumea ! strigă studentul Bartoš.

Plecară cîteşitrei.

Văzduhul răsuna de vuietul mulţimii care umplea uliţele. După ce intrară în puhoiul de lume, cei trei abia putură să înainteze pînă în piaţa Oraşului Vechi. O droaie de studenţi şi de tineri meşteşugari le-o luase înainte. Cîntau un cîntec nou, pe care preotul Čapek îl scrisese ieri, în primele clipe de bucurie. La ceasul acela, cîntarea zbura prin toate ungherele cetăţii Praga :

Cu mic şi mare glasul să unim
Pe Dumnezeu din ceruri să slăvim
Să-i mulţumim !
Căci vlagă dînd braţului nostru slab
El a gonit şi risipit cu groază
În toată zarea pînă hăt departe
Pe nemţi, saxoni, unguri şi şvabi,
Pe-austrieci şi cehii trădători.
Noi, cehii credincioşi credinţei Tale
Osana ! îţi cîntăm Părinte.

PARTEA A TREIA

OASTEA DOMNULUI

I

Ctibor din Hvozdno nu ştia ce se întîmplă în jurul lui şi în cetate. Nu ştia nimic. Veştile soseau una după alta, fără încetare. Erau ştiri de tot felul, adeseori nelămurite, bătîndu-se cap în cap, ştiri despre Praga, despre oastea împăratului care împănase toată ţara, de la Hradec pe Elba pînă la Kutna Hora. Apoi în tot cuprinsul cetăţii Tábor, răsună dangătul de bucurie al clopotelor. Lumea se adună în grabă la primărie, unde un sol de la Praga îşi oprise calul înspumat şi istovit de goană. Încă înainte de a ajunge acolo, omul strigase celor de pe uliţe vestea marii biruinţe. În faţa primăriei, cete mari de fraţi şi surori aşteptau înfriguraţi şi plini de nerăbdare. Cînd boierul din Hroznějovice, hatmanul, ieşi în pridvor fără cuşmă în cap şi vesti că cruciaţii şi regele maghiar au fost înfrînţi şi că fratele Žižka i-a zdrobit nemilos, norodul izbucni în strigăte de bucurie.

Îndată ce aflase de marea biruinţă, hatmanul alergase într-un suflet s-o aducă la cunoştinţa oamenilor, fără a mai aştepta şi alte amănunte de la trimisul din Praga. După el sosiră în mare grabă bătrînii Svašek din Podolí şi cel de-al doilea hatman. Acesta vesti norodului cît de mare fusese biruinţa de la Praga. Nemţii, ungurii, valahii, raţii, kanii, leşii, turcii, austriecii, stirienii, şvabii şi cei din ţara Brabantului şi din En-

glitera au fost alungați pînă la unul de pe colină Vítkov. Și mulți dintre ei au pierit. Fratele Žižka a pierdut puțini oameni. Chiar și cîteva surori au luptat alături de ei, pe colina aceea, în vii și pe întărituri, au luptat pînă la ultima picătură de sînge. Și cînd primejdia s-a vădit a fi mai mare, norodul din Praga — tineri și bătrîni — a plîns în hohote, a îngenuncheat pe ulițele cetății și rugi fierbinți s-au înălțat către Domnul.

În piața din fața primăriei era puhoi de lume. În clipa aceea nu se auzea o șoaptă. O tulburare fără seamăn încremenise trupurile și amuțise glasurile. Dar cînd Svašek își scoase cușma și povesti cum oamenii din Praga și frații au alergat în ajutorul celor de pe colină, cum fratele Žižka s-a năpustit cu credincioșii săi și a strîns pe dușman ca într-un cleşte, n-a mai fost chip să sfîrșească. O furtună de strigăte și chiote îi acoperi vocea și-i curmă vorbirea. Deodată, cineva din mulțime începu să cînte și toți ceilalți își alăturară glasurile. Însuși Svašek și cel de-al doilea hatman, boierul din Hroznějovice, bătrînii și preoții cîntau toți împreună și, ca și cînd s-ar fi înțeles între ei, se întoarseră cu fața spre biserica de lemn.

Mulțimea se îndreptă în cîntece spre sfîntul lăcaș și dispăru înăuntru. Kániš și Bydlinský nu erau în mijlocul lor.

În vremea asta, Zdena se afla la Pytel. Împreună cu Sádoch, cu Jana, cu cîteva surori, unele mai în vîrstă, altele mai tinere, cu negustorul de vechituri Petr, cu Joha brutarul și cu alți cîțiva frați se adunaseră în jurul lui Bydlinský. Toți tăceau, posomorîți și înciudați din pricina strigătelor de bucurie ce răsunau pe ulițe. Numai Bydlinský vorbea. Cu mînie și asprime glăsuia el despre obștea cea nouă. Această obște pe care au întemeiat-o aici pe muntele Tábor și au apărat-o împotriva guvernatorului e tulburată din ce în ce mai mult. Și în scurtă vreme va fi și mai tulburată din pricina cîrdășiei cu cei din Praga și cu toți aceia care nu cred în puterea lor.

Boierul din Hvozdno zăcea scuturat de friguri, fără cunoştinţă şi fără să ştie ce se întîmplă în cetate.

Valuri, valuri de bucurie tălăzuiau pretutindeni, mai întîi revărsîndu-se pe sub ferestre, apoi cuprinzînd toate uliţele. În zilele acelea, răsuna fără încetare noul cîntec al lui Čapeg din Praga, adus aici de ostaşi, cînt ce preamărea pe Dumnezeu carele:

...pe nemţi, saxoni,
Austrieci şi unguri,
Pe cehii trădători
El a gonit şi risipit cu groază...

Bătrînul Boier din Hvozdno zăcea în nesimţire. Nu mai cunoştea pe nimeni. Nu ştia că fusese la el boierul din Hroznějovice, hatmanul şi n-o mai cunoştea nici pe Zdena, care venise lingă patul lui.

Îndată ce auzise din gura Margetei că starea tatălui ei s-a înrăutăţit, tînăra logofetească se grăbise să meargă la căpătîiul lui. După cîteva zile, boierul din Hroznějovice veni din nou, de astă dată cu vestea că tabăra de la Praga a craiului maghiar a fost pîrjolită în mare parte. După înfrîngerea din ziua aceea, nemţii şi cehii din alaiul regelui se duşmănesc de moarte şi sînt la cuţite. Oastea uriaşă a cruciaţilor părăseşte Praga, ruşinată şi clocotind de mînie.

Dar boierul zăcea tot fără cunoştinţă. Frigurile îi zgîlţîiau trupul şi nu-i dădeau pas.

Astfel s-a scurs luna iulie şi jumătate din august. În vremea asta s-au întors de la Praga la Tábor preoţii Koranda, Martinek Loquis, Antoch şi Jičín. Au venit în cîteva căruţe, împreună cu o seamă de fraţi schilodiţi în luptă. Povestiră ce-a fost la Praga şi totodată le vestiră că fratele Žižka a pornit cu oaste spre miazăzi, dincolo de Tábor, către pămînturile panului Oldřich din Rožemberk. Voia să-l pedepsească amarnic şi să-i slăbească puterile, ca nu cumva să-l ajute pe regele maghiar. Craiul Sigismund părăsise

Praga şi se dusese la Kutna Hora, ca să adune noi cete pentru luptă.

În timpul ăsta, logofeteasa Zdena era tot mai supărată. Neînţelegerea cu tatăl ei pe care-l îngrijea o apăsa nespus. Bătrînul zăcea scuturat de friguri. În cămăruţa lui strîmtă, Zdenei i se părea c-o strînge cineva de gît. Mai ales noaptea, la lumina slabă a opaiţului, cînd veghea lîngă patul bolnavului. Bătrînul aiura, avea vedenii, o chema pe fiica sa, răcnea la ea sau îi arunca sudălmi cumplite. Logofeteasa tremura şi asculta cu spaimă vorbele îngrozitoare şi pătimaşe pe care le îngăima. Era cuprinsă de teamă pentru sufletul şi mîntuirea ei.

Cînd pleca de lîngă bătrîn, se ducea la adunările de la Pytel. Acolo auzea iarăşi vorbele aspre şi dojenile lui Kániš şi Bydlinský, rostite împotriva acelora care gîndeau ca şi tatăl ei. La ultima adunare s-a vorbit despre veştile aduse de preoţii care s-au întors de la Praga. Aceştia povestiră cum au fost ţinuţi de rău acolo şi cum Žižka i-a oprit să pedepsească îngîmfarea şi deşertăciunile praghezilor. La Praga, Žižka a stat de vorbă cu magiştrii prevăzători şi fricoşi, de teapa lui Křištan din Prachatice şi a lui Jan din Přibam. Şi doar acesta din urmă le e duşman de moarte, duşman al obştii taborite.

Adeseori, Zdena l-a auzit şi l-a văzut ea însăşi pe Bydlinský sfădindu-se cu preotul Jičín, cu Abraham şi cu Mikuláš. Simţea că Bydlinský e tot mai înverşunat şi mai neliniştit, şi i se părea că din zi în zi faţa lui e mai suptă şi mai palidă.

Obştea lor era însufleţită de dragoste şi înţelegere. Şi iată că alţii — nu el, Bydlinský — tulbură această armonie. Zdena se încredea într-însul din adîncul sufletului. Tot ce spusese el se împlinise. Vremea potrivniciei nu trecuse încă. Ba dimpotrivă, abia acum începea, dar nu din pricina veneticilor, ci din pricina acelora care îşi ziceau fraţi. Căci ei vor să fie stăpîni peste ceilalţi, să-i învrăjbească, să le poruncească la fel ca papa, să gîndească la fel ca ei şi să le impună

credința lor. Toate acestea o apăsau pe Zdena, îi strîngeau sufletul ca într-un cleşte. Şi de aceea logofeteasa se închise în ea şi nu voi să mai ştie de lume.

Iată de ce, cînd în fața primăriei hatmanii vestiră norodului că Žižka şi frații au pus mîna pe oraşul Vodňan, că se îndreaptă spre Lounice şi că cetatea Soběslav a guvernatorului a fost pîrjolită, Zdena nu mai dădu fuga ca-n alte dăți să audă toate acestea. Devenise nepăsătoare. Se gîndea cu mîhnire la vărul Andrei. Şi el se afla alături de aceia care nu credeau în puterea Táborului.

Adeseori — şi acum cu mai multă căldură şi patimă ca oricînd — Zdena se lăsa furată de visuri. Visurile erau pentru ea o mîngîiere şi o umpleau de evlavie. Se bucura din tot sufletul cînd îl auzea pe Bydlinský spunînd că în urma acestor lovituri se va prăbuşi lumea veche şi se va naşte o lume nouă. Atunci oamenii vor fi însuflețiți de adevărata dragoste, nu vor mai cunoaşte dispreţul şi vor vieţui într-o fericire sfîntă. Cuvintele lui pătrundeau adînc în inima tinerei logofetese şi Zdena credea în el orbeşte. Era sigură că va veni s-o mîntuiască de chinurile ce-o răscoleau. Îl aştepta.

Se gîndea la el şi-şi amintea seara aceea după ploaie, cînd coborîseră împreună din pădure. Parcă auzea şi acum murmurul apei şi cîntecul care îi întîmpinase pe amîndoi din volbura negurilor alburii. Şi aşa va fi mereu această dragoste, plină de cea mai curată şi statornică jertfire de sine. Pe aripile visării, Zdena închidea ochii, şi în sufletul ei zbuciumat străbătea viersul duios al unui cînt îndepărtat şi nedesluşit. Atunci se închina, înălțînd rugi fierbinți către Domnul, iar uneori plîngea.

Într-o zi, pe la începutul lui septembrie, ieşi ca de obicei de la Pytel şi se îndreptă spre casa unde bolea tată-său. În tindă o aştepta Margeta. Îndată ce-o zări pe logofeteasă, îi ieşi repede înainte şi o rugă să nu intre la bolnav. Boierul şi-a revenit şi a început să-şi aducă aminte de toate.

— A vorbit despre mine? întrebă Zdena.
— Nu, el nu! Eu am adus vorba. M-am gîndit că...
— Și el?
— S-a încruntat la mine și mi-a poruncit să tac. Apoi a spus de mai multe ori că...
— Ce anume? Vorbește!
— Că te-ar... Nu știu ce-a vrut să spună, dar nu mi-a dat voie să mai scot un cuvînt.
— Știu, spuse Zdena, încruntînd sprîncenele.
Se uită o clipă în pămînt, apoi se răsuci pe călcîie și plecă din nou spre casa lui Pytel. Pe drum se întîlni cu Antoch. Preotul se grăbea și era oarecum tulburat. Văzînd-o pe Zdena, îi strigă din mers:
— Știi, soră, ce s-a întîmplat? În clipa aceea ajunse lîngă ea și-i spuse cu grăbire: Azi în zori l-au prins pe Koranda.
— Cine?
— Oamenii lui Rožemberk. Și totuși avea carte de trecere!
— Unde l-au prins? Plecase undeva? întrebă Zdena cu nepăsare.
— Plecase la Bechyně, la panul Lefl. Voia să stea de vorbă cu el despre ostatici. Cînd a trecut pe la Přiběnice, cei de acolo i-au aținut calea.
— Păi acolo sînt mulți preoți de-ai guvernatorului.
— Cu atît mai rău! Dacă o să se atingă cumva de Koranda, — strigă Antoch amenințător, — îl avem la mînă pe pîrcălabul lor împreună cu ceilalți. Avem noi ac de cojocul lor!
Antoch se grăbi să ducă știrea mai departe. Zdena uită repede de el. Se gîndea la tatăl ei și mai cu seamă la faptul că de astă dată plecase din casa lui... pentru totdeauna.

II

Bătrînul boier nu mai era scuturat de friguri. Rana de la cap se vindecase; numai piciorul nu i se tămăduise încă. Din pricina bolii care-l țintuise atîta vreme

în pat, slăbise tare mult. Umerii obrajilor îi ieşiseră în afară şi ochii i se adînciseră în fundul capului. Albise de tot. Părul şi mustăţile îi erau colilii. Altminteri se înfiripase destul de binişor, dar nu se putea mişca din pat. Zăcea singur în odaie, tăcut şi mohorît.

La început îl slujise Margeta. Dar boierul ceru apoi să fie adus Jíra ciobanul bătrîn şi şchiop, care venise cu el în primăvara aceea de la curtea din Hvozdno. Îl ceruse chiar din ziua cînd Margeta adusese vorba de Zdena. Iar după sosirea bătrînului cioban n-a mai dat voie niciunei îngrijitoare să se apropie de patul lui. Uneori trecea pe la el boierul din Hroznějovice, alteori cucoana Caterina, sora lui Zbyněk Buchovec. Vorbeau mai ales despre lupte, despre fratele Zbyněk şi despre Žižka, şi ei îi spuneau cum înaintează hatmanul în cuprinsurile de la miazăzi, pe moşiile guvernatorului, şi cum îl pedepseşte pe acesta. Intr-o zi află că Žižka a ajuns la Svin, în apropiere de casa-i părintească, de unde l-a izgonit cîndva răposatul guvernator. Boierului îi plăcea mult să asculte, să vorbească despre luptele ce se dădeau şi să întrebe despre fraţi. De fiecare dată cucoana Caterina aştepta s-o întrebe ceva şi despre fiică-sa. Dar Ctibor n-a adus niciodată vorba de ea.

Bătrînul logofăt era de asemenea tare bucuros cînd preotul Mikuláš venea la el să-i citească şi să-i tălmăcească din scriptură. Cînd s-a mai înfiripat oleacă, se deprinse ca în fiecare zi să citească singur în pat cîteva pagini din biblie sau vreuna din epistolele magistrului Hus, ale căror copii le luase cu el la Tábor. Preotul Mikuláš îi povesti şi despre necurmata sfadă şi vrajbă dintre preoţi. De la întoarcerea din Praga a lui Martinek Loquis, tabăra lui Bydlinský şi Kániš se întărise. Loquis era bun de gură, cuvînta frumos şi avea şi ţinere de minte. Dar logofătul sări de colo :

— Las' că şi ăsta se umflă în pene... nu-şi mai încape în piele ! Numai la cele trupeşti se gîndeşte. După el s-au luat şi ţăranii cei slabi de înger. Şi la o adică, ce sînt nepricopsiţii ăştia ? Preoţi, de bună seamă,

nu-s, ci fiare turbate. Ar trebui să-i izgoniţi din cetate. Dacă nu se astîmpără, n-au decît să se păruiască între ei pe uliţă ! Ah, de-ar veni odată fratele Žižka ! El o să-i facă să-şi vină în fire. De nu s-o întîmpla aşa, să ştii că ne prăbuşim şi ducem şi obştea de rîpă !

În felul acesta, logofătul se mai înfierbînta din cînd în cînd în patul lui. Pe la jumătatea lui septembrie, începu să se plimbe prin odaie, sprijinindu-se într-un toiag.

Abia către sfîrşitul lunii a ieşit din casă. Era o zi posomorîtă. Cerul se acoperise cu nori grei ce se tîrau jos de tot, aproape de pămînt, de parcă ar fi stat să ningă. Sufla un vînt rece.

În ziua aceea aşteptau să sosească Žižka, împreună cu pîlcurile de oştaşi. Logofătul porni în întîmpinarea lui, sprijinindu-se de astă dată nu în toiag, ci în sabie. Era îmbrăcat într-o şubă călduroasă şi în cap avea o cuşmă din blană de vidră cu fundul de postav albastru. Bătrînul cioban păşea lîngă el.

Pe uliţe şi în piaţă era furnicar de lume. Oamenii se pregăteau să iasă dincolo de porţi, ca să-l întîmpine pe viteazul hatman. Logofătul nu se putea duce cu ei. Se temea de înghesuială, iar călare simţea că nu-i în stare să meargă. De aceea se îndreptă spre castel. Pe drum se uita cu teamă în toate părţile. N-ar fi vrut s-o întîlnească pe Zdena. La castel aşteptă în odaia surorii lui Buchovec. Amîndoi se bucurau de sosirea lui Zbyněk şi a fratelui Žižka. Logofătul era fericit că se întoarce şi tînărul lui nepot. Aduse vorba de el, ca de un fecior cu care avea cuvînt să se mîndrească.

După aceea tăcu şi se adînci în gînduri, lăsîndu-şi în piept capul coliliu. Cucoana Caterina nu voi să-l tulbure. Bănuia la ce se gîndeşte. Pînă la urmă boierul se smulse singur din visare şi începu să vorbească iarăşi despre nepot. În cîte lupte n-a fost ! Şi acum s-a bătut şi alături de fratele Žižka. Da, fratele Žižka ! Iată unul care s-a ridicat din mila lui Dumnezeu — nici vorbă că din mila domnului — ca şi magistrul

Jan, fie-i țărîna ușoară, în ajutorul tuturor cehilor credincioși.

Viersul unui cîntec din depărtare străbătu pînă aici. Cu toate că afară bătea un vînt rece și frații erau încă departe, cam prin apropierea porților, logofătul se ridică. Nu putea să mai stea locului. Ieși în pridvor, de unde se vedea ulița ce ducea spre oraș. Și rămase rezemat de parmaclîc. Deasupra lui se înălța turnul și zidurile castelului.

Vîntul era aspru și boierul își strînse șuba în jurul trupului. Vîntul se învolbura și vîjîia prin curtea și hogeacurile castelului, iar sus, în jurul turnului, sub cerul posomorît, croncăneau ciorile. Deodată, o cîntare puternică și răsunătoare umplu văzduhul. Dinspre oraș răzbătu pînă aici viersul unui cînt.

Bătrînul boier asculta de parcă ar fi fost dus pe ceea lume. Fața îi era vînătă de frig. Vîntul se juca prin mustățile-i albe. Dar logofătul stătea nemișcat, ascultînd cu capul în pămînt. Cunoștea cîntecul și-l năpădiră amintirile. Se auzi tropot de cai, țăcănit de potcoave, larma glasurilor și pași grei și zgomotoși. Apoi logofătul văzu caii, artoforul cu trupul Domnului aninat în vîrful unei prăjini și steagurile ce fîlfîiau deasupra oștenilor îmbrăcați în zale, călăreți și pedestrași. Se apropiau. Ulița îngustă dintre metereze și castel era înțesată de norod. Frații și surorile cîntau, iar prapurii cu potirul, împreună cu alte steaguri se zbăteau în vînt.

În fruntea oastei, pe un cal alb mergea fratele Žižka, cu cușmă în cap și sabia în mînă. Alături de el călăreau Zbyněk Buchovec, mustăciosul Chval din Machovice, Kuneš din Bělovice, cu coiful îndesat pe ochi, și alții. Preotul care ducea artoforul cu trupul Domnului pășea înaintea tuturor. Ctibor din Hvozdno se uită la chivotul din vîrful prăjinii, apoi privirile i se opriră asupra fratelui Žižka. Își aminti cum pornise împreună cu Žižka spre Praga și cum luptase alături de el, își aminti de vrăjmașul puternic ce li se împotrivise și cît de mare fusese primejdia.

Abia acum, nu de mult, după boală, a aflat logofătul cum i-a strivit Žižka pe toţi. De aceea el saluta în clipa aceasta mai ales pe învingătorul de pe colina Vítkov. Lupta de acolo stăruia mai mult decît toate celelalte în mintea sa. Chiar mai mult decît biruinţa asupra guvernatorului.

Peste măsură de tulburat, răscolit pînă în adîncuri de viersul cîntecului care răsuna puternic, lovindu-se de toţi pereţii castelului şi făcînd să se cutremure geamurile, învăpăiat de bucuria şi înflăcărarea mulţimii, boierul se aplecă peste parmaclîc şi, scoţîndu-şi cuşma, începu să facă semne celor de jos. Viţe de păr alb îi fluturau în jurul frunţii şi ochii îi scînteiau. Deodată, plin de voie bună, se porni să strige din toate puterile :

— Bine-aţi venit ! Bine-aţi venit !

Glasul lui se pierdu în huietul mulţimii, însă cei de jos îl zăriră şi-l recunoscură. Mai întîi Buchovec, apoi Kuneš şi Chval. Toţi îi făcură semne de pe cai. La fel şi Žižka. Apoi ceilalţi, care veneau în urma lor şi care fuseseră nevoiţi să se oprească. Strigau şi-l salutau pe boier. Bătrînul ostaş avea ochii plini de lacrimi.

Mai tîrziu ură bun venit hatmanilor în sala castelului. Se bucură mai les Buchovec, dar şi Kuneš din Belovice, care pînă nu de mult fusese hatmanul lui Ctibor. Andrei veni şi el în grabă la castel, să-şi vadă unchiul. Boierul îl primi cu multă căldură, chiar în odaia cucoanei Caterina. Îi plăcea să-şi privească nepotul, care se făcuse mai voinic. Şi-i stătea bine feciorului ! Era mai ars de soare şi mai ager. Trupul lui înalt devenise mai vînjos, un adevărat bărbat !

După ce se îmbrăţişară, Andrei îi povesti pe scurt despre ultima luptă şi cam cum i-a mers pe-acolo. Se lăudă apoi că a luat pradă de la duşman doi cai frumoşi, unul murg şi altul bălan.

Apoi deodată amîndoi tăcură, de parcă ar fi amuţit. Îi apăsa ceva. Într-un tîrziu bătrînul glăsui :

— Dacă ştii ceva de Zdena... să nu-mi spui nimic ! Nu vreau s-aud nici un cuvînt !

Feciorul tocmai se gîndise să înceapă vorba despre ea. Rămase o clipă uluit de porunca aceasta aspră, dar tot nu se putu stăpîni să nu întrebe:

— De ce? Ce s-a întîmplat?

— Taci! strigă bătrînul. Sînt nişte blestemaţi! Nu merită să vorbeşti despre asemenea lucruri. Nu fac decît să-ţi amărască sufletul!

Zbyněk Buchovec şi Kuneš din Bělovice intrară în odaie. Aduseră de îndată vorba de lupte, de răniţi, de caii morţi, de ostatici, de pradă, de Praga, de Rožemberk, de tot ce-i frămînta în acele clipe, sărind de la una la alta, cum le venea în toiul povestirii. În cele din urmă, Kuneš spuse ceva zîmbind şi despre Tábor. Lucrurile s-au schimbat în bine şi mulţi au lăsat-o mai moale.

— Cum, cine? întrebă repede boierul din Hvozdno.

— Păi n-ai văzut? Ne-au ieşit înainte cu trupul Domnului, nu ca rîndul trecut, cînd încă mai poruncea Martinek şi alţii de teapa lui.

— Şi crezi că acum nu mai porunceşte? întrebă logofătul cu îndoială şi asprime.

— Nu, întări hatmanul. Au început să se teamă. N-ai văzut? Cît de semeţ era altădată! Şi toţi ceilalţi la fel ca el. Acum le e frică de fratele Žižka. Ei ştiu bine că Žižka nu îngăduie răzvrătirea şi mai ştiu că noi toţi cei din pîlcurile de luptă sîntem alături de el. Poate deci să le poruncească.

— Dacă-i aşa, să poruncească! Aici e mult mai multă ticăloşie decît îşi închipuie cineva, sări posomorît Ctibor. Numai sfadă şi dihonii între preoţi şi cea mai greşită învăţătură!

— O să-ndreptăm noi lucrurile, spuse Buchovec. Am auzit de toate astea. Ne-a scris şi ne-a trimis vorbă fratele Šimon din Hroznějovice, hatmanul. Fratele Jan n-o să îngăduie nimic.

Logofătul din Hvozdno se întoarse acasă împreună cu Andrei. În seara aceea au stat mult de vorbă, însă n-au pomenit nimic despre Zdena. Şi totuşi amîndoi se gîndeau la ea. Feciorul ar fi fost bucuros s-o îm-

pace cu bătrînul. Era însă prea tînăr și prea puțin încercat în ale vieții și credea că va izbuti.

A doua zi, boierul din Hvozdno află că la castel se va ține sfat. Hatmanii chemaseră pe toți preoții și bătrînii, și Ctibor nu mai avu răbdare să stea acasă. Se gîndea mereu la cei de acolo și feciorul nu-l împiedică să se ducă. De altfel, voia să meargă și el. Dar nu la sfat, ci ca să-l vadă pe Zbyněk Buchovec. În timpul nopții, gîndindu-se mereu la Zdena și la unchiul său, îi venise deodată în minte că Zbyněk l-ar putea ajuta.

Cînd ieșiră din casă, vremea părea pusă pe ploaie. Era cu puțin înainte de prînz și bătea un vînt aspru. Pe drum nu schimbară o vorbă. Și unul și celălalt erau copleșiți de gînduri. Pe Zbyněk Buchovec nu-l mai găsiră acasă la sora sa. Se dusese la sfat și adunarea avea să țină mult.

— Așteaptă-mă aici, spuse boierul. Mă duc și eu pînă acolo. Nu zăbovesc mult.

Bătrînul plecă. Feciorul rămase să-l aștepte, fiindcă își dădea seama că acolo tot n-ar fi putut vorbi cu hatmanul. Era mai bine să se sfătuiască mai întîi cu sora lui, cu coana Caterina.

Între timp, bătrînul ajunse la sala castelului. Era aceeași sală în care intrase după sosirea lui la Tábor. Și ca și atunci, îl întîmpină același tărăboi.

Zgomotul dinăuntru răzbătea pînă afară. Logofătul se opri fără să vrea și ascultă. Se auzeau glăsuind mai mulți deodată și toți vorbeau răstit, de parcă s-ar fi certat. Cuvintele erau aspre, ca și cînd le-ar fi rostit cineva cu gîtul întins ca o coardă. Deodată răsunară cîteva lovituri înăbușite, de parcă cineva ar fi izbit cu pumnul în masă. Zarva se potoli o clipă, dar îndată izbucni din nou, ca un bubuit din ce în ce mai apropiat.

Deodată ușa se deschise cu putere, ca smulsă din țîțîni. Zăvorul cît toate zilele se izbi de perete și o mînă de oameni se năpusti din sală, răcnind. Un pumn ridicat amenința de zor, vînturîndu-se prin aer, apoi se ivi încă unul.

Logofătul nu mai putu să înainteze. Pe lîngă el trecu preotul Prokop chiorul, cu gluga pe cap, iar în urma lui — Kániš, roşu ca racul, alături de Martinek, care se frămînta într-una şi dădea din mîini. După ei trecu pragul şi Bydlinský. Era palid de mînie şi ochii îi scăpărau. Se opri deodată în uşă şi întorcîndu-se către cei din sală, strigă :

— Aşadar aveţi acum un rege şi un episcop care o să vă ducă din nou la papă. Episcopul o să vă poruncească, el sau un popă de-al lui, vreun iubitor de zorzoane, poate chiar Abraham. De el o să ascultaţi, iar nu de scriptură şi de conştiinţa voastră. Azi sînt cu voi, mîine cu noi. Şi-o să vă plătească ca pe nişte lefegii, fratele fraţilor !

Bydlinský rîse cu răutate, dar cînd logofătul se răsti la el, amuţi deodată.

— Taci ! răcni Ctibor. Frate eşti tu ? Blestematule ! S-ar cădea să fiţi daţi afară din obşte !

Bydlinský se întoarse o clipă ca ieşit din minţi, întărîtat de strigătele boierului. Îşi aţinti ochii sticloşi asupra bătrînului şi izbucni :

— Cred că n-ai să mă stîlceşti şi pe mine în bătaie !

Aşteptă o clipă, apoi o porni cu paşi mari în urma celorlalţi preoţi, ale căror glasuri răsunau zgomotos la capătul coridorului.

Boierul începu să tremure şi se uită după el. Rămase mut, fără să mai poată rosti o vorbă. Zbuciumîndu-se amarnic, nici nu văzu că ies şi ceilalţi preoţi. Prokop, Antoch, Markold şi Mikuláš cel orb pe care-l ducea Pšenička. Ieşeau glăsuind cu aprindere şi dînd din mîini, mai ales Antoch şi Markold. Dintre toţi, aceştia păreau cei mai nemulţumiţi şi mai mînioşi.

Apoi se ivi în prag şi Zbyněk din Buchov.

Îndată ce-l văzu pe Ctibor, se duse repede la el şi luîndu-l de subsuoară îl pofti înăuntru. Prin ferestrele înalte cu ochiuri mici, legate cu plumb între ele, nu pătrundea prea multă lumină, mai cu seamă într-o zi posomorîtă ca aceea. În umbra din sală, sub bolta go-

tică cufundată în întuneric, logofătul din Hvozdno nu-i putu recunoaşte de îndată pe toţi.

La capătul mesei şedea Žižka cu hatmanii, spunîndu-le ceva. În apropierea lor, erau bătrînii, iar ceva mai la o parte stăteau în picioare Mikuláš din Pelhřimov şi Jičín, Abraham şi alţi cîţiva preoţi. Mikuláš era roşu la faţă şi ochii îi scăpărau. După felul cum vorbea şi după înfăţişarea celorlalţi preoţi se vedea că o furtună năprasnică trecuse peste ei.

— El a fost ales azi mai mare peste preoţi, spuse Buchovec, arătînd spre Mikuláš. Fratele Žižka a ştiut să pună lucrurile la cale. Tot Mikuláš o să mînuiască şi banii obştii. Fără învoirea lui, nimeni nu va mai putea să propovăduiască oamenilor cuvintele Domnului. Aşa, ca să fie regulă odată!

— Domnul fie lăudat! strigă logofătul din Hvozdno. Apoi, făcînd cîţiva paşi înainte, vorbi celor din sală: Dumnezeu să vă dea sănătate, atît ţie, frate Jan, cît şi vouă celorlalţi. Bine aţi făcut! Dar şi mai bine ar fi dacă i-aţi alunga din cetate pe blestemaţii ăştia.

— Da, frate Ctibor, ar fi de bună seamă mai bine pentru rînduiala noastră, întîmpină Žižka. Dar preoţii şi-au ridicat aici glasul, vorbind despre slobozenia şi cugetul fiecăruia. Şi eu nu vreau să le asupresc. Dar cînd e vorba de uneltiri şi de răzvrătiţi, nu voi îngădui în ruptul capului asemenea ticăloşii înăuntrul obştii noastre. Ei sînt duşmanii noştri, la fel ca nemţii, la fel ca ungurii, ba chiar şi mai afurisiţi.

III

Andrei îl însoţi pe unchiul său acasă. După-amiază, la un ceas tîrziu, bătrînul adormi. Feciorul chemă pe Jíra ciobanul şi-i spuse să rămînă în odaie. Apoi îşi luă mantaua şi se grăbi spre castel. Afară începuse să burniţeze. Îndată ce feciorul păşi pragul casei lui Zbyněk Buchovec, acesta îi strigă:

— Vin acum, dragă frăţioare. Te-ai gîndit bine! O să facem cum ai spus tu. De îndată ce sora Caterina mi-a arătat cum stau lucrurile, i-am răspuns că e bine aşa. De altfel mă gîndisem şi eu că ar trebui să facem ceva ca să-i aducem şi lui o mîngîiere. Iacă vin.

Şi Zbyněk îşi puse cuşma de castor în cap şi mantaua pe umeri.

Cucoana Caterina îl ajută să se îmbrace, încuviinţînd spusele hatmanului. Oftînd, repeta într-una:

— Trebuie s-o smulgeţi pe biata Zdena din capcana asta, smulgeţi-o cît mai repede!

Rămăsese ea însăşi buimăcită de cele auzite. Făgădui să se roage şi ea.

De la castel cei doi o luară spre casa lui Pytel. Totul fusese pus la cale de Andrei. Ştia bine că unchiul său n-o să se ducă s-o caute pe Zdena, orice s-ar întîmpla. La început, voise să plece singur, dar îşi dăduse seama că ar fi mai bine dacă verişoarei sale i-ar vorbi un om mai bătrîn. De aceea îl luase pe Buchovec cu părul alb.

Mergeau repede şi fără să scoată o vorbă. Dar Zdena nu se afla la Pytel. De altfel nu era nimeni acolo. Toţi plecaseră. Hatmanul întrebă prin vecini şi află c-ar putea fi la Joha brutarul. Casa acestuia se găsea ceva mai departe, spre porţi.

Lumina tulbure a după-amiezii ploioase de toamnă se mistuia în amurgul care-şi pogora umbrele văzînd cu ochii. Ploaia se înteţise şi pereţii de paiantă deveniseră pămîntii din pricina umezelii.

Uşa de la tinda casei lui Joha stătea deschisă. Hatmanul intră liniştit, şi după el feciorul, oarecum tulburat. În tindă era întuneric. Prin murmurul ploii se auzea un glas în odaia cea mare. Cineva vorbea şi tălmăcea apoi.

Cînd deschiseră uşa, se opriră fără voie în prag. Rămaseră încremeniţi, însă şi cei dinăuntru îi priviră cu uimire.

Un aer închis şi cald plutea în încăpere. Odaia cufundată în lumina amurgului era destul de încăpătoare

şi plină de lume, bărbaţi şi femei. Şedeau pe duşumea sau în picioare, toţi de-a valma, nu ca la fraţi, femeile de o parte şi bărbaţii de alta. Cei de lîngă uşă şi cei ghemuiţi jos, pe podea, se aflau în întuneric.

Buchovec şi Andrei intrară în încăpere, dar nu cunoscură pe nimeni. Văzură chipuri de bărbaţi bărboşi alături de femei cu obrazul palid. Toţi erau întorşi cu faţa către ferestrele din peretele îngust, unde Kániš stătea dinaintea unei mese şi vorbea, învăluit de cele din urmă raze ale amurgului.

Glasul lui răsuna ca un îndemn în tăcerea adîncă şi apăsătoare din odaie. Numai ici şi colo se desprindeau din adîncul pieptului suspine tremurătoare. Undeva, într-un colţ întunecos, se auzi un plîns sugrumat, dar hohotit.

Andrei îşi aruncă privirile într-acolo. Era o femeie care plîngea, dar feciorul nu putu s-o vadă. În schimb, ochii i se opriră asupra lui Petr cel înalt, cu părul lung şi barba mare. În lumina amurgului, făptura lui se înălţa ca o umbră uriaşă deasupra celorlalţi. Cei din juru-i şedeau jos sau în genunchi, în vreme ce capul lui Petr atingea aproape tavanul. Alături de el, în picioare, se afla o femeie tînără cu chipul palid şi ochii rugători îndreptaţi spre Kániš. Alta, tot atît de tînără, în capul gol, stătea în genunchi, cu tîmpla rezemată de şoldul celeilalte.

Zbyněk şi Andrei o căutau pe Zdena. Privirile le-alunecară peste feţele femeilor — în cea mai mare parte fete tinere — pînă cînd se opriră într-un ungher al odăii, unde zăriră chipul palid, cu trăsături alese, al tinerei văduve.

Zdena se afla lîngă un bărbat, tăcută şi nemişcată, de parcă ar fi fost împietrită. Cuprinşi de patima lor evlavioasă, toţi stăteau ţepeni, ca nişte apucaţi.

În clipa aceea, Zbyněk şi Andrei îl auziră pe Kániš glăsuind, în vreme ce mîna dreaptă o ţinea ridicată în sus :

— Să ştiţi că va veni negreşit o zi, care se va aprinde ca un foc. Şi toţi vor fi mîndri de clipa asta, şi

praful se va alege de cei care ne vor prigoni. Iar voi, fii neprihăniţi şi slobozi ai lui Dumnezeu, şi voi, fiice slobode ale lui Dumnezeu...

Uitîndu-se spre uşă, se opri deodată. La început nu băgase nimeni de seamă că cei doi boieri intraseră în odaie. Crezuseră că sînt de-ai lor. Dar cînd Zbyněk dădu să facă cîţiva paşi şi Kániš amuţi, feţele multora se întoarseră spre noii veniţi. Nu toţi însă. Mulţi rămaseră neclintiţi, cinchiţi pe duşumea sau în genunchi. Dintr-un colţ, se auzi un hohot de plîns cu sughiţuri.

În clipa aceea, Bydlinský se urni de lîngă fereastră şi porni să-i întîmpine pe noii veniţi. Apoi se opri locului şi-i strigă lui Buchovec, de parcă l-ar fi împuns cineva :

— Ce vrei ?

Zbyněk, fără să ţină seama de murmurul şi larma care se stîrniră în urma acestor cuvinte, îşi făcu loc pînă în faţă. Andrei se ţinu după el. O luă pe verişoară-sa de mînecă şi-o pofti să-l urmeze. Zdena îl privi înspăimîntată, ca trezită dintr-un vis, şi spuse apoi :

— Ce doreşti ?

Feciorul nu putu să răspundă. Atunci se apropie de el bătrînul Buchovec. Bydlinský şi Kániš se urniră de asemenea de la locurile lor. Şi Kániš strigă :

— Zbirii ! Zbirii episcopului !

Zarva crescu. Femeile şi bărbaţii se îmbulziră în jurul lor. Deodată toată gloata amuţi. Bydlinský le strigase să tacă. Apoi, întorcîndu-se către Zdena, îi zise :

— Fie voia ta ! De vrei să te duci în Babilonul spurcaţilor, solii sînt aici.

Zdena îşi aţinti ochii asupra lui, îl privi o clipă, apoi îi lăsă în jos şi răspunse cu glas tremurat :

— Rămîn. Voi fi... sînt soţia ta !

În tăcerea plină de spaimă, care urmă, se auzi doar strigătul lui Kániš. Dînd neputincios din mînă, Zbyněk Buchovec îi spuse cu tristeţe feciorului :

— Vino. Totul s-a sfîrşit. Cuvintele sînt zadarnice.

Se răsuci în loc şi se grăbi să iasă din odaie. Andrei se uită la Zdena şi aşteptă o clipă. Dar ea parcă nici nu-l vedea. După o clipă, feciorul porni în urma hatmanului.

Din mijlocul mulţimii adunate în odaia lui Joha brutarul se auziră murmure. Kániš era cel mai tulburat. Nici nu lua în seamă ce-i vorbea telalul, al cărui copil se ghemuise într-un colţ. Era palid, cu ochii duşi în fundul capului, cu faţa suptă, şi nu auzi ce-l întreabă Joha brutarul. Nu-l văzu nici pe Sádoch sculîndu-se şi strigînd :

— Iudita ! Iudita !

Kániš se uita cu ochi scînteietori numai la Zdena şi la Bydlinský, care o ţinea de mînă şi-i vorbea în şoaptă. Totul dură doar o clipă. Apoi Kániš se apropie de tovarăşul său şi-i spuse cu glas sugrumat, din care se desprindea un îndemn aspru :

— De vrei împărtăşanie, nu se cade să se ia două fiinţe, nu se cade să fie căsătorie.

— Nu se cade ! strigă din întuneric Petr cel vînjos, ca o umbră uriaşă.

— Nu, nu se cade, le-o tăie Bydlinský hotărît şi aspru, ridicîndu-se. Şi nici nu va fi. Dar o să vină şi asta cînd n-o să mai fie zavistie între oameni, ci numai dragoste.

Bydlinský rosti aceste cuvinte ca pe un lucru însemnat şi adăugă :

— Du-te, frate, şi pregăteşte calea spre neprihănire.

— Să ne rugăm, fraţilor ! Pentru dragostea lui Dumnezeu ! strigă telalul. Ca să fim mîntuiţi.

— Mîntuiţi ! Mîntuiţi ! se auziră din întuneric suspine şi glasuri pline de spaimă.

În clipa aceea, o femeie scoase un geamăt, şi din ungherul unde pînă atunci răzbătuse un plîns înăbuşit, se auzi :

— O să fim mîntuiţi !

Apoi urmă un țipăt deznădăjduit și dureros și cineva se prăbuși la pămînt. Una dintre femei căzuse în nesimțire.

IV

Intr-o dimineață senină de noiembrie, Ctibor din Hvozdno ieși cu nepotul său, afară din oraș. Se înzdrăvenise de-a binelea. Cu două săptămîni în urmă, încălecase pentru întîia oară. Iar între timp se pregătise de luptă.

Pe la începutul lui octombrie, îndată ce pusese capăt zîzaniilor dintre preoți, Žižka pornise din nou cu oaste împotriva dușmanilor potirului și a prietenilor împăratului. O parte din oștire o lăsă la Tábor, punînd în fruntea ei pe bătrînul său tovarăș Zbyněk din Buchov. Chibzuise că s-ar putea ca guvernatorul să se arunce din nou asupra cetății. Cu ei rămase și Andrei, pe care îl ceruse însuși Buchovec. Hatmanul ținea nespus la el, dar îl oprise la Tábor mai mult pentru bătrînul logofăt, care pe atunci nu se însănătoșise încă pe deplin. Voia să-i hărăzească tovarășului său oleacă de bucurie : de vreme ce fiică-sa îl părăsise, să nu rămînă singur de tot.

Acum, fratele Žižka îi trimisese vorbă să pornească de îndată după el, spre Prachatice. Acolo, credincioșii potirului sînt crunt asupriți și lupta împotriva dușmanilor e grea. Zbyněk se supuse fără întîrziere. Intr-o singură zi, fură pregătite toate carele și pîlcurile. Nu așteptau decît porunca de a se așterne la drum. Carele stăteau înșiruite în fața orașului, iar pîlcurile se rînduiau degrabă. Nu le mai rămînea decît să înhame caii.

Logofătul Ctibor și Andrei nu se grăbeau. Știau că se urnesc abia pe la amiază. Pînă atunci mai aveau oleacă de timp.

Andrei căta voios în toate părțile. Se bucura că pleacă la luptă, dar și că unchiu-său nu mai e atît de posomorît. Ctibor se luminase la față. Pînă și murgul

său zburda plin de voie bună. Bătrînul luptător văzu înaintea lui rîndurile negre ale carelor. Nechezatul bidiviilor străbătu pînă la ei și ochii boierului prinseră să scînteieze. În ultima vreme fusese mereu dus pe gînduri. Azi însă nu mai avea astîmpăr. Vorbea despre călărie, despre cai, și-și aminti de Kuneš din Bělovice, cu care avea să se întîlnească.

Deodată își struniră caii. Traseră înspăimîntați cu urechea. O veste! Glas de goarnă: semn de plecare. Ce putea să însemne asta? Doar mai era pînă la amiază! Pe drum, înaintea lor, venind dinspre care, gonea un călăreț. Văzîndu-i, le strigă să pornească repede, cît mai repede. Cercetașii și înaintașii au și plecat, iar carele se vor urni și ele îndată.

— Dar ce s-a întîmplat? îi întrebă feciorul.

— Mă grăbesc, strigă călărețul, trecînd în goană pe lîngă ei. Nu mai stați! Mergem la Přiběnice.

Omul era acum departe. Tînărul și bătrînul se uitară cu spaimă unul la altul.

— La Přiběnice? Am auzit bine sau mă înșel?

— Da, la Přiběnice; am auzit și eu!

Trîmbițele buciumară din nou.

— Au și pornit! strigă feciorul.

Dădură pinteni cailor care se năpustiră în goană. Peste o clipă, pămîntul înghețat răsuna sub copitele lor.

În ziua aceea, cu puțin înainte de amiază, călugărița Marta ieșise în curtea castelului Přiběnice. În urma ei se auziră pași grăbiți. Bătrîna Agneška venea după ea.

— Floricica mea, — îi strigă bătrîna, — sufletelule, să-ți spun o noutate! Încă de dimineață am vrut să-ți trimit vorbă, dar n-am avut cum. După aceea ai plecat. Auzi, o veste de la unchiul dumitale!

Marta o întrebă degrabă ce știe și ce-a auzit.

— Încă nimic, drăguțo, dar o s-auzi, o s-auzi. Pînă acum ar fi putut să fie aici, leneșul.

— Cine ?
— Odolen, străjerul turnului.

Bătrîna se apropie de fată şi-i vorbi în şoaptă, dînd din mîini şi aplecîndu-se la urechea ei, ca şi cum i-ar fi încredinţat o taină cumplită. Mergeau încet şi Agneška iscodea cu teamă în jur. Îi spuse că azi dimineaţă Odolen străjerul a coborît din turn cu o rugăminte din partea întemniţaţilor, a preoţilor, dar mai ales din partea lui Koranda de la Tábor. Preoţii cereau pîrcălabului să le dea hrană mai bună şi mai cu seamă peşte. Lui Koranda îi plăcea peştele. Numai de-ar îngădui pîrcălabul să i se trimită cîte ceva de la Tábor, ca să se mai întremeze şi el.

— Şi a îngăduit ?

— Da' de unde, draga mea, nici gînd. A spus că pîinea şi apa sînt de ajuns de bune pentru ei. Dar Odolen nu s-a lăsat. I-a spus pîrcălabului că la nevoie s-ar putea repezi el pînă la Tábor. Poate c-ar aduce şi niscai veşti.

— Şi s-a dus ? sări Marta cu sufletul la gură, gîndindu-se la unchiul ei, ostatic la Tábor.

— S-a dus. Pîrcălabul s-a învoit în cele din urmă, dar a făcut un semn cu mîna, uite aşa...

Şi Agneška arătă Martei gestul.

— I-am văzut şi i-am auzit stînd de vorbă jos, în faţa bucătăriei, cînd pîrcălabul îi spunea : „Hai, du-te ! N-au decît să roadă cîteva bucăţi de peşte prăjit, pînă cînd îi vom prăji noi pe ei.“ Aşa a spus.

Marta era îngrijorată de soarta unchiului ei, dar pînă să-şi dea pe faţă gîndul, bătrînei începu din nou să-i turuie gura.

— Şi nu ştiu de ce, dar Odolen ăsta s-a cam grăbit s-o ia din loc, ca şi cînd n-ar mai fi avut răbdare să aştepte. Nici nu auzea ce-i tocam eu. „Ascultă, omule !“ i-am strigat. „Dacă ai să rămîi acolo, au să te bage în butuci !“ Dar el parcă era surd. Sus pe cal şi pe-aci ţi-e drumul ! Cînd i-am spus să întrebe de pîrcălabul nostru, adică de unchiul dumitale, a încuviinţat doar din cap şi-atîta tot.

În vremea asta, cele două femei ajunseseră aproape de zidurile castelului. În clipa aceea, îl zăriră pe pîrcălab. Tocmai ieşea cu un argat după el, care ducea o şa. Cînd pîrcălabul, un om înalt, lat în umeri, cu faţa arsă de soare, o zări pe Agneška, îi strigă :

— Ei, ce-i cu peştii ăia ? Încă n-a venit omul nostru ?

Apoi se îndreptă spre turn. Deodată îşi lăsă capul pe spate şi privi spre foişorul turnului. Plin de mînie începu să suduie argaţii, supărat că nu vede pe niciunul sus. De bună seamă sforăie la ceasul ăsta. Şi tot mergîndu-i gura aşa, ajunse pînă sub turn.

În clipa aceea, Marta, care tocmai voia să se despartă de Agneška, scoase un strigăt înăbuşit. I se păru că din turn a fost aruncat ceva. În adevăr, de sus căzuse o piatră tocmai lîngă pîrcălab. Năprasnic, ca o lovitură de trăsnet ! Pîrcălabul se opri deodată, privi în sus şi sări în lături. Argatul, însă, ferindu-se prea repede, scăpă şaua din mîini şi deodată se prăbuşi pe lespezi. Cuşma îi zburase cît colo. Marta şi Agneška văzură sînge ţîşnind din trupu-i şi prelingîndu-se pe pietre.

Amuţite de spaimă, îşi aruncară ochii întîmplător în sus, de unde se auzea urletul :

— Hurr, Tábor ! Tábor ! Tábor !

Strigătul acesta, pornit din piepturile mai multor bărbaţi, răsuna din foişorul turnului, unde la ferestre şi creneluri se iveau chipuri de oameni străini. Iar sus de tot apăru un bărbos care dădea din mîini şi răcnea cît îl lua gura. Se învîrti oleacă lîngă creneluri şi dispăru pentru o clipă, apoi apăru în partea de deasupra curţii. Argaţii ieşiră buimăciţi în ogradă, înghesuindu-se lîngă zidul castelului. Priveau cu toţii spre tovarăşul lor care zăcea întins pe lespezile pline de sînge. Pîrcălabul se răsti la ei, arătînd cu sabia spre turn.

Ascultînd porunca, argaţii voiră să se apropie de turn, dar îndată se revărsă de sus o grindină de pie-

tre. Văzduhul vuia de strigătul cumplit, atît de cunoscut şi de înfricoşător:

— Hurr, Tábor! Tábor!

Fără să ţină seama de pietrele care se prăvăleau de sus, doi dintre argaţi o zbughiră pînă sub turn. Dar acolo se prăbuşiră amîndoi deodată. Ceilalţi se opriră încremeniţi, şovăiră o clipă, iar cînd pietrele începură să curgă iarăşi, o rupseră la fugă înapoi, prin mijlocul curţii, spre zidurile castelului. Nici nu se mai sinchiseau de sudălmile sălbatice ale pîrcălabului. Roşu ca racul, pîrcălabul ţipa şi urla, poruncindu-le să alerge cît mai degrabă la porţi.

În vremea asta, Marta şi Agneška intraseră în castel şi zoreau spre odaia călugăriţei. Bătrîna urca foarte greu. O doborîse frica. Nu putea să mai suie scările. Se oprea gemînd şi oftînd cu glas tare, şi numai la îndemnul Martei, care tremura toată, mai făcea cîţiva paşi. Fata o ajuta să meargă, ţinînd-o de subsuori şi uneori o şi tîra.

Cînd ajunseră în odaie, Agneška căzu grămadă pe laviţă. Plîngea şi-şi frîngea mîinile. Marta rămase o clipă încremenită, fără putere, tremurînd din tot trupul; grozăviile de la mănăstirea Louňovice o loviseră deodată şi aici, ca un trăsnet din senin, dar acum parcă şi mai cumplit.

Curtea vuia de zgomotul pustiitor al unei învălmăşeli neobişnuite. În hărmălaia aceasta cumplită răsună dinspre porţi un glas de goarnă, tăios şi scurt, ca un strigăt plin de îngrijorare, după care urmă un huiet de ţipete prelungi. Deodată, dangăte de clopot de la capela castelului umplură văzduhul de spaimă. Şi în clipa aceea toate glasurile fură înăbuşite, de parcă s-ar fi revărsat pe neaşteptate o ploaie aprigă cu tunete asurzitoare:

— Tábor! Hurr, Tábor!

Înspăimîntătoarele strigăte nu conteneau o clipă. Nu se auzeau numai dinspre turn, ci parcă şi de jos, de undeva din apropiere, ca şi cum dinspre porţi s-ar fi năpustit un puhoi de oameni care ţipau într-una.

Fără să mai țină seamă de văicărelile și dojenile bătrînei, Marta se apropie de ferestruie. De acolo putea să vadă în curte pînă la capelă și la turn. Călugărița zări cîteva trupuri ce zăceau pe lespezi, lîngă turn. Lefegiii pe care pîrcălabul îi trimisese la porți, o rupseseră la fugă înapoi. Pretutindeni pe jos, erau numai pietre și chiar în clipa aceea, de undeva, de sus, fu aruncată o grindă, ce se prăvăli rostogolindu-se prin aer.

Ușa odăii se deschise vijelios. Marta și Agneška săriră înspăimîntate de parcă înșiși taboriții s-ar fi năpustit înăuntru. În cameră intră călugărul Herman, episcopul, cu fața palidă și tremurînd de frică. Privi speriat în toate părțile și apoi alergă la fereastră. Se uită țintă afară, ca și cînd nici n-ar fi auzit-o pe bătrînă plîngînd și nici pe cele două femei întrebîndu-l stăruitor ce s-a întîmplat, ce se petrece afară. Dar deodată se întoarse și răspunse încet, bolborosind :

— E rău... rău de tot. Ai noștri nu pot să ajungă la porți. Și ei... ei au și ajuns acolo.

— Taboriții ? strigară amîndouă deodată.

— Și cînd te gîndești că eu i-am hirotonisit ! I-am sfințit... și ei... sînt... acum...

Spaima cumplită ce i se citea pe față, răscoli sufletul celor două femei. Agneška căzu în genunchi și frîngîndu-și mîinile îl striga pe Dumnezeu. Marta se prăbuși pe laviță, cu mîinile împreunate pe piept. Dar nu se rugă. În aceste clipe grele, îi veni în minte soarta starețului și a paracliserului. Apoi își aminti de unchiul ei și i se părea că-l vede aievea pe argat, prăvălindu-se la pămînt, scăldat în sînge.

Cînd episcopul Herman le spuse că taboriții sînt la porți, Marta se gîndi la feciorul din Hvozdno. N-o fi cumva și el printre ei ? Gîndul acesta parcă îi mai alină un pic sufletul, însă numai pentru o clipă. Groaza o cuprinse îndată din nou. De la porți, răzbătu pînă la ei, în odăiță, un răcnet tunător și episcopul strigă de la fereastră :

— E rău ! Ai noştri fug ! Toţi fug ! Taboriţii au şi...

Nu-şi sfîrşi vorba şi se repezi spre uşă. Marta şi Agneška, cuprinse de spaimă, voiră să-l oprească. Îl apucară de mînecă, dar episcopul se smulse strigînd :

— E vai de mine !

Şi o zbughi pe uşă afară.

V

Castelul Přibĕnice nu putea fi cucerit cu una cu două, totuşi taboriţii care porniseră împotriva lui, izbutiră să se apropie de el fără mare greutate. Îndată după prînz, ajunseră lîngă întărituri. Cele spuse de străjerul Odolen se dovediră a fi adevărate.

Tot timpul, Odolen călărise în pîlcul din frunte, dezarmat şi cu picioarele legate de burta calului. La dreapta şi la stînga lui, doi fraţi îl păzeau cu săbiile scoase. Odolen dădea semne de nelinişte, dar nu fiindcă i-ar fi fost teamă. Nu minţise. Încă din depărtare, turnul de la Přibĕnice adeveri spusele lui. La creneluri începură să se zărească umbre negre. Erau deci vrednice de crezare veştile pe care străjerul le întărise cu jurămînt.

Cu patru săptămîni în urmă, cei de la Přibĕnice, după ce puseseră mîna pe preotul Koranda, îl legaseră de o grindă veche, care se mişca. Ceilalţi întemniţaţi erau de asemenea încătuşaţi de grinzi. Dar grinda de care-l legaseră pe Koranda, deşi ferecată, era slăbită de tot. Preotul trase de ea, iar peste noapte, tot trăgînd şi trăgînd, grinda se slobozi şi Koranda se desfăcu din cătuşe. După aceea ajută şi celorlalţi să scape din fiare şi apoi, tîrîndu-se de-a lungul pereţilor, se strecurară cu toţii pînă la ferestruie. De-aci ajunseră în foişorul cu ziduri groase de deasupra temniţei.

Acolo dormeau lefegiii şi tot acolo îşi avea patul şi Odolen. Koranda se năpusti împreună cu ceilalţi fraţi asupra lui şi asupra oamenilor de strajă care dormeau. Îi legară cobză şi-i închiseră în turn. Numai

pe Odolen îl lăsară slobod, deoarece le făgăduise cu jurămînt că nu va spune nimănui cele întîmplate și că va duce la cetatea Táborului vestea eliberării lor.

Odolen mai spusese taboriților că preotul Koranda are de gînd să apere turnul cel mare și să nu lase pe nimeni să se apropie de porți, pregătind totul mai înainte ca frații să ajungă la castel. O să facă rost de lemne, o să spargă pietre și cînd se vor apropia frații de castel, n-o să lase picior de om în curte, astfel ca nimeni să nu poată veni în ajutorul celor de la porți.

Toate spusele lui Odolen se adeveriră. Cei de-acolo, de la creneluri, erau frați de-ai lor. Cînd se apropiară de Přiběnice, taboriții auziră strigătele lor de bucurie. Apoi se năpustiră în curtea exterioară, cățărîndu-se pe garduri, pe întărituri și metereze. După aceea purceseră către porțile din față. Atunci se auziră pînă la ei strigătele și vuietul crîncenelor lupte ce se dădeau în curtea castelului, lîngă turn și pe drumul către porți.

Dar pîrcălabul și argații lui nu izbutiră să ajungă pînă la ele. Iar cînd își făcură drum într-acolo, porțile erau de mult în mîinile taboriților. Cei cîțiva oameni de strajă nu le putuseră apăra fără ajutor dinăuntru. Taboriții erau mulți, tare mulți, și însuflețiți de-o hotărîre atît de înverșunată, de un avînt atît de nestăvilit, încît ar fi putut pune mîna și pe cea mai puternică dintre cetățile lui Rožemberk, ca în clipele cele mai grele să poată înjgheba acolo un nebiruit cuib de apărare.

De îndată ce văzduhul răsună de strigătul de biruință al taboriților, care venea dinspre porți, cei din castel fură cuprinși de groază. Toți o rupseră la fugă. Argații goneau spre tîrgușorul de la poalele castelului sau se lăsau în jos pe metereze. Printre lefegiii care o luaseră la sănătoasa, se afla și călugărul Herman, episcopul de Nicopole, vînăt la față și îngrozit. Își făcea loc cu amîndouă mîinile și se zbătea sălbatic în înghesuiala nemaipomenită din fața porții, de unde se putea ajunge pe cărăruia ce ducea în jos, spre tîrgușor și spre apă.

Marta şi Agneška rămăseseră singure în odaie. În zadar strigă Marta pe fereastră la argaţii castelului şi la pîrcălab. Zadarnic o ajută şi Agneška cu strigătele ei. Chemările lor se pierdeau în hărmălaia din curte şi nimeni nu le băgă în seamă.

Marta ieşi repede pe sală. Nicăieri ţipenie de om. Pretutindeni numai spaimă şi pustiu. Zvonul luptei sîngeroase de afară şi strigătele înspăimîntătoare ale taboriţilor răsunau aici şi mai înfiorător.

Călugăriţa intră din nou în odaie şi se apropie de Agneška ; bătrîna era aproape leşinată de frică.

După aceea pe scări se auzi zgomot de paşi grei, zăngănit de arme şi un amestec de glasuri repezite. În vremea asta, bătrîna şi tînăra călugăriţă îngenuncheaseră într-un colţ al odăii, strîns lipite una de alta. Auzeau cum se trîntesc uşile ceva mai departe de ele, apoi mai aproape şi după o clipă chiar alături. În clipa următoare, uşa de la camera lor fu dată de perete şi cîţiva bărbaţi bărboşi, cu căciuli şi coifuri în cap şi cu îmblăcii în mîini se năpustiră înăuntru.

Agneška scoase un ţipăt şi se tîrî în genunchi spre ei. Marta închise ochii şi aşteptă lovitura de moarte cu unul din îngrozitoarele îmblăcii.

Ce s-a întîmplat după aceea a fost ca un vis cumplit. Bărbaţii se răstiră la ele, apoi le scoaseră afară, pe scări, pînă jos în curte, în faţa castelului. Acolo, lîngă turn, într-un loc unde erau îngrămădite leşurile celor morţi, stăteau în picioare argaţii castelului, care fuseseră luaţi ostatici. Alături de ei se găsea şi pîrcălabul, plin de sînge, în capul gol, fără arme şi cu mîinile legate. Marta şi Angeška fură duse în capelă, unde se mai aflau şi alte cîteva femei de la castel.

Toate se ghemuiră în jurul unuia din stîlpii capelei şi priveau îngrozite la taboriţii cei bărboşi care umblau de colo pînă colo prin altare, aprinzînd lumînări de ceară, ca să vadă mai bine.

Pînă în clipa aceea nu pîrjoliseră şi nu prădaseră nimic. Încă nu avuseseră timp. Taboriţii cotropiseră

castelul cel mare, precum şi pe celălalt de dincolo de apă. Femeile aflară acest lucru tîrziu, cînd sub bolta capelei începuse să se întunece şi lumînările împrăştiau o lumină mai vie.

Deodată, un strigăt de biruinţă spintecă văzduhul, acoperind pentru o clipă huietul de glasuri şi paşi ce răsunau necurmat afară în curte. Îndată după aceea se năpusti în capelă un taborit. Răcnind să-şi spargă pieptul, el vesti fraţilor ce făceau de strajă că oamenii care păzeau castelul de dincolo de apă au fugit, iar taboriţii au pus mîna pe cetate. Deasupra porţilor ei flutură acum steagul taboriţilor.

Capela vui de un chiot de biruinţă. Cinchită de frică pe lespezi, Agneška îşi plecă fruntea mult, mult de tot, aproape să-şi atingă poalele rochiei. Marta stătea în genunchi şi tremura ca în faţa unei vedenii îngrozitoare. Deodată se năpusti înăuntru un taborit cu o căciulă ţuguiată în cap şi un îmblăci în mînă. Marta se cutremură de spaimă la vederea lui. Taboritul aruncă o ladă ferecată în faţa altarului şi strigă :

— Aici trebuie să punem toate lucrurile ! Ştiţi că pe nemernicul ăla de episcop care hirotonisea preoţi de-ai noştri şi apoi îi batjocorea, da, îi batjocorea ca un păgîn, l-au înecat fraţii ? Chiar adineauri.

Fraţii care făceau de strajă se apropiară de el şi taboritul povesti că episcopul o luase la fugă, dar a fost prins împreună cu nişte argaţi. Pe argaţi i-au legat, dar pe episcop l-au dus drept la apă, jos lîngă tîrguşor, pe pod.

— Şi ce se mai ruga episcopul ! Spunea c-o să facă tot ce vrem şi c-o să hirotonisească din nou preoţi de-ai noştri.

Pe taboriţi îi pufni rîsul.

— Dar fraţii, nici una, nici două, huştiuluc ! îi dădură brînci în apă. Episcopul a început să înoate, dînd ca un bezmetic din mîini şi din picioare, pînă ce ajunse la malul celălalt. Era ud leoarcă şi arăta ca un şoarece murat.

— S-a răcorit bine în apa rece ca gheaţa! zvîrli unul din fraţi, făcînd o glumă usturătoare.

— Şi după ce-a ieşit din apă, a vrut să se odihnească.

— Şi l-au lăsat?

— Da' de unde! Il mînau de la spate, împungîndu-l cu lănciile. Alţii aruncau cu pietre în el. Unul din fraţi l-a lovit în moalele capului şi nemernicul de episcop a căzut în apă şi s-a înecat ca o ploşniţă.

Marta scoase un strigăt înfundat. In zgomotul ce răsuna sub bolţile lăcaşului, glasul ei nu fu auzit de nimeni.

După ce-o aduseseră aici, călugăriţa se aşteptase ca taboriţii să dea foc capelei, şi ea, Marta, să ardă laolaltă cu celelalte femei. Acum însă vedea că ei cară aici lucrurile prădate. Asta însemna că nu vor da foc lăcaşului. In loc să ardă, va fi înecată.

In faţa ochilor îi apărură apele Lužnicei, şi în umbra deasă de sub stînci văzu parcă aievea vîltoarea în care pierise episcopul. Incepu să se roage. Dar buzele ei încremeniră deodată, încetînd să mai rostească evlavioasele cuvinte. Marta holbă ochii, aţintindu-i spre altar, în faţa căruia stătea încă înainte de sosirea taboritului. Şi ce-i fu dat să vadă!

Taboriţii, cu chipurile pîrlite de soare, cu cuşme, coifuri sau glugi în cap, îmbrăcaţi cu cojoace sau mintene blănite, cărau în capelă, ajutaţi de o seamă de flăcăi şi praştiaşi, lăzi, cutioare, besactele de tot felul, încuiate sau cu capacele sparte. Se aşezau pe lespezile din faţa altarului şi scotoceau de zor în ele. Rîdeau cu hohote şi ori de cîte ori unul din ei dădea peste vreun lucru mai de preţ, izbucneau cu toţii în strigăte cumplite, de se cutremurau zidurile. La lumina lumînărilor puteai să vezi în mîinile lor butucănoase scule de aur, potire, artofoare, cruci, lănţişoare. Şi toate aceste nestemate şi cristaluri zvîrleau scînteieri în toate culorile curcubeului.

Taboriţii aruncau lucrurile deasupra mormanului de pe treptele altarelor. Zăceau acolo tot felul de odoare

bisericeşti, odăjdii, veşminte de toate zilele, şube îmblănite cu samur şi jder, apoi patrafire de diferite culori, verzi, roşii, liliachii, de urşinic şi mătase, cusute cu fir de aur şi împodobite cu alesături şi mărgăritare. Toate luceau la lumina lumînărilor, ici mai slab, colo mai puternic, după cum taboriţii le aruncau deasupra grămezii. Unul din ei veni cu un culion de stareţ pe care, în hohotele de rîs ale tuturora, îl îndesă pe capul unui frate bărbos şi cu părul vîlvoi.

Zgomotul şi hărmălaia de afară nu mai conteneau. Paşi grei şi zăngănit de arme se auzeau în curte, amestecîndu-se cu strigăte, chemări şi glasuri pătrunzătoare de goarnă. În vremea asta, taboriţii, tineri şi bătrîni, cărau fără încetare tot ce prădau, cutii, saci, lădiţe. Le deschideau, stricau broaştele, spărgeau capacele şi scoteau din ele odăjdii, pietre scumpe şi cărţi, pe care le zvîrleau jos de-a valma. Foile cărţilor rupte zburau în toate părţile. În razele de lumină culorile frumoase şi aurul de pe podoabele ceasloavelor scăpărau o clipă înainte de a fi aruncate pe lespezile pline de noroi.

Marta văzu parcă aievea făptura întunecată a răposatului stareţ în veşminte albe şi-şi aminti cum vorbea adesea despre aceste cărţi şi cît temei punea pe ele.

Ceva mai încolo, răsună zornăit de pinteni. Dinspre uşă se apropie de altar un preot bărbos, cu faţa palidă. Era Koranda cel viteaz. În urma lui venea Buchovec cu manta pe umeri, coif în cap şi sabie în mînă. Iar alături, păşea logofătul din Hvozdno, înarmat şi el.

Zbyněk din Buchov îl întrebă ceva pe omul de strajă şi-i dete o poruncă. După aceea, cei trei bărbaţi aruncară în fugă o privire asupra mormanului de lucruri din faţa altarelor şi se întoarseră cu faţa spre ostatici. În clipa aceea, Andrei le tăie calea, cu sabia în mînă, şi-i spuse ceva hatmanului. Era voios şi îmbujorat la faţă. Coiful feciorului aşternea o umbră pe chipul lui şi de aceea Marta nu-l recunoscu din prima clipă.

El însă o recunoscuse îndată ce se apropiase de ostatici. Şi ochii i se aprinseră ca două flăcări. Ceea ce visase de atîtea ori şi i se păruse doar o nălucire, se înfăptuia acum aievea.

Andrei îşi scoase coiful şi o văzu pe călugăriţă tresărind; Marta îşi aţinti privirile asupra lui şi faţa i se lumină. Feciorul nu-i vorbi, ci apropiindu-se de unchiul-său îi şopti ceva la ureche. Boierul se apropie de ea şi-i zise cu glas potolit:

— Aşadar ne vedem din nou. Stareţul s-a sfîrşit ca un cîine, cred că ştii!

Tînărul nu-şi mai lua ochii de la Marta. Văzu că vorbele bătrînului o înspăimîntă şi că-şi lasă privirile în jos. I se făcu milă de ea.

— Nu te teme, fecioară, îi zise el, apropiindu-se. Unchiul tău e la Tábor şi cu ajutorul lui Dumnezeu o să se însănătoşească în curînd.

Fata nu răspunse. Ridică doar ochii spre el şi din priviri i se desprinse o licărire vie de recunoştinţă — bucuria pe care i-o dădea nădejdea că va trăi.

Feciorul era mişcat. Îi spuse Martei, ca şi celorlalte femei, să se ridice şi să-l urmeze. N-au de ce să se teamă. Glasul lui răsuna blînd.

Andrei mai stătu puţin de vorbă cu cei doi hatmani, apoi ieşi în curte, urmat de ostatice, îndreptîndu-se spre clădirea castelului.

Curtea, turnul, meterezele şi clădirile dimprejur erau învăluite în umbrele amurgului de noiembrie. Ici şi colo zoreau bărbaţi cu făclii în mîini. La ferestre se zărea cîte o lumină roşie, ca şi în castelul cel mic de dincolo de apă.

Andrei conduse femeile într-una din odăile castelului. Tot timpul păşi alături de Marta, care era tare tulburată de toate cîte văzuse şi mai ales de schimbarea aceasta neaşteptată. Purtarea feciorului, care se grăbise să-i vorbească de unchiul ei pentru a o linişti, o zguduise pe tînăra fată. Îi era recunoscătoare.

După ce ajunseră în cameră, feciorul chemă două din îngrijitoarele castelului şi le porunci să vină cu

el, ca să facă rost de niscai merinde. Întorcîndu-se apoi spre Marta, îi ceru să trimită o femeie să-i aducă nişte veşminte. E mai bine şi mai sigur să îmbrace alte haine, să lepede rasa călugărească. Bătrîna Agneška, care îşi venise în fire, o sfătui la rîndul ei să-i dea ascultare. O să fie mai bine aşa. La urma urmei, mănăstirea s-a dus, s-a dus şi stareţul, deci nu-i rămîne altceva de făcut. De altfel să gîndise şi ea la treaba asta.

Marta şovăi o clipă, apoi încuviinţă şi-l rugă pe Andrei să n-o lase acolo, ci s-o ducă la unchiul ei.

— Cred că va fi cu putinţă, spuse feciorul zîmbind.

Apoi o pofti pe Agneška să meargă cu el, ca să aleagă nişte haine pentru Marta. Erau destule acolo jos.

După aceea ieşi din odaie.

VI

După noaptea plină de zbucium dintre 13 şi 14 noiembrie, fraţii taboriţi, care nu erau de strajă şi nu făceau parte din pîlcurile de pază ale celor două castele, s-au adunat dimineaţa în curtea cea mare de la Přiběnice. Privirile tuturora se îndreptară către preotul Koranda şi ceilalţi întemniţaţi care, împreună cu el, puseseră mîna pe turnul cel mare. În clipa aceea, stăteau cu toţii în faţa capelei, lîngă o masă aşternută cu o învelitoare, pe care se aflau pîini şi bărdace cu vin. În mijlocul fraţilor se afla şi hatmanul Buchovec, alături de boierul din Hvozdno. În cap nu aveau coifuri, ci cuşme, şi erau îmbrăcaţi cu şube.

Preotul Koranda vorbea celor adunaţi. După faţa lui scofîlcită şi galbenă şi după barba crescută sălbatic, îţi puteai da seama că zăcuse cîteva săptămîni în temniţă grea. Dar ochii şi glasul lui nu vădeau acest lucru. Privirile îi scînteiau aprig, iar vorbele-i răsunau melodios prin văzduhul strălucitor şi limpede al dimineţii de noiembrie. Cuvînta cu aprindere, arătînd

fraţilor chipul în care a fost luat zălog şi închis în temniţa din turn. Dar Dumnezeu s-a îndurat de ei, ajutîndu-le să biruiască, o biruinţă atît de mare şi de neaşteptată.

— Vedeţi, aşadar, că Domnul e cu noi, spuse el. Craiul maghiar, cu nemţii lui, avut-au de gînd să ne piardă şi să ne prade. Oare nu astă soartă vrut-a el să ne hărăzească la Praga, pe colina Vítkov ? Dar fraţii, împreună cu Žižka, l-au izgonit. Şi ce s-a întîmplat la Vyšehrad ? Cîţi pani din Cehia şi Moravia cu pîlcurile lor, şi cîţi alţii n-au fost puşi pe fugă, cîţi cavaleri n-au rămas pe cîmp ca snopii ! Aşa le-a trebuit netrebnicilor venetici care s-au pus în slujba regelui. Şi-acum i-a venit rîndul şi guvernatorului Rožemberk. Aşa-i trebuie şi lui ! Uitaţi-vă : acolo ne-au întemniţat !

Koranda arătă cu mîna sus, spre vîrful turnului.

— Acolo ne-au lăsat să răbdăm de foame şi ne-au schingiuit la butuci. Acum turnul şi toate cele se află în mîinile noastre. Dumnezeu ne-a ajutat în luptele împotriva ungurilor, nemţilor şi a celorlalţi venetici. Ba chiar şi împotriva cehilor fără căpătîi, care s-au oploşit pe lîngă crai. Împotriva tuturor ! Fiindcă noi îl cinstim pe Dumnezeu şi pururea i-aducem laudă.

Koranda tăcu. Dar după o clipă urmă şi mai însufleţit, vorbind apăsat :

— Eu, însă, dragii mei, în mijlocul bucuriei ce ne-a umplut sufletele, m-am simţit cuprins de adîncă mîhnire. Mîinile mele...

Şi preotul Koranda le ridică drept în sus...

— ... ieri, da, chiar ieri, mîinile mele s-au mînjit de sînge omenesc, pe cînd aruncam pietre din turn. Din pricina asta, ele nu mai sînt vrednice să atingă trupul şi sîngele Domnului. Mă doare sufletul şi mă căiesc amarnic. Dar numai aşa am putut să biruim pe nemernicul vrăjmaş al sfîntului potir. Şi pentru asta se cuvine numai slavă şi laudă lui Dumnezeu din ceruri. Şi acum, scumpii mei fraţi, să ne împărtăşim cu vrednicie !

Îndepărtîndu-se de masă, Koranda începu să cînte :

Hristoase, Doamne-atotputernic
Noi te chemăm cu glas cucernic...

Toţi îngenunchează, cîntînd împreună cu el. Şi în vreme ce viersul acesta răsuna în tot castelul, trecînd dincolo de zidurile lui şi plutind prin văzduhul învăpăiat de lumină, se împărtăşiră cu toţii. Preotul Abraham le dădea sfînta cuminecătură.

Apoi, hatmanul Zbyněk Buchovec urcă treptele capelei şi repetă scurt poruncile care mai fuseseră date. Buchovec vesti celor de faţă că fratele Ctibor din Hvozdno a fost numit hatman şi pîrcălab la Přiběnice. Strigătul ce se înălţă din toate piepturile fu prinosul fraţilor pentru logofăt. Ctibor încuviinţă cu capul său cărunt că primeşte marea cinste. După aceea începură pregătirile pentru întoarcerea la Tábor.

Feciorul dorea să plece cel dintîi. Nu voia să rămînă de strajă la castel. Încă de cu noapte ceru să pornească împreună cu Buchovec pe cîmpul de luptă, după fratele Žižka. Chiar unchiul său îl trimitea acolo, deşi ştia bine că el însuşi va rămîne la castel, în fruntea străjilor.

Andrei se îndreptă în grabă spre odaia femeilor ostatice. Toate erau acum îngrijitoare la castel şi aveau încuviinţare să se ducă unde poftesc. Erau slobode. Numai nepoata pîrcălabului trebuia să plece ca ostatică la Tábor.

Feciorul dădu să intre în odaie, dar se opri în prag. Rămase uimit de ce-i văzură ochii. Între femei, lîngă bătrîna Agneška, se afla o fată înaltă şi subţire, îmbrăcată într-un veşmînt de culoare închisă, încheiat de sus pînă jos, şi purtînd pe cap o scufă neagră de catifea. De sub căiţă, pe umeri şi pe spate, părul despletit i se revărsa cu unduiri de aur în şuviţe dese şi moi.

Uimirea ce se zugrăvi pe chipul feciorului avu darul să îmbujoreze obrajii Martei, păliţi de zbucium şi nesomn. Andrei rămase mut, apoi făcînd cîţiva paşi, îi spuse cu căldură şi plin de copilărească nevinovăţie,

că n-a putut s-o recunoască din prima clipă, într-atît era de schimbată.

— Dar nu știi cît a plîns cînd și-a scos veșmintele cele albe! începu să dea cu gura Agneška. Ah, și ce bine-i stau astea! Nu-ți spuneam eu, bobocelule, că n-o să te mai recunoască domnișorul?

Apoi Agneška îl rugă pe Andrei s-o ia și pe ea cu Marta, ca să nu rămînă singură o floricică atît de gingașă.

Văzînd că bătrîna nu vrea să se despartă de ea, fata îl rugă la rîndu-i pe fecior s-o lase pe Agneška s-o însoțească. Andrei se învoi.

După aceea coborîră împreună, îndreptîndu-se spre carele din fața porților. Marta pășea cu ochii în pămînt. Era tare rușinată. I se părea că toți o privesc din pricină că-și schimbase veșmîntul. Se simțea cuprinsă și de teamă, la gîndul c-ar mai putea să vadă grozăviile din ajun.

Cînd se sui în carul taboriților, inima îi bătea cu putere. Se așeză alături de Agneška, pe niște lăzi scoase din beciurile castelului. Acum era ostatică și pornea către orașul despre care auzise atîtea grozăvii.

Tot drumul s-a zbuciumat. Un singur lucru o mai înviora puțin: apropiata întîlnire cu unchiu-său precum și faptul că taboriții nu i-au făcut nimic.

Marta se mai gîndea și la Andrei, care se purtase atît de frumos cu ea. Dar nici hatmanii cei bătrîni nu erau atît de cumpliți. În carele din față și din spate, ce scîrțîiau într-una, fata vedea numai luptători taboriți, cu îmblăcii și lăncii. Și pe lîngă carul ei mergeau ostași călări, cu coifuri în cap și înarmați pînă-n dinți. Niciunul nu i-a spus un cuvînt urît.

Pe Andrei nu-l mai văzu. Îl căută îndelung cu privirea, dar feciorul era undeva în fruntea oștirii.

Pe la jumătatea drumului, Andrei se ivi lîngă carul Martei. Convoiul se oprise din pricina unor piedici, și în clipa aceea feciorul sosi în grabă lîngă ea.

Fără să descalece o întrebă cum se simte și-o povățui să nu-i fie teamă, căci la Tábor nu-i chiar așa

de rău. Unchiul ei nici nu se mai gîndeşte să părăsească cetatea. Nu-i mai e dor de nimeni. Poate c-o să se obişnuiască şi ea acolo.

Marta îl privi întrebătoare şi uimită.

— Numai pe guvernator ar avea cuvînt să se supere unchiul dumitale, — spuse Andrei zîmbind, — din pricină că l-a lăsat în voia soartei. Nici nu s-a sinchisit de el şi n-a făcut nimic ca să-l scape din robie. Iar unchiul dumitale ştie acum că apărăm o cauză dreaptă, adăugă Andrei fără nici un gînd ascuns şi pe deplin încredinţat de adevărul spuselor sale.

După aceea se îndreptă spre capătul din spate al convoiului.

Marta rămase buimăcită de cuvintele lui. „Cauză dreaptă", spusese el, şi fata îşi aduse aminte de mănăstire, de stareţ, de capela de la castel şi apoi iarăşi de unchiul ei. Să se fi schimbat într-adevăr? Şi din nou îi zbură gîndul la Andrei. Îl văzu trecînd spre carele din faţă. Dar de astă dată nu se mai opri lîngă ea. Marta privi lung în urma feciorului şi la fel ca în dimineaţa aceea, i se păru că Andrei este mai arămit de soare şi mai vînjos.

Pe la amiază intrară în Tábor, în strigătele de bucurie ale mulţimii care se îmbulzea la porţi, pe uliţe şi în piaţă.

După ce trecură de porţi, Marta abia mai îndrăznea să răsufle. Se temea să ridice capul. Înfăşurată în manta, se ghemuise între lăzi, ca să n-o vadă nimeni.

Cînd coborî din car în faţa castelului, o ceată de femei taborite se adunară în jurul ei. Femeile se înghesuiau, şi care mai de care dădea s-o apuce de manta, minunîndu-se de nevrednica bogăţie a veşmintelor fetei. Sigur că pe dedesubt poartă cine ştie ce scumpeturi nemaipomenite!

Marta se simţea ca o păsărică între ciori. Nu cuteza să scoaţă o vorbă. Agneška înlemnise şi ea. Dar Andrei veni în grabă şi le scăpă de-acolo. Le făcu loc prin mulţime şi le duse repede în camera unde se afla

boierul Smrček Martin, unchiul Martei. Pîrcălabul se bucură nespus cînd dădu cu ochii de nepoata sa.

Pînă ce Marta să-şi vină în fire, Andrei dispăruse. În schimb, fata zări o doamnă foarte aşezată, care se purtă cu multă bunăvoinţă faţă de ea. Lucrul acesta o bucură nespus. Era sora lui Buchovec, cucoana Caterina.

— Andrei din Hvozdno mi-a vorbit despre tine şi m-a rugat să te iau sub ocrotirea mea, grăi sora hatmanului.

— Şi pe mine m-a ajutat Andrei şi m-a dat în grija acestei prea cinstite doamne, spuse unchiul şi adăugă zîmbind : Nu te teme, scumpa mea, sînt şi aici oameni buni.

Marta oftă din adîncul inimii. Se liniştise acum şi se bucură auzind astfel de vorbe despre Andrei.

Spre seară, feciorul din Hvozdno veni iarăşi să-i vadă. Marta nu-şi ascunse mulţumirea, dar se întristă foarte cînd auzi chiar din gura lui că a doua zi, dis-de-dimineaţă, va trebui să plece din nou, împreună cu fratele Buchovec, pe cîmpul de luptă, după fratele Žižka. La plecare, Andrei îi întinse mîna şi plin de voioşie spuse zîmbind :

— Veşmintele albe n-o să le mai îmbraci niciodată.

— De vreme ce mănăstirea e la pămînt... întîmpină Marta încurcată.

— Şi chiar dacă i-ai da tu voie, — zise boierul Smrček, — nu-i voi îngădui eu. Nu mă mai întorc la guvernator, iar tu, Jana, ai să rămîi cu mine.

— Jana ? ! repetă feciorul fără să vrea.

— Aşa a fost botezată, dragul meu. Din vrerea Domnului, aceea care a fost Marta a rămas la Přiběnice.

În zorii zilei, Andrei porni cu înaintaşii în fruntea pîlcurilor de rezervă. Mergea călare, înfăşurat în manta. Cugetul nu-i mai era la fel de limpede ca altădată. Se gîndea la două femei : la verişoara Zdena şi la Jana. Îi veni în minte cum verişoara se înstrăinase de ei. O întîlnise ieri alături de Bydlinský şi ea îl

privise ca pe un străin. Andrei nu se putea dumiri cum de se înhăitase cu un asemenea popă. Sigur că tot răul de la el vine.

Apoi îi apăru înaintea ochilor Jana, aşa cum o văzuse ieri cînd i-a întins mîna ca să-şi ia rămas bun: cu o scufie neagră pe cap şi cu frumosu-i păr bălai, revărsat pe umeri. Cît de mişcată era cînd i-a mulţumit şi cu cîtă grijă s-a uitat la el, urîndu-i să se întoarcă sănătos!

VII

Cînd Ctibor din Hvozdno se afla încă la Tábor şi primi vestea că preotul Bydlinský a luat-o pe fiică-sa de soţie, rămase o clipă împietrit şi fără grai. Apoi închise ochii şi repezindu-şi mîna dreaptă în lături, oftă din adîncul pieptului. Dar nu rosti o vorbă. Nici atunci şi nici mai tîrziu. Despre fiică-sa nu mai pomeni vreodată. Însă după ce fu numit pîrcălab la Přiběnice, întrebă mereu de ciracii lui Kăniš şi Bidlinský, de „picarzii ăia" sau „cum le-o mai fi zicînd". Cînd boierul din Hvozdno află că-şi spun singuri „oastea Domnului", începu să suduie atît de cumplit, încît e de mirare că nu s-a clintit din loc turnul castelului. Mai tîrziu, ori de cîte ori venea vorba despre ei, logofătul avea numai cuvinte de batjocură pentru această „oaste a Domnului".

Peste puţin veni şi iarna şi căzu prima zăpadă. Jur împrejurul castelelor de la Přiběnice era pustiu. Dar chiar şi înăuntru domnea acum mai multă linişte decît înainte. În locul cornului de vînătoare şi în locul strigătelor, răsunau adeseori cîntări religioase. Însuşi pîrcălabul împreună cu argaţii şi ceilalţi oameni de la castel cîntau — cînd aveau vreme — imnuri religioase.

Jos, în tîrguşor, era de asemenea linişte. Cei mai mulţi dintre fugari nu se mai înapoiaseră la căminele lor. Casele de lemn din jurul pieţei mici stăteau pustii şi părăsite sub zăpadă.

Înflăcăratul adept al potirului putea fi mulţumit la Přibĕnice. Puternicul guvernator fusese nevoit să se înţeleagă cu fraţii şi să primească pînă la cîşlegi un armistiţiu cu adevărat creştinesc, învoindu-se ca pe moşiile sale cuvîntul Domnului să fie slobod şi împărtăşania să se facă sub ambele chipuri. De pe cîmpul de luptă veneau de asemenea numai veşti îmbucurătoare. Pretutindeni, fratele Žižka lovea şi nimicea pe prietenii craiului maghiar.

În schimb, din apropiere, de la Tábor, soseau aproape zi de zi ştiri tot mai rele. Acolo frămîntările se înmulţiseră şi picarzii se împotriveau oricărei hotărîri. Martinek propovăduia ca şi mai înainte, iar Kániš şi Bydlinský tăgăduiau tot ce spunea Mikuláš din Pelhřimov.

— Fratele Žižka trebuie să le dea la cap, dar cu nădejde ! striga logofătul plin de mînie, cînd auzea astfel de veşti.

În clipele de singurătate, Ctibor era muncit de gînduri amare. Se gîndea la fiică-sa Zdena. Cum de-a putut să se lase orbită şi să ia parte la adunările lor ! Boierul din Hvozdno aflase că Bydlinský şi Kániš nu mai aveau voie să predice în biserică, din care pricină, adepţii lor nu se mai duceau în sfîntul lăcaş, ci se adunau pe la colţuri. Acolo vorbeau despre tot felul de blestemăţii şi mai ales despre împărtăşania cu trupul Domnului. Lumea spunea că sînt stăpîniţi de diavol, şi satana îi chinuie pe mulţi dintre ei. Cînd popii aceia grăiesc despre rai şi despre a doua venire a lui Hristos pe pămînt, femeile şi fetele leşină sau cad în extaz.

Ori de cîte ori auzea că numărul picarzilor creşte, logofătul se aprindea de mînie. Umbla zvonul că la adunările lor fraţii se duc în taină şi sînt vreo două sute, dacă nu şi mai mulţi.

— Ce fac bătrînii ? Ce face preotul Mikuláš ? De ce îngăduie toate astea ? strigă Ctibor, în cele din urmă. Era după Anul Nou.

— De ce nu trimit vorbă fratelui Žižka să le vină în ajutor, ca să pună odată capăt acestor neorînduieli ?

Eu, unul, i-aş alunga pe toţi, fără milă, în ger, să piară, ca să nu mai facă de rîs obştea şi adevărul lui Dumnezeu !

La sfîrşitul lui ianuarie veni la el, la Přiběnice, preotul Jičín, şi se dădură în vorbă despre picarzi. Atunci boierul din Hvozdno, izbind cu pumnul în masă, spuse că-i mai bine că trebuie să rămînă la Přiběnice şi că nu se poate duce la Tábor. Căci el nu i-ar îngădui o clipă pe nemernicii de picarzi.

Şi totuşi, nu după multă vreme, îi văzu pe toţi. Veniră la el, rămaseră acolo şi logofătul trebui să-i îngăduie. Dar lucrurile nu se petrecură întocmai cum dorise şi cum ceruse el mereu.

Intr-o bună zi, fratele Žižka se întoarse la Tábor, ca să-şi întregească şi să-şi sporească pîlcurile de luptători. Cînd află cum stau lucrurile cu picarzii, se burzului la bătrîni şi preoţi, care cereau într-una ca nimeni să nu fie împilat din pricina credinţei sale şi conştiinţa fiecăruia să fie slobodă. Apoi puse rînduială în toate şi-i întări pe cei de la Tábor, care gîndeau ca el. A doua zi trimise grabnic un om să ducă la Přiběnice vestea că „oastea Domnului" va fi alungată din obşte, deoarece Kániš, Bydlinský şi Trsáček nu vor să se supună pravilelor şi preotului Mikuláš. Şi Žižka porunci pîrcălabului de la Přiběnice să-i primească acolo şi să le dea adăpost unde va fi cu putinţă. N-aveau decît să locuiască în tîrguşorul de jos, cît timp o să se poată înţelege cu ei.

Porunca aceasta nu era de fel pe placul boierului. Şi Ctibor se posomorî foarte. Auzi, netrebnicii ăştia să locuiască atît de aproape de ei ! Şi mai ales de el ! In prima clipă, îl bătu gîndul să se ducă la Tábor şi să ceară să i se dea voie să plece de la Přiběnice. Dar apoi îşi luă seama. N-aveau decît să vină ! Dacă o să fie el acolo, abia o să-i facă să-şi ia tălpăşiţa mai repede. Cu el n-o să le meargă multă vreme. Şi Zdena ! Va veni şi ea...

In ziua cînd trebuia să sosească „oastea Domnului", boierul se simţi cuprins de nelinişte şi nu mai avu

astîmpăr. Se urcă în turn şi de-acolo de sus cercetă cîmpul troienit, cătînd necurmat spre Tábor, pînă ce-i zări. Era un şir negru de oameni care veneau pe jos şi în cîteva căruţe ce înaintau anevoie pe drumul acoperit de zăpadă. Cînd să dea poruncă să li se deschidă porţile, logofătul se-aprinse iarăşi de mînie.

Parte din taboriţi rămase în curtea exterioară a castelului, aşa cum hotărîse mai înainte pîrcălabul, şi numai aceia care aveau să locuiască în tîrguşor trecură prin curtea castelului. Logofătul îi aşteptă în curte şi cînd îi auzi cîntînd, începu să suduie fără să vrea.

Mulţimea intră cîntînd pe poarta cea mare. În frunte, mergea Joha brutarul cu steagul, iar după el veneau preoţii Kániš, Bydlinský, Trsáček şi Bartoš.

În urma lor se înşiruia gloata de bărbaţi, bătrîni şi tineri. Printre ei păşeau Sádoch, cei doi uriaşi Petr şi Mikuláš, şi Bartuch. Pe acesta din urmă logofătul nici nu-l mai recunoscu, atît de prăpădit era. Alături de ei se afla telalul şi fecioru-său cu obrajii vineţi de frig, precum şi alţi bărbaţi. La urmă de tot veneau femeile, în cea mai mare parte tinere.

Mulţi dintre ei se înroşiseră la faţă de frig, alţii se învineţiseră. Cîţiva aveau cojoace sau dulămi, alţii mergeau numai în haină, fără să le pese de ger şi toţi cîntau cu înflăcărare şi evlavie. Mulţi parcă erau apucaţi. Îşi ridicau spre cer ochii cu pleoapele roşite de ger.

Noii veniţi îl urmau pe străjerul cetăţii, care îi însoţea după porunca logofătului. Pîrcălabul stătea încruntat, dar taboriţii parcă nici nu-l vedeau. Numai Bydlinský, care mergea cu capul sus, şi Kániš, se uitară la el. Logofătul ar fi fost mai bucuros să le iasă în cale şi să-i alunge. Era însă nevoit să-i lase în plata domnului. Aşa poruncise obştea.

După ce trecură şi femeile, înşiruite în urma bărbaţilor, boierul voi să se ducă la treburile lui. Dar cînd dădu să plece, o zări pe Zdena la margine, într-un rînd ; făptura ei, înaltă şi bine făcută, răsărea printre celelalte femei. Slăbise şi era mai palidă, însă pe chip i

se citea liniştea renunţării. Ochii ei aveau luciri de vis, de extaz religios.

Logofătul o privi drept în faţă şi se cutremură de emoţie. De atîtea luni — de cînd fusese bolnav — n-o mai văzuse. O putere lăuntrică îl împingea spre ea. Văzînd-o însă în mijlocul acestor oameni, logofătul n-ar fi vrut să-i vorbească. Totuşi, ceva mai presus decît el îl îndemnă să se apropie de fiică-sa. Ctibor o privi cu asprime drept în ochi şi izbucni cu glas sugrumat :

— Rămîi !

Zdena se opri, îi aruncă o privire liniştită, plină de compătimire, şi zise apoi :

— Rămîn, dar numai cu Jan.

— Pleacă ! Pleacă de-aici ! răcni logofătul, ridicîndu-şi pumnii încleştaţi, gata s-o lovească.

Zdena zăbovi o clipă, ca şi cînd ar fi aşteptat lovitura. Dar cînd bătrînul lăsă mîinile în jos, porni înainte, fără şovăire, şi nu se mai uită înapoi.

Pîrcălabul cătă în lături, să vadă ce se întîmplă cu ceilalţi la poartă, de unde drumul ducea spre tîrguşorul de lîngă apa Lužnicei. Apoi rămase singur în curte, de parcă ar fi înlemnit acolo. De jos mai răzbătea pînă la el cîntarea „oastei Domnului", tot mai încet, tot mai pierdut. Bătrînul luptător simţi în clipa aceea ce sarcină grea îi dăduseră fraţii din obşte.

Boierul îi ocolea, ferindu-se să aibă de-a face cu ei. Îi era silă de orice legătură cu aceşti eretici. Porunci însă oamenilor să-i păzească şi să nu-i slăbească din ochi, cerînd totodată să fie înştiinţat de tot ce făceau. Astfel logofătul află că se aşezaseră jos, la poalele castelului, unde tot locul se umpluse de picarzi. Prea multe de-ale gurii nu aduseseră cu ei. Dar nici n-aveau nevoie de cine ştie ce. Cei mai mulţi se rugau aproape necontenit, mai ales femeile. Oamenii pîrcălabului mai aflară că picarzii se rugau cu înfrigurare, aşteptînd a doua venire a lui Hristos.

Boierul din Hvozdno băgă de seamă că picarzii care locuiau în curtea exterioară a castelului se duceau la

cei de jos, mai ales după-amiaza şi spre seară. Mergeau acolo la adunări şi la slujbele religioase. Străjerul cetăţii vorbi cu cîţiva dintre ei şi află că nu se împărtăşesc nici cu pîine, nici cu vin. Cu nimic. N-au nici cărţi — afară de una singură pe care o poartă la el un anume Sádoch. Nu fac altceva decît să se roage, să cînte şi să mediteze.

— Cine ştie, poate că nici în Dumnezeu nu mai cred! zise odată străjerul, plin de uimire. Cîte nu mi-a povestit Mikuláš ăla lat în spete şi ciolănos! Am văzut că tare s-ar mai bucura să primesc şi eu o astfel de învăţătură.

Şi străjerul scuipă.

— Ce fel de învăţătură?

— Păi aia de care v-am mai vorbit. Procleţii ăştia cred că Dumnezeu nu e în cer, ci în ei.

Logofătul se scutură din tot trupul şi zise:

— Ţi-au spus ţie asta?

— Chiar el mi-a mărturisit cum se roagă: „Tatăl nostru, carele eşti în noi, sfinţeşte-ne..."

— Destul, destul! Ar merita să fie arşi pe rug. Ai să vezi că n-au s-o mai ducă mult cu blestemăţiile astea.

Se împlinise a doua săptămînă de cînd „oastea Domnului" se afla la Přiběnice. Logofătul n-o mai văzuse pe Zdena. Ea nu venea niciodată la castel, iar pîrcălabul nu cobora la rîu. Adesea, în timpul zilei şi mai ales seara, Ctibor stătea la fereastră şi privea gînditor spre tîrguleţ, unde în nopţile de iarnă licărirea opaiţelor era mai roşiatică. La început, se auzeau adeseori dintr-acolo cîntările procleţilor. Dar cu cît trecea vremea, cu atît răsunau mai rar.

Din zi în zi, străjerul cetăţii aducea veşti tot mai ciudate. Povestea lucruri pe care logofătul le auzise mai înainte, dar cărora nu voise să le dea crezămînt. De bună seamă, păgînii aceştia erau stăpîniţi de diavol; şi satana îi ţinea adunaţi laolaltă, ca să-i poată chinui mai aprig. De cîte ori logofătul se întîlnea cu vreunul din ei, îşi aducea aminte de lucrul acesta.

Adeseori vedea bărbaţi slăbănogi, cu faţa galbenă ca turta de ceară, cu ochii duşi în fundul capului, dar arzînd de-o flacără ciudată, cu barba şi părul lung, netăiat, rătăcind prin curtea castelului sau ducîndu-se în tîrguşor. Mergeau ca în vis, cu privirile în pămînt sau pironite în gol, liniştiţi şi dureros de tăcuţi. Mai vedea pîrcălabul şi femei tinere, care păşeau în urma preoţilor sau în spatele vreunuia din cei doi bărbaţi înalţi, Petr ori Mikuláš.

— Ca o turmă! Ca o turmă! striga boierul din Hvozdno de cîte ori îi întîlnea. I-au orbit ca pe nişte şerpi, cu privirile sau cu farmecele lor. Nu mai au voinţă, nici un fel de voinţă!

Şi logofătul vorbea răguşit, din fundul gîtlejului. Cu toate că fiica sa îi ieşise pentru totdeauna de la inimă, totuşi de fiecare dată se gîndea la ea.

Într-o bună zi, străjerul se înfăţişă cu o ştire care nu-l supără de loc pe boierul din Hvozdno. Ieri, cînd le-au sosit veşti din cetatea Táborului cum că prorocul lor, „îngerul oastei Domnului", Daniel al lor, Martinek Loquis, s-a lepădat în biserică, în faţa tuturor preoţilor, de învăţătura sa, preoţii din tîrg au începu să se sfădească. Chiar în aceeaşi zi, Bartoš a pornit la Tábor să se încredinţeze de adevărul celor auzite. Logofătul întrebă de el a doua şi a treia zi, dar de fiecare dată străjerul răspunse că încă nu s-a întors. A cincea zi, străjerul sosi grabnic la castel, vestindu-l pe pîrcălab că a plecat şi preotul Trsáček.

Şi nici el nu s-a mai întors. Ctibor rîse cu răutate şi zise:

— Trei dintre ei au plecat. Au simţit primejdia sau pesemne şi-au recăpătat vederea. Dar ceilalţi doi au rămas. Cu ei o să mă răfuiesc eu.

VIII

Asta s-a întîmplat prin martie. Se împliniseră cîteva săptămîni de cînd „oastea Domnului" poposise la Při-

běnice. Logofeteasa Zdena nu ieşea aproape niciodată din odaia în care locuia cu bărbatul ei. De la Hvozdno plecase după Bidlinský ca după un proroc. La Přiběnice îl urmase ca pe propovăduitorul unei noi învăţături şi ca soţ, nădăjduind că va ajunge astfel la capătul înfrigurărilor şi năzuinţelor ce deveniseră adevărata ei religie. Credea în fericirea şi raiul pe pămînt, unde nu va mai fi nici smerenie, şi nici învăţătură, ci numai dragoste. Zdena credea şi iubea din toată inima, dar n-avea pic de voinţă.

Devenise soţia lui Bydlinský şi abia acum, cînd gusta din plin fericirea în noua ei căsnicie, îşi dădea seama, mai mult ca niciodată, cît de nenorocită fusese odinioară. Acum se simţea în stare să îndure totul pentru bărbatul şi credinţa ei: mînia şi blestemele tatălui, simţămîntul că Andrei o ocoleşte şi că aproape toţi cei de la Tábor s-au îndepărtat de ea. Răbda tot ce izvora din zbuciumul ei de căutări zadarnice, din dragostea ce-i umplea sufletul şi din setea-i nestinsă după mucenicie. Încă pe vremea cînd era la Hvozdno fusese răscolită de această dorinţă bolnăvicioasă, care, deşi înăbuşită, rămăsese ascunsă în inima ei. Acum, dragostea îi însufleţea toată fiinţa şi farmecul ei mistic pîlpîia în inima şi-n gîndurile Zdenei.

De la Tábor plecase cu sufletul înecat de amărăciune, însă hotărîtă să înceapă altă viaţă. Dar aşteptările nu i se împliniră. Nădăjduise că lasă în urmă-i potrivnicia şi încercările, nădăjduise că făgăduielile preoţilor şi toate năzuinţele ei se vor înfăptui acum. Dar iată că încercările şi suferinţele nu se sfîrşiseră. Cumplită încercare a fost pentru ea însuşi faptul că a trebuit să vină la Přiběnice, unde mai mare peste toţi era tatăl ei. Încercată greu a fost şi atunci cînd bătrînul i-a strigat să rămînă cu el, şi tot încercare — cînd de la Tábor a sosit vestea că Martinek a fost închis, iar apoi s-a lepădat de credinţa sa. În sfîrşit, o ultimă încercare a fost şi plecarea preoţilor Trsáček şi Bartoš. Ei au fugit căci n-au avut într-înşii tăria credinţei, i-a doborît slăbiciunea şi frica. Jan însă a rămas. Toată puterea

şi credinţa Zdenei se întemeiau pe el. Pentru dînsul, tînăra femeie era în stare să facă orişice.

La adunările fraţilor şi surorilor, Zdena se ducea numai cu el; Bydlinský n-o lăsa niciodată singură, şi ei îi părea tare bine. Logofeteasa se ruga sau cînta împreună cu ceilalţi. Alteori, cuprinsă de patima ei evlavioasă şi răpită de glasul arzător şi profetic al soţului care o purta spre noua împărăţie ce avea să vină — împărăţia iubirii şi a bunei înţelegeri, unde „oastea Domnului" va intra cea dintîi — Zdena rămînea mută.

De cînd venise aici la Přibĕnice, nu-l văzuse pe tată-său niciodată. Bătrînul n-avea obiceiul să coboare în tîrg şi nici ea nu se ducea sus la castel. Nu voia să-l întîlnească. Credinţa şi părerile ei îl îndepărtaseră de ea, iar felul lui de a gîndi o înstrăinase.

Cînd nu se ducea la adunări, Zdena rămînea acasă, în odăiţa cu tavanul din grinzi. Nu era loc acolo decît pentru două fiinţe. Îndată ce sosiseră la Přibĕnice, Bydlinský pusese ochii pe această căsuţă şi o ocupase fără ştirea lui Kániš. Iar Kániš îi aşeză pe fraţi la castel, pe fiecare la locul lui, şi coborî apoi în tîrguşor, strîmbă din nas cînd văzu ce cuibuşor şi-a ales Bydlinský. Chiar de-atunci l-a dojenit că se desparte şi se îndepărtează de ceilalţi. Dar dojana lui n-avea nici un temei. Toate casele dimprejur erau pline de fraţi şi surori. E adevărat însă că odăiţa lui Bydlinský părea cea mai liniştită.

Şi Zdenei îi plăcea să stea în încăperea aceasta. Aici se simţea mai în voie, cu deosebire seara cînd larma dimprejur se potolea. Atunci Jan închidea binişor obloanele şi se aşezau amîndoi lîngă vatra fumegîndă. Zdena punea găteje pe foc şi pregătea opaiţul, în vreme ce Bydlinský îi spunea ba una, ba alta sau îi lămurea nedumeririle ce-i încolţiseră în suflet. Dar în ultima vreme se întorcea posomorît acasă, iar uneori amuţea deodată şi cădea pe gînduri. Zdena vedea prea bine că slăbise şi se trăsese la faţă.

Se apropia de el cu multă duioşie, ba chiar cu oarecare strîngere de inimă, şi-l întreba grijulie ce i s-a întîmplat. Dar el tăgăduia întotdeauna că ar avea ceva pe suflet, schimba repede vorba şi începea să grăiască cu mai multă însufleţire.

Zdena însă nu se putea linişti cu una, cu două. Într-o seară, cînd îl întrebă iarăşi, Bydlinský îi spuse fără înconjur că diavolul se află printre ei, ba chiar sălăşluieşte în unii oameni. Şi chiar şi în fraţii de aici, care încă n-au deschis bine ochii şi care-i tîrăsc şi pe ceilalţi în beznă şi în strîmbătate. Posedaţii aceştia îşi întemeiază legile pe desfrîu şi necinste.

— Cine, cine ?

— Cin' să fie ? Samsonii ăia, Petr şi Mikuláš, care sînt mereu aprinşi de dorinţe spurcate.

— Toate astea se-ntîmplă numai din pricina lui Kániš ! strigă Zdena înciudată.

La auzul acestor vorbe, Bydlinský uită deodată de cei doi Samsoni. Viermele neîncrederii şi al geloziei începu să-l roadă. O bănuială mocnită şi sfredelitoare îi încolţi în inimă. Se uită cercetător la Zdena şi izbucni :

— Ţi s-a întîmplat ceva ? S-a atins cumva de tine ?

— Ceea ce fac cei doi Samsoni şi Kániš cu surorile e oare legiuit ?

— Nu e. Dar tu ? Cu tine ce-i ? Ţi-a spus cumva Kániš vreo vorbă ? S-a atins de tine ? întrebă Bydlinský nerăbdător şi cu sufletul la gură.

— M-a întrebat ieri de ce n-am fost la adunare şi de ce nu mai vin pe acolo.

— A fost aici în odaie ? Sau unde ? Unde ţi-a spus asta ?

— Aici, lîngă fereastra deschisă.

— Şi tu ? Tu ce-ai făcut ?

— Nici n-a aşteptat răspunsul. A rîs doar într-un fel tare ciudat şi mi-a spus că tu mă încui în casă, fiindcă eşti tot preot, popă şi nu frate. Şi a adăugat că n-ai încredere, căci altminteri nu m-ai închide.

— Ba iată că din pricina lui am să te încui mereu !

izbucni Bydlinský mînios. Da, trebuie să te încui ! Cît despre preot, ei bine, da, e adevărat, sînt preot şi nu frate. De altfel ştiu şi de ce vorbeşte aşa şi mai ştiu şi ce urmăreşte. Îmi poartă sîmbetele şi mă urăşte într-ascuns, fiindcă eşti soţia mea.

— Ştiu. Cît despre mine, să n-ai nici o teamă. Pe fraţi şi pe surori îi înşeală, aşa cum ai spus. Tu însă ai datoria să aperi adevărul lui Dumnezeu şi să-i slobozeşti pe oameni din rătăcirile lor, spuse Zdena cu o stăruinţă bolnăvicioasă.

— Aşa voi face. Dar se vor ridica împotriva mea, şi atunci tu... începu Bydlinský posomorît şi cu teamă.

Zdena se uită la el plină de uimire.

— Cît despre mine, să n-ai nici o teamă, spuse ea din nou.

Din melodia acestor cuvinte, Bydlinský îşi dădu seama că a atins o strună dureroasă : Zdena vibra la cea mai mică dojană.

— Cu tine sînt gata să îndur orice. Tu spui că oamenilor le sînt hărăzite zile de bună vestire şi zile de întristare, printre care ne strecurăm ferindu-ne de pierzania veşnică. Să ne dea Dumnezeu aceste suferinţe, şi de-ar fi...

Zdena amuţi deodată. Ochii ei albaştri, cu gene lungi şi negre, se pironiră pe chipul lui Bydlinský. Ardea în ei o resemnare fierbinte şi o hotărîre adîncă.

— De-ar fi, — reluă ea după o clipă, — ca zilele să treacă pentru totdeauna şi pentru amîndoi, Jan, ştii ce vreau să spun, de moarte nu mă mai tem de cînd sîntem împreună şi aş pleca bucuroasă cu tine spre fericirea veşnică, în lăcaşul ceresc unde nu este durere şi nici întristare, nici suspin...

Glasul îi tremura şi ochii i se umeziră de lacrimi. Cuprinsă de emoţie, Zdena tăcu. Era tulburată de gîndul ameţitor al fericirii veşnice, la care visa de atîta vreme, după care jinduia fără istov şi către care putea să pornească acum împreună cu el, numai cu el !

Tînărul preot se apropie de ea, o cuprinse în braţe şi o strînse la piept. Apoi începu să-i sărute părul,

fruntea, fața palidă și gingașă și pleoapele cu gene lungi, care se îmbinau între ele în această desfătare amețitoare, în freamătul dulcii dorințe ce-i răscolea pe amîndoi.

În ultima vreme, în cugetul lui Bydlinský se dădea o luptă aprigă. Să mai rămînă aici sau să facă la fel ca Trsáček și Bartoš? În mijlocul obștii, în locul bunei înțelegeri și al dragostei, avea acum parte numai de certuri, neînțelegeri și frămîntări, mai ales cu Kániš. Pricina acestor dihonii se trăgea încă de la Tábor, unde Kániš începuse să arunce priviri pofticioase asupra Zdenei. Pe atunci, ea încă nu-și dădea seama de aceste lucruri, dar el, Bydlinský, simțise adeseori pornirile-i pătimașe.

În ziua cînd Andrei și bătrînul Buchovec au venit după Zdena la adunarea din casa lui Joha și cînd Zdena a spus răspicat, față de toți, că rămîne acolo și că este soția lui, a lui Bydlinský, dușmănia a izbucnit din plin, ca o flacără. Kániš s-a aprins de mînie și i-a spus lui Bydlinský cu glas sugrumat și plin de patimă: „De vrei împărtășanie, nu se cade să se ia două ființe, nu se cade să fie căsătorie."

Atunci Bydlinský i-a răspuns lui Kániš și lui Petr cel înalt, care îi cînta în strună: „Nu, nu se cade și nici nu va fi." Dar spunînd aceasta, Bydlinský se gîndise doar că opreliștea era întemeiată în clipa aceea, dar că ea va cădea de la sine mai tîrziu, cînd toți vor fi desăvîrșiți, cînd între oameni va domni dragostea adevărată și fericirea raiului va coborî pe pămînt, cînd nu vor mai fi nici dorințe, nici zavistie, nici desfătări trupești, cînd bărbații nu vor mai pofti la femei și nici femeile la bărbați, cînd toți, cuprinși de o rîvnă și de o dragoste neprihănită, vor uita de cele lumești și trupești.

Din clipa aceea — și mai ales de cînd se afla aici la Přiběnice — Bydlinský s-a ciocnit nu o dată cu Kániš și cu adepții acestuia, cei doi Samsoni, Petr și Mikuláš, din pricina părerilor și convingerilor lui. Despre același lucru se sfădise cu Kániš și în seara aceea, înainte

de a veni la Zdena, căreia îi spusese apoi că diavolul sălăşluieşte printre fraţi, că oamenii răi au pe satana în ei şi că netrebnici se găsesc şi printre fraţi. Copleşit şi mişcat de dragostea şi credinţa Zdenei, Bydlinský o trăsese apoi la pieptul său şi începuse s-o acopere de sărutări.

Deodată luă o hotărîre, pentru care se pregătise necurmat în ultima vreme, fără a avea însă puterea s-o înfăptuiască ; să-i părăsească pe toţi şi să plece cu Zdena în lume. Unde, nu ştia nici el. În clipa aceea nu se gîndea încă la asta. Dorea doar să plece încotro va vedea cu ochii. Fraţii voiau ca şi Zdena să cînte de zeci de ori în jurul focului, împreună cu ceilalţi bărbaţi şi femei răscoliţi de patimi. Dar pe Bydlinský îl înnebunea gîndul că într-o zi Kániš ar putea cere ca şi Zdena să preacurvească la fel ca toate celelalte, iar el, Kániš...

Nu, la aşa ceva nu voia nici măcar să se gîndească.

Pînă acum se apărase şi se împotrivise din răsputeri. Şi pentru a se linişti pe sine, îşi spunea că, la urma urmei, lucrurile nu vor merge niciodată pînă acolo, încît şi Zdena să încapă pe mîna lor, că aşa ceva este cu neputinţă să se întîmple. Dar la adunarea fraţilor şi surorilor din seara aceea îşi dăduse seama că nu mai avea asupra lor înrîurirea pe care o avusese altădată. Văzuse limpede că atît Kániš, cît şi cei doi Samsoni, Petr şi Mikuláš, sînt porniţi împotriva lui. Ceilalţi, lipsiţi de vlagă, se aflau cu toţii în mîinile lui Kániš, mai cu seamă femeile.

Ieri, pe cînd cuvînta la adunare, se auziseră murmure. Aşa ceva nu i se întîmplase pînă atunci. Au vorbit şi de Zdena. Şi au bîrfit-o înadins în gura mare, spunînd despre ea că nu e soră adevărată de vreme ce nu vine în mijlocul lor, ci e cucoană, boieroaică.

În dimineaţa zilei următoare, după hotărîrea luată, Bydlinský nu ieşi din odaie. Îl îndemnase şi Zdena să rămînă acasă.

— Apără adevărul lui Dumnezeu şi slobozeşte-i pe

oameni din rătăcirile lor, îi spusese ea cu stăruință bolnăvicioasă.

Bydlinský își dădea seama că e mai destoinic și mai dîrz decît Kániš. De aceea se hotărî să pornească lupta împotriva lui chiar la adunare. Voia să mai vorbească o dată înaintea tuturor, ca să le arate că bîjbîie în întuneric și că ceea ce numesc ei dragoste nu-i decît destrăbălare. Încă n-a sosit adevărata desăvîrșire a raiului. Și prin faptele lor vor duce obștea de rîpă, o vor nimici-o, spre bucuria tuturor dușmanilor. Bydlinský se hotărî să spună cîteva cuvinte și despre dînsul, și anume că el nu e preot, ci frate, un frate devotat, iar Zdena nu e cucoană și nici boieroaică, ci cea mai bună și mai curată soră.

Însuflețit de această hotărîre, Bydlinský se pregăti a doua zi după-amiază să se ducă la adunare. Lunganul de Petr, bărbos și fără cușmă în cap, împreună cu mulți alți bărbați ogîrjiți, cu părul lung, cu bărbile răvășite și cu ochii învăpăiați, se îndreptau de asemenea într-acolo. Cu ei veneau surori, femei tinere și nemăritate, în capul gol, fără basmale, și multe numai cu cîte o hăinuță pe ele. Treceau prin piața tîrgușorului, pe lîngă casele de lemn, cu mușchi verde sus pe acoperișul de paie. Cîntau și-i chemau și pe ceilalți frați și surori, să vină la sfînta cină a bisericii adevărate, în sînul căreia vor rămîne pururea vii.

De pretutindeni alergau bărbați și femei, bătrîni și tineri, și intrau în rînduri. Cînd Bydlinský auzi glasurile și chemările lor, se ridică și se pregăti de plecare.

— Unde te duci ? îl întrebă Zdena.

— Cu ei. Vreau să împlinesc ce mi-ai spus tu ieri. Să apăr adevărul și să curm rătăcirile.

Bydlinský rosti aceste cuvinte cu tărie și hotărîre. Zdena își aținti privirile asupra bărbatului voinic și chipeș, cu barba moale și frumoasă, și un simțămînt de mîndrie, o bucurie ciudată îi năvăli în suflet. Nu-l împiedică să plece și nici nu-l făcu să zăbovească, ci se pregăti să meargă cu el. Dar Bydlinský n-o lăsă, ci-i spuse hotărît că nu-i îngăduie să-l însoțească, și o

rugă să-l aştepte acasă. Tînăra femeie n-avu încotro şi se supuse.

În clipa cînd ieşi Bydlinský, gloata se apropia de casa lor. Zdena îi văzu pe toţi uitîndu-se la el, unii cu neîncredere, alţii posomorîţi şi mulţi dintre ei cu răutate. Unii arătară spre dînsul, iar cîteva femei îi strigară :

— Unde e Zdena ?

— Unde-i boieroaica ?

Zdena îl văzu pe soţul ei oprindu-se şi privindu-i drept în ochi, bărbăteşte. Apoi Bydlinský îşi semeţi trupul şi arătă cu hotărîre spre ulicioara ce dădea în uliţa dinspre porţi. Acolo se ţinea de obicei adunarea. Glasul lui se auzi răspicat, acoperind zgomotul şi murmurul gloatei :

— Veniţi acolo şi o să auziţi.

Apoi se răsuci pe loc şi porni în partea aceea. Mulţimea îl urmă.

Rămasă singură, Zdena începu să se neliniştească şi încetul cu încetul fu cuprinsă de teamă. Se gîndea la Bydlinský. De ea nu-i păsa. Cîtă vreme se aflau împreună, nu-i era frică, dar acum îi veni deodată în minte că fraţii sînt aţîţaţi şi porniţi împotriva lui. Privirile lor posomorîte, tot ce văzuse cu cîteva clipe înainte şi glasurile lor pline de batjocură i se părură mai ameninţătoare decît oricînd. Dacă i se vor împotrivi... dacă se vor năpusti asupra lui ? Se gîndi o clipă că ar fi bine să se ducă în grabă după el. Dar Bydlinský o rugase stăruitor şi hotărît să-l aştepte acasă oprind-o cu tot dinadinsul să meargă acolo. Nu putea deci să plece.

Zdena vru să se roage, însă nu izbuti. Ieşi înfrigurată în faţa casei şi se uită în toate părţile. Pretutindeni linişte de moarte. Sus la castel oameni înarmaţi stăteau de strajă. Asta o mai linişti puţin. Nu vor putea să săvîrşească nici o blestemăţie ; de altfel nici nu vor cuteza, de vreme ce erau păziţi de-acolo de sus.

Intră în casă şi continuă să se gîndească la cei de la castel. Îşi aminti de tatăl ei. Dacă ar fi să se întîmple

ceva rău, el ar putea... Dar cum? Şi ea ce-ar face? S-ar duce la el după ajutor? De bună seamă, n-ar şovăi o clipă, dacă netrebnicul de Kániš ar îndrăzni cumva... Dar parcă nu-l văzuse în fruntea gloatei.

Zdena aşteptă, însă n-avea astîmpăr. În căsuţa de lemn era atîta linişte, încît i se părea că se înăbuşe. Ieşi în grădiniţa pustie, care se întindea pînă la meterezele de pe malul apei. Încremeniţi, copacii îşi înălţau spre cer crengile golaşe. Aici, iarba încă nu încolţise şi nici pe malul apei.

Într-acolo se îndreptă Zdena, după ce deschise portiţa. Ciulinii uscaţi din anul trecut şi frunzele veştede îi foşneau sub picioare. Dar în aer se simţea că vine primăvara. Ceva mai departe, pe mal, într-un loc adăpostit, mai rămăsese un petic de zăpadă murdară. Rîul alerga năvalnic ca un puhoi şi parcă se ferea de privirile Zdenei, dispărînd printre coastele împădurite şi învăluite în umbre sinilii. Lucea în soare ca o panglică de argint, care îşi tremură apele în adierea vîntului. O boare abia simţită înfiora crengile golaşe şi negre ale arinilor şi stejarilor de pe malul celălalt.

Jos stăteau înfipte steiurile cenuşii, pe care crescuseră licheni galbeni. Ici şi colo erau acoperite cu frunze ruginii de stejar şi cu mărăcini năpădiţi de muşchi. Pe mal, Zdena zări întîiele gălbenele, iar de sub covorul de frunze uscate se înfoia cu flori albăstrii popivnicul iepuresc. Ceva mai la o parte se vedeau tufe albe de dediţel. Deasupra, cerul siniliu era limpede şi din slăvi se revărsa văpaia soarelui de primăvară, care dădea viaţă întregii firi.

Dinspre ulicioara din apropierea porţii, vîntul aducea zvonul unei cîntări. Erau glasuri de bărbaţi şi femei.

Îngîndurată, Zdena stătea pe mal, deasupra apei. Îşi aminti de primăvara trecută. Atunci a plecat din casa părintească, îndreptîndu-se spre Bukovsko. Iar de acolo a pornit cu o ceată de fraţi şi surori la Hradiště, pe muntele Tábor. Vedea parcă aievea frumoasa dimineaţă cînd străbătuseră cîntînd luncile mlăştinoase

şi poposiseră apoi într-o poiană uscată la poalele unei coline împădurite. Acolo, la marginea pădurii, mărăcinii înfloriţi îşi înălţau în soare florile lor albe. Atunci a vorbit Bydlinský urînd bun venit fraţilor şi surorilor care intraseră de curînd în obşte.

Împărtăşindu-se cu pîine şi vin, Zdena fusese adînc tulburată, şi un simţămînt de neprihănită desfătare pusese stăpînire pe ea. O podidise plînsul. Atunci a văzut ea deschizîndu-se raiul şi sfînta împărăţie a cerurilor pogorînd pe pămînt. Era o înălţare din ţărînă şi din trudă. Şi cîte n-a mai aşteptat de atunci! Şi-acum? Unde au ajuns? Unde e sfîntul adevăr, unde e viaţa cea nouă? Acolo, în mijlocul acelei adunări, unde fraţii îşi aţîţă poftele trupului? Oare o să poată Jan să-i aducă pe calea cea bună? După ce vor sfîrşi de cîntat, o să le vorbească. Încrederea ei în Bydlinský şi în puterea cuvintelor lui de foc era nemărginită. Chiar el spusese că în oamenii răi sălăşluieşte diavolul, şi că printre aceştia se numără şi Kániš.

Zdena se opri. Cîntecul amuţise. Tînăra femeie îşi aţinti urechea într-acolo şi ascultă. Nu se auzea nimic. Dar deodată se năpusti un iureş de glasuri şi de strigăte. Vuietul lor străbătu desluşit pînă la ea.

Logofeteasa se întoarse grăbită şi alergă spre grădiniţă. Cuprinsă de teamă, fugi în casă. Cînd ajunse în pragul odăiţei, scoase un ţipăt înăbuşit şi rămase împietrită. Kániš era înăuntru. Tocmai atunci intrase. Auzind strigătul, se întoarse cu faţa spre uşă. Ochii lui pătrunzători ardeau ca două flăcări. Îşi mîngîie barba neagră şi zise:

— Am venit după tine.

Glasul lui suna aspru, însă nehotărît. Zdena tăcu.

— Am venit după tine, soră, repetă Kániš. De ce te temi? Hai, intră. Fraţii întreabă de tine. Te cheamă.

— Cu tine nu merg, răspunse ea răspicat.

— Dacă eşti soră, — şi Kániš făcu cîţiva paşi înainte, — te sfătuiesc...

Glasul i se îngroşase şi ochii îi alunecau pofticioşi de-a lungul trupului înalt al Zdenei şi pe faţa-i gingaşă.

— Ascultă-mă... Nu te depărta de noi. Vino, fii soră adevărată şi nu...

În clipa aceea o apucă de mînă. Zdena se smulse din strînsoare, iar cînd Kániš voi s-o cuprindă în braţe, tînăra femeie îl îmbrînci. Faţa lui părea stropită de sînge. Zdena voi să fugă din casă, dar auzi deodată numele bărbatului ei şi rămase pironită locului.

— Tu l-ai stricat pe Jan, îi spuse Kániš, de astă dată nu cu glas ademenitor, ci plin de ameninţare. Din pricina ta azi e plin de cusururi, din pricina ta ia apărarea căsniciei.

Kániš vorbea din ce în ce mai pătimaş.

— Numai tu eşti de vină că astăzi Jan vrea să-i strunească pe fiii şi fiicele slobode ale lui Dumnezeu. Nu vrea să aibă legături cu surorile şi nu-ţi îngăduie nici ţie să trăieşti cu fraţii. De aceea îngerii lui Dumnezeu nu-l vor ierta. Eu sînt coasa care o să-l piardă pe Jan şi pe toţi trădătorii de seama lui. Pînă la botul cailor o să ajungă sîngele ce se va vărsa şi în care se va îneca şi el!

Vorbea răguşit. I se uscase gîtlejul. Deodată se repezi asupra Zdenei. O îmbrăţişă năvalnic, aprins de dorinţe trupeşti, şi rosti gîfîind cuvinte fără şir:

— Haide... primeşte... duhul meu... şi dă-mi-l... pe al tău...

Înfierbîntat din cale afară, Kániš o trase în odaie. Înverşunată şi plină de dezgust, Zdena îi făcu vînt cît colo, de era cît pe-aci să cadă jos. Apoi, cu faţa ca para focului, sări în tindă şi o luă la goană pe uliţă. Fugea ca ieşită din minţi spre adunarea de pe ulicioară, ca să i se plîngă lui Jan. Dar nu merse prea mult. În dreptul celei de-a treia case se întîlni cu el. Venea repede, cu paşi mari şi cuprins de nelinişte. Cînd o zări, se îndreptă spre ea şi-o apucă de mînă.

— Ce-i cu tine? Ce s-a întîmplat?

— A venit Kániš la mine.

— Fiara ! strigă Bydlinský. Te-a jignit cumva, a pus mîna pe tine ?

— M-am apărat. Dar tu...

— I-a asmuţit pe toţi... ticălosul ! Nici nu m-au lăsat să vorbesc. Unde-i acum ? Hai, repede, poate pun mîna pe el.

Bydlinský porni în grabă, vorbind cu înfrigurare din pricina mîniei de care era cuprins.

— El a făcut toate astea ! De mult le-a pus la cale. Acolo împotriva mea — aici împotriva ta.

Ajunseră în faţa casei. Fără să mai aştepte o clipă, Bydlinský se năpusti înăuntru ca o furtună. Odaia era pustie. Kániš dispăruse.

— A fugit !

Şi Bydlinský scrîşni din dinţi.

Zdena trebui să-i povestească apoi tot ce se întîmplase din clipa cînd venise Kániš la ea. După aceea întrebă ce-a fost la adunare.

— Acolo toţi erau porniţi împotriva mea. După ce s-a sfîrşit cîntecul, am vrut să le vorbesc, dar ei au început să urle. Mai întîi s-a stropşit la mine Petr, apoi Mikuláš şi toţi ceilalţi. Sádoch i-a sfătuit să mă asculte, că aşa e cu dreptate. Ei însă n-au vrut şi s-au năpustit asupra mea. S-au agăţat de mine, mai ales femeile. Toate ţipau şi strigau după tine. Unele întrebau unde eşti, altele voiau să vină să te aducă cu sila. Atunci am fugit.

— Din pricina mea !

— Da, şi bine am făcut. Să plecăm de-aici, adăugă apoi cu hotărîre. Asta nu mai este obştea bunei înţelegeri, ci a prefăcătoriei şi minciunii. Voi merge să propovăduiesc în alte locuri şi să caut fraţi şi surori adevărate. O, Zdena ! zise el apucînd-o de mînă. E ziua Bunei Vestiri !

— Dacă pleci tu, plec şi eu ; dacă rămîi, rămîn şi eu, zise Zdena cu supunere, alipindu-se de el.

IX

Pe o masă lungă, aşezată într-un colţ, ardeau cîteva lumînări de seu. În aerul cald şi înăbuşitor, flacăra lor pîlpîia cu sclipiri roşiatice ca şi focul care ardea pe nişte pietre turtite în capătul celălalt al hrubei boltite. Era pivniţă pustie de la poalele castelului Přibĕnice, unde pe vremuri se făcea bere. Hruba părăginită şi din loc în loc afumată vuia de zgomot şi de glasuri.

În lumina sîngerie şi jucăuşe, înecată de fum, se iveau capete de bărbaţi, de femei, de tineri şi copii. Încăperea era ticsită de oameni. Sádoch şi alţi taboriţi şedeau tăcuţi lîngă zid, cufundaţi în gînduri chinuitoare. Păreau sleiţi de puteri. Femei şi bărbaţi slabi şi gălbejiţi, mulţi dintre ei cu părul zbîrlit şi nepieptănat, priveau năuci la huietul de iad dezlănţuit în mijlocul hrubei. Erau bărbaţi şi femei tinere, cu capul gol, îmbrăcaţi numai în zdrenţe. Îngenuncheaţi în cerc, cap lîngă cap, strigau fără contenire şi se văietau amarnic.

Mulţi dintre ei se băteau cu pumnii în piept sau îşi ţineau mîinile împreunate. Bartuch, odinioară ţăran din Hvozdno, care-şi dăduse foc la casă, Joha brutarul şi alţii, stăteau cinchiţi, cu privirile şterse şi ciudate, bălăbănindu-se înainte şi înapoi, de parcă ar fi tăiat lemne. Ceva mai încolo, negustorul de vechituri tremura din tot corpul. Fecioru-său se făcuse ghem pe pămînt, cuprins de sfîrşeală. Pe toate feţele se putea citi o neţărmurită spaimă şi înfrigurare. O femeie tînără, cu capul gol, ţipa ca din gură de şarpe. Spunea că Hristos o va alunga din împărăţia cerurilor şi că aude... aude urletul celor blestemaţi, iar înaintea ochilor vede aevea rîul cel de foc.

După ce femeia rosti aceste cuvinte, toate surorile din jurul ei auziră acelaşi urlet. Ba cîteva din ele şi unii dintre bărbaţi văzură chiar şi rîul de foc. Două femei care se văicăreau, căzură cu faţa la pămînt, scuturate de frigul morţii, ca nişte apucate. Altele se tîrau în genunchi spre Kániš, care stătea îngenuncheat în

mijlocul hrubei şi privea în tavan cu ochii aprinşi, sălbatici şi bulbucaţi. Era roşu la faţă şi în capul gol, iar barba neagră îi lucea ca smoala.

Cînd femeile care gemeau se tîrîră pînă la el, Kániš sări în sus şi întinzînd mîinile răcni atît de tare în mijlocul hărmălaiei din beci, încît vinele gîtului stacojiu i se încordară ca nişte strune. Să nu se teamă, strigă el celor dimprejur, căci ziua îndurării se apropie. Pe pămînt va reînvia împărăţia lui Dumnezeu, pentru care suferă ei acum. Şi de aceea vor avea parte de îndurarea Domnului din ceruri.

Zarva se potoli pe dată, iar ţipetele conteniră de parcă ar fi fost retezate. Numai ici şi colo se mai auzeau suspine adînci. După cuvintele rostite de Kániš, totul se schimbă deodată. Apăsarea şi truda pieriră ca prin farmec. Toţi, se simţiră mai uşuraţi, ca şi cum privirile lor, scăpate de povara unor vedenii îngrozitoare, s-ar fi îndreptat acum spre o lumină binefăcătoare şi senină. Şi Kániš le vorbi cu înfocare de împărăţia lui Dumnezeu pe pămînt, unde fiecare, toţi fiii şi toate fiicele slobode ale Domnului, vor străluci ca soarele într-o lume plină de iubire.

La auzul acestor cuvinte, simţămîntul desfătării de care fuseseră cuprinşi cei dimprejur crescu mai năvalnic şi puse stăpînire pe ei cu o putere din ce în ce mai aprigă, încălzindu-le trupurile ca un fior fierbinte.

Un strigăt de bucurie răsună în pivniţa largă, unde lumina roşie şi jucăuşă, de pe pereţi şi de pe boltă, alerga după umbrele sfioase şi fantastice ale bărbaţilor şi femeilor. Cînd Kániš le strigă apoi că toţi vor intra în rai nevinovaţi ca Adam şi Eva, femeile care mai înainte scoteau gemete şi se văicăreau, fură cuprinse de o sminteală de parcă ar fi fost ameţite de băutură. Sádoch sări de lîngă zid şi îmbrăţişă pe un frate mai bătrîn. Bartuch se bălăbăni mai repede, scoţînd nişte mugete cumplite de fericire şi dînd ochii peste cap. După aceea smulse de pe el haina murdară şi zdrenţuită şi-o azvîrli cît colo. Alţii făcură la fel.

Multe femei își traseră repede fustele de pe ele, își rupseră testemelurile și-și sfîșiară cămășile.

În văpaia jucăușă a focului și în lumina roșiatică a lumînărilor care fumegau, se vedeau acum pretutindeni trupuri goale. Unii era despuiați de tot, alții pe jumătate. Bărbații aveau pielea mai închisă și smocuri de păr pe umeri și pe piept, pe cînd a femeilor era mai albă. Unele aveau sînii pietroși, altele veștejiți.

În acest timp, Kániš vorbea fără încetare, zbuciumîndu-se cu patimă.

— În împărăția nevinovăției care se va ivi pe pămînt, — cuvîntă el, — nu vor mai fi nici boieri și nici preoți. Toate lucrurile vor fi de-a valma, ale tuturora. Femeile, însă, trebuie să fie chiar de pe acum bun obștesc, iar cine se arată împotrivă săvîrșește păcat de moarte.

Kániš se prăbuși din nou cu fața la pămînt, cu mîinile întinse. Rămase așa o clipă, și toți care în focul cumplitei lor patimi dădeau ochii peste cap, bălăbănindu-și mîinile și picioarele, își ațintiră privirile speriate asupra lui. Kániš gemu și ridicînd mîinile în sus începu să se vaiete că sînt încă nedesăvîrșiți. De vreme ce printre ei se mai găsește un preot care nu vrea să fie frate, ci rămîne preot, Dumnezeu nu poate să reverse din plin mila lui asupra lor. În preotul acela sălășluiește diavolul, — spuse Kániš, — de altfel ca în fiecare preot. Blestematul de Bydlinský propovăduiește căsătoria și se depărtează de ei, iar femeia lui. boieroaica aceea...

Kániš mai răcni ceva, dar nici el singur nu-și mai auzi glasul.

Toți săriră de la locurile lor ca niște fiare. Chiar și Sádoch. Și toți strigară că preotul acela trebuie nimicit. Cel mai înfierbîntat dintre toți era Bartuch, a cărui față se învinețise, și cei doi Samsoni bărboși, cu părul mare, pe jumătate goi și păroși.

Kániš țipă către mulțimea sălbăticită și înnebunită :

— Ascultați scriptura : „În puterea nopții s-a auzit

un strigăt. Se apropie miezul nopții. De aceea să-l pedepsim, să-l pedepsim !"

Kániš porni către ușă și toți se luară după el, într-o goană nebună, așa cum erau, dezbrăcați, pe jumătate goi, bărbați și femei. Cuprinși de mînie, nu ținură sema de răcoarea nopții de martie și nu simțiră vîntul înghețat, care bătea dinspre Lužnice.

Bydlinský și Zdena stăteau în odaia lor în fața unei mese mari. Lumina opaițului cădea din plin peste capul frumos al bărbatului. Sub pomeții feței lui scofîlcite se adînciseră pete de umbră. Ochii îi erau duși în fundul capului și cerniți.

Bydlinský își îndreptă fața spre Zdena, care ședea la o parte pe un butuc greu. O sfătui să se scoale și să-se ducă la castel, căci aici erau în primejdie, mai ales ea. Surorile sînt întărîtate împotriva ei. Și Bydlinský adăugă că e vorba numai de ziua de azi, rugînd-o să petreacă noaptea la castel. Mîine dimineață vor pleca pentru totdeauna.

Zdena ședea fără să scoată o vorbă și se uita la el. Cînd Bydlinský tăcu, îl întrebă cu glasul scoborît :

— Să plec singură ?

— Ar fi mai bine. Vei fi la adăpost.

— Și tu ?

— De mine să n-ai nici o teamă.

— Dar o să-ți duc grija. Kániš o să vină... o să vină sigur...

— Te rog, Zdena, să nu pregeți ! o sfătui Bydlinský stăruitor și cu duioșie.

Voia s-o ocrotească în primul rînd pe ea.

Zdena se apleca mai mult deasupra mesei, ca să fie mai aproape de el.

— Mă trimiți la tata, ca să-mi aperi trupul, și tu nu vrei să mergi ?

Bydlinský nu ştiu ce să-i răspundă. Tăcu. Oblonul de la fereastră scîrţîi şi în noapte se auzi şuieratul vîntului. După o clipă, Zdena vorbi din nou :

— Dacă te-aş asculta şi m-aş duce, el (se gîndea la tatăl ei) m-ar alunga... Vorbise fără să şovăie, dar apoi urmă cu oarecare greutate : Ar fi în stare...

La auzul acestor vorbe, Bydlinský se ridică, se apropie de ea şi-o apucă de mînă :

— Ai dreptate. Nu se cade să te trimit să te umileşti. Vorbea repede, încruntat, dojenindu-se singur. Iartă-mă, te rog să mă ierţi. Nu, n-ai să te duci. M-am gîndit să facem cum e mai bine, însă n-ai să te duci singură. Noi nu ne mai putem despărţi.

Zdena îl apucă de mînă şi-şi aţinti privirea asupra lui. Se vedea bine că vorbele-i calde fuseseră pentru ea o mîngîiere. Iar cînd Bydlinský îi spuse să se ridice, ca s-o ducă chiar el acolo, Zdena se supuse, îşi luă broboada de lînă de culoare închisă şi şi-o aruncă pe umeri.

— Poate c-or să ne lase totuşi să mînem acolo peste noapte, zise Bydlinský. Tatăl tău nici n-o să afle, iar dimineaţa...

Îşi luă toiagul din colţ, dar îi dete imediat drumul şi nu sfîrşi vorba. De-afară, dinspre ulicioară, se auzi un vuiet surd. Amîndoi ciuliră urechile. Nu era vîntul, ci un amestec de glasuri, un strigăt înfiorător. Furtuna se apropia repede.

Bydlinský se smuci din loc, apucă toiagul şi luînd-o pe Zdena de mînă, strigă cu înfrigurare.

— Vino, repede, repede !

Ieşiră în tinda cufundată în întuneric şi se opriră lîngă uşă. Un strigăt sălbatic zvîcni chiar în faţa lor. Se auzea un amestec de glasuri.

— E prea tîrziu ! strigă Bydlinský şi, sărind la uşă, împinse zăvorul.

După aceea o apucă pe Zdena de mînă şi-o trase în grabă după el în odaie. Însă la uşă se opri deodată.

— Fugi ! Pe-aici !

Şi Bydlinský îi arătă cu mîna uşa din spatele tindei, care ducea în curticica din dosul casei.

— Prin grădină... şi-apoi pe poartă, spre apă. Ascunde-te undeva acolo sau du-te spre pod!

Uşa se cutremură din ţîţîni. Cineva de-afară lovea cu putere. În obloanele de la ferestre, loviturile răpăiau ca grindina. Mulţimea răcnea, mugea, urla.

— Singură nu mă duc! spuse Zdena cu hotărîre.

— Eu nu mai pot veni cu tine. Trebuie să-i ţin pe loc. Pleacă odată!

Bydlinský îi poruncea acum, răstindu-se la ea.

— Nu plec! Au să te omoare! răspunse Zdena neclintită.

Era limpede că nu se învoieşte să-l părăsească.

— Nu vreau să te las în mîinile lor, Zdena! Pentru numele lui Dumnezeu, te rog — pleacă, fugi odată!

Bydlinský părea ca ieşit din minţi. Se temea să nu i se întîmple ceva Zdenei. Gîndul acesta îl tulbura peste măsură. Afară, la uşă şi la obloane, se îngrămădise bulucul de oameni. Deodată zgomotul se potoli şi din întuneric se auzi un singur glas:

— Hai vino, soră Zdena, să te aprinzi şi tu de dragoste!

Vorbele acestea le rostise Kániš cu glas răguşit. Apoi se auzi un alt strigăt:

— Ei, popă îndrăcit, ieşi şi tu afară!

— Haide! îi strigă Bydlinský Zdenei, pornind cu ea spre curticica din spatele casei.

Dar chiar atunci se auziră şi în partea aceea glasuri sălbatice şi pline de patimă. Asta însemna că gloata se furişase în curticică şi în grădină, ca de-acolo să se strecoare pînă în casă.

Fără să mai stea o clipă pe gînduri, Bydlinský se răsuci pe loc şi ţinînd-o pe Zdena de mijloc se năpusti cu ea în cameră. Acolo rostogoli spre uşă butucul cel mare de lîngă masă.

În acelaşi timp, porunci Zdenei să tragă şi ea o laviţă grea din odaie. Bydlinský făcea toate astea ca să-i ţină cît mai mult pe loc pe cei de-afară. Nu se

gîndea la altceva. Nădăjduia că de la castel o să le vină cineva în ajutor. Cei de acolo o să audă hărmălaia şi hatmanul o să trimită oameni înarmaţi împotriva acestor smintiţi.

De-afară se auzea strigînd:

— Păgînule! Păgînule! Daţi-i foc!

— Boieroaico! Cucoană! Cuconiţă!

Erau glasuri de bărbaţi, dar mai ales femeile strigau ca turbate. Oblonul se cutremură de lovituri şi uşa trosni pe dinafară.

Între timp, Bydlinský îngrămădise lucruri la uşa odăii şi voia să facă acelaşi lucru şi la fereastră. Dar nu mai avu cu ce. Strînse bine toiagul în mînă şi se aşeză lîngă fereastră. Zdenei îi spuse să se dea cît mai la o parte.

În clipa aceea, oblonul trosni şi un şuvoi asurzitor de glasuri năvăli din beznă în odaie. În hărmălaia aceasta, cineva strigă răspicat:

— Daţi-le foc! Foc!

O lumină vie străbătu întunericul de-afară şi fu primită cu chiote bezmetice.

— Arde! A luat foc! ţipau şi urlau turbaţii.

În lumina flăcărilor se puteau vedea toţi cei de-afară: o mare de capete, bărbaţi bărboşi cu părul vîlvoi, femei ieşite din minţi, fioroase. Îndată ce-l zăriră pe Bydlinský, începură să-l ameninţe cu pumnii şi cu măciucile.

Bydlinský stătea în faţa lor cu capul gol, galben la faţă, hotărît şi cu fruntea sus, gata să ţină piept năvălitorilor în lupta aceasta deznădăjduită. Aerul rece al nopţii se strecura în odaie, fluturîndu-i şuviţele de păr de pe frunte şi răsfirîndu-i barba. Bydlinský răcnea cît îl ţineau gura la mulţimea de-afară. Dar glasul lui se pierdea ca într-o frămîntare năvalnică de ape. Gloata îi răspundea cu strigăte, cu sudălmi şi blesteme. Deodată începură să zvîrle cu pietre în odaie.

Zdena sări la Bydlinský şi-l smulse de la fereastră. Nu-l mai lăsă să se depărteze de lîngă ea. Îl strîngea

cu putere la piept, dar nu de groază, ci ca să rămînă lîngă ea şi să-l ferească de puhoiul îngrozitor.

La fereastră se ivi capul lui Kániš. Barba şi părul negru îi fluturau în vînt. Căpetenia „oastei Domnului" strigă :

— Soră Zdena ! Vino să te-aprinzi şi tu de dragoste. Te voi scoate din Gomora. Haide, c-a şi luat foc !

Zdena se întoarse şi-şi lipi capul de pieptul soţului ei. Bydlinský era vînăt la faţă. Cu ochii bulbucaţi, ridică pumnul ameninţător spre fereastră şi-l sudui pe fratele său de altădată. Kániš se dete în lături şi răcni ca scos din minţi :

— Loviţi !

O ploaie de pietre se năpusti în odaie. Pietrele zburau, lovind duşumeaua şi pereţii. Bydlinský se trase pînă în colţul cel mai îndepărtat, ocrotind necontenit cu trupul său pe Zdena. Apoi se lăsă în genunchi, cu un şold spre fereastră, ceva mai la o parte de vatra afumată, ca s-o acopere pe tînăra femeie. Ea se lipise de el şi Bydlinský o strîngea cu putere la piept.

Pietrele şuierau prin odaie şi una din ele îl lovi drept în cap. Bydlinský simţi sîngele cald prelingîndu-i-se pe faţă, dar nici nu voi să ţină seama de asta. Se gîndea numai la Zdena, care stătea îngenuncheată în braţele lui, cuibărită acolo ca o porumbiţă.

Afară era lumină şi clocotea larma gloatei. Flacăra opaiţului de pe masă, care pîlpîia şi tremura necontenit, se pierdea în această văpaie. Apoi opaiţul începu să clipească în norul de fum care năvăli în odaie, şi în cele din urmă se stinse. În jurul celor doi era linişte.

Bărbatul rămase îmbrăţişat cu soţia lui pînă în clipa din urmă, cînd sufletele lor se despărţiră de trup. În clipa aceea, Zdena nu simţi nici o greutate pe suflet. Era încredinţată că aceste suferinţe îi fuseseră hărăzite de Dumnezeu, ca să moară pentru adevărul lui, şi că va intra în cetatea cea veşnică. Era fericită că va merge acolo împreună cu Jan, că sufletul ei şi

al lui vor avea fericirea cea de-a pururi, unde nu este durere şi nici întristare.

Văpaia roşie se înălţa deasupra tîrgului cufundat în întuneric, revărsîndu-se peste cerul negru ca smoala. În această mare de flăcări se ivi deodată din beznă, sus pe stînci, castelul Přiběnice. Avea o înfăţişare ca de basm. Meterezele, foişoarele, palatul, capela cu ornamentele bogate erau învăluite într-o lumină ciudată. Văpaia tremurătoare înroşise pînă departe, de jur împrejur, stîncile şi apa. În bătătura din faţa casei cuprinse de flăcări era lumină ca ziua. Şi în scînteierea focului se iveau, ca în jurul unui rug, smintiţii din „oastea Domnului“.

Săreau bezmetici de colo pînă colo, răcneau cît îi lua gura, cădeau în genunchi, băteau din palme, se apucau de mîini, bărbaţi şi femei pe jumătate despuiaţi sau numai cu cîte o zdreanţă pe el. Alţii se prindeau în horă şi dănţuiau cîntînd în jurul focului. Era un amestec de glasuri răguşite şi şuierătoare.

Şi în această larmă sălbatică, în încleştarea nebunească de trupuri care se învălmăşeau, se împleticeau, se încolăceau, părul despletit flutura în vînt, bărbile se zbăteau, ochii ardeau, piepturile se zbuciumau gîfîind şuierător.

Mulţi cădeau la pămînt. Se prăbuşeau istoviţi de groaznica încordare a acestui delir dezlănţuit şi rămîneau nemişcaţi acolo, leşinaţi, de parcă ar fi fost morţi.

Din cele două castele, din cel mare şi din cel mic de peste apă, răsună deodată glas de trîmbiţă.

Pîrcălabul castelului cel mare de la Přiběnice, Ctibor din Hvozdno, se trezise din somn. Cineva îi adusese vestea că tîrguşorul de la poalele castelului a luat foc. Hatmanul porunci ca o parte din oameni, înarmaţi, să meargă degrabă acolo şi să stingă focul. Apoi, fără multă vorbă, logofătul începu să suduie. Ereticii ! De necrezut ! Ereticii de-acolo au făcut desigur vreo boroboaţă.

Își aruncă repede hainele pe el și ieși să vadă dacă nu-i vreo primejdie și pentru castel. Bătea un vînt destul de aspru și-i era teamă ca pîrjolul să nu se întindă. Paiele și șindrilele aprinse, care zburau prin văzduh, puteau să dea foc și castelului.

Îndată ce ieși pe poartă și o luă pe potecă în jos, îi ieși înainte unul din oameni, care-i vesti gîfîind cele ce se întîmplă și la ce se dedau turbații de-acolo.

— Loviți-i ! Împrăștiați-i ! Să nu-i mai văd pe-aici ! răcni boierul.

Cînd ajunse jos, hatmanul văzu că frații îi și îndeplineau porunca. „Oastea Domnului" gonea ca o turmă speriată, țipînd și urlînd, năpustindu-se din piață, prin ulicioară, spre porțile de jos ale tîrgului. Însă mulți rămaseră locului. Erau bărbați și femei care nu mai puteau să se miște. Zăceau chirciți sau leșinați pe pămînt. Nimeni nu-i lua în seamă. Oamenii de la castel se îngrijeau să stăvilească pîrjolul, căci casa vecină cu aceea cuprinsă de flăcări se aprinsese și ea.

Ctibor din Hvozdno se opri locului. Văzu că arde casa în care, după spusele străjerului, locuia Zdena. Din amestecul de glasuri ce vuiau în jurul lui înțelese că bezmeticii puseseră înadins focul. Fără să vrea, hatmanul își iuți pașii. Se strecură prin îmbulzeală și cînd ajunse în fața casei, zări pe unul din frați care, dîndu-se la o parte de lîngă fereastra sfărîmată, strigă :

— E cineva acolo. Se vede ceva pe dușumea. Dar ușa e închisă pe dinăuntru.

Hatmanul încremeni. Apoi fulgerător smulse o secure din mîna unuia din apropiere și se repezi la ușă. Lovi cu deznădejde, strigînd celorlalți să aducă berbecele. Oamenii îl aduseră și începură să izbească cu putere, dar nu izbutiră să sfărîme ușa. Ba după cîteva clipe îl traseră și pe hatman de acolo. Deasupra lui, casa era o mare de flăcări. Și în clipa în care se deteră cu toții în lături, răsună un zgomot asurzitor și un nor de scîntei țîșni pînă departe. Se prăbușise acoperișul.

Înainte de ivirea zorilor, focul se stinse. În vremea asta, Ctibor din Hvozdno aflase toate cele întîmplate. Unul din „oastea Domnului", venindu-şi în fire, dăduse în vileag hatmanului toate cîte săvîrşiseră în noaptea aceea : din ce pricină au pus foc casei şi cine s-a aflat înăuntru şi a fost mistuit de flăcări.

Privirile tuturor fraţilor se aţintiră asupra hatmanului. Ctibor căta tăcut şi posomorît drept înainte, spre casa prefăcută în scrum ; apoi zise cu asprime :

— Şi-au meritat pedeapsa. Însuşi Dumnezeu i-a pedepsit cu ajutorul acestor netrebnici îndobitociţi pe care, dacă ar fi după mine, i-aş îneca fără milă. Dar dacă fraţii de la Tábor umblă cu binişoru' pe lîngă ei...

Pentru întîia oară cîrti împotriva poruncilor bătrînilor de la Tábor. După aceea tăcu, apoi făcînd un semn cu mîna, strigă :

— Aici însă nu le mai dau voie să stea ! Fie ce-o fi ! Hai, duceţi-vă chiar acum, — porunci hatmanul, — şi izgoniţi vitele şi fiarele astea ! Eu voi da seama !

Fraţii înarmaţi o luară grabnic spre ulicioara dinspre porţi unde, după dezmăţul de peste noapte, se adunase toată „oastea Domnului". Oamenii se îngrămădiseră în căsuţe şi în hruba părăsită. În lumina fumurie a dimineţii, stăteau risipiţi prin colţuri, chirciţi pe duşumea, cu feţele palide sau gălbejite, istoviţi, cu genunchii aduşi la gură, cu ochii stinşi şi pironiţi în gol. Nimeni nu scotea o vorbă. Mulţi stăteau cu gura căscată, falca de jos atîrnîndu-le neputincioasă, iar prin părul răvăşit al bărbilor se vedeau albind dinţii.

Mai toţi şedeau nemişcaţi. Nu se urniră nici cînd fraţii se apropiară de ei şi-i loviră cu picioarele şi cu cozile halebardelor, îndemnîndu-i cu latul săbiei să se scoale şi s-o ia din loc. Însă îndată ce printre ei se iviră cei doi Samsoni, Petr şi Mikuláš, ca două umbre uriaşe, un fior străbătu mulţimea de la un capăt la altul. Glasul lui Kánis răsună în hruba pustie :

— Haideţi de-aici, din vizuina minciunii, din cuibul necredincioşilor şi orbilor, veniţi sub acoperişul tutu-

ror, căci nici raiul nu are boltă şi ziduri! Veniţi sub acoperişul raiului, ca să se împlinească legea!

Ceva mai încolo, la poalele castelului, lîngă vatra de scrum care încă mai fumega, răspîndind un miros iute, se afla în acest ceas al zorilor Ctibor din Hvozdno. Era nespus de abătut. Se gîndea la Zdena, care se sfîrşise atît de cumplit alături de afurisitul acela de eretic din şleahta nelegiuiţilor picarzi. Şi-a părăsit părintele şi mîntuirea sufletului, ca să moară astfel lîngă un popă de teapa acestuia! A murit ca o vită, ca o păgînă, fără împărtăşania cu trupul Domnului...

Hatmanul cu păr cărunt se uita la grămada de moloz negru, din care vîntul dimineţii împrăştia un fum acru ce se întindea şi se prelingea în fîşii de neguri peste piaţa pustie. Ctibor căta inaintea lui cu privirile pierdute, şi, fără să-şi dea seama, îşi împreună mîinile. Ochii îi clipeau repede, bărbia îi tremura într-un spasm dureros, iar mustăţile-i albe începură şi ele să-i tremure.

Dinspre ulicioară veni un zvon de glasuri, ecoul unui cîntec trist şi lipsit de armonie.

Ctibor din Hvozdno înălţă capul. Ochii îi ardeau. Ascultă o clipă, ca o pasăre de pradă care stă la pîndă. Apoi se răsuci repede şi se îndreptă către ulicioară.

În clipa aceea „oastea Domnului" ieşea cîntînd pe poarta de jos a tîrguşorului. În fruntea femeilor şi bărbaţilor, care adunaseră la repezeală ce bruma de straie mai găsiseră prin case, mergeau cei doi Samsoni bărboşi. Înaintea lor păşea Kániš, cu barba neagră şi în capul gol. Kániš îşi ducea gloata afară, pe coastă, spre pădure. Din clada norilor cenuşii de peste întinderi începu să albească cea dintîi geană de lumină a zorilor.

Pădurea era încă învăluită în întuneric, iar vîntul împingea negurile tot mai departe, izbind „oastea Domnului" drept în faţă.

X

Ctibor din Hvozdno înştiinţă obştea de la Tábor despre cele întîmplate, precum şi despre cele poruncite de el cu de la sine putere. Puse în acelaşi timp să se scrie carte şi fratelui Žižka, pentru ca şi conducătorul obştii de pe cîmpul de luptă să ştie cum stau lucrurile. Logofătul îşi punea toată nădejdea într-însul. Numai în el avea încredere că va pedepsi şi va nimici această erezie cumplită.

În cartea pe care i-o trimise, Ctibor din Hvozdno îl vesti despre cele săvîrşite la Přiběnice de către picarzii care au ademenit pe singura lui fiică şi au ucis-o. Aceşti nemernici, stăpîniţi de diavol, colindă acum prin împrejurimi, prin codri, mai ales în preajma satului Dražice. Aduc multe pagube oamenilor şi trăiesc într-o erezie îngrozitoare.

Despre toate astea, hatmanul Ctibor a pus să se scrie pe scurt, însă trimisului i-a poruncit să-i spună din gură fratelui Žižka şi obştii, care acum împresurau cetatea Beroun, în ce dezmăţ au trăit picarzii la Přiběnice, cum şi-au bătut joc de sfînta scriptură şi de întreaga învăţătură creştină şi cît e de primejdios să mai fie lăsaţi slobozi de-acum înainte. Picarzii aceştia înebunesc oamenii şi-i împing spre desfrîu. În afară de asta, trimisul primi poruncă să-l înştiinţeze şi pe Andrei de felul în care şi-a găsit moartea verişoara Zdena.

Aşteptările logofătului din Hvozdno nu fură înşelate. Puţin timp după plecarea olăcarului, la începutul lui aprilie 1421, într-o zi cu soare, frumoasă şi vestind din plin sosirea primăverii, Andrei, feciorul din Hvozdno, se opri în faţa primăriei de la Tábor. Venise pe neaşteptate cu o solie din partea fraţilor de pe cîmpul de luptă. Aducea vestea că zilele acestea, fratele Žižka va sosi la Tábor, mai ales din pricina picarzilor.

Dar feciorul mai aduse şi alte ştiri : despre felul cum au împresurat cetatea Beroun, despre ostaşii crăieşti

din oraş, despre un talian oarecare, cu numele de Bruce, care era căpetenia lor, despre felul în care fraţii s-au năpustit împreună cu cei din Praga asupra cetăţii şi s-au căţărat pe metereze, despre luptele sîngeroase din piaţă şi de pe uliţe şi cum talianul a fost ucis în toiul luptei. Cavalerul Koblich se ascunsese cu alţi cîţiva în turnul bisericii şi a fost aruncat jos, în piaţă. Fraţii care se aflau acolo, l-au răpus cu îmblăciile şi cu suliţele.

Feciorul mai povesti şi despre zălogi, arătînd cît erau de mulţi — peste treizeci de preoţi care se ascunseseră acolo din mai multe ţinuturi. Cu ei erau şi cîţiva magiştri din Praga. Fraţii i-au luat pe toţi şi i-au dus undeva în afara oraşului. Acolo i-au închis într-o odaie şi le-au dat foc.

Ce s-a mai întîmplat în urmă nu ştia, deoarece chiar în ziua aceea a ajuns vestea trimisă de unchiul său. Îndată fratele Žižka l-a mînat pe Andrei spre Tábor, întărindu-l să dea de ştire că în curînd va sosi şi el.

Îndată ce sfîrşi solia în faţa bătrînilor, Andrei se grăbi să ajungă la castel. Trebuia să plece şi la Přiběnice, ca să-l vestească şi pe unchiul său. Dar pe la castel nu putu să nu treacă ; i-ar fi fost cu neputinţă să-l ocolească. Porni deci într-acolo plin de nerăbdare. cu sufletul la gură. Era foarte curios să afle ce se întîmplase în lipsa lui, după atîtea săptămîni de cînd nu mai fusese pe acolo. Nu cumva guvernatorul îşi răscumpărase între timp pîrcălabul ? Asta îi stătea acum pe inimă. Şi împreună cu pîrcălabul n-o fi plecat cumva şi nepoata lui ? Sau o fi tot acolo ?

Cît timp a fost departe, Andrei s-a gîndit ades la ea şi de multe ori şi-a amintit de felul cum a întîlnit-o la Přiběnice, îmbrăcată în veşmintele ei călugăreşti, şi cum a văzut-o apoi în straie lumeşti şi cît era de fermecătoare astfel îmbrăcată.

Andrei îşi frămînta mintea, întrebîndu-se fără încetare dacă o mai fi la castel, ce-o fi cu ea şi cum o să-l primească. La toate astea se gîndise şi în drum spre Tábor, însă acum cu şi mai multă însufleţire. Ar fi

putut să întrebe la primărie dacă pîrcălabul lui Rožemberk mai e acolo... Dar i-a fost greu să vorbească despre asta. Fiecare s-ar fi uitat în ochii lui şi ar fi ghicit îndată rostul întrebării.

De la primărie pînă la castel nu era departe. Numai că Andrei nu putu ajunge atît de repede cum ar fi dorit. Pretutindeni îl opreau în loc fraţii şi surorile. Trebuia să zăbovească ba ici, ba colo, să stea şi să povestească despre cele ce se întîmplă pe cîmpul de luptă. Unii îl întrebau despre neamurile şi cunoscuţii lor, dacă n-a întîlnit sau n-a văzut pe careva dintre ei. Alţii voiau să ştie dacă fraţi de-ai lor au pierit sau mai sînt încă în viaţă.

Andrei răspundea tuturora pe scurt, dar deodată se smulse dintre oameni, cerîndu-şi iertare că se grăbeşte şi că trebuie să se ducă de îndată la castel.

De cum sosi, intră în odaia surorii Caterina, căreia îi aduse veşti de la bătrînul ei frate. Acolo îi găsi şi pe ceilalţi : pe boierul Smrček şi pe nepoata lui. Ochii lui Andrei se îndreptară mai întîi asupra ei. Era cît pe-aci să-i sară înainte de bucurie. O umbră purpurie se aşternuse pe faţa şi pe fruntea fetei, dar ea nu putu să înceapă de îndată a vorbi. Mai înainte avu sora Caterina să pună cîteva întrebări. În primul rînd îl iscodi pe Andrei de unde răsărise aşa deodată. Iar după ce feciorul povesti totul, cucoana Caterina aduse vorba despre Zdena. Sau ştia oare ce se întîmplase ?

Andrei ştia ; cu toate acestea, Caterina îi mai povesti toate de-a fir-a-păr. Feciorul ascultă cu luareaminte şi plin de încordare, fiindcă sora Caterina ştia mai multe decît îi spusese omul trimis de unchiul său la Beroun. Din povestirea surorii lui Buchovec se desprinse pentru Andrei o alinare care-i picură în suflet ca nişte lacrimi. Îl durea că Zdena murise ca o păgînă, dar acum îşi dădea seama cît a luptat ea împotriva picarzilor. Nu voise să trăiască în nelegiuire ca aceşti nemernici. Şi şi-a dat sufletul într-un chip atît de ticălos, numai pentru că a vrut să întemeieze o căsnicie credincioasă. Andrei îşi rosti părerea aceasta cu

glas tare şi sora lui Buchovec încuviinţă. Apoi cucoana Caterina mai spuse că şi pe bătrînul Ctibor l-a sfătuit să se linişteascâ, atunci cînd a venit de la Přiběnice la Tábor. Şi gîndul acesta a fost şi pentru el o alinare.

— Ce-a spus unchiul ? întrebă Andrei nerăbdător.

— Şi-a încreţit fruntea şi s-a încruntat. Îi vine greu, fireşte. O singură fiică, şi încă atît de bună şi gata oricînd să se jertfească. Ştiu doar şi eu cum a trăit aici la noi, la spital : ca o adevărată soră creştină.

— Şi unchiul ce-a mai zis ? aminti din nou Andrei.

— A oftat, a oftat adînc de tot. A dat din mînă şi a grăit : „Dumnezeu să se milostivească de sufletul ei pentru cîte a pătimit." Atît a apucat să spună. Apoi a întors capul — şi atît. Nici un cuvînt mai mult. Iar după aceea a început îndată să vorbească din nou despre picarzi. Spunea că a venit timpul să fie pedepsiţi.

Adrei rosti la rîndu-i cuvinte aspre despre ei. Ar fi vrut ca el singur să-i urmărească şi să-şi răzbune verişoara. Însă fratele Žižka hotărîse să-i pedepsească el.

— N-ai fi singur, spuse logofeteasa Caterina. Nici unchiul tău nu mai are astîmpăr şi arde de dorinţa de a-i pierde.

— Dacă e vorba aşa, cînd va veni Žižka v-aş putea ajuta şi eu, atît cît îmi stă în puteri, zise pîrcălabul de la Přiběnice. Voi merge cu voi ca să-i prindem pe păgînii aceia.

Feciorul rămase uimit şi se bucură în acelaşi timp. Fără să vrea, se uită la nepoata pîrcălabului. Pe faţa ei nu zări nici o umbră de împotrivire la cuvintele unchiului. Smrček adăugă :

— Să nu te miri ! Guvernatorul m-a uitat. Cînd am fost la aman, n-a vrut să mai ştie de mine. M-a părăsit. Ţine aşadar să rămîn aici. Pîrcălabul rosti aceste cuvinte cu batjocură. Apoi întregi cu glas apăsat : Iar voi m-aţi îngrijit. Aici cucoana Caterina, iar tu colo, ai pus o vorbă bună pentru mine. M-aţi vindecat, iar pe nepoata mea tu ai ocrotit-o. Unde ar fi fost ea acum

dacă n-ai fi ajutat-o tu? Ea ştie foarte bine treaba asta. Eu, unul, mi-am deschis bine ochii aici, la Tábor, şi m-am lămurit. La fel şi Jana. M-aş fi împărtăşit încă mai de mult sub ambele chipuri, la fel ca şi guvernatorul, dar credeam că aici la Tábor sînteţi toţi ca acel netrebnic de Kániš şi ca nelegiuiţii de picarzi.

Pîrcălabul îi strînse mîna lui Andrei.

— Acum însă vedem bine cum stau lucrurile, iar cucoana Caterina ne-a învăţat şi ne-a arătat ce gîndeşte fratele Žižka, şi Buchovec, şi unchiul tău...

— Şi eu la fel! sări Andrei zîmbind. Vei merge dar cu noi?

— Da, cu voi!

Începură apoi să vorbească despre felul cum vor da lupta şi cum o să-i lovească pe blestemaţii de picarzi. Andrei întrebă dacă ştie cineva pe unde se găsesc în clipa aceea. Auzise că s-au oploşit prin pădurile de deasupra castelului Přiběnice, în faţa satului Dražice şi la Osice. Locuiesc acolo în hrube şi bordeie, aprind focuri şi dănţuiesc ca nişte bezmetici în jurul lor.

— Dar lasă că suferă şi ei destul, zise sora lui Buchovec. Mă gîndesc cît trebuie să rabde de foame. Postesc pînă ce-i răzbeşte canonul. Şi de-aci izvorăşte şi nebunia de care sînt cuprinşi. Şi ţin cu sfinţenie la pravila ce şi-au impus-o. Preotul Mikuláš, care a avut îndrăzneala să li se alăture, abia a scăpat cu viaţă de-acolo. A trebuit să plece pe nepusă masă. Adică, ce spun eu, mai bine zis, a rupt-o la fugă. Nelegiuiţii aceia îi ameninţă pe toţi, ne ameninţă şi pe noi, spunînd că vor vărsa sînge pînă ce le va ajunge cailor la bot. Spun că sînt trimişi să stîrpească toate spurcăciunile din împărăţia lui Dumnezeu. Sînt nişte deznădăjduiţi şi nu vor pregeta să se apere.

— N-au decît să se apere, mult n-au s-o mai poată duce, întîmpină Andrei, întărîtat de cele auzite. Mai ales pe turbatul acela de Kániš mi-ar place să-l fac una cu pămîntul. El e pricina tuturor relelor. El a ucis-o pe Zdena.

— Cît timp va fi el cu ei, — îşi dădu cu părerea cu-

coana Caterina, — n-au să se supună. El îi stăpînește, el îi ține în frîu.

— Numai de-ar veni mai curînd fratele Žižka! strigă boierul Smrček.

Jana asculta tăcută. Privirile ei nu se dezlipiră de pe chipul lui Andrei, care vorbea atît de vitejește, ca o cruce de voinic ce era. Fata asculta cu deosebită luare-aminte cuvintele feciorului despre verișoara lui și o înduioșa nespus felul cum o căina.

Într-adevăr, soarta Zdenei îl tulbura negrăit de mult pe tînărul fecior și de multe ori aduse vorba despre ea în fața cucoanei Caterina. Odată avu chiar îndrăzneala să-i spună că a simțit chiar o alinare la gîndul că preotul acela i-a fost atît de credincios. Însă cînd evlavioasa soră a lui Buchovec și-a dat pe față gîndurile, Jana rămase o clipă uimită și se îmbujoră la față.

— Ce fel de alinare, — spuse Caterina, — poate da dragostea aceasta zadarnică, lumească, dacă stăm s-o măsurăm cu mîntuirea veșnică?

Iar cînd Andrei se întoarse către Jana și o întrebă dacă nu se împotrivește ca unchiul ei să plece cu el pe cîmpul de luptă, fata se îmbujoră din nou la față. Apoi dete din cap și zise deschis:

— N-am nimic împotrivă.

— Și tu rămîi la noi, adăugă sora Caterina.

— Nu mai ți-e dor de mănăstire? o întrebă Andrei zîmbind.

—Nu! Nu mai mi-e dor.

Privirea ei senină întîlni ochii lui Andrei, care scînteiau de bucurie.

CUPRINS

T. 2919

Nr. 1104

Redactor de carte: Alexandrina Poterașu
Tehnoredactor: V. Postelnicu

Dat la cules 18.X.956. Bun de tipar 2.II.957. Tiraj 10.050 ex. broșate și 5050 ex. cart. Hîrtie semivelină de 65 gr./m.p. Coli de tipar 44. Coli de editură 3,5. Ft. 32/84×108. Com. editurii 2175. Ediția I. A. 02714. Pentru bibliotecile mici indicele de clasificare (8 A-R)

Tiparul executat sub com. nr. 1563 la Combinatul Poligrafic Casa Scînteii „I. V. STALIN", București — R.P.R.

Lei 13,50

